

К 270-ЛЕТНЕМУ ЮБИЛЕЮ
МОСКОВСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

В. Б. ИВАНОВ,
З. АБОЛЬХАСАНИ

ОСНОВЫ ПЕРСИДСКОГО ЯЗЫКА (ПЕРВЫЙ ГОД ОБУЧЕНИЯ)

УЧЕБНИК

Издание второе, стереотипное

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ • МОСКВА • КРАСНОДАР
2023

УДК 811.21/22

ББК 81.2я73

И 20 Иванов В. Б. Основы персидского языка (первый год обучения): учебник для вузов / В. Б. Иванов, З. Абольшасани. — 2-е изд., стер. — Санкт-Петербург: Лань, 2023. — 372 с. — Текст: непосредственный.

ISBN 978-5-507-48434-8

Учебник предназначен для тех, кто начинает изучать персидский язык «с нуля». Он отличается подборкой материалов, способом подачи материала и, главное, хорошим, правильным, художественным языком текстов. Кроме того, в нем помимо почерков насх и настаалик, вводится почерк шекасте, что является уникальной чертой для подобного рода учебников.

Весь материал состоит из 13 уроков, в составе каждого из которых имеются три текста. Первый текст вводит проблемную ситуацию, в которой оказываются литературные герои. Второй текст — это их диалог о том, как её разрешить. Третий — показывает решение проблемы и рассуждения героев на заданную тему. В грамматических объяснениях вводится примерно половина нормативной грамматики персидского языка. В конце издания помещено два словаря (персидско-русский и русско-персидский), объемом более 1500 слов каждый.

Учебник предназначен для студентов вузов младших курсов, изучающих персидский язык в качестве основного восточного языка, а также для всех, кто хочет и готов самостоятельно овладеть его основами, чтобы прикоснуться к тысячелетней культуре иранского народа.

К книге прилагаются дополнительные материалы, доступные в электронной библиотечной системе «Лань» по ссылке или QR-коду, указанным ниже.

УДК 811.21/22

ББК 81.2я73

Обложка

Ю. В. ГРИГОРЬЕВА

дополнительные
материалы

e.lanbook.com

© Издательство «Лань», 2023

© В. Б. Иванов, З. Абольшасани, 2023

© Издательство «Лань»,

художественное оформление, 2023

Анонс исследования

Взаимодействие в области образования, науки и культуры создаёт самые искренние, прочные и устойчивые отношения между странами и народами, а язык каждого из них может сыграть большую роль в передаче научного и культурного наследия от одного народа к другому.

В этой связи иранская Организация изучения и подготовки гуманитарной университетской литературы «САМТ» и Институт стран Азии и Африки Московского государственного университета с целью обмена гуманитарными знаниями во многих областях, а также для распространения своих языков и культур начинают совместную работу по написанию и изданию серии учебников персидского языка силами иранских и российских авторов для использования русскоязычными студентами, специализирующимися по персидскому языку и литературе.

Настоящая книга, которая является первым томом этой серии, смиренно представляется на суд уважаемой университетской общественности, и мы надеемся, что во время подготовки к изданию остальных книг этой рубрики, мы сможем создать благоприятные условия для усвоения древнего персидского наследия тем, кто изучает персидский язык в России, и русскоязычным студентам других стран.

На будущее хотелось бы обратиться к читателям с пожеланиями присылать свои предложения, которые мы учтём для исправления и улучшения книги во время следующих переизданий.

Организация изучения и подготовки гуманитарной литературы «САМТ»

Институт стран Азии и Африки Московского государственного университета имени М.В. Ломоносова

Предисловие پیشگفتار

Книга первая Учебника персидского языка предназначена для студентов 1–2-го курса высших учебных заведений. При подготовке данной книги основной упор делался на адекватность текстов, которые отражают современную литературную норму персидского языка. Грамматические, фонетические и лексические объяснения даются в связи с текстом. Грамматический материал активизируется по мере появления в текстах на основе вводимой в них лексики. Объём учебника — 13 уроков.

В Учебнике вводятся почерки: насх, тахири и элементы шекасте. Основным почерком, который используется персами для письма и который поэтому должен активно усвоить учащийся, является тахири. Насх (наиболее удобочитаемый) — это основной почерк для печатания книг и написания документов, а шекасте (трудный для чтения, но самый красивый, с наибольшим числом декоративных элементов) — часто встречается в табличках и объявлениях. Поэтому два последних нужно освоить в основном для чтения.

Курс персидского языка составлен в интенсивной форме: тексты и уроки занимают относительно небольшой объём, но в них вводится много лексики и грамматики. Объём активной лексики, которая присутствует в грамматических объяснениях, вводится в текстах и отрабатывается в упражнениях, составляет приблизительно 1500 единиц (1450 словарных статей в персидско-русском словаре и 1650 в русско-персидском). При каждой лексической единице (как в виде слова, так и в виде фразеологизма) в словарях даётся ссылка на урок, в котором она активизируется. Отличительной стороной данного учебника по сравнению с аналогичными изданиями прошлых лет является введение специально сочинённых текстов и диалогов о современной жизни в Иране. Все тексты связаны между собой в виде повествования о жизни определённого круга действующих лиц, которые раскрывают свой характер в различных ситуациях. Тексты представлены в художественной стилистике и помимо решения чисто лингвистических задач знакомят читателя с менталитетом, обычаями, кулинарией, праздниками и религиозными траурными днями иранцев.

Учебник может быть использован для практического изучения персидского языка в старших классах средней школы, в ВУЗах. Учебник рассчитан на работу с преподавателем, поэтому в объяснениях даются только основные положения; многочисленные мелкие детали опускаются. Предполагается, что, если учащийся что-то недопонял, он всегда может выяснить это у преподавателя. Материал учебника подобран таким образом, чтобы после первого года обучения студент был в состоянии продолжать учёбу на персидском языке в одном из иранских университетов или на курсах персидского языка в Иране.

Авторы выражают свою благодарность техническому редактору г-же С. Хашеми, сотруднику отдела Русского языка и литературы г-же З. Карагозлу Фархад и другим специалистам, вложившим свой труд в публикацию этой книги.

Отзывы и пожелания можно присылать по адресу: Москва, 125009, ул. Моховая д. 11, ИСАА МГУ, Кафедра иранской филологии.

Электронная почта: iranorus@mail.ru, zabolhassani@hotmail.com, info@samt.ac.ir

Страница Интернет: www.iaas.msu.ru, www.samt.ac.ir

Факс: +7 (495) 629-39-57.

Сокращения **نشانه های اختصاری**

араб. — арабский

букв. — буквально

веж. — вежливая форма

воен. — военный

гл.-св. — глагол-связка

грам. — грамматический

дип. — дипломатическое

до н. э. — до нашей эры

ед. ч. — единственное число

жс. — женское

зд. — здесь означает

и др. — и другие

и т. д. — и так далее

и т. п. — и тому подобное

и. с. жс. — имя собственное женское

и. с. м. — имя собственное мужское

кн. — книжное

л. — лицо

лит. — литературный

м. — мужское

мн. ч. — множественное число

н. э. — нашей эры

напр. — например

нум. — нумератив

ОНВ — основа настоящего времени

ОПВ — основа прошедшего времени

перс. — персидский

погов. — поговорка

посл. — пословица

разг. — разговорный

скр. — скромная форма

см. — смотри

ср. — сравните

т. е. — то есть

тжс. — также

табл. — таблица

тадж. — таджикский

уваж. — уважительная форма

уст. — устаревшее

Введение مقدمه

Современный персидский язык, иногда также называемый языком фарси, является государственным языком Исламской Республики Иран. Он принадлежит к группе иранских языков, которая наряду со славянскими, германскими, романскими и многими другими языками входит в индоевропейскую языковую семью.

Персидский язык имеет давнюю историю. Клинописные памятники на древнеперсидском языке восходят к VI–IV вв. до н. э. В I–VII вв. н. э. языком иранской государственности был среднеперсидский язык или пехлеви. На нём существует обширная литература, записанная алфавитом, восходящим к арамейскому.

После распространения ислама в VII в. н. э. по территории Ирана официальным языком становится арабский, и в качестве письменности начинает использоваться арабица (арабская вязь). Арабский язык не смог, однако, вытеснить родной язык иранцев, который обнаружил большую устойчивость и продолжал развиваться. Сформировавшийся к концу первого тысячелетия н. э. язык называется новоперсидским или классическим персидским языком.

Иранцы, приняв ислам, стали распространять его дальше по территории современного Закавказья, Средней Азии, Афганистана и Индии. Это дало основание называть персидский язык вторым языком ислама. На значительной части этого региона классический персидский язык становится общим языком для иранцев, таджиков, индийцев и других народов, функционирует как язык литературы, науки, культуры и межнационального общения. Поэтому в языках этого региона наряду с арабскими заимствованиями много персидских слов и выражений.

К середине второго тысячелетия н. э. в новоперсидском языке по ряду причин лингвистического и экстралингвистического характера диалектные различия становились всё заметнее. Сначала это выражалось только в произношении и разговорном языке, потом затронуло стилистику и фразеологию книжных текстов. К настоящему времени различия между потомками новоперсидского языка приобрели еще более фундаментальный характер, т. е. проявляются на всех лингвистических уровнях — в фонетике, грамматике, лексике и фразеологии. Сейчас на территории Ирана, Афганистана и Таджикистана функционируют три близкородственных государственных языка: персидский, дари (другим государственным языком Афганистана является пашто или пушту) и таджикский. Лексика персидского языка восприняла большое количество арабских слов: в некоторых текстах их число достигает 60—80%.

На персидском языке имеется богатейшая литература. Поэтические произведения поэтов-классиков (IX–XIV вв.) Рудаки, Фирдоуси, Омара Хайяма, Хафиза, Саади, Моуляви (он же Джелал-од-Дин Руми), Аттара вошли в сокровищницу мировой литературы. С конца

XIX века на этом языке стала широко развиваться проза. Большой вклад в её развитие внесли:

- писатели первой половины XX в. — Садег Хедаят, Бозорг Алави, Мохаммад Али Джемаль-заде, Джелаль Але-Ахмад;
- современные иранские писатели Садег Чубак, Хосроу Шахани, Голамхосейн Саэди, Исмаил Фасих, Хушанг Гольшири, Ахмад Махмуд, Мохаммад Доулатабади;
- поэты нового стиля Нима Юшидж, Сохраб Сепехри, Ахмад Шамлу;
- поэтессы Форуш Фарохзад, Парвин Э'тесами и многие другие.

Урок первый درس اول

Персидские гласные
Персидские согласные
Ударение

Персидские гласные واك‌ه‌ای فارسی

В персидском вокализме насчитывается 6 монофтонгов и 2 квазидифтонга. Для персидских гласных, также как и для русских, различают 3 подъёма — степени поднятия спинки языка — и 3 ряда — степени выдвижения языка вперёд/назад (см. Рис. 1).

В персидском языке гласные делятся на долгие (*i*, *ā*, *u*) и краткие (*e*, *a*, *o*). Долгие гласные произносятся протяжно (нараспев) как под ударением, так и без него.

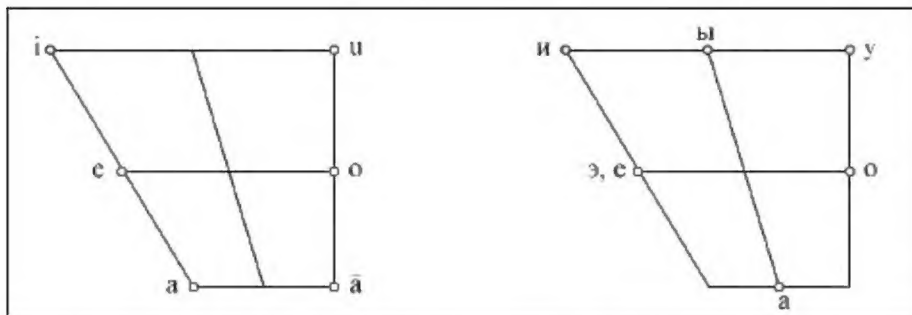

Рис. 1. Система персидского вокализма (слева) и русского (справа)

/i/ — неогубленный долгий гласный переднего ряда высокого подъёма.

/u/ — огубленный долгий гласный заднего ряда высокого подъёма.

Гласные /i, u/ практически не отличаются от русских /и, у/.

/ā/ — огубленный долгий гласный заднего ряда низкого подъёма.

Персидский /ā/ значительно отличается от русского /а/. Он произносится всегда длительно, сильно сдвинут назад и огублен. Несмотря на огубленность, рот при его артикуляции широко раскрыт.

/e/ — неогубленный краткий гласный переднего ряда среднего подъёма; уже русского /э/ в слове *эо*.

/o/ — огубленный краткий гласный заднего ряда среднего подъёма; уже русского /о/ в слове *ода*.

/a/ — неогубленный краткий гласный среднего ряда низкого подъёма. Сдвинут вперёд по сравнению с русским /а/ в позиции между твёрдыми согласными (как в слове *там*),

однако остаётся в пределах среднего ряда. Менее сдвинут вперёд, чем русское /а/ в позиции между мягкими согласными, как в слове *пять* [п'ат'].

Персидские гласные под ударением и без ударения звучат с одинаковым качеством, т. е. не ослабляются как русские гласные /а, о, э/, которые в безударных слогах переходят в [а, и^э, э].

В персидском языке традиционно выделяют два дифтонга: /ey/ и /ow/. Хотя эти звуко сочетания с точки зрения фонологии дифтонгами не являются (разлагаются на составляющие перед гласными), в иранистике их продолжают так называть из-за сходства с дифтонгами в других языках.

Квазидифтонг /ey/ состоит из гласного /e/ и согласного /y/. Квазидифтонг /ow/ состоит из гласного /o/ и согласного /w/. Последний в русском языке отсутствует, но представление о его произношении может дать неслоговое /y/ в заимствованных словах *роуминг, боулинг, шоу* (не следует произносить его в отдельный слог как в слове *клюун*).

В персидском языке звук /w/ является вариантом фонемы /v/ и встречается только после /o/ перед согласным или в конце слова. В современном разговорном языке дифтонг /ow/ стягивается до краткого /o/. Например, слово نو *now* *новый* произносится [no].

Персидские согласные همخوان های فارسی

В персидском консонантизме насчитывается 22 согласных фонемы (в Таб. 1 даны без скобок) и несколько вариантов (основные из них в Таб. 1 даны в скобках).

/b/ — звонкий смычный губно-губной согласный.

/č/ — глухая средняяязычная аффриката.

/d/ — звонкий смычный переднеязычный согласный.

/f/ — глухой щелевой губно-зубной согласный.

/m/ — сонорный носовой губно-губной согласный.

/n/ — сонорный носовой переднеязычный согласный; перед конечными мягкими [k', g'] произносится мягко [n'], в остальных позициях — твёрдо.

/r/ — сонорный дрожащий переднеязычный согласный.

/s/ — глухой щелевой переднеязычный согласный.

/v/ — звонкий щелевой губно-зубной согласный. Имеет вариант в виде губно-губного сонорного глайда /w/ (см. выше комментарии о дифтонге /ow/).

/y/ — сонорный средняяязычный глайд.

/z/ — звонкий щелевой переднеязычный согласный.

Персидские согласные /b, č, d, f, m, n, r, s, t, v, y, z/ практически произносятся также как соответствующие русские звуки /б, ч, д, ф, м, н, р, с, т, в, й, з/.

/š/ — глухой щелевой средняяязычный согласный.

/ž/ — звонкий щелевой средняяязычный согласный.

Персидские согласные /š, ž/ отличаются от русских /ш, ж/ мягкостью (палатализацией). Персидский согласный /š/ по звучанию похож на русский /щ/. Персидский /ž/ является его звонкой парой. Как и в русском языке, они являются однофокусными, т. е. произносятся

с одним сужением в речевом тракте. В конце слова персидские звонкие /b, d, z, ž, / в отличие от русских /б, д, з, ж/ не оглушаются.

/p/ — смычный глухой губно-губной согласный.

/t/ — смычный глухой переднеязычный согласный.

Согласные /p, t/ отличаются от соответствующих русских звуков /п, т/ легким придыханием, которое становится весьма заметным перед /i/.

/k/ — смычный глухой среднеязычный согласный.

/g/ — смычный глухой среднеязычный согласный.

Согласные /k, g/ перед гласными заднего ряда /ā, o, u/ произносятся твёрдо, в остальных позициях мягко: [kār] *работа*, [gāh-i] *иногда*, [gorgʰ] *волк*, [kučəkʰ] *маленький*.

/j/ — звонкая среднеязычная аффриката. Звук /j/ произносится также как /č/, но с участием голоса.

/l/ — щелевой переднеязычный альвеолярный боковой сонант (сонорный согласный).

С точки зрения палатализации находится между русскими твёрдым /л/ и мягким /ль/.

/h/ — глухой щелевой фарингальный согласный. Образуется глубже, чем русский /х/.

В конце слова и перед глухими согласными он звучит легко, как шум дыхания. Перед гласными и между ними он озвончается. В последней позиции наиболее близко к нему русское щелевое /г/ в слове *ага* (в смысле *да*).

/x/ — глухой щелевой увулярный согласный. От русского /х/ этот согласный отличается большим шумом и хрипом.

/q/ — звонкий смычный увулярный согласный. В русском языке нет аналога.

/ʔ/ — перерыв в голосе (не играет смысловозначительной роли и поэтому фонемой не является). Его не слышно в обычном произношении, и он проявляется не во всех позициях (не бывает в начале слова). В подавляющем большинстве случаев он может быть опущен без ущерба для понимания. Примеры: vosʰat *ширина*, moʰmen *верующий*, sāʰat *час*. В отчётливом произношении в конце слова перерыв в голосе дополняется безударным гласным /e/: nowʰ → nowʰe *сорт* (в отличие от now *новый*), manʰ → manʰe *запрет* (в отличие от man *я*).

Таб. 1. Персидский консонантизм

Пассивный орган	Губа	Зубы		Аль-веолы	Твёрдое нёбо	Мягкое нёбо	–	–	–
Активный орган Способ	Губа	Кончик языка			Средняя часть языка	Задняя часть языка	Увула	Фаринкс	Гортань
Смычные	p, b		t, d		k, g	(k̃, g̃)	q		(ʔ)
Щелевые		f, v	s, z		š, ž		x	h	
Аффрикаты					č, j				
Боковые				l					
Дрожащие			r						
Носовые	m		n		(nʰ)				
Глайды	(w)				y				

Ударение تکیه

Словесное ударение в персидском языке тоническое. Оно производится повышением тона на ударном слоге. В подавляющем числе персидских слов (существительных, прилагательных, наречиях, местоимениях) оно падает на последний слог. Поэтому знак ударения в транскрипции ставится только для обозначения нефинального ударения (т. е. ударения не на последнем слоге слова). Примеры: دیروز diruz *вчера*, اما ámmā *однако*.

Упражнения تمرین

1. Произнесите следующие слова с долгими гласными /i, u/:

a) sini, sir, dir, in, dizi, miz, dirin, bid, bini, riz, simin;

б) rud, dud, zur, ruz, nur, buf, sud;

в) rumizi, suri, diruz, bud, biruni, nuri, birun, niru.

2. Произнесите следующие слова с долгим /ā/:

a) yād, bāz, bār, dām, sāf, ān, rāz, yār, dād, mār, bā, āb, rā, sāz, dār;

б) āram, Ābādān, dānā, bābā, bāzār, ābād, bārān, bādām.

3. Произнесите нараспев следующие слова с долгими гласными /i, ā, u/:

a) ārd, bārān, āvāz, rāz, nān, bāzār, bād, bā, dārā, āmār, vādār, bābā, ān;

б) ru, zud, ruz, in, u, zír, āb, dud, bid, bini, bi, rud, dur;

в) bidār, zānu, bināi, irāni, dudi, bārāni, āvāi, bānu, bārān, birun, dāru, bāzu, Irān.

4. Произнесите следующие слова с краткими /e, o/ и долгими /i, u/:

a) mes, se, dozđ, ers, setiz, senn, por, emruz, boz, dom;

б) omid, ordu, forud, sorud, omur, obur.

5. Произнесите следующие слова с кратким /a/ и с долгим /ā/:

a) dar, barf, sarf, zan, zard, fann, bad, tab, sard, mard, samar, zarf;

б) bad bād, bar bār, dam dām, dar dār, man mām, na nā, pas pās, zar zār;

в) šāyad, dandān, savār, sarāsar, fardā, dandānsāz, āmadan, bāvar, bāyad, dāman, anār, mādar, zabān, barābar, barādar, yāftan, farāz.

6. Произнесите следующие слова с согласными /š, ž/:

šeš, žāž, dišab, āšenā, āžāns, šir, duš, šab, žarf, dež, šād, bāš, širin.

7. Произнесите следующие слова с согласными /p/, /t/:

tu, tā, dād, bārut, sud, divār, bāmdād, ābād, bā, tābut, diruz, āb, pā, tir, bidād, pir, bud, pudr.

8. Произнесите слова с дифтонгами:

a) sowr, peyrow, peyravi, owzān, dow, row, dowrān, seyd, pey, peyvand;

б) seyr, towr, dey, deyr, mey, now, vey, eyvān, dowr, sowt, beyt, mowz.

9. Произнесите, соблюдая перерыв в голосе /ʔ/:

enšā`, mo`asses, Su`is, man`, ide`oloži, te`ātr, su`, vos`at, mas`ale, vasi`, mesrā`, mowze`, ta`sis, do`ā, emzā`, Su`ed.

10. Произнесите следующие слова с согласными /h/:

har, havā, inhā, ānhā, hamān, mehr, pirāhan, deh, rāhrow, noh, nāhār, hatman, dah, mehrabān, bahār, hāttā, siyāh, hamin.

11. Произнесите следующие слова с согласными /č, j/:

а) čub, čāyi, čāh, čap, čāp, čahār, čērā, čāre, češm, če, čatr, čāy;

б) javān, hamānjā, jāru, dānešju, ānjā, panjere, panj, jā, injā.

12. Произнесите следующие слова с согласными /k, g/:

а) kam, key, kār, tekrār, šekam, tekye, ki, kamar, kas, kojā, kabutar;

б) gorosne, gerdu, gāv, gorbe, gandom, gāh, rangin, guš, gisu, gač, gāz, zendegi, digar;

в) kudak, pāk, bārik, bozorg, rang, tang, gorg, pārk, kuček, jang, yek, sag, nik.

13. Произнесите следующие слова с согласным /l/:

moškel, māl, lāle, bāle, ālbālu, hāl, limu, salām, gol, hālā, kalame, sāl, boland, taklif, plow, lebās, golābi, ālu, pul, dowlati, jāleb, ahvāl.

14. Произнесите следующие слова с согласным /x/:

а) xāne, nāxéyr, pāyetaxt, xār, taxte, xāhar, deraxt, xub, xar, xoš, xod, doxtar, xeyr, sorx;

б) čatr, xar, xāb, xordan, xāne, čāyi, injā, xāndan, čērā, xāhar, sorx, nāxéyr, xub, doxtar;

в) xar — har; taxt — taht; xam — ham; saxt — sahar; xāhar — xāhi — xāhān.

15. Произнесите следующие слова с согласным /q/:

rofaqā, qāšoq, čerāq, kāqaz, otāq, qarb, bošqāb, qahve, qahvei, vaqt, refiq, qalam, šarq, qazā, šarqi, enqelāb.

درس دوم Урок второй

Персидская письменность

Буквы, не соединяющиеся с последующими

ī ā-ye bākōlāh, ī ā-ye bikolāh, d dāl, ð zāl ر re, ز ze, ژ že, و vāv

نگارش فارسی Персидская письменность

В современном персидском алфавите, который составлен на основе арабского, 34 буквы. Кроме того, в персидском письме используется до 10 огласовок, т. е. надстрочных и подстрочных знаков. В персидском языке нет однозначного соответствия между звучанием и написанием слова: несколько букв могут обозначать один звук, а для обозначения кратких гласных в середине слова букв нет.

Персидская письменность (арабица) отличается от латиницы и кириллицы тем, что в пределах слова (точнее буквосочетания) большинство букв пишется слитно (без промежутков между ними). Общее направление письма — справа налево. Буквы персидского алфавита в зависимости от своего положения в буквосочетании имеют 4 варианта написания: اول avval *начальный*, وسط vasat *срединный*, آخر āxer *конечный* и تنها tanhā *раздельный (изолированный)*.

Все персидские буквы подразделяются на две категории: соединяющиеся с последующими متصل mottasel и несоединяющиеся с последующими منفصل monfasel. Большинство букв может соединяться внутри слова как с теми, которые располагаются справа (с предыдущими), так и с теми, которые располагаются слева (с последующими, т. е. относятся к категории متصل mottasel соединяющихся).

Персидское письмо имеет несколько разновидностей (почерков). Печатный шрифт نسخ nasx *наsx* отличаются чёткостью и угловатостью соединений, постоянством форм букв в разных позициях. Он наиболее прост для чтения и поэтому используется в качестве основного в книгах, газетах и журналах.

Рукописный почерк نستعلیق nasta'liq *насталик* до распространения книгопечатания был основным для письменных памятников (манускриптов), поэтических сборников (диванов), а также другой религиозной и светской литературы. Упрощённый (безнажимный) вариант насталика почерк تحریری tahriri *тахрири* (также نستعلیق تحریری nasta'liq-e tahriri *хатт-е тиз* хatt-e rīz *букв. мелкий почерк*) используется сейчас иранцами для записей в повседневной жизни. Декоративный насталик наряду с его вариантом شکسته šekaste *шекасте* используется в орнаментах, миниатюрах, плакатах, в рекламе и вывесках.

Во всех разновидностях персидского письма прослеживается базовая строка خط хatt-e korsi (*т.ж. خط زمینه хatt-e zemine или خط میزان хatt-e mizān*), которая представля-

ется умозрительной тонкой линией. В настаике заметен характерный нажим, который производится развёрнутым под небольшим углом каламом (قلم qalam) — заточенным тростниковым пером. В данной книге основное внимание уделяется отработке безнажимного варианта настаика خط تحریری xatt-e tahriri.

Примечание: в арабике нет заглавных (прописных) букв для обозначения имён собственных и первого слова в предложении. Все буквы строчные.

Буквы, не соединяющиеся с последующими حروف منفصل

آ ā-ye bākolāh, ا ā-ye bikolāh, د dāl, ذ zāl, ر re, ز ze, ژ že, و vāv

Таб. 2. Буквы, не соединяющиеся с последующими

Начертание	Название	Произношение
آ	ā-ye bākolāh	ā
ا	alef, ā-ye bikolāh	ā, a, o, u
د	dāl	d
ذ	zāl	z
ر	re	r
ز	ze	z
ژ	že	ž
و	vāv	v, u, o, ow

Восемь букв арабо-персидского алфавита آ ā-ye bākolāh, ا ā-ye bikolāh, د dāl, ذ zāl, ر re, ز ze, ژ že, و vāv (см. Таб. 2) относятся к категории несоединяющихся с последующими (منفصل monfasel) и могут соединяться только с предыдущими. Поэтому они имеют только два варианта начертания: в первом совпадают начальная и раздельная форма, а во втором срединная и конечная (см. далее). В частном случае, когда слова состоят только из этих букв, они так же разделяются пробелами, как и в европейском письме.

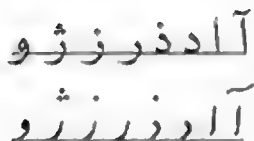

Рис. 2. Буквы آ ā-ye bākolāh, ا ā-ye bikolāh, د dāl, ذ zāl, ر re, ز ze, ژ že, و vāv в почерках насх (вверху) и тахрири (внизу)

В насхе буквы ٦ ā-ye bākōlāh¹, ٦ ā-ye bikolāh, د dāl, ذ zāl пишутся на строке. У букв ر re, ز ze, ژ že, و vāv одна часть находится выше строки, другая — ниже. Например: у буквы و vāv кольцеобразная часть — «голова» — пишется на строке, а «хвост» — под строкой. Тщательное соблюдение строки характерно для печатного шрифта (насха), а так как персидские буквы имеют разную высоту, то верхняя и нижняя часть строки выглядит неровной. В почерке тахрири буквы ر re, ز ze, ژ že, و vāv пишутся на строке.

Примечание. Обратите внимание на то, что ряд букв, сходных по написанию, отличаются друг от друга только «точками»: ر re ↔ ز ze ↔ ژ že; د dāl ↔ ذ zāl .

На Рис. 2 показано написание букв ٦ ā-ye bākōlāh, ٦ ā-ye bikolāh, د dāl, ذ zāl, ر re, ز ze, ژ že, و vāv в рукописном насхе (вверху) и в почерке тахрири (внизу) относительно строки خط کرسی xatt-e korsi.

Выравнивание за счёт искривления строки не только украшает почерк, но и способствует более плотному расположению букв на странице. Персидский текст, в принципе, более информативен, чем русский: перевод одной персидской страницы занимает примерно полторы страницы русского текста.

В персидском тексте используются европейские знаки препинания, причём некоторые из них видоизменены: «» запятая, «» точка с запятой и «?» вопросительный знак пишутся в перевёрнутом виде.

تمرینы Упражнения

1. Прочитайте следующие слова, написанные печатными буквами:

روز، دارو، دارا، دود، رود، زور، آواز، زود، ژاژ، آرا، دور، آزاد، رو، آرد، وادار، آزار،

راز.

2. Прочитайте и скопируйте следующие слова, изображённые:

а) насхом:

دور، زور، آزار، روز، زود، دارا، آرا، دارو، روز، آرد، ژاژ.

وادار، دود، دارو، رو، آزاد، رود، ژاو، راز، آواز.

б) почерком тахрири:

آزار، دارا، آرا، دور، روز، راز، دارو، رود، آرد، زور، زود، ژاژ.

آزاد، وادار، ژاو، دود، رود، روز، آواز، دارو.

¹ Продолжение объяснений по этой букве см. на стр. 22.

3. Напишите по-персидски следующие слова (согласный /z/ везде передаётся буквой ز):

dud, āzād, dādār, ruz, vādār, dārā, žāž, rud, ārd, zud, āvāz, ru, zur, rāz, dāru, ārā, dur.

4. Переведите следующие слова с помощью поурочного словаря устно и письменно:

ранний, свободный, песня, мука́, далёкий, день.

Словарь واژه‌نامه

далёкий; далеко dur.....	دور	мука́ ārd	آرد
день ruz	روز	свободный āzād	آزاد
ранний; рано; быстро zud	زود	песня, мелодия āvāz.....	آواز

درس سوم Урок третий

Буквы ب be, پ pe, ت te, ث se, ن nun, ی ye

Изображение гласных в начале слова

Простое предложение

Текст نارا و دارا Нара и Дара

تمرین Упражнения

1. Произнесите слова с различными гласными:

a) panir, dast, sabz, sar, barādar, dar, az, zabān, Tabriz, dandān, zan, zard, abru, safar, daryā;

б) Orupā, do, sokut, por, mardom, omur, to, ostān, tond, borudat, dorost, dorud, mordād;

в) pedar, modāvem, tadābir, derāz, mive, edāri, ebrāz, emārat, pesar, ebārat, nāme, medād.

حروف ب be, پ pe, ت te, ث se, ن nun, ی ye

Таб. 3. Зубновые буквы

Название	Произношение	Раздельная	Конечная	Срединная	Начальная
be	b	ب	ب	ب	ب
pe	p	پ	پ	پ	پ
te	t	ت	ت	ت	ت
se	s	ث	ث	ث	ث
nun	n	ن	ن	ن	ن
ye, yā	y, uy, i, ey, iy	ی	ی	ی	ی

Буква ب be и её производные پ pe, ت te, ث se во всех позициях имеют сходные начертания и отличаются только точками (см. Таб. 3). Конечная форма почти полностью совпадает с раздельной, но к ней добавляется соединительная черта справа. В начальной и срединной позициях они сокращаются до одного зубца. Буквы ن nun и ی ye сходны с ними в начальной и срединной позициях, а в остальных случаях значительно отличаются от них и друг от друга. Буква پ pe не встречается в словах арабского происхождения. Написание

шести перечисленных зубцовых букв по позициям в печатном варианте насха показано в Таб. 3.

Формы зубцовых букв ب be, ن nūn, ی ye в рукописном насхе показаны на Рис. 3 (в учебных целях на границах букв сделан разрыв, письмо идёт справа налево). В насхе буквы, к которым справа присоединяются зубцы, претерпевают минимальные изменения. У алефа появляется небольшое скруглённое соединение. Сам он при этом выписывается росчерком снизу вверх (позиция «g»). Сходное соединение появляется и у буквы د dāl (позиция «f»).

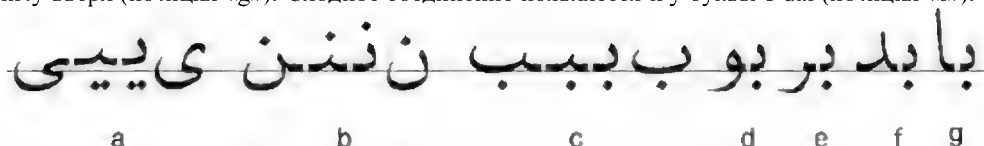

Рис. 3. Буквы ب be, ن nūn, ی ye в рукописном насхе

В тахрири начальные и срединные варианты зубцовых букв имеют значительно меньший контраст по высоте, и, чтобы вычленить взглядом букву, читателю приходится дополнительно ориентироваться по точкам. Те же буквы в тахрири выглядят так, как показано на Рис. 4.

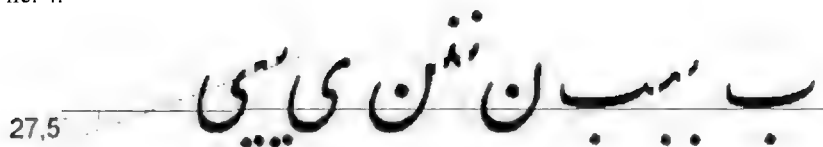

Рис. 4. Буквы ب be, ن nūn, ی ye в почерке тахрири

Изображение гласных в начале слова نوشتن واکه‌ها در آغاز کلمه

Гласный /ā/ изображается в начале слова буквой ā-ye bākōlāh *алеф с маддой*: آن ān *тот*, آورد āvard *принёс*. Для обозначения остальных гласных и дифтонгов используется буква 'alef, ā-ye bīkolāh *алеф* (сама по себе или в комбинации с другими буквами).

Все краткие гласные (/a, o, e/) в начале слова изображаются одним алефом: از az *из* (предлог), ادبا odabā *литераторы*, ابتدا ebtedā *начало*.

Долгие гласные (кроме гласного /ā/) и дифтонги требуют сочетания алефа с буквой و vāv или ی ye: او u *он, она*, ایشار isār *подношение*, اوزان owzān *веса* (мн. ч. от وزن wazn *вес*), ایوان eyvān *балкон*.

Примечание. За краткими гласными (/a, o, e/) не закреплены отдельные буквы персидского алфавита. В середине слова (буквосочетания) они вообще буквами не изображаются. Для изображения в начале и в конце слова буквы для них есть, но эти буквы могут использоваться и для других целей. Поэтому написание каждого слова с кратким гласным нужно запоминать.

تمرینات Упражнения

2. Прочитайте следующие слова, вначале пользуясь ключом, затем без него:

پیدا، برادر، بود، ابتدا، نبود، بیرون، زن، ادبا، دریا، آورد، برای، او، زودپز، اوزان، بازار، ایوان، دارو، دارا، بارانی، نارا، نان، دارد، دو، باران، با، بیدار، آن، در، ایثار، بیتا، نیز، از، زیبا.

Ключ: peydā, barādar, bud, ebtedā, nābud, birun, zan, odabā, daryā, āvard, barāye, u, zudpaz, owzān, bazar, eyvān, dāru, dārā, bārāni, Nārā, nān, dārad, do, bārān, bā, bidār, ān, dar, isār, Bitā, niz, az, zibā.

3. Скопируйте следующие слова, изображенные:

а) насхом:

دارو، برادر، دریا، آورد، پیدا، بارانی، نبود، نیز، بیتا، دارد، باران.

بازار، بیرون، زودپز، دارا، نارا، برای، زن، آن، بیدار، زیبا، نان.

б) почерком тахрири:

زیبا، آورد، نان، زودپز، دارا، بارانی، دارد، آن، بیدار، پیدا، نیز، دریا،

دارد، نبود، باران، برای، بیتا، بازار، نارا، برادر، بیرون، زن، از، با.

4. Прочтите и напишите арабицей:

peydā, barādar, Bitā, bārān, Nārā, ān, dar, bārāni, bidār, zudpaz, birun, az, Dārā, barāye, bā, dāru, do, niz, nābud, daryā, bud, āvard, nān, va, zibā, dārad, bāzār, zan.

5. Переведите устно и письменно, пользуясь словарём урока:

брат, издалека, также, был, для, хлеб, Бита, два, дождливый, от, из, скороварка, в, базар, Нара, лекарство, Дара, тот, виднелся, имеет, бодрствующий, женщина, дождь, принёс, с, и, море, снаружи, явный, не был, красивый.

جمله ساده Простое предложение

Простое нераспространённое персидское предложение состоит из подлежащего и сказуемого. В распространённом предложении группа сказуемого может состоять из глагола 3 л. ед. ч. прош. вр. بود bud был (была, было) и именной части, которая может быть выражена существительным, прилагательным, реже другими частями речи.

Группа подлежащего может быть выражена сочетанием указательного местоимения с существительным, например: این دیوار in divār эта стена, آن زن ān zan та женщина.

За группой подлежащего следует группа сказуемого. Глагол в литературном персидском языке замыкает предложение:

آن زن بیدار بود Ān zan bidār bud. Та женщина не спала (букв. была бодрствующая).

نارا نان آورد Nārā nān āvard. *Нара принесла хлеб.*

Персидская фраза отличается от русской более заметным движением тона. На группе подлежащего происходит довольно резкое его повышение, затем следует пауза. После паузы идёт группа сказуемого, на которой тон понижается. Пауза между группами подлежащего и сказуемого, если они состоят из нескольких слов, для удобства чтения на письме может обозначаться запятой: بیرون بود، این زن، In zan birún bud. *Эта женщина была на улице (букв. снаружи).*

Фразовое ударение падает на слово, стоящее перед глаголом.

تمرینات

6. Прочтите и переведите следующие предложения (ключ на стр. 22):

دریا دور بود. دریا زیبا بود. بازار دور نبود. دارا بیدار نبود. نارا نان آورد. بیتا دارو آورد. او برادر دارد. او زن ندارد. او بیرون نبود. دارا بیدار بود. او نیز بیدار بود. بیتا زودپز آورد. او نیز زودپز آورد.

متن نارا و دارا Nara u Dara

آن روز بارانی بود.
باران زیبا بود.
دریا از دور پیدا بود.
نارا بیرون بود.
آن زن در بازار بود.
بازار از دریا دور نبود.
نارا برادر دارد.

دارا با نارا بیرون نبود.
دارا بیدار نبود.
نارا با بیتا در بازار بود.
دارا با آن دو در بازار نبود.
دارا زن ندارد.
نارا برای دارا از بازار دارو و نان آورد.
بیتا نیز برای نارا زودپز آورد.

تفسیر متن نارا و دارا Нара и Дара Комментарий к тексту

1. В тексте есть несколько глаголов в форме 3 лица единственного числа простого прошедшего времени: آورد āvord, āvard *принёс, привёз*; بود bud *был*. Отрицательная форма образуется прибавлением ударной приставки na-: نبود nábud *не был*. Грамматический род в персидском языке отсутствует: دارا آورد Dārā āvard. *Дара принёс*. نارا آورد Nārā āvard. *Нара принесла*.

2. В тексте есть два глагола в форме 3 лица единственного числа настоящего-будущего времени: دارد dārad *имеет*, ندارد nādārad *не имеет* (подробнее см. Таб. 11 на стр. 42).

3. Союз و *и* может произноситься несколькими способами. В полном стиле *و* va произносится как отдельное слово, за ним следует пауза. В неполном стиле он *о/vo*: دارو و نان آورد dāru va nān āvard *принесла лекарство и хлеб (полный стиль)* ↔ دارو و نان آورد dāru-vo nān āvard *принесла лекарство и хлеб (неполный стиль)* (см. также объяснения на стр. 29).

4. В контексте некоторые слова могут опускаться: آن دو زن ān do zan *те две женщины* → آن دو ān do *те двое*.

5. Энклитический союз نیز nīz *тоже, также* не может начинать предложение и ставится после того слова, к которому относится: بیتا نیز زودپز آورد Bitā-nīz zudpaz āvard. *Бита также принесла скороварку*.

تمرینы Упражнения

7. Вставьте предлоги:

دریا ... دور پیدا بود. آن زن ... بازار بود. بازار ... دریا دور نبود. دارا ... نارا بیرون نبود. نارا ... بیتا ... بازار بود. دارا ... آن دو ... بازار نبود. نارا ... بازار دارو و نان آورد. بیتا نیز ... نارا زودپز آورد.

8. Раскройте скобки, поставьте глаголы в нужной форме:

باران زیبا (بودن). دریا از دور پیدا (بودن). آن زن در بازار (بودن). بازار از دریا دور (بودن). دارا بیدار (بودن). دارا با آن دو در بازار (بودن). نارا برای دارا از بازار نان (آوردن). بیتا نیز برای نارا زودپز (آوردن).

9. Выберите правильный вариант из предложенных в скобках:

آن روز (بیدار، بارانی، دور) بود. باران (زیبا، پیدا، بیرون) بود. دریا از دور (بیدار، زودپز، پیدا) بود. نارا (بیرون، زیبا، بیتا) بود. آن زن در (دریا، بازار، بیرون) بود. (زودپز، بازار، دارو) از دریا دور نبود. نارا (برادر، زن، بیتا) دارد. نارا با (برادر، دارا، بیتا) در بازار بود. (نارا، دارا، بیتا) با آن

دو در بازار نبود. (نارا، دارا، بیتا) زن ندارد. نارا برای دارا از بازار (دارو، نان، زودپز) آورد. بیتا نیز برای نارا (دارو، نان، زودپز) آورد.

10. Составьте предложения из следующих слов:

دو، دارا، آن، با، در، بازار، نبود. زیبا، باران، بود. از، دریا، پیدا، بود، دور. زن، آن، بازار، بود، در. از، بازار، دور، دریا، نبود. برای، نان، دارا، از، دارو، و، نارا، بازار، آورد. برادر، نارا، دارا. نارا، با، بیرون، نبود، دارا. بیدار، دارا، نبود. نارا، بود، بیرون. در بیتا، با، بازار، بود، نارا. زن، دارا، ندارد. بیتا، برای، زودپز، نیز، آورد، نارا. بارانی، روز، بود، آن.

11. Переведите с русского языка на персидский:

В тот день шёл дождь (букв. Тот день был дождливый). Издалека виднелось море (букв. Море было явным издалека). Море было красивым. Дождь был тоже прекрасен. Нара была на улице (букв. снаружи). Она была на базаре. Базар был недалеко от моря. Нара была на базаре с Битой.

У Нары есть брат. Дара не спал (букв. был бодрствующим). Его не было на улице (букв. Он не был снаружи). Он не был на базаре с теми двумя женщинами. Дара не женат (букв. не имеет жены). Нара с базара принесла хлеба. Бита тоже привезла с базара скороварку.

12. Фонетический ключ к упр. 6

Daryā dur bud. Daryā zibā bud. Bāzār dur nābud. Dārā bidār nābud. Nārā nān āvard. Bitā dāru āvard. U barādar dārad. U zan nādārad. U birun nābud. Dārā bidār bud. U-niz bidār bud. Bitā zudpaz āvard. U-niz zudpaz āvard.

13. Фонетический ключ к тексту *نارا و دارا* *Nara u Dara*

Ān ruz bārāni bud. Bārān zibā bud. Daryā az dur peydā bud. Nārā birun bud. Ān zan dar bāzār bud. Bāzār az daryā dur nābud. Nārā barādar dārad.

Dārā bā Nārā birun nābud. Dārā bidār nābud. Nārā bā Bitā dar bāzār bud. Dārā bā ān do dar bāzār nābud. Dārā zan nādārad. Nārā barāye Dārā az bāzār dāru va nān āvard. Bitā-niz barāye Nārā zudpaz āvard.

واژه‌نامه

этот, эта, это in	این	آن	تот, та, то ān
с, вместе с bā	با	آورد	принёс, привёз āvord, āvard
дождь bārān	باران	آوردن ...	принести, привезти āvardan, āvordan
дождливый, дождевой bārāni	بارانی	از	от, с az
базар, рынок bāzār	بازار	از دور	издалека az dur
брат barādar	برادر	او	он, она (о человеке) u

в dar	در	для barāye	برای
два do	دو	был bud	بود
женщина, жена zan	زن	быть budan	بودن
скороварка zudraz	زودپز	Бита <i>и. с. ж.</i> Bitā	بیتا
красивый, прекрасный zibā	زیبا	бодрствующий bidār	بیدار
море daryā	دریا	снаружи, на улице birun	بیرون
Нара <i>и. с. ж.</i> Nārā	نارا	явный peydā	پیدا
хлеб nān	نان	виднелся, был виден peydā bud	پیدا بود
не был nábud	نبود	Дара, Дарий <i>и. с. м.</i> Dārā	دارا
также, тоже nīz	نیز	имеет dārad	دارد
и va, -o, -vo	و	лекарство dāru	دارو

درس چهارم Урок четвёртый

Огласовки для кратких гласных

Чтение конечной буквы و vāv

Огласовки для гласных в начале слова

Чтение сочетания букв ن ب nūn + be

Буквы س sīn и ش šīn

Соединительный союз و va/-o/-vo и

Связка است -ast после слов с исходом на гласный

Буква ه hā-ye havvaz

Буква م mīm

Изафетная конструкция

Изафетные предлоги

Текст نارا و بیتا در نانوائی *Нара и Бита в пекарне*

Пословицы и поговорки

اعراب واکه‌های کوتاه огласовки для кратких гласных

В персидском письме нет специальных букв для обозначения кратких гласных /a, e, o/. В учебных текстах, в декоративных надписях, а также для устранения двусмысленности используются над- и подстрочные знаки, которые призваны показать, какой именно гласный следует произносить после согласного. Они называются огласовками или харакатами (от араб. حرکت *harakat* движение).

Таб. 4. Огласовки для обозначения кратких гласных и отсутствия звука

Знак	Название	Произношение
َ	fathe/zebar	a
ِ	kasre/zir	e
ُ	zamme/piš	o
◌ْ	sokun	отсутствие звука

Огласовки могут образовывать сочетания, т. е. над одной огласовкой может стоять другая или под одной может находиться другая. Таким образом, арабо-персидская письменность состоит как бы из пяти «этажей»: основная строка букв, над и под которой располагается по два «этажа» огласовок. Сочетания огласовок широко используются в арабских текстах (в иранских изданиях Корана, цитатах из религиозной литературы и т. п.) и почти не используются в персидских.

Рис. 5. Основные рукописные огласовки (слева направо: zamme/piš, kasre/zir, fathe/zebar)

Основные печатные огласовки показаны в Таб. 4 (в качестве подставки для огласовок условно используется соединительная черта — кашида). Огласовка сокун, как правило, не используется (принимается, что отсутствие огласовки означает сокун). Рукописные огласовки показаны на Рис. 5 (в качестве подставок использованы алеф и кашида). Стрелочками показано направление письма для огласовок.

Примеры: زَن zan *женщина*, زَرْد zard *жёлтый*, پَنِير panir *сыр*, دُرُود dorud *привет*, تَنْد tonḍ *быстрый*, دَرِیā daryā *море*, دَرِاز derāz *длинный*, دُو dow *без*, دَی dey *дей* (зимний месяц иранского календаря).

تلفظ «و» آخر Чтение конечной буквы vāv

Конечная буква vāv имеет пять вариантов чтения: /vv, v, o, u, ow/. Первый очень редок: javv *атмосфера*. Несколько чаще встречается /v/ sarv *кипарис*, gāv *корова* и /o/: в исконных персидских словах تو to *ты*, دو do *два*; в заимствованных رادیو rādyo *радио*, ویدیو vīdyo *видео*[магнитофон]. Чтение конечной буквы vāv как дифтонга /ow/ и долгого гласного /u/ наиболее распространено: تو tu *внутри*, بو bu *запах*, گو gu *лицо*; درو derow *жатва*, برو bōrow *иди*, بدو bōdow *беги*. В современном произношении в неполном стиле дифтонг /ow/ стягивается до /o/: برو bōrow → bóro *иди*, بدو bōdow → bódo *беги*. Однозначно расставить огласовки для различения конечного /o/ и /u/ нельзя: например, слова تو to *ты* и تو tu *внутри* различаются только по контексту.

تمرین Упражнения

1. Прочитайте следующие слова:

زبان, دندان, دُو, پَنِير, زَرْد, وَزِيدَن, دَرِیā, تَبْرِيز, دَر, دَرُون, زَن, دُرُود, تَنُور, نُو, تو, دِرَاز, يَزَد, دُور, دَی, بَرَادَر, پَدَر, وِی, رِی, بَد, پُر.

2. Скопируйте следующие слова, написанные

а) насхом:

نیاز، بو، دود، نانوائی، درون، نو، بدو، تنور، زیاد، درو، ابرو، آرد.

б) почерком тахрири:

دود، ابرو، بدو، زیاد، تو، نانوائی، درو، بو، تنور، برو، نیاز، آرد، درون.

3. Напишите вязью следующие слова, изображённые латинской транскрипцией:

a) bandar, Tabriz, zan, daryā, panir, vazidan, bad, barādar, Yazd, band, Parviz, parvāz, barābar, tanur, dard, zabān, dandān, nazd;

б) rezerv, setiz, tez, derāz, pedar.

в) por, sokun, dozd, deh, tond, boridan, tu, to, dorud, do, boz.

г) peyvand, dey, now, dowrān, Rey, beyt, peyrow, dow, pey.

4. Переведите по поурочному словарю устно и письменно следующие слова:

ветер, рука, пекарь, внутрь, высовываться, новый, печь, склад, одеяло, привет, ты, жёлтый, тело, два, дверь, дым, сыр, женщина, много.

Огласовки для гласных в начале слова

اعراب برای واژه‌ها در آغاز کلمه

Все начальные гласные пишутся с помощью буквы алеф (см. Таб. 5). Для обозначения гласного /ā/ в начале слова используется огласовка мадда (*madd priliv*), которая ставится только над буквой алеф. Это сращение стало считаться за отдельную букву. Буква *ā* — *ye bākolāh алеф с маддой* обязательна (*kolāh shapka*), пропуск мадды в этом случае считается орфографической ошибкой. Постановка других огласовок — факультативна, их пропуск за ошибку не считается, и поэтому в обычном тексте их писать не принято.

Таб. 5. Обозначение гласных в начале слова

Произношение	Написание	Произношение	Написание
a	آ	ā	آ
e	اِ	i	ای
o	اُ	u	او
ow	اُو	ey	ای

Примеры: اَبْرُو abru *бровь*, اِدَارِي edāri *административный*, اُروپا Orupā *Европа*, آرد ārd *мука*, ایران Irān *Иран*, او u *он*, اِيوَان eyvān *балкон*.

تلفظ مجموعه حروف «نب» Чтение сочетания букв

В персидском языке сочетание звуков /nb/ является непроемким, поэтому там, где внутри слова появляется последовательность букв نـ nb/ (без разделяющих их гласных), она читается как /mb/: например, اِنْبَار ambār *склад*.

تمرینы Упражнения

5. Прочитайте следующие слова:

اَبْنَار, اَب, اَن, اِدَارِي, اِبْرَاز, اَيْن, اَبْرُو, اَبَان, اُروپَا, اِيران, اَبْدَار, او, اَذَر, اوت, اِيوَان, اَبَادَان, اَبَاد, اَز, ايراني.

6. Напишите арабицей следующие слова (в скобках указаны буквы, с которыми эти слова надо писать):

Irān, āzar (ز), ārezu (ز), anār, ambār, ordu, āsās (ث), arz (ز), ebrāz (ز), advār, arbāb, irād, Orupā, owzān (ز), isār (ث).

7. Переведите по поурочному словарю устно и письменно следующие слова:

Иран, он, тот, бровь, тот, сочный, склад, иранец, Европа.

حروف ش sin и س šin Буквы

Буквы س sin и ش šin в печатной форме и в рукописном насье (см. позицию «с» на Рис. 6) во всех вариантах содержат три небольших зубца с короткими соединениями (соединения между зубцами значительно короче соединений между буквами). В конечном и раздельном написании буквы س sin и ش šin заканчиваются большим округлым ковшом, который похож на букву نун без точки.

Таб. 6. Печатные буквы س sin и ش šin

Название	Произношение	Раздельная	Конечная	Срединная	Начальная
sin	s	س	سس	سس	سس
šin	š	ش	شش	شش	شش

В тахрири у этих букв может быть короткая форма (как в насье с тремя маленькими зубцами, позиция b на Рис. 6), но более характерной считается длинная (kešide), в которой

зубцы спрямлены (позиция а). Надстрочный элемент в этих буквах имеет примерно такую же длину как буквы ب be, پ pe, ت te, ث se. Более одной длинной буквы в слове не допускается.

Рис. 6. Рукописные буквы س sin и ش šin в тахрири (a, b) и нахсе (c)

تمرینات

8. Прочитайте следующие слова:

آش، دوست، پسر، شیراز، شیرین، بسیار، شب، آسب، داداش، سیب، داشتن، درست، بیشتر، آتش، شش، سبز، آسان، دست، بس، آشنا، آژانس، آسیا، استاد، شتر، استان، شیر، دیشب.

9. Скопируйте следующие слова

а) нахсом:

داشتن، پسر، شش، سیب، آسان، درست، دوست، آتش، شیرین، آژانس.

б) почерком тахрири:

دست، آسیا، آژانس، آسان، درست، استاد، سیب، پسر، شیرین.

10. Напишите вязью (звук /s/ везде изображается буквой س sin, звук /z/ — буквой ز ze):

sāzeš, šotor, bištar, dast, āšnā, sabz, sar, dāneš, dorost, pošt, sanad, dāštan, dast, ostād, sepaš, sib, pesar, ātaš, āsān, Šāpur, dust, bas, širini, sabzi, dišab, pust, besyār, pišāni, išan, šeš, sir, Āsyā.

11. Переведите по поурочному словарю устно и письменно следующие слова:

Азия, агентство, голова, друг, иметь, зелёный, знакомый, лёгкий, мальчик, молоко, правильный, преподаватель, рука, огонь, русский, сладкий, шесть, яблоко.

Соединительный союз و va/-o/-vo и حرف ربط

Именная часть сказуемого может быть расширена за счёт однородных членов предложения, соединённых союзом و va/-o/-vo и. Обычно для связи однородных членов этот союз употребляют в энклитической форме -o, присоединяя предыдущему слову, например: آن نان و پنیر است. *Ān nān-o panīr-ast. То бутерброд с сыром (букв. То хлеб и сыр).*

В подчёркнуто отчётливой речи (напр. во время разговора по телефону при плохой слышимости, во время диктанта, в дикторской речи и т. п.) он употребляется в ударной форме و va. Как правило, ударная форма используется также для связи фраз (предложений). В этом случае союз و va произносится как отдельное слово, на которое можно поставить логическое ударение и которое с обеих сторон можно выделить паузой.

В классической поэзии этот союз встречается только в энклитической форме, так как она является исконно иранской по происхождению. Ударная форма заимствована из арабского языка. В написании оба случая не различаются.

تمرین Упражнения

12. Произнесите следующие словосочетания:

نان و پنیر، شیرین و آبدار، نارا و بیتا، آسیا و اروپا، دست و پا، سبز و زرد، در و دیوار.

13. Прочитайте следующие предложения:

این آتش است. این نان و پنیر است. آن آب است. آن شیر است.
آن پتو زرد است. آن دیوار سبز است. آن زن روس است. او استاد است.
نارا با بیتا دوست است. این در است. آن دست است. این زبان آسان
است. این پسر با نارا و دارا دوست است. درست است. این سیب شیرین و آبدار
است. این دیوار سبز و زرد است. این زبان آسان و شیرین است.

واژه‌نامه تمرین Словарь к упражнению

дверь dar.....	در	сочный ābdār	آبدار
правильный dorost.....	درست	огонь ātaš, āteš.....	آتش
рука (кисть) dast	дست	лёгкий āsān	آسان
друг dust	دوست	есть (гл.-св.) -ast	است
стена divār	دیوار	преподаватель ostād.....	استاد
русский (о людях) rus	روس	одеяло patu	پتو
язык zabān	زبان	мальчик, сын pesar.....	پسر
жёлтый zard	زرد	сыр panīr	پنیر

молоко šīg..... شیر	зелёный sabz..... سبز
сладкий šīrīn شیرین	яблоко sib سیب

Связка است -ast после слов с исходом на гласный

فعل ربط «است» پس از واژه‌ها

Завершающий предглагольное слово гласный (кроме -e) вытесняет из связки /a/:

این دارو است In dāru + ast. → In dāru-st. *Это лекарство.*

او زیبا است U zibā + ast. → U zibā-st. *Она красивая.*

آن بینی است Ān bini + ast. → Ān bini-st. *То нос.*

این ویدیو است In vidyo + ast. → In vidyo-st. *Это видео.*

Примечание. Преподаватели в нарочито отчётливой речи (во время диктанта) гласный связки не усекают. Однако так говорить не рекомендуется, так как от этого речь становится неестественной.

Если предглагольное слово завершается дифтонгом /ow/, то его второй элемент усекается: این درواست In derow + ast. → In dero-st. *Это жатва.* Фонетических изменений в дифтонге /ey/ не происходит: In Rey-ast. *Это [город] Рей.*

По современным орфографическим правилам изменения в звучании связки при присоединении к словам на гласный на письме не отражается (см. выше в этом разделе).

В изданиях прежних лет и старинных рукописях после слов на гласный алеф связки опускался:

این پتو است. این پاست. این رادیو است. این پتو نوست.

Произношение связки после слов с исходом на гласный /e/ объясняется на с. 52.

حرف ه hā-ye havvaz

Таб. 7. Печатные формы буквы ه hā-ye havvaz

Произношение	Конечная	Срединная	Начальная	Раздельная
h, e (в конце слова)	ه	هـ	هـ	هـ

Буква ه (he, hā-ye havvaz, hā-ye mimi) в общем случае обозначает согласный /h/, например: هوا havā *воздух*, آنها ānhā *они*, نه noh *девять*. В исходе слова она может также изображать гласный /e/, например: به be *к (предлог)*. Для последнего случая в литературе можно встретить название h-немое. Печатные формы буквы hā-ye havvaz показаны в Таб. 7.

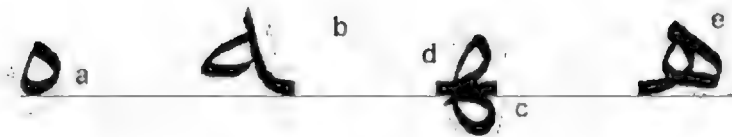

Рис. 7. Буква ه hā-ye havvaz в рукописном насхе.

Направление движения руки при написании буквы ه hā-ye havvaz в рукописном насхе в начале (стрелочка «е»), в середине (стрелочки «с» и «d»), в конце буквосочетания (стрелочка «b») и в отдельном варианте (стрелочка «a») показано на Рис. 7. В начальном и срединном вариантах одна из черт как бы делит букву на две окружности. Это позволило иранцам называть ее также هـ دو چشم hā-ye do češm *двуглазое h*.

Примечание. В разного рода сокращениях принято использовать не отдельную «e», а начальную форму (a) буквы ه hā-ye havvaz.

В тахрири начальный (позиция «g») и срединный варианты (позиция «c») также могут иметь «двуглазое» начертание (см. Рис. 8). Однако чаще встречаются более простые незамкнутые начертания (позиции «e» и «d» соответственно). Незамкнутые варианты позволяют более экономно (с точки зрения движений руки) изображать буквы, а значит писать быстрее. В этом случае начальная форма представляет собой обычный зубец с перевёрнутой запятой под ним (стрелочка «f»). Запятая выполняется росчерком снизу вверх.

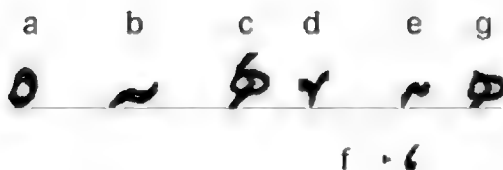

Рис. 8. Буква ه hā-ye havvaz в почерке тахрири

Незамкнутое срединное начертание — это зубец, направленный книзу. Соединение от предыдущей буквы выгибается вверх (позиция «d»). В остальных позициях встречается только один вариант: отдельный (позиция «a») и конечный (позиция «b»). Причём отдельный весьма сходен с соответствующим вариантом насха (позиция «a» на Рис. 7).

Чтение буквы ه hā-ye havvaz как /e/ (h-немое) происходит от арабской буквы هـ (т' марбута), которая в арабском литературном языке используется как окончание женского рода и читается -at (в разговорном -a).

تمرینات

14. Прочитайте следующие слова:

۱ — پیراهن، راه، آنها، تهران، ناهار، هر، بهار، سیاه، هوا، شهر، هشت، راهرو، ده.

ب — به، زنده، ستاره، پسته، بنده، تشنه، سه، بهره، نویسنده.

15. Скопируйте следующие слова

а) насхом:

نه، ستاره، آنها، هوا، راهرو، تهران، سیاه، تشنه، هشت، شهر، ده، سه.

б) почерком тахрири:

هشت، سه، راهرو، ده، شهر، تشنه، هوا، آنها، تهران، ستاره، سیاه.

16. Напишите вязью (звук /s/ везде изображается буквой سین sin):

siyāh, rāh, pirāhan, deh, rāhrow, tešne, ānhā, Tehrān, nevisande, šahr, be, havā, nahār, har.

17. Переведите по поурочному словарю (звук /s/ везде изображается буквой سین sin):

Тегеран, звёздный, чёрный, коридор, восемь, три, погода, жаждущий, нет, всегда, десять, город, к, они.

Буква م mim حرف

Буквы ه hā-ye havvaz и م mim в ряде позиций имеют сходное начертание, поэтому одним из названий буквы mim стало hā-ye mimī, т. е. буква hā, похожая на мим. Начертание буквы م mim в насхе по позициям показано на Рис. 9.

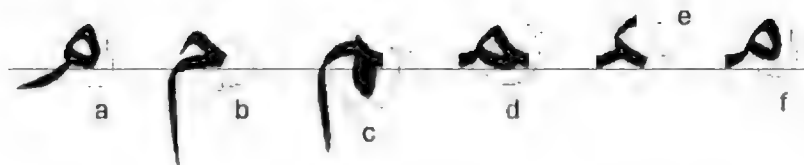

Рис. 9. Буква م mim в насхе

Начальная форма изображается как маленькая окружность росчерком пера против часовой стрелки (стрелочка «f»). Влево от неё отходит соединение к последующей букве. Для написания срединной (стрелочки «d» и «e») и конечной форм (стрелочка «c») требуется резко менять направление хода пера: от соединительного элемента перо идёт влево вверх, потом направо, а затем снова продолжает движение влево.

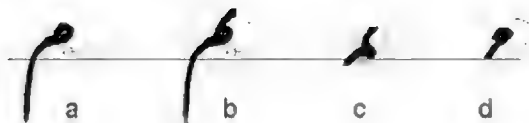

Рис. 10. Буква م mim в тахрири

В конечной (стрелочка «c») и раздельных формах (стрелочки «a» и «b») у буквы мим появляется хвост, который завершается под строкой. В раздельной форме возможны два варианта (первый и второй слева): «голова» может быть круглой (в этом случае перо идёт

против часовой стрелки, стрелочка «a») или в виде разомкнутого угла (стрелочка «b»). Хвост может быть длинным вертикальным (стрелочки «b» и «c») или коротким наклонным (стрелочка «a» на Рис. 9).

В почерке тахрири «голова» буквы мим упрощается до пятна, которое образуется нажимом пера (фигуры «a» и «d» на Рис. 10). Нажим производится слева направо, сверху вниз. Направление хода пера в начальном варианте показано стрелочкой «d».

В середине буквосочетания мим выглядит как зубец, направленный вправо вниз (фигура «c»). Отличие от буквы hā-ye havvaz в этой позиции практически сводится к направлению и величине: буква mīm выглядит как небольшой зубец, а буква hā-ye havvaz — в два-три раза длиннее (фигура «d» на Рис. 8). Направление хода пера в раздельной и конечной позициях соответственно показано на Рис. 10 стрелочками «a» и «b».

تمرینات Упражнения

18. Прочитайте следующие слова:

مرد، شهر، من، شما، شام، مداد، اسم، مردم، همیشه، زمین، مهر، مرداد، همان، هوا، آسمان،
ده، مهربان، ده، هشت، سه، نه، میز، شناس، مادر، میدان، میوه، امشب، همین، امروز، مهتاب.

19. Скопируйте следующие слова

а) насхом:

من، مهربان، میوه، واژه نامه، آسمان، مداد، تمرین، امشب، مهتاب.

б) почерком тахрири:

تمرین، نمی شود، همیشه، مداد، مهربان، مهتاب، مردم، میوه، واژه نامه، شما.

20. Напишите следующие слова вязью, определите значения слов по словарю в конце урока:

se, havā, hašt, hamin, hamān, miz, mohandes, mard, emšab, mahtāb, deh, noh, mādar, mehrabān, āsmān, medād, zaminšenās, siyāh, sard, hamiše, dah, šahr, rowšan, az.

ساخت اضافه Изафетная конструкция

В персидском языке для связи именных частей речи друг с другом (существительных, прилагательных, местоимений) используется изафет. После определяемого слова ставится изафетный показатель (-e/-ye), затем идёт определение. Например, из существительного پیراهن *pirāhan* рубашка и прилагательного نو *nou* новый получаем изафетное словосочетание پیراهن نو *pirāhan-e nou* новая рубашка.

Если слово оканчивается на гласный, то между ним изафетным показателем вставляется /y/, который в общем случае изображается на письме: پدر آشنای پدر āšnā-ye pedar *знакомый отца*, مادر مانتوی مادر mānto-ye mādar *манто матери*, برادر نامه برادر nāme-ye barādar *письмо брата*.

После гласного /i/ дополнительная буква ی ye не пишется: آزادی مردم āzādi-ye mardom *свобода народа*. В большинстве современных изданий и в рукописях после /e/ изафет либо не изображается совсем, либо изображается постановкой факультативной хамзы над конечной буквой hā-ye havvaz: میوه ارزان = میوه ارزان mive-ye arzān *дешёвые фрукты*. После дифтонгов (поскольку дифтонг оканчивается на согласный) перед -i вставки нет, и на письме дополнительных знаков не появляется: راهرو نانوائی gāhrov-e nānvāyi *коридор пекарни*, نی سبز ney-e sabz *зелёный тростник*.

Определяемое может иметь несколько определений. В свою очередь какое-нибудь из определений, выраженное существительным, может иметь свои определения. Все эти слова ставятся друг за другом и соединяются изафетным показателем. Такое сочетание слов называется изафетной цепью.

Примечание 1. В современной разговорной речи дифтонг /ow/ произносят как /o/. Поэтому изафет после него стали изображать буквой ی как после гласных: راهروی ما gāhro-ye mā *наш коридор*.

Примечание 2. Хамза считается арабской буквой, в то время как изафетный показатель имеет чисто персидское происхождение. Чтобы это подчеркнуть, хамзу над буквой ه hā-ye havvaz как в نامه nāme-ye mā *наше письмо* стали также называть «маленькое е» ye-ye kuček.

حرف اضافه **Изафетные предлоги**

Некоторые существительные в результате частого употребления в роли пространственных указателей приобрели способность использоваться в качестве служебных слов предлогов. Например, слово رو ru *лицо* приобрело также значение *сверху, на* и используется со словами, обозначающими поверхность: روی میز ru-ye miz *на столе*.

Изафетный предлог سر sar от слова *голова* также передаёт значение предлога *на*, но имеет более ограниченную сферу употребления: سر درس sar-e dars *на уроке*, سر میز sar-e miz *за столом*.

Перед изафетным предлогом может стоять неизафетный: از روی میز az ru-ye miz *со стола*, به روی میز be ru-ye miz *на стол*, از درون تنور az darun-e tanur *изнутри печи*, به درون be darun-e nānvāyi *внутри пекарни*. Такие конструкции используются с целью уточнения направления движения или местоположения предмета.

متن *Нара и Бита в пекарне* نارا و بیتا در نانوایی

نارا و بیتا در نانوایی بودند.

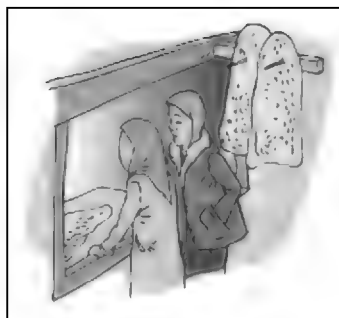
انبار نانوایی پر از آرد بود.

همیشه در انبار بسته بود.

آن روز آن در باز بود.

نانوا به آرد نیاز داشت.

او دست تنها بود.

در نانوایی باز بود.

نانوا از انبار آرد آورد.

آن روز باد زیاد بود.

باد به درون نانوایی وزید.

آتش و دود از درون تنور

بیرون زد.

نارا و بیتا در نانوایی

واژه‌نامه متن *Нара и Бита в пекарне*

одинокый tanhā	تنها	از درون az darun-e	изнутри
дверь dar	در	склад ambār	انبار
внутренняя часть (дома) darun	درون	огонь ātaš, āteš	آتش
самостоятельно; в одиночку	دست تنها	мука ārd	آرد
dast-e tanhā		ветер bād	باد
рука (кисть) dast	دست	закрытый baste	بسته
дым dud	دود	к be	به
много; очень ziyād	زیاد	внутри be darun-e	به درون
пекарь pānvā	نانوا	высунулся (он) birun zad	بیرون زد
пекарня pānvāyi	نانوایی	высовываться birun zadan	بیرون زدن
нужда piyāz	نیاز	полный por	پر
нуждаться piyāz dāstan	نیاز داشتن (به چём)	печь (для выпечки хлеба) tanur	تنور

تمرین Упражнения

21. Вставьте предлоги и союзы, где необходимо:

نارا ... بیتا ... نانوائی بودند. انبارِ نانوائی پر ... آرد بود. آرد همیشه ... انبار بود. نانوا ... آرد نیاز داشت. نانوا ... انبار آرد آورد. باد ... درونِ نانوائی وزید. آتش ... دود ... درونِ تنور بیرون زد.

22. Раскройте скобки, поставьте глаголы в нужной форме:

نارا و بیتا در نانوائی (بودن). همیشه درِ انبار بسته (بودن). آن روز آن در باز (بودن). نانوا به آرد نیاز (داشتن). او دستِ تنها (بودن). نانوا از انبار آرد (آوردن). آن روز باد زیاد (بودن). باد به درونِ نانوائی (وزیدن). آتش و دود از درونِ تنور بیرون (زدن).

23. Переведите словосочетания:

Дверь в пекарню (букв. дверь пекарни), склад муки, огонь печи, склад пекарни, дверь на склад (букв. дверь склада), жена Дары, скороварка Биты, брат Биты, хлеб с базара (букв. хлеб базара), лекарство Нары, ветер с моря (букв. ветер моря).

24. Выберите правильный вариант из предложенных в скобках:

نارا و بیتا در (انبار، نانوائی، بازار) بودند. (انبار، نانوائی، بازار) پر از آرد بود. همیشه درِ انبار (بسته، پیدا، بیدار) بود. آن روز آن (تنور، در، زودپز) باز بود. نانوا به (زودپز، آتش، آرد) نیاز داشت. او (سر، دست، پای) تنها بود. (تنور، در، زودپز) نانوائی باز بود. نانوا از انبار (زودپز، آتش، آرد) آورد. آن روز (آب، باد، آتش) زیاد بود. (آب، باد، آتش) به درونِ نانوائی وزید. آتش و دود از درونِ (تنور، نانوائی، زودپز) بیرون زد.

25. Составьте предложения со следующими словами:

تنها، او، دست، بود. از، انبار، آرد، نانوائی، پر، بود. انبار، همیشه، بسته، در، بود. آن، باز، روز، در، بود. آن، نانوائی، و، بیتا، در، بودند. نارا. آرد، نیاز، به، نانوا، داشت. نانوائی، در، بود، باز. نانوا، آرد، انبار، آورد، از. باد، روز، زیاد، آن، بود. تنور، و، دود، از، آتش، درون، زد، بیرون. به، باد، درون، وزید، نانوائی.

26. Переведите с русского языка на персидский:

Нара и Бита были в пекарне. Дверь пекарни была открыта. На складе было полно муки. Пекарю понадобилась мука. Он всегда работал один. Дверь склада всегда была закрыта.

В тот день дверь склада была открыта. Пекарь принёс муки со склада. В тот день было очень ветрено (букв. много ветра). Ветер дунул внутрь пекарни. Дым и огонь показались (букв. высунулись) из печи.

Пословицы и поговорки ضرب المثل

آتش بدون دود نمی شود Āteš bedun-e dud némišavad. Дыма без огня не бывает (букв. огонь без дыма не становится).

دستی از دور بر این آتش سوزان داریم Dast-i az dur bar in āteš-e suzān dārim (букв. руку издали на этом жгучем огне держим) тж. از دور دستی بر آتش داشتن Az dur dast-i bar āteš dāstan (букв. издалека руку на огне держать) Чужими руками жар загребать.

واژه نامه Словарь

закрытый baste.....	بسته	вода āb	آب
запах bu	بو	сочный ābdār	آبدار
были (они) budand.....	بودند	огонь ātaš, āteš	آتش
к be	به	мука ārd	آرد
внутри be darun-e.....	به درون	агентство, такси āžāns	آژانس
высунулся (он) birun zad.....	بیرون زد	лёгкий āsān	آسان
высовываться birun zadan	بیرون زدن	Азия Āsyā	آسیا
одеяло ratu	پتو	знакомый āšnā	آشنا
полный por	پر (از چه)	они ānhā	آنها
звёздный porsetāre	پرستاره	бровь abru	ابرو
мальчик, сын pesar	پسر	Европа Orupā.....	اروپا
сыр ranir.....	پنیر	есть (гл. -св.) -ast	است
жаждущий tešne	تشنه	преподаватель ostād.....	استاد
упражнение, тренировка, репетиция; تمرین.....	تمرین	склад ambār	انبار
практикум tamrin		Иран Irān	ایران
телo tan	تن	иранец irāni	ایرانی
печь (для выпечки хлеба) tanur	تنور	балкон eyvān	ایوان
одинокій tanhā	تنها	ветер bād.....	باد
ты to.....	تو	беги bodow	بدو
внутри tu	تو	без bedun-e	بدون
Тегеран Tehrān	تهران	на bar	بر
имел, у него было dāšt	داشت	иди borow	برو

жгучий suzān سوزان
три se سه
чёрный siyāh سیاه
яблоко sib سیب
становиться šodan شدن
шесть šeš شش
город šahr شهر
молоко šir شیر
сладкий širin شیرین
пекарь nānvā نانوا
пекарня nānvāyi نانوايي
новый now نو
нет na نه
нужда niyāz نیاز
нуждаться niyāz dāštan (به چەم) نیاز داشتن
словарь vāženāme واژه‌نامه
дул (он) vazid وزید
дуть (о ветре) vazidan وزیدن
видео vidyo ویدیو
восемь hašt هشت
всегда hamiše همیشه
воздух, погода havā هوا

иметь dāštan داشتن
дверь dar در
правильный dorost درست
жатва derow درو
привет dorud درود
внутренняя часть (дома) darun درون
рука (кисть) dast دست
самостоятельно; в одиночку دست تنها
dast-e tanhā
дым dud دود
друг dust دوست
десять dah ده
стена divār دیوار
радио rādyo رادیو
коридор rāhrow راهرو
лицо ru رو
русский (о людях) rus روس
язык zabān زبان
жёлтый zard زرد
много; очень ziyād زیاد
зелёный sabz سبز
звезда setāre ستاره
голова sar سر

درس پنجم Урок пятый

Буква ء hamze

Личные местоимения

Спряжение глаголов

Текст نارا، بيتا و آتش نشانی Нара, Бита и пожарные

Пословицы и поговорки

حرف hamze ء Буква

Буква ء hamze обозначает перерыв в голосе /' / и не встречается в начале слова. Однако внутри слова с неё может начинаться буквосочетание. Она имеет только три позиционных варианта. Раздельный вариант употребляется вместо конечного (см. Таб. 8).

Таб. 8. Печатная форма буквы ء hamze

Раздельная (конечная)	Срединная	Начальная	Произношение
ء	ئ	ئ	,

В начале и в середине буквосочетания она в уменьшенном виде ставится над пустым зубцом (ئ، ئ; стрелочка «b» на Рис. 11). В конце слова она пишется на строке (так называемая висющаяся хамза, как в слове سوء su' зло; см. стрелочку «a» на Рис. 11). В последнем случае она факультативна и может быть опущена. В середине слов арабского происхождения хамза всегда сохраняется и не может быть опущена: رئيس ra'is начальник.

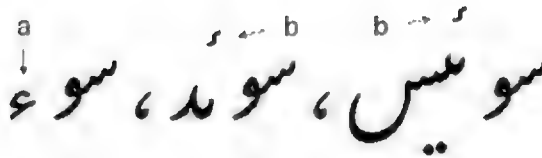

Рис. 11. Рукописная форма буквы ء hamze

Примеры: سوء su' зло, مؤسس mo'asses основатель, تأسيس ta'sis основание, سوئد Su'ed Швеция, سوئيس Su'is Швейцария.

تمرینы Упражнения

1. Прочитайте следующие слова:

آدب، بیشتر، رئیس، شما، پس، ایشان، هنوز، سوء، روستایی، پیر، مؤسس، تأسیس، مردم،
اینها، آتش نشان، سوئیس، آنها، پسر، آری، ماشین، اثر، تشنه، می پزیم، دوست، بی آتش، آدم،
سوئد.

2. Скопируйте следующие слова, написанные

а) нахром:

روستایی، سوئیس، تشنه، می پزیم، مؤسس، اینها، سوء، آتش نشان.

б) почерком тахрири:

سوئد، آتش نشان، اینها، سوء، تأسیس، تشنه، مؤسس، هنوز، سوئیس، روستایی.

3. Напишите вязью следующие слова, изображённые латинской транскрипцией:

tešne, inhā, Su'is, adab, bištar, mardom, ra'is, šomā, išan, ātešnešāni, asar, āri, rustāyi, mā-
šin, mipazim, hanuz, dust.

4. Переведите по поурочному словарю устно и письменно следующие слова:

учтиво, готовим, ещё, да, любить, значит, без, они, для, деревенский, открытый, вы, человек, друг, народ, машина, сын, воспитание, след, пожарный, старый, жаждущий, больше.

ضمایر شخصی Личные местоимения

Единственное число			Множественное число		
я	man	من	мы	mā	ما
ты	to	تو	вы	šomā	شما
он, она (о человеке)	u	او	они (те)	ānhā	آنها
он, она, оно (о предмете)	ān, in	آن، این	они (они)	inhā	اینها

По отношению к неодушевлённым предметам употребляются указательные местоимения این in *этот* и آن ān *тот*. При переводе на русский язык они могут переводиться словами *он, она, оно*. В общем случае слово они переводится местоимением آنها ānhā.

Местоимение اینها inhā *они* употребляется:

а) для указания на рядом стоящих людей или близко расположенные предметы (для указания на более отдалённые предметы или людей, стоящих поодаль, употребляется местоимение **تānhā** *они*);

б) для указания на людей или предметы, о которых только что шла речь.

Спряжение глагола **بودن budan** *быть*

صرف فعل «بودن» در ماضی مطلق в прошедшем простом времени

Таб. 9. Спряжение глагола **بودن budan** *быть* в простом прошедшем времени

Число	Лицо	Утверждение			Отрицание		
Ед. ч.	1	بودم	búdam	[я] был	نبودم	nábudam	[я] был
	2	بودی	búdi	[ты] был	نبودی	nábudi	[ты] был
	3	بود	búd	[он] был	نبود	nábud	[он] был
Мн. ч.	1	بودیم	búdim	[мы] были	نبودیم	nábudim	[мы] были
	2	بودید	búdid	[вы] были	نبودید	nábudid	[вы] были
	3	بودند	búdand	[они] были	نبودند	nábudand	[они] были

Персидские личные глагольные формы образуются от двух основ: основы настоящего времени (ОНВ, см. с. 54) и основы прошедшего времени (ОПВ). ОПВ образуется от инфинитива отбрасыванием двух последних звуков */-an/*: داشتن *dāštan* *иметь* → داشت *dāšt*, بودن *budan* *быть* → بود *bud*, آوردن *āvardan* *приносить* → آورد *āvard*. Правило образования ОПВ не имеет исключений.

В 3 л. ед. ч. окончание нулевое, остальные окончания — безударные. Полная парадигма окончаний простого прошедшего времени представлена в Таб. 9 на примере спряжения глагола بودن *budan* *быть*. В положительной форме ударение падает на последний слог основы, а в отрицательной — на приставку отрицания *pa-*.

Спряжение полной формы глагола-связки и глагола داشتن *dāštan* *иметь* в настояще-будущем времени

صرف فعل ربط و فعل «داشتن» در مضارع اخباری

В настоящем-будущем времени вместо глагола بودن *budan* *быть* употребляется полная связка (Таб. 10). Она имеет такую же парадигму окончаний, как и глагол بودن *budan* *быть* в прошедшем времени. Сходна и акцентуальная структура: ударение падает на осно-

ву, окончание безударно. В 3 л. ед. ч., как правило, употребляется краткая безударная форма است *-ast есть*. Полная ударная форма هست *hast есть* используется, если:

Таб. 10. Спряжение полной формы глагола-связки

Число	Лицо	Утверждение			Отрицание		
Ед. ч.	1	هستم	hástam	[я] есмь	نیستم	nístam	[меня] нет
	2	هستی	hásti	[ты] еси	نیستی	nísti	[тебя] нет
	3	است (هست)	-ast (hást)	[он] есть	نیست	níst	[его] нет
Мн. ч.	1	هستیم	hástim	[мы] есмы	نیستیم	nístim	[нас] нет
	2	هستید	hástid	[вы] есте	نیستید	nístid	[вас] нет
	3	هستند	hástand	[они] суть	نیستند	nístand	[их] нет

а) связка означает *имеется*: در انبار آرد هست *Dar ambār ārd hast На складе имеется мука*;

б) на связку ставится логическое ударение: او نانوا هست *U nānvā hást Он [именно] пекарь* (а не кто-нибудь ещё).

Глагол داشتن *dāštan иметь* является неправильным: его основа настоящего времени (ОНВ) دار *dār*. В настояще-будущем времени в 3 л. ед. ч. окончание *-ad*, в остальных лицах — окончания совпадают с окончаниями прошедшего времени (Таб. 11).

Таб. 11. Спряжение глагола داشتن *dāštan иметь* в настояще-будущем времени

Число	Лицо	Утверждение			Отрицание		
Ед. ч.	1	دارم	dāram	[у меня] есть	ندارم	nádāram	[у меня] нет
	2	داری	dāri	[у тебя] есть	نداری	nádāri	[у тебя] нет
	3	دارد	dārad	[у него] есть	ندارد	nádārad	[у него] нет
Мн. ч.	1	داریم	dārim	[у нас] есть	نداریم	nádārim	[у нас] нет
	2	دارید	dārid	[у вас] есть	ندارید	nádārid	[у вас] нет
	3	دارند	dārand	[у них] есть	ندارند	nádārand	[у них] нет

تمرین Упражнения

5. Проспрягайте следующие предложения:

من نانوا هستم. من در انبار بودم. من به آرد نیاز دارم. من آرد آوردم. من بیرون نبودم. من دست تنها نیستم. من زن ندارم.

6. Прочитайте следующие предложения:

برای شما نان و پنیر آوردیم. این آتش نیست. آن آب نیست. در انبار شیر هست. شما پتوی زرد ندارید. آن در سبز نیست. تو زن نداری. او آن روز استاد بود. نارا با بیتا دوست بودند. ما در بازار بودیم. من با این پسر آشنا نیستم. تو سیب شیرین و آبدار داری.

7. Переведите:

Мы находимся на базаре. У вас есть хлеб и мука. У них есть сладкие и сочные яблоки. Ты принёс нам воды и молока. Это одеяло не жёлтое, а зелёное. Вы с ними не знакомы. Мы были в пекарне. Я не пекарь. Вы дружите с Битой. Я не женат. У меня есть склад. На складе имеется мука. Мы хотим пить. Ты работаешь в одиночку. Я знаком с Нарой. Вы были на улице. Вы из этого города. Мы привезли вам сыр.

متن Нара, Бита и пожарные Текст آتش نشانی

نارا: ما در نانوائی بودیم. آتش زیاد نبود.
آتش نشان: پس دود زیاد بود؟

نانوا: آری، هنوز تنور آتش دارد و اثر دود روی دیوار نانوائی هست.
آتش نشان: تنور همیشه آتش دارد! تنور بی آتش تنور نیست.

بیټا: بیشترِ مردمِ نانِ روستایی دوست دارند. ما برای آنها نانِ روستایی می‌پزیم (۱).

آتش‌نشان: «شما» هم نانوا هستید؟ «شما»؟

نارا: اینها نانوا هستند. آنها نانوا هستند. من با بیټا دوست هستم. ...من...بیټا...نانوا...پدر...

آتش‌نشان (رو به نانوا): شما نانوا هستید یا ایشان نانوا هستند (۲)؟

نانوا: من پیر هستم و پسر ندارم. من در نانوایی

دست تنها هستم.

* * *

ماشین آتش‌نشانی دور شده بود (۳).

نانوا تشنه بود.

بیټا با ادب برای نانوا آب آورد.

نانوا پدر بیټا بود.

نارا، بیټا و آتش‌نشانی

واژه‌نامه متن Нара, Бита и пожарные

они (эти) inhā اینها	пожарный (служащий) ātešnešān آتش‌نشان
учтиво bā adab با ادب	пожарная служба ātešnešāni آتش‌نشانی
открытый; снова; сокол bāz باز	да āgi آری
для barāye برای	они (те) ānhā آنها
без bi بی	влияние, след asar اثر
без огня biāteš بی‌آتش	воспитание adab ادب
больше, большая часть bištar بیشتر	он, она, они (уваж.) išān ایشان

сельский rustāyi	روستایی	значит, итак pas	پس
на ru-ye	روی	сын, мальчик pesar	پسر
вы šomā	شما	старый rīg	پیر
машина māšin	ماشین	жаждущий tešne	تشنه
народ, люди mardom	مردم	уже уехала dur šode bud	دور شده بود
варим, готовым mīpazim	می‌پزیم	друг, подруга dust	دوست
тоже, также ham	هم	любить dust dāštan	دوست داشتن
ещё hanuz	هنوز	лицо ru	رو
		лицом к ru be	رو به

تفسیر Комментарий

1. Глагольная форма 1 л. мн. ч. настоящего-будущего времени می‌پزیم mīpazim *варим* образована от инфинитива глагола پختن roxtan *варить*. Образование форм настоящего-будущего времени см. на с. .

2. ایشان išan *он, она, они* — вежливая (уважительная) форма местоимений 3 л. ед. и мн. числа. Употребляется по отношению к присутствующим третьим лицам. Как правило, сопровождается жестами или кивком головы в сторону тех лиц, о которых идёт речь. Независимо от того, указывает местоимение ایشان išan на одно лицо или больше, глагол с ним согласуется в 3 л. мн. ч.: ایشان نانوا هستند Išan nānvā hastand *Он пекарь (букв. Они пекарь)*. Употреблять по отношению к участвующему в беседе третьему лицу нейтральные местоимения او *он, она* и آنها ānhā *они* не очень вежливо.

2. В предложении ماشین آتش‌نشانی دور شده بود Māšin-e ātešnešāni dur šode bud *Пожарная машина уже уехала* (раньше, чем произошли другие действия) использована форма преждепрошедшего времени от сложного глагола دور شدن dur šodan *удаляться* (стр. 193).

تمرینы Упражнения

8. Вставьте предлоги, где необходимо:

ما ... نانوايي بوديم. آتش ... نانوايي زياد نبود. هنوز تنور ... آتش دارد و اثر دود ... ديوار نانوايي هست. تنور ... آتش تنور نيست. بيشتر مردم نان ... روستايي دوست دارند. ما ... آنها نان روستايي مي‌پزيم. من ... بيتا دوست هستم. آتش نشان (رو ... نانوا): شما نانوا هستيد يا ايشان نانوا هستند؟ من ... نانوايي دست تنها هستم. بيتا ... ادب ... نانوا آب آورد.

9. Раскройте скобки, поставив глаголы в нужную форму:

ما در نانوايی (بودن). آتش زياد (بودن). پس دود زياد (بودن)? هنوز تنور آتش (داشتن) و اثر دود روی دیوار نانوايی (بودن). تنور همیشه آتش (داشتن)! تنور بی آتش تنور (بودن). بیشتر مردم نان روستايی دوست (داشتن). ما برای آنها نان روستايی (پختن). شما هم نانوا (بودن)? نه، اينها نانوا (بودن). من با بيتا دوست (بودن). من پير (بودن) و پسر (داشتن). من در نانوايی دست تنها (بودن). نانوا تشنه (بودن). بيتا با ادب برای نانوا آب (آوردن). نانوا پدر بيتا (بودن).

10. Переведите словосочетания:

Дым от огня (букв. дым огня), следы дыма (букв. след дыма), стена пекарни, большая часть людей, печь без огня, деревенский хлеб, подруга Биты, отец Нары, наш пекарь, старый пекарь, сын пожарного, пожарная машина, уважительно подать воду, принести воду пекарю.

11. Раскройте скобки, выбрав правильный вариант:

ما در (نانوايی، بازار، انبار) بوديم. (آب، آتش، باد) زياد نبود. پس (آرد، نان، دود) زياد بود؟ آری، هنوز (ماشين، تنور، انبار) آتش دارد و اثر (آرد، نان، دود) روی دیوار نانوايی هست. تنور همیشه (آب، آتش، باد) دارد! تنور بی (آب، آتش، باد) تنور نیست. بیشتر مردم نان روستايی، ايراني، باراني) دوست دارند. شما هم (آتش نشان، نانوا، استاد) هستيد؟ اينها (آتش نشان، نانوا، استاد) هستند. من با بيتا (دوست، آشنا، ستاره) هستم. من پير هستم و (زن، پسر، پدر) ندارم. من در (نانوايی، بازار، انبار) دست تنها هستم. (ماشين، تنور، انبار) آتش نشانی دور شده بود. (آتش نشان، نانوا، استاد) تشنه بود. بيتا با ادب برای (آتش نشان، نانوا، استاد) آب آورد. نانوا (زن، پسر، پدر) بيتا بود.

12. Переведите на персидский язык:

Нара и Бита были в пекарне. Пожарная машина была на улице.

Пожарный: Значит, огня было немного? А дыма было много?

Пекарь: Да, дыма было много. В печи до сих пор огонь горит (букв. печь имеет огонь).

Пожарный (повернувшись к пекарю): В печи всегда огонь горит. Печь без огня не печь.

Бита: Следы дыма до сих пор видны (букв. есть) на стене пекарни. Большинство людей любят деревенский хлеб. Мы им печём деревенский хлеб.

Пожарный: Так Вы тоже пекарь?

Нара: Нет, он (букв. они) пекарь. Я подруга Биты.

Пекарь: У меня сына нет, я работаю в одиночку.

Пожарная машина уехала. Пекарю захотелось пить. Бита уважительно подала (букв. принесла) ему воды. Пекарь был отцом Биты.

Пословицы и поговорки ضرب المثل

آب در هاون ساییدن āb dar hāvan sāyidan *толочь воду в ступе.*

آب و آتش به هم نیاید راست Āb-o āteš be ham nāyāyad rāst. *Живут как кошка с собакой (букв. Вода и огонь друг с другом не ладят).*

آدم به امید زنده است Ādam be omid zende-ast. *Человек жив надеждой.*

Словарь واژه نامه

друг, подруга dust دوست
любить dust dāstan دوست داشتن
прямой; правый rāst راست
лицо ru رو
лицом к ru be رو به
сельский, деревенский rustāyi روستایی
русский (о предметах) rusi روسی
на ru-ye روی
начальник ra'is رئیس
живой zende زنده
толочь sāyidan ساییدن
холодный sard سرد
Швейцария Su'is سوئیس
вы šomā شما
солёный šug شور
сладкий; благозвучный; شیرین
пресный (о воде); Ширин и. с. ж. širin
машина māšin ماشین
народ, люди mardom مردم
кулак mošt مشت
варим, готовим mipazim می پزیم
скальпель, ланцет ništar نیشر
ступа hāvan هاون
тоже, также ham هم
ещё hanuz هنوز

пожарный (служащий) ātešnešān آتش نشان
пожарная служба ātešnešāni آتش نشانی
человек ādam آدم
да āgi آری
они (те) ānhā آنها
влияние, след asar اثر
воспитание, культура adab ادب
лошадь, конь asb اسب
надежда omid امید
гранат anār انار
он, она, они (уваж.) išan ایشان
они (эти) inhā اینها
учитиво bā adab با ادب
открытый; снова; сокол bāz باز
для barāye برای
без bi بی
без огня biāteš بی آتش
больше, большая часть bištar بیشتر
значит, итак pas پس
сын, мальчик pesar پسر
старый pir پیر
жаждущий tešne تشنه
знающий dānā دانا
длинный derāz دراز
уже уехала dur šode bud دور شده بود

درس ششم Урок шестой

Буквы ج jim, چ çe, ح he, خ xe

Буквы ک kāf, گ gāf

Связка است -ast после гласного /e/

Вопросительное предложение с именным сказуемым

Сложный глагол

Послелог را -rā

Текст ۱ آش رشته Суп с лапшой 1

Текст ۲ آش رشته Суп с лапшой 2

Текст ۳ آش رشته Суп с лапшой 3

Поговорки

حروف ج jim, چ çe, ح he, خ xe

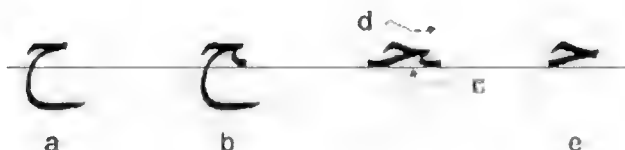

Рис. 12. Буква hā-ye hotti в насхе

Все четыре буквы этой группы имеют одинаковое начертание основного элемента и различаются точками. Буква ح hā-ye hotti пишется без точек (Рис. 12, Рис. 13); буква ج jim — с одной точкой в центре ковша, خ xe — с одной точкой над центром тяжести буквы; چ çe с тремя точками в центре ковша. Печатные формы представлены в Таб. 12.

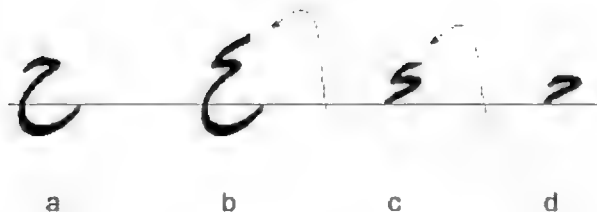

Рис. 13. Буква hā-ye hotti в тахрири

Начертание букв этой группы в насхе (Рис. 12) принципиально отличается от тахрири способом соединения с предыдущей буквой: в насхе соединение справа пишется таким образом, что форма буквы не меняется. При этом приходится отрывать ручку от бумаги (см. на примере срединной формы, стрелочки «с» и «d»). В процессе написания слово с этими буквами развёртывается справа налево по строке.

Таб. 12. Печатные буквы ج jim, چ če, ح he (hā-ye hotti / hā-ye jimi), خ xe

Раздельная	Конечная	Срединная	Начальная	Чтение
ج	ج	ج	ج	j
چ	چ	چ	چ	č
ح	ح	ح	ح	h
خ	خ	خ	خ	x

В тахрири перо от бумаги не отрывается, для букв этого семейства принято упрощённое написание соединения единым росчерком (Рис. 13). Форма в середине буквосочетания (фигура «с») меняется. Соединение с верхней частью буквы принимает зигзагообразный характер. В процессе написания слово с этими буквами развёртывается сверху вниз, одна буква «садится» на другую (показано стрелочками на Рис. 13). Начальная форма (фигура «d»), садится на срединную (фигура «с»), а та в свою очередь — на конечную (фигура «b»).

Примеры соединений печатных букв: حجاج hojjāj паломники (в Мекку), حجم hajm объём, چرخ čarx колесо, خرج harǧ трата.

В арабском языке буква ح обозначает звук ḥ — верхне-фарингальный шумный согласный, который противопоставлен и /x/, и /h/. Он отличается также от русского /x/. В персидском такого звука нет. Произношение арабских слов с этим звуком было адаптировано звуком /h/. Потому в персидском есть две буквы для его обозначения: ه hā-ye havvaz и ح hā-ye hotti. Одно из её названий ح — hā-ye jimi — подразумевает, что это буква hā, которая пишется как jim.

تمرین Упражнения

1. Прочитайте следующие слова:

حُبوبَات، چَند، خوب، خَزَر، جَا، آخِر، چَهار، رِیختَن، وُجود، آنجا، آنجام، اینجا، استِراحت، جُز، چیز.

2. Напишите арабицей (в скобках указаны соответствующие буквы):

Xub, jā, āxer, esterāhat (ح), čand, anjām, vojūd, ānjā, havās (س), joz (ز), injā, poxtan, čahār (ا), rixtan, dānešju, Xazar (ز), hobubāt (ح).

3. Скопируйте следующие слова

а) насхом:

ر یختن، اینجا، حبوبات، استراحت، چیز، انجام، خزر، چهار، چند، آخر.

б) почерком тахири:

وجود، انجام، آخر، خد، خوب، استراحت، چار، حبوبات، ریختن.

4. Переведите по поурочному словарю:

Конец, там, отдых, завершение, здесь, варить, место, несколько, четыре, вещь, бобы, буква, внимание, Каспий, хороший, вкусный, студент, сыпать, наличие.

Буквы ک kāf, گ gāf حروف

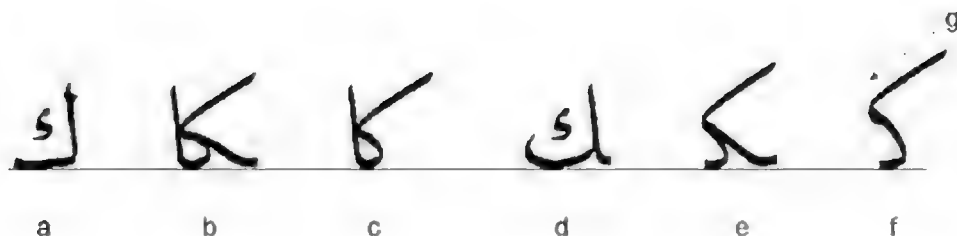

Рис. 14. Основные варианты буквы ک kāf в насхе

Буквы ک kāf и گ gāf похожи друг на друга. Они отличаются только числом черт вверху: у буквы ک kāf — одна черта, а у буквы گ gāf — две. Эта длинная черта называется سرکش *sarkeš* *саркеш*. Буква ک kāf передает звук /k/, а گ gāf /g/. Буква گ отсутствует в арабском алфавите. Она была изобретена персами более тысячи лет назад. Печатные варианты обеих букв показаны в Таб. 13.

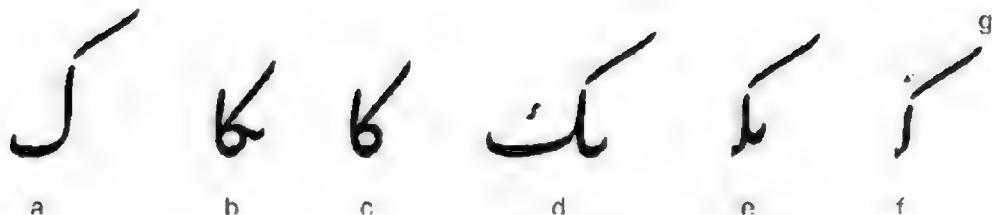

Рис. 15. Основные варианты буквы ک kāf в тахири

В почерке насх конечный и раздельный к kāf (фигуры «a» и «d» на Рис. 14) теряет саркеш, приобретая небольшой висячий зигзагообразный элемент над горизонтальной частью буквы (иногда его называют хамзой). Сначала пишется нижний элемент буквы, а за-

тем справа налево, сверху вниз к нему ведётся саркеш. Начальную и срединную формы в насхе представляют фигуры «f» и «e» на Рис. 14.

Таб. 13. Печатные буквы ک kāf и گ gāf

Раздельная	Конечная	Срединная	Начальная	Произношение
ک	ک	ک	ک	k
گی	گی	گی	گی	g

В арабских текстах конечный и раздельный ک kāf может быть изображен без саркеша: ک (см. фигуры «a» и «d» на Рис. 14). Для текстов на персидском языке такое написание не характерно (хотя и возможно).

Буквы ک kāf и گ gāf перед буквами с вертикальной чертой ا alef, ل lām (см с. 72) и друг перед другом — заворачиваются, приобретают кольцообразную форму. Фигуры «b» и «c» изображают соответственно срединную и начальную формы буквы ک kāf в сочетании с алефом.

В тахрири подобные буквосочетания также характеризуются кольцообразным написанием букв ک kāf и گ gāf (фигуры «b» и «c» на Рис. 15). Однако, в тахрири зигзагообразный элемент над горизонтальной частью раздельной и конечной формой буквы необязателен. В то же время саркеша во всех позициях изображаются обязательно. В обоих почерках вначале изображается нижняя часть буквы, а затем справа налево сверху вниз пишется саркеш (показано стрелочкой «g»).

Упражнения تمرین

5. Прочитайте следующие слова:

کُمک، گُمان، گردآوری، گذاشتن، نمک، یک، کار، می گویند، کنار، گاهی، کوشش،
گذشته، انگار، کشک.

6. Скопируйте следующие слова:

а) насхом:

گمان، انگار، کشک، می گویند، نمک، گاهی، گذاشتن، کمک، کنار، کوشش.

б) почерком тахрири:

نمک، انگار، کوشش، گردآوری، گمان، کشک، گاهی، گذشته، کنار.

7. Напишите арабицей:

gerd'āvari, digar, komak, doktori, éngār, gomān kardan, yek, gozašte, miguyand, kenār, kār, kašk, doktor, namak, komak'ostād, gozāštan, kušeš.

8. Переведите по поурочному словарю:

солить, помогать, работа, соль, старание, класть, полагать, сбор, прошлый, берег, один, помощь, ассистент, другой, говорят, отложить, докторский, иногда.

فعل ربط «است» پس از واكه /e/ است после гласного

Звук /e/ в конце слова обозначается буквой hā-ye do češt ه, как, например, в словах *tešne* *жаждущий*, *setāre* *звезда*. В тех случаях, когда связка *-ast* оказывается после этих слов, вытеснения или слияния гласных не происходит. На письме также никаких особенностей не возникает:

این ستاره است In *setāre-ast* Это звезда.

او تشنه است U *tešne-ast* Он хочет пить. букв. Он жаждущий.

تمرینы Упражнения

9. Прочтите следующие предложения:

این آدویه است. اینجا یک اشتباه است. نمک به اندازه هست. این آش بسیار خوش مزه است. او دانشجو است. آنها امروز دوباره آش می پزند. این آش رشته است. آن شیشه است. اینجا یک نوشته است.

10. Переведите по поурочному словарю:

Специи, ошибка, степень, лучше, вкусный, данные, снова, лапша, похожий, стекло, прошлый, месяц, надпись, нет, всё.

Вопросительное предложение с именным сказуемым

جمله پرسشی با گزاره اسمی

В предложении с общим вопросом, переспросом, альтернативным вопросом порядок слов такой же, как и в повествовательном. Вопросительные предложения этого типа могут включать вопросительную частицу *āyā* آیا, которая соответствует русской частице *ли*, и не сёт ударение на первом слоге. В отличие от русской частицы *ли*, которая не бывает первым словом в предложении, персидская частица *āyā* آیا всегда его начинается.

В персидском вопросительном предложении без вопросительного слова сначала тон плавно повышается до ударного слога предглагольного слова, затем ненадолго резко идет вниз и опять плавно повышается до прежнего уровня, как показано на примере фраз **شما مهندس هستید؟** *Šomā mohandes hastid?* *Вы инженер?* и **آیا ما آشنا هستیم؟** *Āyā mā āšnā hastim?* *Знакомы ли мы?* (Рис. 16). Последний слог при этом становится самым долгим во фразе. Глагол-связка в таких предложениях оформляется одной и той же интонацией вне зависимости от наличия или отсутствия вопросительной частицы (контуры а и b соответственно).

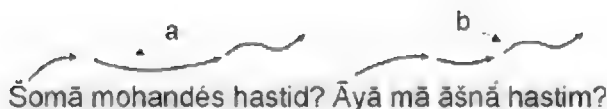

Рис. 16. Интонация общего вопроса без вопросительной частицы (контур а) и с вопросительной частицей (контур b)

В персидском языке возможны два варианта порядка слов в предложениях с альтернативным вопросом:

а) со связкой перед словом **یا** *yā* или, как, например, во фразе **شما مهندس هستید یا نویسنده؟** *Šomā mohandes hastid yā nevisande?* *Вы инженер или писатель?*;

б) со связкой в конце предложения, как во фразе **این میز سبز یا زرد است؟** *In miz sabz yā zard-ast?* *Этот стол зелёный или жёлтый?* Этот вариант характерен для разговорного языка, потому что связка в нём произносится как **е**: *In miz sabz yā zard-e?* (см. с. 101).

تمرینы Упражнения

11. Прочитайте следующие вопросы, следя за интонацией:

آیا او بیمار است؟ در کنار دریای خزر هوا خوب است؟ آیا این آش خوش مزه است؟ این دکتر اینجا است یا در تهران؟ او دانشجو یا کمک‌استاد است؟ این نوشته درست است یا نه؟ آش رشته سبزی دارد یا نه؟ شما در سوئد هستید یا در سوئیس؟ این آش شور است یا بی نمک؟ این کشک است یا سس مایونز؟ او نانوا است یا آشپز؟

بن فعل Основы глагола

Каждый простой глагол имеет две основы: основу настоящего времени (ОНВ) и основу прошедшего времени (ОПВ). Правила образования ОПВ объяснены на с. 41.

Основа настоящего времени (ОНВ) в общем случае не может быть вычленена из инфинитива, хотя некоторые структуры такое вычленение допускают. Среди них:

а) большинство глаголов на **-idan** (иногда их называют правильными): **باریدن** *bāridan* *выпадать (об осадках)* → **بار** *bār*, **نامیدن** *nāmidan* *называть* → **نام** *nām*;

б) многие глаголы на -ādan: ایستادن istādan *стоять* → ایست ist, نهادن nahādan *класть* → نه nah.

в) ряд глаголов образует ОНВ простым отбрасыванием -dan: زادن zādan *рожать* → زا zā, آوردن āvardan *приносить* → آور āvar.

Исключения: دیدن didan *видеть* → بین bin, دادن dādan *давать* → ده deh, شنیدن šenidan *слышать* → شنو šenow.

Настояще-будущее время изъявительного наклонения

مضارع اخباری

Форма настоящего-будущего времени (презенса) имеет следующую структуру: приставка mi- + ОНВ + личное окончание. Приставка mi- восходит к слову همیشه hamīše *всегда*. В классическом языке оно стянулось до همی hamī, затем до می mi-, но продолжало употребляться как служебное слово. В частности, раньше она могла стоять как перед глаголом, так и после него. В современном языке она вошла в состав глагольной формы и не может быть от неё отделена. В память о её бывшей самостоятельности приставка mi- пишется с ОНВ разрывно (без пробела; в прежних изданиях и рукописях она писалась как слитно, так и раздельно). Спряжение персидских глаголов в настояще-будущем времени показано на примере слова دیدن didan *видеть* в Таб. 14.

Таб. 14. Спряжение глагола دیدن didan видеть в настояще-будущем времени

Утверждение		Отрицание	
Ед. ч.	Мн. ч.	Ед. ч.	Мн. ч.
می بینم mibinam	می بینیم mibinim	نمی بینم némbinam	نمی بینیم némbinim
می بینی mibini	می بینید mibinid	نمی بینی némbini	نمی بینید némbinid
می بیند mibinad	می بینند mibinand	نمی بیند némbinad	نمی بینند némbinand

Если группа сказуемого состоит из одного глагола, то словесное ударение падает на приставку mi-. Например, او می نویسد U↗ mínevisad *Он пишет*. Если в группе сказуемого перед глаголом стоят имена (существительные или прилагательные), то, также как и в случае со связкой, фразовое ударение падает на предглагольное слово, а словесное ударение в глаголе не выражено, например: او خوب می نویسد U↗ xúb mínevisad. *Он хорошо пишет*.

Ранее приставка -mi придавала глагольной форме видовое значение длительности, незавершенности, регулярности и т. п. В современном языке эти видовые оттенки сохранились за приставкой только в прошедшем времени, в настояще-будущем они могут быть прослежены не всегда.

Отрицательная форма образуется при помощи ударной приставки na-/ne-, которая ставится перед приставкой mi-.

Примечание 1. Следует помнить, что ударение в отрицательной форме всегда приходится на приставку *ne-*.

Примечание 2. Приставка *mi-* при спряжении глаголов в настояще-будущем времени никогда не опускается, за исключением глагола داشتن *dāštan* *иметь* (см. с. 42).

تمرینات Упражнения

12. Пользуясь словарём, прочитайте инфинитивы и назовите основы настоящего времени (ОНВ) следующих глаголов:

آمدن، آوردن، خواندن، دیدن، شنیدن، نوشتن، دادن.

13. Прочитайте инфинитивы следующих правильных глаголов и вычлениите ОНВ:

پرسیدن، پوشیدن، رسیدن، ایستادن، نامیدن، باریدن.

14. Проспрягайте в настояще-будущем времени следующие глаголы в утвердительной и отрицательной форме (устно и письменно):

نوشتن، پوشیدن، رسیدن، دادن.

15. Прочитайте и переведите следующие предложения:

من نامه می نویسم. تو چه می نویسی؟ او یادداشت می نویسد. ما روزنامه نمی خریم. امشب باران نمی بارد. میوه زود می رسد. شما خوب می نویسید. من سیب می خرم. تو پیراهن می پوشی.

فعل مرکب Сложный глагол

В персидском языке мало простых глаголов, таких, как دادن *dādan* *давать*, دانستن *dānestan* *знать*. Однако при этом имеется большое количество так называемых сложных глаголов, которые состоят из имени (существительного или прилагательного) и компонирующего глагола. Они являются фразеологизмами, т. е. не свободными сочетаниями, так как выбор конкретного компонирующего глагола зависит от имени. Часто сложный глагол переводится на русский язык одним словом, и, наоборот, многие русские глаголы могут быть переведены на персидский фразеологизмами.

Сложные глаголы произносятся в одну синтагму, т. е. без паузы между словами, с одним ударением на группу слов. В инфинитиве синтагматическое ударение падает на последний слог простого глагола: کار کردن *kār kardān* *работать*, درس خواندن *dars xāndān* *учиться*. В положительных личных формах синтагматическое ударение падает на имя: کار کردم *kār kardam* *работал*, درس خواندم *dars xāndam* *учился*. При отрицании оно сливается с фразовым ударением и падает на приставку *na-/ne-*: کار نکردم *kār nākardam* *не работал*, درس نخواندم *dars nāxāndam* *не учился*.

تمرینات

16. Прочитайте следующие предложения:

مادر بیتا خوب آشپزی می‌کند. من امروز استراحت می‌کنم. او چی انجام می‌دهد؟ آنها چی درست می‌کنند؟ شما چی دوست دارید؟ ما به نارا کمک می‌کنیم. او آنجا داده گردآوری می‌کند. او پیش بیتا نانوایی می‌کند. اینجا یک نوشته وجود دارد.

17. Проспрягайте сложные глаголы в утвердительных и отрицательных фразах с перечисленными словами:

کُموک کردن - پدر، مادر، پدر و مادر، برادر؛
استراحت کردن - امشب، امروز، کنار دریا؛
کار کردن - نانوایی، تهران، آتش‌نشانی؛
دُرست کردن - آش، رشته، کشک.

18. Переведите устно и письменно по поурочному словарю:

Вы сегодня отдыхаете. Я ему помогаю. Что они любят? Мы занимаемся кулинарией. Он собирает данные для этого исследования. Что он заканчивает? Что они готовят? Я полагаю, что он находится в Тегеране. Он там работает в пекарне. Здесь есть какая-то надпись.

پسواژه -rā را پس‌لگ

Послелог служебное слово, стоящее после того знаменательного слова, которое оно оформляет. В персидском языке есть один послелог. Он относится к числу энклитик, т. е. безударен и не отделяется от предыдущего слова паузой. Он ставится после определённого прямого дополнения.

Man āš mīpazam. Я варю суп. (В ответ на вопрос: «Чем ты занят?») Отвечающий сообщает, с какого рода предметом мы имеем дело, но ничем не выделяет его из ряда ему подобных).

Man āš-rā mīpazam. Я варю суп. (В ответ на вопрос: «Что [именно] ты варишь?») Тот суп, на который вы смотрите. Здесь предмет выделен из ряда ему подобных).

Если в группу прямого дополнения входят слова, делающие предмет определённым, то послелогом -rā оформляется вся группа целиком. К такого рода словам относятся:

а) местоимения: این کتاب را به من داد In ketāb-rā be man dād. Он дал мне эту книгу.

Примечание: С присоединением послелога к слову من man я теряет /n/: مرا دیدی؟ Ma-rā dīdī? Ты меня видел?

б) имена собственные: دارا دریای خزر را دوست دارد Dārā daryā-ye Xazar-rā dust dārad. Дара любит Каспийское море.

تمرین Упражнения

19. Прочтите следующие предложения, обращая внимание на употребление послелога -gā:

تو تهران را دوست داری؟ من آشپزی می‌کنم. ادویه را در شیشه ریختم. این پژوهش را انجام دادم. حیوانات را دوست نداریم. کنار دریای خزر آمديم. این دانشجوی امروز استراحت می‌کند. این کار را کنار گذاشت. ما به این دکتر کمک می‌کنیم. کشک را کجا گذاشتی؟

20. Переведите устно и письменно:

Он принёс мне соль. Я её высыпал в банку. Он любит зелень. Он отложил эти дела (букв. это дело). Мы любим Каспийское море. Он ведёт это исследование. Он собирает те данные. Мы ему помогаем. Они сюда приехали. Ты его видел? Нет, я видел этого студента.

متن 1 Суп с лапшой آش رشته ۱ Текст

من نارا هستم.

ماه گذشته، من و برادرم (۱)، دارا، از تهران به کنار دریای خزر (۲) آمديم.

دارا در سوئد به دانشگاه می‌رود.

او در آنجا، هم دانشجوی دکتری و هم (۳) کمک‌استاد تمرین است.

او برای چهار ماه در ایران می‌ماند.

او در کنار خانواده استراحت می‌کند.

دارا در این زمان یک کار پژوهشی هم انجام می‌دهد.

او برای این پژوهش، داده گردآوری می‌کند.

چند روز پیش دارا بیمار شد.
 من و بیتا برای او آتش درست کردیم.
 آتش همه چیز داشت: حبوبات، رشته، سبزی و چیزهای دیگر (۴).
 دارا آتش را کنار گذاشت.
 انگار او نان روستایی را بیشتر از آتش ما دوست داشت!

واژه‌نامه متن 1 *Суп с лапшой* آتش رشته ۱ *Словарь к тексту*

правильный dorost	درست	суп āš	آتش
готовить dorost kardan	درست کردن	суп с лапшой āš-e rešte	آتش رشته
доктор doktor	دکتر	там; туда ānjā	آنجا
докторский doktori	دکتری	отдых esterāhat	استراحت
любить dust dāstan	دوست داشتن	отдыхать esterāhat kardan	استراحت کردن
видеть didan (bin)	دیدن (بین)	завершение anjām	انجام
другой digar	دیگر	выполнять anjām dādan	انجام دادن
(послелог) -gā	را	как будто, вроде éngār	انگار
лапша; линия rešte	رشته	здесь; сюда injā	اینجا
время zamān	زمان	больше bištar	بیشتر
зелень sabzi	سبزی	больной bimār	بیمار
Швеция Su`ed	سوئد	исследование pažuheš	پژوهش
работа kār	کار	исследовательский pažuheši	پژوهشی
где? куда? kojā?	کجا	у, к (по отношению к людям) piš-e	پیش
помощь komak	کمک	Тегеран Tehrān	تهران
помогать komak kardan (кому)	کمک کردن (به)	место jā	جا
ассистент komak`ostād	کمک‌استاد	несколько; сколько? čand	چند
берег, край kenār	کنار	что? če?	چه
отложить kenār gozāštan	کنار گذاشتن	четыре čahār, čār	چهار
когда? key?	کی؟	что? či? (разг.)	چی
класть, ставить	گذاشتن (گذار)	вещь čiz	چیز
	gozāštan (gozār)	бобовые (фасоль, чечевица; набор для супа)	حبوبات
прошлый gozašte	گذشته		hobubāt
сбор gerd`āvari	گردآوری	Каспий, Каспийское море Xazar	خزر
собирать данные	گردآوری کردن	данные dāde	داده
	gerd`āvari kardan	студент dānešju	دانشجو

تفسير متن 1 Суп с лапшой آش رشته ۱

1. В сочетании برادرَم barādar-am мой брат использована местоименная энклитика -am мой (см. 75).
2. ham... va ham... как... так и... двойной союз.
3. چیزهای دیگر ĉizhā-ye digar другие вещи; здесь слово چیز ĉiz вещь употреблено во множественном числе с суффиксом ها -hā.

تمرین

21. Вставьте предлоги и послелог:

ماه گذشته، من و برادرَم ... تهران به کنار دریای خزر آمديم. دارا ... سوند ... دانشگاه می‌رود. او ... آنجا هم دانشجوی دکتری و هم کمک‌استاد تمرین است. او ... چهار ماه ... ایران می‌ماند. او ... کنار خانواده استراحت می‌کند. دارا ... این زمان یک کار پژوهشی هم انجام می‌دهد. او ... این پژوهش، داده گردآوری می‌کند. من و بیتا ... او آش درست کردیم. دارا آش ... کنار گذاشت. انگار او نان روستایی ... بیشتر ... آش ما دوست داشت.

22. Раскройте скобки и поставьте глаголы в нужную форму:

من نارا (بودن). ماه گذشته من و برادرَم از تهران به کنار دریای خزر (آمدن). او در آنجا، هم دانشجوی دکتری و هم کمک‌استاد تمرین (بودن). او برای چهار ماه در ایران (ماندن). او در کنار خانواده استراحت (کردن). دارا در این زمان یک کار پژوهشی هم انجام (دادن). او برای این پژوهش، داده گردآوری (کردن). چند روز پیش دارا بیمار (شدن). من و بیتا برای او آش درست (کردن). آش همه چیز (داشتن). دارا آش را کنار (گذاشتن). انگار او نان روستایی را بیشتر از آش ما دوست (داشتن).

23. Закончите предложения:

- ۱) ماه گذشته، من و دارا، از تهران...
- ۲) دارا در سوند...
- ۳) او در آنجا، هم دانشجوی دکتری و هم...

- ۴) او برای چهار ماه...
- ۵) او در کنار خانواده...
- ۶) دارا در این زمان یک...
- ۷) او برای این پژوهش...
- ۸) چند روز پیش...
- ۹) من و بیتا برای او...
- ۱۰) آش همه چیز داشت...
- ۱۱) دارا آش را...
- ۱۲) انگار او نان روستایی را...

24. Ответьте на вопросы:

من و برادرم کی از تهران به کنار دریای خزر آمدیم؟ دارا در سوئد به کجا می‌رود؟ او در آنجا چه کار می‌کند؟ او برای چهار ماه کجا می‌ماند؟ او کجا استراحت می‌کند؟ دارا در این زمان چی انجام می‌دهد؟ او برای این پژوهش، چی گردآوری می‌کند؟ من و بیتا برای او چی درست کردیم؟ این آش چی داشت؟ دارا آش را چه کار کرد؟

25. Переведите слова и словосочетания:

В прошлом месяце, берег моря, приехать в Тегеран, ходить в университет, аспирант, ассистент по практике, четыре месяца, остаться в Иране, отдыхать в кругу семьи, исследовательская работа, для этого исследования, собирать данные, несколько дней назад, сварить суп, принести ему, другие вещи, отложить в сторону, любить больше супа.

26. Раскройте скобки, выбрав правильный вариант:

ماه گذشته، من و (دارا، نارا، بیتا) از تهران به کنار دریای خزر آمدیم. (دارا، نارا، بیتا) در سوئد به دانشگاه می‌رود. او در آنجا، هم دانشجوی دکتری و هم (نانوا، آتش‌نشان، کمک‌استاد) تمرین است. او برای چهار ماه در (سوئد، سوئیس، ایران) می‌ماند. او در کنار (دریا، خانواده، نانوايي) استراحت می‌کند. دارا در این زمان یک کار (پژوهشی، آشپزی، روستایی) هم انجام می‌دهد. او برای این پژوهش، (آرد، داده، حبوبات) گردآوری می‌کند. چند روز پیش (دارا، نارا، بیتا) بیمار شد. من و (دارا، نارا، بیتا) برای او آش درست کردیم. (ماشین، شهر، آش) همه چیز

داشت: حبوبات، رشته، سبزی و چیزهای دیگر. (دارا، نارا، بیتا) آش را کنار گذاشت. انگار او (نان، سبزی، آرد) روستایی را بیشتر از آش ما دوست داشت!

27. Переведите:

Меня зовут Нара (букв. я емь Нара). У меня есть брат — Дара. Он учится в университете (букв. ходит в университет) в Швеции. Он там выполняет исследовательскую работу. Он является аспирантом. Он собирает данные для своего исследования. Он также работает (букв. является) ассистентом в практикуме.

Мы на 4 месяца приехали в Иран на побережье Каспийского моря. Три дня тому назад Дара заболел. У меня есть подруга — Бита. Мы с ней сварили ему суп с лапшой. Там было всё: бобовые, лапша, зелень и другие продукты (букв. вещи). Но Дара этот суп отставил. Будто наш деревенский хлеб ему нравится больше, чем наш суп!

متن 2 Суп с лапшой آش رشته ۲ Текст

دارا: شما پیش پدرتان (۱) کار می‌کنید؟

بیتا: نه. من گاهی در نانوائی به پدرم (۱) کمک می‌کنم. من کار دیگری (۲) دارم.

دارا: شما نانوائی خوبی هستید.

بیتا: ممنون.

دارا: اما، در مورد آشپزی... گمان نمی‌کنم.

نارا: دارا چه می‌گویی؟ همه دست‌پخت بیتا را دوست دارند.

دارا: آخر این آش رشته‌ای که به من دادید (۳)، راستش، به همه چیز شبیه بود به جز آش

رشته!

بیتا: ایشان درست می‌گویند. آش خوش مزه نبود.

دارا: بهتر است نارا هم در کنار شما نانوايي کند تا آشپزي (۴). ميگويند: آشپز که دو تا شد
آش يا شور مي شود يا بي نمک (۵)!

نارا: نمکش (۱) که ديگر خوب بود!

واژه نامه متن 2 Суп с лапшой آش رشته ۲

راست راست	آخر ... آخر
راستش راستش	آشپزي آشپزي
شبيهه شبيهه	آشپزي کردن .. آشپزي کردن
شور شور	آشپزي کردن آشپزي کردن
گاهي گاهي	اما اما
ميگويند ميگويند	به جز به جز
گمان کردن گمان کردن	بهر بهتر
ممنون ممنون	حرف ندارد حرف ندارد
مورد مورد	خوب خوب
نانوايي کردن نانوايي کردن	خوش مزه خوش مزه
نمک نمک	در مورد در مورد
همه چيز همه چيز	دار دار
	دست پخت دست پخت

تفسير متن 2 Суп с лапшой آش رشته ۲

1. В сочетаниях پدرتان *pedar-etān* *ваш отец*, پدرم *pedar-am* *мой отец* و نمکش *namak-aš* *его соль* использованы местоименные энклитики تان *-etān* *ваш*, م *-am* *мой* و ش *-aš* *его* (см. с. 72).

2. کار ديگري *kār-e digar-i* *другое дело*; на конце слова ديگري *digar-i* *другой* стоит безударный артикль ي *-i* (см. 99).

3. آش رشته اي که به من داديد... *āš-e rešte-i-ke be man dādid*... *суп с лапшой, который вы мне дали*... Придаточное определительное предложение вводится через артикль ي *-i* и союз که *ke*.

4. بهتر است نارا هم در کنار شما نانوايي کند تا آشپزي *Behtar-ast Nārā-ham dar kenār-e šomā nānvāyi konad, tā āšpazi*. *Лучше пусть Нара при вас хлеб печёт, чем занимается стряпней*. После выражения بهتر است *behtar-ast* *лучше* глагол ставится в форме аориста (см. 77)

5. آشپز که دو تا شد آش يا شور مي شود يا بي نمک *Āšpaz ke do-tā šod, āš yā šur mišavad, yā bi namak*. *У семи нянек дитя без глазу. (букв. Когда поваров двое, суп становится или солёный, или без соли).*

تمرین Упражнения

28. Вставьте предлоги и послелоги:

شما ... پدرتان کار می‌کنید؟ نه. من گاهی ... نانوائی ... پدرم کمک می‌کنم. اما، ... مورد آشپزی گمان نمی‌کنم. همه دست‌پخت بیتا ... دوست دارند. آخر این آش رشته‌ای که ... من دادید، راستش، ... همه چیز شبیه بود ... جز آش رشته! بهتر است نارا هم ... کنار شما نانوائی کند تا آشپزی. می‌گویند: آشپز که دو تا شد آش یا شور می‌شود یا ... نمک!

29. Раскройте скобки и поставьте глаголы в нужную форму:

شما پیش پدرتان کار (کردن)؟ نه. من گاهی در نانوائی به پدرم کمک (کردن). من کار دیگری (داشتن). شما نانوائی خوبی (بودن). اما، در مورد آشپزی ... گمان (کردن). همه دست‌پخت بیتا را دوست (داشتن). آخر این آش رشته‌ای که به من (دادن)، به همه چیز شبیه (بودن) به جز آش رشته! آش خوش مزه (بودن). بهتر (بودن) نارا هم در کنار شما نانوائی (کردن) تا آشپزی. آشپز که دو تا (شدن) آش یا شور (شدن) یا بی نمک! نمکش که دیگر خوب (بودن)!

30. Закончите предложения:

۱) شما پیش پدرتان..؟	۸) آخر این آش رشته‌ای که به من دادید..!
۲) من گاهی در نانوائی...	۹) ایشان درست...
۳) من کار دیگری...	۱۰) آش خوش مزه...
۴) شما نانوائی خوبی...	۱۱) بهتر است نارا هم...
۵) اما، در مورد آشپزی...	۱۲) می‌گویند: آشپز که دو تا شد..!
۶) دارا چه..؟	۱۳) نمکش که دیگر..!
۷) همه دست‌پخت...	

31. Ответьте на вопросы:

بیتا پیش کی کار می‌کند؟ او گاهی در کجا به چه کسی کمک می‌کند؟ چه کسی کار دیگری دارد؟ چه کسی نانوائی خوبی است؟ دارا در مورد آشپزی چه گمان می‌کند؟ همه دست‌پخت چه کسی را دوست دارند؟ آش رشته‌ای که به دارا دادند، به چی شبیه بود؟ دارا چی درست می‌گوید؟ آیا آش خوش مزه نبود؟ بهتر است نارا در کنار چه کسی چه کار کند؟ مردم در مورد آشپزی چه می‌گویند؟

32. Переведите словосочетания:

Ваш отец, другая работа, помогать отцу, хороший пекарь, вкусный суп, суп с лапшой, говорить острянке, работать у отца, несолёный суп, похожий на суп, солёный суп, кроме меня.

33. Раскройте скобки, выбрав правильный вариант:

(من، شما، آنها) پیش پدرتان کار می‌کنید؟ من گاهی در (دانشگاه، آتش‌نشانی، نانوايي) به پدرم کمک می‌کنم. من (کار، دانشجو، پژوهش) دیگری دارم. شما (نانوای، دانشجوی، کمک‌استاد) خوبی هستید. اما، در مورد (پژوهش، آشپزی، دست‌پخت)... گمان نمی‌کنم. (بيتا، نار، دارا) چه می‌گویي؟ همه (پژوهش، آشپزی، دست‌پخت) بيتا را دوست دارند. این آش رشته‌ای که به (او، تو، من) دادید، به همه چیز شبیه بود به جز (آش، نان، آرد) رشته! ایشان (راست، درست، خوب) می‌گویند. آش (خوش‌مزه، بی‌نمک، شور) نبود. بهتر است (بيتا، نار، دارا) هم در کنار شما (نانوای، دست‌پخت، آشپزی) کند تا (نانوای، دست‌پخت، آشپزی). می‌گویند: (نانوا، کمک‌استاد، آشپز) که دو تا شد آش یا (خوش‌مزه، بی‌نمک، شور) می‌شود یا (خوش‌مزه، بی‌نمک، شور). نمکش که دیگر (راست، درست، خوب) بود.

34. Переведите:

Дара: Вы где работаете? У Вашего отца?

Бита: Нет, но я иногда помогаю отцу в пекарне. Я выполняю другую работу.

Дара: Но Вы хороший пекарь.

Бита: Спасибо.

Дара: Но в отношении кулинарии... я так не думаю.

Нара: Что такое ты говоришь, Дара? Все любят готовку Биты.

Дара: По правде говоря, такой суп с лапшой, который вы мне дали, похож на всё, что угодно, кроме супа с лапшой.

Бита: Он правильно говорит. Этот суп невкусный.

Дара: Лучше Нара у Вас поработает в пекарне, чем будет стряпать. Говорят: «У двух поваров суп либо солёный, либо без соли».

Нара: Вот уж с солью всё было в порядке (букв. его соль была хороша)!

متن 3 Суп с лапшой آش رشته ۳ Текст

بيتا و نارادر پختن آش کوشش زيادی کردند.

پس اشتباه آنها چه بود؟

حبوبات آش به اندازه بود.
 رشته و سبزی مناسب هم داشت.
 همه چیز خوب پخته بود (۱).
 بیتا به آش نمک زد.
 نارا حواسش بود و دوباره به آش نمک نزد.
 او در آش کمی ادویه ریخت.
 تنها یک چیز مانده بود (۱): کشک.
 نارا کشک را آورد و بیتا آن را در آش ریخت.
 روی شیشه‌ی کشک (۲) یک نوشته وجود داشت: سس مایونز!

واژه‌نامه 3 *Суп с лапшой* آش رشته ۳ *Словарь к тексту*

сушёное кислое молоко kašk	کشک	ادویه	специи, приправа adviye
старание, попытка kušeš	کوشش	اشتباه	ошибка eštebāh
майонез māyonez	مایونز	اندازه	степень andāze
соответствующий monāseb	مناسب	به اندازه	достаточно be andāze
сыпать соль namak zadan	نمک زدن	پختن (پز)	варить, готовить poxtan (paz)
надпись nevešte	نوشته	تنها	только; в одиночку tanhā
нет na	نه	حواسش بود ..	обратила внимание havās-eš bud
وجود داشتن	وجود داشتن	دوباره	снова dobāre
vojud dāštan		ریختن (ریز)	лить, сыпать rixtan (riz)
وجود vojud	وجود	سس	соус, кетчуп sos
		شیشه	стекло; банка; бутылка šīše

تفسیر متن 3 *Суп с лапшой* آش رشته ۳ *Комментарий к тексту*

1. Глаголы *مانده ماند mānde bud* *оставалось*, *پخته poxte bud* *сварила* стоят в форме преждепрошедшего времени (см. 193).

2. В словосочетании *روی شیشه‌ی کشک* *gu-ye šīše-ye kašk na bānke* с *сушёным молоком* после слова *شیشه šīše* *банка* изафет в виде буквы *ی* *ue* обозначается факультативно. Это же словосочетание можно написать следующими способами: *روی شیشه کشک*, *شیشه کشک*.

تمرین Упражнения

35. Вставьте предлоги и послелоги:

بیتا و نارا ... پختن آش کوشش زیادی کردند. پس حبوبات آش ... اندازه بود. بیتا ... آش نمک زد. نارا حواسش بود و دوباره ... آش نمک نزد. او ... آش کمی ادویه ریخت. نارا کشک ... آورد و بیتا آن ... آش ریخت. ... شیشه‌ی کشک یک نوشته وجود داشت.

36. Раскройте скобки и поставьте глаголы в нужную форму:

بیتا و نارا در پختن آش کوشش زیادی (کردن). پس اشتباه آنها چه (بودن)? حبوبات آش به اندازه (بودن). رشته و سبزی مناسب هم (داشتن). همه چیز خوب (پختن). بیتا به آش نمک (زدن). نارا حواسش (بودن) و دوباره به آش نمک (زدن). او در آش کمی ادویه (ریختن). تنها یک چیز (ماندن): کشک. نارا کشک را (آوردن) و بیتا آن را در آش (ریختن). روی شیشه‌ی کشک یک نوشته وجود (داشتن).

37. Закончите предложения:

(۷) نارا حواسش بود...	(۱) بیتا و نارا در پختن آش...
(۸) او در آش...	(۲) پس اشتباه آنها..؟
(۹) تنها یک چیز...	(۳) حبوبات آش...
(۱۰) نارا کشک را آورد و...	(۴) رشته و سبزی...
(۱۱) روی شیشه‌ی کشک..!	(۵) همه چیز خوب...
	(۶) بیتا به آش...

38. Ответьте на вопросы:

بیتا و نارا در چه کاری کوشش زیادی کردند؟ آیا آنها اشتباه کردند؟ آیا حبوبات آش به اندازه بود؟ آیا آش رشته و سبزی مناسب داشت؟ همه چیز آش خوب پخته بود؟ بیتا به آش چی زد؟ آیا نارا دوباره به آش نمک زد؟ او در آش چی ریخت؟ تنها چی مانده بود؟ نارا چی آورد؟ بیتا کشک را کجا ریخت؟ روی شیشه کشک چه نوشته بود؟

39. Переведите словосочетания:

Большое старание, приготовление супа, их ошибка, сыпать соль, принести бобовые, написать на стекле, насыпать соль в суп, немного насыпать, одна вещь, принести сушёное молоко, банка с сушёным молоком, одна надпись, майонезный соус.

40. Раскройте скобки, выбрав правильный вариант:

آنها در پختن (نان، آش، سس) کوشش زیادی کردند. پس (استراحت، امید، اشتباه) آنها چه بود؟ (حبوبات، سبزی، کشک) آش به اندازه بود. رشته و (حبوبات، سبزی، کشک) مناسب هم داشت. بیتا به آش (نمک، ادویه، آرد) زد. نارا حواسش بود و دوباره به (سبزی، آش، نان) نمک نزد. او در آش کمی (نمک، ادویه، آرد) ریخت. تنها یک چیز مانده بود: (حبوبات، سبزی، کشک). نارا (حبوبات، سبزی، کشک) را آورد و بیتا آن را در (نان، آش، سس) ریخت. روی شیشه‌ی (حبوبات، سبزی، کشک) یک نوشته وجود داشت: (نان، آش، سس) مایونز!

41. Переведите:

Нара и Бита при готовке супа постарались (букв. приложили старание). В чём же была их ошибка? Фасоли (букв. бобовых) они положили достаточно. Лапши и зелени было сколько нужно (букв. соответственно). Они его хорошо сварили. Бита его посолила. Нара проявила внимание и не пересолила его. Она положила туда специй. Оставалась одна вещь: сушёное молоко. Нара его принесла, а Бита его положила в суп. На банке с сушёным молоком была одна надпись: «Майонез»!

Поговорки ضرب المثل

آش دهن سوزی نیست *Āš-e dahansuz-i nist* Не бог весть что (букв. не обжигающий рот суп).

آش برای کسی پختن *Āš barāye kas-i roxtan* Рить другому яму (букв. кому-то варить суп).

نمک خوردن و نمکدان شکستن *Namak خوردan-o namakdān šekastan* Рубить сук, на котором сидишь (букв. съесть соль и разбить солонку).

واژه‌نامه

اشتباه eštebāh	آخر āxer
اما āmmā	آش āš
انجام anjām	آش رشته āš-e rešte
انجام دادن anjām dādan	آشپزی āšpazi
اندازه andāze	آشپزی کردن
انگار āngār	готовить, заниматьсястряпнёй
اینجا injā	آشپزی کردن āšpazi kardan
به اندازه be andāze	آنجا ānjā
به جز be joz	ادویه adویه
بهتر behtar	استراحت esterāhat
	استراحت کردن esterāhat kardan

лапша; линия rešte رشته
 лить, сыпать rixtan (riz) ریختن (ریز)
 время zamān زمان
 зелень sabzi سبزی
 соус, кетчуп sos سس
 Швеция Su`ed سوئد
 похожий šabih شبیه
 солёный šug شور
 стекло; банка; бутылка šiše شیشه
 работа, дело kār کار
 где? куда? kojā? کجا؟
 делать kardan (kon) کردن (کن)
 помощь komak کمک
 помогать komak kardan (кому) کردن (به)
 ассистент komak`ostād کمک‌استاد
 берег, побережье; край kenār کنار
 отложить, отставить کنار گذاشتن
 kenār gozāştan
 сушёное кислое молоко kašk کشک
 старание, попытка kušēš کوشش
 кто? ki? کی؟
 когда? key? کی؟
 иногда gāh-i گاهی
 класть, ставить گذاشتن (گذار)
 gozāştan (gozār)
 прошлый gozašte گذشته
 сбор gerd`āvari گردآوری
 собирать данные گردآوری کردن
 gerd`āvari kardan
 полагать, считать گمان کردن
 gomān kardan
 оставаться māndan (mān) ماندن (مان)
 месяц; луна māh ماه
 майонез māyonez مایونز
 благодарный; спасибо mamnun ممنون
 тема; случай mowred مورد
 говорят miگویand می‌گویند

больше bištar بیشتر
 больной bimār بیمار
 варить, готовить roxtan (paz) پختن (پز)
 исследование pažuheš پژوهش
 исследовательский pažuheši پژوهشی
 у, к (по отношению к людям) piš-e پیش
 только; в одиночку tanhā تنها
 место jā جا
 Что он делает? Ćekār mikonad? چه کار می‌کند؟
 несколько; сколько? čand چند
 четыре čahār, čār چهار
 что? če? چه؟
 кто? če kas-i? چه کسی؟
 вещь čiz چیز
 что? či? (разг.) چی؟
 бобовые; бобы hobubāt حبوبات
 внимание, сознание havās حواس
 сообразила, обратила внимание حواسش بود...
 havās-eš bud
 Каспий, Каспийское море Xazar خزر
 хороший; хорошо xub خوب
 вкусный xošmāze خوش مزه
 данные dāde داده
 студент dānešju دانشجو
 о, про (изафетный предлог) در مورد
 dar mowred-e
 правильный dorost درست
 готовить dorost kardan درست کردن
 готовка; стряпня dastpoxt دست‌پخت
 доктор doktor دکتر
 докторский doktori دکتری
 снова dobāre دوباره
 любить dust dāştan دوست داشتن
 другой digar دیگر
 ра را
 прямой; правый rāst راست
 по правде говоря rāst-eš راستش

наличие vojud	وجود	печь хлеб nānvāyi kardan	نانوایی کردن
иметься, быть в наличии	وجود داشتن	соль namak	نمک
	vajud dāštan	солить, сыпать соль namak zadan	نمک زدن
всё hame čiz	همه چیز	надпись nevešte	نوشته
один yek	یک	нет na	نه

درس هفتم Урок седьмой

Буквы ف fe, ق qāf

Слова с нечитающейся буквой و vāv

Буква ل lām

Буквы ع 'eup, غ qeup

Местоименные энклитики

Сослагательное наклонение. Аорист.

Текст کمی تفریح Немного развлечений

Текст در راه В дороге

Текст در پارک В парке

Пословицы и поговорки

حروف ف fe, ق qāf

Буква ف fe может быть представлена как комбинация двух уже рассмотренных элементов: «головки» как у буквы و vāv и вытянутой «дужки» как у буквы ث se. В начальной и срединной формах остаётся одна «головка», к которой подводятся соединения от соседних букв. Печатные формы этой буквы показаны в верхней части Таб. 15.

Таб. 15. Печатные буквы ف fe, ق qāf

Название	Чтение	Раздельная	Конечная	Срединная	Начальная
fe	f	ف	ف	ف	ف
qāf	q				

Буква ق qāf похожа на букву ف fe, но она имеет две точки вверх. К тому же в отличие от буквы ف fe ковш у неё похож на букву ن nup и пишется под строкой (см. нижнюю часть Таб. 15).

Рис. 17. Буквы ف fe, ق qāf в почерке насх

В насхе (на Рис. 17) и в тахрири (на Рис. 18) эти буквы пишутся сходным образом. «Головка» пишется росчерком по часовой стрелке. Однако в почерке тахрири ещё нужно следить за тем, чтобы начальные и срединные формы букв изображались на дополнительной наклонной строке. По мнению иранских каллиграфов, дополнительный наклон придаёт почерку особую красоту.

Рис. 18. Буквы ف fe, ق qāf в почерке тахрири

تمرین Упражнения

1. Прочитайте следующие слова:

وَقْتُ، مُسْتَقِيمٌ، قَنْدٌ، بُشْقَابٌ، دَقَائِقُ، أَوْقَاتٌ، قَانُونٌ، دَقِيقَةٌ، أَفْسَرٌ، قُدْرَتٌ، قَدِيمِي، رَفْتَارٌ، قَرَارٌ،
فَنجَانٌ، قَنْدَانٌ، فَرَزَانَهُ.

2. Скопируйте

а) насхом:

اوقات، قدیمی، قرار، بشقاب، قایق، افسر، قندان، مستقیم، فرزانه.

б) почерком тахрири:

قد، مستقیم، رفتار، قدیمی، قرار، قندان، فنجان، دقیقه، فرزانه، قانون، بشقاب.

3. Напишите арабицей (звук s везде передаётся буквой سین sin):

Tafrīh (ح)، qadīmī, qodrat, fenjān, qāšoq, harf (ح)، qand, daqīqe, raftār, bošqāb, vaqt, daqāyeq, Farzāne, qarār, qandān, mostaqīm, čāqu, afsar, raftan, owqāt.

4. Переведите по словарю и напишите в графике:

Развлечение, время, буква, минута, непосредственно, мощь, сахар, сахарница, нож, тарелка, ложка, чашка, офицер, старый, поведение, настроение, Фарзане.

Слова с нечитающейся буквой vāv معدوله «و»

В классическом персидском языке существовал согласный /x^w/. Он и сейчас обнаруживается в некоторых иранских языках и диалектах. Для его обозначения употреблялось буквосочетание خو xv. В современном персидском языке фонетика стала проще, и сложный звук /x^w/ заменился более простым /x/.

Подверглось опрощению и произношение слов на /x^w/ за счет опущения /w/. Написание этих слов, однако, осталось традиционным. В них буква و vāv сохранилась. Таких слов в современном языке осталось немного, но встречаются они довольно часто. Правописание подобных слов следует запомнить: خواب xāb *сон*, خواستن xāstan *хотеть*, خواندن xāndan *читать*, خواهر xāhar *сестра*, خود xod *свой*, خوردن xordan *есть, пить*; خوش xoš *хороший*, خویش xiš *свой*.

Упражнения تمرین

5. Произнесите следующие слова; определите их значение по поурочному словарю:

خوب، خواب، خواندن، خواستن، چرا، خواهر، اینجا، خوردن، چه خبر؟ خنده‌دار،

خندیدن، خوش، خونسردی، نوشیدن.

Буква ل lām حرف ل

Принципы написания буквы ل lām в насхе и тахрири одинаковы. В начальном и среднем варианте буква ل lām похожа на алеф, но имеет способность соединяться с следующей буквой (см. Рис. 19, фигуры d и e — насх, фигуры i и j — тахрири). В конечной и раздельной формах (фигуры b и c — насх, фигуры g и h — тахрири) верхняя алефообразная часть буквы пишется **над** строкой. Нижняя нунообразная часть пишется **под** строкой.

В насхе соединение от буквы лам и по направлению к ней ведётся по горизонтальной строке (позиции c–d–e), в почерке тахрири — соединения ведутся по наклонной строке (позиции h–g–j).

Рис. 19. Начертание буквы ل lām в насхе и тахрири

Сочетание алефа с ламом لا lā в обоих почерках являются лигатурой (т. е. целостным соединением, которое нельзя разбить на обычные буквы вертикальной чертой, см. фигуры а

и f). В почерке тахрири лигатура لāl приобретает несколько упрощённый вид и похожа на две параллельные прямые (позиция f на Рис. 19).

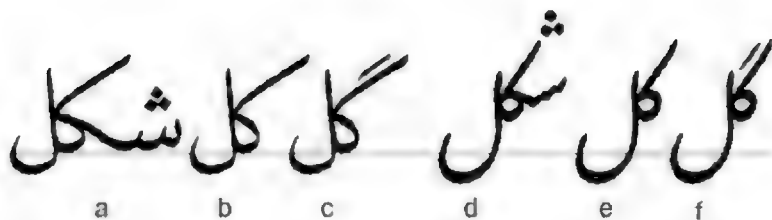

Рис. 20. Соединения букв ک kāf и گ gāf с буквой ل lām

Буквы ک kāf и گ gāf перед ламом изгибаются также как и перед алефом. Соединение начальных букв ک kāf и گ gāf перед ламом показано на примере слов کل koll *общий* и گل gol *цветок, роза* (см. Рис. 20, фигуры b–c — насх, фигуры e–f — тахрири). Срединная форма буквы ک kāf перед ламом показана на примере слова شکل šekl *форма* (фигура a — насх, d — тахрири). В обоих случаях соединение от буквы ش šīn ведётся сначала по кривой к букве ل lām, потом по кольцу назад и снова к букве ل lām. Когда начертание буквы ل lām завершено, по направлению к кольцу сверху вниз ведётся *саркеш* от буквы ک kāf.

تمرین Упражнения

6. Прочитайте следующие слова:

فلاسک، مَنَزَل، جُمْلَه، وَسَايِل، قَابِلَمَه، تَلَخ، لیوان، گُلِستان، دِل، تِلْفَن، کَالْبَاس، قُول، مِثْل، ساحِل، قَبْل، بَلْکَه، اَلْبَتَّه، کِلَاس، تَلَف، شُمَال، فِیْلَم، چَنگَال، حَال، یَخْچَال، قَلْب.

7. Скопируйте следующие слова

а) насхом:

قلب، فیلم، منزل، البته، ساحل، میخال، قابلمه، مثل، حال، بلکه، وسایل.

б) почерком тахрири:

کلاس قبل، وسایل، کالباس، فلاسک، بلکه، تلخ، جمله، تلفن، قابلمه، البته، گلستان.

8. Напишите арабией:

Kālbās, talaf, hāl, jomle, albatte, čangāl, manzel, film, qābleme, šomāl, telefon, mesl, del, vasāyel, qowl, kelās, qalb, livān, talx, bālke, qabl, sāhel, Golestān.

9. Переведите по поурочному словарю устно и письменно:

Берег, телефон, вилка, стакан, квартира, состояние, до, конечно, терять, горький, холодильник, сердце, фраза, фильм, кастрюля, вещи, термос, класс, слово, Голестан, напротив, север.

Буквы ع 'eup, غ qeup حروف

Таб. 16. Печатные буквы ع 'eup, غ qeup

Название	Чтение	Раздельная	Конечная	Срединная	Начальная
'eup	·	ع	ع	ع	ع
qeup	q/γ	غ			

Буква ع 'eup имеет существенно различающиеся позиционные варианты и вместе с буквой غ qeup образует отдельную семью (см. Таб. 16). Буква غ qeup отличается от буквы ع 'eup только точкой сверху. Во всех вариантах «головы» букв пишутся на строке. В начальном и раздельном вариантах они имеют вид большого разомкнутого кольца, и пишутся росчерком против часовой стрелки. В середине и конце буквосочетания «головы» значительно меньше по размерам, имеют вид сплошного треугольника и пишутся росчерком по часовой стрелке. Ковши букв пишутся под строкой.

Буквы ع 'eup и غ qeup в насхе и тахрири показаны на Рис. 21.

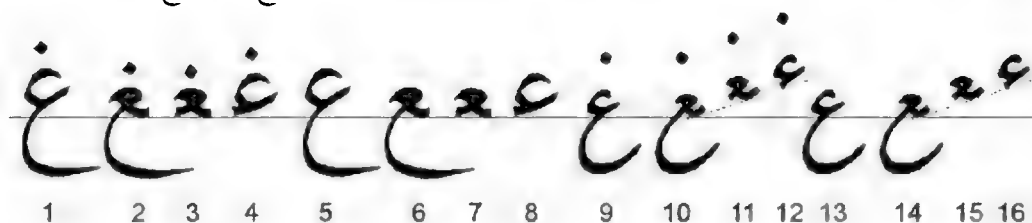

Рис. 21. Буквы ع 'eup, غ qeup в насхе (фигуры 1-8) и в тахрири (фигуры 9-16)

Упражнения تمرين

10. Прочитайте следующие слова:

مَعْدِرَت، غُرُوب، سَعْدِي، عَاشِق، مَعْرِفَت، بَعْد، مُرْغ، عَجَب، شُرُوع، عَجِيب، عَالِم، عِبَارَت،
غَذَا، مُعْتَقِد، دَاغ، شُلُوع، مَعْلُوم، غَيْر، عَجَلَه، مَوْقِع، سُرْعَت، سُرَاغ، عَمَل، عَالِي، قَرَاغَت.

11. Скопируйте следующие слова

а) насхом:

غير، موقع، عجب، فراغت، سرعت، شلوغ، معتقد، عمل، سراغ، معرفت.

б) почерком тахрири:

عجيب، غير، عجب، معذرت، سرعت، موقع، شروع، معتقد، معلوم، سعدى.

12. Напишите следующие слова арабицей (с буквами ع 'eyn, غ qeyn):

'Ajale, qeyr, 'amal, farāqat, bima'refat, qeyr, qorub, 'ebārat, morq, 'Ajab!, ma'lum, 'ālem, bi'amal, dāq, ba'd, šoluq, 'āli, ma'zerat, 'āšeq, šoru', 'ajib, sorāq, qazā, Sa'di, šoluq.

13. Переведите по поурочному словарю устно и письменно:

Час, начало, учёный, досуг, после, горячий, птица, бездеятельный, Саади, закат, еда, извинение, скорость, влюблённый, убеждённый, Удивительно!, странный, отлично, выражения, многолюдный, кроме, известный, спешка, неверный.

Местоименные энклитики ضمير متصل

Слитные местоимения (или местоименные энклитики) присоединяются к концу слова и произносятся с ним слитно с одним словесным ударением. Местоименные энклитики не употребляются самостоятельно, не отделяются паузой от того слова, к которому присоединяются, не несут на себе ударения. В литературном языке местоименные энклитики единственного числа начинаются на /-a/, а множественного на /-e/ (см. Таб. 17).

Таб. 17. Местоименные энклитики

Число \ Лицо	Ед. ч.	Мн. ч.
1	م -am мой	مان -emān наши
2	ت -at твой	تان -etān ваши
3	ش -aš его	شان -ešān их

Основная функция местоименных энклитик указание принадлежности существительного: مادر mādar-am моя мать, پدر pedar-at твой отец.

Правописание энклитик в словах с исходом на согласный

Слова с исходом на согласный присоединяют к себе энклитики без каких-либо фонетических изменений. В этом случае они пишутся слитно, например: خوابمان xāb-emān наши

сон или разрывно (если последняя буква слова не соединяется с последующей), например: دخترشان doxtar-ešān *их дочь*.

Правописание энклитик в словах с исходом на гласные /ā/, /u/

В персидском языке присоединение суффиксов к основе слова не должно приводить к стечению гласных (т. е. когда 2 гласных оказываются рядом). Устранение стечения гласных производится двумя способами: либо один гласный вытесняет другой², либо между гласными вставляется согласный (эпентеза). Присоединение энклитик к основам с исходом на гласные /ā, u/ происходит по второму способу — между гласными вставляется согласный /y/, который получает своё отображение на письме: پایم rā-yam *моя нога*, دانشجویان dānešju-ye-tān *ваши студент*.

Правописание энклитик в словах с исходом на гласный /i/

К основам с исходом на /i/ энклитики местоименные энклитики единственного числа присоединяются через разделительный алеф без пробела بینی-yat *твой нос*, а энклитики множественного числа — пишутся без алефа, разрывно دوستی-ye-mān *наша дружба*.

Правописание энклитик в словах с исходом на гласный /e/

К основам с исходом на /e/ присоединение энклитик единственного числа происходит также как и в предыдущем случае خانه-yaš *его дом*. Энклитики множественного числа пишутся без алефа: с разрывом, но без пробела پنجره-yešān *их окно*. Иногда для уточнения произношения в этом случае над конечной буквой ه hā-ye havvaz ставят знак ء hamze, который называют также ی کوچک ye-ye kuček «маленьким ye», например: خانه-ye-mān *наш дом*. Однако такое обозначение является факультативным и в реальных текстах встречается редко.

Правописание энклитик в словах с исходом на гласный /o/

Если слово оканчивается на гласный -o, который изображается буквой و vāv, то в единственном числе появляется вставочный alef, а во множественном числе никаких букв не вставляется: رادیو-ye-mān *моё радио*, مترو-ye-mān *наше метро*. Несмотря на то, что вставочные согласные при этом не пишутся, между гласными произносится согласный y-.

Правописание энклитик в словах с исходом на дифтонги /ey/, /ow/

Если слово оканчивается на дифтонг, то энклитика пишется разрывно, например: می-ات mey-at *твое вино*, راهرو-ye-tān *ваш коридор*. Согласный элемент /w/ дифтонга /ow/ при этом переходит в /v/.

² См. пример на с. 33 او ایرانی *ast* → U irāni-st. Он *иранец*.

Примеры написания энклитик

پیراهنش pirāhan-aš eē рубашка, پسرт pesar-at твой сын, مدادتان medād-etān ваш карандаш, مهندسشان mohandes-ešān их инженер, خانه‌ام xāne-yam мой дом, نویسندۀمان nevisande-yemān наш писатель, بینی‌ام bini-yam мой нос, سینی‌تان sini-yetān ваш поднос, آشنایم āšnā-yam мой знакомый, بابای‌تان bābā-yetān ваш отец, نی‌تان ney-etān ваш тростник, راهروشان rāhrov-ešān их коридор.

تمرین Упражнения

14. Пользуясь поурочным словарём, прочитайте следующие предложения:

نامم مریم است. نام دوستم فرزانه است. او دوست قدیمی‌ام است. ما اوقات فراغت‌مان را با هم می‌گذرانیم. وقتش را تلف نمی‌کند. شما به سراغ دوستان می‌روید. منزلشان از اینجا دور نیست. حالش خوب است.

15. Переведите устно и письменно, используя местоименные энклитики:

Меня зовут (букв. моё имя) Марьям. Мою подругу зовут (букв. имя моей подруги) Фарзана. Она моя близкая подруга. Они вместе проводят свой досуг. Мы не теряем времени. Он себя хорошо чувствует (букв. его состояние хорошее). Он пошёл за своим другом. Наш дом отсюда недалеко.

وجه التزامی. مضارع التزامی. Сослагательное наклонение. Аорист

Таб. 18. Спряжение глагола خواندن xāndan читать в аористе

Число	Лицо	Утверждение		Отрицание	
Ед. ч.	1	بخوانم	béxānam	نخوانم	nāxānam
	2	بخوانی	béxāni	نخوانی	nāxāni
	3	بخواند	béxānad	نخواند	nāxānad
Мн. ч.	1	بخوانیم	béxānim	نخوانیم	nāxānim
	2	بخوانید	béxānid	نخوانید	nāxānid
	3	بخوانند	béxānand	نخوانند	nāxānand

В современном персидском языке различают три наклонения: изъявительное, повелительное и сослагательное. В большинстве языков сослагательное наклонение противопоставлено изъявительному. Изъявительное наклонение констатирует настоящий, прошлый или будущий факт; сослагательное — призвано выразить отношение говорящего к этому факту (т. е. содержит модальность).

В русском языке к сослагательному наклонению относят сочетания глагольных форм прошедшего времени с частицей «бы». Сравним формы изъявительного и сослагательного наклонений: *Ты сказал ему об этом. — Ты сказал бы ему об этом.* В первом случае сообщается факт совершения действия в прошлом, во втором — действие ещё не совершено. Говорящий сообщает о его желательности, побуждая собеседника к его свершению. Побуждение в сослагательном наклонении — косвенное, в отличие от прямого побуждения в повелительном наклонении: *Скажи ему об этом.* Желание, пожелание, допущение и косвенное побуждение — всё это подвиды модальности.

Таб. 19. Спряжение сложного глагола باز کردن *bāz kardan открывать* в аористе

Число	Лицо	Утверждение		Отрицание	
Ед. ч.	1	باز کنم	bāz [be]konam	باز نکنم	bāz nákonam
	2	باز کنی	bāz [be]koni	باز نکنی	bāz nákoni
	3	باز کند	bāz [be]konad	باز نکند	bāz nákonad
Мн. ч.	1	باز کنیم	bāz [be]konim	باز نکنیم	bāz nákonim
	2	باز کنید	bāz [be]konid	باز نکنید	bāz nákonid
	3	باز کنند	bāz [be]konand	باز نکنند	bāz nákonand

В персидском языке сослагательное наклонение представлено в двух временных формах: настоящее-будущее (аорист) и прошедшее. Аорист образуется от ОНВ глагола, к которой присоединяется приставка *be-*, такая же, как и в повелительном наклонении. Она пишется слитно с основой. Ударение утвердительной формы простых глаголов зависит от позиции в предложении и интонации и распределяется между приставкой и окончанием, чаще в пользу приставки (Таб. 18). В сложном глаголе ударение падает на именную часть (Таб. 19). К ОНВ присоединяется личное окончание, совпадающее с окончаниями изъявительного наклонения настоящего-будущего времени. Отрицание образуется аналогично отрицанию в повелительном наклонении: вместо приставки *be-* присоединяется отрицание *na-*, которое также пишется слитно с основой. Словесное и фразовое ударения падают на отрицание.

Сложные глаголы в зависимости от стиля могут спрягаться как с приставкой, так и без неё. Как правило, приставка *be-* в сложных глаголах возникает в разговорной речи, в высоком стиле она опускается.

Спряжение простого глагола خواندن *xāndan читать* и сложного باز کردن *bāz kardan открывать* в аористе приведено в Таб. 18 и Таб. 19 соответственно.

Переводятся эти формы примерно так: *пусть я буду читать, пусть ты будешь читать* и т. д., *пусть я открою, пусть ты откроешь* и т. д.

Таб. 20. Спряжение в положительной форме аориста глаголов بودن budan *быть* и داشتن dāštan *иметь*

Число	Лицо	بودن budan <i>быть</i>		داشتن dāštan <i>иметь</i>	
Ед. ч.	1	باشم	bāšam	داشته باشم	dāšte bāšam
	2	باشی	bāši	داشته باشی	dāšte bāši
	3	باشد	bāšad	داشته باشد	dāšte bāšad
Мн. ч.	1	باشیم	bāšim	داشته باشیم	dāšte bāšim
	2	باشید	bāšid	داشته باشید	dāšte bāšid
	3	باشند	bāšand	داشته باشند	dāšte bāšand

Аорист глагола بودن budan *быть* аналогично форме повелительного наклонения не принимает приставку be-, а глагол داشتن dāštan *иметь* с его помощью образует аорист специфическим образом (см. положительную форму в Таб. 20). Отрицательные формы образуются присоединением отрицательной приставки na- к началу положительной: نباشم nābāšam *да не буду я*, نداشته باشم nādāšte bāšam *да не буду я иметь* и т. д.

Аорист используется:

1. Как самостоятельная глагольная форма (т. е. не зависящая от других глагольных форм и модальных слов) в повествовательных предложениях со значением долженствования (в основном в разговорной речи). Это относится к первому и третьему лицу множественного числа, а также встречается в диалогах во всех лицах. Форма третьего лица обычно переводится на русский язык сочетанием личной формы глагола со словом *пусть*:

ما اینجا باشیم و آنها سینما بروند Mā injā bāšim va ānhā sinamā beravand. [*Давайте*] мы останемся здесь, а они пусть идут в кино.

2. Как самостоятельная глагольная форма в вопросительных предложениях (в основном в разговорной речи). В этом случае она переводится на русский язык сочетанием личного местоимения в косвенном падеже и инфинитива.

پنجره را ببندم? Panjere-rā bébandam? [*Мне*] закрыть окно?

با او حرف نزنیم? Bā u harf nāzanim? [*Нам*] с ним не разговаривать?

3. Как зависимая глагольная форма после модальных слов. Модальными называются слова со значением долженствования или возможности: باید bāyād *нужно*, نباید nābāyad *не нужно*, شاید šāyad *возможно*. В роли модальных слов часто выступают фразеологизмы: احتمال می رود ehtemāl miravad *вероятно*, احتمال نمی رود ehtemāl nēmiravad *вряд ли*, momken-ast ممکن است *возможно*, ممکن نیست momken nist *вряд ли* и др.

باید بیشتر درس بخوانی Bāyad bištar dars bexāni. Тебе нужно (ты должен) больше заниматься.

ممکن است به دریای خزر برود Momken-ast be daryā-ye Xazar beravad. Возможно, он поедет на Каспийское море.

4. Как зависимая личная глагольная форма после других личных глагольных форм. Персидский язык в отличие от русского не позволяет присоединять инфинитив к личной глагольной форме. Фразы типа *Я хочу спросить* переводятся на персидский сочетанием двух личных форм, вторая из которых аорист, соответствует русскому инфинитиву: می‌خواهم بپرسم *Mixāham bepersam. Я хочу спросить.*

Чаше других в роли глаголов, присоединяющих аорист, оказываются модальные глаголы: خواستن *xāstan хотеть*, توانستن *tavānestan мочь*, میل داشتن *meyl dāštan желать*, مجبور بودن *majbur budan быть вынужденным*, قادر بودن *qāder budan быть в состоянии*, قرار است *qarār-ast было договорено*.

ما نمی‌توانیم مهمان شما باشیم *Mā némitavānim mehmān-e šomā bāšim. Мы не сможем приехать к вам в гости.*

میل دارید از شهر دیدن بکنید؟ *Meyl dārid az šahr didan bokonid? Не желаете ли осмотреть город?*

متن *Немного развлечений* کمی تفريح

نام من فرزانه است. من در بیمارستان قلب پرستار هستم و وقت زیادی (۱) برای تفريح ندارم. با این حال قرار است امروز با دوستم، مریم، به سینما برویم. مریم هم کلاس قدیمی من است. ما گاهی، اوقات فراغتمان را با هم می‌گذرانیم. من عاشق فیلم‌های (۲) خنده‌دار هستم. ولی مریم معتقد است این فیلم‌ها وقت را تلف می‌کند.

سئانس نمایش ساعت شش است و ما باید نیم ساعت زودتر به گیشه برسیم. من مستقیم از بیمارستان به سراغ مریم می‌روم تا قبل از شروع فیلم آنجا باشیم (۳). بعد از سینما غذا را در پارک می‌خوریم. مریم ساندویچ کالباس دوست ندارد، بنا بر این من از منزل غذا می‌آورم.

واژه‌نامه متن کمی تفریح Немного развлечений

любить что-либо عاشق چیزی بودن	аوقات (وقت) owqāt (мн. ч. от)
‘āšeq-e ċiz-i budan	با این حال несмотря на это, тем не менее
пища, еда qazā غذا	bā in hāl
досуг farāqat فراغت	нужно, надо bāyad باید
Фарзана и. с. ж. Farzāne فرزانه	потом ba’d بعد
фильм fīlm فیلم	после (во времени) ba’d az بعد از
до (во времени) qabl az قبل از	потому banā bar in بنا بر این
старый, близкий, давний قدیمی	больница, клиника bimārestān بیمارستان
(о друге, подруге) qadimi	кардиологическая клиника بیمارستان قلب
было договорено, было назначено ... قرار است ...	bimārestān-e qalb
qarār-ast	парк pārk پارک
сердце qalb قلب	медсестра parastār پرستار
колбаса kālbās کالباس	развлечение tafrih تفریح
иногда gāh-i گاهی	терять talaf kardan تلف کردن
иногда gāh-i owqāt گاهی اوقات	смешной xandedār خنده دار
проводить (о времени) گذراندن (گذران)	есть, пить xordan (xor) خوردن (خور)
gozarāndan (gozarān)	раньше, быстрее zudtar زودتر
окошечко (касса) giše گیشه	час; часы sā`at ساعت
Марьям и. с. ж. Maryam مریم	бутерброд, сэндвич sāndvič, sāndevič ساندویچ
прямо, непосредственно mostaqim مستقیم	бутерброд с колбасой ساندویچ کالباس
убеждённый, уверенный mo`taqed معتقد	sāndvič-e kālbās, sāndevič-e kālbās
дом, квартира manzel منزل	сходить за кем-либо سراغ کسی رفتن
показ, демонстрация namāyeš نمایش	sorāq-e kas-i raftan
полчаса nimsā`at نیم ساعت	сеанс seāns سانس
время vaqt وقت	кино, кинотеатр sinamā سینما
много времени vaqt-e ziyād-i وقت زیادی	начало šoru` شروع
одноклассник, одноклассница هم کلاس	влюблённый, любящий ‘āšeq عاشق
hamkelās	

تفسیر

1. В выражении *وقت زیادی* vaqt-e ziyād-i *много времени* используется артикль *-i*. То же значение можно передать и без артикля: *وقت زیاد* vaqt-e ziyād, однако с артиклем сочетание звучит стилистически лучше.

2. В выражении فیلم‌های خنده‌دار *filmhā-ye xandedār* комедии (букв. смешные фильмы) и в следующем предложении слово فیلم *film* фильм стоит во множественном числе, образованном с помощью суффикса ها *-hā*.

3. В придаточном цели فیلم آنجا باشیم *tā qabl az šoru'-e film ānjā bāšim* чтобы до начала фильма быть там после союза تا *tā* чтобы требуется ставить глагол в форме аориста.

تمرینات

16. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

من ... بیمارستان قلب پرستار هستم. او وقت زیادی ... تفریح ندارد. ... این حال قرار است امروز ... دوستم ... سینما برویم. ما گاهی، اوقات فراغتمان ... هم می‌گذرانیم. مریم معتقد است این فیلم‌ها وقت ... تلف می‌کند. ما باید یک ساعت زودتر ... گیشه برسیم. من مستقیم از بیمارستان ... سراغ مریم می‌روم. قبل ... شروع فیلم باید آنجا باشیم. بعد ... سینما غذا ... پارک می‌خوریم. بنا بر این من ... منزل غذا می‌آورم.

17. Поставьте глаголы в нужную форму:

من در بیمارستان قلب (کار کردن). وقت زیادی برای تفریح (داشتن). قرار (بودن) امروز با مریم به سینما (رفتن). مریم هم کلاس قدیمی من (بودن). ما گاهی، اوقات فراغتمان را با هم (گذراندن). من عاشق فیلم‌های خنده‌دار (بودن). ولی مریم معتقد (بودن) این فیلم‌ها وقت را (تلف کردن). سئانس نمایش ساعت شش (بودن) و ما باید نیم ساعت زودتر به گیشه (رسیدن). من مستقیم از بیمارستان به سراغ مریم (رفتن) تا قبل از شروع فیلم آنجا (بودن). بعد از سینما غذا را در پارک (خوردن). مریم ساندویچ کالباس (دوست داشتن)، بنا بر این من از منزل غذا (آوردن).

18. Ответьте на вопросы:

چه کسی در بیمارستان کار می‌کند؟ او در بیمارستان چه کار می‌کند؟ آیا او وقت زیادی برای تفریح دارد؟ او قرار است امروز کجا برود؟ مریم کیست؟ آنها اوقات فراغشان را چه گونه می‌گذرانند؟ فرزانه عاشق چه فیلم‌هایی است؟ مریم به چی معتقد است؟ سئانس نمایش کی شروع می‌شود؟ آنها باید کی به گیشه برسند؟ فرزانه از بیمارستان مستقیم به سراغ کی می‌رود؟ آنها بعد از سینما چه کار می‌کنند؟ مریم چی دوست ندارد؟ بنا بر این فرزانه از منزل چی می‌آورد؟

19. Закончите предложения:

(۱) نام من ... | (۲) من در بیمارستان قلب ...

۳) وقت زیادی برای تفریح...	۹) سئانس نمایش...
۴) با این حال قرار است...	۱۰) و ما باید...
۵) مریم هم کلاس....	۱۱) من مستقیم از بیمارستان...
۶) ما گاهی، اوقات...	۱۲) بعد از سینما غذا را...
۷) من عاشق...	۱۳) مریم ساندویچ...
۸) ولی مریم معتقد است...	۱۴) بنا بر این من...

20. Переведите словосочетания:

Моё имя, кардиологическая клиника, медсестра из больницы, много времени, несмотря на это, моя подруга, идти в кино, моя одноклассница, свободное время, проводить время, смешной фильм, любить кино, терять время, шесть часов, сеанс показа, идти за ним, начало фильма, до начала урока, после кино, обедать в парке, бутерброд с колбасой, любить бутерброды.

21. Выберите правильный вариант:

نام من (مریم، فرزانه، نارا) است. من در بیمارستان (چشم، پا، قلب) پرستار هستم و وقت زیادی برای (تفریح، کار، درس) ندارم. با این حال قرار است امروز با دوستم، (مریم، فرزانه، نارا) به سینما برویم. مریم هم کلاس (نو، قدیمی، پیر) من است. ما گاهی، اوقات (تلخمان، فراغتمان، خوشمان) را با هم می‌گذرانیم. من عاشق فیلم‌های (نو، قدیمی، خنده‌دار) هستم. ولی مریم معتقد است این فیلم‌ها (هنگام، وقت، موقع) را تلف می‌کند. سئانس نمایش ساعت (چهار، پنج، شش) است و ما باید (نیم، یک، دو) ساعت زودتر به (بیمارستان، سینما، گیشه) برسیم. من مستقیم از (بیمارستان، سینما، گیشه) به سراغ (مریم، فرزانه، نارا) می‌روم تا قبل از شروع فیلم آنجا باشیم. بعد از (بیمارستان، سینما، گیشه) غذا را در پارک می‌خوریم. مریم ساندویچ (ادویه، کالباس، رشته) دوست ندارد.

22. Переведите:

Меня зовут Фарзана. Я работаю медсестрой в кардиологической клинике. У меня есть давняя подруга. Её зовут Марьям. Она моя одноклассница. У меня мало времени (букв. не имею много времени). Тем не менее, мы решили (букв. было договорено) сегодня пойти в кино. Иногда мы вместе проводим наше свободное время. Я люблю комедийные фильмы. А Марьям полагает (букв. убеждена), что это трата времени (букв. эти фильмы теряют время).

Сеанс начинается в шесть часов. Мы договорились (букв. было решено) быть у касс (букв. у окошечка) на полчаса раньше начала фильма. Я прямо из больницы пошла за Марь-

ям. После кино мы решили поесть (букв. съесть пищу) в парке. Марьям не любит бутерброды с колбасой, поэтому я взяла еду с собой из дома.

متن در راه B дороге Текст

مریم: از نارا و دارا چه خبر؟ به شان (۱) خوش می‌گذرد؟
فرزانه: دیروز تلفن کردند؛ خوبند. در شمال و کنار ساحل، معلوم است که خوش می‌گذرد.
مریم: پس چرا تو با آنها نرفتی؟
فرزانه: موقع مناسبی نبود. سرم خیلی شلوغ است.
مریم: راستی قابلمه غذا را کجا نگه داشتی؟
فرزانه: در یخچال بیمارستان. بشقاب و قاشق و چنگال هم آوردم.
مریم: من هم وسایل چای را آوردم. فنجان و قند و فلاسک چای و لیوان برای آب. خوب، مثل اینکه همه چیز عالی است، البته به غیر از فیلم!
فرزانه: از کجا می‌دانی؟
مریم: پیش‌بینی می‌کنم.
فرزانه: عجب!

پلیس: خانم سرعتتان غیرمجاز است. مگر نمی‌دانید هنگام غروب قدرت دیدتان کم می‌شود؟

فرزانه: قول می‌دهم تکرار نشود.
پلیس: برای محکم شدن قولتان، این برگ جریمه پشیمان باشد.
مریم: جناب افسر! ما به سینما... یعنی به یک جای مهم می‌رویم... و قتمان کم است...

پلیس: قانون شکنی برای تفریح؟
 فرزانه: معذرت می خواهم؛ درست می فرماید.
 مریم: بله، عجله کار درستی نیست (۲).

واژه نامه متن در راه B словарь к тексту

Я занят. Sar-am šoluq-ast..... سرم شلوغ است	офицер afsar افسر
многолюдный šoluq شلوغ	конечно albatte البته
север šomāl شمال	лист, листок, квиток barg برگ
отлично `ālī عالی	тарелка bošqāb بشقاب
Да ну! Удивительно! `Ajab! عجب!	به شان (بهشون = به ایشان) im behešān (behešun – be išān)
спешка, торопливость `ajale عجله	به غیر از be qeyr az
закат, заход, вечер qogub غروب	پیش بینی کردن... предполагать, предусмотреть pišbini kardan
недозволенный qeyr-e mojāz غیر مجاز	پیشتان باشد piš-etān bāšad
термос flāsk فلاسک	تکرار نشود tekrār nāšavad
чашка fenjān فنجان	تلفن کردن telefon kardan
кастрюля qābleme قابلمه	штраф jarime جریمه
ложка qāšoq قاشق	جناب . jenāb (при обращении к военному)
нарушение (закона) qānunšekani قانون شکنی	جناب افسر jenāb-e afsar
сила, мощь qodrat قدرت	چرا? čerā?
сахар (кусковой) qand قند	چنگال čangāl
слово qowl قول	چه خبر? če xabar?
обещать qowl dādan قول دادن	خواستن (خواه) xāstan (xāh)
проходить gozaštan (gozar) گذشتن (گذر)	хороший xoš خوش
лиوان livān لیوان	خوش می گذرد vsč idet' прекрасно xoš migozarad
как будто mesl-e inke مثل اینکه	دانستن (دان) dānestan (dān)
дозволенный mojāz مجاز	دید did
крепкий, прочный mohkam محکم	راستی rāsti
извинение ma`zerat معذرت	ساحل sāhel
извините, извиняюсь معذرت می خواهم	سرعت sor`at
ma`zerat mixāham	
известный ma`lum معلوم	
понятно ma`lum-ast معلوم است	
разве mágar مگر	
подходящий monāseb مناسب	

чайный набор vasāyel-e čāy	وسایل چای	время, момент mowqe'	موقع
время, момент hengām	هنگام	держать (в чём-либо)	نگهداشتن (نگهدار)
во время, в течение hengām-e	هنگام		negahdāštan (negahdār)
холодильник uaxčāl	یخچال	вещи; приборы (столовые) vasāyel	وسایل

تفسیر Kommentarii

1. В сочетании به شان be-ešān/behešān *им* местоименная энклитика -šān *их* присоединяется к простому предлогу به be *к*, что характерно для разговорной речи. В этой позиции допустимы также варианты: به ایشان be išān, بهشون be-ešun/behešun с тем же значением.

2. В выражении عجله کار درستى نیست 'Ajale kār-e dorost-i nist. *Спешка не дело* (букв. *правильное дело не есть*) использован артикль *ی* -i.

تمرین Uprajneniia

23. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

... نارو دارا چه خبر؟ ... شان خوش می‌گذرد؟ ... شمال و ... ساحل، معلوم است که خوش می‌گذرد. پس چرا تو ... آنها رفتی؟ راستی قابلۀ غذا ... کجا نگهداشتی؟ ... یخچال بیمارستان. من هم وسایل چای ... آوردم. فنجان و قند و فلاسک چای و لیوان ... آب. خوب، مثل اینکه همه چیز عالی است، البته ... غیر ... فیلم! ... کجا می‌دانی؟ ... محکم شدن قولتان، این برگ جریمه پیشتان باشد. ما ... سینما... یعنی ... یک جای مهم می‌رویم... قانون‌شکنی ... تفریح؟

24. Поставьте глаголы в нужную форму:

به شان (خوش گذشتن)؟ دیروز (تلفن کردن)، در شمال و کنار ساحل، معلوم (بودن) که (خوش گذشتن). پس چرا تو با آنها (رفتن)؟ موقع مناسبی (بودن). سرم خیلی شلوغ (بودن). راستی قابلۀ غذا را کجا (نگهداشتن)؟ بشقاب و قاشق و چنگال هم (آوردن). من هم وسایل چای را (آوردن). خوب، مثل اینکه همه چیز عالی (بودن). از کجا (دانستن)؟ (پیش‌بینی کردن). خانم سرعتتان غیرمجاز (بودن). مگر (دانستن) هنگام غروب قدرت دیدتان کم (شدن)؟ (قول دادن) (تکرار شدن). برای (محکم شدن) قولتان، این برگ جریمه پیشتان (بودن). ما به یک جای مهم (رفتن) و قتمان کم (بودن). (معذرت خواستن)؛ درست (فرمودن). بله، عجله کار درستى (بودن).

25. Ответьте на вопросы:

نارا و دارا کی تلفن کردند؟ آنها کجا بودند؟ چرا فرزانه با آنها نرفت؟ فرزانه قابلمه غذا را کجا نگه داشت؟ فرزانه با خودش چی آورد؟ مریم با خودش چی آورد؟ پیش‌بینی مریم در مورد فیلم چی بود؟ سرعت ماشینشان کم بود یا زیاد؟ هنگام غروب قدرت دید کم می‌شود یا زیاد؟ فرزانه قول داد چی تکرار نشود؟ برای محکم شدن قولش، پلیس به او چی داد؟ آنها عجله داشتند به چه جای مهمی بروند؟ قانون‌شکنی برای چی بود؟

26. Закончите предложения:

(۱) معلوم است که ...	(۹) خوب، مثل اینکه..!
(۲) پس چرا تو..؟	(۱۰) خانم سرعتتان...
(۳) موقع مناسبی...	(۱۱) مگر نمی‌دانید هنگام غروب..؟
(۴) سرم خیلی...	(۱۲) قول می‌دهم...
(۵) راستی قابلمه غذا را..؟	(۱۳) برای محکم شدن قولتان...
(۶) بشقاب و قاشق و...	(۱۴) یعنی به یک جای...
(۷) من هم وسایل...	(۱۵) وقتمان...
(۸) فنجان و قند و...	(۱۶) بله، عجله کار...

27. Переведите словосочетания:

На севере, на берегу, кастрюля для еды, хранить кастрюлю, холодильник в больнице, чайный набор, кроме кино, недопустимая скорость, скорость машины, на закате, сила зренья, ваше честное слово, квитанция на уплату штрафа, важное место, нарушение ради развлечения, просить прощения, быть правым.

28. Выберите правильный вариант:

نارا و دارا دیروز (تلف، تلفن، تلخ) کردند. در شمال و کنار (ساحل، دریا، سینما) معلوم است که خوش می‌گذرد. سرم خیلی (عجیب، خنده‌دار، شلوغ) است. راستی (لیوان، قابلمه، چاقوی) غذا را کجا نگهداشتی؟ در (یخچال، شمال، قلب) بیمارستان. بشقاب و (قابلمه، قاشق، چاقو) و چنگال هم آوردم. من هم وسایل (یخچال، چای، تفریح) را آوردم. خوب، مثل اینکه همه چیز عالی است، البته به غیر از (سینما، فیلم، بیمارستان). خانم (ماشینتان، رفتارتان، سرعتتان) غیرمجاز است. مگر نمی‌دانید هنگام غروب قدرت (دیدتان، حواستان، اوقاتتان) کم می‌شود؟ برای (عجیب، کم، محکم) شدن قولتان، این برگ جریمه پشیمان باشد. ما به یک جای (مهم، عالی،

قدیمی) می‌رویم... (سرعت‌مان، وقت‌مان، فراغت‌مان) کم است... قانون‌شکنی برای (تفریح، سئانس، عمل)؟ (معرفت، معذرت، فراغت) می‌خواهم؛ درست می‌فرماید. بله، (عجله، تفریح، قانون‌شکنی) کار درستی نیست.

29. Переведите:

Что слышно (букв. какая новость) о твоей подруге? У неё всё прекрасно (букв. проходит хорошо)? Она вчера звонила. Она на берегу моря. Понятно, что у неё всё прекрасно. А почему ты с ней не поехала? Момент не подходящий. Я сильно занята. Кстати, где ты держишь кастрюлю с едой? В больнице, в холодильнике. Я взяла и ложки, и вилки, и тарелки. — А я взяла чайный набор: чашки, стаканы для воды, термос, сахарницу. — Всё отлично, кроме кино. — Откуда ты знаешь? — Предполагаю. — Странно!

— Девушка, вы превысили скорость (букв. ваша скорость не дозволена). Разве не ясно, что в сумерках вы хуже видите (букв. на закате ваша сила зрения мала)? — Обещаю, что не повторится. — Чтобы вы сдержали слово (букв. чтобы ваше обещание было прочным), держите (букв. пусть у вас будет) квиток о штрафе. Господин офицер! Мы едем в кино..., то есть в одно важное место... Времени у нас мало. Это что, нарушение ради развлечения? — Нет, нет, вы совершенно правы. Спешка — не дело (букв. дело неправильное).

متن در پارک B

اگر چه جریمه، اوقات فرزانه را تلخ کرد ولی تماشای فیلم او را دوباره سر حال آورد. مریم و فرزانه دقایق زیادی در پارک در باره فیلم حرف زدند و خندیدند. فرزانه پیش‌بینی مریم را به یاد آورد و در دلش به رفتار عجیب او خندید.

بعد از غذا، وقت نوشیدن چای رسید. ولی قند نبود. مریم سبد را زیر و رو کرد، اما قندانی پیدا نکرد. آنها چای داغ را تلخ خوردند. برای میوه هم چاقویی نبود. «عجله حواسم را پرت کرد»، این جمله‌ای بود که (۱) مریم گفت. فرزانه دیگر نخندید بلکه با خونسردی به مریم نگاه کرد و این عبارات از گلستان سعدی را پیش خود زمزمه کرد: رونده بی معرفت مرغ بی پر است و عالم بی عمل درخت بی بر...

واژه‌نامه متن B پارک در

хладнокровие xunsardi خونسردی	аگر چه хотя ágar če
горячий dāq داغ	настроение owqāt اوقات
про себя dar del-aš در دلش	плод bar بر
минуты daqāyeq (مِنْ. چ. اَمْت دَقِیْه) دقائق	напротив bálke بلکه
минута daqíqe دقیقه	вспомнить, напомнить به یاد آوردن
сердце del دل	be yād āvardan
снова dobāre دوباره	бесплодный bibar بی‌بر
поведение, поступок raftār رفتار	бескрылый bīpar بی‌پر
гоним, вестник ravande رونده	бездейственный bi`amal بی‌عمل
бормотать, шептать زمزمه کردن	неверный (о друге) bima`refat بی‌معرفت
zemezeme kardan	крыло; перо par پر
рыть и роу kardan... (و چَم را) زیر و رو کردن	разбросать part kardan پرت کردن
корзина, сумка sabad سبد	найти peydā kardan پیدا کردن
в хорошем настроении sar-e hāl سر حال	горький talx تلخ
поднять настроение (کَمُو را) سر حال آوردن	огорчить, расстроить talx kardan تلخ کردن
sar-e hāl āvardan	зрелище tamāšā تماشا
Саади (поэт) Sa`di سعدی	фраза, предложение jomle جمله
учёный `ālem عالم	нож (складной) čāqu چاقو
выражения `ebārāt (مِنْ. چ. اَمْت عِبَارَات) عبارات	состояние hāl حال
выражение `ebārat عبارت	слово, буква harf حرف
странный `ajīb عجیب	разговаривать harf zadan حرف زدن
действие `amal عمل	соображение havās حواس
изволить сделать فرمودن (فرما)	حواسم را پرت کرد отвлекло меня
farmudan (farmā)	havās-am-rā part kard
сахарница qandān قندان	смеяться xandidan (xand) خندیدن (خند)
Голестан (произведение Саади) Golestān ... گلستان	свой ход خود

نوشیدن (nuš) نوش	птица, курица morq مرغ
یاد یاد	نگاه negāh نگاه
	نگاه کردن negāh kardan نگاه کردن

تفسیر Комментарий

1. В сложносочинённом предложении گفت این جمله‌ای بود که مریم گفت In jomle-i bud ke Maryam goft *Именно эту фразу сказала Марьям* (букв. *Эта была фраза, которую сказала Марьям*) употреблён артикль ی i, функция которого состоит в том, чтобы вводить придаточное определительное.

تمرین Упражнения

30. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

جریمه اوقات فرزانه ... تلخ کرد. تماشای فیلم او ... دوباره ... حال آورد. مریم و فرزانه دقیق زیادی ... پارک ... فیلم حرف زدند. فرزانه پیش‌بینی مریم ... یاد آورد و ... دلش ... رفتار عجیب او خندید. بعد ... غذا وقت نوشیدن جای رسید. مریم سبد ... زیر و رو کرد، اما قندانی پیدا نکرد. آنها جای داغ ... تلخ خوردند. ... میوه هم چاقویی نبود. عجله حواسم ... پرت کرد. فرزانه ... خونسردی ... مریم نگاه کرد. او این عبارات ... گلستان سعدی ... خود زمزمه کرد.

31. Поставьте глаголы в нужную форму:

اگر چه جریمه اوقات فرزانه را (تلخ کردن)، ولی تماشای فیلم او را دوباره سر حال (آوردن). مریم و فرزانه دقیق زیادی در پارک درباره فیلم (حرف زدن) و (خندیدن). فرزانه پیش‌بینی مریم را به یاد (آوردن) و در دلش به رفتار عجیب او (خندیدن). بعد از غذا وقت (نوشیدن) جای (رسیدن). ولی قند (بودن). مریم سبد را (زیر و رو کردن)، اما قندانی (پیدا کردن). آنها جای داغ را تلخ (خوردن). برای میوه هم چاقویی (بودن). عجله حواسم را (پرت کردن). این جمله‌ای (بودن) که مریم (گفتن). فرزانه دیگر (خندیدن) بلکه با خونسردی به مریم (نگاه کردن) و این عبارات از گلستان سعدی را پیش خود (زمزمه کردن). رونده بی معرفت مرغ بی پر (بودن).

32. Ответьте на вопросы:

اوقات فرزانه را چی تلخ کرد؟ او را چی دوباره سر حال آورد؟ مریم و فرزانه دقیق زیادی در پارک در باره چه حرف زدند؟ فرزانه چه چیز را به یاد آورد؟ او در دلش به چی خندید؟ بعد از

غذا وقت چه چیز رسید و چی نبود؟ مریم چه چیز را زیر و رو کرد و چی پیدا نکرد؟ آنها چای داغ را بدون چی خوردند؟ برای میوه هم چی نبود؟ مریم چه جمله‌ای گفت؟ فرزانه با خونسردی به کی نگاه کرد؟ او چه عباراتی از گلستان سعدی را پیش خود زمزمه کرد؟

33. Закончите предложения:

(۷) آنها چای داغ را... (۸) برای میوه هم... (۹) عجله حواسم را... (۱۰) این جمله‌ای بود که... (۱۱) فرزانه دیگر نخندید بلکه... (۱۲) و این عبارات از...	(۱) اگر چه جریمه اوقات فرزانه را تلخ کرد... (۲) مریم و فرزانه دقایق زیادی... (۳) فرزانه پیش‌بینی مریم را... (۴) او در دلش... (۵) بعد از غذا وقت... (۶) مریم سبد را...

34. Переведите слова и словосочетания:

Настроение девушки, огорчить девушку, просмотр фильма, улучшить настроение, долгие минуты, обсуждать фильм, штраф Марьям, после еды, удивительное поведение, про себя, чаепитие, вспомнить фильм, перерыть корзину, найти сахар, горячий чай, пить чай без сахара, нож для фруктов, спутать мысли, спокойно смотреть, выражение из «Голестана» Саади, прошептать про себя.

35. Выберите правильный вариант:

(دقیقه، جریمه، عجله) اوقات فرزانه را تلخ کرد ولی تماشای (فیلم، برگ، پارک) او را دوباره سر حال آورد. مریم و فرزانه دقایق زیادی در (بیمارستان، پارک، سینما) درباره فیلم حرف زدند و (نوشیدند، خواندند، خندیدند). فرزانه (قابلمه، پیش‌بینی، جریمه) مریم را به یاد آورد و در دلش به (رفتار، تفریح، خونسردی) عجیب او خندید. بعد از غذا وقت (خواندن، نوشیدن، خندیدن) چای رسید. ولی (آش، حبوبات، قند) نبود. مریم (ماشین، سبد، یخچال) را زیر و رو کرد، اما (چاقویی، قندانی، قاشقی) پیدا نکرد. آنها چای داغ را (تلخ، شیرین، بی‌نمک) خوردند. برای میوه هم (چاقویی، قندانی، قاشقی) نبود. عجله (حواسم، یادم، اوقاتم) را پرت کرد. فرزانه دیگر نخندید بلکه با (دوستی، خونسردی، کوشش) به مریم نگاه کرد و این (حرف، عبارات، جملات) از گلستان سعدی را پیش خود زمزمه کرد.

36. Переведите:

Штраф расстроил Фарзана (букв. сделал горьким её настроение), но просмотр фильма снова его улучшил. Марьям и Фарзана долго (букв. многие минуты) обсуждали фильм и сме-

ялись. Фарзана вспомнила прогноз Марьям и про себя посмеялась её странному поступку. Поев, они стали пить чай (букв. наступило время чая). Но сахара не было. Марьям перерыла всю корзину, но сахарницы не нашла. Чай пили без сахара (букв. горьким). И для фруктов ножа не нашли. «Меня отвлекла торопливость» – вот какую фразу повторяла Марьям. Фарзана больше не смеялась. Она спокойно смотрела на Марьям. Тут она вспомнила отрывок из стихотворения Саади.

Пословицы и поговорки ضرب المثل

!Fil-o fenjān! فیل و فنجان! Слону дробинка! Слон и Моська! (букв. Слон и чашка!)

Guš-e 'āšeq kar-ast, češm-e 'āšeq kur. گوش عاشق کراست، چشم عاشق کور. Любовь зла, полюбишь и козла (букв. Ухо влюблённого глухо, глаз влюблённого слеп).

واژه‌نامه

им به شان (بهشون = به ایشان)	вероятность ehtemāl احتمال
behešān (behešun – be išan)	возможно ehtemāl miravad احتمال می‌رود
кроме, за исключением be qeyd az به غیر از	вряд ли ehtemāl nēmiravad احتمال نمی‌رود
вспомнить, напомнить به یاد آوردن	офицер afsar افسر
be yād āvardan	хотя, несмотря на āgar če اگر چه
бесплодный bibar بی‌بر	время; настроение owqāt... (мн. ч. от وقت) اوقات
бескрылый bīpar بی‌پر	несмотря на это, тем не менее با این حال
бездеятельный bi'amal بی‌عمل	ba in hāl
больница, клиника bimārestān بیمارستان	нужно, надо bāyad باید
кардиологическая клиника بیمارستان قلب	конечно albatte البته
bimārestān-e qalb	открытый; сокол; снова bāz باز
неверный (о друге) bima'refat بی‌معرفت	открывать bāz kardan باز کردن
нос binī بینی	плод bar بر
нога rā پا	лист, листок, квиток barg برگ
парк pārk پارک	закрывать bastan (band) بستن (بند)
крыло; перо par پر	тарелка bošqāb بشقاب
разбросать part kardan پرت کردن	потом ba'd بعد
медсестра parastār پرستار	после (во времени) ba'd az بعد از
найти peydā kardan پیدا کردن	напротив bālke بلکه
рубашка pirāhan پیراهن	потому banā bar in بنا بر این
старик pirmard پیرمرد	

хладнокровие xunsardi خونسردی
горячий dāq داغ
знать dānestan (dān) دانستن (دان)
про себя dar del-aš در دلش
урок dars درس
учиться dars xāndan درس خواندن
минуты daqāyeq دقائق (دقیقه من. ч. от)
минута daqīqe دقیقه
сердце del دل
снова dobāre دوباره
дружба dusti دوستی
зрение, видение did دید
осматривать didan kardan ... (از چه) دیدن کردن
кстати rāsti راستی
поведение, поступок raftār رفتار
гоним, вестник ravande رونده
бормотать, шептать زمزمه کردن
zemzeme kardan
раньше, быстрее zudtar زودتر
рыться zir-o ru kardan ... (را چه) زیر و رو کردن
берег sāhel ساحل
час; часы sā`at ساعت
бутерброд, сэндвич sāndvič, sāndevič ساندویچ
бутерброд с колбасой ساندویچ کالباس
sāndvič-e kālbas, sāndevič-e kālbas
корзина, сумка sabad سبد
в хорошем настроении sar-e hāl سر حال
поднять настроение (را кому) سر حال آوردن
sar-e hāl āvardan
сходить за кем-либо سراغ کسی رفتن
sorāq-e kas-i raftan
скорость sor`at سرعت
Я занят. Sar-am šoluq-ast سرم شلوغ است
Саади (поэт) Sa`di سعدی
сеанс seāns سئانس
кино, кинотеатр sinamā سینما
возможно šāyad شاید

прогноз, предвидение pišbini پیشبینی
предполагать, предусмотреть ... کردن
pišbini kardan
пусть будет у вас piš-etān bāšad پیشتان باشد
развлечение tafrih تفریح
не повторится tekrār nāšavad تکرار نشود
горький talx تلخ
огорчить, расстроить talx kardan تلخ کردن
терять talaf kardan تلف کردن
звонить по телефону تلفن کردن
telefon kardan
зрелище tamāšā تماشا
мочь tavānestan (tavān) توانستن (توان)
штраф jarime جریمه
фраза, предложение jomle جمله
господин (при обращении к военному) jenāb جناب
господин офицер jenāb-e afsar جناب افسر
нож (складной) čāqu چاقو
Почему? Čerā? چرا؟
вилка čangāl چنگال
Что нового? Če xabar? چه خبر؟
состояние hāl حال
слово, буква harf حرف
разговаривать harf zadan حرف زدن
соображение havās حواس
отвлекло меня حواسم را پرت کرد
havās-am-rā part kard
смешной xandedār خنده دار
смеяться xandidan (xand) خندیدن (خند)
сон xāb خواب
خواستн (خواه) خواستن; просить; требовать
xāstan (xāh)
читать, петь xāndan (xān) خواندن (خوان)
есть, пить xordan (xor) خوردن (خور)
хороший xoš خوش
всё в порядке, خوش می گذرد
всё идёт прекрасно xoš migozarad

сердце qalb قلب
сахар (кусковой) qand قند
сахарница qandān قندان
слово qowl قول
обещать qowl dādan قول دادن
колбаса kālbās کالباس
глухой kar کر
класс kelās کلاس
слепой kur کور
иногда gāh-i گاهی
иногда gāh-i owqāt گاهی اوقات
проводить (о времени) گذراندن (گذران)
gozarāndan (gozarān)
проходить gozaştan (gozar) گذشتن (گذر)
Голестан (произведение Саади) Golestān گلستان ...
ухо guš گوش
окошечко (кассы) giše گیشه
стакан, кружка livān لیوان
как будто mesl-e inke مثل اینکه
дозволенный mojāz مجاز
быть вынужденным majbur budan مجبور بودن
крепкий, прочный mohkam محکم
карандаш medād مداد
птица, курица morq مرغ
Марьям и. с. ж. Maryam مریم
прямо, непосредственно mostaqim مستقیم
убеждённый, уверенный mo'taqed معتقد
извинение ma'zerat معذرت
извините, извиняюсь معذرت می خواهم
ma'zerat mixāham
известный ma'lum معلوم
понятно ma'lum-ast معلوم است
разве māgar مگر
возможный momken ممکن
можно momken-ast ممکن است
нельзя momken nist ممکن نیست
подходящий monāseb مناسب

начало šoru' شروع
многолюдный šoluq شلوغ
север šomāl شمال
влюблённый, любящий 'āšeq عاشق
любить что-либо عاشق چیزی بودن
'āšeq-e čiz-i budan
любовь 'āšeqi عاشقی
учёный 'ālem عالم
отлично 'ālī عالی
выражения 'ebārāt عبارات (мно. ч. от عبارت)
выражение 'ebārāt عبارت
Да ну! Удивительно! 'Ajab! عجب!
спешка, торопливость 'ajale عجله
странный, удивительный 'ajib عجیب
действие 'amal عمل
пища, еда qazā غذا
закат, заход, вечер qorub غروب
кроме, за исключением qeyt az غیر از
недозволенный qeyt-e mojāz غیر مجاز
досуг farāqat فراغت
Фарзана и. с. ж. Farzāne فرزانه
изволить сделать فرمودن (فرما)
farmudan (farmā)
термос flāsk فلاسک
чашка fenjān فنجان
слон fil فیل
фильм film فیلم
кастрюля qābleme قابلمه
мочь, быть в состоянии qāder budan قادر بودن
ложка qāšoq قاشق
нарушение (закона) qānunšekani قانون شکنی
до (во времени) qabl az قبل از
сила, мощь qodrat قدرت
старый, близкий, давний قدیمی
(о друге, подруге) qadimi
было договорено, было назначено... قرار است
qarār_ast

писатель nevisande	نویسنده	дом, квартира manzel	منزل
тростник peu	نی	время, момент mowqe'	موقع
полчаса nimsā`at	نیم ساعت	инженер mohandes	مهندس
вещи; приборы (столовые) vasāyel	وسایل	вино meу	می
чайный набор vasāyel-e čāy	وسایل چای	желание meyl	میل
время vaqt	وقت	желать meyl dāštan	میل داشتن
много времени vaqt-e ziyād-i	وقت زیادی	не надо, не нужно nábāyad	نباید
одноклассник, одноклассница	هم کلاس	взгляд negāh	نگاه
	hamkelās	взглянуть negāh kardan	نگاه کردن
время, момент hengām	هنگام	держать (в чём-либо)	نگهداشتن (نگهدار)
во время, в течение hengām-e	هنگام		negahdāštan (negahdār)
память yād	یاد	показ, демонстрация namāyeš	نمایش
холодильник уахčāl	یخچال	пить nušidan (nuš)	نوشیدن (نوش)

درس هشتم Урок восьмой

Буквы ض zād, ص sād

Буквы ظ zā, ط tā

Порядок слов

Артикль

Перевод слова چیزی ĉiz-i при отрицании и утверждении

Разговорный язык

Повелительное наклонение

Множественное число существительных (суффикс -hā ها)

Спряжение связки с вопросительными словами کی ki кто и چی ĉi что

Толкование слов

Текст معلم روستا *Сельская учительница*

Текст در کلاس *В классе*

Текст طبیعت رنگارنگ *Разноцветная природа*

Пословицы и поговорки

حروف ض zād, ص sād

Рис. 22. Буквы ض zād, ط tā в насхе (сверху) и в тахрири (снизу)

Буква **ص** sād передаёт звук [s], а буква **ض** zād [z]. Начертание буквы **ض** zād в различных позициях показано на Рис. 22. Варианты почерка насх даны в фигурах e h, а варианты тахири в фигурах m p. Начертание буквы **ص** sād отличается от приведённой только отсутствием точки.

Они состоят из большой петли, которая выводится по часовой стрелке (стрелочка t). Характерная особенность букв **ص** sād и **ض** zād состоит в том, что во всех позиционных формах как в насхе, так и в тахири после петли изображается хорошо заметный зубец (стрелочка s).

Петля должна быть большой, величиной с букву семейства **ب** be, **پ** pe, **ت** te, **ث** se в раздельном варианте, чтобы её нельзя было спутать с буквой **ف** fe или **م** mīm. Она пишется на строке. Конечные и раздельные варианты заканчиваются нунообразным ковшом, большая часть которого находится под строкой. Рукописные формы букв **ص** sād и **ض** zād не имеет принципиальных отличий от печатной.

Буквы **ط** tā, **ظ** zā حروف

Буквы **ط** tā и **ظ** zā передают соответственно звуки [t] и [z]. На Рис. 22 их начертание показано на примере буквы **ظ** zā (насх — фигуры a d, тахири — фигуры i l). Буква **ط** tā отличается от последней только отсутствием точки.

У этих букв есть два ранее описанных элемента:

- 1) петля как у букв семейства **ص** sād и **ض** zād (стрелочка r);
- 2) алеф (стрелочка q).

Вначале выписывается петля, потом алеф. Надо следить за тем, чтобы алеф всегда изображался движением сверху вниз по направлению к окончанию петли. Наклон алефа в зависимости от почерка может варьироваться.

Наличие алефо-образного элемента позволило иранцам дать другое название буквам: **طای مؤلف** tā-ye moallef, **ظای مؤلف** zā-ye moallef т. е. буквы *та с алефом* и *за с алефом*. В последнее время за ними закрепилось более наглядное название **طای دسته‌دار** tā-ye dastedār (букв. *то с ручкой*), **ظای دسته‌دار** zā-ye dastedār (букв. *это с ручкой*).

Примечание. Распространённой ошибкой является попытка написания букв **ط** tā и **ظ** zā единым росчерком, начиная с алефа. Форма их при этом искажается, и почерк становится неразборчивым. Так писать не следует.

Упражнения تمرین

1. Прочитайте следующие слова:

بعضی، صدا، صحبت، ریاضی، صبح، اصلی، خصوص، فصل، حوصله، صحرا، اصلاً، فاصله،

عوض؛ طلا، ظاهر، حیاط، حفظ، طبیعت، تعطیلات، شرط، فقط، رطوبت، خط.

2. Скопируйте следующие слова

а) насхом:

صدا، فقط، صبح، اصلا، صحبت، حوصله، حیا، عوض، فاصله، خصوص.

б) почерком тахрири:

صبح، شرط، فاصله، رطوبت، بغض، اصلی، طلا، خط، عوض، صدا، طبیعت.

3. Напишите арабицей следующие слова

а) с буквами **ض** zād, **ص** sāḍ:

aslan, asli, howsele (ح), ba'zi, xosus, riyāzi, sobh (ح), sobhāne (ح), sohbat (ح), sahrā (ح), sedā, sad, 'avaz, fāsele, fasl, mowzu', vāzeh (ح);

б) с буквами **ظ** zā, **ط** tā:

atrāf, četowr, hefz (ح), hayāt (ح), xatt, taraf, telā, zohr (ه), faqat, lahze (ح), motāle'e.

4. Переведите по поурочному словарю:

каникулы, природа, некоторые, сезон, почерк, завтрак, беседа, как, двор, шум, пустыня, только, полдень, золото, терпение, совсем, момент, особенно, больной, условие, чёткий, терпеливый, изучение, влажный, приятный, середина, тема, голос, стороны, сто, влага, главный, математика.

ترتيب واژه‌ها

Порядок слов в повествовательном предложении с глагольным сказуемым следующий: обстоятельство времени, подлежащее, косвенное дополнение, прямое дополнение, различные обстоятельства, глагол-сказуемое. هفته پیش خانم معلم برای ما زنگ انشا را در حیات برگزار کرد. *Haftē-ye piš xānom-e mo'allem barāye mā zang-e enšā-rā dar hayāt bar-gozār kard. На прошлой неделе учительница провела для нас урок сочинения во дворе.*

В литературном языке допустима некоторая вариативность в зависимости от актуального членения и цели высказывания. Подлежащее может быть на первом месте: مادرش هر روز به او سیب می‌دهد. *Mādar-aš har ruz be u sib midahad. Мать каждый день даёт ему яблоко.*

При всех вариациях в литературно-книжном языке глагол-сказуемое ставится в предложении на последнее место.

Артикль یای وحدت

Артикль -i представляет собой энклитику, которая произносится слитно с предыдущим словом и не несёт на себе ударения, например: کتاب ketāb *книга* — کتابی ketāb-i [*ка-кая-то*] *книга*, چیز ċiz *вещь* — چیزى ċiz-i *что-то*.

Подобно другим энклитикам артикль может отделяться постпозитивными определениями от слова, к которому он относится, например: شهرى šahr-i *некий город* — شهر قشنگى šahr-e qašāng-i *некий прекрасный город*. Это свойство отличает его от словоизменительных суффиксов и окончаний. Артикль — служебное слово, функционирование которого связано с категорией выделенности. Присоединение артикля к существительному выделяет его из ряда однородных предметов по принципу определённости/неопределённости.

Среди подобных универсальных случаев наиболее характерны два. Артикль ставится, если:

а) речь о каком-либо предмете заходит впервые, например: خودکاری دارید؟ Xodkār-i dārid? *У Вас есть [какая-нибудь] ручка?*

б) существительное с определяющим его прилагательным стоит в позиции именного сказуемого, например: او معلم خوبی است U moallem-e xub-i-st. *Она хорошая учительница*. В последнем случае персидский артикль не может быть опущен.

Помимо неопределённости персидский артикль придает существительному значение единичности и может в этих случаях заменяться или сочетаться с числительным يك yek *один*, например: قطاری qatār-i — يك قطار yek qatār — يك قطاری yek qatār-i *один [какой-то] поезд*. В последнем случае употребление артикля избыточно. Случаи с единичным артиклем характерны для литературной прозы, с числительным — для научной речи, избыточные для разговорного языка.

После согласных артикль пишется слитно (если с ним может соединяться буква, этот согласный обозначающая), например: از طرفی az taraf-i *откуда-то*, но روزی ruż-i *однажды*. После гласных /ā, o, u/ артикль пишется через букву ی, например: جایى jā-yi *где-то*, کیلوی kilo-yi *один килограмм*, دارویی dāru-yi *какое-то лекарство*. Вне зависимости от способа написания в месте перехода от одного гласного к другому произносится /y/. После /i/ артикль, как правило, не обозначается и не произносится (два /i/ сливаются в один звук). Если же в художественной литературе возникает необходимость подчеркнуть употребление артикля, то с ним поступают так же, как и в предыдущем случае: عجب بازی یی می شود! ‘Ajab bāzi-i mišavad! *Ну и игра это будет!* После /e/ (h-немого) рекомендуется ставить разделительный алеф, хотя в современных изданиях можно встретить и ی, например: خانه ای — خانه یی xāne-i *какой-то дом*.

В персидском языке существует несколько сращений имён с артиклем, т. е. слов, которые настолько часто употреблялись с артиклем, что их первоначальная форма стала неупотребительной, например: خیلی xeylī *много* (происходит от монгольского خیل xeyl *табун*), اندکی andāki *мало*, بعضی bā‘zī *некоторые*.

Русские вопросы со словами *какой?.. который?.. что за?..* переводятся на персидский конструкциями с вопросительным местоимением «چه ċe + существительное + артикль»,

например: چه ساعتی؟ Će sâ'at-i? В каком часу?; به چه زبانی؟ Be ĉe zabân-i? На каком языке?; این چه گلی است؟ In ĉe gol-i-st? Что это за цветок?

تمرین Упражнения

5. Прочитайте следующие предложения:

این آقا با چه کسی صُحبت می‌کند؟ این خانم از چه شهری می‌آید؟ او چه ساعتی به مدرسه می‌رود؟ این چه کتابی است؟ این چه حرفی است؟ آنجا چه زبانی یاد می‌گیرید؟ ما به چه جنگلی می‌رویم؟ درستان چه روزی شروع می‌شود؟ این فصل با چه ماهی تمام می‌شود؟

6. Переведите устно и письменно:

Что за картину ты покупаешь? С кем ты учишься? Что это за слово он пишет карандашом? На каком языке они разговаривают? Что за газету Вы читаете? В какой школе он учится? Простите, вы из какого города приехали? В какой школе она преподаёт? Какое стихотворение написал Саади? Какой сегодня день? В каком доме он живёт? Что это за сочинение? В какой кинотеатр вы идёте? Какой фильм они смотрят?

Перевод слова ĉiz-i при отрицании и утверждении

ترجمه واژه «چیزی» در نفی و تأیید

Слово ĉiz-i с ударением на первом слоге означает *что-то, какая-то вещь*. Обычно оно ставится непосредственно перед глаголом.

او چیزی می‌نویسد U ĉiz-i minevisad Он что-то пишет.

Когда это слово стоит перед отрицательной формой глагола, на русский язык его переводят словом *ничего*.

او چیزی نمی‌خواند U ĉiz-i némixānad Он ничего не читает.

تمرین Упражнения

7. Прочитайте следующие предложения, пользуясь поурочным словарём:

آنها چه چیز برگزار می‌کنند؟ شما چه چیز جمع می‌کنید؟ امروز چیزی حفظ نمی‌کنیم. در این مدرسه او چیزی تدریس نمی‌کند. او برای دوستش چه چیز نوشت؟ او در باره چه چیز صحبت می‌کند؟ در این انشا چیزی را عوض نکردم. او با این مداد چیزی نمی‌کشد. او در کلاس چه چیز مطالعه می‌کند؟ در این صحرا چیزی نمی‌بینیم. آنها چه چیز می‌نویسند؟

8. Переведите на персидский язык:

Что он читает? Он ничего не читает. Что вы изучаете? Он ничего не учит. Что они преподают? Она ничего не преподаёт. Он тут ничего не меняет. Он не должен ни о чём говорить. Он ничего не пишет. Что они собирают? Она ничего не преподаёт. Что они отмечают? Мы ничего не знаем.

Разговорный язык زبان محاوره

Персидский язык в отличие от русского, английского и большинства европейских языков имеют значительно больше различий между двумя основными функциональными стилями — литературно-книжным (*лит.*) и устно-разговорным (*разг.*). В русском языке эти различия охватывают в основном область лексики и фонетики. Сравните, например, литературное произношение слов *сейчас*, *тысяча* и *половина четвертого* (*лит.*) с их разговорными эквивалентами *щас*, *тыща* и *пол-четвёртого* (*разг.*). В русской разговорной речи вполне допустимо наряду с разговорными формами употреблять и литературно-книжные. Аналогично смешиваются стили и в персидской разговорной речи. В персидском языке стилевые различия охватывают не только лексику, но и фонетику, морфологию и синтаксис.

Во многих ситуациях употребление литературных форм вместо разговорных недопустимо или весьма нежелательно, так же как и обратное. В частности, в телефонной беседе иранцы не говорят литературным языком, и, если Вы употребите литературные формы, то при самом хорошем произношении в Вас безошибочно опознают иностранца. С другой стороны, разговорные формы на письме не отражаются, и их использование в документации является таким же нарушением, как и орфографические ошибки.

Устно-разговорные формы в подавляющем большинстве случаев могут быть выведены из литературных по определённым правилам, которые подразделяются на обязательные и факультативные. Обязательные правила соблюдаются не только в диалоге, но и характерны для устной речи на самых различных уровнях: в выступлениях, докладах, официальных беседах.

Правила делятся на фонетические, грамматические и лексические. Начнём знакомство с разговорным языком с самых простых правил. Правило 1 по причинам, которые становятся ясны из формулировки, иранцы называют الف نون *alef-e nun*. Оно касается всех частей речи. Правило 2 касается только глаголов.

Правило 1. Долгий гласный /ā/ перед носовыми /n, m/ переходит в /u/, например:

ānjā → unjā *там, туда*; miḵānam → miḵunam *читаю*, xāne → xune *дом*, midāni → mīduni *знаешь*, javān → javun *молодой*, hammām → hammum *баня*, bām → bum *крыша*, tamām → tamum *весь*. Это правило имеет много исключений и не распространяется на лексику, нехарактерную для бытовой сферы (*напр.* دانشجو *dānešju студент*).

Правило 2. Краткая связка -ast и личное окончание 3 л. ед. ч. -ad переходит в -e, например:

dorost-ast → dorost-e *правильно*, mīpušad → mīpuše *надевает*, dārad → dāre *имеет*, mīxānad → mīxune *читает*.

Повелительное наклонение **وجه امر**

Повелительное наклонение отличается от изъявительного коммуникативной направленностью (взаимодействием с собеседником). Изъявительное наклонение имеет дело с констатацией настоящего, будущего или прошлого факта. Прямого обращения к собеседнику при этом может не быть. Используя повелительное наклонение, мы ставим себе целью добиться определённых действий от собеседника (слушателей). Поэтому в повелительном наклонении меньше форм, там есть только те, которые обращены к собеседнику — формы 2-го лица единственного и множественного числа.

Таб. 21. Простые глаголы в повелительном наклонении

Инфинитив	Ед. ч.	Мн. ч.
آوردن āvardan <i>приносить</i>	بیاور <i>bíyāvar (bíyār)</i> <i>неси [сюда]</i>	بیاورید <i>bíyāvarid (bíyārin)</i> <i>несите [сюда]</i>
آمدن āmadan <i>приходить</i>	بیا <i>bíyā</i> <i>иди [сюда]</i>	بیایید <i>bíyāid (bíyāyin)</i> <i>идите [сюда]</i>
بودن budan <i>быть</i>	باش <i>bāš</i> <i>будь</i>	باشید <i>bāšid (bāšin)</i> <i>будьте</i>
دادن dādan <i>давать</i>	بده <i>bédeh (béde)</i> <i>дай</i>	بدهید <i>bédehid (bédin)</i> <i>дайте</i>
داشتن dāstan <i>иметь</i>	داشته باش <i>dāšté bāš</i> <i>имей</i>	داشته باشید <i>dāšté bāšid (dāšté bāšin)</i> <i>имейте</i>
رفتن raftan <i>идти</i>	برو <i>bórow</i> <i>иди [отсюда]</i>	بروید <i>béravid (bérin)</i> <i>идите [отсюда]</i>
شدن šodan <i>становиться</i>	شو <i>šow</i> <i>стань</i>	شوید <i>béšavid (béšin)</i> <i>станьте</i>
گفتن goftan <i>говорить</i>	بگو <i>bégu</i> <i>скажи</i>	بگویید <i>béguyid (bégin)</i> <i>скажите</i>
گذاشتن gozāstan <i>класть</i>	بگذار <i>bégozār (bézār)</i> <i>клади</i>	بگذارید <i>bégozārid (bézārin)</i> <i>кладите</i>

У простых глаголов положительная форма повелительного наклонения образуется присоединением к ОНВ ударной приставки *be-*. В единственном числе окончание нулевое, а во множественном — такое же, как и в изъявительном наклонении *-id* (разг. *-in*): بخوان *béxān* *читай*, بخوانید *béxānid* (разг. بخونین *béxunin*) *читайте*. В устной речи гласный приставки часто

подчиняется закону гармонии гласных: если в ОНВ гласный /o/, то и в приставке будет /o/: بخور bóxoḡ ešv, بخورین bóxoḡin ešvte. Исключение: بپرس béroḡs sporsi.

Разговорные формы некоторых глаголов указаны (в скобках) в Таб. 21. Глагол بودن budan *быть* не принимает приставки -be ни в книжной, ни в разговорной форме. Повелительное наклонение от глагола داشتن dāštan *иметь* образуется из двух слов. Не указанные в таблице глаголы образуют формы повелительного наклонения по общему правилу.

В сложных глаголах использование приставки be- зависит от стиля: в разговорном она ставится: کار بکن kār bokon *работай*, а в книжном её можно опустить: کار کنید kār konid *работайте*. Отрицание образуется постановкой ударной приставки na- перед ОНВ: نرو nárow *не уходи*, نیا páuā *не приходи*, نخوانید náxānid *не читайте*, کار نکنید kār nákonid *не работайте*, نداشته باشید nádášte bāšid *не имейте* и т. п.

تمرین Упражнения

9. Переведите с русского на персидский:

Прочтите это сочинение, пожалуйста. Не разговаривайте здесь, пожалуйста. Не говорите им об этом, пожалуйста. Возьми карандаш и напиши нам что-нибудь по-персидски. Дай мне этот рисунок. Поторопись, пожалуйста. Подойди сюда, пожалуйста. Отойди к окну, пожалуйста. Встань, пожалуйста. Сядь сюда, пожалуйста. Ничего сюда не клади. Спроси его об этом.

تمرین محاوره Разговорные упражнения

10. Прочтите следующие предложения:

خانم معلم اومد. حالتون خوبه؟ قبل از خوندن انشاء درس جدید رو آروم مطالعه کنین. پس چرا اومدی مدرسه؟ ایمان بیا کتاب بخون. من نمی‌دونم او راجع به چه چیزی صحبت می‌کنه. تو از کجا اومدی؟ کسی خونه نیست. ما از اون طرف رسیدیم. از اونجا چیزی نخریدیم.

11. Прочитайте следующие литературные предложения и трансформируйте их в разговорные:

من به مدرسه آمدم. آنجا کسی تدریس نمی‌کند. این انشا را بخوان. آن نقاشی را بکش. آن خانه بزرگ نیست. روستای ما کم جمعیت است. خانواده‌شان به ما کمک می‌کند. حیاطمان به جنگل می‌رسد. این انشا خیلی جالب است. آنجا بروید. چیزی نگوید.

Множественное число существительных (суффикс -hā ها)

جمع اسم (پسوند «ها»)

Один из наиболее распространённых способов образования формы множественного числа имен существительных заключается в присоединении к основе словоизменительного суффикса -hā ها. Ударение при этом перемещается с последнего слога основы на суффикс -hā ها. В современной орфографии можно встретить как слитное, так и разрывное написание этого суффикса: کتابها ketābhā *книги* – کتابها ketābhā *книги*.

Таб. 22. Образование множественного числа в литературном персидском языке

Единственное число			Множественное число		
کتاب	ketāb	книга	کتابها	ketābhā	книги
دانشگاه	dānešgāh	университет	دانشگاهها	dānešgāhhā	университеты
خانه	xāne	дом	خانهها	xānehā	дома

Со словами, оканчивающимися на ۰ немое (в транскрипции на -e), суффикс -hā ها пишется только разрывно. Примеры литературных форм множественного числа см. в Таб. 22.

Таб. 23. Образование множественного числа в разговорном персидском языке

Единственное число			Множественное число		
طرف	taraf	сторона	طرفا	tarafā	стороны
پا	pā	нога	پاها	pāhā	ноги
عراقی	'araqi	иракец	عراقیا	'araqiya	иракцы

В разговорном языке после согласных суффикс множественного числа теряет /h-/; после большинства гласных (в интервокальной позиции) /h-/ сохраняется, а после /-i/ он заменяется эпентезой /-y-/. Примеры разговорных форм приведены в Таб. 23.

Спряжение связки с вопросительными словами

صرف فعل ربط با ضمایر پرسشی چی ċi что и کی ki кто

В персидском языке вопросительные местоимения کی ki *кто* и چی ċi *что* сливаются с глагольной связкой и стягиваются в одно слово. Например, слово کیستند? Kístand? соответствует вопросительному предложению *Кто они?* А слово چیست? Īst? передаёт вопрос *Что это?* Во всех формах ударение падает на первый слог. Полное спряжение этих слов представлено в Таб. 24.

Таб. 24. Спряжение стяжённых форм связи с местоимениями کی *kī* кто и چی *či* что

Ед. ч.	Мн. ч.	Ед. ч.	Мн. ч.
کیستم <i>kístam</i>	کیستیم <i>kístim</i>	چیستم <i>čístam</i>	چیستیم <i>čístim</i>
کیستی <i>kísti</i>	کیستید <i>kístid</i>	چیستی <i>čísti</i>	چیستید <i>čístid</i>
کیت <i>kist</i>	کیتند <i>kístand</i>	چیت <i>čist</i>	چیتند <i>čístand</i>

Параллельно со стяжёнными формами могут встречаться и раздельные: تو کی هستی? *To kī hasti?* Ты кто?; اینجا چی هست? *Injā či hast?* Что тут есть? В разговорном языке в 3 л. ед. ч. стяжения приобретают особый вид: اون کیه? *Un kī-ye?* Кто это?; این چیه? *In či-ye?* Что это?

تعاريف واژه‌ها

Толкование слов производится в основном тремя способами:

- а) через синонимы;
- б) через антонимы;
- в) с помощью придаточных определительных предложений.

Для толкования через синонимы используется заимствованная из арабского языка конструкция *yá'ni to est*: ساحل یعنی کنار *sāhel yá'ni kenār* (букв. берег, то есть берег), شروع یعنی آغاز *šoru' yá'ni āqāz* (букв. начало, то есть начало). Глагол-связка в этом случае не нужен.

Для толкования через антонимы используется слово *عكس* 'aks-e *противоположное, противоположность*: بزرگ عكس کوچک است *Bozorg 'aks-e kuček-ast*. (букв. Большое противоположность маленькое). В конце предложения ставится глагол-связка *است* -ast.

Придаточное предложение вводится союзом *که* *ke*, который в отличие от русских относительных местоимений *который, которая* и т. д. не является самостоятельным членом предложения. Поэтому в персидском придаточном определительном предложении может быть ещё одно слово (существительное или местоимение), которое указывает на связь придаточного предложения с определяемым словом. Это слово придаточного предложения является аналогом определяемого слова главного предложения.

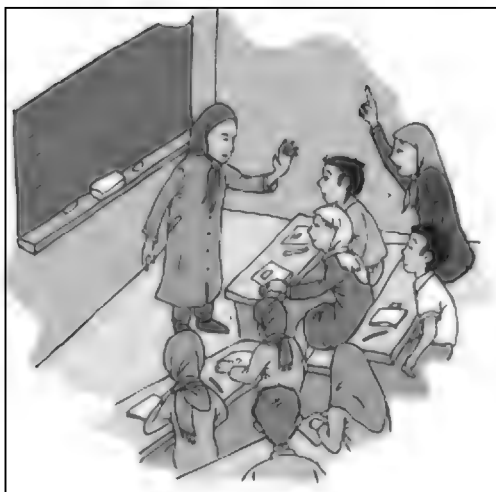
После определяемого слова, как правило, ставится артикль:

این جمله‌ای بود که مریم گفت *In jomle-i bud-ke Maryam goft*. Именно эту фразу сказала Марьям (букв. Эта была фраза, которую сказала Марьям).

حیاط مدرسه بخشی از تپه‌ای است که به جنگل می‌رسد *Hayāt-e madrese baxš-i az tape-i-st-ke be jangal miresad*. Школьный двор — часть холма, который доходит до леса.

متن *Сельская учительница* معلم روستا Текст

من بیتا سرفراز هستم. شغل اصلی من آموزگاری است. مدرسه روستایی خیلی کوچک و کم جمعیت است؛ اما من لذت تدریس در آن را با هیچ چیز عوض نمی کنم. هوای مطبوع جنگل نزدیک مدرسه و صدای پرندگان در اطراف، به خصوص در هنگام صبح روح را نوازش می کند. در فصل بهار هوا کمی شرجی (مرطوب) می شود ولی تا فصل گرما و اوج رطوبت هنوز فاصله زیادی است. هفته پیش به بچه ها قول دادم که زنگ انشاء را در حیاط برگزار کنیم. البته حیاط مدرسه ما بخشی از تپه سبزی است که به جنگل می رسد.

بیشتر بچه ها بعد از ظهرها در کار کشاورزی به خانواده هایشان کمک می کنند؛ بنا بر این باحوصله بودن شرط اصلی معلمی در این مدرسه است.

واژه نامه متن *Сельская учительница* معلم روستا Словарь к тексту

برگزار کردن проводить, отмечать	آموزگاری преподавание āmuzegāri
bargozār kardan	اصلی главный aslī
بعد از ظهرها во второй половине дня	اطراف (طرف) стороны atrāf (من. چ. от)
ba'd az zohrhā	انشاء сочинение enšā'
به خصوص особенно, в особенности be xosus	اوج максимум, пик, вершина owj
پرنده (پرندگان) птица parande (parandegān)	باحوصله терпеливый bāhowsele
تپه холм tappe	بخش часть, отдел, кафедра baxš

сторона taraf (atrāf)	طرف (اطراف)	преподавание tadris	تدریس
полдень zohr	ظهر	население jam'ıyyat	جمعیت
заменить, поменять 'avaz kardan	عوض کردن	лес jangal	جنگل
расстояние; пробел fāsele	فاصله	терпение howsele	حوصله
время года, сезон; глава (книги) fasl	فصل	двор hayāt	حیاط
сельское хозяйство kešāvarzi	کشاورزی	семья xānevāde	خانواده
малонаселённый kamjam'ıyyat	کم جمعیت	влага rotubat	رطوبت
жара garmā	گرم	дух, душа ruh	روح
удовольствие lazzat	لذت	село, деревня rustā	روستا
школа madrese	مدرسه	сельский, деревенский rustāyi	روستایی
влажный martub	مرطوب	звонок zang	زنگ
приятный matbu'	مطبوع	урок сочинения zang-e enšā'	زنگ انشاء
учитель, учительница mo'allem	معلم	гордый то. фамилия девушки Sarfarāz ..	سرفراز ..
преподавание mo'allemi	معلمی	влажный (разг.) šarji	شرحی
ласка navāzeš	نوازش	условие šart	شرط
ласкать navāzeš kardan	نوازش کردن	профессия šoql	شغل
неделя hafte	هفته	утро sobh	صبح
на прошлой неделе hafte-ye piš	هفته پیش	голос sedā	صدا

تفسیر Комментарий

В сочетании *ba'd az zohrhā* *после обеда, во второй половине дня* (букв. *послеполдники*) суффикс множественного числа -hā приставлен к словосочетанию *بعد از ظهر* *ba'd az zohr* *после полдня*.

تمرین Упражнения

12. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

من لذت تدریس ... آن ... هیچ چیز عوض نمی کنم. هوای مطبوع جنگل و صدای پرندگان ... اطراف روح ... نوازش می کند. ... فصل بهار هوا کمی مرطوب می شود ولی ... فصل گرما هنوز فاصله زیادی است. هفته پیش ... بچه ها قول دادم که زنگ انشاء ... حیاط برگزار کنیم. حیاط مدرسه ما بخشی ... تپه سبزی است که ... جنگل می رسد. بیشتر بچه ها بعد ... ظهرها ...

کار کشاورزی ... خانواده‌هایشان کمک می‌کنند؛ بنا ... این باحوصله بودن شرط اصلی معلمی ... این مدرسه است.

13. Поставьте глаголы в нужную форму:

من بیتا سرفراز (بودن). شغل اصلی من آموزگاری (بودن). من لذت تدریس در آن را با هیچ چیز (عوض کردن). صدای پرندگان در اطراف در هنگام صبح روح را (نوازش کردن). در فصل بهار هوا کمی شرجی (شدن) ولی تا فصل گرما و اوج رطوبت هنوز فاصله زیادی (بودن). هفته پیش به بچه‌ها (قول دادن) که زنگ انشاء را در حیاط (برگزار کردن). حیاط مدرسه ما بخشی از تپه سبزی (بودن) که به جنگل (رسیدن). بیشتر بچه‌ها بعد از ظهرها در کار کشاورزی به خانواده‌هایشان (کمک کردن)؛ بنا بر این باحوصله (بودن) شرط اصلی معلمی در این مدرسه (بودن).

14. Ответьте на вопросы:

شغل اصلی بیتا چیست؟ مدرسه روستایی چگونه است؟ بیتا لذت تدریس در آن را با چه چیز عوض می‌کند؟ هوای مطبوع جنگل نزدیک مدرسه چه چیز را نوازش می‌کند؟ در فصل بهار هوا چگونه می‌شود؟ تا فصل گرما و اوج رطوبت هنوز چند وقت است؟ هفته پیش به بچه‌ها چه قولی دادم؟ حیاط مدرسه ما بخشی از چیست؟ بیشتر بچه‌ها بعد از ظهرها به چه کسی کمک می‌کنند؟ بنا بر این شرط اصلی معلمی در این مدرسه چیست؟

15. Закончите предложения:

من بیتا...	تا فصل گرما و اوج رطوبت...
شغل اصلی من...	هفته پیش به بچه‌ها قول دادم...
مدرسه روستایی خیلی...	البته حیاط مدرسه ما بخشی از...
اما من لذت تدریس در آن را...	بیشتر بچه‌ها بعد از ظهرها...
هوای مطبوع جنگل نزدیک مدرسه...	بنا بر این باحوصله بودن...
در فصل بهار هوا...	

16. Переведите слова и словосочетания:

Основная специальность, деревенская школа, деревенская учительница, очень маленький, весьма малонаселённый, удовольствие преподавать, не променять ни на что на свете, звук звонка, ближайший лес, немного влажный, влажный воздух, в окрестностях школы, рядом со школой, голоса птиц, особенно утром, ласкать душу, весной, холодное время года,

жаркое время года, пик влажности, пик жары, большой промежуток, дать слово детям, на прошлой неделе, урок сочинения, провести в лесу, школьный двор, часть леса, зелёный лес, доходить до леса, большая часть детей, сельскохозяйственные работы, во второй половине дня, помогать семьям, терпеливость, главное условие, преподавание в школе.

17. Выберите правильный вариант:

شغل اصلی من (آتش‌نشانی، آموزگاری، نانوايي) است. مدرسه روستايي خيلي كوچك و (كم جمعيت، رنگارنگ، شرجي) است. اما من لذت (انشاء، کشاورزي، تدریس) در آن را با هيچ چيز عوض نمي كنم. هواي (شرجي، مطبوع، مرطوب) جنگل نزديك مدرسه و صدای (پرنندگان، زنگ، بچه‌ها) در اطراف، به خصوص در هنگام (شب، صبح، صبحانه) روح را نوازش مي كند. در فصل بهار هوا كمی (شرجي، مطبوع، مرطوب) می شود. تا فصل (سرما، گرما، انشاء) و اوج رطوبت هنوز فاصله زيادی است. هفته پيش به (پرنندگان، معلم، بچه‌ها) قول دادم كه زنگ انشاء را در (جنگل، حياط، دريا) برگزار كنيم. البته حياط مدرسه ما بخشي از (تپه، كلاس، جنگل) سبزي است كه به جنگل مي رسد. بيشتر بچه‌ها بعد از ظهرها در كار کشاورزي به (برادرشان، خواهرشان، خانواده‌هايشان) كمك مي كنند؛ بنا بر اين باحوصله بودن شرط اصلي (عاشقي، معلمي، آشپزي) در اين مدرسه است.

18. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные:

شغل اصلی من آموزگاريه. مدرسه روستايي خيلي كوچيك و كم جمعيت. اما من لذت تدریس در اونجا رو با هيچ چي عوض نمي كنم. هواي مطبوع جنگل نزديك مدرسه و صدای پرنده‌ها در اطرافش، به خصوص هنگام صبح روحو نوازش مي كنه. فصل بهار هوا كمی شرجي ميشه ولي تا فصل گرما و اوج رطوبت هنوز فاصله زياديه. هفته پيش به بچه‌ها قول دادم كه زنگ انشاء رو تو حياط برگزار كنيم. البته حياط مدرسه ما بخشي از تپه سبزيه كه به جنگل مي رسه. بيشتر بچه‌ها بعد از ظهرا در كار کشاورزي به خانواده‌هاشون كمك مي كنن؛ بنا بر اين باحوصله بودن شرط اصلي معلمي تو اين مدرسه اس.

19. Дайте толкования:

آموزگاری یعنی...	تدریس یعنی...
مدرسه جایی است که در آنجا...	جنگل جایی است که در آنجا...
کوچک عکس...	بهار فصلی است که...

هفته یعنی...
معلم کسی است که...
معلمی یعنی...

شر چی یعنی...
گرما عکس...
مرطوب یعنی...

20. Переведите:

Меня зовут Бита. Моё основное занятие преподавание. Я сельская учительница. Наша школа находится в малонаселённой деревне. Но я не променяю преподавание в этой школе ни на что другое. Рядом со школой находится лес. Приятный лесной воздух и щебетание птиц (букв. голоса птиц) ласкают душу. Весной воздух здесь несколько влажный. Но до пика сезона жары ещё далеко.

На прошлой неделе я пообещала детям провести урок сочинения во дворе школы. Большинство детей во второй половине дня помогает своим семьям в обработке земли (букв. в сельском хозяйстве). Наша школа стоит на зелёном холме (букв. является частью зелёного холма). Этот холм тянется (букв. доходит) до самого леса. Терпеливость главное условие преподавания в этом селе.

متن در کلاس B Текст

بچه‌ها: برپا! خانم معلم آمد.

معلم: بفرمایید بچه‌ها. سلام، حالتان خوب است؟ خوب، تعطیلات خوش گذشت؟

بچه‌ها: بله... نه... هی... کم بود... دو روز بود...

معلم: علی بگو ببینم، موضوع انشای این هفته چه بود؟

علی: خانم اجازه، طبیعت رنگارنگ.

بچه‌ها: خانم من پیام... خانم من پیام؟

معلم: قبل از خواندن انشاء تکلیف ریاضی‌تان را بگذارید روی میز. سرو صدا نکنید،

سریع‌تر، تا من تکالیف را می‌بینم، کتاب ریاضی‌تان را باز کنید و درس جدید را آرام مطالعه کنید.

سارا: اجازه خانم حفظ کنیم؟

معلم: نه عزیزم، مرور کنید. ریاضی را که حفظ نمی‌کنند. مسعود چرا سرت را روی میز

گذاشته‌ای؟

مسعود: خانم حال ندارم.

معلم: چرا؟ مگر صبحانه نخورده‌ای؟

مسعود: نه خانم انگار مريضم.

معلم: پس چرا آمدی مدرسه؟ برو بیرون و کمی هوا بخور.
بچه‌ها: (به مسعود) خوش به حالت... خانم ما هم مریضم...

معلم: ساکت! بهروز، این چه دست خطی است؟ خوش خط تر بنویس، یا دست کم واضح تر

بنویس... بچه‌ها صحبت نکنید... سمیرا چرا اینقدر حرف می‌زنی؟

سمیرا: خانم ما حرف نمی‌زنیم، اینها با ما حرف می‌زنند.

معلم: بنشین... خوب بچه‌ها کتابها را جمع کنید. ایمان بیا انشایت را بخوان.

واژه‌نامه متن در کلاس

خوش به حالت хош бе ҳал-ат
خوش خط хошхатт
دست کم по крайней мере, минимум
dast-e kam
دست خط почерк; рукопись dastxatt
رنگارنگ разноцветный, пёстрый rangārang
ریاضی математика; математический giyāzi
ساکت! Тихо! Sāket!
سر و صدا шум sar-o sedā
سریع быстрый sari'
سریع تر скорее sari'tar
سمیرا Самира и. с. ж. Samirā
صبحانه завтрак sobhāne
صحبت разговор, беседа sohbat

آرام тихий, спокойный āgām
اجازه разрешение; Позвольте! Разрешите! ejāze
انگار как будто, будто бы éngār
ایمان вера; Иман и. с. м. imān
اینقدر настолько inqadr
بگو بینم скажи-ка begu bebinam
بیام дайте мне ответить biyām
تعطیلات каникулы ta'tilāt
تکلیف (تکالیف) задание taklif (takālif)
جمع сбор, сумма jam'
جمع کردن собирать, складывать jam' kardan
حال ندارم я плохо себя чувствую hāl nādāram
حفظ کردن учить наизусть hefz kardan

изучение motāle'e مطالعه
 учить, изучать motāle'e kardan مطالعه کردن
 тема towzu' موضوع
 ясный, чёткий vāzeh واضح
 чётче, яснее vāzeh-tar واضح تر
 дышать свежим воздухом هوا خوردن
 havā xordan
 всё время, постоянно hey هی

разговаривать sohbat kardan صحبت کردن
 природа tabi'at طبیعت
 дорогой, милый 'aziz عزیز
 дорогая моя, милый мой 'aziz-am عزیزم
 Али и. с. м. 'ali علی
 просмотр mogur مرور
 просматривать mogur kardan مرور کردن
 больной mariz مریض
 Масуд и. с. м. Mas'ud مسعود

تفسیر

1. Глагольные формы گذاشته‌ای gozašte-i [ты] *положил* и نخورده‌ای naxorde-i [ты] *не съел* относятся к числу перфектных (см. 133).

2. Разговорная глагольная форма аориста بیاام biyām *дайте мне ответить* (букв. *да приду* я) соответствует литературной форме بیایم biyāyam с тем же значением.

3. В безглагольном фразеологизме خوش به حال *хорошо твоему состоянию* указание на лицо является переменной частью. Он употребляется в двух случаях:

а) для передачи положительных эмоций, хвалы в чью-то честь, например: خوش به حال *хорошо природе*; خوش به حال-e tabi'at *да здравствует природа*;

б) для передачи отрицательных эмоций, зависти, угрозы, например: خوش به حال *хорошо тебе здоровья* (когда мальчика отпустили с урока по болезни).

تمرین

21. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

قبل ... خواندن انشاء تکلیف ریاضی تان ... روی میز بگذارید. تا من تکالیف ... می‌بینم، کتاب ریاضی تان ... باز کنید و درس جدید ... آرام مطالعه کنید. ریاضی ... که حفظ نمی‌کنند. مسعود چرا سرت ... میز گذاشته‌ای؟ (بچه‌ها ... مسعود) خوش ... حالت. خانم ما حرف نمی‌زنیم، اینها ... ما حرف می‌زنند. خوب بچه‌ها کتابها ... جمع کنید. ایمان بیا انشایت ... بخوان.

22. Поставьте глаголы в нужную форму:

خانم معلم (آمدن). سلام، حالتان خوب (بودن)؟ خوب، تعطیلات (خوش گذشتن)؟ بله... نه... کم (بودن). دو روز (بودن). علی بگو (دیدن)، موضوع انشای این هفته چه (بودن)؟ خانم من (آمدن). خانم من (آمدن)؟ قبل از (خواندن) انشاء تکلیف ریاضی تان را (گذاشتن) روی میز. (سر و صدا کردن)، سریع تر، تا من تکالیف را (دیدن)، کتاب ریاضی تان را (باز کردن) و درس جدید را آرام (مطالعه کردن). اجازه خانم (حفظ کردن)؟ نه عزیزم، (مرور کردن). ریاضی را که (حفظ کردن). مسعود چرا سرت را روی میز (گذاشتن)؟ خانم حال (داشتن). مگر صبحانه (خوردن)؟ نه خانم انگار مریض (بودن). پس چرا (آمدن) مدرسه؟ (رفتن) بیرون و کمی هوا (خوردن). خانم ما هم مریض (بودن). بهروز، این چه دست خطی (بودن)؟ خوش خط تر (نوشتن)، یا دست کم واضح تر (نوشتن). بچه ها (صحبت کردن). سمیرا چرا اینقدر (حرف زدن)؟ خانم ما (حرف زدن)، اینها با ما (حرف زدن). (نشستن). خوب بچه ها کتابها را (جمع کردن). ایمان (آمدن) انشایت را (خواندن).

23. Ответьте на вопросы:

خانم معلم به کجا آمد؟ معلم از بچه ها چی پرسید؟ تعطیلات کم بود یا زیاد؟ چند روز بود؟ موضوع انشای این هفته چه بود؟ معلم گفت قبل از خواندن انشاء بچه ها چه کار کنند؟ آنها باید چه کتابی را باز کنند؟ آنها باید چه درسی را آرام مطالعه کنند؟ ریاضی را حفظ یا مرور می کنند؟ کی سرش را روی میز گذاشته و علتش چیست؟ معلم به مسعود چی گفت؟ بچه ها به مسعود چی گفتند؟ معلم از بهروز چی پرسید و بعد از او چی خواست؟ معلم از سمیرا چی پرسید؟ سمیرا به معلم چی جواب داد؟ معلم از چه کسی خواست انشایش را بخواند؟

24. Закончите предложения:

خوب، تعطیلات...	نه خانم انگار...
علی بگو...	پس چرا...
قبل از خواندن انشاء...	برو بیرون و...
ریاضی را که ...	خانم ما هم...
مسعود چرا سرت را...	بهروز، این...
خانم حال...	خوش خط تر بنویس، یا دست کم...
چرا؟ مگر صبحانه...	سمیرا چرا...

خوب بچه‌ها کتابها...
ایمان بیا انشایت...

خانم ما حرف...
اینها با ما...

25. Переведите слова и словосочетания:

Госпожа учительница, наша учительница, дай-ка взглянуть, тема сочинения, на этой неделе, разноцветная природа, до прочтения сочинения, задание по математике, положить на стол, шуметь, учебник математики, открыть книгу, быстрее открыть, быть в плохом состоянии, съесть завтрак, прийти в школу, уйти из школы, выйти на улицу, подышать свежим воздухом, так много разговаривать, с нами разговаривать, с ними разговаривать, собрать тетради, читать сочинение.

26. Выберите правильный вариант:

خوب، (درسها، تعطیلات، مطالعه) خوش گذشت؟ علی بگو ببینم، موضوع (انشای، فیلم، کتاب) این هفته چه بود؟ خانم اجازه، (کشاورزی، سینمای، طبیعت) رنگارنگ. قبل از خواندن انشاء تکلیف (آشپزی تان، ریاضی تان، فارسی تان) را بگذارید روی میز. سر و صدا نکنید، سریع تر، تا من (تکالیف، درسها، تمرین ها) را می بینم، کتاب ریاضی تان را باز کنید. مسعود چرا (پایت، سرت، دست) را روی میز گذاشته ای؟ خانم (وقت، کتاب، حال) ندارم. مگر (صبحانه، رشته، آش) نخورده ای؟ پس چرا آمدی (مدرسه، جنگل، دانشگاه)؟ برو بیرون و کمی (آش، هوا، چای) بخور. بهروز، این چه (تکلیفی، دست خطی، انشایی) است؟ خوش خط تر بنویس، یا دست کم (وسیع تر، بزرگ تر، واضح تر) بنویس. سمیرا چرا اینقدر (حرف، زنگ، تلفن) می زنی؟ خانم ما (حرف، زنگ، تلفن) نمی زنیم، اینها با ما (حرف، زنگ، تلفن) می زنند. خوب بچه‌ها (شعرها، مدادها، کتابها) را جمع کنید. ایمان بیا (نقاشی ات، انشایت، شعرت) را بخوان.

27. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

- برپا! خانم معلم اومد. - بفرمایین بچه‌ها. سلام، حالتون خوبه؟ - خانم من پیام... خانم من پیام؟ - قبل از خواندن انشاء تکلیف ریاضی تونو بذارین رو میز. سر و صدا نکنین، سریع تر، تا من تکالیفو می بینم، کتاب ریاضی تونو باز کنین و درس جدیدو آروم مطالعه کنین. - اجازه خانم حفظ کنیم؟ - نه عزیزم، مرور کنین. ریاضی رو که حفظ نمی کنن. مسعود چرا سرتو رو میز گذاشتی؟ - خانم حال ندارم. - چرا؟ مگه صبحونه نخوردی؟ - نه خانم انگار مریضم. - پس چرا اومدی مدرسه؟ برو بیرون و کمی هوا بخور. - خوش به حالت... خانم ما هم مریضم... - ساکت! بهروز،

این چه دست خطیه؟ بچه‌ها صحبت نکنین... سمیرا چرا انقد حرف می‌زنی؟ - خانم ما حرف نمی‌زنیم، اینا با ما حرف می‌زنن. - بشین... خب بچه‌ها کتابا رو جمع کنین. ایمان بیا انشاتو بخون.

28. Дайте толкования:

صبحانه چیزی است که...	تعطیلات یعنی روزهایی که...
مریض عکس...	تکلیف چیزی است که بچه‌ها...
ساکت یعنی...	کتاب چیزی است که...
انشا چیزی است که بچه‌ها...	مطالعه کردن یعنی...
حرف زدن یعنی...	صحبت کردن یعنی...

29. Переведите:

Наша учительница пришла? – Да. Встаньте! Садитесь! – Здравствуйте. Как у вас дела, ребята? Каникулы прошли хорошо? Да... Нет... Мало... Всего три дня. Али, какая тема сочинения была на прошлой неделе? – Разрешите, можно я отвечу? – «Разноцветная природа». Прежде чем будем читать сочинение, сдайте задания по математике. Не шумите. Откройте свои книги. Масуд, а ты чего лёг на стол (букв. положил голову на стол)? Что-то мне не здоровится. Ты не завтракал? Нет, я болен. Тогда иди, подыши свежим воздухом. Зачем пришёл в школу? Ну, ты даёшь! Госпожа учительница, мы тоже больны. Тихо! Бехруз, это что за почерк? Пиши красивее, по крайней мере, яснее. Самира, а ты почему так много разговариваешь? Мы не разговариваем. Это они с нами разговаривают. Хорошо, ребята, соберите тетради. А, ты, Иман, читай своё сочинение.

متن *Разноцветная природа* رنگارنگ طبیعت

(راوی: دارا)

باز هم مدادهایم کم‌اند. مرتب به مادرم می‌گویم: «مادر برایم مداد رنگی بخر، دوازده‌رنگه، نه بیست و چهار‌رنگه، نه آن هم کم است، صد‌رنگه». مادرم می‌گوید: «مگر مداد رنگی صد‌رنگه هم داریم؟» و من از دست طبیعت دلخور می‌شوم که چرا این همه رنگارنگ است؛ دریای آبی، جنگل سبز، صحرای قهوه‌ای، شب سیاه، خورشید طلایی، ماهی قرمز... آخر من چطور به مادرم بگویم که رنگهای گل‌های صحرا را نمی‌توانم توی این دوازده‌رنگ پیدا کنم؛ حتی رنگ آسمان را که بعضی وقتها بنفش می‌شود.

بعد مادرم می گوید: «تو برای کشیدن گل‌های صحرا فقط هفت رنگ می خواهی. تازه همین حالا توی دل یک تابلوی نقاشی واقعی هستی پسرم، مداد رنگی می خواهی چه کار؟» و من نمی دانم او راجع به چه چیزی صحبت می کند؛ ولی می گویم: «اصلاً خوش به حال طبیعت که این همه مداد رنگی دارد.» مادرم در عوض برایم شعر می خواند:

عاشقا خیز کامد بهاران
چشمه کوچک از کوه جوشید
گل به صحرا در آمد چو آتش
رود تیره چو توفان خروشید
«دشت از گل شده هفت رنگه».

در این هنگام، دارا از پشت درخت‌های توسکا به طرف بیتا آمد. بچه‌ها از آمدن یک غریبه به مدرسه و وسط زنگ انشا خندیدند. بیتا هم خندید...
از جنگل می آیم. ببخشید که از کلاس شما سر در آوردم... یک لحظه در این تابلوی طبیعت گم شدم!

واژه‌نامه متن *Разноцветная природа* طبیعت رنگارنگ *Словарь к тексту*

совсем (не); в принципе aslan اصلاً	голубой ābi آبی
столько inham این همه	конец; последний; в конце концов āher ... آخر
снова, опять bāz-ham باز هم	небо āsmān آسمان
вставить bar-xāstan (bar-xiz) ... برخاستن (برخیز)	даже, и то ān-ham آن هم

река rud	رود	некоторые ba'zi	بعضی
зелёный sabz	سبز	иногда ba'zi vaqthā	بعضی وقتها
нагреть sar dar-āvardan	سر در آوردن (از گودا)	фиолетовый banaḥš	بنفش
чёрный siyāh	سیاه	двадцать bist	بیست
ночь šab	شب	двадцать четыре bist-o čār	بیست و چهار
стих še'r	شعر	двадцатичетырёхцветный	بیست و چهار رنگه
пустыня sahrā	صحرا		bist-o čārrange
стоцветный sadrange	صد رنگه	картина; табличка tāblo	تابلو
золото telā	طلا	свежий; однако, на самом деле tāze	تازه
золотой, золотистый telāyi	طلایی	ольха tuskā	توسکا
замена 'avaz	عوض	буря tufān	توفان
чужак, незнакомец qaribe	غریبه	в, внутри tu-ye	توی
только faqat	فقط	тёмный tīre	تیره
красный qermez	قرمز	кипеть, бить фонтаном	جوشیدن (جوش)
коричневый qahvei	قهوه ای		jušidan (juš)
тянуть; рисовать kešidan (keš) ..	کشیدن (کش)	источник čašme	چشمه
гора kuh	کوه	как? каким образом? četowr?	چطور
потеряться gom šodan	گم شدن	сейчас, теперь hālā	حالا
момент lahze	لحظه	даже háttā	حتی
рыба māhi	ماهی	солнце xoršid	خورشید
постоянно, регулярно morattab	مرتب	волноваться xorušidan	خروشیدن
картина, рисунок paqqāši	نقاشی	дай бог здоровья xoš be hāl-e	خوش به حال
настоящий vāqeī	واقعی	появляться, восходить	در آمدن (در آ)
середина; по середине vasat	وسط		dar-āmadan (dar-ā)
семь haft	هفت	степь dašt	دشت
тот же hamin	همین	огорчённый delxor	دلخور
прямо сейчас hamin hālā	همین حالا	двенадцатицветный	دوازده رنگه
на один момент; Одну минуточку! یک لحظه ..	یک لحظه		davāzdahrange
yek lahze		о, про gāje' be	راجع به
		цветной rangi	رنگی

تفسیرи Коментарии

1. В слове عاشقا 'āšeqā o, возлюбленный в качестве безударного окончания присутствует так называемый «звательный» алеф, с помощью которого образуется одна из форм обращения.

2. Слово *xiz* *vstan'* является устаревшей формой повелительного наклонения без приставки *be-* и преверба. Современная форма с превербом *ber* *bag-xiz* с тем же значением.

3. Форма *k-āmad* является стихотворным стяжением от *ke āmad*. Союз *ke* вводит широкий класс придаточных предложений. Первую строку стихотворения надо переводить как: *О возлюбленный, встань, раз пришла весна.*

4. Слово *bahārān* *vesna* с суффиксом *-ān* является устаревшей формой от современного *bahār* *vesna*.

5. Слово *čo* *podobno* является поэтическим стяжением от нормального *čun/čon* с тем же значением. Более краткая форма позволяет поэту поддерживать нужный размер.

6. Слово *šode* *stal/stala* является причастием прошедшего времени от глагола *šodan* *stat'*, *stanovitsya* (см. 133).

تمرینات

30. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

مرتب ... مادرم می‌گویم: «مادر ... من مداد رنگی بخر. من ... دست طبیعت دلخور می‌شوم. من چطور ... مادرم بگویم که رنگهای گل‌های صحرا ... نمی‌توانم توی این دوازده رنگ پیدا کنم؛ حتی رنگ آسمان ... که بعضی وقتها بنفش می‌شود. تو ... کشیدن گل‌های صحرا فقط هفت رنگ می‌خواهی. من نمی‌دانم او راجع ... چه چیزی صحبت می‌کند. اصلاً خوش ... حال طبیعت که این همه مداد رنگی دارد. مادرم ... عوض ... من شعر می‌خواند.

چشمه کوچک ... کوه جوشید. گل ... صحرا درآمد چو آتش. دشت ... گل شده هفت‌رنگه. ... این هنگام، دارا ... پشت درخت‌های توسکا ... طرف بیتا آمد. بچه‌ها ... آمدن یک غریبه ... مدرسه و وسط زنگ انشا خندیدند. ... جنگل می‌آیم. ببخشید که ... کلاس شما سر در آوردم. یک لحظه ... این تابلوی طبیعت گم شدم!

31. Вставьте артикль, где необходимо:

تا فصل گرما و اوج رطوبت هنوز فاصله زیاد... است. حیاط مدرسه ما بخش... از تپه سبز... است که به جنگل می‌رسد. من نمی‌دانم او راجع به چه چیز... صحبت می‌کند، ولی می‌گویم: «اصلاً خوش به حال طبیعت که این همه مداد رنگی دارد». بچه‌ها از آمدن غریبه... به مدرسه و وسط زنگ انشا خندیدند. از جنگل... می‌آیم. لحظه... در این تابلوی طبیعت گم شدم.

32. Поставьте глаголы в нужную форму:

باز هم مدادهايم کم (بودن). مرتب به مادرم (گفتن): «مادر برايم مداد رنگي (خریدن)، صدرنگه». مادرم (گفتن): «مگر مداد رنگي صدرنگه هم (داشتن)؟» و من از دست طبيعت دلخور (شدن) که چرا اين همه رنگارنگ (بودن). آخر من چطور به مادرم (گفتن) که رنگهای گلهاي صحرا را (توانستن) توی اين دوازده رنگ (پیدا کردن)؛ حتی رنگ آسمان را که بعضی وقتها بنفش (شدن). بعد مادرم (گفتن): «تو برای (کشیدن) گلهاي صحرا فقط هفت رنگ (خواستن). تازه همین حالا توی دل یک تابلوی نقاشی واقعی (بودن) پسر، مداد رنگي (خواستن) چه کار؟» و من (دانستن) او راجع به چه چیزی (صحبت کردن)، ولی (گفتن): «اصلاً خوش به حال طبيعت که اين همه مداد رنگي (داشتن)». مادرم در عوض برايم شعر (خواندن). در اين هنگام، دارا از پشت درختهای توسکا به طرف بيتا (آمدن). بچه‌ها از (آمدن) یک غریبه به مدرسه و وسط زنگ انشا (خندیدن). بيتا هم (خندیدن). از جنگل (آمدن). (بخشیدن) که از کلاس شما (سر در آوردن). یک لحظه در اين تابلوی طبيعت (گم شدن).

33. Ответьте на вопросы:

دارا مرتب به مادرش چی می‌گوید؟ مادر چه می‌گوید؟ دارا از دست چی دلخور می‌شود؟ آیا دارا رنگهای گلهاي صحرا را می‌تواند توی اين دوازده رنگ پیدا کند؟ رنگ آسمان را چطور؟ مادر می‌گوید او برای کشیدن گلهاي صحرا چند رنگ می‌خواهد و تازه همین حالا توی دل کجاست؟ مادر دارا در عوض برايش چه شعری می‌خواند؟ در اين هنگام، چه کسی از پشت درختهای توسکا به طرف بيتا آمد؟ بچه‌ها چرا خندیدند؟ دارا از کجا آمد؟ دارا از چی معذرت خواست؟ او یک لحظه در کجا گم شد؟

34. Закончите предложения:

بعد مادرم می‌گوید: «تو برای کشیدن...
تازه همین حالا توی دل...
مداد رنگي می‌خواهی...
و من نمی‌دانم او راجع به...
ولی می‌گویم: «اصلاً...
و مادرم در عوض...

باز هم مدادهايم...
مرتب به مادرم می‌گویم...
مادرم می‌گوید: «مگر...
و من از دست طبيعت...
آخر من چطور به مادرم...
حتی رنگ آسمان را...

عاشقا خیز...	در این هنگام، دارا...
چشمه کوچک...	بچه‌ها از آمدن یک غریبه...
گل به صحرا...	بی‌تا هم...
رود تیره چو...	بیخشید که...
دشت از گل شده...	یک لحظه در این...

35. Переведите слова и словосочетания:

Купить карандаши, купить для меня, цветные карандаши, расстроиться из-за природы, такой разноцветный, сказать матери, цветы в пустыне, двенадцать цветов, найти карандаш, смочь найти, цвет неба, иногда, нарисовать цветы, столько цветных карандашей, высокая гора, маленький источник, вместо этого, читать кому-то книгу, тёмная река, прийти в пустыню, семицветный набор, в это время, в сторону школы, в сторону леса, подобно реке, получаться из цветов, из-за деревьев ольхи, посреди урока, приход незнакомца, смеяться его приходу.

36. Выберите правильный вариант:

باز هم (بچه‌هایم، مداد‌هایم، رنگ‌هایم) کم‌اند. مادر برایم (مداد، ماهی، کتاب) رنگی بخر. من از دست (صحرا، جنگل، طبیعت) دلخور می‌شوم که چرا این همه رنگارنگ است. آخر من چطور به مادرم بگویم که رنگ‌های گل‌های (صحرا، جنگل، دریا) را نمی‌توانم توی این دوازده رنگ پیدا کنم؛ حتی رنگ آسمان را که بعضی وقتها (سبز، بنفش، قرمز) می‌شود. بعد مادرم می‌گوید: «تو برای کشیدن گل‌های صحرا فقط (هفت، دوازده، صد) رنگ می‌خواهی.» اصلاً خوش به حال (صحرا، جنگل، طبیعت) که این همه مداد رنگی دارد. «مادرم در عوض برایم (انشا، شعر، کتاب) می‌خواند. عاشقا خیز کامد (بهاران، پاییز، زمستان). چشمه کوچک از کوه (جوشید، خروشید، خورشید). گل به صحرا درآمد چو (دریا، جنگل، آتش). رود تیره چو (توسکا، توفان، تابلو) خروشید. (دشت، دست، دست‌خط) از گل شده هفت‌رنگه. در این هنگام، دارا از پشت (درخت‌های، دروازه‌های، درهای) توسکا به طرف بی‌تا آمد. بچه‌ها از آمدن یک (توفان، ماهی، غریبه) به مدرسه و وسط زنگ انشا خندیدند.

37. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

بازم مدادام کمن. مرتب به مادرم میگم: «مادر برام مداد رنگی بخر، دوازده‌رنگه، نه بیست و چهار‌رنگه، نه اونم کمه، صدرنگه». مادرم میگه: «مگه مداد رنگی صدرنگه هم داریم؟» و

من از دست طبیعت دلخور میشم که چرا این همه رنگارنگه. آخه من چطور به مادرم بگم که رنگای گلای صحرا رو نمی‌تونم توی این دوازده رنگ پیدا کنم؛ حتی رنگ آسمونو که بعضی وختا بنفش میشه. بعد مادرم میگه: «تو برا کشیدن گلای صحرا فقط هفت رنگ می‌خوای. تازه همین حالا تو دل یه تابلوی نقاشی واقعی هستی پسر، مداد رنگی می‌خوای چه کار؟» و من نمی‌دونم او راجع به چی صحبت می‌کنه، ولی میگم: «اصلاً خوش به حال طبیعت که این همه مداد رنگی داره.» و مادرم در عوض برام شعر می‌خونه. در این هنگام، دارا از پشت درختای توسکا به طرف بیتا اومد. بچه‌ها از اومدن یه غریبه به مدرسه و وسط زنگ انشا خندیدن. بیتا هم خندید... از جنگل میام. ببخشین که از کلاس شما سر در آوردم... یه لحظه تو این تابلوی طبیعت گم شدم!!

38. Дайте толкования:

خورشید یعنی...	مداد چیزی است که با آن...
تابلو یعنی...	کم عکس...
بهاران یعنی...	مرتب یعنی...
چشمه جایی است که از آنجا...	صحرا جایی است که در آنجا...
توسکا نوعی...	نقاشی یعنی...
غریبه کسی است که با او...	سیاه عکس...

39. Переведите:

Мать принесла мне цветные карандаши. Мне мало этих карандашей. Я сказал матери: «Купи мне, пожалуйста, стоцветный набор». Она меня спросила: «Разве стоцветный набор бывает»? Я расстроен из-за природы, которая такая разноцветная. Море синее, пустыня коричневая, лес зелёный, ночь чёрная, рыбка красная, солнце золотистое. Как мне объяснить матери, что я не могу найти карандаша для цветов пустыни? Даже цвет неба становится иногда фиолетовым. Она говорит: «Ты для цветов пустыни хочешь семь цветов». И она прочла мне стихотворение.

В этот момент Дара выходит из леса, из-за деревьев ольхи. Дети рассмеялись, увидев незнакомца. Бита тоже рассмеялась. Дара им сказал: «Я на одну секунду потерялся среди этой картины природы. Извините, что я ворвался прямо посреди урока сочинения».

ضرب المثل و пословицы

صد بار گز کن یک بار ببر Sad bār gaz kon, yek bār bebor. Семь раз отмерь, один раз от-
режь (букв. Сто раз кусай, один раз отрежь).

Dust-e xub dar marizi ma'lum mišavad. *Друзья по-знаются в беде (букв. Хороший друг выясняется в болезни).*

Rang-e zard-am-rā bebin, ahvāl-e zār-am-rā mápors. *Не сыпь мне соль на раны (букв. Посмотри на мой жёлтый цвет, не спрашивай меня о моём плачевном состоянии).*

Примечание. Жёлтый цвет — цвет болезни. В глагольной форме میپرس mápors не спрашивай использована устаревшая приставка отрицания ma-. В современном произношении та же форма будет звучать как نپرس nápors не спрашивай.

واژه‌نامه

иногда ba'zi vaqthā..... بعضی وقتها	голубой ābi..... آبی
скажи-ка begu bebinam..... بگو ببینم	конец; последний; в конце концов āxer... آخر
фиолетовый banafš..... بنفش	тихий, спокойный ārām..... آرام
особенно, в особенности be xosus. به خصوص	небо āsmān..... آسمان
дайте мне ответить biyām..... بیا	преподавание āmuzegāri..... آموزگاری
двадцать bist..... بیست	даже, и то ān-ham..... آن هم
двадцать четыре bist-o čār..... بیست و چهار	разрешение; Позвольте! Разрешите! اجازه
двадцатичетырёхцветный بیست و چهار رنگه	ejāze
bist-o čārrange	совсем (не); в принципе aslan..... اصلاً
птица parande (parandegān) پرنده (پرندهگان)	главный aslī..... اصلی
картина; табличка tāblo..... تابلو	стороны atrāf..... اطراف (мн. ч. от طرف)
свежий; однако, на самом деле, تازه	сочинение enšā'..... انشاء
в то время как tāze	как будто, будто бы éngār..... انگار
холм tappe..... تپه	максимум, пик, вершина owj..... اوج
преподавание tadrīs..... تدریس	вера; Иман и. с. м. imān..... ایمان
каникулы ta'tilāt..... تعطیلات	настолько inqadr..... اینقدر
задание taklif (takālīf)..... تکلیف (تکالیف)	столько inhame..... این همه
ольха tuskā..... توسکا	терпеливый bāhowsele..... باحوصله
буря tufān..... توفان	снова, опять bāz-ham..... باز هم
в, внутри tu-ye..... توی	часть, отдел, кафедра baxš..... بخش
тёмный tīre..... تیره	вставать bar-xāstan (bar-xiz)... برخاستن (برخیز)
сбор, сумма jam'..... جمع	проводить, отмечать برگزار کردن
собирать, складывать jam' kardan. جمع کردن	bargozār kardan
население jam'ıyyat..... جمعیت	во второй половине дня بعد از ظهرها
лес jangal..... جنگل	ba'd az zohrhā
	некоторые ba'zi..... بعضی

Тихо! Sāket! ساکت!
 зелёный sabz سبز
 нагреть, ворваться سر درآوردن (از کُودا)
 sar dar-āvardan
 шум sar-o sedā سرو صدا
 гордый (род. фамилия) sarfarāz سرفراز
 быстрый sari` سریع
 скорее sari`tar سریع تر
 Самира и. с. ж. Samirā سمیرا
 чёрный siyāh سیاه
 ночь šab شب
 влажный (разг.) šarji شرجی
 условие šart شرط
 стих še`r شعر
 профессия šoql شغل
 утро sobh صبح
 завтрак sobhāne صبحانه
 разговор, беседа sohbat صحبت
 разговаривать sohbat kardan صحبت کردن
 пустыня sahrā صحرا
 голос sedā صدا
 сто sad صد
 стоцветный sadrange صد رنگه
 природа tabi`at طبیعت
 сторона taraf (atrāf) طرف (اطراف)
 золото talā طلا
 золотой, золотистый talāyi طلایی
 полдень zohr ظهر
 дорогой, милый `aziz عزیز
 дорогая моя, милый мой `aziz-am عزیزم
 причина `ellat علت
 Али и. с. м. `Ali علی
 замена `avaz عوض
 заменить, поменять `avaz kardan عوض کردن
 чужак, незнакомец qaribe غریبه
 расстояние; пробел fāsele فاصله

кипеть, бить фонтаном جوشیدن (جوش)
 jušidan (juš)
 источник čašme چشمه
 как? каким образом? četowr? چطور
 я плохо себя чувствую hāl nādāram. حال ندارم.
 сейчас, теперь hālā حالا
 даже hāttā حتی
 учить наизусть hefz kardan حفظ کردن
 терпение howsele حوصله
 двор hayāt حیاط
 семья xānevāde خانواده
 линия; почерк xatt خط
 солнце xoršid خورشید
 дай бог здоровья xoš be hāl-e خوش به حال
 ну, ты даёшь xoš be hāl-at خوش به حالت
 каллиграфический xošxatt خوش خط
 появляться, восходить درآمدن (درآ)
 dar-āmadan (dar-ā)
 по крайней мере, минимум دست کم
 dast-e kam
 почерк; рукопись dastxatt دست خط
 степь dašt دشت
 огорчённый delxor دلخور
 двенадцатицветный دوازده رنگه
 davāzdahrange
 о, про gāje` be راجع به
 влага rotubat رطوبت
 разноцветный, пёстрый rangārang رنگارنگ
 цветной rangi رنگی
 дух ruh روح
 река rud رود
 село, деревня rustā روستا
 сельский, деревенский rustāyi روستایی
 математика; математический riyāzi ریاضی
 звонок zang زنگ
 урок сочинения zang-e enšā` زنگ انشاء

приятный matbu' مطبوع
 учитель, учительница mo'allem معلم
 преподавание mo'allemi معلمی
 тема mowzu' موضوع
 сидеть, садиться nešastan (nešin) (نشستن) نشستن
 картина, рисунок naqqāši نقاشی
 ласка navāzeš نوازش
 ласкать navāzeš kardan نوازش کردن
 ясный, чёткий vāzeh واضح
 чётче, яснее vāzeh-tar واضح تر
 настоящий vāqeī واقعی
 середина; по середине vasat وسط
 семь haft هفت
 неделя hafte هفته
 на прошлой неделе hafte-ye piš هفته پیش
 этот же hamin همین
 прямо сейчас hamin hālā همین حالا
 дышать свежим воздухом هوا خوردن
 havā xordan
 всё время, постоянно heu هی
 на один момент; Одну минутку! یک لحظه یک لحظه
 yek lahze

время года, сезон; глава (книги) fasl فصل
 только faqat فقط
 красный qermez قرمز
 коричневый qahvei قهوه ای
 сельское хозяйство kešāvarzi کشاورزی
 тянуть; рисовать kešidan (keš) .. کشیدن (کش)
 малонаселённый kamjam' iyyat کم جمعیت
 гора kuh کوه
 жара garmā گرما
 потеряться gom šodan گم شدن
 момент lahze لحظه
 удовольствие lazzat لذت
 рыба māhi ماهی
 школа madrese مدرسه
 постоянно, регулярно morattab مرتب
 влажный martub مرطوب
 просмотр morur مرور
 просматривать morur kardan مرور کردن
 больной mariz مریض
 Масуд и. с. м. Mas'ud مسعود
 изучение motāle'e مطالعه
 учить, изучать motāle'e kardan مطالعه کردن

درس نهم Урок девятый

Алфавит

Почерк шекасте

Числительные до 100

Спряжение глаголов с основой, оканчивающейся на дифтонг

Предложения с вопросительными словами

Перевод предлога «в»

Перфект

Глаголы состояния

Текст یک تصمیم ساده *Простое решение*

Текст یک معامله ساده *Простая сделка*

Текст یک اتفاق ساده *Простой случай*

Пословицы и поговорки

الفبا Алфавит

Персидский алфавит состоит из 34 букв, 4 из которых پ pe, چ çe, ژ že, گ ge были придуманы более тысячи лет назад персами и в арабском языке отсутствуют. Их надо выучить наизусть и уметь быстро проговаривать, чтобы находить по словарю нужное слово. Варианты букв приводятся ниже в таблице. Слева даётся раздельное написание буквы, в середине чтение, справа название буквы.

ء	ء	hamze
آ	ā	ā-ye bākōlāh
ا	ā, a, o, e	alef
ب	b	be
پ	p	pe
ت	t	te
ث	s	se

ج	j	jim
چ	č	če
ح	h	he, he-ye hotti
خ	x	xe
د	d	dāl
ذ	z	zāl
ر	r	re

ز	z	ze
ژ	ž	že
س	s	sin
ش	š	šin
ص	s	sād
ض	z	zād
ط	t	tā
ظ	z	zā
ع	ʿ	ʿeyn
غ	q	qeyn

ف	f	fe
ق	q	qāf
ك	k	kāf
گ	g	gāf
ل	l	lām
م	m	mim
ن	n	nun
و	v, u, o, ow	vāv
ه	h	he, he-ye havvaz
ی	y, i, iy, ey	ye, yā

В современных персидских словарях алеф с маддой предшествует просто алефу. В некоторых старых рукописях и текстах, написанных на дари, мадда может не проставляться, что создаёт дополнительные трудности для их понимания.

Буква **ه** hamze ранее не включалась в алфавит. В арабском языке она считается вариантом буквы **ا** alef. Поэтому в персидских словарях она следует за алефом и стоит перед буквой **ب** be. По этой системе буква **آ** ā-ye bākōlāh *алеф с маддой* полагается комбинацией хамзы с алефом (**ا** + **ه** – **آ**).

Лигатура **لا** lā в современных иранских и арабских информационных системах, а также на пишущих машинках представляет собой один символ. В некоторых шрифтах, ориентированных на арабскую традицию, используется ещё около десятка других лигатур, которые вместе с позиционными вариантами букв, знаками препинания и цифрами образуют расширенный алфавит, публикуемый в иранских изданиях по информатике.

Почерк шекасте خط شکسته

خط شکسته Xatt-e šekaste xatt-e ʿešq-ast. *Почерк шекасте* – *почерк любви*. Так говорил известный каллиграф Йадолла Каболи Хансари. Почерк шекасте родился с одной стороны из стремления ещё больше повысить скорость письма, а с другой – сделать его ещё красивее. Он существует в двух подвидах: **شکسته نستعلیق** šekaste-ye nastaʿliq (крупный с нажимом) и **شکسته تحریری** šekaste-ye tahriri (мелкий без нажима). Мы будем ориентироваться на безнажимное письмо, хотя в некоторых случаях будут даваться элементы с нажимом.

В принципах изображения текста в почерке **شکسته نستعلیق** nastaʿliq-e tahriri и **شکسته تحریری** šekaste-ye tahriri есть существенные отличия с точки зрения:

- а) размера букв и слов;

- б) их форм;
- в) правил расположения на строке;
- г) наличия ложного или мнимого соединения букв и т.д.

اشكال تنهای حرف ا alef Раздельные варианты буквы а alef

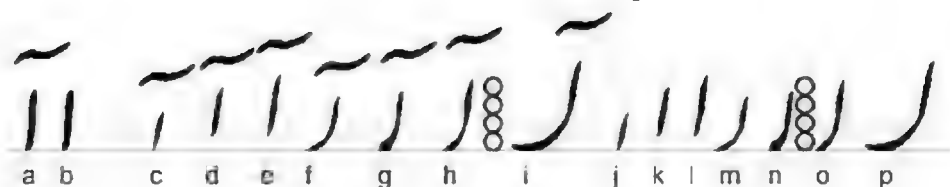

Рис. 23. Раздельные формы буквы а alef в шекасте

Одной из знаменательных черт шекасте является вариативность размера и форм букв. Каллиграф по своему вкусу может выбирать начертания буквы а alef из следующих 7 вариантов (см. фигуры «j» «p» на Рис. 23). Основной формой при этом считается фигура «o», высота которой составляет 4 кольца. В большинстве случаев алеф имеет внизу закругление в левую сторону (фигуры «m» «p»). Формы «j» «l» различаются не только размером, но и высотой «висения» над строкой. Радиус закругления и высота над строкой более не регламентируются (ни в кольцах, ни в каких-либо других единицах).

Аналогично чертятся буквы с маддой (фигуры «c» «i»). Для сравнения рядом показаны буквы алеф и алеф с маддой из почерка نستعلیق تحریری nasta'liq-e tahriri (фигуры «a» «b»).

اتصال غیر حقیقی Ложные соединения

Те обязательные соединения между буквами, которые были освоены ранее, в шекасте считаются حقیقی haqīqī истинными. Другая знаменательная черта шекасте – наличие ложных соединений غیر حقیقی qeug-e haqīqī (см. Рис. 24). Ложные соединения производятся между теми буквами, которые в насхе и насталике не соединяются. В основе этого лежит стремление к более быстрому написанию, что возможно только, если рука реже отрывается от бумаги.

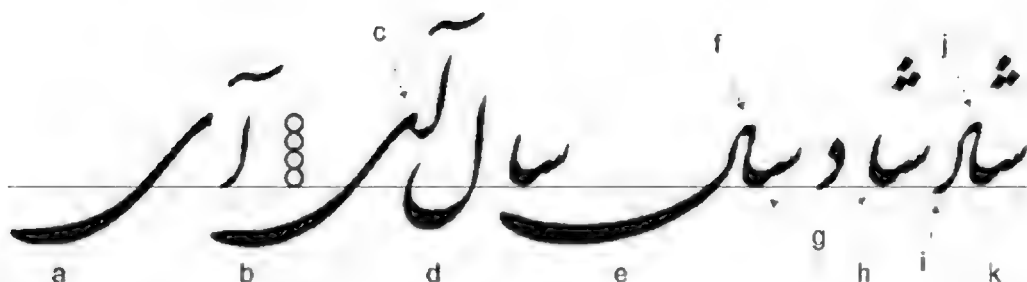

Рис. 24. Ложные соединения алефа с буквами د dāl, ل lām и ی yā

Нормально (в тахири и насхе), в слове شاد šād весёлый (Рис. 24h) соединяются только буквы ش šin и ا alef. Поэтому соединение, указанное стрелочкой «g», называют истинным. Буквы а alef и د dāl обычно не соединяются. В шекасте же возможно также начертание,

когда буквы ا alef и د dāl соединяются (фигура «к»). Такое соединение называют ложным (стрелочка «j»). Буква د dāl при этом распрямляется (стрелочка «i»).

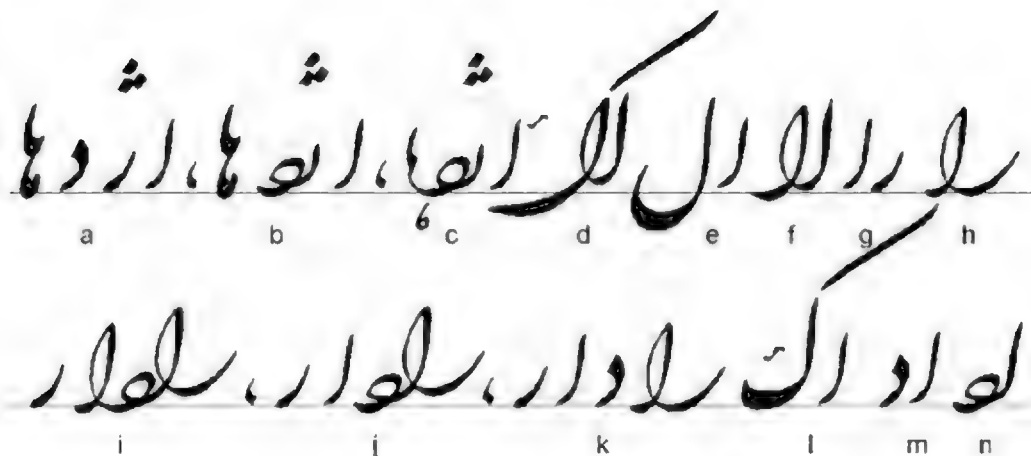

Рис. 25. Ложные соединения алефа с буквами ر ge, ل lām, د dāl и ك kāf

Такое же ложное соединение у буквы ا alef образуется с буквой ل lām (стрелочка «f») в слове سال sāl zōd (фигура «е»). Буква ل lām при этом также распрямляется. Ложные соединения алефа типа «f» и «j» характерны только для букв د dāl и ل lām.

Раздельная форма буквы ي yā в шекасте распрямляется и принимает вид, изображённый на фигуре «а» в междометии آي āy ōi, ох. Ложное соединение алефа с раздельной буквой ي yā имеет другой вид (указано стрелочкой «с» на фигуре «b»).

Обычное разрывное написание сочетания букв ر ge и ا alef представлено на Рис. 25g. То же сочетание را rā с ложным соединением изображено на Рис. 25h. Аналогично, разрывной вариант буквосочетания ال al видим на Рис. 25e, ложносоединённый на Рис. 25f.

На фигурах а с Рис. 25 показано 3 варианта написания слова ازدها eždehā дракон: в позиции «а» ложных соединений нет, в позиции «b» ложно соединены ژ ž и د d, в позиции «с» к ним присоединена ещё и лигатура ها hā.

Разрывные варианты сочетаний اد ad и اک ak показаны соответственно на фигурах «m» и «l», ложно соединённые — на фигурах «n» и «d». В позициях i k показано 3 варианта слова رادار rādār radar: с ложным соединением буквосочетания را rā (Рис. 25k). Далее к ним присоединяется д d (Рис. 25j). В позиции «i» ложно соединены буквы رادا rādā.

Упражнения تمرین

1. Прочтите следующие слова и скопируйте их почерком шекасте:

عددها تا ۱۰۰ ۱۰۰ Числительные до 100

0	sefr	صفر ۰	16	šānzdah, sunzdah	شانزده ۱۶
1	yek	یک ۱	17	hefdah, hifdah	هفده ۱۷
2	do	دو ۲	18	hejdah, hijdah	هجده ۱۸
3	se	سه ۳	19	nuzdah	نوزده ۱۹
4	čahār, čār	چهار ۴, ۴	20	bist	بیست ۲۰
5	panj	پنج ۵, ۵	21	bist-o yek	بیست و یک ۲۱
6	šeš, šiš	شش ۶, ۶	30	si	سی ۳۰
7	haft	هفت ۷	31	si-vo yek	سی و یک ۳۱
8	hašt	هشت ۸	40	čehel, čel	چهل ۴۰
9	noh	نه ۹	50	panjāh	پنجاه ۵۰
10	dah	ده ۱۰	60	šast	شصت ۶۰
11	yāzdah	یازده ۱۱	70	haftād	هفتاد ۷۰
12	davāzdah	دوازده ۱۲	80	haštād	هشتاد ۸۰
13	sizdah	سیزده ۱۳	90	navad	نود ۹۰
14	čahārdah, čārdah	چهارده ۱۴	100	sad, yeksad	صد، یکصد ۱۰۰
15	pānzdah, punzdah	پانزده ۱۵			

Числительное *صفر sefr* — арабское заимствование. От того же корня происходят слова *шифр, цифра*.

Числительные 60 *شست šast*, 100 *صد sad* — исконного происхождения, однако, они пишутся с буквой *ص*, чтобы их можно было отличить от слов *شست šast* *большой палец*, *سد sad[d]* *плотина*.

Числительные 4, 14, 40 и составные числительные, образованные с их участием, могут произноситься в полной и усечённой форме (см. таблицу), что не отражается в написании. Полная форма употребляется для повышения разборчивости речи (по телефону, при переспросе, диктовке и т. п.), усечённая форма — в нормальной речи, в том числе, дикторской.

В официальном стиле иногда числительное 100 произносят с избыточным числительным «1»: *یکصد yeksad – صد sad сто*.

В просторечии сложные числительные от 11 до 19 могут произноситься со стяжённым элементом *da/de* вместо *dah*, например: *šunzde* *шестнадцать*.

Спряжение глаголов с основой, оканчивающейся на дифтонг

صرف افعال مختوم به واكة مركب

Таб. 25. Спряжение глагола رفتن raftan (row) *идти* в настояще-будущем времени

Лицо	Утверждение		Отрицание	
	Ед. ч.	Мн. ч.	Ед. ч	Мн. ч
1	می روم miravam <i>иду</i>	می رویم miravim <i>идём</i>	نمی روم némiravam <i>не иду</i>	نمی رویم némiravim <i>не идём</i>
2	می روی miravi <i>идёшь</i>	می روید miravid <i>идёте</i>	نمی روی némiravi <i>не идёшь</i>	نمی روید némiravid <i>не идёте</i>
3	می رود miravad <i>идёт</i>	می روند miravand <i>идут</i>	نمی رود némiravad <i>не идёт</i>	نمی روند némiravand <i>не идут</i>

Основы настоящего-будущего времени могут оканчиваться на дифтонг /ow/. При соединении личных окончаний /ow/ переходит в /av/ (см. также с. 76): رفتن raftan (row) *идти* می رود miravad *идёт*; شدن šodan (šow) *становится* می شود mišavad *становится*; دویدن davidan (dow) *бежать* می دود midavad *бежит*. В Таб. 25 представлено спряжение глагола رفتن raftan *идти*.

Примечание: В глаголе دویدن davidan (dow) *бежать* наблюдается вариативность в произношении ОНВ. Часто дифтонг [ow] стягивается до [o]. В этом случае спряжение глагола دویدن davidan выглядит так: midoam, midoi, midoad и т. д. На письме это не отражается.

تمرینات

- Проспрягайте глаголы رفتن raftan *идти*, شدن šodan *стать*, دویدن davidan *бежать* в положительной и отрицательной форме настоящего-будущего времени:

Разговорные формы местоименных энклитик

Таб. 26. Разговорные формы местоименных энклитик

Число Лицо	Ед. ч.	Мн. ч.
1	-am мой	-emun наш
2	-et твой	-etun ваш
3	-eš его, eč	-ešun их

Общая закономерность образования разговорных форм от литературно-книжных заключается в сужении их гласного. Широкий гласный /a/ во 2 и 3 л. ед. ч. сужается до /e/, а /ā/ переходит в /u/. Однако в персидской энклитике 1 л. ед. ч. am широкий гласный /a/ сохраняется (Таб. 26).

Разговорное спряжение связки

После слов, оканчивающихся на /e/, краткая связка -ast приобретает форму -ass. В неполном стиле гласный связки вытесняет гласный основы, и при этом он удлиняется: اون خونِه‌اس? Un xune-ass? – Un xuna-ss? Он дома? После слов на /ā/ краткая связка стягивается до -ss: اون کجاس? Un kojā-ss? Где он?

Спряжение полной формы связки показано в Таб. 27.

Таб. 27. Разговорное спряжение полной формы глагольной связки

Лицо	Утверждение		Отрицание	
	Ед. ч.	Мн. ч.	Ед. ч.	Мн. ч.
1	هستم hastam	هستیم hastim	نیستم nīstam	نیستیم nīstim
2	هستی hasti	هستین hastin	نیستی nīsti	نیستین nīstin
3	هس hass (-ass)	هستن hastan	نیس nīss	نیستن nīstan

В разговорном языке наряду с کجاس? Kojā-ss? Где? чаще употребляется вопросительное слово کو? Ku? Где? в том же значении. Обратите внимание, что интонация в этом случае резко повышается. Вопросительное слово کو? Ku? Где? обладает собственной предикативностью, поэтому глагол-связка с ним сочетаться не может.

Предложения с вопросительными словами

جملات با واژه‌های پرسشی

Помимо общих вопросов (без вопросительного слова, см. с. 52) есть вопросы специальные — с вопросительными словами (کی) که ke (ki) кто, (چی) چه ĉe (ĉi) что کی key ко-гда, کجا kojā где, куда, چند ĉand сколько и т. п.

Вопрос о лице кто? выражается вопросительными местоимениями: архаично-книжным که ke и современным литературным и разговорным کی ki. Примеры: که می‌داند? Ke midānad? Кто знает? امروز کی می‌آید? Emruz ki miāyad? Кто сегодня придет?

Вопросительные местоимения (چی) چه ĉe (ĉi) и (چه چیز) ĉe ĉiz что? выражают вопрос о предмете: او چه می‌نویسد? U ĉe minevisad? Что он пишет? اینجا چی می‌کنی? Injā ĉi mikoni? Что ты здесь делаешь? چه چیزش خوب است? ĉe ĉiz-aš xub-ast? Что в нём хорошего?

Вопросительное слово کی key когда выражает вопрос о времени действия: آنها کی به تهران می‌آیند? Ānhā key be Tehrān miāyand? Когда они придут в Тегеран?

Вопросительное местоимение کجا *kojā* *где, куда?* выражает вопрос о направлении движения и местоположении предмета: تو امروز کجا می روی? *To emruz kojā miravi? Куда ты сегодня пойдёшь?*; برادرت کجا زندگی می کند? *Barādar-at kojā zendegi mikonad? Где живёт твой брат?*

Местоимение چند *čand* *сколько?* может употребляться как в вопросительном, так и в утвердительном предложениях. В вопросительном предложении оно выражает вопрос о количестве предметов или лиц: چند تا سیب داری? *Čand-tā sib dāri? Сколько у тебя яблок?* После местоимения چند *čand* обычно употребляются нумеративы (счётные слова). Наиболее распространённый нумератив для обозначения неодушевлённых предметов энклитическая частица *tā* *штука*, например: دو تا کتاب *do-tā ketāb* *две книги*. По отношению к людям употребляются нумеративы *nafar* *человек, лицо* и *tan* *букв. тело* (последнее употребляется в основном в газетной речи): پنج نفر دانشجو *panj nafar dānešju* *пять [человек] студентов*, نه تن *noh tan doktor* *девять [человек] докторов*.

В утвердительных фразах местоимение چند *čand* имеет значение *несколько*: چند روز *čand ruz* *несколько дней*, چند تا مداد *čand-tā medād* *несколько карандашей*, چند نفر استاد *čand nafar ostād* *несколько преподавателей*) и, так же, как указательные местоимения این *in* *это*, آن *ān* *то*, примыкает к последующему слову.

Примечание. Русский вопрос, как правило, с вопросительного слова начинается, тогда как в персидском вопросительном предложении его надо ставить либо непосредственно перед глаголом, либо как можно ближе к нему. Сравните, فردا حسن کجا می رود? *Fardā Hasan kojā miravad? Куда завтра едет Хасан?*

تمرین Упражнения

3. Прочитайте следующие вопросы:

شما کجا زندگی می کنید؟ دوستان کجا درس می خواند؟ آنها کی به تهران می روند؟ این جوان کیست؟ شما کی خانه می آید؟ این زن کیست؟ کجا کار می کند؟ شما آنجا چه می کنید؟ او کی می خوابد؟ استادان از شما چه می پرسد؟ شما چه جواب می دهید؟

4. Поставьте следующие предложения в вопросительную форму:

شما در مسکو زندگی می کنید. برادران در تهران کار می کنند. آشنایم در سن پترزبورگ درس می خواند. خواهرش در دانشگاه درس می خواند. شما هر روز با دخترتان گردش می کنید. شما امروز استراحت نمی کنید. گل اینجاست. این شهر از ده دور است. شما از روسی ترجمه می کنید.

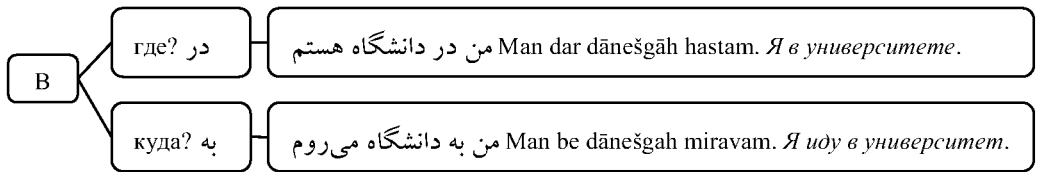
5. Переведите вопросы на персидский язык:

Где живет ваша семья? Что делает ваш сосед? Когда заканчиваются ваши занятия? Сколько у вас сегодня занятий? Что вы спрашиваете у преподавателя? Что он вам отвечает?

Куда вы поедете летом? Где вы учитесь? Что это такое? Кто эта девушка? Кто ваш отец? Где вы будете отдыхать весной? Что ты читаешь? Книгу или газету? Сколько человек поедет в Иран?

ترجمه حرف اضافه «в» Перевод предлога «в»

Русский предлог «в», как правило, переводится персидским предлогом به be, если речь идёт о направлении движения. Если же он используется для указания местонахождения, то ему соответствует персидский предлог در dar. Эти соотношения можно изобразить на схеме таким образом:

تمرین Упражнения

6. Прочитайте и переведите следующие предложения, пользуясь поурочным словарём:

من تصمیم گرفتم به شمال بروم. امروز صبح به اداره رفتم. در حال حاضر در سالن انتظار هستم. چند فروشگاه در سالن انتظار دایر شد. نگاهی به دوشاخه رز صورتی‌رنگ در دستش انداخت. نارا به تهران رفت. کوله‌پشتی از دست امیر به زمین افتاد. امیر در کنار ساحل نشست.

ماضی نقلی Перфект

Перфект относится к числу аналитических глагольных форм. Он состоит из причастия прошедшего времени смыслового глагола и краткой связки. Причастие прошедшего времени образуется от инфинитива путём отбрасывания -an и присоединением суффикса -e, например: رفتن raftan *идти* ⇒ رفته rafte *ушедший*. Ударение в положительной форме падает на последний слог причастия. Отрицательная форма образуется с помощью приставки na-, которая присоединяется к причастию и принимает на себя ударение, например: نرفته nārafte *он ещё не ушёл*.

Таб. 28. Литературный перфект глагола رفتن raftan *идти*

Число	Лицо	Утверждение			Отрицание		
Ед. ч.	1	رفته‌ام	rafté-am	я уже ушёл	نرفته‌ام	nárafte-am	я ещё не ушёл
	2	رفته‌ای	rafté-i	ты уже ушёл	نرفته‌ای	nárafte-i	ты ещё не ушёл
	3	رفته‌است	rafté-ast	он уже ушёл	نرفته‌است	nárafte-ast	он ещё не ушёл
Мн. ч.	1	رفته‌ایم	rafté-im	мы уже ушли	نرفته‌ایم	nárafte-im	мы ещё не ушли
	2	رفته‌اید	rafté-id	вы уже ушли	نرفته‌اید	nárafte-id	вы ещё не ушли
	3	رفته‌اند	rafté-and	они уже ушли	نرفته‌اند	nárafte-and	они ещё не ушли

Перфект служит для обозначения прошедшего действия, результат которого сохранился в настоящем. По этому признаку он противопоставляется другим прошедшим временам (например, прошедшему простому), где результативность несущественна.

Таб. 29. Разговорный перфект глагола آمدن āmadan *приходить*

Число	Лицо	Утверждение		Отрицание	
Ед. ч.	1	اوادم	umadám	نیومدم	náyumadam
	2	اومدی	umadí	نیومدی	náyumadi
	3	اومده	umadé	نیومده	náyumade
Мн. ч.	1	اومدیم	umadím	نیومدیم	náyumadim
	2	اومدین	umadín	نیومدین	náyumadin
	3	اومدن	umadán	نیومدن	náyumadan

دیروز سفیر از تهران آمد Diruz safír az Tehrân āmad. *Вчера посол приехал из Тегерана.* (Сказуемое стоит в прошедшем простом времени. Подчёркивается время совершения действия вчера, но на данный момент, *посол* уже мог отбыть в другое место).

سفیر از تهران آمده است Safír az Tehrân āmade-ast. *Посол приехал из Тегерана.* (Сказуемое выражено перфектом. Подчёркивается результат действия: на данный момент, *посол* находится здесь).

В описанном виде перфект употребим только в книжной речи, и, как правило, не употребляется в разговорной. Поскольку связки *است* -ast в разговорной речи не бывает, формы 3 л. ед. ч. простого прошедшего времени и перфекта в разговорной речи не различимы. В остальных личных формах, если говорящему надо подчеркнуть результативность, то он может употребить стяжённые формы перфекта. В положительной форме они выглядят также

как прошедшее простое, но с ударением на окончании. Гласный окончания при этом удлиняется. В отрицательной форме они неотличимы от прошедшего простого.

Существует несколько типичных случаев употребления перфекта:

1. В отрицательной форме в сочетании со словом هنوز hanuz *ещё не*.

گلها را هنوز نیاورده‌اند Golhā-rā hanuz nāyāvarde-and. *Цветы ещё не привезли.*

2. В модели *временной интервал* + است که -ast-ke:

مدتی است که او را ندیده‌ام Moddat-i-st-ke u-rā nādide-am. *Вот уже некоторое время как я его не видел.*

پنج روز است که رفته‌اند Panj ruz-ast-ke rafte-and. *Вот уже пять дней как они уехали.*

3. При переводе с русского предложений со словом *уже*. Точного эквивалента этого слова в персидском языке нет. Поэтому оно, как правило, не переводится, а глагол ставится в форме перфекта: آنها این نامه را فرستاده‌اند. Ānhā in name-rā ferestāde-and. *Они уже отправили это письмо.*

По отношению к настоящему времени в разговорном языке слово *уже* переводят словом دیگر digar – دیگه dige:

ما اینا رو دیگه می‌دونیم Mā inā-ro dige midunim. *Мы это уже знаем.*

Примечание. Глаголы بودن budan *быть* и داشتن dāštan *иметь* в форме перфекта неупотребительны.

تمرین‌ها Упражнения

7. Прочтите следующие предложения, пользуясь поурочным словарём:

تصمیم گرفته‌ام با او بحث کنم. دلم برایش تنگ شده است. برای همین امروز صبح به اداره رفته‌ام. سه روز از اداره مرخصی گرفته‌ام. متصدی باجه بلیتم را برای ساعت ده صادر کرده است. چند فروشگاه و رستوران در سالن انتظار دایر شده است. من تا به حال از آنجا خرید نکرده‌ام. از صبح به نامزدها گل فروخته‌ام. شما هم که پزمرده شده‌اید. دخترک به تهران رفته است. نامزدش تمام این راه را رفته و برگشته است.

فعل‌های حالت (وضعیت فیزیکی انسان) Глаголы состояния

В персидском языке имеется ряд глаголов, одновременно обозначающих действие (смену физического состояния) и состояние, возникшее в результате этого действия (ложиться — лежать, садиться — сидеть, вставать — стоять). Такие глаголы называют глаголами состояния. К ним относятся:

خوابیدن xābīdan, دراز کشیدن derāz kešīdan *ложиться* ↔ *лежать*;

نشستن nešastan *садиться* ↔ *сидеть*;

ایستادن *istādan* *останавливаться* ↔ *стоять*.

Эти глаголы имеют следующие особенности:

1) если они передают состояние человека, совпадающее с моментом речи, то используются в форме перфекта:

ما پهلوۍ همدیگر نشسته‌ایم و دیکته می‌نویسیم *Mā pahlū-ye hamdigar nešaste-im va dikte minevisim. Мы сидим рядом друг с другом и пишем диктант;*

2) если эти глаголы передают состояние человека в прошлом, они используются в форме преждепрошедшего времени (см. с. 193).

Во всех остальных случаях использование глаголов состояния не отличается от использования других глаголов. Если они передают действие или состояние, многократно повторяющееся, то используются с приставкой *می* *mi-* — в настояще-будущем:

سر درس ما همیشه پهلوۍ یکدیگر می‌نشینیم *Sar-e dars mā hamiše pahlū-ye yekdigar minešinim. На занятиях мы всегда садимся рядом.*

8. Прочитайте и переведите следующие предложения:

چرا اینجا دراز کشیده‌ای؟ پدرش خیلی خسته شده است و حالا در اتاقش خوابیده است. در حال حاضر در سالن انتظار پایانه نشسته‌ام. دخترک گل فروش کنار من ایستاده است. امیر در کنار ساحل نشسته است و به صدای امواج گوش می‌کند.

9. Переведите на персидский язык:

Когда госпожа учительница вошла в класс, она увидела, что урок уже начался и все сидят на своих местах. Амир сидит у окна и смотрит на море. Самира всегда садится позади Али и разговаривает с ним. Когда я проснулся, то увидел, что мои брат и сестра ещё спят. Вчера я лёг спать рано, потому что утром надо было ехать в Тегеран. Вы ещё не спите? Молодой мужчина со своей девушкой (*букв. суженой*) стоит у кассы и покупает билеты. Когда я пришёл в офис, то увидел, что девчушка с цветами стоит у двери.

متن *Простое решение* یک تصمیم ساده *Текст*

یک‌باره تصمیم گرفته‌ام به شمال بروم. بعد از مدتها دیشب با ناراجر و بحث کردم. من می‌خواهم که او برگردد و او می‌خواهد که من به شمال بروم. البته، باید اعتراف کنم که دلم برایش تنگ شده است (۱). برای همین امروز صبح به اداره رفته‌ام و سه روز از اداره مرخصی گرفته‌ام. در حال حاضر در سالن انتظار پایانه (ترمینال) نشسته‌ام. متصدی باجه بلیتم را برای ساعت ده صادر کرده است، بنا بر این تا راه افتادن اتوبوس یک ساعت فرصت دارم. چند فروشگاه و رستوران در سالن دایر شده است که من تا به حال از آنها خرید نکرده‌ام. دلم می‌خواهد (۱) برای ناراجری بخرم ولی اصلاً حوصله ندارم. دخترک (۲) گل فروشی به زور می‌خواهد به من گل بفروشد.

واژه‌نامه متن *Простое решение* یک تصمیم ساده *Словарь к тексту*

دایر شدن ... *dāyer šodan* (о ресторане) *dāyer šodan* ...
 دخترک *doxtarak*
 در حال حاضر
dar hāl-e hāzer
 تنگ
 دلم می‌خواهد
 دیشب
 راه افتادن
 رستوران
 زور
 سالن
 صادر
 صادر کردن
 فرصت
 فرصت داشتن
forsat dāštan
 فروختن (فروش)
 فروشگاه
 گل
 گل‌فروشی
 متصدی
 مدت‌ها
 مرخصی

اتوبوس
 اداره
 اعتراف
 اعتراف کردن
 انتظار
 باجه
 بحث
 برای همین
 برگشتن (برگرد)
bargaštan (bargard)
 بلیت
 به زور
 پایانه
 تا به حال
 ترمینال
 تصمیم
 تصمیم گرفتن
tasmim gereftan
 جر
 جر و بحث کردن
 حوصله داشتن ..
 خرید
 خرید کردن
 دایر

تفسیر Kommentarii

1. В выражении **دل‌ام برایش تنگ شده است Del-am barāy-aš tang šode-ast. Я по нему со-
скупился (букв. Моё сердце для него сузилось)** формальным подлежащим является слово **دل
del** *сердце*. Аналогичную структуру имеет и выражение **دل‌ام می‌خواهد del-am mixāhad я хочу
(букв. моё сердце хочет)**.

2. Слово **دخترک doxtarak** *девчушка* содержит уменьшительный суффикс **-ak**.

تمرین Uprajneniya

10. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

یک‌باره تصمیم گرفتم ... شمال بروم. بعد ... مدتها دیشب ... نامزدم جر و بحث کردم. او
می‌خواهد که من ... شمال بروم. باید اعتراف کنم که دل‌ام ... او تنگ شده است. ... همین امروز
صبح ... اداره رفتم. سه روز ... اداره مرخصی گرفتم. ... حال حاضر ... سالن انتظار ترمینال نشسته‌ام.
متصدی باجه بلیتم ساعت ده صادر کرده است. بنا ... این ... راه افتادن اتوبوس یک ساعت
فرصت دارم. چند فروشگاه و رستوران ... سالن دایر شده است. من ... به حال ... آنها خرید
نکرده‌ام. دل‌ام می‌خواهد ... نارا چیزی بخرم. دخترک گل‌فروشی ... زور می‌خواهد ... من گل
بفروشد.

11. Поставьте глаголы в нужную форму:

یک‌باره (تصمیم گرفتن) به شمال (رفتن). بعد از مدتها دیشب با نارا (جر و بحث کردن). من
(خواستن) که او (برگشتن) و او (خواستن) که من به شمال (رفتن). البته، باید (اعتراف کردن) که
دل‌ام برایش (تنگ شدن). برای همین امروز صبح به اداره (رفتن) و سه روز از اداره مرخصی
(گرفتن). در حال حاضر در سالن انتظار پایانه (نشستن). متصدی باجه بلیتم را برای ساعت ده (صادر
کردن)، بنا بر این تا (راه افتادن) اتوبوس یک ساعت فرصت (داشتن). چند فروشگاه و رستوران در
سالن (دایر شدن) که من تا به حال از آنها (خرید کردن). دل‌ام (خواستن) برای نارا چیزی (خریدن)
ولی اصلاً (حوصله داشتن). دخترک گل‌فروشی به زور (خواستن) به من گل (فروختن).

12. Ответьте на вопросы:

او یک‌باره تصمیم گرفت به کجا برود؟ او بعد از مدتها دیشب با کی جر و بحث کرد؟ او می‌خواست نارا چه کار کند؟ و نارا می‌خواهد امیر به کجا برود؟ امیر اعتراف کرد که چی شده است؟ برای چی امروز صبح امیر به اداره رفت و چند روز از اداره مرخصی گرفت؟ در حال حاضر امیر کجا نشسته است؟ متصدی باجه بلیتش را برای چه ساعتی صادر کرده است؟ امیر تا راه افتادن اتوبوس چند ساعت فرصت دارد؟ در سالن انتظار پایانه چی دایر شده است؟ آیا امیر تا به حال از آنها خرید کرده است؟ امیر دلش می‌خواهد برای نارا چه کار کند؟ دخترک گل‌فروشی به زور می‌خواهد چی به امیر بفروشد؟

13. Закончите предложения:

متصدی باجه بلیتم را...	یک‌باره تصمیم گرفتم...
بنا بر این تا راه افتادن اتوبوس...	بعد از مدتها دیشب...
چند فروشگاه و رستوران در سالن...	من می‌خواهم که او...
من تا به حال از آنها...	و او می‌خواهد که من...
دلم می‌خواهد برای نارا...	البته، باید اعتراف کنم که...
ولی اصلا...	برای همین امروز صبح...
دخترک گل‌فروشی به زور...	و سه روز از اداره...
	در حال حاضر در سالن انتظار...

14. Переведите слова и словосочетания:

Принять решение, внезапно уехать, уехать на север, после долгого перерыва, спорить с ним, хотеть уехать, хотеть сказать, соскучиться по нему, именно поэтому, сегодня утром, поехать на автобусную станцию, три дня, взять отпуск, в настоящее время, сегодня вечером, зал ожидания, наша контора, отправление автобуса, иметь час времени, несколько магазинов, несколько ресторанов, билетный киоск, выписать билет, выписать на десять часов, открыть киоск, до сих пор, купить в киоске, хотеть ей купить, не иметь настроения, девушка-цветочница, насильно продать, продать розы.

15. Выберите правильный вариант:

یک‌باره تصمیم گرفتم به (غرب، شمال، شرق) بروم. بعد از مدتها (دیشب، امروز، فردا) با نارا جر و بحث کردم. من می‌خواهم که او (بیايد، برود، برگردد) و او می‌خواهد که من به شمال بروم. البته، باید (اعتراف، عتاب، عذاب) کنم که دلم برایش (پژمرده، بیهوده، تنگ) شده است.

برای همین امروز صبح به (ترمینال، اداره، مدرسه) رفتم و سه روز از اداره (مرخصی، معامله، متصدی) گرفتم. در حال حاضر در سالن انتظار (پایانه، ترمینال، اداره) نشسته‌ام. (نامزد، متصدی، گل فروش) باجه بلیتم را برای ساعت ده صادر کرده است. بنا بر این تا راه افتادن اتوبوس یک ساعت (عذاب، عتاب، فرصت) دارم. چند (فروشگاه، اداره، مدرسه) و رستوران در سالن دایر شده است که من تا به حال از آنها خرید نکرده‌ام. دلم می‌خواهد برای نارا چیزی بخرم ولی اصلاً (وقت، حوصله، پول) ندارم. دخترک گل فروشی به زور می‌خواهد به من (رز، دوشاخه، گل) بفروشد.

16. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

یه باره تصمیم گرفتم به شمال برم. من می‌خوام که او برگرده و او می‌خواد که من به شمال برم. البته، باید اعتراف کنم که دلم براش تنگ شده. در حال حاضر تو سالن انتظار ترمینال نشسته‌ام. متصدی باجه بلیتمو برا ساعت ده صادر کرده، بنا بر این تا راه افتادن اتوبوس یه ساعت فرصت دارم. چند فروشگاه و رستوران در سالن دایر شده که من تا به حال از آنها خرید نکرده‌ام. دلم می‌خواد برا نارا چیزی بخرم ولی اصلاً حوصله ندارم. دخترک گل فروشی به زور می‌خواد به من گل بفروشه.

17. Дайте толкования:

یک باره یعنی...	پایانه یعنی...
شمال عکس...	متصدی یعنی...
دیشب یعنی...	باجه بلیت جایی است که از آنجا...
اداره جایی است که در آنجا...	اتوبوس ماشینی است که...
مرخصی روزهایی است که...	فروشگاه جایی است که از آنجا...
ترمینال یعنی...	رستوران جایی است که در آنجا...
در حال حاضر یعنی...	گل فروشی جایی است که از آنجا...
سالن انتظار جایی است که در آنجا...	

18. Переведите:

Сегодня утром я вдруг решил поехать на Север. Мы вчера с Нарой долго спорили. Я хочу, чтобы она вернулась в Тегеран, а она хочет, чтобы я ехал на Север. Конечно, я должен признаться, что я очень по ней соскучился. Именно поэтому я рано утром пошёл в нашу контору и взял отпуск на четыре дня. И вот сижу я сейчас в зале ожидания на автобусной станции. Кассир выдал мне билет на одиннадцать часов. Так что до отхода автобуса у меня ещё два часа времени. В этом зале ожидания установили несколько киосков. Я до сих пор в

них ничего не покупал. Мне хочется купить что-нибудь Наре, но на это не хватает терпения. Девчушка из цветочного ларька насильно хочет мне продать цветы.

متن Простая сделка یک معامله ساده Текст

دخترک گل فروش: آقا (۱) یک شاخه برای نامزدتان ببرید. او الآن چشم به راه شماست (۲).
امیر: تو از کجا می دانی دختر (۱)؟ اصلاً تو از کجا می دانی که من نامزد دارم؟ اصلاً تو از کجا می دانی که من دارم پیش او می روم (۳)؟

دخترک گل فروش: خوب دیگه (۴) آقا. از صورتتان معلومه. امروز روز نامزدهاست.
امیر: چطور؟
دخترک گل فروش: از صبح به نامزدها گل فروخته ام. یک خانم، یک آقا، یک خانم دیگر که مثل شما غمگین بود...
امیر: حالا شاخه ای چند است (۵)؟
دخترک گل فروش: شما هر چقدر دوست داری بده (۶).

واژه نامه متن Простая сделка یک معامله ساده Словарь к тексту

грустный qamgîn..... غمگین	Амир и. с. м. Amîr..... امیر
цветочница golforuš..... گل فروش	сколькo, насcoлькo čeqadr..... چقدر
жених, суженый, обручeнный..... نامزد	ветка šāxe..... شاخه
(невеста, суженая, обручeнная) nāmzad	лицo; список surat..... صورت

تفسیر Commentarii

1. Интонация обращения в словах آقا āqā o, *господин*; دختر dóxtar o, *девушка* достигается переносом ударения с последнего слога на первый.

2. Фразеологизм چشم به راه شماست češm be rāh-e soma-st *она вас [с нетерпением] ждёт* содержит словосочетание چشم به راه češm be rāh (*букв. глаз на дороге*), которое превратилось в сращение и употребляется как одно слово.

3. В предложении من دارم پیش او می‌روم Man dāram piš-e u miravam. *Я [в данный момент] иду к ней* используется настоящее конкретное время, форма которого состоит из вспомогательного глагола داشتن dāštan *иметь* и смыслового глагола (в данном случае رفتن raftan *идти*).

4. Слово دیگه dige является разговорной формой слова دیگر digar *же (частица)*.

5. Слово с артиклем может использоваться для выражения распределительного значения: شاخه‌ای چند است? Šāxe-i čand-ast? *Почём за веточку?*

6. Для разговорной речи характерно рассогласование подлежащего и сказуемого в числе: شما هر چقدر دوست داری بده Šoma, har čeqadr dust dāri, bede. *Дайте, сколько хотите (букв. Вы, сколько любите, дай)*.

تمرین Exercises

19. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

آقا یک شاخه ... نامزدتان ببرید. او الآن چشم ... راه شماست. تو ... کجا می‌دانی دختر؟
اصلاً تو ... کجا می‌دانی که من دارم ... او می‌روم؟ ... صورتتان معلوم است. ... صبح ... نامزدها گل
فروخته‌ام.

20. Поставьте глаголы в нужную форму:

آقا یک شاخه برای نامزدتان (بردن). او الآن چشم به راه شما (بودن). اصلاً تو از کجا
(دانستن) که من نامزد (داشتن)؟ اصلاً تو از کجا می‌دانی که من دارم پیش او می‌روم؟ از صورتتان
معلوم (بودن). امروز روز نامزدها (بودن). از صبح به نامزدها گل (فروختن). یک خانم دیگر که
مثل شما غمگین (بودن). حالا شاخه‌ای چند (بودن)؟ شما هر چقدر (دوست داشتن) (دادن).

21. Ответьте на вопросы:

دخترک با کی صحبت کرد؟ او از امیر خواست یک شاخه گل برای کی ببرد؟ چه کسی
چشم به راه امیر بود؟ دخترک از کجا می‌دانست که او نامزد دارد؟ دخترک از کجا می‌دانست که او

پیش نامزدش می‌رود؟ دخترک گفت از چه چیز معلوم است؟ آن روز چه روزی بود؟ دخترک از صبح به کی گل فروخته است؟ کی مثل امیر غمگین بود؟ رزها شاخه‌ای چند بود؟

22. Закончите предложения:

امروز روز ...	آقا یک شاخه برای...
از صبح به نامزدها...	او الآن چشم...
یک خانم، یک آقا، یک خانم دیگر که...	اصلاً تو از کجا می‌دانی که...
حالا شاخه‌ای...	اصلاً تو از کجا می‌دانی که من دارم...
شما هر چقدر...	از صورتان...

23. Переведите слова и словосочетания:

Одна веточка, ваша возлюбленная, отнести кому-то, ожидать кого-либо, идти к кому-то, откуда-то знать, видеть по лицу, вечер влюблённых, продавать цветы, продавать возлюбленным, одна дама, один господин, одна девочка, другая девочка, другой господин, другая дама, подобно вам, подобно им, грустная дама, грустный господин, почём за веточку, сколько пожелаете.

24. Выберите правильный вариант:

آقا یک (شاخه، باجه، بلیت) برای نامزدتان ببرید. او الآن (گوش، چشم، رو) به راه شماست. اصلاً تو از کجا می‌دانی که من (دوست، زن، نامزد) دارم؟ اصلاً تو از کجا می‌دانی که من دارم پیش (اینها، آنها، او) می‌روم؟ خوب دیگه آقا. از (سرتان، صورتان، دستتان) معلوم است. امروز (صبح، روز، شب) نامزدهاست. چطور؟ از صبح به نامزدها (گل، دوشاخه، بلیت) فروخته‌ام. یک خانم، یک آقا، یک (دخترک، آقای، خانم) دیگر که مثل شما (غمگین، پژمرده، خراب) بود. حالا (باجه‌ای، شاخه‌ای، پایانه‌ای) چند است؟ شما هر (خریدی، حسابی، چقدر) دوست داری بده.

25. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

- آقا یه شاخه برا نامزدتون ببرین. او الآن چشم به راه شماس. - تو از کجا می‌دونی دختر؟ اصلاً تو از کجا می‌دونی که من نامزد دارم؟ اصلاً تو از کجا می‌دونی که من دارم پیش او میرم؟ - خب دیگه آقا. از صورتون معلومه. امروز روز نامزدهاس. - چطور؟ - از صبح به نامزدا گل فروخته‌ام. یه خانم، یه آقا، یه خانم دیگه که مثل شما غمگین بود... - حالا شاخه‌ای چنده؟ - شما هر چقد دوس داری بده.

26. Дайте толкования:

صورت یعنی...

معلوم یعنی...

خانم یعنی...

آقا یعنی...

حالا یعنی...

دخترک یعنی...

گل فروش کسی است که...

شاخه یعنی...

نامزد کسی است که...

الآن یعنی...

27. Переведите:

У автобусной станции девушка продаёт цветы. Господин, возьмите веточку для своей суженой. Девочка, откуда ты знаешь? Вообще, откуда ты знаешь, что у меня есть суженая? Откуда ты знаешь, что я к ней иду? По вашему лицу видно, господин. Сегодня день влюблённых (букв. обручённых). Как это? Я сегодня с утра продаю цветы влюблённым (букв. обручённым). Сначала одной госпоже, потом одному господину, потом ещё одной госпоже, которая была такая же грустная, как вы. Сколько стоит веточка? Берите, за сколько не жалко (букв. дайте, сколько любите). Так закончилась обычная сделка.

متن *Простой случай* یک اتفاق ساده

از اتوبوس که پیاده شد نگاهی به دو شاخه رز صورتی رنگ در دستش انداخت. «شما هم که پژمرده شده اید». اما از این معامله راضی بود. دستش را روی زنگ در گذاشت. دارا از دیدن امیر تعجب کرد. «نارا به تهران رفته است!» کوله پشتی از دست امیر به زمین افتاد. حس خستگی مفرطی در تنش پیچید.

چند ساعتی است که امیر در کنار ساحل نشسته است و به صدای امواج گوش می‌کند. ساحل خلوت است و امیر شعری از نیما (۱) را بلند بلند (۲) می‌خواند. گلبرگ‌های دو شاخه گل روی پایش در نسیم کنار ساحل می‌لرزند. امیر دلش برای آنها می‌سوزد (۳).

«اندر طلب آن مه اندر تک و تاب

بنگر (۴) چه معاملت (۵) که رفت و چه عذاب»

امیر تصور کرد صدایی مبهم به او پاسخ می‌دهد:

«خندید و بگفت (۶) خانه من دل توست

کس با دل خود به کینه نشست و عتاب»

اما این پاسخ را به حساب خیالات گذاشت (۷). چند ثانیه بعد دو شاخه گل صورتی روی پاهایش افتاد. این دیگر خیال نبود. نارا در کنارش نشست. امیر تازه فهمید خانم غمگین دخترک گل فروش کیست. وقتی امیر شنید نارا تمام این راه را رفته و برگشته است، شرمنده شد. اما حالا دیگر هیچ کدام حاضر نبودند خوشحالی‌شان را با افکار بیهوده خراب کنند.

واژه‌نامه متن *Простой случай* یک اتفاق ساده *Словарь к тексту*

представлять tasavvor kardan تصور کردن	мысли afkār (من. چ. om فکر) افکار
удивление ta'ajjob تعجب	волны amvāj (من. چ. om امواج) امواج
удивляться ta'ajjob kardan تعجب کردن	бросать andāxtan (andāz) انداختن (انداز)
бег tak تک	в (уст.) andar اندر
тело tan تن	стоять, останавливаться ایستادن (ایست)
секунда sāniye ثانیه	istādan (ist) ایستادن
чувство hess حس	напрасный, напрасно bihude بیهوده
счёт hesāb حساب	ответ pāsox پاسخ
сломанный, разрушенный xarāb خراب	ответать pāsox dādan پاسخ دادن
сломать, разрушить xarāb kardan خراب کردن	увядший pažmorde پژمرده
усталость xastegi خستگی	спинка pošti پشتی
безлюдный xalvat خلوت	пеший, пешком piyāde پیاده
радость xošhālī خوشحالی	сойти piyāde šodan پیاده شدن
мысль xiyl (xiyālāt) خیال (خیالات)	поворачивать pičidan (pič) پیچیدن (پیچ)
довольный rāzi راضی	спешка tāb تاب
роза roz رز	представление tasavvor تصور

лепесток golbarg..... گلبرگ	цвет gang رنگ
ухо guš گوش	гореть suxtan (suz) سوختن (سوز)
слушать guš kardan گوش کردن	стыдящийся šarmande شرمنده
дрожать larzidan (larz) لرزیدن (لرز)	слышать šenidan (šenow) شنیدن (شنو)
смутный, неясный mobham..... مبهم	розовый surati..... صورتی
сделка mo'āmele..... معامله	розовый suratirang..... صورتی رنگ
чрезмерный, излишний mofrat مفرط	требование talab طلب
волна towj (amvāj)..... موج (امواج)	упрёк 'etāb عتاب
туман meh مه	м́йка 'azāb عذاب
ветерок pasīm نسیم	мысль fekr (afkār)..... فکر (افکار)
смотреть (уст.)..... نگریستن (نگر)	плечо kul کول
negaristan (negar)	рюкзак, заплечный мешок کوله پشتی
когда (союз) vaqt-i..... وقتی	kulepošti
	ненависть kine کینه

تفسیر Kommentarii

1. Подразумевается известный иранский поэт нового стиля نيمā يوشيج Nimā Yušij *Нима Юшидж* (1897-1960).
2. Повторением (редупликацией) наречия بلند بلند boland boland *громко-громко* достигается усиление признака действия.
3. Во фразеологизме دلش برای آنها می سوزد Del-aš barāye ānhā misuzad. *Ему их жалко* (букв. *Его сердце для них горит*) формальным подлежащим является слово دل del *сердце*.
4. В стихотворной речи в ряде глагольных форм краткие гласные в открытом безударном слого могут выпадать в угоду ритмике: بنگر béngar ← bēnegar *смотри* (уст.).
5. Для привлечения внимания читателя поэт использует приём انحراف enherāf *отклонение*. Например, слово معامله mo'āmele *сделка* подаётся в понятной, но необычной форме معاملات mo'āmelat.
6. Слово بگفت bégoft *сказал* является устаревшей формой прошедшего времени от глагола گفتن goftan *сказать*. В современном языке ему соответствует простое прошедшее время گفت goft *сказал* с тем же значением. Использование устаревшей лексики придаёт стихотворению особый стиль.
7. Фразеологизм به حساب خیالات گذاشت Be hesāb-e xiyālāt gozāšt означает: *Это он отнёс на счёт фантазии* (т.е. *это ему показалось*).

تمرین Упражнения

28. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

... اتوبوس که پیاده شد نگاهی ... دوشاخه رز صورتی رنگ ... دستش انداخت. اما ... این معامله راضی بود. دستش ... زنک ... گذاشت. دارا ... دیدن امیر تعجب کرد. «نارا ... تهران رفته است!» کوله پشتی ... دست امیر ... زمین افتاد. حس خستگی مفرطی ... تنش پیچید. چند ساعتی است که امیر ... کنار ساحل نشسته است و ... صدای امواج گوش می کند. ساحل خلوت است و امیر شعری ... نیما ... بلند بلند می خواند. گلبرگ های دوشاخه گل ... پایش ... نسیم کنار ساحل می لرزند. امیر دلش ... آنها می سوزد. «... طلب آن مه ... تک و تاب»

امیر تصور کرد صدایی مبهم ... او پاسخ می دهد:

«کس ... دل خود ... کینه نشست و عتاب»

اما این پاسخ ... حساب خیالات گذاشت. چند ثانیه بعد دوشاخه گل صورتی ... پاهایش افتاد. نارا ... کنارش نشست. وقتی امیر شنید نارا تمام این راه ... رفته و برگشته است، شرمنده شد. اما حالا دیگر هیچ کدام حاضر نبودند خوشحالی شان ... افکار بیهوده خراب کنند.

29. Поставьте, где нужно, артикль:

از اتوبوس که پیاده شد نگاه... به دوشاخه رز صورتی رنگ در دستش انداخت. دستش را روی زنک... گذاشت. حس خستگی مفرط... در تنش پیچید. چند ساعت... است که امیر در کنار ساحل نشسته است و به صدای امواج گوش می کند. ساحل خلوت است و امیر شعری... از نیما را بلند بلند می خواند. امیر تصور کرد صدای... مبهم به او پاسخ می دهد. اما این پاسخ را به حساب خیالات... گذاشت. وقت... امیر شنید نارا تمام این راه را رفته و برگشته است، شرمنده شد. اما حالا دیگر هیچ کدام حاضر نبودند خوشحالی شان را با افکار بیهوده... خراب کنند.

30. Поставьте глаголы в нужную форму:

از اتوبوس که (پیاده شدن) نگاهی به دوشاخه رز صورتی رنگ در دستش (انداختن). «شما هم که پژمرده (شدن)». اما از این معامله راضی (بودن). دستش را روی زنک در (گذاشتن). دارا از (دیدن) امیر (تعجب کردن). «نارا به تهران (رفتن)!» کوله پشتی از دست امیر به زمین (افتادن). حس خستگی مفرطی در تنش (پیچیدن).

چند ساعتی (بودن) که امیر در کنار ساحل (نشستن) و به صدای امواج (گوش کردن).
 ساحل خلوت (بودن) و امیر شعری از نیما را بلند بلند (خواندن). گلبرگ‌های دوشاخه گل روی
 پایش در نسیم کنار ساحل (لرزیدن). امیر دلش برای آنها (سوختن).

«اندر طلب آن مه اندر تک و تاب

(نگریستن) چه معاملت که (رفتن) و چه عذاب»

امیر تصور (کردن) صدایی مبهم به او (پاسخ دادن):

«(خندیدن) و (گفتن) خانه من دل تو (بودن)

کس با دل خود به کینه (نشستن) و عتاب»

اما این پاسخ را به حساب خیالات (گذاشتن). چند ثانیه بعد دوشاخه گل صورتی روی پاهایش
 (افتادن). این دیگر خیال (بودن). نارا در کنارش (نشستن). امیر تازه (فهمیدن) خانم غمگین دخترک
 گل فروش کی (بودن). وقتی امیر (شنیدن) نارا تمام این راه را (رفتن) و (برگشتن) است، شرمنده
 (شدن). اما حالا دیگر هیچ کدام حاضر (بودن) خوشحالی‌شان را با افکار بیهوده (خراب کردن).

31. Ответьте на вопросы:

امیر از اتوبوس که پیاده شد نگاهی به چی انداخت؟ چی پژمرده شده بود؟ امیر از این معامله
 راضی بود؟ دستش را روی چی گذاشت؟ کی از دیدن امیر تعجب کرد؟ دارا چی گفت؟ چی از
 دست امیر به زمین افتاد؟ چه حسی در تنش پیچید؟ چند ساعتی است که امیر کجا نشسته است و به
 چی گوش می‌کند؟ کجا خلوت است و امیر چی می‌خواند؟ چی روی پایش در نسیم کنار ساحل
 می‌لرزد؟ امیر دلش برای چی می‌سوزد؟ امیر چی تصور کرد؟

او این پاسخ را به حساب چی گذاشت؟ چند ثانیه بعد چی روی پاهایش افتاد و چه کسی در
 کنارش نشست؟ امیر تازه چی فهمید؟ امیر از چی شرمنده شد؟ اما حالا دیگر هیچ کدام حاضر
 نبودند چه کار کنند؟

32. Закончите предложения:

از اتوبوس که پیاده شد...	دارا از دیدن امیر...
شما هم که...	نارا به تهران...
اما از این معامله...	کوله‌پشتی از دست...
دستش را...	حس خستگی مفرطی...

چند ثانیه بعد...	چند ساعتی است که...
این دیگر...	و به صدای امواج...
نارا در کنارش...	ساحل خلوت است و امیر شعری...
امیر تازه فهمید...	گلبرگ‌های دوشاخه گل...
وقتی امیر شنید نارا تمام این راه را رفته...	امیر دلش برای آنها...
اما حالا دیگر هیچ کدام...	امیر تصور کرد...
	اما این پاسخ را...

33. Переведите слова и словосочетания:

Цветочный киоск на автобусной станции, сойти с автобуса, веточка розы, бросить взгляд на цветы, розовые розы, жёлтые цветы, зелёные веточки, розы в руках, увядшие цветы, довольный сделкой, положить руку на звонок, дверной звонок, встреча с Амиром, удивиться встрече, рюкзак, выпасть из рук, из рук Амира, излишняя усталость, чувство усталости, вот уже несколько часов, вот уже несколько дней, сидеть на берегу, пустынный берег, шум волн, стихотворение Хафиза, громко читать, упасть на ноги, на счёт наваждений, лепестки роз, проехать весь этот путь, напрасные мысли, нарушить ход мыслей.

34. Выберите правильный вариант:

از (گل‌فروشی، اتوبوس، ترمینال) که پیاده شد نگاهی به دوشاخه رز (سبز، زرد، صورتی‌رنگ) در دستش انداخت. شما هم که (پژمرده، مفرط، مبهم) شده‌اید. اما از این معامله (پیاده، راضی، بیهوده) بود. دستش را روی زنگ (کلاس، فروشگاه، در) گذاشت. دارا از دیدن امیر (تصور، تعجب، خیال) کرد. (متصدی، کوله‌پشتی، دوشاخه) از دست امیر به زمین افتاد. حس (خستگی، دوستی، عشق) مفرطی در تنش پیچید. چند (ساعتی، دقیقه‌ای، ثانیه‌ای) است که امیر در کنار ساحل نشسته است و به صدای (افکار، امواج، اتوبوس) گوش می‌کند. ساحل (خلوت، شلوغ، بیهوده) است و امیر شعری از (سعدی، حافظ، نیما) را بلند بلند می‌خواند. گلبرگ‌های دوشاخه گل روی (سرش، دستش، پایش) در نسیم کنار ساحل می‌لرزند. اما این پاسخ را به حساب (معاملات، خرید، خیالات) گذاشت. چند (ساعت، دقیقه، ثانیه) بعد دوشاخه گل صورتی روی (پاهایش، دستهایش، کولش) افتاد. این دیگر (معامله، خیال، تصور) نبود. امیر تازه فهمید (آقای، خانم، دخترک) غمگین کیست. وقتی امیر شنید نارا تمام این راه را رفته و برگشته است، (شاعر، شرمنده،

متصدی) شد. اما حالا دیگر هیچ کدام حاضر نبودند (خوشحالی شان، مرخصی شان، خستگی شان) را با افکار بیهوده خراب کنند.

35. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

«شمام که پژمرده شدین». اما از این معامله راضی بود. دستشو روی زنگ در گذاشت. دارا از دیدن امیر تعجب کرد. «نارا رفته تهران!» کوله‌پشتی از دست امیر به زمین افتاد. حس خستگی مفروطی در تنش پیچید. چند ساعتی که امیر کنار ساحل نشسته و به صدای امواج گوش می‌کنه. ساحل خلوت و امیر شعری از نیما رو بلند بلند می‌خونه. گلبرگای دوشاخه گل روی پاش تو نسیم کنار ساحل می‌لرزن. امیر دلش برا او نا می‌سوزه. اما این پاسخو به حساب خیالات گذاشته. چند ثانیه بعد دوشاخه گل صورتی رو پاهاش افتاد. این دیگه خیال نبود. نارا کنارش نشست. امیر تازه فهمید خانوم غمگین دخترک گل فروش کیه. وختی امیر شنید نارا تموم این راهو رفته و برگشته، شرمنده شد. اما حالا دیگه هیچ کدام حاضر نبودن خوشحالی شونو با افکار بیهوده خراب کنن.

36. Дайте толкования:

ساعت یعنی...	پیاده شدن یعنی...
کنار یعنی...	رز نوعی...
خلوت عکس...	تهران یعنی...
دل یعنی...	ساحل یعنی...
پاسخ یعنی...	کوله‌پشتی چیزی است که آن را...
	مفروط یعنی...

37. Переведите:

Как только он сошёл с автобуса, он увидел в её руке розу. «Ты тоже увяла» подумал он. Девчушка была довольна этой сделкой. Амир положил руку на дверной звонок. Дара, увидев его, сильно удивилась. «Нара уехала в Тегеран!» сказал он. Амир уронил рюкзак. Он ощутил во всём теле усталость.

Вот уже несколько часов он сидит на берегу моря и слушает шум волн. Лепестки роз дрожат на лёгком ветру. Амиру их жалко. Берег пуст, и Амир громко-громко декламирует стих Нима Юшиджа: «Смотри, что за сделка прошла, и что за упрёк».

Ему показалось, что какой-то смутный голос в ответ говорит: «Она засмеялась и сказала: мой дом твоё сердце». Но он это отнёс на счёт фантазии. Однако через несколько секунд несколько роз упало ему на ноги. Это уже была не фантазия. Рядом с ним сидела Нара. Только теперь Амир понял, кто была та грустная госпожа, о которой говорила девчушка-

цветочница. Когда Амир услышал, что Нара проехала весь этот путь до Тегерана и возвращалась назад, ему стало стыдно. Но никому из них теперь не хотелось разрушать эту радость напрасными мыслями.

Пословицы и поговорки ضرب المثل

گریه آدم را راحت می کند Gerye ādam-rā rāhat mikonad. Слёзы облегчают душу (букв. Плач человека успокаивает).

لبی که خنده ندارد شکاف دیوار است Lab-i-ke xande nādārad, šekāf-e divār-ast. Губы, которые не смеются, щель в стене.

زیاد نخند که پشت سرش گریه می کنی Ziyād nāxand, ke pošt-e sar-aš gerye mikoni. Много не смейся, а то как бы плакать не пришлось (букв. Много не смейся, а то вслед за этим заплачешь).

واژه نامه Словарь

увядший pažmorde	پژمرده	автобус otobus	اتوبوس
спинка pošti	پشتی	контора, офис edāre	اداره
пеший, пешком piyāde	پیاده	признание e'terāf	اعتراف
сойти piyāde šodan	پیاده شدن	признаваться e'terāf kardan	اعتراف کردن
поворачивать pičidan (pič)	پیچیدن (پیچ)	мысли afkār	افکار (من. ч. от فکر)
до сих пор tā be hāl	تا به حال	волны amvāj	امواج (من. ч. от موج)
спешка tāb	تاب	Амир и. с. м. Amir	امیر
терминал (автобусный) termināl	ترمینال	ожидание entezār	انتظار
решение tasmim	تصمیم	бросать andāxtan (andāz)	انداختن (انداز)
решить, принять решение	تصمیم گرفتن	в (уст.) andar	اندر
tasmim gereftan		будка, киоск (билетный) bāje	باجه
представление tasavvor	تصور	обсуждение, дискуссия bahs	بحث
представлять tasavvor kardan	تصور کردن	именно поэтому barāye hamin	برای همین
удивление ta'ajjob	تعجب	возвращаться	برگشتن (برگرد)
удивляться ta'ajjob kardan	تعجب کردن	bargaštan (bargard)	
бег tak	تک	билет belit	بلیت
тело tan	تن	силком, насильно be zur	به زور
узкий tang	تنگ	напрасный, напрасно bihude	بیهوده
секунда sāniye	ثانیه	ответ pāsox	پاسخ
ссора, драка jar	جر	отвечать pāsox dādan	پاسخ دادن
спорить jar-o bahs kardan	جر و بحث کردن	терминал (автобусный) payāne	پایانه

лицо; список surat صورت
 розовый surati صورتی
 розовый suratirang صورتی رنگ
 требование talab طلب
 упрёк `etāb عتاب
 мýка `azāb عذاب
 грустный qamgin غمگین
 удобный случай forsāt فرصت
 иметь удобный случай فرصت داشتن
 forsāt dāštan
 продавать foruxtan فروختن (فروش)
 магазин forušgāh فروشگاه
 мысль fekr (afkār) فکر (افکار)
 понимать fahmidan (fahm) فهمیدن (فهم)
 плечо kul کول
 рюкзак, заплечный мешок کوله پشتی
 kulepošti
 ненависть kine کینه
 цветок; роза gol گل
 лепесток golbarg گلبرگ
 цветочница golforuš گل فروش
 цветочный магазин golforuši گل فروشی
 ухо guš گوش
 слушать guš kardan گوش کردن
 дрожать larzidan (larz) لرزیدن (لرز)
 смутный, неясный mobham مبهم
 заведующий motesaddi متصدی
 давно moddathā مدتہا
 отпуск moraxxasi مرخصی
 взять отпуск مرخصی گرفتن
 moraxxasi gereftan
 сделка mo`āmele معامله
 чрезмерный, излишний mofrat مفرط
 волна mowj (amvāj) موج (امواج)
 туман meh مه

сколько, насколько čeqadr چقدر
 чувство hess حس
 счёт hesāb حساب
 иметь терпение howsele dāštan .. حوصله داشتن
 сломанный, разрушенный xarāb خراب
 сломать, разрушить xarāb kardan خراب کردن
 покупка xarid خرید
 покупать xarid kardan خرید کردن
 усталость xastegi خستگی
 безлюдный xalvat خلوت
 خوابیدن (خواب) خوابیدن
 спать, ложиться спать خوابیدن (خواب)
 xābīdan (xāb)
 радость xošhāli خوشحالی
 мысль xiyāl (xiyālāt) خیال (خیالات)
 основанный, учреждённый dāyer دایر
 открыться (о ресторане) dāyer šodan ... دایر شدن
 девчушка doxtarak دخترک
 в настоящее время در حال حاضر
 dar hāl-e hāzer
 я хочу del-am mixāhad دلم می‌خواهد
 двойная веточка; вилка (сетевая) دو شاخه
 došāxe
 вчера вечером dišab دیشب
 довольный gāzi راضی
 пускаться в путь rāh oftādan راه افتادن
 роза roz رز
 ресторан resturān رستوران
 цвет rang رنگ
 сила, насилие zur زور
 зал sālon سالن
 гореть suxtan (suz) سوختن (سوز)
 ветка šāxe شاخه
 стыдящийся šarmande شرمندہ
 слышать šenidan (šenow) شنیدن (شنو)
 выходящий sāder صادر
 выдать (билет) sāder kardan صادر کردن

смотреть (<i>уст.</i>).....	نگريستن (نگر)	жених, суженый, обручённый	نامزد
	negaristan (negar)	(невеста, суженая, обручённая) nāmzad	
когда (<i>союз</i>) vaqt-i.....	وقتى	ветерок pasīm	نسيم
вдруг, сразу yekbāre.....	يکباره		

درس دهم Урок десятый

Зубцовые буквы в шекасте
Обращение к собеседнику
Выражение благодарности
Указание принадлежности
Формула приветствия
Прошедшее длительное время
Степени сравнения прилагательных
Утвердительные слова-предложения
Текст نوروز آفتابی *Солнечный Ноуруз*
Текст نوروز آرزوها *Ноуруз желаний*
Текст نوروز رویایی *Ноуруз грёз*
Пословицы и поговорки

حروف دندانه‌دار در خط شکسته **Зубцовые буквы в шекасте**

Зубцовые буквы семейства ب be, پ pe, ت te, ث se в раздельном написании имеют 3 формы: две коротких (фигуры «а», «b» на Рис. 26) и одна длинная (фигура «с» на Рис. 26). Начиная с фигуры «d» на Рис. 26 справа налево приведены примеры написания следующих слов: شب šab *ночь*, فرصت forsāt *удобный случай*, هفت‌سین haftsīn *хафтсин*, لب lab *зуба*, رفتار raftār *поведение*.

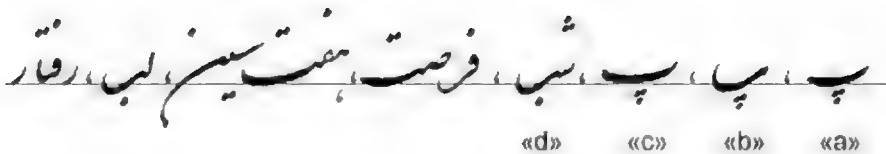

Рис. 26. Буква پ pe в раздельном написании и другие примеры зубцовых букв

На Рис. 27 парами написаны слова: آب āb *вода*, جنب jomb *движение*, بخت baht *судьба*, پهن pahn *широкий*, حتی hātā *даже*. Внутри пар написание различается вариантом конечной формы зубцовой буквы.

تمرین Упражнения

1. Скопируйте слова почерком шекасте с Рис. 26 и Рис. 27

Рис. 27. Примеры зубцовых букв в шекасте

خطاب قرار دادن مخاطب Обращение к собеседнику

В Иране при обращении к девушке (женщине) называют её имя, затем добавляют слово خانم xānum *госпожа*. Оба слова произносятся в одну синтагму, второе слово примыкает к первому, теряя ударение: لایلا خانم! Léylā-xānum! [*Госпожа*] Лейла!

В неофициальной речи к мужчинам обращаются, называя имя и добавляя слово جان jān *душа*: امیر جان! Amīr-jān! [*Господин*] Амир! Слово جان jān *душа* часто употребляется по отношению к родственникам, как по мужской, так и по женской линии: پدر جان! Pedar-jān! *O, отец!* مادر جان! Mādar-jān! *O, мать!*

Своеобразием иранской культуры является то, что женщины-матери часто обращаются к молодым людям любого пола, используя слово مادر mādar *мать*. Вследствие этого, например, сын к матери и мать к сыну может обратиться, используя одно и то же слово: مادر جان! Mādar-jān! *O, мать!* ↔ مادر جان! Mādar-jān! *O, сын!* (букв. *мать*, ср. с русским «Я к тебе как мать обращаюсь»). Конкретный перевод устанавливается по контексту:

مادر بزرگ: مادر جان، نارا، آن دیوان حافظ را به من بده Mādarbozorg: Mādar-jān, Nārā, ān dīvan-e Hāfez-rā be man bede. *Бабушка: Нара, деточка, подай мне тот диван Хафиза.*

На обращение собеседник обычно отвечает словом bále *да*. После чего ему можно задавать вопросы и излагать дело. При обращении к русским собеседникам формула сохраняется, произношение русских имён адаптируется.

Родители на обращение детей отзываются, повторяя свой родственный статус со словом جان jān *душа*:

بابا! Bābā! *Папа!* جون بابا! Jun-e bābā! *Да, сынок (дочка)!*

مادر! Mādar! *Мама!* جون مادر! Jun-e mādar! *Да, сынок (дочка)!*

Примечание 1. Реже слово جان jān *душа* может при обращении употребляться и с женскими именами: فرزانه جان! Farzāne-jān! [*Госпожа*] Фарзана!

Примечание 2. В персидском тексте, как правило, обращения запятой не отделяются: دارا بین همه چیز سر سفره هست؟ Dārā, bébin, hamečiz sar-e sofre hast? *Дара, посмотри, всё ли на столе (букв. на скатерти) есть?*

ابراز تشكر **Выражение благодарности**

Наиболее популярны обороты, содержащие слово ممنون mamnun благодарный. Оно может быть ничем не осложнено: ممنون! Mamnun! Спасибо! Может сочетаться со связкой: ممنونم! Mamnun-am! Спасибо! (букв. Я благодарен).

Аналогично употребляется его синоним متشكر motešakker благодарный: متشكر! Motešakker! Спасибо! и متشكرم! Motešakker-am! Спасибо! (букв. Я благодарен).

В Тегеране и других крупных городах в качестве благодарности произносят заимствованное из французского языка слово مرسی! Mérsi! Спасибо! (с ударением на первом слоге).

Более глубокая благодарность может быть выражена фразой: دست شما درد نکه Dást-e soma dard nákonē. Большое спасибо (букв. Да не заболит ваша рука). В этой конструкции произносится сильное фразовое ударение на первом слове.

تمرین **Упражнения**

2. Прочтите следующие предложения и переведите их с помощью поурочного словаря:

عمو جان! حالتان چطوره؟ عمه جان! دست شما درد نکه. فرزانه خانم من از شما خیلی متشکرم. لایا خانم مادر بزرگتان کجاست؟ مادر جان پدر بزرگ می آید. امیر جان! یادت باشد که فردا خانه تکانی داریم.

دالالت بر مالکیت **Указание принадлежности**

Одно из назначений изафетной конструкции — указание принадлежности предмета, например: پایتخت کشور rāyaxt-e kešvar столица страны, کتاب همسایه ketāb-e hamsāye книга соседа.

Принадлежность лицу чаще выражается местоименной энклитикой. Однако если необходимо принадлежность подчеркнуть или высказать её в отчётливой речи, энклитическая конструкция заменяется изафетной с личным местоимением в качестве определения:

این کتاب من است، کتاب تو نیست In ketāb-e mán-ast, ketāb-e tó nist. Это моя книга, а не твоя.

В разговорном языке наиболее распространено указание принадлежности с помощью слова مال māl собственность: این کیف مال خواهرمه In kif māl-e xāhar-am-e. Это сумка моей сестры. این مداد مال شماست؟ In medād māl-e šomā-st? Это Ваш карандаш?

Примечание: Хотя иногда можно услышать употребление данной конструкции в отношении людей например: شما مال ایران هستید? Šomā māl-e Irān hastid? *Вы из Ирана?*, говорить так самому не рекомендуется.

Формула приветствия احوالپرسی

Для европейца вполне допустимо после слова *Здравствуйте!* перейти к деловой части беседы. На Востоке так здороваться не принято. После слов سلام عليكم Salām 'aleykom! *Мир Вам!* обязательно следуют расспросы о здоровье, о делах. Чем вежливей беседа, тем больше вопросительных предложений произносят собеседники. Давать конкретные ответы на них не нужно. Как правило, собеседники задают друг другу вопросы и отвечают на них асинхронно (не дожидаясь ответа, см. Таб. 30), а потом друг друга благодарят.

Список вопросов специфичен для каждой местности и диалекта, различны и слова благодарности. Наиболее распространенным вопросом о здоровье в Иране является حالتون خوبه? Hāl-etun xub-e? *У Вас всё хорошо?* (букв. *Ваше состояние хорошее?*) В качестве благодарности говорят خیلی ممنون Xéyli mamnun! *Большое спасибо!* (можно услышать и заимствованное مرسی Mérsi! *Спасибо!* с ударением на первом слоге).

Таб. 30. Последовательность реплик во время приветствия

1-й собеседник			2-й собеседник		
سلام عليكم!	Salām aléykom!	Здравствуйте!			
			سلام عليكم!	Salām aléykom!	Здравствуйте!
حالتون خوبه؟	Hāl-etun xub-e?	Как ваши дела?	حالتون خوبه؟	Hāl-etun xub-e?	Как ваши дела?
خیلی ممنون!	Xéyli mamnun!	Большое спасибо!	خیلی ممنون!	Xéyli mamnun!	Большое спасибо!

Прошедшее длительное время ماضی استمراری

Форма прошедшего длительного времени (ماضی استمراری māzi-ye estemrārī *имперфекта*) образуется путём присоединения приставки می mī- к форме простого прошедшего времени: گفت goft [он] *сказал* (простое прошедшее) — می گفت mīgof[t] [он] *говорил* (прошедшее длительное).

Таб. 31. Спряжение глагола آوردن āvardan/āvordan *приносить* в прошедшем длительном времени

Число	Лицо	Утверждение		Отрицание	
Ед. ч.	1	می آوردم	míāvardam	نمی آوردم	némíāvardam
	2	می آوردی	míāvardi	نمی آوردی	némíāvardi
	3	می آورد	míāvard	نمی آورد	némíāvard
Мн. ч.	1	می آوردیم	míāvardim	نمی آوردیم	némíāvardim
	2	می آوردید	míāvardid	نمی آوردید	némíāvardid
	3	می آوردند	míāvardand	نمی آوردند	némíāvardand

Приставка می mi- пишется разрывно. В положительной форме в простых глаголах ударение падает на приставку, в сложных на именную часть. В отрицательной форме приставка перетягивает на себя ударение. В третьем лице единственного числа также как и в форме простого прошедшего окончание нулевое.

Таб. 32. Разговорное спряжение глагола گذاشتن gozāštan *класть* в прошедшем длительном времени

Число	Лицо	Утверждение		Отрицание	
Ед. ч.	1	می داشتم	mízāštam	نمی داشتم	némizāštam
	2	می داشتی	mízāšti	نمی داشتی	némizāšti
	3	می داشت	mízāšt	نمی داشت	némizāšt
Мн. ч.	1	می داشتیم	mízāštim	نمی داشتیم	némizāštim
	2	می داشتین	mízāštin	نمی داشتین	némizāštin
	3	می داشتن	mízāštan	نمی داشتن	némizāštan

Спряжение глагола آوردن āvardan/āvordan *приносить* в прошедшем длительном времени показано в Таб. 31.

Глаголы بودن budan *быть* и داشتن dāštan *иметь* могут употребляться в форме прошедшего длительного времени, но чаще их ставят в простом прошедшем.

Разговорное спряжение производится также как и в прошедшем простом времени, но с присоединением приставки می mi-. Спряжение глагола گذاشتن gozāštan *класть, позволять* показано в Таб. 32.

Прошедшее длительное обозначает:

1. Регулярное действие в прошлом. В этом случае оно, как правило, сопровождается указателями типа هر روز har ruz *каждый день*, هر ساعت har sā'at *каждый час*, تمام سال tamām-e sāl *весь год* и т.д. Har sāl samanupazān dar

xāne-ye ‘amme Leylā bargozār mišod. *Каждый год варка солода проводилась в доме тёти Лейлы.*

Просто многократное действие передается формой прошедшего простого времени: ما چند بار به او تلفن کردیم Mā čand bār be u telefon kardim. *Мы несколько раз ему звонили.* Регулярное многократное действие передается прошедшим длительным временем (признак регулярности оказывается сильнее) ما هر روز چند بار به او تلفن می کردیم Mā har ruz čand bār be u telefon mikardim. *Мы каждый день ему звонили по нескольку раз.*

В разговорном языке прошедшее длительное употребляется для обозначения регулярного действия. Регулярность подчеркивается наречием هی heу *всё время, постоянно* هی بهت بهت می گفتم Hey be[h]et migoftam ke... *Я же тебе все время говорил, что...*

2. Длительное действие. В этом случае оно, как правило, сопоставляется с другим действием с помощью временного союза وقتی vaxt-i-ke *когда*. Причём здесь возможны четыре типа соотношений:

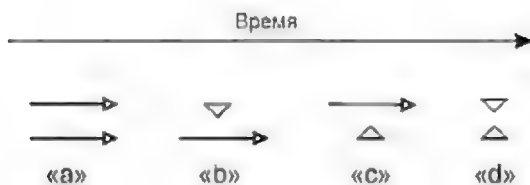

Рис. 28. Соотношения действий главного и придаточного предложений по длительности

а) Оба действия (в главном и придаточном времени) — длительные и происходили на фоне друг друга (Рис. 28 «a»):

Vaxt-i-ke man in ketāb-rā motāle‘e mikardam, to harf mizadi. *Пока я занимался по этой книге, ты разговаривал.*

б) В придаточном — длительное действие, в главном — краткое, причем краткое произошло на фоне длительного (Рис. 28 «b»):

Vaxt-i-ke nāme mineveštam, xāhar-am vāred-e otāq šod. *Когда я писал письмо, в комнату вошла моя сестра.*

в) В придаточном краткое действие, в главном длительное, причём краткое также происходит на фоне длительного (Рис. 28 «c»):

Vaxt-i-ke vāred-e kelās šodim, zang mizadand. *Когда мы вошли в класс, звенел звонок.*

В этом случае длительное действие приобретает значение *конкретности*, как действие, происходившее в определенный момент (в английском языке ему соответствует Past Continuous). В разговорном языке ему соответствует прошедшее конкретное.

г) Оба действия — краткие, и произошли почти одновременно (Рис. 28 «d»):

Sombol-rā-ke xaridim, be xāne bar-gaštīm. *Как только мы купили гуацинт, мы возвратились домой.*

Итак, форму прошедшего длительного времени следует употреблять, если действие в прошлом мыслится регулярным, длительным, конкретным, причём специальные лексические показатели могут отсутствовать.

تمرین Упражнения

3. Прочтите и переведите по поурочному словарю:

آن روز آفتاب می تابید. از هر چهارراهی که رد می شدیم، عمو نوروز دایره می زد و آواز می خواند. مثل همیشه سر به سر همدیگر می گذاشتند و می خندیدند. مادر بزرگ سمنو را در کاسه می ریخت. او هم مثل همیشه برای خودش آواز می خواند. از او هم تعجب می کردم. او با شادی آوازی می خواند. مادر بزرگ دعا می خواند و ما آمین می گفتیم. سالها بود که مادر بزرگ و احمد را سر سفره هفت سین نمی دید. انگار از سفری دور و دراز می آمد. از جایش که بلند شد با خود آواز می خواند.

میزان مقایسه صفت Степени сравнения прилагательных

Таб. 33. Образование правильной формы сравнительной степени прилагательных

Положительная степень	Сравнительная степень
روشن rowšan <i>светлый</i>	روشن تر rowšantar <i>светлее</i>
بلند boland <i>громко</i>	بلند تر bolandtar <i>громче</i>

Качественные прилагательные имеют три степени сравнения: положительную, сравнительную, превосходную. Поскольку персидские качественные прилагательные допускают наречное употребление, т.е. могут быть в предложении обстоятельством образа действия и не имеют регулярных морфологических отличий от наречий, дальнейшие рассуждения пригодны и для образования степеней сравнения наречий.

Таб. 34. Неправильные формы сравнительной степени прилагательных

Положительная степень	Сравнительная степень
خوب xub <i>хороший</i>	بهتر behtar <i>лучше</i>
زیاد ziyād <i>много</i>	بیش biš, بیشتر bištar <i>больше</i>

Основной, словарной формой считается положительная степень, например: خوب xub *хороший*, بلند boland *длинный*, روشن rowšan *светлый*. С помощью суффикса -tar от неё образуется сравнительная степень (Таб. 33):

Супплетивные (т.е. неправильные, образующиеся от других корней) формы в персидском языке немногочисленны (Таб. 34).

Суффикс сравнительной степени -tar (и превосходной степени -tarin, см. ниже) пишется разрывно за исключением следующих случаев, где он пишется слитно: بهتر behtar *лучше*, مهتر mehtar *старше*, کهتر kehtar *младше*, بیشتر bištar *больше*, کمتر kamtar *меньше*.

Сравнительный оборот строится с помощью предлога از az. Порядок слов в нём не фиксирован: از من زودتر zudtar az man – از man zudtar *раньше меня*.

امروز هوا از ديروز گرم تر است Emruz havā az diruz garmtar-ast. *Сегодня жарче, чем вчера*.
اینها را بهتر از من می دانید Inhā-rā behtar az man midānid. *Это Вы знаете лучше меня*.

Запомните обороты: بیش از پیش biš az piš *больше прежнего*, همه از پیش piš az hame (پیش از هر چیز piš az har čiz) *прежде всего*, خیلی قشنگ تر xeyli qašangtar *гораздо красивее*, پنج سال بزرگ تر panj sāl bozorgtar *на пять лет старше*.

С помощью предлога از и сравнительной степени строится аналитическая форма превосходной степени:

همه بهتر از همه behtar az hame – از همه بهتر az hame behtar *лучше всех, наилучший*

بزرگ تر از همه bozorgtar az hame – از همه بزرگ تر az hame bozorgtar *больше всех, наибольший*

Таб. 35. Образование превосходной степени прилагательных

Положительная степень	Превосходная степень
روشن rowšan <i>светлый</i>	روشن ترین rowšantarin <i>светлейший, самый светлый</i>
بلند boland <i>высокий</i>	بلند ترین bolandtarin <i>высочайший, самый высокий</i>

Синтетическая форма превосходной степени образуется от положительной с помощью суффикса tarin (Таб. 35).

Следует запомнить неправильную форму بهترین behtarin *наилучший*. Синтетическая форма بیشترین bištarin *наибольший* малоупотребительна, и часто заменяется на аналитическую форму همه بیشتر az hame bištar *больше всех*. Синтетическая форма имеет более книжный характер, тогда как аналитическая более разговорный.

В персидском языке позиция определения, выраженного прилагательным в превосходной степени, отличается от позиций других форм. В общем случае оно ставится перед определяемым словом:

دانشجوی خوب dānešju-ye xub *хороший студент* دانشجوی بهتر dānešju-ye behtar *более хороший студент*
بهترین دانشجو behtarin dānešju *самый хороший студент*.

В последнем случае словосочетание построено на примыкании, остальные – на изафетной связи. В случаях, когда хотят выразить частичность, превосходную степень ставят с изафетом, но определяемое существительное должно при этом обязательно стоять во множественном числе:

زیباترین شهرها zibātarin šahrhā *красивейшие города* ≠ زیباترین شهرها zibātarin-e šahrhā *красивейшие из городов*.

В разговорном языке широко распространена ещё одна аналитическая форма превосходной степени. Она образуется редупликацией прилагательного в изафетном словосочетании типа پر پر rog-e rog *полным полно, полный до краёв*, گرم گرم garm-e garm *жарко как в бане*, شیرین شیرین širin-e širin *приторно сладкий*. Она выражает крайнюю степень качества, но редко переводится на русский язык превосходной степенью прилагательного. Чаше она переводится фразеологизмами, например: مَت مَت مات mā-e māt šod *стал нем как рыба*,

سفید سفید sefid-e sefid šod побелел как снег, خیس خیس xis-e xis šod промок до нитки. Однако эта форма образуется не от всех качественных прилагательных.

تمرین Упражнения

4. Прочтите следующие предложения:

آن روز آفتاب طلایی تر از همیشه می تابد. آنها کم سن تر به نظر می رسیدند! تو بهتر است به فکر خودت باشی. چرا دور و برش خلوت خلوت شده است؟ طعم این رویا برایش شیرین شیرین بود. بیشتر مردم نانِ روستایی دوست دارند. بهتر است نارا هم در کنار شما نانوايي کند. باید بیشتر درس بخوانی. باید نیم ساعت زودتر به گیشه برسیم. بیشتر بچه ها در کار کشاورزی به خانواده هایشان کمک می کنند. خوش خط تر بنویس. یا دست کم واضح تر بنویس.

بله/بلی/آره/آری Утвердительные слова-предложения

Русскому утверждению «да» в персидском языке соответствуют четыре одинаковых по значению, но различных по употреблению слова:

بله	بلی
bále	báli
آره	آری
āré	āri

Слова в левой колонке **بله bále**, **آره āré** (см. табл.) употребляются в разговорной речи с той лишь разницей, что **بله bále** допустимо в официальной речи, а **آره āré** — нет. Слова в правой колонке **بلی báli**, **آری āri** имеют книжный характер, причём **آری āri** употребляется очень редко. Слово **آره āré** обладает ударением на последнем слоге, остальные слова — на первом. Слово **بله bále?**, произнесённое с вопросительной интонацией, используется для переспроса.

متن Солнечный Ноуруз نوروز آفتابی Текст

(راوی: فرزانه، مادر نارا و دارا)

آن روز آفتاب طلایی تر از همیشه می تابد. ما همه در جنب و جوش فرا رسیدن نوروز بودیم. از هر چهارراهی که رد می شدیم، عمو نوروز با لباس قرمزی بر تن و کلاهی بر سر، دایره می زد و آواز می خواند:

- عمو نوروزه، سالی یه روزه (۱).

شهر در رفت و آمدِ تحویل سال و آخرین (۲) خانه‌تکانی‌ها بود.

سنبل را که خریدیم به خانه برگشتیم. دارا و نارا مثل هر سال داشتند سفره هفت‌سین را پهن می‌کردند و مثل همیشه سر به سر همدیگر می‌گذاشتند (۳) و می‌خندیدند. تعجب می‌کردم که چرا این قدر کم‌سن به نظر می‌رسند! مادر بزرگ سمنو را در کاسه می‌ریخت. بوی عطر سمنوی داغ در اتاق پیچید. هر سال سمنوپزان در خانه عمه لیلا برگزار می‌شد. اما باز هم تعجب می‌کردم که چطور امسال دیگ سمنو در حیاط خانه خودمان روی اجاق بود!

احمد، پدر نارا و دارا، سیر و سماق را به بچه‌ها داد تا سر سفره بگذارند. او هم مثل همیشه زیر لب برای خودش آواز می‌خواند. از او هم تعجب می‌کردم. چطور امسال این قدر بلند بلند و با شادی، آوازی را می‌خواند که هیچ ربطش را نمی‌فهمم:

دیشب به سیل اشک ره (۴) خواب می‌زدم (۵) نقشی به یاد خط تو بر آب می‌زدم
روی نگار در نظرم جلوه می‌نمود (۶) وز (۷) دور بوسه بر رخ مهتاب می‌زدم
دور سبزه را که رویان می‌بستم یعنی دیگر کارهایم تمام شده است. آن وقت بود که همگی
دور سفره می‌نشستیم، مادر بزرگ دعا می‌خواند و ما آمین می‌گفتیم.

واژه‌نامه متن Солнечный Ноуруз آفتابی

آخرین āxerīn | آمین āmīn

лента rubān روبان
 лить, сыпать rixtan (riz) ریختن (ریز)
 сквозь зубы, под нос (*о пениис*) zir-e lab.. زیر لب
 зелень sabze سبزه
 подтрунивать, سر به سر گذاشتن
 прикалываться sar be sar gozāštan
 сумах somāq سماق
 солод samanpu سمنو
 варка солода samanupazān سمنوپزان
 гиацинт sombol سنبل
 чеснок; сытый sir سیر
 сель, поток seyl سیل
 радость šādī شادی
 золото telā طلا
 золотой telāyi طلایی
 духи, благовоние, аромат 'atr عطر
 дядя (*по отцу*) 'amu عمو
 дед мороз 'amu Nowruz عمو نوروز
 тётя (*по отцу*) 'amme عمه
 наступать (*о dame*) farā residan فرارسیدن
 понимать fahmidan (fahm) فهمیدن (فهم)
 Фарзана и. с. э. Farzāne فرزانه
 количество qadr قدر
 красный qermez قرمز
 миска, пиала kāse کاسه
 с шапкой на голове kolāh bar sar کلاه بر سر
 шапка, шляпа, головной убор kolāh کلاه
 малолетний kamsenn کم سن
 губа lab لب
 одетый в костюм lebās bar tan لباس بر تن
 одежда, платье, костюм lebās لباس
 Лейла и. с. э. Leylā لیلا
 бабушка mādarbozorg مادر بزرگ
 как всегда mesl-e hamiše مثل همیشه
 подобный mesl مثل
 лунный свет; красавица mahtāb مهتاب

петь āvāz xāndan آواز خواندن
 песня (*народная*) āvāz آواز
 очаг, печь ojqāq اجاق
 настолько inqadr این قدر
 отмечать bargozār kardan برگزار کردن
 повязывать; закрывать بستن (بند)
 bastan (band)

запах bu بو
 целовать buse zadan بوسه زدن
 поцелуй buse بوسه
 казаться be nazar residan به نظر رسیدن
 расстилать pahn kardan پهن کردن
 широкий pahn پهن
 светить, сиять tābidan (tāb) تابیدن (تاب)
 смена (*времени года*) tahvil تحویل
 блеск jelve جلوه
 выглядеть, казаться jelve kardan جلوه کردن
 движение jomb جنب
 суэта, волнение jomb-o juš جنب و جوش
 кипение juš جوش
 перекрёсток čahārtrāh چهارراه
 генеральная уборка xānetekāni خانه تکانی
 почерк; письмо; рукопись xatt خط
 горячий dāq داغ
 играть на барабанах dāyere zadan دایره زدن
 барабан (*большой, плоский, круглый*) dāyere دایره
 читать молитву, молиться دعا خواندن
 do'ā xāndan

молитва do'ā دعا
 котёл dig دیگ
 сказитель, сказительница, рассказчик, .. راوی
 рассказчица rāvi

связь rabt ربط
 лицо, щека gox رخ
 проезжать radd šodan رد شدن
 движение (*уличное*) raft-o āmad رفت و آمد

казаться nemudan (namā)..... نمودن (نما)	взгляд; мнение nazar..... نظر
Ноуруз Nowruz..... نوروز	казаться be nazar residan..... به نظر رسیدن
Хафтсин..... هفت سین	рисунок, барельеф; роль naqš..... نقش
(набор из 7 предметов на букву син) haftsin	давать несбыточные نقش بر آب زدن
друг друга hamdigar..... همدیگر	обещания; плести околесицу (букв.
все hamegi..... همگی	выбивать барельеф на воде, ср. писать
всегда hamīše..... همیشه	вилами по воде) naqš bar āb zadan
память yād..... یاد	любимая, возлюбленная negār..... نگار

تفسير Комментарии

1. Фольклорно-разговорная форма *Amu Nowruz-e, sāl-i ye ruz-e* соответствует литературной *Amu Nowruz-ast, sāl-i yek ruz-ast* [Это] Дед мороз (букв. дядя Ноуруз), [он] бывает один день в году.

2. Прилагательное *آخرین āxerin, āxarin* последний ставится по отношению к определяемому слову в препозиции без изафета: *آخرین روزها āxerin ruzhā* последние дни. Такое же значение можно передать и изафетной конструкцией *روزهای آخر ruzhā-ye āxer*, однако оно стилистически несколько снижено.

3. В персидском языке нет возвратных глаголов (соответствующих русским с частицей -ся). Для указания на взаимно направленное действие используется слово *همدیگر hamdigar* друг друга, друг к другу, друг с другом и т. д. Выражение *سر به سر همدیگر می گذاشتند sar be sar-e hamdigar migozāštand* можно перевести, как они друг к другу прикалываются.

4. В поэзии для создания нужной ритмики используются архаичные формы слов, где вместо долгих гласных стоят сходные краткие: *راه gāh* ← *راه gāh* путь, дорога.

5. Выражение *راه چیزی زدن gāh-e čiz-i zadan* в общем случае означает пойти по пути чего-либо. Здесь *راه خواب زدن gāh-e xāb zadan* означает погрузиться в грёзы.

6. Для того чтобы не повторять компонирующий глагол *کردن kardan* делать, используют его заменители глаголы *نمودن nemudan* показывать и *ساختن sāxtan* строить. Выражение *جلوه نمودن jelve nemudan* соответствует сочетанию *جلوه کردن jelve kardan* казаться.

7. Для экономии слогов в поэтической речи используются разного рода стяжения. Графическое слово *وز v-az* представляет собой стяжение двух служебных слов: союза *و va* и, предлога *از az* из.

تمرین Упражнения

5. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

آن روز آفتاب طلایی تر ... همیشه می تابد. ما همه ... جنب و جوش نوروز بودیم. ... هر چهارراهی که رد می شدیم، عمو نوروز ... لباس قرمزی ... تن و کلاهی ... سر آواز می خواند. شهر

... رفت و آمد آخرین خانه‌تکانی‌ها بود. سنبل ... که خریدیم ... خانه برگشتیم. دارا و ناراه داشتند سفره هفت‌سین ... پهن می‌کردند و مثل همیشه سر ... سر همدیگر می‌گذاشتند. چرا این قدر کم‌سن ... نظر می‌رسند؟ مادر بزرگ سمنو ... کاسه می‌ریخت.

بوی عطر سمنوی داغ ... اتاق پیچید. هر سال سمنوپزان ... خانه عمه لیلا برگزار می‌شد. چطور امسال دیگ سمنو ... حیاط خانه خودمان ... اجاق بود! احمد، پدر ناراه و دارا، سیر و سماق ... بچه‌ها داد. او هم مثل همیشه ... لب ... خودش آواز می‌خواند. ... او هم تعجب می‌کردم. چطور امسال این قدر بلند بلند و با شادی، آوازی ... می‌خواند که هیچ ربطش ... نمی‌فهم؟ ... سبزه ... روبان می‌بستم. آن وقت بود که همگی ... سفره می‌نشستیم.

6. Поставьте глаголы в нужную форму:

آن روز آفتاب طلایی‌تر از همیشه (تاییدن). ما همه در جنب و جوش نوروز (بودن). از هر چهارراهی که (رد شدن)، عمو نوروز با لباس قرمزی بر تن و کلاهی بر سر، دایره (زدن) و آواز (خواندن). شهر در رفت و آمدِ تحویل سال و آخرین خانه‌تکانی‌ها (بودن). سنبل را که (خریدن) به خانه (برگشتن). دارا و ناراه مثل همیشه سر به سر همدیگر (گذاشتن) و (خندیدن). من (تعجب کردن) که چرا این قدر کم‌سن (به نظر رسیدن)! مادر بزرگ سمنو را در کاسه (ریختن). بوی عطر سمنوی داغ در اتاق (پیچیدن).

هر سال سمنوپزان در خانه عمه لیلا (برگزار شدن). اما باز هم (تعجب کردن) که چطور امسال دیگ سمنو در حیاط خانه خودمان روی اجاق (بودن)! احمد، پدر ناراه و دارا، سیر و سماق را به بچه‌ها (دادن) تا سر سفره (گذاشتن). او هم مثل همیشه زیر لب برای خودش آوازی را (خواندن). از او هم (تعجب کردن). چطور امسال این قدر بلند بلند و با شادی، آوازی را (خواندن) که هیچ ربطش را (فهمیدن). دور سبزه را که روبان (بستن) یعنی دیگر کارهایم (تمام شدن). آن وقت (بودن) که همگی دور سفره (نشستن)، مادر بزرگ دعا (خواندن) و ما آمین (گفتن).

7. Вставьте артикль, где необходимо:

ما همه در جنب و جوش ... نوروز بودیم. از هر چهارراه ... که رد می‌شدیم، عمو نوروز دایره می‌زد و آواز می‌خواند. شهر در رفت و آمدِ تحویل سال و آخرین خانه‌تکانی‌ها ... بود. سنبل ... را که خریدیم به خانه برگشتیم. تعجب ... می‌کردم که چرا این قدر کم‌سن به نظر می‌رسند! هر سال سمنوپزان در خانه ... عمه لیلا برگزار می‌شد. او هم مثل همیشه زیر لب برای خودش آواز ...

می خواند. چطور امسال این قدر بلند بلند و با شادی، آواز... را می خواند که هیچ ربطش را نمی فهمم. دور سبزه... را که روبان می بستم یعنی دیگر کارهایم تمام شده است. آن وقت بود که همگی دور سفره... می نشستیم، مادر بزرگ دعا... می خواند و ما آمین می گفتیم.

8. Ответьте на вопросы:

راوی کیست؟ آن روز آفتاب چطور می تابید؟ همه در چه حالتی بودند؟ از هر چهارراهی که رد می شدیم، چه کسی دایره می زد و آواز می خواند؟ شهر در چه حالتی بود؟ آنها کی به خانه برگشتند؟ دارا و نارا مثل هر سال چه کار می کردند؟ راوی از چه چیز تعجب می کرد؟ مادر بزرگ سمنو را در چه چیز می ریخت؟ بوی چه چیز در اتاق پیچید؟ هر سال سمنوپزان در کجا برگزار می شد؟ امسال دیگ سمنو کجا بود؟ احمد کی بود؟ احمد سیر و سماق را به کی داد و چرا؟ احمد هم مثل همیشه زیر لب برای خودش چی و چطور می خواند؟ این آواز با نوروز چه ربطی داشت؟ راوی دور سبزه را چی می بست؟ مادر بزرگ چه دعایی می خواند و آنها آخرش چی می گفتند؟

9. Закончите предложения:

هر سال سمنوپزان در خانه...	آن روز آفتاب طلایی تر...
اما باز هم تعجب می کردم که چطور امسال	ما همه در جنب و جوش...
دیگ سمنو...	از هر چهارراهی که رد می شدیم...
احمد، پدر نارا و دارا، سیر و سماق را...	عمو نوروزه...
او هم مثل همیشه زیر لب...	شهر در رفت و آمد...
از او هم...	سنبل را که خریدیم...
چطور امسال این قدر بلند بلند...	دارا و نارا مثل هر سال...
دور سبزه را که روبان...	و مثل همیشه سر به سر همدیگر...
آن وقت بود که همگی دور سفره...	تعجب می کردم که چرا این قدر کم سن...
مادر بزرگ دعا می خواند و...	مادر بزرگ سمنو را در...
	بوی عطر سمنوی داغ...

10. Переведите слова и словосочетания:

Наша рассказчица, в тот день, золотистое солнце; более золотистое, чем обычно; каждый перекрёсток, движение по городу, наступление Нового года, последняя уборка, купить сумах, Дед мороз, как и каждый год, красная одежда, бить в барабан, расстилать скатерть,

такой малолетний, казаться малолетним, накрывать Хафтсин, как обычно, лить солод, бабушка, дедушка, аромат гиацинта, горячий солод, заполнить комнату, устраивать в доме те-ти, двор нашего дома, отдать детям, положить на скатерть, напевать себе под нос, сидеть вокруг скатерти, повязать ленту вокруг скатерти, остальные дела, именно в это время, читать молитву, говорить аминь.

11. Выберите правильный вариант:

راوی (فرزانه، نارا، دارا) است. آن روز (مهتاب، آفتاب، خورشید) طلایی تر از همیشه می تابید. از هر چهارراهی که رد می شدیم، عمو نوروز با لباس (سبزی، زردی، قرمزی) بر تن دایره می زد و آواز می خواند. شهر در رفت و آمدِ تحویل (روز، ماه، سال) و آخرین خانه تکانی ها بود. (سماق، سنبل، سنجد) را که خریدیم به خانه برگشتیم. دارا و نارا مثل هر سال داشتند (سفره، اجاق، کاسه) هفت سین را پهن می کردند و مثل همیشه سر به سر همدیگر می گذاشتند. تعجب می کردم که چرا این قدر (کم پیدا، کم سن، کم اهمیت) به نظر می رسند! مادر بزرگ سمنو را در (سفره، اجاق، کاسه) می ریخت.

بوی عطر (سمنوی، سنبل، سنجد) داغ در اتاق پیچید. هر سال سمنوپزان در خانه (عمو، عمه، خواهر) لیلا برگزار می شد. اما باز هم تعجب می کردم که چطور امسال (کاسه، دیگ، دایره) سمنو در حیاط خانه خودمان روی اجاق بود! احمد، (عموی، پدر، برادر) نارا و دارا، سیر و سماق را به بچه ها داد تا سر (سفره، اجاق، کاسه) بگذارند. او هم مثل همیشه زیر (لب، چشم، گوش) برای خودش آواز می خواند. دور سبزه را که (کلاه، لباس، روبان) می بستم یعنی دیگر کارهایم تمام شده است. آن وقت بود که همگی دور (اجاق، سفره، هفت سین) می نشستیم، مادر بزرگ (دعا، خط، آواز) می خواند و ما آمین می گفتیم.

12. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

اون روز آفتاب طلایی تر از همیشه می تابید. ما همه تو جنب و جوش نوروز بودیم. از هر چهارراهی که رد می شدیم، عمو نوروز با لباس قرمزی به تن و کلاهی به سر، دایره می زد و آواز می خوند:

- عمو نوروزه، سالی یه روزه.

شهر تو رفت و آمدِ تحویل سال و آخرین خونه تکونی ها بود. سنبل را که خریدیم به خونه برگشتیم. دارا و نارا مثل هر سال داشتن سفره هفت سینو پهن می کردن و مثل همیشه سر به سر

همديگه مي داشتند و مي خنديدن. تعجب مي کردم که چرا انقد کم سن به نظر مي رسن! مادر بزرگ سمنو رو تو کاسه مي ريخت. بوي عطر سمنوي داغ تو اتاق پيچيد. هر سال سمنوپزان تو خونه عمه ليلا برگزار مي شد. اما بازم تعجب مي کردم که چطور امسال ديگ سمنو تو حياط خونه خودمون روي اجاق بود! احمد، پدر نارا و دارا، سير و سماقو به بچه ها داد تا سر سفره بذارن. او هم مثل هميشه زير لب برا خودش آواز مي خوند. از اونم تعجب مي کردم. چطور امسال انقد بلند بلند و با شادي، آوازي رو مي خونه که هيچ ربطشو نمي فهمم. دور سبزه رو که روبان مي بستم يعني ديگه کارام تموم شده. اون وخت بود که همگي دور سفره مي نشستيم، مادر بزرگ دعا مي خوند و ما آمين مي گفتيم.

13. Дайте толкования:

کم سن عکس...	نوروز يعني...
داغ عکس...	آفتاب يعني...
عمه خواهر...	چهارراه يعني...
ديگ چيزي است که...	رد شدن يعني...
سمنو يکي از...	عمو برادر...
حياط جايي است که...	لباس چيزي است که...
اجاق چيزي است که...	قرمز يعني...
بلند عکس...	کلاه چيزي است که...
نگار يعني...	دايره چيزي است که...
شاد عکس...	آواز چيزي است که...
نقش چيزي است که...	سنبيل نوعي...
مهتاب يعني...	هفت سين هفت چيز است که...
آمين کلمه اي است که...	سفره چيزي است که...

14. Переведите:

Нашей рассказчицей была мать Нары Фарзана. В тот день, говорит она, солнце светило более золотисто, чем обычно. Все мы были погружены в суету Ноуруза. Какой бы перекрёсток мы ни проезжали, там был Дед мороз (букв. дядя Ноуруз). Он был в красной одежде и шапке, играл на барабане и пел: «Это Дед мороз, он бывает раз в год».

Город был в движении последних уборок и смены времён года. Как только мы купили гиацинты и солод, мы сразу же вернулись домой. А дома, как и каждый год, Нара и Дара расстилали скатерть Хафтсина. Они как всегда подтрунивали друг над другом и посмеивались. Просто удивительно, какими малолетними детьми они казались. Бабушка наливала солод в миску. Аромат горячего солода заполнил комнату. Каждый год мы варили солод у тётки Лейлы. Как это получилось, что в этом году котёл для солода оказался на плите в нашем дворе?

Ахмед, отец Дары, дал детям чеснок и сумах, чтобы они положили их на скатерть с Хафтсином. Сам он что-то напел себе под нос. Ему я тоже удивляюсь. В этом году он поёт громко-громко песню, отношения которой к празднику я не понимаю. Теперь я повязываю ленту вокруг скатерти. Это значит, что работа закончена. Бабушка громко читает молитву, и все говорят «Аминь».

متن نوруз желаний نوروز آرزوها Текст

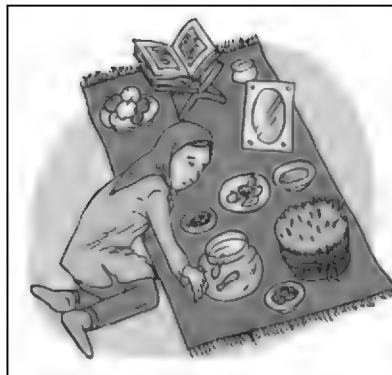
نارا: يک بار ديگر بين همه چيز سر سفره هست.

دارا: بگذار بينم (۱). «سماق ترش، سير بودار، سمنوی شیرين، سرکه ترش، سنجده هسته دار،

سنبل خوشگل، سيب قرمز» سنجاق سر تو، ساک مادر بزرگ، سماور مادر و ساعت پدر. بله همه چيز هست. چند تا سين هم اضافه هست!

نارا: پس کن دارا، مسخره بازی درنيار (۲). ماهی ها چي؟ بين ماهی ها زنده اند؟

دارا: ماهی ها... آره. بدجوری زنده اند. يعني زيادی زنده اند! خیلی ورجه و ورجه می کنند.

فرزانه (مادر): نه عزيزم، می گویند موقع تحويل سال رفتار حيوانات متفاوت می شود.

مادر بزرگ: مادر جان، نارا، آن دیوان حافظ را به من بده تا تفالی به خواجۀ شیراز (۳) بزنم.
 بچه‌ها برای برآورده شدن آرزوهایشان دعا کنید. آن روزها ما برای سلامتی و ازدواج دعا
 می‌کردیم.

دارا: نارا از فرصت استفاده کن... ازدواج... و...

نارا: تو بهتر است به فکر خودت باشی. راستی یادت باشد سیزده‌بدر (۴) سبزه گره بزنی تا
 بخت باز شود. ولی سعی کن گره کور زنی (۵)!

آن وقت همه می‌خندیدند و مادر از ته دل برای خوشبختی بچه‌هایش دعا می‌کرد.

واژه‌نامه متن *Ноуруз желаний* نوروز آرزوها *Словарь к тексту*

красивый хоşgel	خوشگل	желание ārezu	آرزو
диван (собрание стихотворений); совет	دیوان	да āge	آره
divān		от всего сердца, искренне,	از ته دل
кстати, между прочим rāsti	راستی	с чистой душой az tah-e del	
поведение raftār	رفتار	женитьба, замужество ezdevāj	ازدواج
живой zende	زنده	пользование estefāde	استفاده
слишком ziyādi	زیادی	пользоваться estefāde kardan	استفاده کردن
сумка; портфель sāk	ساک	добавление; изафет ezāfe	اضافه
уксус serke	سرکه	судьба baxt	بخت
старание, попытка sa`y	سعی	ужасно; страшно, жутко badjuri	بدجوری
пытаться, стараться sa`y kardan	سعی کردن	исполнение bar-āvarde šodan	برآورده شدن
здоровье salāmati	سلامتی	довольно bas	بس
самовар samāvar	سماور	прекратить bas kardan	بس کردن
заколка; скрепка sanjāq	سنجاق	душистый budār	بودار
лох; облепиха senjed	سنجد	думай о себе	به فکر خودت باش
яблоко sib	سیب	be fekr-e xod-at bāš	
Сиздебедар (13-й день Ноуруза)	سیزده‌بدر	кислый torš	ترش
sizdebedar		гадание tafā`ol	تفأل
Шираз Širāz	شیراز	гадать tafā`ol zadan	تفأل زدن
милый; дорогой `aziz	عزیز	дно tah	ته
удобный случай forsāt	فرصت	Хафиз (поэт) Hāfez	حافظ
мысль fekr	فکر	животное heyvān (heyvānāt) ..	حیوان (حيوانات)
слепой kur	کور	ходжа xāje	خواجه

паясничание masxarebāzi مسخره بازی
 момент mowqe' (mavāqe') موقع (مواقع)
 прыгать, скакать ورجه وورجه کردن
 varje-vurje kardan
 с косточкой hastedār هسته دار
 помни yād-at bāšad یادت باشد

узел gereh گره
 завязать узел gereh zadan گره زدن
 рыба māhi ماهی
 различный motefāvet متفاوت
 насмешка; шут; глупый masxare مسخره
 паясничать, مسخره بازی در آوردن
 Ваньку валять masxarebāzi dar-āvardan

تفسير Комментарий

1. После слова بگذار bógzār пусть ставится аорист: بگذار ببینم bógzār bébinam дай-ка посмотреть.
2. Разговорное стяжение مسخره بازی در نیار masxarebāzi dar-náyār соответствует литературному مسخره بازی در نیاور masxarebāzi dar-náyāvar не паясничай.
3. Сочетание خواجه شیراز Xāje-ye Širāz Ширазский ходжа — одно из прозвищ Хафиза.
4. Последний (тринадцатый) день празднования Ноуруза называется سیزده بدر sizdebedar Сиздебедар (букв. тринадцать за дверь). В этот день совершают поездки за город, посещают родственников и гадают (только для девушек). Согласно древнему поверью, которому более трёх тысяч лет, для исполнения своего желания девушке надо произнести его, завязывая узлом росток зелени из набора Хафтсин:

یادت باشد سیزده بدر سبزه گره بزنی تا بخت باز شود Yād-at bāšad sizdebedar sabze gereh bezani, tā baxt-at bāz šavad. Не забудь на Сиздебедар завязать узлом зелень, чтобы твоя судьба исполнилась. Узел из ветвей и ростков со времён легендарного царя Каю Марса считается символом союза мужчины и женщины.

5. Если узел можно будет развязать, дёрнув за кончик, то желание исполнится. Если же у девушки узел получится неразвязываемый (کور kur слепой), то желание не исполнится:

سعی کن گره کور نرنی Sa'y kon gereh-e kur nāzani. Смотри, не завязжи слепой узел (букв. Постарайся не завязывать слепой узел).

تمرین Упражнения

15. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

یک بار دیگر بین همه چیز ... سفره هست؟ سنجاق ... تو، ساک مادر بزرگ، سماور مادر و ساعت پدر. مادر جان، نارا، آن دیوان حافظ ... من بده تا تفالی ... خواجه شیراز بزنم. بچه‌ها ... برآورده شدن آرزوهایتان دعا کنید. آن روزها ما ... سلامتی و ازدواج دعا می کردیم. نارا ... فرصت استفاده کن ... تو بهتر است ... فکر خودت باشی. آن وقت همه می خندیدند و مادر ... ته دل ... خوشبختی بچه‌هایش دعا می کرد.

16. Поставьте глаголы в нужную форму:

یک بار دیگر بین همه چیز سر سفره (بودن)؟ بگذار (دیدن). بله همه چیز (بودن). چند تا سین هم اضافه (بودن)!(بس کردن) دارا، (مسخره‌بازی درآوردن). بین ماهی‌ها زنده (بودن)؟ بدجوری زنده (بودن). خیلی (ورجه وورجه کردن). نه عزیزم، (گفتن) موقع تحویل سال رفتار حیوانات متفاوت (شدن). مادر جان، آن دیوان حافظ را به من (دادن) تا تفالی به خواجه شیراز (زدن). بچه‌ها برای برآورده شدن آرزوهایتان (دعا کردن). آن روزها ما برای سلامتی و ازدواج (دعا کردن). نارا از فرصت (استفاده کردن). تو بهتر (بودن) به فکر خودت (بودن). راستی یادت (بودن) سیزده‌بدر سبزه (گره زدن) تا بختت (باز شدن). ولی (سعی کردن) گره کور (زدن)! آن وقت همه (خندیدن) و مادر از ته دل برای خوشبختی بچه‌هایش (دعا کردن).

17. Ответьте на вопросы:

آیا همه چیز سر سفره بود؟ چند تا سین اضافه بود؟ ماهی‌ها زنده بودند؟ «بدجوری زنده» به نظر دارا یعنی چه؟ در باره رفتار حیوانات موقع تحویل سال چه می‌گویند؟ مادر بزرگ دیوان حافظ را برای چه می‌خواست؟ بچه‌ها برای برآورده شدن آرزوهایشان باید چه کار بکنند؟ آن روزها آنها برای سلامتی و ازدواج چه کار می‌کردند؟ نارا باید از چه فرصتی استفاده بکند؟ دارا بهتر است به فکر چه کسی باشد؟ چه کسی باید سیزده‌بدر سبزه گره بزند و برای چه؟ او باید سعی کند چه کار کند؟ آن وقت همه چه کار می‌کردند؟ مادر از ته دل برای خوشبختی بچه‌هایش چه کار می‌کرد؟

18. Закончите предложения:

یک بار دیگر بین ... | بگذار ببینم. «سماق ترش ...

سنجاق سر تو...	بچه‌ها برای برآورده شدن آرزوهایتان...
چند تا سین هم...	آن روزها ما برای سلامتی...
بس کن دارا...	نارا از فرصت...
بین ماهی‌ها...	تو بهتر است ...
بدجوری...	راستی یادت باشد...
خیلی ورجه و ورجه...	ولی سعی کن...
نه عزیزم، می‌گویند موقع تحویل سال...	آن وقت همه می‌خندیدند و مادر از ته دل...
نارا، آن دیوان حافظ را...	

19. Переведите слова и словосочетания:

Ещё раз посмотреть, сладкий солод, кислый уксус, красивый гиацинт, красное яблоко, заколка у тебя на голове, облепиха с косточками, пахучий чеснок, несколько лишних вещей, часы отца, самовар матери, живые рыбки, момент прихода Нового года, поведение животных, различное поведение, подать диван Хафиза, Ширазский ходжа, помолиться за здоровье, погадать на диване Хафиза, помолиться за исполнение желаний, воспользоваться случаем, подумать о себе, завязать узел, развязать узел, завязать мёртвый узел, счастье детей, помолиться с чистой душой.

20. Выберите правильный вариант:

يک بار ديگر بين همه چيز سر (سماور، سفره، ساعت) هست؟ سماق (بودار، هسته‌دار، ترش)، سمنوی شیرین، سرکه ترش، سنبل خوشگل، سیب قرمز... (سنجاق، سماور، ساک) سر تو، (سنجاق، سماور، ساک) مادر بزرگ، (سنجاق، سماور، ساک) مادر و ساعت پدر. چند تا (سین، جیم، شین) هم اضافه هست! (ماهی‌ها، حیوانات، آدمها) چی؟ بین (ماهی‌ها، حیوانات، آدمها) زنده‌اند؟ نه عزیزم، می‌گویند موقع تحویل سال رفتار (ماهی‌ها، حیوانات، آدمها) متفاوت می‌شود. مادر جان، نارا، آن (تفال، دیوان، سماور) حافظ را به من بده تا تفالی به خواجۀ شیراز بزنم. بچه‌ها برای برآورده شدن (آرزوهایتان، ازدواجتان، بختتان) دعا کنید. آن روزها ما برای سلامتی و برآورده شدن (آرزوها، ازدواج، بخت) دعا می‌کردیم. نارا از (سنجاق، فرصت، سنبل) استفاده کن. تو بهتر است به (ازدواج، بخت، فکر) خودت باشی. راستی یادت باشد سیزده بدر (سبزه، سمنو، سماق) گره بزنی تا (ازدواج، بخت، فکر) باز شود. ولی سعی کن (دایره، گره، تلفن) کور زنی! مادر از ته (سماور، اتاق، دل) برای خوشبختی بچه‌هایش دعا می‌کرد.

21. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

- دارا! یه بار دیگه بین همه چیز سر سفره هس؟ - بذار بینم. بله همه چیز هس. چند تا سینم اضافه هس! - بس کن دارا، مسخره بازی درنیار. ماهی ها چی؟ بین ماهی ها زنده ان؟ - ماهی ها... آره. بدجوری زنده ان. یعنی زیادی زنده ان! خیلی ورجه وورجه می کنن. - نه عزیزم، میگن موقع تحویل سال رفتار حیوونا متفاوت می شه. - مادر جون، نارا، اون دیوان حافظو به من بده تا تفالی به خواجه شیراز بزنم. بچه ها برا برآورده شدن آرزوها تون دعا کنین. اون روزا ما برا سلامتی و ازدواج دعا می کردیم. - نارا از فرصت استفاده کن... ازدواج... و... - تو بهتره به فکر خودت باشی. راستی یادت باشه سیزده بدر سبزه گره بزنی تا بخت باز شه. ولی سعی کن گره کور نزنی! - اون وخت همه می خندیدن و مادر از ته دل برا خوشبختی بچه هاش دعا می کرد.

22. Дайте толкования:

خواجه شیراز یعنی...

دیوان یعنی...

دل یعنی...

خوشگل یعنی...

حافظ یعنی...

قرمز یعنی...

سماور چیزی است که برای...

23. Переведите:

Дара, ещё раз взгляни, всё ли на месте на скатерти Хафтсина? — Дайка взглянуть: красное яблоко, кислый сумах, сладкий солод, кислый укус, красивый гиацинт, облепиха с косточками, пахучий чеснок — всё есть. У нас тут ещё несколько «синов»: у тебя на голове заколка, у отца часы, у матери самовар, у бабушки сумка. — Хватит паясничать. А рыбки? Рыбки живые? — Да, жутко живые. Слишком живые, во всю прыгают. — Говорят, поведение животных в момент наступления Нового года (букв. смены года) особенное (букв. отлича-ется).

— Сынок, подай мне тот диван Хафиза, я погадаю. Дети, помолитесь об исполнении своих желаний. В те времена мы всегда молились о замужестве и здоровье. Давай, Нара, воспользуйся случаем, помолись о замужестве. Уж лучше подумай о себе. Кстати, не забудь на Сиздебедар завязать узлом ростки, чтоб твоё желание исполнилось. Смотри, не завяжи мёртвый узел. Тут все смеются. А мать с чистой душой молится о счастье своих детей.

متن *Ноуруз grëz* نوروز رویایی Текст

فرزانه از این همه ماجرای عجیب تعجب می کرد. سالها بود که مادر بزرگ و احمد را سر سفره هفت سین نمی دید. سالها بود که دیگر برق سکه هایی که احمد سر سفره می گذاشت (۱) چشمانش را خیره نمی کرد.

فرزانه یادش آمد که حتی عید امسال فقط نارا و نامزدش در کنار او سر سفره بودند. بیشتر روزهای عید را به دید و بازدید گذراندند. آنها حتی سیزده بدر را هم از شهر بیرون نرفتند و در همان پارک سر کوچه چند ساعتی را آجیل خوردند و گفتند و خندیدند. راستی مادر بزرگ و پدر کجا هستند؟ فرزانه تعجب می کرد که چرا دور و برش این قدر خلوت شده است.

صدای زنگ تلفن فرزانه را به خود آورد. چشمانش را که باز کرد رویاهای عیدانه از سرش پرید. انگار از سفری دور و دراز می آمد. چقدر طعم این رویا برایش شیرین بود، درست مثل همان روزها؛ همان روزهایی که با احمد و مادر بزرگ و بچه ها سر سفره می نشستند. از جایش که بلند شد با خود آواز می خواند:

- دیشب به سیل اشک ره خواب می زدم...

واژه نامه متن *Ноуруз grëz* نوروز رویایی Словарь к тексту

به خود آوردن привести в чувство	آجیل орешки ājil
be xod āvardan	این همه так много; настолько in hame
پريدن (پر) летать; прыгать paridan (par)	برق блеск; молния; электричество barq
حتی даже hāttā	

удивительный 'ajib	عجیب	уставиться xire šodan	خیره شدن
праздник 'eyd	عید	привлечь внимание xire kardan	خیره کردن
праздничный 'eydāne	عیدانه	окружение dowl-o bar-aš	دور و برش
переулок kuče	کوچه	посещение did-o bāzdid	دید و بازدید
проводить	گذراندن (گذران)	наваждение go'ya	رویا
	gozarāndan (gozarān)	уже долгие годы как sāl hā bud-ke	سالها بود که
приключение mājerā	ماجرا	путешествие safar	سفر
вспомнил [он] yād-aš āmad	یادش آمد	монета sekke	سکه
		вкус, привкус ta'm	طعم

تفسیر Комментарий

1. Слово **سکه sekke монета** также начинается на букву **س sīn**, поэтому, по мнению некоторых иранцев, входит в набор Хафтсин.

تمرین Упражнения

24. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

فرزانه ... این همه ماجرای عجیب تعجب می کرد. سالها بود که مادر بزرگ و احمد ...
 سفره هفت سین نمی دید. سالها بود که دیگر برق سکه هایی که احمد ... سفره می گذاشت چشمانش
 ... خیره نمی کرد. فرزانه یادش آمد که حتی عید امسال فقط نارا و نامزدش ... کنار او ... سفره
 بودند. بیشتر روزهای عید ... دید و بازدید گذراندند. آنها حتی سیزده بدر ... هم ... شهر بیرون
 نرفتند و ... همان پارک ... کوچه چند ساعتی ... آجیل خوردند.
 صدای زنگ تلفن فرزانه ... خود آورد. چشمانش ... که باز کرد رویاهای عیدانه ... سرش
 پرید. انگار ... سفری دور و دراز می آمد. چقدر طعم این رویا ... او شیرین بود. همان روزهایی که
 ... احمد و مادر بزرگ و بچه ها سر سفره می نشستند. ... جایش که بلند شد ... خود آواز می خواند:
 - دیشب ... سیل اشک ره خواب می زدم...

25. Поставьте глаголы в нужную форму:

فرزانه از این همه ماجرای عجیب (تعجب کردن). سالها (بودن) که مادر بزرگ و احمد را
 سر سفره هفت سین (دیدن). سالها (بودن) که دیگر برق سکه هایی که احمد سر سفره (گذاشتن)
 چشمانش را (خیره کردن). فرزانه (یاد آمدن) که حتی عید امسال فقط نارا و نامزدش در کنار او سر

سفره (بودن). بیشتر روزهای عید را به دید و بازدید (گذراندن). آنها حتی سیزده بدر را هم از شهر (بیرون رفتن) و در همان پارک سر کوچه چند ساعتی را آجیل (خوردن) و (گفتن) و (خندیدن). راستی مادر بزرگ و پدر کجا (بودن)؟ فرزانه (تعجب کردن) که چرا دور و برش این قدر خلوت (شدن). صدای زنگ تلفن فرزانه را به خود (آوردن). چشمانش را که (باز کردن) رویاهای عیدانه از سرش (پريدن). انگار از سفری دور و دراز (آمدن). چقدر طعم این رویا برایش شیرین (بودن)، درست مثل همان روزها؛ همان روزهایی که با احمد و مادر بزرگ و بچه‌ها سر سفره (نشستن). از جایش که (بلند شدن) و (آواز خواندن):

- دیشب به سیل اشک ره خواب (زدن).

26. Вставьте артикль, где необходимо:

فرزانه از این همه ماجرای عجیب... تعجب می کرد. او سالها بود که دیگر برق سکه‌های... که احمد سر سفره می گذاشت چشمانش را خیره نمی کرد. فرزانه یادش آمد که حتی عید امسال فقط نارا و نامزدش در کنار او سر سفره... بودند. آنها حتی سیزده بدر را هم از شهر بیرون نرفتند و در همان پارک سر کوچه چند ساعت... را آجیل خوردند و گفتند و خندیدند. راست... مادر بزرگ و پدر کجا هستند؟ صدای زنگ تلفن... فرزانه را به خود آورد. انگار از سفر... دور و دراز می آمد. همان روزهای... که با احمد و مادر بزرگ و بچه‌ها سر سفره می نشستند. از جایش که بلند شد با خود آواز... می خواند:

- دیشب به سیل اشک ره خواب... می زدم.

27. Ответьте на вопросы:

فرزانه از چی تعجب می کرد؟ او سالها بود که چه کسی را سر سفره هفت سین نمی دید و چه چیز چشمانش را خیره نمی کرد؟ فرزانه چی یادش آمد؟ آنها بیشتر روزهای عید را به چی گذراندند؟ آنها حتی سیزده بدر هم چه کاری نکردند؟ آنها در همان پارک سر کوچه چند ساعتی چه کار می کردند؟ به نظر شما مادر بزرگ و پدر کجا هستند؟ چرا دور و بر فرزانه این قدر خلوت شده است؟ چه چیز فرزانه را به خود آورد و چشمانش را که باز کرد چه چیز از سرش پرید؟ او انگار از کجا می آمد و چه چیز برایش شیرین بود؟ آن روزها فرزانه با چه کسانی و کجا می نشستند؟ فرزانه از جایش که بلند شد چه کار می کرد؟

28. Закончите предложения:

سالها بود که مادر بزرگ و احمد را...

فرزانه از این همه...

سالها بود که دیگر برق سکه‌هایی که...
 فرزانه یادش آمد که حتی...
 بیشتر روزهای عید را...
 آنها حتی سیزده‌بدر را هم...
 در همان پارک سر کوچه چند ساعتی را...
 راستی مادر بزرگ و پدر...
 فرزانه تعجب می‌کرد که چرا...
 صدای زنگ تلفن فرزانه را...

چشمانش را که باز کرد...
 انگار از سفری دور...
 چقدر طعم این رویا برایش...
 درست مثل همان روزهایی که با احمد و مادر
 بزرگ...
 از جایش که بلند شد...
 دیشب به سیل اشک...

29. Переведите слова и словосочетания:

Удивиться наваждениям, удивительные наваждения, столько лет, на скатерти Хафт-сина, блеск монет, положить на скатерть, привлечь внимание, праздник в этом году, рядом с ней, большая часть дней, праздничные дни, провести время в гостях, выйти из двора, в том же парке, в том же переулке, несколько часов, есть орешки, удивляться про себя, вокруг неё, так пусто, телефонный звонок, привести в чувство, открыть глаза, праздничные наваждения, вылететь из головы, дальнее странствие, вернуться из путешествия, сладкие грёзы, встать с места, запеть песню.

30. Выберите правильный вариант:

فرزانه از این همه (رویا‌های، ماجرای، بازدیدهای) عجیب تعجب می‌کرد. سالها بود که مادر بزرگ و (احمد، امیر، بیتا) را سر سفره هفت سین نمی‌دید. سالها بود که دیگر برق (سکه‌هایی، سنبلهایی، سنجاقهایی) که احمد سر سفره می‌گذاشت چشمانش را خیره نمی‌کرد. فرزانه یادش آمد که حتی عید امسال فقط نارا و (نامزدش، برادرش، خواهرش) در کنار او سر سفره بودند. بیشتر روزهای عید را به (جنب و جوش، رفت و آمد، دید و بازدید) گذراندند.

آنها حتی سیزده‌بدر را هم از (شهر، اتاق، حیاط) بیرون نرفتند و در همان پارک سر کوچه چند ساعتی را (سکه، آجیل، سرکه) خوردند و گفتند و خندیدند. فرزانه با خود تعجب می‌کرد که چرا دور و برش این قدر (خلوت، قشنگ، پهن) شده است. صدای زنگ (مدرسه، تلفن، ساعت) فرزانه را به خود آورد. چشمانش را که باز کرد (رویا‌های، آرزوهای، جلوه‌های) عیدانه از سرش پرید. انگار از (دایره‌ای، سیلی، سفری) دور و دراز می‌آمد. چقدر (طعم، بوی، برق) این رویا

برایش شیرین بود، درست مثل همان روزهایی که با احمد و مادر بزرگ و بچه‌ها سر (کاسه، سفره، سبزه) می‌نشستند. از جایش که (بلند، داغ، دور) شد با خود آواز می‌خواند.

31. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

فرزانه از این همه ماجرای عجیب تعجب می‌کرد. سالها بود که مادر بزرگ و احمد رو سر سفره هفت سین نمی‌دید. سالها بود که دیگه برق سکه‌هایی که احمد سر سفره می‌داشت چشماشو خیره نمی‌کرد. فرزانه یادش اومد که حتی عید امسال فقط نارا و نامزدش کنار اون سر سفره بودن. بیشتر روزای عیدو به دید و بازدید گذروندن. اونا حتی سیزده‌بدر و هم از شهر بیرون نرفتن و تو همون پارک سر کوچه چند ساعتی رو آجیل خوردن و گفتن و خندیدن. راستی مادر بزرگ و پدر کجا هستن؟ فرزانه با خودش تعجب می‌کرد که چرا دور و برش انقد خلوت شده. صدای زنگ تلفن فرزانه رو به خودش آورد. چشماشو که باز کرد رویاهای عیدانه از سرش پرید. انگار از سفری دور و دراز می‌اومد. چقد طعم این رویا براش شیرین بود، درست مث همون روزا؛ همون روزایی که با احمد و مادر بزرگ و بچه‌ها سر سفره می‌نشستن. از جاش که بلند شد با خودش آواز می‌خوند.

32. Дайте толкования:

سال یعنی...	کوچه یعنی...
مادر بزرگ یعنی...	آجیل نوعی...
سکه نوعی...	خلوت عکس...
عید یعنی...	رویا یعنی...
فقط یعنی...	طعم یعنی...
پارک جایی است که در آنجا...	شیرین عکس...

33. Переведите:

Фарзана всё время удивлялась этим удивительным приключениям. Вот уже долгие годы как она не видела ни бабушки, ни Ахмеда за скатертью Хафтсина. Вот уже долгие годы как блеск монет, которые он клал на скатерть, не завораживали её взгляд. Фарзана вспомнила, что даже на праздник в этом году только Нара со своим женихом сидели за Хафтсином. Они провели большинство дней Ноуруза в гостях (букв. за посещениями). Даже на Сиздебар они не выезжали из города. Они сидели в этот день в парке, ели орешки, беседовали и смеялись. Где сейчас бабушка и отец? Фарзана опять удивилась: почему это вокруг неё стало так безлюдно?

Телефонный звонок привёл её в чувство. Как только она открыла глаза, праздничные грёзы вылетели у неё из головы. Будто она возвращалась из дальних странствий. Как сладостны были для неё эти грёзы. Словно в те дни, когда они сидели все вместе за скатертью Хафтсина. Тогда она поднялась с места и запела песню: «Вчера с потоком слёз я погружалась в сон...»

Пословицы и поговорки ضرب المثل

جواب سلام عليك است Javāb-e salām 'aleyk-ast. Как аукнется, так и откликнется. Каков вопрос, таков и ответ (букв. Ответ на «салам» «але́йк»).

Serke-ye moft širintar az 'asal-ast. На халёву и уксус сладкий (букв. Дармовой уксус слаще мёда).

Kāse-ye az āš dāqtar. Святее папы римского (букв. Миска горячее супа).

Словарь واژه‌نامه

отмечать bargozār kardan.....	برگزار کردن	орешки ājil.....	آجیل
довольно bas.....	بس	последний āxerīn.....	آخرین
прекратить bas kardan.....	بس کردن	желание ārezu.....	آرزو
повязывать; закрывать.....	بستن (بند)	да āge.....	آره
	bastan (band)	аминь āmin.....	آمین
запах bu.....	بو	песня (народная) āvāz.....	آواز
душистый budār.....	بودار	петь āvāz xāndan.....	آواز خواندن
поцелуй buse.....	بوسه	очаг, печь ojāq.....	اجاق
целовать buse zadan.....	بوسه زدن	от всего сердца, искренне,.....	از ته دل
привести в чувство.....	به خود آوردن	с чистой душой az tah-e del	
	be hod āvardan	женитьба, замужество, брак ezdevāj....	ازدواج
думай о себе.....	به فکر خودت باش	пользование estefāde.....	استفاده
	be fekr-e hod-at bāš	пользоваться.....	استفاده کردن (از)
казаться be nazar residan.....	به نظر رسیدن	estefāde kardan	
дедушка pedarbozorg.....	پدربزرگ	добавление; изафет ezāfe.....	اضافه
летать; прыгать paridan (par).....	پریدن (پر)	настолько inqadr, émqadr.....	این قدر
широкий pahn.....	پهن	визит, посещение bāzdid.....	بازدید
расстилать pahn kardan.....	پهن کردن	судьба baxt.....	بخت
светить, сиять tābīdan (tāb).....	تاییدن (تاب)	ужасно; страшно, жутко badjuri.....	بدجوری
смена (времени года) tahvil.....	تحویل	блеск; молния; электричество barq.....	برق

поведение raftār رفتار
лента rubān روبان
наваждение go'yā رویا
лить, сыпать; литься, сыпаться ... (ریز) rixtan (riz)
живой zende زنده
слишком ziyādī زیادی
сквозь зубы, под нос (*о пении*) zir-e lab.. زیر لب
сумка; портфель sāk ساک
долгие годы, как... sālhā bud-ke ... سالها بود که
зелень sabze سبزه
подтрунивать, سر به سر گذاشتن
прикалываться sar be sar gozāštan
уксус serke سرکه
попытка, старание sa'y سعی
пытаться, стараться sa'y kardan سعی کردن
путешествие safar سفر
монета sekke سکه
здоровье salāmati سلامتی
сумах somāq سماق
самовар samāvar سماور
солод samanu سمنو
варка солода samanupazān سمنوپزان
гиацинт sombol سنبل
заколка; скрепка sanjāq سنجاق
лох; облепиха senjed سنجد
яблоко sib سیب
чеснок; сытый sir سیر
Сиздебедар (*13-й день Ноуруза*) سیزده بدر
sizdebedar
сель, поток seyl سيل
радость šādī شادی
Шираз Širāz شیراز
вкус, привкус ta'm طعم
золото telā طلا
золотой telāyi طلائی

кислый torš ترش
гадание tafā'ol تفال
гадать tafā'ol zadan تفال زدن
дно tah ته
блеск jelve جلوه
выглядеть, казаться jelve kardan جلوه کردن
движение jomb جنب
суета, волнение jomb-o juš جنب و جوش
кипение juš جوش
перекрёсток čahārrāh چهارراه
Хафиз (*поэт*) Hāfez حافظ
даже hātā حتی
животное heyvān (heyvānāt) .. حیوان (حيوانات)
генеральная уборка xānetekāni خانه تکانی
почерк; письмо; рукопись xatt خط
ходжа xāje خواجه
красивый xošgel خوشگل
уставиться xire šodan خیره شدن
привлечь внимание xire kardan خیره کردن
даг dāq داغ
играть на барабане dāyere zadan دایره زدن
барабан (*большой, плоский, круглый*) dāyere دایره
читать молитву, молиться دعا خواندن
do'ā xāndan
молитва do'ā دعا
окружение; вокруг dōw-o bar-aš... دور و برش
посещение did-o bāzdid دید و بازدید
диван (*собрание стихотворений*); совет دیوان
divān
кстати, между прочим rāsti راستی
сказитель, сказительница, рассказчик, .. راوی
рассказчица rāvi
связь rabt ربط
лицо, щека gox رخ
проезжать radd šodan (что) رد شدن
движение (*уличное*) raft-o āmad رفت و آمد

приключение mājerā ماجرا
бабушка mādarbozorg مادر بزرگ
рыба māhi ماهی
различный motefāvet متفاوت
подобный mesl مثل
как всегда mesl-e hamīše مثل همیشه
насмешка; шут; глупый masxare مسخره
паясничание masxarebāzi مسخره بازی
паясничать, مسخره بازی در آوردن

Ваньку валять masxarebāzi dar-āvardan
дармовой, бесплатный moft مفت
момент moṭqe' (mavāqe') موقع (مواقع)
лунный свет; красавица mahtāb مهتاب
рисунок, барельеф; роль naqš نقش
писать вилами по воде نقش بر آب زدن
naqš bar āb zadan

любимая, возлюбленная negār نگار
казаться nemudan (namā) نمودن (نما)
Ноуруз Nowruz نوروز
прыгать, скакать ورجه وورجه کردن
varje-vurje kardan

с косточкой hastedār هسته دار
Хафтсин هفت سین

(набор из 7 предметов на букву син) haftsin

друг друга hamdigar همدیگر
все hamegi همگی
всегда hamīše همیشه
память yād یاد
помни yād-at bāšad یادت باشد
вспомнил yād-aš āmad یادش آمد

удивительный 'ajib عجیب
милый; дорогой 'aziz عزیز
мёд 'asal عسل
духи, благовоние 'atr عطر
дядя (по отцу) 'amu عمو
дед мороз 'amu Nowruz عمو نوروز
тётя (по отцу) 'amme عمه
праздник 'eyd عید
праздничный 'eydāne عیدانه
наступать (о дате) farā residan فرا رسیدن
Фарзана и. с. ж. Farzāne فرزانه
удобный случай forsāt فرصت
мысль fekr فکر
понимать fahmidan (fahm) فهمیدن (فهم)
количество qadr قدر
красный qermez قرمز
миска, пиала kāse کاسه
шапка, шляпа, головной убор kolāh کلاه
с шапкой на голове kolāh bar sar کلاه بر سر
малолетний kamsenn کم سن
переулок kuče کوچه
слепой kur کور
проводить گذراندن (گذران)
gozarāndan (gozarān)

узел gereh گره
завязать узел gereh zadan گره زدن
губа lab لب
одежда, платье, костюм lebās لباس
одетый в костюм lebās bar tan لباس بر تن
Лейла и. с. ж. Leylā لیلا

درس یازدهم Урок одиннадцатый

Буквы ک kāf, گ gāf в шекасте

Обозначение удвоения согласных и арабского наречия

Разговорные формы местоименных энклитик

Разговорное спряжение связки

Нулевая связка

Числительные (продолжение)

Порядковые числительные

Разговорные основы глаголов

Глаголы آمدن āmadan, آوردن āvardan, رفتن raftan, بردن bordan

Суффикс множественного числа ان -ān

Преждепрошедшее время

Текст زمستان در خارج Зима за границей

Текст شب یلدا در خارج Самая длинная ночь за рубежом

Текст زایش نور Рождение света

Пословицы и поговорки

حروف ک، گ در خط شکسته Буквы к kāf, г gāf в шекасте

Раздельные варианты букв ک kāf, گ gāf в шекасте имеют две формы: короткую (фигура «а» на Рис. 29) и длинную (фигура «б»). Начиная с фигуры «с» на Рис. 29 справа налево приведено написание следующих слов: کمک komak *помощь*, خاک хāk *земля*, شکوفه šokufe *бутон*, یکهباره yekbāre *сразу*, زنگ zang *звонок*, که ke *чтобы*, سگ sag *собака*. Особую трудность среди них для распознавания представляет собой фигура «h» — лигатура که ke, так как в ней не осталось и следа от «саркеша» — наклонной черты от буквы ک kāf.

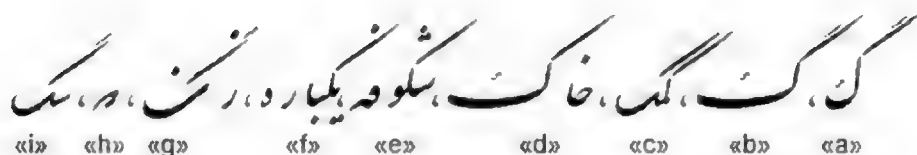

Рис. 29. Раздельные формы буквы г gāf и другие примеры букв к kāf, г gāf

На Рис. 30 приведены примеры написания следующих слов: بزرگ bozorg *большой*, کشور kešvar *страна*, یکی yek-i *один*, کهن kohan *старый*, دلتنگ deltang *соскучившийся*, کوتاه kutāh *короткий*, ناگهان nāgahān *внезапно*, بزرگزار bargozār *организуемый*, کنار kenār *край*.

تمرینы Упражнения

1. Скопируйте слова почерком шекасте с Рис. 29 и Рис. 30.

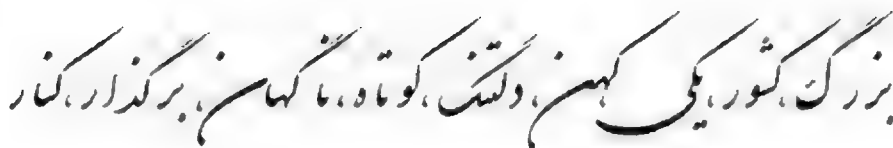

Рис. 30. Примеры слов с буквами ک kāf, گ gāf

Обозначение удвоения согласных и арабского наречия

تشديد و قيد عربی

Помимо четырёх огласовок, перечисленных ранее (см. с. 24), несколько реже используются огласовки, указанные в Таб. 36. В качестве подставки для них используется символ удлинения букв «ا» (кашида).

Таб. 36. Показатели удвоения согласных и арабского наречия

Знак	Название	Произношение (функция)
ــ	تشديد tašdid	удвоение согласного
ـِـ	تنوين tanvīn	прибавление -an
ـَـ	mošaddad-o maftuh	удвоение согласного + [a]
ـُـ	mošaddad-o mazmum	удвоение согласного + [o]
ـِـ	mošaddad-o maksur	удвоение согласного + [e]

Знак تشديد tašdid *ташдид* (букв. усиление), который арабисты называют также šādda, используется для указания на удвоение согласного. Он пишется в виде двойного завитка справа налево, сверху вниз (ــ). Он ставится **над** тем согласным, который подвергается удвоению, например: باچه bačče *ребёнок*, خاص hāss *особый*.

Знак تنوين tanvīn *танвин*, который называют также *танвин фатха* (т. е. фатха с буквой нун), выглядит как два забара, размещённые один над другим (ـِـ). Танвин в арабском языке является показателем окончания винительного падежа, а в персидском — показателем суффикса наречия. В персидском языке он может ставиться только над буквой alef и только в конце слова, например: حتماً hatman *обязательно*, رسماً rasman *официально*.

Суффикс *an*, как правило, образует наречия от арабских корней. Можно встретить с его участием и образования от персидских корней: دُونِوَمَان *do-vvoman* во-вторых, سَوِوَمَان *sevvoman* в-третьих. Однако современная норма такое употребление не рекомендует.

Названия комбинированных с ташдидом огласовок ставятся через изафет после названия соответствующей буквы, например: *te-ye mošaddad-o maksur* тэ с ташдидом и кясрой, *se-ye mošaddad-o mazmun* сэ с ташдидом и заммой, *ze-ye mošaddad-o mafhuh* зэ с ташдидом и фатхой.

Примеры комбинированных огласовок: تَفَكُّر *tafakkor* обдумывание, شِدَّت *šeddat* резкость, مَدَرِّس *modarres* преподаватель (возможно также и مَدْرَس).

Примечание 1: Все огласовки факультативны, поэтому употребляются довольно редко. Среди них огласовки, комбинированные с ташдидом, ставятся ещё более редко. Мы будем их употреблять только в учебных целях.

Примечание 2: Комбинированная огласовка ташдид с кясрой в арабском языке имеет несколько другой вид *ـ* (т. е. оба знака пишутся над строкой). Иногда такое написание можно увидеть и в персидских текстах, хотя оно не рекомендуется.

Разговорные формы местоименных энклитик

ضمایر متصل در محاوره

Таб. 37. Разговорные формы местоименных энклитик

Число Личо	Ед. ч.	Мн. ч.
1	am мой -م	emun наш -مون
2	et твой -ت	etun ваш -تون
3	eš его, ее -ش	ešun их -شون

Общая закономерность образования разговорных форм местоименных энклитик от литературно-книжных заключается в сужении их гласного. Широкий гласный [a] во 2 и 3 л. ед. ч. сужается до [e], а гласный [ā] перед [n] в формах множественного числа переходит в [u] (см. Таб. 37). В энклитике 1 л. ед. ч. *am* широкий гласный [a] сохраняется.

صرف فعل ربط در محاوره

После слов, оканчивающихся на -e, краткая связка *-ast* приобретает форму *-ass*. В неполном стиле гласный связки вытесняет гласный основы, и при этом он удлиняется: اون *Un xune-ass?* – *Un xuna-ss?* Он дома? После слов на -ā краткая связка стягивается до -ss: اون کجاس *Un kojā-ss?* Где он? (см. Таб. 38).

Таб. 38. Разговорное спряжение связки

Утверждение		Отрицание	
Ед. ч.	Мн. ч.	Ед. ч.	Мн. ч.
هستم hastam	هستیم hastim	نیستم nístam	نیستیم nístim
هستی hasti	هستین hastin	نیستی nísti	نیستین nístin
هس hass	هستن hastan	نیس niss	نیستن nístan

حذف فعل ربط Нулевая связка

В разговорном языке наряду с вопросом كجاس? Kojā-ss? *Где?* чаще употребляется Ku? *Где?* в том же значении. Тон на этом слове резко повышается. Вопросительное слово كجاس? Ku? в настояще-будущем времени может сочетаться только с так называемой нулевой связкой (проще говоря, употребляется без глагола), поэтому обычный глагол-связка с ним не употребляется.

Понятие о нулевой связке дают русские предложения *Он студент. Он здесь.* В этих предложениях нет глагола. Для персидского синтаксиса такие структуры не характерны. Однако есть несколько сотен слов и выражений, которые очень часто встречаются в речи, не сочетаясь с глаголом. К их числу относятся слова-предложения:

بله Bále *Да.*

خیر Xeyr *Нет.*

خیر پیش Xeyr piš! *До скорого!*

یادش به خیر! Yād-eš be xeyr! *Светлая память!* (говорят о предмете, который сломался).

امان از دست شما! Amān az dast-e šomā! *Боже упаси с вами связываться!* (букв. *Безопасность от вашей руки!*)

واقعاً که! Vāqe'an-ke! *Совсем уже! Это уже ни в какие ворота не лезет!* (букв. *Действительно как*, характерно для женской речи).

دمت گرم! Dam-et garm! *Во даёшь! Чтоб я так жил!* (букв. *Твоё дыхание горячее*, характерно для мужской речи).

Среди безглагольных предложений наиболее часто встречаются формулы приветствия и прощания.

В некоторых случаях нулевая связка играет смысловозначительную роль. Предложение с обычной связкой *راه. چه خبره?* Āe xabar-e? *Что здесь происходит?* противопоставляется предложению с нулевой связкой *راه. چه خبر?* Āe xabar? *Что нового?*

Примечание. Предложения с нулевой связкой нужно отличать от так называемых эллиптических (неполных, усечённых) предложений, в которых глагол может быть, но опускается, потому что он ясен либо из предыдущего разговора или из складывающейся ситуации. Например, выражения благодарности возможны как со связкой, так и без неё: خیلی

متشكرم Xéyli motešakker-am ≈ خیلی متشكر Xéyli motešakker Спасибо. Второй вариант относится к числу эллиптических предложений.

Другие примеры часто встречающихся усечённых предложений: كجا؟ Kojā? Куда это ты? چه خوب! Ā xub! Как здорово! با شما! Bā šomā! Я к вам обращаюсь! صحيح! Sahih! Верно! اجازه! Ejāze! Позвольте! ساكت! Sāket! Молчать!

اعداد (ادامه) (Числительные (продолжение))

Названия сотен образуются от числительных, обозначающих единицы (иногда с изменением основы), прибавлением слова صد sad сто.

صد	sad	сто	هفتصد	haftsad	семьсот
دویست	devist	двести	هشتصد	haštsad	восемьсот
سیصد	sisad	триста	نهصد	nohsad	девятьсот
چهارصد	čahārsad, čārsad	четыреста	هزار	hezār	тысяча
پانصد	pānsad	пятьсот	میلیون	milyun	миллион
ششصد	šešsad	шестьсот	میلیارد	milyārd	миллиард

Числительные صد sad сто, هزار hezār тысяча, میلیون milyun миллион, میلیارد milyārd могут присоединять избыточное слово یک yek один: یکصد yeksad сто, یک هزار yekhezār тысяча, یک میلیون yekmilyun миллион, یک میلیارد yekmilyārd миллиард.

Составные числительные соединяются энклитическим союзом و -o u (не va!): ۱۳۷۶ hezār-o sisad-o haftād-o šeš 1376 (тысяча триста семьдесят шесть).

تمرین (Упражнения)

2. Прочтите по-персидски следующие числа:

۸۰۰, ۳۰۰, ۱۰۰, ۹۰۰, ۴۰۰, ۷۰۰, ۶۰۰, ۲۰۰, ۱۰۰۰, ۱۲۳۴, ۱۰۰۰۰۰, ۱۳۴۵, ۱۰۰۰۰۰۰۰, ۱۹۹۷, ۲۰۰۰, ۱۱۴۷, ۱۹۴۱, ۱۹۱۷, ۲۰۰۱, ۱۷۸۷, ۸۴۸, ۱۲۷, ۹۸۳-۰۳-۲۲, ۶۵۷-۶۳۴, ۱۹۹۹, ۱۷.

عدد ترتیبی (Порядковые числительные)

Порядковые числительные образуются от количественных тремя способами:

1. В нейтральном стиле с помощью ударного суффикса -om: پنج panj пять → پنجم panjom пятый, بیست و یک bist-o yek двадцать один → بیست و یکم bist-o yekom двадцать

первый. В этом случае порядковые числительные, как и прилагательные, ставятся после определяемого слова через изафет:

کانال پنجم, دانشجوی سال چهارم dānešju-ye sāl-e čahārom студент четвёртого курса, پنجم کانال kānāl-e pañjom пятый канал.

Эта конструкция нейтральна по стилю.

2. В официальных оборотах с помощью ударного суффикса -amin: شش šeš шесть → ششمین šešomin шестой, هفت و بیست bist-o haft двадцать семь → هفتمین bist-o haftomin двадцать седьмой. В этом случае порядковые числительные ставятся перед определяемым словом без изафета:

سیزدهمین, بیست و پنجمین سالروز bist-o pañjomin sālruz двадцать пятая годовщина, سیزدهمین sizdahomin kongre тринадцатый конгресс.

Эта конструкция имеет более торжественный оттенок и чаще употребляется в официальной речи.

3. В разговорном языке и фольклоре (сказках) с помощью ударного суффикса -omi. Такие порядковые числительные, как и в первом случае, ставятся после определяемого слова через изафет: خانم دومی گفت Xānom-e dovvomí goft Вторая женщина сказала. Эта конструкция включает числительные только первого десятка, так как употребляется для счёта персонажей. Порядковые числительные третьего типа легко превращаются в существительное (субстантивируются): سومى جواب داد Sevvomi javāb dād Третий ответил.

В разговорной и нейтральной речи порядковые числительные менее употребительны, их заменяют соответствующими количественными:

سال دو هزار, اتاق سیصد و شصت oṭāq-e sisad-o šast триста шестидесятая аудитория, دو هزار و یک sāl-e do hezār-o yek две тысячи первый год, شبکه دو šabake-ye do вторая программа (телевидения).

Таб. 39. Варианты порядковых числительных и супплетивные формы

Модели	Нейтральная	Официальная	Фольклорная
یک yek	یکم yekom первый	یکمین yekomín первый	
один	اول avval первый	اولین avvalín первый	اولی avvali первый
	نخست naxost (noxost) первый	نخستین naxostín (noxostín) первый	
دو do два	دوم dovvom второй	دومین dovvomín второй	دومی dovvomi второй
سه se три	سوم sevvom третий	سومین sevvomín третий	سومی sevvomi третий
سی si	سیام siyom тридцатый	سیامین siyomín тридцатый	سیامی siyomi тридцатый

Некоторые порядковые числительные образуются с изменениями в основе, у некоторых есть варианты или орфографические особенности. От слова *صفر* sefr *ноль* порядковые числительные не образуются. Запомните произношение и правописание следующих числительных (Таб. 39):

Числительное *نخست* naxost (noxost) *первый* в современном языке неупотребительно.

Числительное *یکم* yekom *первый* употребляется в административных, военных и других официальных сочетаниях:

تیر yekom-e tir *первое тира*, *ستوان یکم* sotvānyekom *старший лейтенант*.

В датах допустимы упрощённые варианты:

یک تیر yek-e tir *первое тира* от официального *اول تیر* avval-e tir *первое тира*.

В составных числительных компонента *اول* avval недопустима:

یک و بیست و یک ژوئن bist-o yek-e žuan – *یک و بیست و یک ژوئن* bist-o yekom-e žuan *двадцать первое июня*.

Запомните сочетания:

اول بهار avval-e bahār *начало весны*;

آخر پاییز āxer-e pāyīz *конец осени*;

اوایل فروردین avāyel-e farvardin *в первых числах фарвардина*;

اواسط خرداد avāset-e xordād *в середине хордада*;

اواخر می avāxer-e mey *в последних числах мая*;

برای نخستین بار / اولین بار barāye avvalin bār / barāye naxostin bār *в первый раз*;

برای آخرین بار barāye āxerin bār *в последний раз*;

نخست وزیر naxostvazīr *премьер-министр*.

تمرینات

3. Прочтите следующие предложения:

دوستم اواخر ژوئن می آید. من دانشجوی سال دهم هستم. بچه ها اوایل مهر به دبستان می روند. امروز نخست وزیر به مدرسه ما می آید. او را برای اولین بار می بینم. اواسط دی به تهران می رویم. پدرش ستوان یکم بود. امروز آنها را برای آخرین بار می بینم. فردا سی امین سالروز آزادی کشور ما است. مرد سوومی جوابی نداد. حالا درس بیست و هشت را می خوانیم. بیستم می درس ما تمام می شود.

4. Переведите на персидский:

Мой брат студент пятого курса. В среду наш университет посетит премьер-министр. Её младший брат — старший лейтенант. Я возвращаюсь в Москву в первых числах мая. Они поедут в Санкт-Петербург в конце лета. Дети пойдут в школу в начале осени. Сегодня у нас занятия в 125-й аудитории. В середине марта мы не учимся. 21 мая заканчивают-

ся занятия. Он придет в конце фарвардина. Включите, пожалуйста, второй канал. Первая женщина что-то спросила, но вторая — ничего не ответила. Я её в первый раз вижу. Я тебе это сказал в последний раз.

Разговорные основы глаголов **فرم‌های محاوره‌ای بن فعل**

У ряда глаголов ОНВ в разговорной форме приобретает стяжённый вид. У глаголов خواندن *xāndan* *читать*, دانستن *dānestan* *знать* в ОНВ по правилу alef-e nun происходит замена /ā/ на /u/: می‌دونه *midune* *знает*, نمی‌خونه *nemixune* *не читает*.

Инфинитив	Литературная ОНВ	Разговорная ОНВ
goftan <i>говорить</i>	gu	g
dādan <i>давать</i>	deh/dah	d
raftan <i>идти</i>	row	r
šodan <i>становиться</i>	šow	š
āvardan <i>приносить</i>	āvar/āvor	ār

افعال آمدن āmadan, آوردن āvardan, رفتن raftan, بردن bordan

Глаголы этой группы в отличие от их русских эквивалентов не обозначают способа перемещения, а только его направление.

آمدن āmadan <i>приходить, приезжать</i>	آوردن āvardan <i>приносить, привозить</i>
رفتن raftan <i>уходить, уезжать</i>	بردن bordan <i>уносить, увозить</i>

Глаголы в левом столбце указывают на перемещение субъекта:

من می‌آیم Man miāyam. *Я прихожу.* تو می‌روی To miravi. *Ты уходишь.*

Глаголы в правом столбце указывают на перемещение объекта:

کتاب می‌آورم Ketāb miyāvaram. *Приношу книгу.* مجله می‌بری Majalle mibari. *Уносишь журнал.*

Глаголы в верхней строке указывают на перемещение к говорящему или его собеседнику:

پیش تو می‌آیم Piš-e to miāyam. *Еду к тебе.* برای ما می‌آورد Barāye mā miāvarad. *Везёт к нам.*

Глаголы в нижней строке указывают на перемещение от говорящего или его собеседника:

آنجا می‌رود Ānjā miravad. *Идёт туда.* برای او می‌بری Barāye u mibari. *Несёшь к нему.*

پسوند جمع -ān ان Суффикс множественного числа

Исконный суффикс -ān был универсальным показателем множественного числа в эпоху становления классического персидского языка. Позже сфера его употребления стала сужаться, и в современном языке его основной функцией стало обозначение множественного числа у одушевлённых существительных, т.е. слов, которые обозначают людей: برادر *barādar* брат — برادران *barādarān* братья, استاد *ostād* учитель — استادان *ostādān* учителя, زن *zan* женщина — زنان *zanān* женщины.

Если основа оканчивается на гласный /-ā/ или /-u/, то между нею и суффиксом вставляется эпентеза -y-: آشنا *āšnā* знакомый — آشنایان *āšnāyān* знакомые, دانشجو *dānešju* студент — دانشجویان *dānešjuyān* студенты. Исключение: بانو *bānu* госпожа — بانوان *bānovān* дамы.

Если основа оканчивается на гласный /e/, то между нею и суффиксом вставляется эпентеза -g-: نویسنده *nevisande* писатель — نویسندگان *nevisandegān* писатели, برده *barde* раб — بردگان *bardegān* рабы.

Если основа оканчивается на гласный /i/, то, хотя между нею и суффиксом вставляется эпентеза -y-, на письме дополнительных букв не появляется (сочетание двух звуков -iy- передается одной буквой ی *ye*): ایرانی *irāni* иранец — ایرانیان *irāniyān* иранцы.

Суффикс -ān, присоединяясь к прилагательному, может образовывать одушевлённые существительные во множественном числе: بزرگ *bozorg* большой — بزرگان *bozorgān* великие [люди], دانشگاهی *dānešgāhi* университетский — دانشگاهیان *dānešgāhiyān* университетские деятели, جهانی *jahāni* мировой — جهانیان *jahāniyān* люди всего мира, جنگ زده *jangzade* пострадавший [от войны] — جنگ زدگان *jangzadegān* пострадавшие [от войны].

Суффикс -ān образует также множественное число от ограниченного числа существительных с иной семантикой:

а) птицы, животные, растения: گوسفند *gusfand* овца — گوسفندان *gusfandān* овцы, پرند *parande* птица — پرندگان *parandegān* птицы, درخت *deraxt* дерево — درختان *deraxtān* деревья, گیاه *giyāh* трава — گیاهان *giyāhān* травы;

б) парные части тела: بازو *bāzu* рука — بازوان *bāzovān* руки, زانو *zānu* колено — زانوان *zānovān* колени, گیسو *gisu* коса — گیسوان *gisovān* косы, چشم *češm* глаз — چشمان *češmān* глаза, ابرو *abru* бровь — ابروان *abrovān* брови, انگشت *angošt* палец — انگشتان *angoštān* пальцы. Исключение: دستها *dasthā* руки — پاها *pāhā* ноги, گوشها *gušhā* уши, دوشها *dušhā* плечи.

в) звезды: اختر *axtar* — اختران *axtarān*, ستاره *setāre* — ستارگان *setāregān*.

В современном персидском языке сфера употребления этого суффикса еще более сужена. Во-первых, он не функционирует в разговорном языке: есть всего два примера разговорных форм с этим суффиксом آقایان *āqāyūn* господа, دیگران *dīgarūn* другие. Во-вторых, некоторые разряды одушевлённых существительных не комбинируют с ним, принимая лишь суффикс -hā. К ним относятся слова европейского происхождения типа دکتر *doktor* врач, профессор *professor* профессор, فینالیست *finalist* финалист (и все слова с суффиксом -ist, если даже их основа не европейского происхождения, например: صهیونیست *sahyunist* сионист), لیبرال *liberāl* либерал, دموکرات *demokrāt* демократ и т. п.

Запомните следующие персидские слова, обозначающие людей, но не принимающие суффикс ان -ān (они присоединяют только суффикс ها -hā):

آدم ādam человек, انسان ensān человек, خانم xānum госпожа, عمو 'amu дядя, دایی dāi дядя, عمه 'amme тетя, خاله xāle тетья, بابا bābā папа, مامان māmān мама, بچه bačče ребенок, رفیق refīq товарищ.

تمرین Упражнения

5. Образуйте множественное число по возможности с суффиксом ان -ān:

دانشجو، استاد، خانه، نویسنده، آقا، دُکتر، آدم، چشم، دایی، دیگر، خیلی، بچه، آبرو، گمونیست، خاله، برادر، بانو، خواهر، گیسو، بزرگ، پروفیسور، صهیونیست، جهانی، انسان، عمه، درخت، دانشگاهی، زانو، لیبرال، زن، کودک، پرنده، گیاه، آشنا، ایرانی، شوروی، جنگ زده، پا، برده، گوسفند، پسر، کتاب، دموکرات، دست، بازو.

ماضی بعید Преждепрошедшее время

Преждепрошедшее время, называемое также плюсквамперфектом, относится к числу аналитических глагольных форм и образуется на основе причастия прошедшего времени смыслового глагола. В качестве вспомогательного используется глагол بودن budan в форме простого прошедшего времени, например: گفته بودم gofté budam я [в своё время] говорил, я [было] сказал (см. Таб. 40).

Таб. 40. Спряжение глагола گفتن goftan говорить в форме преждепрошедшего времени

Утверждение		Отрицание	
Ед. ч.	Мн. ч.	Ед. ч.	Мн. ч.
گفته بودم gofté budam я говорил	گفته بودیم gofté budim мы говорили	نگفته بودم nágofté budam я не говорил	نگفته بودیم nágofté budim мы не говорили
گفته بودی gofté budi ты говорил	گفته بودید gofté budid вы говорили	نگفته بودی nágofté budi ты не говорил	نگفته بودید nágofté budid вы не говорили
گفته بود gofté bud он говорил	گفته بودند gofté budand они говорили	نگفته بود nágofté bud он не говорил	نگفته بودند nágofté budand они не говорили

В положительной форме фразовое (синтагматическое) ударение падает на окончание причастия. В отрицательной форме синтагматическое ударение падает на отрицание *па-*, которое присоединяется к причастию: *نگفته بودم nágošte budam я не говорил*.

Примечание 1. Форма преждепрошедшего времени от глагола *بودن budan быть* (*بوده بودم bude budam, بودی بوده budi, بود بوده bude bud* и т. д.) относится к числу книжных и в устной речи не употребляется.

Примечание 2. В сложных глаголах отрицание *па-* присоединяется к причастию прошедшего времени компонирующего глагола. Например, *فکر کرده بودم fekr karde budam я подумал* → *فکر نکرده بودم fekr nákarde budam я не подумал*. В приставочных (превербных) глаголах отрицание *па-* присоединяется к причастию прошедшего времени, вклиниваясь между превербом и причастием. Например, *برگشته بودم bár-gašte budam я возвращался* → *برنگشته بودم bar-nágašte budam я не возвращался*.

Примечание 3. Если причастие прошедшего времени начинается с гласного, то между отрицанием *па-* и основой глагола вставляется согласный *ی -y-*, который отображается на письме. Например, *آمده بودم āmade budam я приходил* → *نیامده بودم náyāmade budam я не приходил*, *افزوده بودم afzude budam я добавлял* → *نیافزوده بودم náyafzude budam я не добавлял*, *افتاده بودم oflāde budam я падал* → *نیافتاده بودم náyoftāde budam я не падал*.

Примечание 4. При присоединении отрицания *па-* к основам на гласный *آ ā-* надстрочный знак мадда, как правило, не пишется, например: *آورده بودم āvarde budam я приносил* → *نیآورده بودم náyāvarde budam я не приносил*.

Таб. 41. Примеры ситуаций на результативность/арезультативность

Стиль Вид	Литературный	Разговорный
	دَرس را خواندی؟ Dars-rā xāndi? Ты выучил урок?	Али пришёл? علی اوّمده؟ *Ali umade?
Результативность	دَرس را خواندَم Dars-rā xāndam. Я выучил урок (и сейчас знаю)	Али пришёл (и находится здесь). علی اوّمده (آمده است). *Ali umade.
Арезультативность	دَرس را خوانده بودَم Dars-rā xānde budam. Я учил урок (но сейчас не знаю)	Али приходил (но уже ушёл). علی اوّمده بود. *Ali umade bud.

Форма преждепрошедшего времени противопоставлена перфекту по видовому значению результативности (см. Таб. 41). В простом предложении она означает арезультативное (нерезультативное) действие, т.е. действие, результат которого не сохранился на настоящий момент:

Dust-e man do sāl-e piš be Estokholm rafte bud.

Мой друг два года назад ездил в Стокгольм (т. е. в данный момент его там уже нет).

Man qablan inhā-rā be šoma gofte budam. Я вам об этом

уже говорил (т. е. вы об этом забыли).

Чтобы подчеркнуть противопоставление перфекту, логическое ударение ставится на вспомогательный глагол.

Преждепрошедшее время часто употребляется в повествовании о прошлом после оборотов ... چَند وقت بود که čand vaxt bud-ke ... *прошло уже некоторое время с тех пор, как...*; se ruž bud-ke ... *прошло три дня с тех пор, как...*; moddat-i bud-ke ... *давно уже...*; moddat-i gozašte bud-ke ... *давно уже...*; خیلی وقت بود که xéyli vaqt bud-ke ... *давно уже...*, например: Čand vaqt bud ke be xāne bar-gašte bud. Он уже давно вернулся домой (к определённому моменту в прошлом).

В сложноподчинённых предложениях эта форма используется для обозначения предшествования одного действия другому: از خانه بیرون آمده بود. Vaqt-i-ke u-rā دیدم, از خانه بیرون آمده بود. dīdam, az xāne birun āmade bud. Когда я его увидел, он уже вышел из дома.

Примечание 5. При перечислении действий в прошлом, как правило, используется одна и та же временная форма (простого прошедшего времени):

ماشین را نگه‌داشتم، از آن خارج شدم، زنگ در را زدم Māšin-rā negahdāštam, az ān xārej šodam, zang-e dar-rā zādam. Я остановил машину, вышел из неё, позвонил в дверь.

Отрицательная форма преждепрошедшего времени часто употребляется также в сочетании со словом هنوز hanuz *ещё* [ne]:

Hanuz do safhe nāxānde budam, ke zang zādand. هنوز دو صفحه نخوانده بودم که زنگ زدند. He uspel я прочесть [ещё] и двух страниц, как прозвенел звонок.

تمرین‌های

6. Проспрягайте в форме преждепрошедшего времени следующие глаголы:

برگشتن، احساس کردن، آنداختن، گرفتن، باریدن، فروختن، رسیدن، باعث شدن، خواندن، شکوفه زدن.

7. Прочитайте следующие предложения:

وقتی نزدیک اتوبوس شدم، بچه‌ها پیاده شده بودند. هنگامی که دوستانم را دیدم، بعضی از آنها ساکهای خود را روی شانه‌هایشان آنداخته بودند. این مدرسه را در مرکز شهر ساخته بودند. هنوز غذای اول را نیاورده بودند که مردی دم در ایستاد و به من خیره شد. رفیقم چند وقت بود که از خارج برگشته بود. نیم ساعت است که اینجا آمده‌ایم، ولی از دوستانم خبری نیست. من هنوز شام درست نکرده‌ام. خانم‌ش رفته بود شمال، حالا باز هم اینجاست.

8. Переведите с русского языка на персидский, ставя, где надо, глагол в форме преждепрошедшего времени:

На прошлой неделе ко мне зашёл мой друг. Он ездил в Швецию. Было уже три месяца, как я его не видел. Он рассказал много интересного. Там было холодно. Потом он побывал на юге Ирана. Там было жарко. Они осмотрели старинные памятники. Один из этих памятников он видел очень давно. Он хотел было остаться там ещё на неделю. Но пришлось вернуться в Тегеран. А теперь вот уже два дня как он уехал на север Ирана. У него там много друзей. Вот уже полгода как он их не видел. Не успел он приехать туда, как его пригласили в гости.

9. В следующих предложениях поставьте глаголы в правильной форме:

وقتی که به دانشگاه رسیدم دوستانم (رفتن). علی پیش از همه به گلروشی (رفتن). دو ساعت بود که به ترمینال (آمدن)، اما از رفیقم خبری نبود. موقعی که امیر به دیدن من آمد تقریباً تمام غذا را (خوردن). وقتی به ایران آمدم، زمستان (تمام شدن). هنوز (زنگ زدن) که دانشجویان از کلاس بیرون رفتند.

متن زима за границей در زمستان

(راوی: دارا، در یک روز از اواخر بهار در کنار امیر، نارا و دوستشان بیتا در شمال)

وقتی به ایران آمدم زمستان تمام شده بود. برفها دیگر آب شده بودند و درختها شکوفه زده بودند. ایران بر خلاف سوئد کشور زیاد سردی نیست. برای همین (۱) وقتی در فروردین به تهران رسیدم، احساس کردم چقدر هوا گرم است! راستش از سرما کمی خسته شده بودم. اما مسئله فقط سرمای آنجا نبود، من برای خانوادهام هم دلتنگ شده بودم. از وقتی به سوئد رفتم، یک دل سیر

نخندیده بودم (۲). اوایل که به آنجا رفته بودم اگرچه دوستان زیادی پیدا کرده بودم اما هنوز با هیچیک صمیمی نشده بودم. اما یک اتفاق باعث شد با چند تا از دوستانم صمیمی شوم.

یادم می‌آید در اولین سال اقامتم، اواخر آذرماه، در استکهلم برف زیادی باریده بود. هوا ابری و سرد بود. پنجره‌ها از داخل اتاق بخار کرده بودند و من برای خودم قهوه درست کرده بودم و در کنار پنجره بیرون را تماشا می‌کردم. تمام خیابان از برف پوشیده شده بود (۳). درختان زیر برف سر خم کرده بودند. به ندرت عابری از آنجا رد می‌شد. برف را دوست داشتم، اما دلتنگی مانع می‌شد از آن لذت ببرم. در افکار خود فرو رفته بودم و مدام این بیت از یک شعر را با خود مرور می‌کردم:

برف نو، برف نو، سلام، سلام!

بنشین (۴) خوش نشسته‌ای بر بام

که یکباره زنگ در به صدا درآمد. من منتظر کسی نبودم، اما همین که می‌توانستم از این تنهایی دربیایم، برایم خوشایند بود. در را که باز کردم پستی بسته‌ای را به دستم داد. از ایران بود. بسته را که باز کردم یادم افتاد که دوشنبه هفته آینده شب یلداست. آن وقت تصمیم گرفتم چند نفر از دوستانم را برای مهمانی شب یلدا دعوت کنم.

واژه‌نامه متن *Зима за границей* زمستان در خارج

облачный abri	ابری	азар (месяц) āzar	آذر
случай ettefaq	اتفاق	облако, туча abr	ابر

приглашение da'vat دعوت
 приглашать (кого را) دعوت کردن
 da'vat kardan
 соскучившийся deltang دل‌تنگ
 соскучиться (پو کوم برای) دل‌تنگ شدن
 deltang šodan
 грусть, тоска deltangi دل‌تنگی
 по правде говоря răst-aš راستش
 сытый sir سیر
 самая длинная ночь года šab-e yaldā. شب یلدا
 бутон šokufe شکوفه
 расцвести šokufe zadan شکوفه زدن
 близкий (о друге) samimi صمیمی
 прохожий 'āber ('āberin) عابر (عابرین)
 погрузиться foru-raftan فرو رفتن
 фарвардин (1 месяц) farvardin فروردین
 мысль fekr (afkār) فکر (افکار)
 кофе qahve قهوه
 удовольствие lazzat لذت
 наслаждаться lazzat bordan ... (чем از) لذت بردن
 препятствие māne' مانع
 мешать māne' šodan (чему از) مانع شدن
 постоянно, непрерывно modām مدام
 проблема mas'ale مسئله (مسائل، مسائل)
 (masā'el, masāyel)
 ждать кого-либо منتظر کسی بودن
 montazer-e kas-i budan
 гости, приём mehmāni مهمانی
 редкость podrat ندرت
 от души yek del یک دل
 см. یلدا

чувство ehsās احساس
 чувствовать ehsās kardan احساس کردن
 Стокгольм Estokholm استکهلم
 мысли afkār (fekr) (من. от فکر) افکار
 пребывание eqāmat اقامت
 хотя agar če اگر چه
 конец (месяца) avāxer اواخر
 начало (месяца) avāyel اوایل
 падать (об осадках) bāridan (bār) باریدن (بار)
 причина bā'es باعث
 вызывать bā'es šodan باعث شدن
 крыша bām بام
 пар boxār بخار
 запотеть boxār kardan بخار کردن
 вопреки bar xelāf-e بر خلاف
 снег barf برف
 посылка baste بسته
 звучать be sedā dar-āmadan ... به صدا درآمدن
 редко be podrat به ندرت
 бейт, двуступенчатый beyt بیت
 почтальон postči پستیچی
 покрытый pušide پوشیده (از) (чем)
 зрелище tamāšā تماشا
 смотреть tamāšā kardan تماشا کردن
 одинокий; только tanhā تنها
 одиночество tanhāyi تنهایی
 усталый xaste خسته
 противоположность xelāf خلاف
 согнуть, нагнуть xam kardan خم کردن
 приятный xošāyand خوشایند
 внутренняя часть dāxel داخل
 появиться (درآمدن) در آمدن
 dar-āmadan (dar-āmad)

تفسیر Комментарий

1. Сложный союз برای همین barāye hamin переводится как *вот почему*.
2. Выражение یک دل سیر نخندیده بودم yek del-e sir nāxāndide budam означает *я ни разу от души не смеялся* (букв. *одним сердцем до сита не смеялся*).
3. В выражении پوشیده شده بود rušide šode bud *был покрыт* использована форма пассива.
4. В слове بنشین bēnšīn *сядь* для поддержания размера опущен краткий гласный /e/ в первом слоге основы نشین nešin.

تمرین Упражнения

10. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

وقتی ... ایران آمدم، زمستان تمام شده بود. ایران ... خلاف سوئد کشور زیاد سردی نیست. ... همین وقتی ... فروردین ... تهران رسیدم، احساس کردم چقدر هوا گرم است! ... سرما کمی خسته شده بودم. من ... خانواده‌ام هم دلتنگ شده بودم. ... وقتی ... سوئد رفته بودم، یک دل سیر نخندیده بودم. اوایل که ... آنجا رفته بودم، اگرچه دوستان زیادی پیدا کرده بودم، اما هنوز ... هیچیک صمیمی نشده بودم. اما یک اتفاق باعث شد ... چند تا ... دوستانم صمیمی شوم. ... اولین سال اقامتم، ... استکھلم برف زیادی باریده بود. پنجره‌ها ... داخل اتاق بخار کرده بودند و من ... خودم قهوه درست کرده بودم و ... کنار پنجره بیرون ... تماشا می کردم. تمام خیابان ... برف پوشیده شده بود. درختان ... برف سر خم کرده بودند. به ندرت عابری ... آنجا رد می شد. برف ... دوست داشتم، اما دلتنگی مانع می شد ... آن لذت ببرم. ... افکار خود فرو رفته بودم و مدام این بیت ... یک شعر ... خود مرور می کردم:

برف نو، برف نو، سلام، سلام!

بنشین خوش نشسته‌ای ... بام

که یکباره زنگ در ... صدا درآمد. من منتظر کسی نبودم، اما همین که می توانستم ... این تنهایی دریابیم، ... من خوشایند بود. در ... که باز کردم، پستی بستره‌ای ... دستم داد. ... ایران بود. بسته ... که باز کردم، یادم افتاد که دوشنبه هفته آینده شب یلداست. آن وقت تصمیم گرفتم چند نفر ... دوستانم ... مهمانی شب یلدا دعوت کنم.

11. Поставьте глаголы в нужную форму:

وقتی به ایران (آمدن)، زمستان (تمام شدن). برفها دیگر (آب شدن) و درختها (شکوفه زدن). ایران بر خلاف سوئد کشور زیاد سردی (بودن). برای همین وقتی در فروردین به تهران (رسیدن)، (احساس کردن)، چقدر هوا گرم (بودن). از سرما کمی (خسته شدن). اما مسئله فقط سرمای آنجا (بودن)، من برای خانواده‌ام هم (دل‌تنگ شدن). از وقتی به سوئد (رفتن)، یک دل سیر (خندیدن). اوایل که به آنجا (رفتن)، اگرچه دوستان زیادی (پیدا کردن)، اما هنوز با هیچیک (صمیمی شدن). اما یک اتفاق (باعث شدن) با چند تا از دوستانم (صمیمی شدن). (یادم آمدن) در اولین سال اقامتم، اواخر آذرماه، در استکهلم برف زیادی (باریدن). هوا ابری و سرد (بودن). پنجره‌ها از داخل اتاق (بخار کردن) و من برای خودم قهوه (درست کردن) و در کنار پنجره بیرون را (تماشا کردن). تمام خیابان از برف (پوشیدن). درختان زیر برف سر (خم کردن). به ندرت عابری از آنجا (رد شدن). برف را (دوست داشتن)، اما دل‌تنگی (مانع شدن) از آن (لذت بردن). در افکار خود (فرو رفتم) و مدام این بیت از یک شعر را با خود (مرور کردن):

برف نو، برف نو، سلام، سلام!

(نشستن) خوش (نشستن) بر بام

که یکبار زنگ در (به صدا درآمدن). من (منتظر کسی بودن)، اما همین که (توانستن) از این تنهایی (درآمدن) برایم خوشایند (بودن). در را که (باز کردن)، پستیچی بسته‌ای را به دستم (دادن). از ایران بود. بسته را که (باز کردن)، (یاد افتادن) که دوشنبه هفته آینده شب یلدا (بودن). آن وقت (تصمیم گرفتن) چند نفر از دوستانم را برای مهمانی شب یلدا (دعوت کردن).

12. Вставьте артикль, где необходимо:

وقت... به ایران آمدم، زمستان تمام شده بود. ایران بر خلاف سوئد کشور زیاد سرد... نیست. برای همین وقت... در فروردین به تهران رسیدم، احساس کردم چقدر هوا گرم... است. راستش از سرما کم... خسته شده بودم. از وقت... به سوئد رفته بودم، یک دل سیر نخندیده بودم. اوایل که به آنجا رفته بودم، اگرچه دوستان زیاد... پیدا کرده بودم، اما هنوز با هیچیک صمیمی نشده بودم. اما یک اتفاق... باعث شد با چند تا از دوستانم صمیمی شوم. در اولین سال اقامتم، اواخر آذرماه، در استکهلم برف زیاد... باریده بود. پنجره‌ها از داخل اتاق بخار... کرده بودند و من برای خودم قهوه...

درست کرده بودم. به ندرت عابر... از آنجا رد می شد. یکباره زنگ در... به صدا درآمد. من منتظر کس... نبودم. در را که باز کردم پستی بسته... را به دستم داد.

13. Ответьте на вопросы:

راوی کیست؟ وقتی دارا به ایران آمد چه فصلی بود و برفها چگونه بودند؟ درختان در چه حالتی بودند؟ ایران بر خلاف سوئد چه گونه کشوری است؟ وقتی دارا در فروردین به تهران رسید چی احساس کرد؟ او از سرما خوشش می آید؟ برای دارا مسئله فقط سرمای آنجا نبود، چه مسئله دیگری وجود داشت؟ آیا او با کسی صمیمی شده بود؟ چی باعث شد دارا با چند تا از دوستانش صمیمی شود؟ در اولین سال اقامت دارا، اواخر آذرماه، چه خبر بود؟ هوا چگونه بود؟ پنجره ها از داخل اتاق چگونه بودند؟ او برای خودش چی درست کرده بود؟ در کنار پنجره چه چیز را تماشا می کرد؟ تمام خیابان چگونه بود؟ چی مانع می شد از برف لذت ببرد و در افکار خود چه بیتی را با خود مرور می کرد؟ یکباره چی شد؟ او منتظر چه کسی بود و برایش چی خوشایند بود؟ چه کسی چه چیزی برای دارا آورد و از کجا بود؟ او بسته را که باز کرد، به یاد چی افتاد و چه تصمیمی گرفت؟

14. Закончите предложения:

و در کنار پنجره...	وقتی به ایران آمدم...
تمام خیابان از برف...	برفها دیگر آب شده بودند و...
درختان زیر برف...	ایران بر خلاف سوئد...
به ندرت عابری...	برای همین وقتی در فروردین به تهران رسیدم...
در افکار خود...	راستش از سرما کمی...
و مدام این بیت از یک شعر را...	اما مسئله فقط سرمای آنجا نبود، من...
برف نو، برف نو...	از وقتی به سوئد رفته بودم...
برف را دوست داشتم اما...	اوایل که به آنجا رفته بودم اگرچه...
بنشین خوش نشسته ای...	اما یک اتفاق باعث شد...
که یکباره زنگ در...	یادم می آید در اولین سال اقامتم...
من منتظر کسی...	پنجره ها از داخل اتاق...
اما همین که می توانستم از این تنهایی دریایم...	و من برای خودم...

در را که باز کردم ...

آن وقت تصمیم گرفتم چند نفر...

بسته را که باز کردم یادم افتاد که...

15. Переведите слова и словосочетания:

Холодная зима, жаркое лето, Иран в отличие от Швеции..., устать от холода, почувствовать, но дело не только в этом, соскучиться о семье, от души посмеяться, найти друзей, сблизиться с кем-либо, один случай, в первый год пребывания, в конце месяца, облачное небо, холодный воздух, запотеть изнутри, приготовить себе кофе, стоять у окна, смотреть на улицу, покрытая снегом улица, согнутые деревья, покрытые снегом деревья, редко проходить, погрузиться в свои мысли, постоянно повторять стихотворение, один бейт из стихотворения, новый снег, снег на крыше, любить снег, получать удовольствие, зазвучать, ожидать кого-либо, избавиться от одиночества, открыть дверь, отдать посылку, вскрыть посылку, в понедельник на следующей неделе, решить, несколько человек друзей, пригласить в гости, самая длинная ночь года.

16. Выберите правильный вариант:

وقتی به (سوئد، استکهلم، ایران) آمدم (زمستان، بهار، تابستان) تمام شده بود. ایران بر خلاف (سوئد، چین، روسیه) کشور زیاد سردی نیست. برای همین وقتی در (آذر، دی، فروردین) به تهران رسیدم احساس کردم چقدر هوا (سرد، ابری، گرم) است! اما مسئله فقط سرمای آنجا نبود، من برای (خانواده‌ام، نامزد، بچه‌ام) هم دلتنگ شده بودم. از وقتی به (سوئد، استکهلم، ایران) رفته بودم یک دل سیر نخندیده بودم. اوایل که به آنجا رفته بودم اگرچه دوستان زیادی پیدا کرده بودم اما هنوز با هیچیک (دلتنگ، صمیمی، خوشایند) نشده بودم. اما یک (بیت، پستی، اتفاق) باعث شد با چند تا از دوستانم صمیمی شوم. یادم می‌آید در اولین سال اقامتم، اواخر آذرماه، در استکهلم (باران، برف، شکوفه) زیادی باریده بود. هوا (سرد، ابری، گرم) بود.

پنجره‌ها از داخل اتاق بخار کرده بودند و من برای خودم (آب، چای، قهوه) درست کرده بودم و در کنار (خیابان، منزل، پنجره) بیرون را تماشا می‌کردم. تمام (خیابان، منزل، پنجره) از برف پوشیده شده بود. درختان زیر برف سر (خم، شکوفه، بخار) کرده بودند. به ندرت (پستی، عابری، دوستی) از آنجا رد می‌شد. (باران، برف، شکوفه) را دوست داشتم اما دلتنگی مانع می‌شد از آن لذت ببرم. در افکار خود فرو رفته بودم و مدام این بیت از یک (شعر، انشا، کتاب) را با خود مرور می‌کردم. یکباره (در، زنگ، بسته) به صدا درآمد. (در، زنگ، بسته) را که باز کردم پستی (دری، زنگی، بسته‌ای) را به دستم داد. (در، زنگ، بسته) را که باز کردم یادم افتاد که دوشنبه هفته آینده شب یلداست.

17. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

وقتی به ایران اوادم زمستان تموم شده بود. برفا دیگه آب شده بودند و درختا شکوفه زده بودند. ایران بر خلاف سوئد کشور زیاد سردی نیس. برای همین وقتی فروردین به تهران رسیدم احساس کردم چقد هوا گرمه! راستش از سرما کمی خسته شده بودم. اما مسئله فقط سرمای اونجا نبود، من برا خانواده ام دلتنگ شده بودم. از وقتی به سوئد رفته بودم یه دل سیر نخندیده بودم. اوایل که به اونجا رفته بودم اگرچه دوستای زیادی پیدا کرده بودم اما هنوز با هیچیک صمیمی نشده بودم. اما یه اتفاق باعث شد با چند تا از دوستان صمیمی بشم. یادم میاد اولین سال اقامتم، اواخر آذرماه، در استکهلم برف زیادی باریده بود. هوا ابری و سرد بود. پنجره ها از داخل اتاق بخار کرده بودن و من برای خودم قهوه درست کرده بودم و در کنار پنجره بیرون را تماشا می کردم. تموم خیابون از برف پوشیده شده بود. درختا زیر برف سر خم کرده بودن. به ندرت عابری از اونجا رد می شد. تو برفو دوست داشتم اما دلتنگی مانع می شد از لذت ببرم. افکار خودم فرو رفته بودم و مدام یه بیت از یه شعر رو با خودم مرور می کردم. که یکباره زنگ در به صدا دراومد. من منتظر کسی نبودم اما همین که می تونسم از این تنهایی دریام برام خوشایند بود. درو که باز کردم پستی بسته ای رو به دستم داد. از ایران بود. بسته رو که باز کردم یادم افتاد که دوشنبه هفته آینده شب یلدا اس. اون وقت تصمیم گرفتم چند نفر از دوستانم برا مهمونی شب یلدا دعوت کنم.

18. Дайте толкования:

عابر کسی است که...	زمستان فصلی است که...
بیت قسمتی از...	شکوفه چیزی است که...
بام چیزی است که...	سوئد کشوری است که...
برف چیزی است که...	فروردین ماهی است که...
در چیزی است که...	آذر ماهی است که...
پستی کسی است که...	استکهلم شهری است که...
بسته چیزی است که...	ابر چیزی است که...
یلدا بلندترین...	اتاق جایی است که در آنجا...
	خیابان جایی است که در آنجا...

19. Переведите:

В этот раз нашим рассказчиком был Дара, который сидел рядом с Амиром. Когда я приехал в Иран из Стокгольма, зима уже кончилась. Снега уже растаяли, а деревья зацвели. Иран, в отличие от Швеции, не такая уж холодная страна. Именно поэтому, когда я приехал в месяце фарвардине в Тегеран, то сразу почувствовал, как тут тепло. По правде говоря, я устал от холодов. Пока я был в Швеции, ни разу от души не смеялся. Всё от того, что там у меня не было близких друзей. Правда, был один случай, который позволил мне сблизиться с друзьями. Помню, в первый год моего там пребывания в конце месяца азар выпал обильный снег.

Было облачно. Деревья согнулись под тяжестью снега. Окна моей комнаты запотели. Я себе сделал кофе и встал у окна. Редкий прохожий шёл по улице. Улица была покрыта снегом. Я про себя повторял отрывок из стихотворения:

Свежий снег, свежий снег, здравствуй, здравствуй!

Садись, хорошо ты на крыше сидишь.

Я любил стихи. Наслаждаться стихами мешало чувство одиночества. Вдруг зазвонил звонок. Я никого не ждал. Я открыл дверь. Это был почтальон. Я рад был избавиться от одиночества. Он принёс посылку. Посылка была из Ирана. Когда я открыл посылку, я вспомнил, что скоро самая длинная ночь в году. Я решил пригласить своих новых друзей на ужин.

متن *Самая длинная ночь за рубежом* شب یلدا در خارج متن

علی: ببینم دارا حالا که برای ما جشن شب یلدا گرفتی، نمی خواهی یک شام هم به ما

بدهی؟

دارا: مطمئنی که بعد از خوردن این خوراکیها شام هم می توانی بخوری؟

علی: تو شام را بده، من یک فکری می کنم.

مایکل: دارا اینها چیه؟ به نظر خوشمزه می آید.

علی: معلومه دیگه، اینها برگه زردآلوست.

دارا: نه خیر جانم (۱) اینها برگه قیصی است. اینها همه میوه های خشکند: خرمالو، انجیر،

کیوی، موز، سیب و پرتقال.

مایکل: همه اینها را باید بخوریم؟

علی: البته اگر مراقب معدهات نیستی، یادت باشه تا سال دیگه کسی برای دارا بسته پستی

نمی فرسته!

دارا: تازه مادرم نتوانسته میوه تازه بفرستد. وگرنه حتماً انار و هندوانه هم داشتیم. علی کمی از آن گردو و پسته‌ها را بده به مایکل.

مایکل: غیر از خوردن تنقلات، مراسم دیگر شب یلدا چیست؟

علی: به! بعد از خوردن این همه میوه، تازه می‌گویی غیر از تنقلات چیز دیگری هم هست؟ البته دارا قرار است شام هم بدهد.

دارا: اذیت نکن علی.

مایکل: آخه (۲) یک دوست ایرانی داشتم که می‌گفت در دوران خیلی قدیم ایرانیها رسم داشتند که درخت سرو را تزئین کنند درست همانطور که ما در کریسمس کاج را تزئین می‌کنیم.

دارا: درست است. این در تاریخ ما آمده. البته این هم آمده که درختهای مقاوم را بعد از چله (۳) می‌کاشته‌اند (۴).

مایکل: چله دیگر چیست؟

دارا: چله اسم دیگر یلداست. یلدا یعنی تولد و زایش. اصلاً بگذارید من کمی راجع به این شب برایتان صحبت کنم.

علی: دارا؟ یک کم خوراکی به ما دادی در عوض می‌خواهی سخنرانی بکنی؟ می‌شه اول شام را بیاوری؟

مایکل: ولی من خیلی دوست دارم از این آیین ایرانیان بدانم. فکر می‌کنم مشترکات زیادی بین آیین ملتها وجود دارد.

شَب یلدا در خارج

واژه‌نامه متن *Самая длинная ночь за рубежом*

рождение, роды zāyeš	زایش	آیین	устав, обычай āyin
абрикос zardālu	زردآلو	اذیت کردن	досаждать aziyyat kardan
речь soxanrāni	سخنرانی	اذیت	мучение aziyyat
произносить речь	سخنرانی کردن	اصلاً	совсем (не), вообще aslan
soxanrāni kardan		انار	гранат anār
кипарис sarv	سرو	انجیر	инжир anjir
ужин šām	شام	بینیم...	скажи-ка bébinam (букв. да посмотрю я)
Али и. с. м. *Ali	علی	برگه	листок barge
кроме qeyr az	غیر از	به	ну be
посылать ferestādan (ferest) ...	فرستادن (فرست)	بین	между beyn-e
стародавний; стародавние времена	قدیم	پرتقال	апельсин porteqāl
qadim		пسته	фисташки peste
абрикос, курага qeysi	قیسی (قیسی) (ت.ж.)	تاریخ	история; data tārix
сажать (растения) kāštan (kār)	کاشتن (کار)	تازه	недавно; свежий; a вот... tāze
ель, ёлка kāj	کاج	تزین	украшение tazyin
рождество krismas	کرسمس	تزین کردن	украшать tazyin kardan
киви kivi	کیوی	تقلات	сладости tanaqqolāt
греческий opex gerdu	گردو	تولد	рождение tavallod
церемония, процедура marāsem	مراسم	تولد یافتن	родиться tavallod yāftan
следающий morāqeb	مراقب	جشن	праздник jašn
следить за чем-либо	مراقب چیزی بودن	جشن گرفتن (برای кому)	праздновать,
morāqeb-e čiz-i budan		устроить праздник jašn gereftan	
общие черты moštarekāt	مشترکات	چله	сорокадневный период (см. комментарий)
уверенный motma'en	مطمئن (از чѐм)	çelle	
желудок me'de	معهده	حتماً	обязательно hatman
прочный moqāvem	مقاوم	خرمالو	хурма xormālu
народ, нация, национальность	ملت (ملل)	خشک	сухой xošk
mellat (melal)		خوراک	блюдо, пища xorāk
банан mowz	موز	خوشمزه	вкусный xošmaze
наличие vojud	وجود	در عوض	вместо dar 'avaz
иметься vojud dāštan	وجود داشتن	دوران	эпоха dowrān
а не to vagarna	وگرنه	راجع به	о, про rāje' be
арбуз hendevāne	هندوانه	رسم (رسوم)	обычай rasm (rosum)

تفسیر Kommentarii

1. Сочетание جانم jān-am букв. *душа моя* является обращением в неофициальной беседе.
2. Слово آخه āxe в конце концов является разговорным стяжением от آخر āxer *конец*.
3. Слово چله čele, čelle имеет несколько значений. Это может быть период времени:
 - а) 40 дней после родов, свадьбы, смерти;
 - б) 40 дней наибольших зимних холодов или летней жары چله بزرگ čelle -ye bozorg;
 - в) 20 дней после первых морозов или первой жары — چله کوچک čelle -ye kuček;
 - г) сорокадневный срок у суфиев, во время которого они постятся и молятся в уединении.
4. Глагольная форма می کاشته اند mikāšte-and *сажали* представляет собой случай эвиденциальной (аудитивной, «заглазной») формы. Употребляя такую форму, автор хочет подчеркнуть, что он это действие не сам наблюдал, а ссылается на информацию от других.

تمرین Упражнения

20. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

بینم دارا حالا که ... ما جشن شب یلدا گرفتی نمی خواهی یک شام هم ... ما بدهی؟ مطمئنم که بعد ... خوردن این خوراکیها شام هم می توانی بخوری؟ تو شام ... بده من یک فکری می کنم. ... نظر خوشمزه می آید. همه اینها ... باید بخوریم؟ البته یادت باشه تا سال دیگه کسی ... دارا بسته پستی نمی فرسته! علی کمی ... آن گردو و پسته ها ... بده ... مایکل. غیر ... خوردن تنقلات، مراسم دیگر شب یلدا چیست؟ بعد ... خوردن این همه میوه، تازه می گویی غیر ... تنقلات چیز دیگری هم هست؟ آخه یک دوست ایرانی داشتم که می گفت ... دوران خیلی قدیم ایرانیها رسم داشتند که درخت سرو ... تزئین کنند درست همانطور که ما ... کریسمس کاج ... تزئین می کنیم. این ... تاریخ ما آمده. البته این هم آمده که درختهای مقاوم ... بعد ... چله می کاشته اند. اصلاً بگذارید من کمی راجع ... این شب برایتان صحبت کنم. یک کم خوراکی ... ما دادی ... عوض می خواهی سخنرانی بکنی؟ می شه اول شام ... بیاوری؟ ولی من خیلی دوست دارم ... این آیین ایرانیان بدانم.

21. Поставьте глаголы в нужную форму:

بینم دارا حالا که برای ما جشن شب یلدا (گرفتن) (خواستن) یک شام هم به ما (دادن)؟ مطمئن (بودن) که بعد از (خوردن) این خوراکیها شام هم (توانستن) (خوردن)؟ تو شام را (دادن)

من یک فکری (کردن). دارا اینها چی (بودن)? به نظر خوشمزه (آمدن). معلوم (بودن) دیگه، اینها برگه زردآلو (بودن). نه خیر جانم اینها برگه قیسی (بودن). اینها همه میوه‌های خشک (بودن). همه اینها را باید (خوردن)? البته اگر مراقب معده‌ات (بودن)، یادت (بودن) تا سال دیگه کسی برای دارا بسته پستی (فرستادن)! تازه مادرم (توانستن) میوه تازه (فرستادن). وگرنه حتما انار و هندوانه هم (داشتن). علی کمی از آن گردو و پسته‌ها را (دادن) به مایکل.

غیر از (خوردن) تنقلات، مراسم دیگر شب یلدا چی (بودن)? بعد از (خوردن) این همه میوه، تازه (گفتن) غیر از تنقلات چیز دیگری هم (بودن)? البته دارا قرار است شام هم (دادن). اذیت کردن) علی. آخه یک دوست ایرانی (داشتن) که (گفتن) در دوران خیلی قدیم ایرانیها رسم (داشتن) که درخت سرو را (تزیین کردن) درست همانطور که ما در کریسمس کاج را (تزیین کردن). درست (بودن). این در تاریخ ما (آمدن). البته این هم (آمدن) که درختهای مقاوم را بعد از چله (کاشتن). چله دیگر چی (بودن)? چله اسم دیگر یلدا (بودن). اصلاً (گذاشتن) من کمی راجع به این شب برایتان (صحبت کردن). یک کم خوراکی به ما (دادن) در عوض (خواستن) (سخنرانی کردن)? (شدن) اول شام را (آوردن)? ولی من خیلی (دوست داشتن) از این آیین ایرانیان (دانستن). (فکر کردن) مشترکات زیادی بین آیین ملتها (وجود داشتن).

22. Вставьте артикль, где необходимо:

تو شام را بده من یک فکر... می‌کنم. البته اگر مراقب معده‌ات نیستی، یادت باشه تا سال دیگه کس... برای دارا بسته پستی نمی‌فرسته! تازه مادرم نتوانسته میوه... تازه بفرستد. علی کم... از آن گردو و پسته‌ها را بده به مایکل. غیر از خوردن تنقلات، مراسم دیگر... شب یلدا چیست? بعد از خوردن این همه میوه، تازه می‌گویی غیر از تنقلات چیز دیگر... هم هست? آخه یک دوست ایرانی داشتم که می‌گفت در دوران خیلی قدیم ایرانیها رسم... داشتند که درخت سرو را تزیین کنند درست همانطور که ما در کریسمس کاج را تزیین می‌کنیم. اصلاً بگذارید من کم... راجع به این شب برایتان صحبت کنم. یک کم خوراک... به ما دادی در عوض می‌خواهی سخنرانی بکنی? فکر می‌کنم مشترکات زیاد... بین آیین ملتها وجود دارد.

23. Ответьте на вопросы:

دارا برای دوستان چه جشنی گرفت? علی از دارا چه خواست? دارا چه پاسخ داد? چه چیز به نظر مایکل خوشمزه می‌آمد? دارا چه میوه‌های خشکی داشت? همه آنها را باید بخورند? چه

کسی برای دارا بسته پستی فرستاد؟ مادر دارا نتوانسته چه چیزی بفرستد، وگرنه حتماً چه چیزی داشتند؟ دارا خواست علی به مایکل چی بدهد؟ غیر از خوردن تنقلات، مراسم دیگر شب یلدا چی بود؟ دارا قرار بود چه چیز دیگری بدهد؟ در دوران خیلی قدیم ایرانیها چه رسمی داشتند؟ اروپائیان چه درختی را در کریسمس تزئین می کنند؟ در تاریخ ایران چی آمده؟ ایرانی ها بعد از چله چی می کاشته اند؟ چله چیست؟ کی خواست کمی راجع به شب یلدا برایشان صحبت کند؟ کی یک کم خوراکی به آنها داده، در عوض می خواهد سخنرانی کند؟ کی خیلی دوست داشت در باره این آیین ایرانیان بداند؟ چه مشترکاتی بین آیین ملتها وجود دارد؟

24. Закончите предложения:

یک دوست ایرانی می گفت در دوران خیلی قدیم...	حالا که برای ما جشن شب یلدا گرفتی...
درست همانطور که...	مطمئنی که بعد از خوردن این خوراکیها...
این هم آمده که درختهای مقاوم...	معلومه دیگه، اینها...
چله اسم...	نه خیر جانم اینها...
یلدا یعنی...	اینها همه میوه های خشکند: خرما، انجیر...
اصلاً بگذارید من کمی راجع به...	البته اگر مراقب معدهات نیستی، یادت باشه...
یک کم خوراکی به ما دادی در عوض...	تازه مادرم نتوانسته...
می شه اول...	وگرنه حتما انار و...
ولی من خیلی دوست دارم...	علی کمی از آن گردو و...
فکر می کنم مشترکات زیادی...	غیر از خوردن تنقلات، مراسم...
	بعد از خوردن این همه میوه، تازه...
	البته دارا قرار است...

25. Переведите слова и словосочетания:

Устроить праздник, дать ужин, после съедения всех этих блюд, подумать, представляться вкусным, листок абрикоса, сухофрукты, хурма, апельсин, банан, следить за желудком, до следующего года, посылка, свежие фрукты, кроме сладостей, столько фруктов, досаждать, один иранский друг, в очень стародавние времена, иметь обычаи, украшать кипарис, рождество, ёлка, сажать крепкие деревья, рассказать об обычае, произносить речь, принести ужин, обычаи иранцев, много общего, обычаи разных народов.

26. Выберите правильный вариант:

حالا که برای ما جشن (نوروز، شب یلدا، کریسمس) گرفتی نمی‌خواهی یک (صبحانه، ناهار، شام) هم به ما بدهی؟ مطمئنی که بعد از خوردن این خوراکیها (صبحانه، ناهار، شام) هم می‌توانی بخوری؟ تو (صبحانه، ناهار، شام) را بده من یک فکری می‌کنم. معلومه دیگه، اینها برگه (خرمالو، زردآلو، قیصی) است. نه‌خیر جانم اینها برگه (خرمالو، زردآلو، قیصی) است. البته اگر مراقب (معدّهات، سرت، پایت) نیستی، یادت باشه تا (سال، شب، روز) دیگه کسی برای دارا بسته‌پستی نمی‌فرسته! تازه مادرم نتوانسته (میوه، خرمالو، کیوی) تازه بفرستد. وگرنه حتما انار و (انجیر، هندوانه، موز) هم داشتیم. علی کمی از آن (گردو، سیب، پرتقال) و پسته‌ها را بده به مایکل. غیر از خوردن (نان، قهوه، تنقلات) مراسم دیگر شب یلدا چیست؟

بعد از خوردن این همه (میوه، خرمالو، کیوی)، تازه می‌گویی غیر از (نان، قهوه، تنقلات) چیز دیگری هم هست؟ البته دارا قرار است (صبحانه، ناهار، شام) هم بدهد. آخه یک دوست ایرانی داشتم که می‌گفت در دوران خیلی قدیم ایرانیها رسم داشتند که درخت (سرو، کاج، سیب) را تزئین کنند درست همانطور که ما در (نوروز، شب یلدا، کریسمس) (سرو، کاج، سیب) را تزئین می‌کنیم. البته این هم آمده که درختهای مقاوم را بعد از (چله، سیزده‌بدر، نوروز) می‌کاشته‌اند. (چله، سیزده‌بدر، نوروز) دیگر چیست؟ (چله، سیزده‌بدر، نوروز) اسم دیگر یلداست. یک کم (بسته، برگه، خوراکی) به ما دادی در عوض می‌خواهی سخنانی بکنی؟ می‌شه اول (صبحانه، ناهار، شام) را بیاوری؟ ولی من خیلی دوست دارم از این (رسم، آیین، خوراک) ایرانیان بدانم. فکر می‌کنم مشترکات زیادی بین (رسم، آیین، خوراک) ملتها وجود دارد.

27. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

- ببینم دارا حالا که برای ما جشن شب یلدا گرفتی نمی‌خواهی شام به ما بدی؟ - مطمئنی که بعد از خوردن این خوراکیها شام می‌تونی بخوری؟ - تو شامو بده من یه فکری می‌کنم. - دارا اینا چیه؟ به نظر خوشمزه میاد. - معلومه دیگه، اینا برگه زردآلوه. - نه‌خیر جونم اینا برگه قیصیه. اینا همه میوه‌های خشکن. - همه اینا رو باید بخوریم؟ - البته اگه مراقب معدّهات نیسی، یادت باشه تا سال دیگه کسی برا دارا بسته‌پستی نمی‌فرسته! - تازه مادرم نتونسه میوه تازه بفرسته. و گر نه حتماً انار و هندوونه هم داشتیم. - علی کمی از اون گردو و پسته‌ها رو بده به مایکل. - غیر از خوردن تنقلات مراسم دیگه شب یلدا چیه؟ - به! بعد از خوردن این همه میوه، تازه میگی غیر از تنقلات

چیز دیگه‌ای هم هست؟ البته دارا قراره شام بده. - آخه یه دوس ایرانی داشتم که می‌گفت در دوران خیلی قدیم ایرانیا رسم داشتن که درخت سروو تزئین کنن درست همونطور که ما در کریسمس کاجو تزئین می‌کنیم. - درسته. این تو تاریخ ما اومده. البته اینم اومده که درختای مقاومو بعد از چله می‌کاشتن. - چله دیگه چیه؟ - چله اسم دیگه یلداس. یلدا یعنی تولد و زایش. اصلاً بذارین من کمی راجع به این شب براتون صحبت کنم. - دارا؟ یه کم خوراکی به ما دادی در عوض می‌خوای سخترانی بکنی؟ میشه اول شامو بیاری؟ - ولی من خیلی دوس دارم از این آیین ایرانیا بدونم. فک می‌کنم مشترکات زیادی بین آیین ملتا وجود داره.

28. Дайте толкования:

هندوانه هم نوعی...	شام خوراکی است که...
گردو نوعی...	زردآلو نوعی...
رسم یعنی...	قیصی نوعی...
پسته نوعی...	خرمالو نوعی...
تنقلات خوراکی است که...	انجیر نوعی...
سرو نوعی...	نوروز جشنی است که...
کریسمس جشنی است که...	کیوی نوعی...
کاج نوعی...	موز نوعی...
تولد یعنی...	شب یلدا جشنی است که...
زایش یعنی...	سیب نوعی...
آیین یعنی...	پرتقال نوعی...
ملت یعنی...	بسته پستی چیزی است که...
	انار نوعی...

29. Переведите:

Не хочешь ли ты после праздника самой длинной ночи устроить нам ещё и ужин?
А ты уверен, что может что-нибудь съесть после всех этих сладостей? — Ты закажи ужин, а я подумаю. А что что? Оно вроде бы вкусное. Ясно, что, это абрикос. Нет, дорогой, это не абрикос, это курага. А это всё сухофрукты: хурма, инжир, киви, яблоки, апельсины, бананы. И всё это нам надо съесть? — Береги желудок, а то больше никто посылок не пришлёт. Мать не смогла прислать свежих фруктов. А то сейчас бы на столе были арбуз и

гранаты. — А кроме съедания сладостей, что ещё делают в этот праздник? — Ну, ты даёшь! После того как ты съел столько сладостей, ты ещё спрашиваешь! — Хватит досаждать, Али! — У меня был один иранский друг, который говорил, что в стародавние времена в Иране наряжали кипарис. Совсем как наряжают ёлку на наше рождество! — А ещё история нашей страны гласит, что после самой длинной ночи сажали крепкие деревья. Самая длинная ночь — это время рождения света. Дайте мне вам рассказать об этом. — Ты нам устроил небольшое угощение, и хочешь за это произнести длинную речь? Дай нам сначала ужин. А я хочу послушать об этом обычае иранцев. Думаю, есть много общего в обычаях наших народов.

متن زایش نور Рождение света

«مراسم شب یلدا یا چله بزرگ یکی از کهن ترین آیین های ایرانیان است. این مراسم در آخرین شب آذرماه تا طلوع اولین روز دی ماه یعنی آغاز زمستان برگزار می شود. این شب بلندترین شب سال و روز آن کوتاه ترین روز سال است.»

در قدیم رسم بوده که مردم در این شب در کوهستانها به نیایش می پرداختند تا خورشید طلوع کند و نور روز بر تاریکی بلندترین شب سال پیروز شود. یعنی با زایش خورشید روزها طولانی تر می شود. خوب، در کنار این نیایش چشیدن نعمتهای خدا و شکرگزاری بابت آنها هم رسم بوده است. میوه ها نشانه برکت، تندرستی، فراوانی و شادکامی هستند. وقتی بچه بودیم همه فامیل در منزل پدر بزرگ جمع می شدیم و او برایمان قصه می گفت.»

دارا به اینجا که رسید یادش آمد که چقدر دلش برای کرسی (۱) و میوه های پاییزی تنگ شده است. دارا از نارا پرسید که آیا یادش هست که مادر بزرگ برایشان قصه می گفت. با این سؤال نارا و امیر و بیتا از حال و هوای مهمانی دارا در سوئد خارج شدند و در فصل بهار به یاد خاطره های

زمستانی دوران بچگی خود افتادند. «چقدر جمعهای خانوادگی و دوستانه گرم و دوست داشتنی (۲) است». اما نارا و دارا هر دو به یک چیز فکر می کردند: این که به تهران برگردند. مادر واقعا تنها بود. همه ساکت بودند که ناگهان امیر پرسید: «بالاخره آن شب به مهمانهایت شام دادی؟»

واژه نامه متن *Рождение света* زایش نور

эпоха dowrān	دوران	для, за bābat-e	بابت
любимый dustdāštāni	دوست داشتنی	в конце концов bel`āxere	بالاخره
дружеский dustāne	دوستانه	детство baččegi	بچگی
дей (месяц) dey	دی	благословение barakat	برکت
молчащий sāket	ساکت	проводить, отмечать bargozār	برگزار کردن
вопрос so`āl	سؤال	kardan	
счастье, везение, удача šād-kāmi	شادکامی	به یاد چیزی افتادن	
благодарение šokrgozāri	شکرگزاری	be yād-e čiz-i oftādan	
восходить tolu` kardan	طلوع کردن	осень pāyiz	پاییز
восход tolu`	طلوع	осенний pāyizi	پاییزی
длительный, длинный tulāni	طولانی	дед, дедушка pedarbozorg	پدربزرگ
семья, фамилия, родственник fāmil	فامیل	приступать, платить (پرداز)	پردازتن (پرداز)
обильный farāvān	فراوان	pardāxtan (pardāz)	
изобилие, многочисленность farāvāni	فراوانی	победитель pīruz	پیروز
сказка, история qesse	قصه	победить pīruz šodan	پیروز شدن
кресло, кафедра, корси korsi	کرسی	темнота tāriki	تاریکی
древний, старый kohan	کهن	здоровье tandorosti	تندرستی
квартира manzel	منزل	собираться jam` šodan	جمع شدن
вдруг nāgahān	ناگهان	сбор, сумма, группа jam`	جمع
знак pešāne	نشانه	пробовать, вкушать (چش)	چشیدن (چش)
благодать pe`mat	نعمت	češidan (češ)	
свет nur	نور	как, насколько čeqadr	چقدر
молитва, гимн, восхваление niyāyeš	نیایش	память, впечатление xātere	خاطره
действительно vāqe`an	واقعاً	خانوادگی xānevādegi	خانوادگی
оба har do	هر دو	бог xodā	خدا

تفسير Комментарии

1. Слово کرسی korsi наряду с современными значениями *кресло, кафедра* обозначает также *корси* — низкий столик с жаровней и углями под ним, накрытый одеялом для сохранения тепла. Он используется в холодные зимние дни, когда из неутеплённых домов ветер быстро выдувает тепло. Это реалия старой деревенской жизни, которая в современных домах не встречается.

2. Форма دوستداشتنی dustdāštani *любимый* представляет собой причастие будущего времени или причастие долженствования.

تمرین Упражнения

30. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

مراسم شب یلدا یا چله بزرگ یکی ... کهن ترین آیین های ایرانیان است. این مراسم ... آخرین شب آذرماه تا طلوع اولین روز دی ماه یعنی آغاز زمستان برگزار می شود. ... قدیم رسم بوده که مردم ... این شب ... کوهستانها ... نیایش می پرداختند تا نور روز ... تاریکی بلندترین شب سال پیروز شود. یعنی ... زایش خورشید روزها طولانی تر می شود. خوب، ... کنار این نیایش چشیدن نعمتهای خدا و شکرگزاری ... آنها هم رسم بوده است. وقتی بچه بودیم همه فامیل ... منزل پدر بزرگ جمع می شدیم و او ... ما قصه می گفت. دارا ... اینجا که رسید یادش آمد که چقدر دلش ... کرسی و میوه های پاییزی تنگ شده است. دارا ... نارا پرسید که آیا یادش هست که مادر بزرگ ... آنها قصه می گفت. ... این سؤال نارا و امیر و بیتا ... حال و هوای مهمانی دارا ... سوند خارج شدند و ... فصل بهار ... یاد خاطره های زمستانی دوران بچگی خود افتادند. اما نارا و دارا هر دو ... یک چیز فکر می کردند: این که ... تهران برگردند. همه ساکت بودند که ناگهان امیر پرسید: بالاخره آن شب ... مهمانهایت شام دادی؟

31. Поставьте глаголы в нужную форму:

مراسم شب یلدا یا چله بزرگ یکی از کهن ترین آیین های ایرانیان (بودن). این مراسم در آخرین شب آذرماه تا طلوع اولین روز دی ماه یعنی آغاز زمستان (برگزار شدن). این شب بلندترین شب سال و روز آن کوتاه ترین روز سال (بودن). در قدیم رسم (بودن) که مردم در این شب در کوهستانها به نیایش (پرداختن) تا خورشید (طلوع کردن) و نور روز بر تاریکی بلندترین شب سال

(پیروز شدن). یعنی با زایش خورشید روزها طولانی‌تر (شدن). خوب، در کنار این نیایش (چشیدن) نعمتهای خدا و شکرگزاری بابت آنها هم رسم (بودن).

میوه‌ها نشانهٔ برکت، تندرستی، فراوانی و شادکامی (بودن). وقتی بچه (بودن) همهٔ فامیل در منزل پدر بزرگ (جمع شدن) و او برایمان قصه (گفتن). دارا به اینجا که (رسیدن) یادش (آمدن) که چقدر دلش برای کرسی و میوه‌های پاییزی تنگ (شدن). دارا از نارا (پرسیدن) که آیا یادش (بودن) که مادر بزرگ برایشان قصه (گفتن). با این سؤال نارا و امیر و بیتا از حال و هوای مهمانی دارا در سوئد (خارج شدن) و در فصل بهار به یاد خاطره‌های زمستانی دوران بچگی خود (افتادن). چقدر جمعهای خانوادگی و دوستانه گرم و دوست داشتنی (بودن). اما نارا و دارا هر دو به یک چیز (فکر کردن): این که به تهران (برگشتن). مادر واقعا تنها (بودن). همه ساکت (بودن) که ناگهان امیر (پرسیدن): بالاخره آن شب به مهمانهایت شام (دادن)؟

32. Вставьте артикль, где необходимо:

مراسم شب یلدا یا چله بزرگ یک... از کهن‌ترین آیین‌های ایرانیان است. در قدیم رسم بوده که مردم در این شب در کوهستانها به نیایش... می‌پرداختند تا خورشید طلوع کند و نور روز بر تاریکی بلندترین شب سال پیروز شود. در کنار این نیایش چشیدن نعمتهای خدا و شکرگزاری بابت آنها هم رسم... بوده است. میوه‌ها نشانهٔ برکت...، تندرستی، فراوانی و شادکامی هستند. وقت... بچه بودیم همهٔ فامیل در منزل پدر بزرگ جمع می‌شدیم، و او برایمان قصه... می‌گفت. دارا از نارا پرسید که آیا یادش هست که مادر بزرگ برایشان قصه... می‌گفت. با این سؤال... نارا و امیر و بیتا از حال و هوای مهمانی دارا در سوئد خارج شدند و در فصل بهار به یاد خاطره‌های زمستانی دوران بچگی خود افتادند. چقدر جمعهای خانوادگی و دوستانه... گرم و دوست داشتنی است. اما نارا و دارا هر دو به یک چیز... فکر می‌کردند. همه ساکت بودند که ناگهان امیر پرسید: «بالاخره آن شب به مهمانهایت شام... دادی؟»

33. Ответьте на вопросы:

مراسم شب یلدا یا چله بزرگ از چه گونه آیینی است؟ این مراسم کی برگزار می‌شود؟ در قدیم در این شب چه رسمی بوده؟ روزها با چه چیز طولانی‌تر می‌شود؟ در کنار این نیایش، چه رسم دیگری بوده است؟ میوه‌ها نشانهٔ چه چیز هستند؟ وقتی دارا بچه بوده همهٔ فامیل کجا جمع می‌شدند و او برایشان چی می‌گفت؟ دارا به اینجا که رسید چی یادش آمد؟ دارا از نارا چه چیز

پرسید؟ با این سؤال نارا و امیر و بیتا از چه حالی خارج شدند؟ آنها به یاد چی افتادند؟ به نظر آنها چه چیز گرم و دوست داشتنی است؟ اما نارا و دارا هر دو به چه چیز فکر می کردند و به چه علتی؟ ناگهان امیر چی پرسید؟

34. Закончите предложения:

دارا به اینجا که رسید یادش آمد که...	مراسم شب یلدا یا چله بزرگ...
دارا از نارا پرسید که...	این مراسم در آخرین شب آذرماه...
با این سؤال نارا و امیر و بیتا از حال...	این شب بلندترین شب سال و روز آن...
و در فصل بهار به یاد...	در قدیم رسم بوده که مردم...
چقدر جمعهای خانوادگی و دوستانه...	یعنی با زایش خورشید روزها...
اما نارا و دارا هر دو...	در کنار این نیایش چشیدن...
این که...	میوه ها نشانه...
مادر واقعا...	وقتی بچه بودیم همه فامیل...
همه ساکت بودند که ناگهان...	و او برایمان...

35. Переведите слова и словосочетания:

Обряд самой длинной ночи (ялда), один из самых древних, иранский обычай, проводить обряд, быть проведённым, восход солнца, последняя ночь, первый день, начало зимы, конец осени, месяц азар, месяц дей, самый короткий день в году, самый длинный день в году, в стародавние времена, приступить к молитве, ночь в горах, дневной свет, победить тьму, рождение солнца, более долгие дни, рядом с этим воспеванием, вкушение божьей благодати, благодарение за неё, стать обычаем, знак божьей милости, знак изобилия, знак здоровья, знак достижения успеха, вся семья, собираться на квартире у бабушки, рассказывать сказки, осенние фрукты, печь, спросить кого-либо, выйти из образа, обстановка приёма гостей в Швеции, зимние впечатления, вспомнить детство, круг гостей, круг друзей, думать об одном и том же, возвратиться в город, быть одиноким, молчать, в конце концов, внезапно задать вопрос, дать ужин.

36. Выберите правильный вариант:

مراسم شب یلدا یا چله (کوچک، متوسط، بزرگ) یکی از کهن ترین آیین های ایرانیان است. این مراسم در (اولین، دومین، آخرین) شب آذرماه تا طلوع اولین روز دی ماه یعنی آغاز (پاییز، زمستان، بهار) برگزار می شود. این شب (کوتاه ترین، کوچک ترین، بلندترین) شب سال و روز آن (کوتاه ترین، کوچک ترین، بلندترین) روز سال است. در قدیم (رسم، آیین، نیایش) بوده که مردم

در این شب در کوهستانها به (رسم، آیین، نیایش) می‌پرداختند تا خورشید طلوع کند و نور روز بر تاریکی (کوتاه‌ترین، کوچک‌ترین، بلندترین) شب سال پیروز شود. یعنی با (تولد، طلوع، زایش) خورشید روزها (کوتاه‌تر، طولانی‌تر، بلندتر) می‌شود. در کنار این (رسم، آیین، نیایش) چشیدن (تنقلات، نعمتهای، میوه‌های) خدا و شکرگزاری بابت آنها هم (رسم، آیین، نیایش) بوده است. (تنقلات، نعمتهای، میوه‌ها) نشانهٔ برکت، تندرستی، فراوانی و شادکامی هستند. وقتی بچه بودیم همهٔ فامیل در منزل (مادر بزرگ، پدر بزرگ، عمه) جمع می‌شدیم و او برایمان قصه می‌گفت. دارا به اینجا که رسید یادش آمد که چقدر دلش برای (صندلی، کرسی، مبل) و (تنقلات، نعمتهای، میوه‌های) پاییزی تنگ شده است. دارا از نارا پرسید که آیا یادش هست که (مادر بزرگ، پدر بزرگ، عمه) برایشان قصه می‌گفت. با این سؤال نارا و امیر و بیتا از حال و هوای مهمانی دارا در سوئد خارج شدند و در فصل بهار به یاد خاطره‌های (پاییزی، زمستانی، بهاری) دوران بچگی خود افتادند. چقدر جمعهای خانوادگی و دوستانه (سرد، داغ، گرم) و دوست‌داشتنی است. اما نارا و دارا هر دو به یک چیز فکر می‌کردند: این که به (کوهستان، شمال، تهران) برگردند. مادر واقعا تنها بود. همه (ساکت، خلوت، خاموش) بودند که ناگهان امیر پرسید: «بالاخره آن شب به مهمانهایت (ناهار، شام، صبحانه) دادی؟»

37. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

این مراسم در آخرین شب آذرماه تا طلوع اولین روز دی‌ماه یعنی آغاز زمستان برگزار میشه. این شب بلندترین شب سال و روزش کوتاه‌ترین روز ساله. در قدیم رسم بوده که مردم در این شب تو کوهستانا به نیایش می‌پرداختن تا خورشید طلوع کنه و نور روز بر تاریکی بلندترین شب سال پیروز شه. یعنی با زایش خورشید روزا طولانی‌تر میشه. خب، در کنار این نیایش چشیدن نعمتای خدا و شکرگزاری بابت اونام رسم بوده. میوه‌ها نشونهٔ برکت، تندرستی، فراوانی و شادکامی‌ان. وقتی بچه بودیم همهٔ فامیل تو منزل پدر بزرگ جمع می‌شدیم و او برامون قصه می‌گفت. دارا به اینجا که رسید یادش اومد که چقد دلش برا کرسی و میوه‌های پاییزی تنگ شده. دارا از نارا پرسید که آیا یادش هس که مادر بزرگ براشون قصه می‌گفت. با این سؤال نارا و امیر و بیتا از حال و هوای مهمونی دارا در سوئد خارج شدن و در فصل بهار به یاد خاطره‌های زمستونی دوران بچگی خودشون افتادن. چقد جمعای خانوادگی و دوستانه گرم و دوست‌داشتنی». اما نارا و دارا هر دو به

یه چیز فکر می‌کردن: این که به تهران برگردن. مادر واقعا تنها بود. همه ساکت بودن که ناگهان امیر پرسید: «بالاخره اون شب به مهمونات شام دادی؟»

38. Дайте толкования:

پدر بزرگ پدر...	مراسم شب یلدا یا چله بزرگ مراسمی است که...
کرسی چیزی است که...	آذر ماهی است که...
پاییز فصلی است که...	دی ماهی است که...
مادر بزرگ مادر...	زمستان فصلی است که...
بهار فصلی است که...	کوهستان جایی است که...
بچگی دورانی است که...	تاریکی عکس...
جمع خانوادگی جمعی است که...	بلند عکس...
جمع دوستانه جمعی است که...	طولانی عکس...
ساکت عکس...	فامیل جمعی از...
شام غذایی است که...	منزل جایی است که...

39. Переведите:

Челе — это зимний сорокадневный период, который начинается с самой длинной ночи в году. В эту ночь проводят старинный иранский обряд. Он начинается с наступлением последней ночи месяца азара и идёт до наступления первого дня месяца дея. С первым днём месяца дея начинается зима. Это самый короткий день в году. В самую длинную ночь в стародавние времена люди в горной местности приступают к песнопениям, чтобы возшло солнце, чтобы новый день победил тьму. Наступление самого короткого дня — это знак рождения солнца. Во время этих песнопений полагалось отведа́ть божественной благодати сладостей, фруктов. Фрукты — это знак благословения, изобилия, здоровья и исполнения желаний. Благодарение бога за благодать было древним иранским обычаем. Когда мы были детьми, у нас вся семья собиралась в доме бабушки, а он нам рассказывал какую-нибудь историю.

Когда Дара дошёл до этого места, он вспомнил осенние фрукты и печь в доме. Он по ним соскучился. Дара спросил у Нары, помнит ли она, какие сказки им рассказывала бабушка? На этом вопросе Амир и Бита вышли из образа шведской обстановки и начали вспоминать своё детство зимой в Иране. Как они любили, когда у них собирались гости, друзья. Но Нара и Дара оба в этот момент думали об одном и том же: как бы им вернуться в Тегеран.

Мать там оставалась одна. Все молчали, только Амир спросил: «В конце концов, ты их там угостил ужином или нет?»

Пословицы и поговорки ضرب المثل

Mehmān barakat-e sofre-ast. *Гость — благословение стола (букв. скатерти).*

Mehmāni raftan pā-ye pas-ham dārad. *Долг платежом красен (букв. Хождение в гости имеет ответную ногу).*

Mehmān ruz-e avval — telā, ruz-e dovvom poqre, ruz-e sevvom mes. *Гость в первый день золото, во второй день серебро, на третий день медь.*

واژه‌نامه Словарь

вызывать bā'es šodan	باعث شدن	азар (месяц) āzar	آذر
в конце концов bel'āxere	بالاخره	устав, обычай āyin	آیین
детство baččegi	بچگی	облако, туча abr	ابر
пар boxār	بخار	облачный abri	ابری
запотеть boxār kardan	بخار کردن	случай ettefāq	اتفاق
вопреки bar xelāf-e	بر خلاف	чувство ehsās	احساس
снег barf	برف	чувствовать ehsās kardan	احساس کردن
благословение barakat	برکت	мучение aziyyat	اذیت
проводить, отмечать bargozār	برگزار کردن	досаждать aziyyat kardan	اذیت کردن
kardan		Стокгольм Estokholm	استکهلم
листок barge	برگه	совсем (ne) aslan	اصلاً
посылка baste	بسته	мысли afkār (fekr)	افکار (من. от فکر)
завучать be sedā dar-āmadan ...	به صدا در آمدن	пребывание eqāmat	اقامت
редко be nodrat	به ندرت	хотя agar če	اگر چه
вспомнить	به یاد چیزی افتادن	гранат anār	انار
be yād-e čiz-i oftādan		инжир anjir	انجیر
бейт, двустиишие beyt	بیت	конец (месяца) avāxer	اواخر
между beyn-e	بین	начало (месяца) avāyel	اوایل
осень pāyiz	پاییز	для, за bābat-e	بابت
осенний pāyizi	پاییزی	падать (об осадках) bāridan (bār)	باریدن (بار)
лед, бабушка pedarbozorg	پدربزرگ	причина bā'es	باعث

мешать māne' šodan (از چه) مانع شدن
 постоянно, непрерывно modām مدام
 церемония, обряд, процедура marāsem مراسم
 следящий morāqeb مراقب
 следить за чем-либо مراقب چیزی بودن
 morāqeb-e čiz-i budan
 проблема mas'ale مسئله (مسائل، مسائل)
 (masā'el, masāyel)
 общие черты moštarekāt مشترکات
 уверенный motma'en مطمئن (از چه)
 желудок me'de معده
 прочный moqāvem مقاوم
 народ, нация, национальность ملت (ملل)
 mellat (melal)
 ждать кого-либо منتظر کسی بودن
 montazer-e kas-i budan
 квартира manzel منزل
 банан mowz موز
 гости, приём mehmāni مهمانی
 вдруг nāgahān ناگهان
 редкость podrat ندرت
 знак pešāne نشانه
 благодать ne'mat نعمت
 свет nur نور
 молитва, гимн, воспевание niyāyeš نیایش
 действительно vāqe'an واقعاً
 наличие vojud وجود
 иметься vojud dāstan وجود داشتن
 а не to vagarna وگرنه
 оба har do هر دو
 арбуз hendevāne هندوانه
 от души yek del یک دل
 см. شب یلدا یلدا

бутон šokufe شکوفه
 расцвести šokufe zadan شکوفه زدن
 близкий (о друге) samimi صمیمی
 восход tolu' طلوع
 восходить tolu' kardan طلوع کردن
 длительный, длинный tulāni طولانی
 прохожий 'āber ('āberin) عابر (عابرین)
 выражение 'ebārat عبارت
 состоять 'ebārat budan عبارت بودن
 Али и. с. м. 'Ali علی
 кроме qeуr az غیر از
 семья, фамилия, родственник fāmil فامیل
 обильный farāvān فراوان
 изобилие, многочисленность farāvāni فراوانی
 посылать ferestādan (ferest) فرستادن (فرست)
 погрузиться foru-raftan فرو رفتن
 фарвардин (1 месяц) farvardin فروردین
 мысль fekr (afkār) فکر (افکار)
 стародавний; стародавние времена قدیم
 qadim
 сказка, история qesse قصه
 кофе qahve قهوه
 абрикос, курага qeysi قیسی (تج.)
 сажать (растения) kāštan (kār) کاشتن (کار)
 ель, ёлка kāj کاج
 кресло, кафедра, печь korsi کرسی
 рождество krismas کریسمس
 древний, старый kohan کهن
 киви kivi کیوی
 грецкий орех gerdu گردو
 наслаждаться lazzat bordan لذت بردن (از چه)
 удовольствие lazzat لذت
 препятствие māne' مانع

درس دوازدهم Урок двенадцатый

Буква ن nūn в шекасте

Пассивный залог

Придаточные условные предложения

Из истории шиизма

Текст در راه آزادی Дорогой свободы

Текст درسهای عاشورا Уроки Аишурры

Текст تعزیه خوانی: تئاتر مذهبی Таазие — религиозный театр

Пословицы и поговорки

حرف ن در خط شکسته Буква nūn в шекасте

Четыре отдельных варианта буквы ن nūn показаны на фигурах «a», «b», «c», «d» на Рис. 31. Из них формы «c» и «d» являются наиболее употребительными в шекасте. Начиная с фигуры «e» справа налево расположены следующие слова: این in это (два раза с двумя разными вариантами буквы ن nūn), آیین āyīn обычай, ایران Irān Иран, جهان jahān мир.

Рис. 31. Формы буквы ن nūn в шекасте

На Рис. 32 справа налево расположены следующие слова: انسان ensān человек, چنین čenīn такой, آوردن āvardan приносить, خاندان xāndān династия, دشمن došman враг, حسن Hasan Хасан.

تمرین Упражнения

1. Скопируйте слова почерком шекасте с Рис. 31 и Рис. 32.

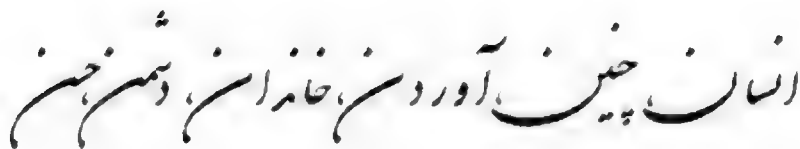

Рис. 32. Примеры слов с буквой ن nūn в шекасте

Пассивный залог وجه مجهول

Структура. Большинство переходных глаголов в персидском языке образует форму пассивного залога (пассива, страдательного залога). Пассив имеет те же времена и наклонения, что и активный залог. Пассивный залог относится к числу сложных (аналитических) глагольных форм. Он образуется от причастия прошедшего времени смыслового глагола и вспомогательного глагола شدن šodan.

Таб. 42. Структура форм пассива

Форма (время)	Утверждение	Отрицание
Настояще-будущее	دیده می شود dide mišavad виднеется	دیده نمی شود dide némišavad не виднеется
Простое прошедшее	دیده شد dide šod виднелся	دیده نشد dide nášod не виднелся
Прошедшее длительное	دیده می شد dide mišod виднелся	دیده نمی شد dide némišod не виднелся
Перфект	دیده شده است dide šode-ast виднелся	دیده نشده است dide nášode-ast не виднелся
Преждепрошедшее	دیده شده بود dide šode bud виднелся	دیده نشده بود dide nášode bud не виднелся
Аорист	دیده شود dide šavad да будет виден	دیده نشود dide nášavad да не будет виден

При спряжении глаголов в пассиве изменяется только вспомогательный глагол. К нему же присоединяются формообразующие приставки mi-, be-, na-/ne-. Следует обратить внимание на то, что в будущем категорическом времени отрицание na- присоединяется к вспомогательному глаголу خواستن *xāstan хотеть*. Хотя теоретически и можно представить себе пассив во всех лицах, например, دیده می شوم *dide mišavam (я) виднеюсь*, но, практически, в современном литературном языке эта форма употребительна только в 3-ем лице единственного, реже множественного числа (см. Таб. 42). Пассивная форма инфинитива хотя и существует, например, ساخته شدن *sāxte šodan строиться*, но неупотребительна.

Глагол کردن *kardan делать* формы страдательного залога не образует. Не образуют его и все сложные переходные глаголы, в состав которых входит он или его заместители ساختن *sāxtan строить* и نمودن *nemudan показывать*. Вместо них употребляется глагол شدن

šodan *становиться* или его заместители گشتن gaštan и گردیدن gardidan оба с основным значением *вращаться*. Слова-заместители, употребляясь как компонирующие глаголы, своё основное словарное значение утрачивают. Например, сложный глагол شروع کردن šoru' kardan *начинать* даёт в пассиве شدن شروع šoru' šodan *начинаться*. Аналогичным образом передаётся залоговая семантика и в следующих парах:

آشنا کردن āšnā kardan *знакомить* ↔ آشنا شدن āšnā šodan *знакомиться*, بیدار کردن bidār kardan *будить* ↔ بیدار شدن bidār šodan *просыпаться*, ناراحت کردن nārāhat kardan *волновать* ↔ ناراحت شدن nārāhat šodan *волноваться*.

Для большинства сложных глаголов залоговые значения передаются не грамматически, а лексически. Сравните:

تغییر دادن taqyir dādan *изменять* ↔ تغییر کردن / یافتن taqyir kardan/yāftan *изменяться*, به وجود آمدن motezakker šodan *упоминать* ↔ ذکر شدن zekr šodan *упоминаться*, به وجود آوردن be vojūd āvardan *создавать* ↔ به وجود آمدن be vojūd āmadan *создаваться*, به کار انداختن be kār andāxtan *ввести в строй* ↔ به کار افتادن be kār oftādan *вступить в строй*, انجام دادن anjām dādan *выполнить* ↔ انجام شدن anjām šodan *выполняться*; مورد چیزی قرار دادن mowred-e čiz-i qarār dādan *подвергнуть чему-л.* ↔ مورد چیزی قرار گرفتن mowred-e čiz-i qarār gereftan *подвергнуться чему-л.*

Глагол, лексически передающий пассив, типа انجام شدن anjām šodan *выполняться*, называется по-персидски فعل مجهول fe'l-e majhul. Если ему соответствует активный глагол типа انجام دادن anjām dādan *выполнить*, который не содержит компонирующего глагола کردن kardan *делать*, то теоретически от него можно образовать пассивный залог انجام داده شدن anjām dāde šodan *выполняться*. Однако стилистически такое сочетание звучит гораздо хуже, чем соответствующий فعل مجهول fe'l-e majhul *лексический пассивный глагол*.

Употребление. Пассив используется тогда, когда деятель (субъект) неизвестен или говорящий не хочет его упоминать:

این حسینیه حدود ۵۰ سال پیش ساخته شد In hoseyniye hodud-e panjāh sāl piš sāxte šod. *Это хосейние было построено около 50 лет тому назад.*

پیام آنها دریافت شد Payām-e ānhā daryāft šod. *От них получено сообщение.*

Часто при этом пассив имеет обобщающее значение:

این ساختمان از دور دیده می شود In sāxtemān az dur dide mišavad. *Это здание видно изда-лека (т. е. любому человеку).*

Пассив аориста используется в письменных инструкциях. В русском языке в таких случаях могут использоваться безличные конструкции.

باید سعی شود که مقالات در اسرع وقت نوشته شود Bayad sa'y šavad, ke maqālāt dar asra'-e vaqt nevešte šavad. *Нужно стараться, чтобы доклады были подготовлены как можно быстрее.*

Если же деятеля необходимо указать, то для его указания используются изафетные предлоги: توسط / وسیله be vasile-ye/ tavassot-e *посредством*, از طرف / از سوی az taraf-e/ az su-ye *со стороны*, دست به dast-e *руками*, به قلم be qalam-e *пером*.

این مسجد به دست معماران ایرانی ساخته شد
In masjed be dast-e me'mārān-e Irāni sāxte šod.
Эта мечеть была построена иранскими зодчими.

این نمایشنامه به قلم غلامحسین ساعدی نوشته شد
In namāyešnāme be qalam-e Qolāmhosēyn
Sā'edi nevešte šod. *Эта пьеса была написана Голамхосейном Сазди.*

او از سوی رئیس سازمان معرفی شده است
U az su-ye ra'is-e sāzemān mo'arrefi šode-ast. *Он был представлен директором организации.*

مقاله‌ای را که خواندید، توسط دوستم نوشته شده بود
Maqāle-i-rā ke xānid, tavassot-e dust-
am nevešte šode bud. *Статья, которую вы прочли, была написана моим другом.*

رایانامه به وسیله پست الکترونیکی فرستاده شد
Rāyānāme be vasile-ye post-e elektroniki
ferestāde šod. *Письмо было послано по электронной почте.*

Необязательно переводить пассивом на персидский язык русское пассивное предложение и наоборот. Выбор залога зависит от стиля. В персидской нейтральной литературной и разговорной речи пассив используется редко. Его основная сфера употребления — документы, статьи, учебники, монографии. Прямое дополнение при глаголе в активном залоге соответствует подлежащему пассива.

این ساختمان زود ساخته می‌شود
In sāxtemān zud sāxte mišavad. *Это здание быстро стро-*
ится. این ساختمان را زود می‌سازند
In sāxtemān-rā zud misāzand. *Это здание быстро строят.*

تمرین‌های

2. Трансформируйте следующие глагольные формы в пассив:

نوشتند، می‌خواندند، می‌سازند، می‌دهند، خواهند گفت، نوشت، می‌فرستاد، گرفتند،
می‌بیند، خواهند دید.

3. Замените активную конструкцию пассивной.

این تابلو را کی اینجا زدند؟ این صورت غذا را از روی میز چندی پیش برداشتند. هر روز
اینجا آلو و آلبالو می‌آورند. راه را بستند. چندی قبل نامه‌تان را به دانشگاه تهران فرستادند. این
ساختمان را چند سال پیش کارگران روستای ما ساختند. اتاق را جمع و جور کردند. این کار را
خیلی زود انجام دادند. این کتاب را دو سال پیش ترجمه کردند. او را به عنوان رئیس انتخاب
کردند. این اتوبوس را در اختیار ما می‌گذارند.

4. Замените пассивную конструкцию активной.

این خانه به دست کارگران ساخته شد. آن داستان به قلم نویسنده معروف نوشته شده است.
دستور جنبه‌عالی اجرا شد. از طرف دانشجویان سؤالات زیادی شد. معمولاً در کشور ما بترین زیاد

مَصْرَف می شود. این کار زود انجام شد. آن مقاله هنوز ترجمه نشده است. این تلگرام تبریک از طَرَف سازمانِ ما فرستاده شده است. در این باره حرفهای زیادی گفته شد. این کارخانه هنوز ساخته نشده است.

5. Переведите на персидский язык.

Уже две недели, как это письмо написано. Это здание строится для нашего института. Завтра на наш рынок завезут яблоки и сливы из Краснодара. Мост, о котором нам говорили, отсюда не виден. Через несколько минут плов был съеден. Это письмо ещё не отправлено, но обязательно будет отправлено сегодня, и Ваш брат получит его через четыре дня. Новое здание для нашего института ещё не построено. Квартира ещё не убрана. Зёрна должны быть вынуты из воды через два дня. Книги, которые я должен вернуть в библиотеку, будут отданы мне только завтра.

جمله‌های پیرو شرطی Придаточные условные предложения

Придаточные условные в составе сложноподчинённых предложений вводятся союзами اگر *ágar* *если*; چنانچه *čepān-če* *если*; اینکه *in-ke* *при условии, что*; در صورتی *dar surat-i-ke* *в случае, если*. Все условия подразделяются на реальные и ирреальные.

При выражении **реальных** условий в главном предложении ставится то время и наклонение, которые требуются по смыслу. В придаточных предложениях ставятся следующие глагольные формы при условиях, относящихся:

а) к настоящему — mozāre'-e exbāri *настояще-будущее* время:

Ágar belit dārid, mítavānid vāred-e salon bešavid.
Если у вас есть билет, можете проходить в зал.

б) к будущему — mozāre'-e eltezāmi *аорист*:

Ágar fardā be Tehrān beyāyad, be esteqbāl-aš miravim.
Если он завтра приедет в Тегеран, мы пойдём его встречать.

или māzi-ye motlaq *простое прошедшее* время:

Ágar tā yek sā'at-e digar āmad, begu be man telefon bokonad.
Если он придёт в течение часа, то пусть мне позвонит.

в) к прошлому — māzi-ye naqli *перфект*:

Heyf-ast, ágar in ketāb-rā náxānde-id.
Жаль, если вы не прочли этой книги.

Ágar Tehrān rafte-id, hatman meydān-e Āzādi-rā dide-id.
Если вы ездили в Тегеран, то обязательно видели площадь Азади.

Ирреальные условия подразделяются на:

а) **нереальные** (т.е. невозможные или маловероятные);

б) **контрфактические** (т.е. возможные, но не реализовавшиеся).

При выражении ирреальных условий и в главном, и в придаточном, как правило, используется форма **прошедшего длительного времени** независимо от того, относится условие к настоящему, прошедшему или будущему.

اگر این افراد خارج از تهران زندگی می کردند، نمی توانستند به این زودی کار پیدا کنند. *Ágar in afrād xārej az Tehrān zendegi mikardand, némitavānestand be in zudi kār peydā konand.* Если бы эти люди жили за пределами Тегерана, то они не смогли бы так быстро найти работу.

Разновременность (таксис) и предшествование могут выражаться **преждепрошедшим временем**. Преждепрошедшее время при прочих равных условиях придаёт высказыванию более разговорный оттенок.

اگر جنگ رفته بودند، این حرفها را نمی زدند. *Ágar jang rafte budand, in harfhā-rā némizadand.* Если бы они побывали на войне, то так бы не говорили.

Глаголы داشتن иметь и بودن быть в книжном стиле сохраняют приставку *mi-*, в разговорном могут употребляться и без неё, т.е. в форме **прошедшего простого времени**.

اگر این افراد لیسانس هم [می]داشتند، مهندس حسابی [می]بودند. *Ágar in afrād lisāns-ham [mi]dāštand, mohandes-e hesābi [mi]budand.* Если бы у этих людей были ещё и дипломы, они были бы приличными инженерами.

تمرین Упражнения

6. В следующих предложениях вместо реального условия используйте ирреальное.

اگر کار داشته باشم، پیش شما نمی آیم. اگر به تهران بروید، در شمالش کوههای بلند می بینید. اگر می خواهید او را ببینید، به نمایش ما تشریف بیاورید. اگر بخواهید به رودخانه برسید، باید از تهران به فاصله سی یا چهل کیلومتر خارج شوید. اگر هفته آینده هوا گرم شود، میوه ها زود می رسد. اگر باران بارید، با خودت چتر بردار. اگر پول داری، پنجاه تومان به او بده. اگر مزاحم شما نباشم، یک ساعت دیگر اینجا می مانم. اگر وقت داشته باشم، حتماً به مطالعه تاریخ ایران می پردازم.

7. Переведите с русского языка на персидский.

Если у тебя будет время, сходи на этот спектакль. Если бы я жил в деревне, то каждый день работал бы в саду. Если бы я это узнал вчера, то не спрашивал бы вас об этом сегодня. Раз он был в Тегеране, значит, знает, где находится площадь Азади. Мы купим эту машину, если вы её сами привезёте. Если будет хотошая погода, вся наша группа поедет за город. Если он позвонит, скажи, чтобы быстро шёл домой. Если он приехал с Юга, то не боится жары. Если будете проходить мимо базара, купите мне фруктов. Как я могу ему позвонить на работу, если сейчас уже 8 часов вечера? Если вы говорите по-персидски, спросите, как пройти на почту. Жаль, если они опоздали на терминал и не встретили его.

در باره تاریخ شیعه از истории шиизма

Пророком ислама является (ص) محمد Mohammad *Мухаммед*. В исламе различают несколько толков (направлений): суннизм, шиизм, исмаилизм и другие. По числу сторонников суннизм и шиизм являются самыми многочисленными толками. В Иране шиизм является государственной религией.

(ع) علی 'Ali *Али* — первый имам (зять пророка Мухаммеда), почитаемый и шиитами, и суннитами. Всего шииты почитают двенадцать имамов. Последним двенадцатым (скрытым) имамом является имам مهدی Mahdi *Мехди*. С его приходом должен наступить конец света; будет страшный суд и наступит эра справедливости.

(ع) امام حسین emām Hoseyn *имам Хусейн* — третий имам, почитаемый шиитами. Сын имама Али, внук пророка Мухаммеда.

При упоминании имени пророка произносится арабское славословие صلى الله عليه واله Sall-allāh-o alāy-he va āle-hi va-sallām. *Да благословит его Аллах и приветствует*. Его сокращённое обозначение — (ص).

В качестве славословий шиитским имамам (с первого до одиннадцатого включительно) и Иисусу Христу, который почитается в качестве великого пророка, используется выражение عليه السلام Alay-h-es-salām. *Мир ему (букв. да будет привет ему)*. Оно обычно пишется после имени в сокращённом виде (ع), но читается полностью.

По отношению к имаму Мехди используется славословие عجل الله فرجه الشريف 'Ajjal-allāho faraja-ho-š-šarīf. *Да ускорит Аллах приход его!* Оно обозначается сокращённо как (عج).

کربلا Karbalā *Кербела* — город на территории современного Ирака, неподалёку от которого произошли трагические события, приведшие к мученической смерти имама Хусейна.

یزید Yazid *Язид* — второй монарх в династии Омейядов, правил всего три с половиной года. По его приказу был убит имам Хусейн.

تاسوعا Tāsu'ā *Тасуа* — девятый день месяца мохаррама. День траура по имаму Хусейну. Исчисляется по лунному календарю.

عاشورا 'Āšurā *Ашура* — десятый день месяца мохаррама. День, когда был убит имам Хусейн и его 72 сподвижника. Является самым траурным днём в иранском календаре.

متن Дорогой свободы در راه آزادی Текст

(راوی: اکبر آقا، پدر بیتا، نانوا و تعزیه خوان محله.

موقعیت: در حسینیه محل، بچه‌ها دورش جمع شده‌اند)

بچه‌ها اگر می‌خواهید تعزیه یاد بگیرید، باید اول قیام عاشورا را خیلی خوب بشناسید. بنا بر

این تا می‌توانید (۱) کتابهای خوب را راجع به این واقعه غم‌انگیز بخوانید. ببینید بچه‌ها، وقتی شما نقشهای شخصیت‌های کربلا را بازی می‌کنید باید در این نقش‌ها حل شوید.

پسرم شما که نقش «مسلم» را بازی می‌کنی (۲) باید بدانی که امام حسین چرا او را به «کوفه» فرستاد و یارانش برای چه هدفی به میدان جنگ رفتند و یا حتی ریشهٔ اختلاف آنها با یزید چه بوده است.

امام حسین با خانوادهٔ خود و یارانش عازم مکه بودند تا مراسم حج را به جا بیاورند. اما در اوج مراسم حج سفر خود را ناتمام رها کردند و به سوی عراق آمدند. یعنی مبارزه با ظلم از هر عبادتی واجب‌تر است. امام حسین می‌خواست بازار ظلم را برچیند. آخر می‌دانید، قبل از امام حسین، برادرش، امام حسن، به خاطر شرایط جامعه، مجبور شد با معاویه، پدر یزید، صلح کند. این اتفاق باعث شد برخی از مردم به ایشان ایراد بگیرند که چرا تسلیم معاویه شدی، اگر با او مبارزه می‌کردی ما به تو کمک می‌کردیم و از این حرفها. شما می‌دانید که حکومت، حق معاویه و خاندانش نبود و آنها به زور و حيله صاحب خلافت شده بودند. آنها آدمهای با ایمانی نبودند و به

صورت ظاهری مسلمان شده بودند. در واقع پیشوایی مردم در خانوادهٔ پیامبر قرار داده شده بود تا مردم بعد از پیامبر سرگردان نشوند.

نامه‌های زیادی به امام نوشته شد. این مردم بارها و بارها او را دعوت کردند که پیشوایشان شود. آنها قول داده بودند که به امام حسین کمک کنند. اما وقتی «مسلم»، فرستادهٔ امام، به کوفه رفت تا آنجا را برای ورود امام آماده کند او را کشتند.

انسانهای آزاده، در لحظات حساس و دشوار انتخاب، مرگ سرخ و مبارزه خونین را بر می‌گزینند و فداکارانه جان می‌بازند تا به سعادت شهادت برسند و جامعه خود را آزاد کنند. امام حسین می‌فرمود: «نه، به خدا سوگند (۳)، نه دست ذلت به آنان می‌دهم و نه چون بردگان تسلیم حکومت آنان می‌شوم». درس آزادگی امام تا آنجاست که می‌گوید: «اگر دین ندارید لااقل آزاده باشید». همین درس را «مسلم بن عقیل» می‌گیرد و در کوفه می‌گوید: «هر چند که مرگ را چیز ناخوشایندی می‌بینم، ولی سوگند خورده‌ام که جز با آزادگی کشته نشوم».

پس شناخت شخصیت‌های داستان برای تعزیه مثل هر نمایش دیگر بسیار مهم است.

واژه‌نامه متن *Дорогой свободы* در راه آزادی

вызывать bā'es šodan.....	باعث شدن	свободолюбие āzādegi	آزادگی
убрать, изъять.....	برچیدن (برچین)	свободолюбивый āzāde	آزاده
bar-čidan (bar-čin)		случай, феномен ettefāq	اتفاق
прекратить разгул тирании ...	بازار ظلم برچیدن ...	противоречие, разница extelāf	اختلاف
bāzār-e zolm bar-čidan		и тому подобное az in harfihā	از این حرفها
некоторые barx-i	برخی	имам emām	امام
раб барде (bardegān)	برده (بردگان)	человек ensān	انسان
избирать, выбирать	برگزیدن (برگزین)	кульминация, разгар owj	اوج
bar-gozidan (bar-gozin)		претензия irād	ایراد
совершить; узнать be jā āvardan ...	به جا آوردن ...	предъявлять претензии	ایراد گرفتن (از ک)
богом клянусь	به خدا سوگند	irād gereftan	
be xodā sowgand		они, он, она (уваж.) išan	ایشان
в виде be surat-e	به صورت	вера imān	ایمان
итак ras	پس	верный bā imān	با ایمان
пророк paūambar	پیامبر	проиграть bāxtan (bāz)	باختن (باز)
вождь, предводитель pišvā	پیشوا	многokратно bārkhā	بارها
предводительство pišvāyi	پیشوایی	разгул тирании bāzār-e zolm	بازار ظلم
		причина bā'es	باعث

красный sorx سرخ
остаться не у дел سرگردان شدن
sargardān šodan
счастье sa'ādat سعادت
путешествие safar سفر
клятва sowgand سوگند
клясться sowgand xordan سوگند خوردن
личность šaxsiyyat شخصیت
знакомство, познание šenāxt شناخت
свидетельство; самопожертвование; .. شهادت
смерть за правое дело šahādat
хозяин sāheb صاحب
внешний вид zāher ظاهر
гнёт zolm ظلم
направиться куда-либо عازم جایی شدن
'āzem-e jā-i šodan
Аштура (десятый день месяца мохаррама) عاشورا
'Āšurā
поклонение 'ebādat عبادت
Ирак (страна) 'Arāq عراق
грустный qam'angiz غم‌انگیز
героически fedākārāne فداکارانه
посланник ferestade فرستاده
изволить сказать, приказать فرمودن (فرما)
farmudan (farmā)
установленный qarār قرار
помещать qarār dādan قرار دادن
слово qowl قول
обещать, дать слово qowl dadan قول دادن
восстание, мятеж qiyām قیام
Кербела (город) Karbalā کربلا
убивать koştan کشتن (کش)
Куфа (город) Kufe کوفه
назначать gozidan (gozin) گزیدن (گزین)
минимум, по крайней мере lāqaqall لا اقل
мгновение lahze (lahezāt) لحظه (لحظات)
борьба mobāreze مبارزه

Тасуа (девятый день месяца мохаррама) تاسوعا
Tāsu'ā
сдача, вручение taslim تسلیم
таазие ta'ziye تعزیه
исполнитель (певец) таазие تعزیه خوان
ta'ziyexān
исполнение (пение) таазие تعزیه خوانی
ta'ziyexāni
общество jāme'e جامعه
кроме joz جز
война jang جنگ
хадж hajj حج
критический, чувствительный hassās حساس
Хасан и. с. м. Hasan حسن
Хосейн (Хусейн) и. с. м. Hoseyn حسین
хосейние (место при мечети для حسینیه
оплакивания имама Хусейна) hoseyniye
право, правда haqq حق
правительство hokumat حکومت
решение hall حل
растворяться; разрешаться حل شدن
hall šodan
уловка, коварство hile حيله
династия; семья xānedān خاندان
халифат xalāfat خلافت
приятный хоšāyand خوشایند
кровавый xunin خونین
рассказ dāstān داستان
на самом деле dar vāqe' در واقع
трудный, тяжёлый došvār دشوار
приглашение da'vat دعوت
приглашать, دعوت کردن (راه از کج)
призывать da'vat kardan
вера, религия din (adyān) دین (ادیان)
униженность zellat ذلت
наладить (дело) رو به راه کردن
ru be rāh kardan

آنها ... زور و حيله صاحب خلافت شده بودند. آنها آدمهاى بايمانى نبودند و ... صورت ظاهرى مسلمان شده بودند. ... واقع پيشوايى مردم ... خانواده پيامبر قرار داده شده بود تا مردم بعد ... پيامبر سرگردان نشوند. نامه‌هاى زيادى ... امام نوشته شد. اين مردم بارها و بارها او ... دعوت کردند که پيشوايشان شود. آنها قول داده بودند که ... امام حسين کمک کنند. اما وقتى «مسلم»، فرستاده امام، ... کوفه رفت تا آنجا ... ورود امام آماده کند او ... کشتند. انسانهاى آزاده، ... لحظات حساس و دشوار انتخاب، مرگ سرخ و مبارزه خونين ... بر مى‌گزینند و فداکارانه جان مى‌بازند تا ... سعادت شهادت برسند و جامعه خود ... آزاد کنند. امام حسين مى‌فرمود: «نه، ... خدا سوگند، نه دست ذلت ... آنان مى‌دهم و نه چون بردگان تسليم حکومت آنان مى‌شوم». همين درس ... «مسلم بن عقیل» مى‌گیرد و ... کوفه مى‌گوید: «هر چند که مرگ ... چيز ناخوشايندى مى‌بینم، ولى سوگند خورده‌ام که ... آزادگى کشته نشوم». پس شناخت شخصيتهاى داستان ... تعزیه مثل هر نمايش ديگر بسيار مهم است.

9. Поставьте глаголы в нужную форму:

در حسنيه محل بچه‌ها دور اکبر آقا (جمع شدن). بچه‌ها اگر (خواستن) تعزیه (ياد گرفتن) بايد اول قيام عاشورا را خيلى خوب (شناختن). بنا بر اين تا (توانستن) کتابهاى خوب را راجع به اين واقعه غم‌انگيز (خواندن). (ديدن) بچه‌ها، وقتى شما نقشهاى شخصيتهاى کربلا را (بازى کردن) بايد در اين نقشها (حل شدن). پسر شما که نقش «مسلم» را (بازى کردن)، بايد (دانستن) که امام حسين چرا او را به «کوفه» (فرستادن) و يارانش براى چه هدفى به ميدان جنگ (رفتند) و يا حتى (دانستن) ريشه اختلاف آنها با يزید چه (بودن). امام حسين با خانواده خود و يارانش عازم مکه (بودن) تا حج (به جا آوردن). اما در اوج مراسم حج سفر خود را ناتمام (رها کردن) و به سوى عراق (آمدن). يعنى مبارزه با ظلم از هر عبادتى واجب‌تر (بودن). امام حسين (خواستن) بازار ظلم را (برچيدن). آخر (دانستن)، قبل از امام حسين، برادرش، امام حسن، به خاطر شرايط جامعه، (مجبور شدن) با معاويه، پدر يزید، (صلح کردن).

اين اتفاق (باعث شدن) برخى از مردم به ايشان (ايراد گرفتن) که چرا تسليم معاويه (شدن)، اگر با او (مبارزه کردن)، ما به تو (کمک کردن). شما (دانستن) که حکومت، حق معاويه و خاندانش (بودن) و آنها به زور و حيله صاحب خلافت (شدن). آنها آدمهاى بايمانى (بودن) و به صورت ظاهرى مسلمان (شدن). در واقع پيشوايى مردم در خانواده پيامبر قرار (دادن)، تا مردم بعد از پيامبر سرگردان (شدن). نامه‌هاى زيادى به امام (نوشتن). اين مردم بارها و بارها او را (دعوت

کردن) که پیشوایشان (شدن). آنها (قول (دادن) که به امام حسین (کمک کردن). اما وقتی «مسلم»، فرستاده امام، به کوفه (رفتن)، تا آنجا را برای ورود امام (آماده کردن) او را (کشتن). انسانهای آزاده، در لحظات حساس و دشوار انتخاب، مرگ سرخ و مبارزه خونین را (برگزیدن) و فداکارانه جان (باختن)، تا به سعادت شهادت (رسیدن) و جامعه خود را (آزاد کردن). امام حسین (فرمودن): «نه، به خدا سوگند، نه دست ذلت به آنان (دادن) و نه چون بردگان تسلیم حکومت آنان (شدن)». درس آزادگی امام تا آنجا (بودن) که (گفتن): «اگر دین (داشتن) لااقل آزاده (بودن)». همین درس را «مسلم بن عقیل» (گرفتن) و در کوفه (گفتن): «هر چند که مرگ را چیز ناخوشایندی (دیدن)، ولی (سوگند خوردن) که جز با آزادگی (کشتن)». پس شناخت شخصیت‌های داستان برای تعزیه مثل هر نمایش دیگر بسیار مهم (بودن).

10. Вставьте артикль, где необходимо:

ببینید بچه‌ها، وقت... شما نقش‌های شخصیت‌های کربلا را بازی می‌کنید باید در این نقش‌ها حل شوید. یارانش برای چه هدف... به میدان جنگ رفتند و یا حتی بدانی ریشه اختلاف آنها با یزید چه بوده است. یعنی مبارزه با ظلم از هر عبادت... واجب‌تر است. این اتفاق باعث شد برخ... از مردم به ایشان ایراد بگیرند که چرا تسلیم معاویه شدی. آنها آدم‌های با ایمان... نبودند و به صورت ظاهر... مسلمان شده بودند. نامه‌های زیاد... به امام نوشته شد. آنها قول داده بودند که به امام حسین کمک... کنند. اما وقت... «مسلم»، فرستاده امام، به کوفه رفت تا آنجا را برای ورود امام آماده کند او را کشتند. انسانهای آزاده، در لحظات حساس و دشوار انتخاب، مرگ سرخ و مبارزه خونین را بر می‌گزینند. «مسلم بن عقیل» در کوفه می‌گوید: «هر چند که مرگ را چیز ناخوشایند... می‌بینم، ولی سوگند خورده‌ام که جز با آزادگی کشته نشوم».

11. Ответьте на вопросы:

راوی کیست؟ بچه‌ها کجا جمع شده‌اند؟ برای یاد گرفتن تعزیه بچه‌ها باید اول چه چیز را خیلی خوب بشناسند؟ آنها باید کدام کتاب‌ها را بخوانند؟ امام حسین چرا «مسلم» را به «کوفه» فرستاد؟ یارانش برای چه هدفی به میدان جنگ رفتند؟ ریشه اختلاف آنها با یزید چه بوده است؟ امام حسین با خانواده خود و یارانش عازم چه شهری بودند و برای چه؟ آنها به سوی چه کشوری آمدند؟ معنی کار آنها چه بود؟

امام حسین می‌خواست چه چیز را برچیند؟ امام حسن به خاطر شرایط جامعه مجبور شد چه کار کند و این کار باعث چه شد؟ چرا حکومت، حق معاویه و خاندانش نبود؟ آنها چه جور

آدمهایی بودند؟ مردم بارها و بارها امام حسین را برای چه دعوت کردند و چه قولی داده بودند؟ مسلم، فرستاده امام، برای چه به کوفه رفت؟ انسانهای آزاده در لحظات حساس انتخاب چه چیز را بر می‌گزینند؟ امام حسین چه می‌فرمود؟ مسلم بن عقیل در کوفه چه گفت؟ برای تعزیه چه چیز بسیار مهم است؟

12. Закончите предложения:

اگر می‌خواهید تعزیه یاد بگیرید...
بنا بر این تا می‌توانید...
وقتی شما نقشهای شخصیت‌های کربلا را بازی می‌کنید باید...
پسرم شما که نقش «مسلم» را بازی می‌کنی باید بدانی که...
و یا حتی بدانی ریشه...
امام حسین با خانواده خود و یارانش عازم مکه بودند تا...
اما در اوج مراسم حج...
یعنی مبارزه با ظلم...
امام حسین می‌خواست بازار...
قبل از امام حسین، برادرش، امام حسن، به خاطر شرایط جامعه، مجبور شد...
این اتفاق باعث شد برخی از مردم...
اگر با او مبارزه می‌کردی ما...
شما می‌دانید که حکومت، حق معاویه...
آنها به زور و حيله...
آنها آدمهای با ایمانی نبودند و...
در واقع پیشوایی مردم در خانواده پیامبر...
نامه‌های زیادی...
این مردم بارها و بارها...
آنها قول داده بودند که...
اما وقتی «مسلم»، فرستاده امام، به کوفه رفت تا...
انسانهای آزاده، در لحظات حساس و دشوار انتخاب...
و فداکارانه جان می‌بازند تا...

امام حسین می فرمود: «نه، به خدا سوگند...

درس آزادگی امام تا آنجاست که می گوید: «اگر دین ندارید...

همین درس را «مسلم بن عقیل» می گیرد و در کوفه می گوید: «هر چند که مرگ را چیز

ناخوشایندی می بینم...

پس شناخت شخصیت های داستان...

13. Переведите слова и словосочетания:

Исполнитель таазие в нашем квартале, собраться вокруг исполнителя, выучить таазие, восстание в день Ашуры, трагическое восстание, роли личностей Кербелы, сыграть роль, раствориться в роли, роль Муслима, имам Хусейн, поле боя, корень противоречий, отправиться в Мекку, совершить хадж, отправиться в Ирак, борьба с гнётом, любое поклонение, ради условий жизни общества, помириться с Язидом, предъявлять к кому-либо претензии, сдаться Муавии, бороться с кем-либо, помогать кому-либо, и тому подобное, Муавия и его династия, силой и коварством, присвоить халифат, внешне, на самом деле, предводительство народа, семья пророка, остаться не у дел, многократно, стать вождём, дать слово, посланник имама, наладить дело, свободолюбивые люди, критический момент, в момент выбора, кровавая борьба, лютая смерть, избрать путь борьбы, героически погибнуть, погибнуть за правое дело, освободить общество, клянусь богом, подобно рабам, сдаться властям, дорогой свободы, урок свободолюбия, извлечь урок, поклясться, персонажи повествования.

14. Выберите правильный вариант:

اکبر آقا، پدر بیتا، نانوا و (راوی، تعزیه خوان، شخصیت) محله است. اگر می خواهید تعزیه یاد بگیرید باید اول قیام (تاسوعا، عاشورا، محرم) را خیلی خوب بشناسید. بنا بر این تا می توانید کتابهای خوب را راجع به این (واقعه، نمایش، اتفاق) غم انگیز بخوانید. وقتی شما نقشهای شخصیت های (کوفه، کربلا، مکه) را بازی می کنید باید در این نقشها حل شوید. تو که نقش «مسلم» را بازی می کنی باید بدانی که امام حسین چرا او را به (کوفه، کربلا، مکه) فرستاد و یارانش برای چه هدفی به میدان (صلح، جنگ، مبارزه) رفتند و یا حتی بدانی ریشه (اختلاف، آزادگی، تسلیم) آنها با یزید چه بوده است.

امام حسین با خانواده خود و یارانش عازم (کوفه، کربلا، مکه) بودند تا مراسم حج را به جا بیاورند اما در اوج مراسم (تعزیه، حج، سوگند) سفر خود را ناتمام رها کردند و به سوی (عراق، مکه، کوفه) آمدند. یعنی مبارزه با (تسلیم، مرگ، ظلم) از هر عبادتی واجب تر است. امام حسین می خواست بازار (تسلیم، مرگ، ظلم) را برچیند. قبل از امام حسین، برادرش، امام حسن، به خاطر شرایط (کشور، جامعه، خاندان) مجبور شد با (معاویه، یزید، صاحب خلافت)، پدر (معاویه، یزید،

صاحب خلافت)، صلح کند. این اتفاق باعث شد برخی از مردم به ایشان ایراد بگیرند که چرا تسلیم (معاویه، یزید، صاحب خلافت) شدی، اگر با او مبارزه می کردی ما به تو کمک می کردیم. شما می دانید که حکومت، حق (معاویه، یزید، صاحب خلافت) و خاندانش نبود و آنها به زور و حيله (مسلمان، آدمهای با ایمانی، صاحب خلافت) شده بودند. آنها (مسلمان، آدمهای با ایمانی، صاحب خلافت) نبودند و به صورت ظاهری (مسلمان، آدمهای با ایمانی، صاحب خلافت) شده بودند. در واقع پیشوایی مردم در خانواده پیامبر قرار داده شده بود تا مردم بعد از پیامبر (سرگردان، حل، تسلیم) نشوند. نامه های زیادی به امام (آورده، گذاشته، نوشته) شد. انسانهای آزاده، در لحظات (خونین، حساس، سرخ) و دشوار انتخاب، مرگ (خونین، حساس، سرخ) و مبارزه (خونین، حساس، سرخ) را بر میگزینند و فداکارانه جان می بازند تا به سعادت شهادت برسند و (کشور، جامعه، مردم) خود را آزاد کنند. امام حسین می فرمود: «نه، به خدا سوگند، نه دست (ذلت، تسلیم، بردگی) به آنان می دهم و نه چون بردگان تسلیم حکومت آنان می شوم». درس آزادگی امام تا آنجاست که می گوید: «اگر (سعادت، ایمان، دین) ندارید لااقل آزاده باشید». پس شناخت شخصیتهای داستان برای تعزیه مثل هر (واقعه، نمایش، مراسم) دیگر بسیار مهم است.

15. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

بچه ها اگه می خوااین تعزیه یاد بگیرین باید اول قیام عاشورا رو خیلی خوب بشناسین. بنا بر این تا می تونین کتابای خوبو راجع به این واقعه غم انگیز بخونین. ببینین بچه ها، وقتی شما نقشی شخصیتای کربلا رو بازی می کنین باید در این نقشا حل شین. پسر من شما که نقش «مسلم» رو بازی می کنی باید بدونی که امام حسین چرا اونو به «کوفه» فرستاده و یاراش برای چه هدفی به میدون جنگ رفتن و یا حتی بدونی ریشه اختلاف اونا با یزید چی بوده. امام حسین با خانواده خودش و یاراش عازم مکه بودن تا مراسم حج رو به جا بیان. اما تو اوج مراسم حج سفر خودشونو ناتمام رها کردن و به سوی عراق اومدن. یعنی مبارزه با ظلم از هر عبادتی واجب تره. امام حسین می خواس بازار ظلمو برچینه. آخه می دونین، قبل از امام حسین، برادرش، امام حسن، به خاطر شرایط جامعه، مجبور شد با معاویه، پدر یزید، صلح بکنه.

این اتفاق باعث شد برخی از مردم به ایشان ایراد بگیرن که چرا تسلیم معاویه شدی، اگه با اون مبارزه می کردی ما به تو کمک می کردیم و از این حرفا. شما می دونین که حکومت، حق معاویه و خاندانش نبود و اونا به زور و حيله صاحب خلافت شده بودن. اونا آدمای با ایمانی نبودن

و به صورت ظاهری مسلمون شده بودن. در واقع پیشوایی مردم در خونوادهٔ پیامبر قرار داده شده بود تا مردم بعد از پیامبر سرگردان نشن. نامه‌های زیادی به امام نوشته شد. این مردم بارها و بارها اونو دعوت کردن که پیشواشون بشه. اونا قول داده بودن که به امام حسین کمک کنن. اما وقتی «مسلم»، فرستادهٔ امام، به کوفه رفت تا اونجا رو برا ورود امام آماده کنه اونو کشتن. انسانای آزاده، در لحظات حساس و دشوار انتخاب، مرگ سرخ و مبارزه خونینو بر می‌گزینن و فداکارانه جون می‌بازن تا به سعادت شهادت برسن و جامعه خودشونو آزاد کنن. امام حسین می‌فرمود: «نه، به خدا سوگند، نه دست ذلت به اونا می‌دم و نه چون برده‌ها تسلیم حکومت اونا می‌شم». درس آزادگی امام تا اونجاس که میگه: «اگه دین ندارین لااقل آزاده باشین». همین درسو «مسلم بن عقیل» می‌گیره و در کوفه میگه: «هر چند که مرگو چیز ناخوشایندی می‌بینم، ولی سوگند خوردم که جز با آزادگی کشته نشم». پس شناخت شخصیت‌های داستان برا تعزیه مَث هر نمایش دیگه بسیار مهمه.

16. Дайте толкования:

میدان جنگ جایی است که...
 یزید کسی است که...
 مکه شهری است که...
 عراق کشوری است که...
 معاویه...
 پیشوا کسی است که...
 فرستاده کسی است که...
 جان باختن یعنی...

راوی کسی است که...
 حسینیه جایی است که...
 تعزیه نمایشی است که...
 عاشورا روزی است که...
 تاسوعا روزی است که...
 کربلا شهری است که...
 مسلم کسی است که...
 کوفه شهری است که...

17. Переведите:

Дети собрались в местном хосейние возле Акбара, отца Биты. Он им рассказывал об исполнении таазие. Таазие — это грустное представление о том, как погиб имам Хусейн и его семья в битве при Кербеле. Кульминацией этого события было народное восстание в день Ашуры (десятый день месяца мохаррама).

— Если вы хотите сыграть персонажей этого представления, то вы должны раствориться в них. Вот ты, мальчик, хочешь сыграть роль Муслима. Сначала тебе надо понять, зачем имам Хусейн послал его в Куфу. Потом надо понять, с какой целью его сподвижники вышли на поле боя. А потом надо понять, в чём был корень его разногласий с Язидом.

Имам Хусейн с семьёй направлялся в Мекку, чтобы совершить хадж. Но в самый важный момент этой церемонии он вдруг оставляет это путешествие незавершённым и от-

правляется в Ирак. Для него борьба с гнётом важнее любого паломничества. Он хотел покончить с разгулом деспотии. До этих событий его брат имам Хасан, чтобы успокоить общество, был вынужден заключить мир с Муавией, отцом Язида. Это вызвало критику и неодобрение (букв. этот случай стал причиной того, что некоторые люди высказывали претензии). Дескать, почему ты сдался Муавии? Если бы ты с ним сражался, то мы бы тебе помогли. А знаете ли вы, что Муавия получил власть в халифате не по праву? Он и его род захватили её силой и коварством. Они были неверующие, они только внешне старались походить на мусульман. На самом деле руководство народом было отдано семье пророка, чтобы люди после его смерти не остались не у дел.

Множество писем было написано имаму. Они многократно призывали его стать их вождём. Люди дали слово помогать имаму. Но когда посланник имама Муслим отправился в Куфу наладить дело, его убили. Свободолюбивые люди в критические моменты предпочитают кровавую борьбу, лютую смерть и героическую гибель, чтобы освободить своё общество. Имам Хусейн говорил: «Богом клянусь, я не протяну ему руку унижения, ни сдамся ему как раб». Урок свободолюбия имама состоит в том, что он сказал: «Если у вас веры нет, то хотя бы будьте свободолюбивыми». Подобный урок извлекает и Муслим ибн Акиль. В Куфе он говорит: «Хотя я считаю смерть крайне неприятной, но я поклялся, что умру за свободу». Нам надо для правильного исполнения таазие хорошо изучить всех персонажей.

متن درسهای عاشورا / Text of Ashura Lessons

امین: اکبر آقا، اگر امام حسین کارش درست بوده پس چرا اینقدر برای او گریه می کنند؟
اکبر آقا: البته حرف تو درست است. اما باید بدانی واقعه عاشورا دو بعد دارد: یکی بعد حماسی که بعد اصلی است و یکی بعد تراژدی که خیلی فرعی است. حماسه عاشورا به خاطر درس ظلم ستیزی که دارد بسیار مهم است و ما بیشتر از آنکه گریه کنیم باید درسهای آن را یاد بگیریم و به شناخت برسیم.

مسعود: چه درسی؟ غیر از آزادی و قبول نکردن ستم، چه درسهای دیگری در عاشورا هست؟

اکبر آقا: ببینید بچه ها، درسهای زیادی در این واقعه وجود دارد، مثلا تبعیض نگذاشتن. امام حسین وقتی غلام سیاه پوستش شهید شد، رفت بالای سرش (۱) همانطور که بالای سر پدرش رفت.

امین: درس احترام به فامیل؛ شنیده ام وقتی دشمنان امام حسین در آن شرایط دشوار چند تا از برادران او را صدا زدند تا از امام جدا کنند، امام حسین به برادرانش گفت: «احترام بگذارید و پاسخ آنها را بدهید چون آنها فامیل شما هستند».

محمد: یا درس متانت و ادب حتی در عزا و مصیبت. امام حسین (ع) به خواهران خود و دخترشان توصیه فرمودند: «اگر من کشته شوم، گریبان چاک نزنید، صورت نخرائید و سخنان ناروا و نکوهیده نگوئید». حضرت «زینب» هم که اسوه صبر و شجاعت است. اگر او نبود (۲)، پیام عاشورا منتقل نمی شد.

اکبر آقا: بارک الله بچه ها شما خیلی خوب می دانید. یک مورد دیگر را هم من بگویم: وقتی لشکر یزید به کربلا رسید، امام دستور داد همه آن لشکر هزار نفری حتی اسبهایشان را سیراب کنند. اما همان لشکر، آب را بر روی یاران و خانواده امام بستند (۳) و همه آنها با لب تشنه جنگیدند و جان باختند. مردانگی و وفای «ابوالفضل»، برادر امام حسین، نیز در کنار نهر آب جلوه کرد. وقتی تشنه کام به رود (۴) فرات نزدیک شد و خواست آب بنوشد با یادآوری عطش برادر و کودکان خیمه ها، آب نوشید و لب تشنه جان داد.

مسعود: اما همه این درسها را نمی شود در تعزیه نشان داد. مثلاً چطور می شود وفاداری یاران امام را نشان داد، آن موقع که در شب عاشورا امام به آنها گفت: «از این تاریکی شب استفاده کنید و بروید. اگر بمانید فردا همه کشته می شوید». اما همه با کمال میل ماندند و عهد خود را نشکستند. یکی از آنها می گفت: «اگر سلاحی برای جنگ با آنان هم نداشته باشم، با سنگ با آنان خواهم جنگید (۵) تا همراه تو به شهادت برسم».

اکبر آقا: حق با تو است. ولی اصلاً قرار نیست همهٔ واقعۀ کربلا در تعزیه نشان داده شود. زیرا جریان کربلا آنقدر عظیم است که با دهها تعزیه و صدها سروده و هزارها سخنرانی هم نمی شود به ژرفای آن پی برد. تعزیه یک جور نمایش است. در واقع در تعزیه هم برداشت هنری هست، هم تراژدی، هم نمایش و اینها فقط انعکاس واقعیت را در خود دارند و نه خود واقعیت را.

واژه‌نامه متن *Уроки Ашуры* درسهای عاشورا

ответ pāsox	پاسخ	Абольфазл и. с. м. Abolfazl	ابوالفضل
понимать, следить pey bordan (за)	پی بردن (به)	уважение ehterām	احترام
весть rayām	پیام	уважать ehterām gozāştan	احترام گذاشتن
темнота tāriki	تاریکی	обычай, воспитание adab	ادب
дискриминация, рознь tab'iz	تبعیض	конь, лошадь asb	اسب
подвергать дискриминации,	تبعیض گذاشتن	идеал, пример osve	اسوه
делить на своих и чужих tab'iz gozāştan		основной, главный asli	اصلی
трагедия trāžedi	تراژدی	конечно albatte	البته
жаждущий tešnekām	تشنه کام	Амин и. с. м. Amin	امین
рекомендация towsiyе	توصیه	отражение en'ekās	انعکاس
рекомендовать towsiyе kardan	توصیه کردن	с удовольствием, от всей души	با کمال میل
отдельный jodā	جدا	bā kamāl-e meyl	
отделять jodā kardan	جدا کردن	изнывая от жажды bā lab-e tešne	با لب تشنه
течение, ход событий jaryān	جریان	Слава богу! Bārek allā!	بارک الله!
блеск jelve	جلوه	подход, понимание; аспект bardāšt	برداشت
проявляться jelve kardan	جلوه کردن	аспект, измерение bo'd (ab'ād)	بعد (ابعاد)
воевать jangidan	جنگیدن	ради be xāter-e	به خاطر
разрыв, разрез čāk	چاک	погибнуть за правое дело	به شهادت رسیدن
рвать čāk zadan	چاک زدن	be šahādat residan	

борьба с гнѣтом zolmsetizi ظلم ستیزی
 траур 'azā عزای
 жажда 'ataš عطش
 великий 'azim عظیم
 договор, пакт 'ahd عهد
 нарушить договор 'ahd šekastan عهد شکستن
 раб qolām غلام
 Евфрат и. с. Forāt فرات
 второстепенный, вторичный far'i فرعی
 полнота, совершенство kamāl کمال
 воротник, ворот geribān گریبان
 плач gerye گریه
 плакать gerye kardan گریه کردن
 губа lab لب
 остаться māndan (mān) ماندن (مان)
 стойкость, твёрдость metānat متانت
 Мухаммед и. с. м. Mohammad محمد
 мужество mardānegi مردانگی
 Масуд и. с. м. Mas'ud مسعود
 беда, горе mosibat مصیبت
 передвигающийся montaql منتقل
 передвигаться montaql šodan منتقل شدن
 случай مورد
 момент mowqe' (mavāqe') موقع (مواقع)
 желание meyl میل
 недостойный, неприличный nāravā ناروا
 предосудительный, неблагоприятный .. نکوهیده
 nekuhide
 пить nušidan (nuš) نوشیدن (نوش)
 река nahr نهر
 действительность vāqe' iyyat واقعیت
 верность vaḡā وفا
 верность vafādāri وفاداری
 вместе с hamrāh-e همراه
 артистический honari هنری
 своего рода yek jur یک جور

превосходительство; святой hazrat حضرت
 Ты прав. Naqq bā to-st. حق با تو است
 эпос, героика hamāse حماسه
 героический, эпический hamāsi حماسی
 душа xāter خاطر
 скрести xarāšidan خراشیدن
 свой xiš خویش
 палатка хеуме خیمه
 приказ, распоряжение dastur دستور
 приказать, распорядиться دستور دادن
 dastur dādan
 враг, противник došman دشمن
 река rud رود
 Зейнаб и. с. ж. Zeynab زینب
 глубина žarfā ژرفا
 гнѣт setam ستم
 укорять, противоборствовать .. ستیزیدن (ستیز)
 setizidan (setiz)
 речь soxan (soxanān) سخن (سخنان)
 речь soxanrāni سخنرانی
 сочинение sorude سروده
 оружие selāh سلاح
 напоенный sirāb سیراب
 напоить sirāb kardan سیراب کردن
 чернокожий siyāhpust سیاه پوست
 в ночь на Ашурѣ šab-e 'Āšurā شب عاشورا
 смелость šojā'at شجاعت
 разбить, сломать شکستن (شکن)
 šekastan (šekan)
 знать, узнавать شناختن (شناس)
 šenāxtan (šenās)
 шахид; погибший за правое дело شهید
 павший смертью храбрых šahid
 терпение sabr صبر
 голос, звук sedā صدا
 звать sedā zadan صدا زدن

تفسیر Kommentarii

1. Выражение *bālā-ye sar-e kas-i raftan* здесь означает *встать у чье-го-либо изголовья (во время похорон)*.
2. Придаточное условное *ágar u nábud* означает *Если бы не она (букв. Если её не было)*.
3. Выражение *āb bar ru-ye kas-i bastan* здесь означает *перекрыть кому-либо доступ к воде (букв. на чье-либо лицо закрыть воду)*.
4. Слово *rud* *река* употребляется, как правило, с именем собственным, названием реки: *rud-e Forāt* *река Евфрат*. Слово *rudxāne* *река*, напротив, используется без названия реки. Арабское заимствование *nahr* *река* употребляется редко и имеет архаичный оттенок.
5. Форма *xāham jangid* *буду воевать* представляет собой 1-е лицо множественное число будущего категорического времени глагола *jangidan* *воевать* (см. стр. 267).

تمرین Упражнения

18. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

چرا اینقدر ... او گریه می کنند؟ حماسه عاشورا ... خاطر درس ظلم ستیزی که دارد بسیار مهم است و ما بیشتر ... آنکه گریه کنیم باید درسهای آن ... یاد بگیریم و ... شناخت برسیم. غیر ... آزادگی و قبول نکردن ستم، چه درسهای دیگری ... عاشورا هست؟ درسهای زیادی ... این واقعه وجود دارد. امام حسین وقتی غلام سیاه پوستش شهید شد، رفت ... سرش همانطور که ... سرپوش رفت. درس احترام ... فامیل؛ شنیده ام وقتی دشمنان امام حسین ... آن شرایط دشوار چند تا ... برادران او ... صدا زدند تا ... امام جدا کنند، امام حسین ... برادرانش گفت: «احترام بگذارید و پاسخ آنها ... بدهید چون آنها فامیل شما هستند». یک مورد دیگر ... هم من بگویم: وقتی لشکر یزید ... کربلا رسید، امام دستور داد همه آن لشکر هزار نفری حتی اسبهایشان ... سیراب کنند. اما همان لشکر، آب ... روی یاران و خانواده امام بستند و همه آنها ... لب تشنه جنگیدند.

مردانگی و وفای «ابوالفضل»، برادر امام حسین، نیز ... کنار نهر آب جلوه کرد. وقتی تشنه کام ... رود فرات نزدیک شد و خواست آب بنوشد، ... یادآوری عطش برادر و کودکان خیمه ها، آب ننوشید و لب تشنه جان داد. همه این درسها ... نمی شود ... تعزیه نشان داد. مثلاً چطور می شود وفاداری یاران امام ... نشان داد؟ آن موقع که در شب عاشورا امام ... آنها گفت: «... این تاریکی شب استفاده کنید و بروید». اما همه ... کمال میل ماندند و عهد خود ... نشکستند. یکی ...

آنها می‌گفت: «اگر سلاهی ... جنگ ... آنان هم نداشته باشم، ... سنگ ... آنان خواهم جنگید تا همراه تو ... شهادت برسم». حق ... تو است. ولی اصلاً قرار نیست همه واقعه کربلا ... تعزیه نشان داده شود. زیرا جریان کربلا آنقدر عظیم است که ... دهها تعزیه و صدها سروده و هزارها سخنرانی هم نمی‌شود ... ژرفای آن پی برد ... واقع ... تعزیه هم برداشت هنری هست، هم تراژدی، هم نمایش و اینها فقط انعکاس واقعیت ... خود دارند و نه خود واقعیت را.

19. Поставьте глаголы в нужную форму:

اگر امام حسین کارش درست (بودن)، پس چرا اینقدر برای او (گریه کردن)؟ البته حرف تو درست (بودن). اما باید (دانستن) واقعه عاشورا دو بعد (داشتن): یکی بعد حماسی که بعد اصلی (بودن) و یکی بعد تراژدی که خیلی فرعی (بودن). حماسه عاشورا به خاطر درس ظلم‌ستیزی که (داشتن) بسیار مهم (بودن) و ما بیشتر از آنکه (گریه کردن) باید از درسهای آن را (یاد گرفتن) و به شناخت (رسیدن). غیر از آزادگی و (قبول کردن) ستم، چه درسهای دیگری در عاشورا (بودن)؟ (دیدن) بچه‌ها، درسهای زیادی در این واقعه (وجود داشتن)، مثلاً (تبعیض گذاشتن). امام حسین وقتی غلام سیاه‌پوستش (شهید شدن) (رفتن) بالای سرش همانطور که بالای سر پدرش (رفتن). (شنیدن): وقتی دشمنان امام حسین چند تا از برادران او را (صدا زدن) تا از امام (جدا کردن)، امام حسین به برادرانش (گفتن): «احترام گذاشتن» و پاسخ آنها را (دادن) چون آنها فامیل شما (بودن). امام حسین (ع) به خواهران خود و دخترشان توصیه (فرمودن): «اگر من (کشتن)، گریبان (چاک زدن)، صورت (خراشیدن) و سخنان ناروا و نکوهیده (گفتن)».

حضرت «زینب» هم که اسوه صبر و شجاعت (بودن). اگر او (بودن) پیام عاشورا (منتقل شدن). بارک الله بچه‌ها شما خیلی خوب (دانستن). یک مورد دیگر را هم من (گفتن): وقتی لشکر یزید به کربلا (رسیدن)، امام (دستور دادن) همه آن لشکر هزار نفری حتی اسبهایشان را (سیراب کردن). اما همان لشکر، آب را بر روی یاران و خانواده امام (بستن) و همه آنها با لب تشنه (جنگیدن) و (جان باختن). مردانگی و وفای «ابوالفضل»، برادر امام حسین، نیز در کنار نهر آب (جلوه کردن). وقتی تشنه کام به رود فرات (نزدیک شدن) و (خواستن) آب (نوشیدن) با یادآوری عطش برادر و کودکان خیمه‌ها، آب (نوشیدن) و لب تشنه (جان دادن). اما همه این درسها را (شدن) در تعزیه (نشان دادن). مثلاً چطور (شدن) وفاداری یاران امام را (نشان دادن)؟

آن موقع که در شب عاشورا امام به آنها (گفتن): «از این تاریکی شب (استفاده کردن) و (رفتن). اگر (ماندن) فردا همه (کشتن)». اما همه با کمال میل (ماندن) و عهد خود را (شکستن).

یکی از آنها (گفتن): «اگر سلاحی برای جنگ با آنان هم (داشتن)، با سنگ با آنان خواهم جنگید تا همراه تو به شهادت برسم». حق با تو (بودن). ولی اصلاً (قرار بودن) همه واقعه کربلا در تعزیه (نشان دادن). زیرا جریان کربلا آنقدر عظیم (بودن) که با دهها تعزیه و صدها سروده و هزارها سخنرانی هم (شدن) به ژرفای آن (پی بردن). تعزیه یک جور نمایش (بودن). در واقع در تعزیه هم برداشت هنری (بودن)، هم تراژدی، هم نمایش و اینها فقط انعکاس واقعیت را در خود (داشتن) و نه خود واقعیت را.

20. Вставьте нужные союзы:

اکبر آقا، ... امام حسین کارش درست بوده، پس چرا اینقدر برای او گریه می کنند؟ ... باید بدانی واقعه عاشورا دو بعد دارد: یکی بعد حماسی که بعد اصلی است ... یکی بعد تراژدی ... خیلی فرعی است. حماسه عاشورا به خاطر درس ظلم ستیزی ... دارد بسیار مهم است ... ما بیشتر از ... گریه کنیم باید از درسهای را آن یاد بگیریم ... به شناخت برسیم. ... غلام سیاه پوستش شهید شد، رفت بالای سرش ... بالای سر پسرش رفت. ... دشمنان امام حسین در آن شرایط دشوار چند تا از برادران او را صدا زدند، ... از امام جدا کنند، امام حسین به برادرانش گفت: «احترام بگذارید ... پاسخ آنها را بدهید ... آنها فامیل شما هستند». امام حسین به خواهران خود و دخترشان توصیه فرمودند: «... من کشته شوم، گریبان چاک نزنید، صورت نخرائید و سخنان ناروا ... نگوئید». حضرت «زینب» هم ... اسوه صبر و شجاعت است. ... او نبود پیام عاشورا منتقل نمی شد. ... لشکر یزید به کربلا رسید، امام دستور داد همه آن لشکر هزار نفری حتی اسبهایشان را سیراب کنند. ... همان لشکر، آب را بر روی یاران و خانواده امام بستند ... همه آنها با لب تشنه جنگیدند ... جان باختند. مردانگی ... وفای «ابوالفضل»، برادر امام حسین، نیز در کنار نهر آب جلوه کرد. ... تشنه کام به رود فرات نزدیک شد ... خواست آب بنوشد، با یادآوری عطش برادر ... کودکان خیمه ها، آب ننوشید ... لب تشنه جان داد. ... همه این درسها را نمی شود در تعزیه نشان داد. «از این تاریکی شب استفاده کنید ... بروید. ... بمانید فردا همه کشته می شوید». ... همه با کمال میل ماندند ... عهد خود را نشکستند. «... سلاحی برای جنگ با آنان هم نداشته باشم، با سنگ با آنان خواهم جنگید ... همراه تو به شهادت برسم». ... اصلاً قرار نیست همه واقعه کربلا در تعزیه نشان داده شود. ... جریان کربلا آنقدر عظیم است ... با دهها تعزیه و صدها سروده و هزارها سخنرانی هم نمی شود به ژرفای آن پی برد. در واقع در تعزیه هم برداشت هنری هست، هم تراژدی، هم نمایش و اینها فقط انعکاس واقعیت را در خود دارند ... نه خود واقعیت را.

21. Вставьте артикль, где необходимо:

واقعه عاشورا دو بعد دارد: یک... بعد حماسی که بعد اصلی است و یک... بعد تراژدی که خیلی فرعی است. چه درس...؟ غیر از آزادگی و قبول نکردن ستم، چه درسهای دیگری... در عاشورا هست؟ درسهای زیاد... در این واقعه وجود دارد، مثلاً تبعیض نگذاشتن. امام حسین وقت... غلام سیاه پوستش شهید شد، رفت بالای سرش همانطور که بالای سر پسرش رفت. وقت... لشکر یزید به کربلا رسید، امام دستور داد همه آن لشکر هزار نفری حتی اسبهایشان را سیراب کنند. وقت... تشنه کام به رود فرات نزدیک شد و خواست آب بنوشد، با یادآوری عطش برادر و کودکان خیمه ها، آب ننوشید و لب تشنه جان داد. یک... از آنها می گفت: «اگر سلاح... برای جنگ با آنان هم نداشته باشم، با سنگ با آنان خواهم جنگید تا همراه تو به شهادت برسم».

22. Ответьте на вопросы:

به نظر اکبر آقا چرا اینقدر برای امام حسین گریه می کنند؟ واقعه عاشورا چند بعد دارد؟ کدامیک از آنها بعد اصلی و کدامیک بعد فرعی است؟ حماسه عاشورا به خاطر چه درسی بسیار مهم است؟ چه درسهای دیگری در عاشورا هست؟ وقتی دشمنان امام حسین چند تا از برادران او را صدا زدند، تا از امام جدا کنند، امام حسین به برادرانش چه گفت؟ حضرت «زینب» اسوه چیست؟ وقتی لشکر یزید به کربلا رسید امام چه دستوری داد؟ اما همان لشکر نسبت به یاران و خانواده امام چه کار کرد؟ مردانگی و وفای «ابوالفضل»، برادر امام حسین، در کنار نهر آب چطور جلوه کرد؟ در شب عاشورا امام به یارانش چه گفت و آنها همه با کمال میل چه کار کردند؟ یکی از آنها چه می گفت؟ در واقع در تعزیه چه برداشتهایی هست؟

23. Закончите предложения:

باید بدانی واقعه عاشورا دو بعد دارد: یکی...
حماسه عاشورا به خاطر درس ظلم ستیزی که...
غیر از آزادگی و قبول نکردن ستم...
درسهای زیادی در این واقعه وجود دارد، مثلاً...
شنیده ام وقتی دشمنان امام حسین در آن شرایط دشوار...
امام حسین به خواهران خود و دخترشان توصیه فرمودند: ...
حضرت «زینب» هم که...
وقتی لشکر یزید به کربلا رسید امام دستور داد...
اما همان لشکر، آب را...

مردانگی و وفای «ابوالفضل»، برادر امام حسین، نیز...
مثلاً چطور می‌شود وفاداری یاران امام را نشان داد آن موقع که...
اما همه با کمال میل ماندند و...

یکی از آنها می‌گفت: «اگر سلاحی...
حق با تو است. ولی اصلاً قرار نیست...
زیرا جریان کربلا آنقدر عظیم است که...
در واقع در تعزیه هم برداشت هنری...

24. Переведите слова и словосочетания:

Так сильно о нём горевать, героический аспект, трагический аспект, главный аспект, второстепенный аспект, героика Ашуры, борьба с деспотией, достичь понимания, неприятие деспотии, проводить дискриминацию, погибнуть за правое дело, уважение семьи, чернокожий раб, в тяжёлых обстоятельствах, уважать кого-либо, дать кому-либо ответ, урок стойкости, в трауре и бедствии, рекомендовать кому-либо, рвать на себе одежду, царапать лицо, непристойно выражаться, идеал терпения и смелости, если бы не она, слава богу, отдать распоряжение, тысячное войско, напоить лошадей; воевать, испытывая жажду; отдать богу душу, мужество и верность, проявиться, упоминание жажды, все эти уроки, верность сподвижников, в ночь на Ашуру, темень ночи, воспользоваться чем-либо, с большим удовольствием, нарушить договор, погибнуть за правое дело, ход событий в Кербеле, быть настолько великим, сотни сочинений, тысячи речей, понять глубину события, своего рода спектакль, артистический подход, отражение события.

25. Выберите правильный вариант:

البته حرف تو (مهم، درست، ناروا) است. اما باید بدانی واقعه عاشورا دو بعد دارد: یکی بعد (هنری، تراژدی، حماسی) که بعد اصلی است و یکی بعد (هنری، تراژدی، حماسی) که خیلی فرعی است. حماسه عاشورا به خاطر درس (ظلم‌ستیزی، تبعیض نگذاشتن، احترام به فامیل) که دارد بسیار مهم است. درسهای زیادی در این واقعه وجود دارد، مثلاً (ظلم‌ستیزی، تبعیض نگذاشتن، احترام به فامیل). شنیده‌ام وقتی دشمنان امام حسین در آن شرایط دشوار چند تا از (یاران، برادران، خواهران) او را صدا زدند تا از امام جدا کنند، امام حسین به (یارانش، برادرانش، خواهرانش) گفت: «احترام بگذارید و پاسخ آنها را بدهید چون آنها فامیل شما هستند». امام حسین به (یاران، برادران، خواهران) خود و دخترشان توصیه فرمودند: «اگر من کشته شوم، گریبان چاک نزنید، صورت نخرشید و سخنان (مهم، درست، ناروا) و نکوهیده نگویند».

وقتی لشکر یزید به کربلا رسید، امام دستور داد همه آن لشکر (ده، صد، هزار) نفری حتی اسبهایشان را سیراب کنند. مردانگی و وفای «ابوالفضل»، برادر امام حسین، نیز در کنار (نهر، رود،

رودخانه) آب جلوه کرد. وقتی تشنه کام به (نهر، رود، رودخانه) فرات نزدیک شد و خواست آب بنوشد، با یادآوری (عطش، تشنگی، گرسنگی) برادر و کودکان خیمه‌ها، آب ننوشید و لب تشنه جان داد. مثلاً چطور می‌شود (وفا، وفاداری، مردانگی) یاران امام را نشان داد؟ یکی از آنها می‌گفت: «اگر (اسبی، سلاحی، لشگری) برای جنگ با آنان هم نداشته باشم، با سنگ با آنان خواهم جنگید. زیرا جریان کربلا آنقدر عظیم است که با دهها تعزیه و صدها (سخنرانی، سروده، نمایش) و هزارها (سخنرانی، سروده، نمایش) هم نمی‌شود به ژرفای آن پی برد. تعزیه یک جور (سخنرانی، سروده، نمایش) است. در واقع در تعزیه هم برداشت (هنری، تراژدی، حماسی) هست، هم نمایش و اینها فقط انعکاس واقعیت را در خود دارند و نه خود واقعیت را.

26. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

- اکبر آقا، اگه امام حسین کارش درست بوده پس چرا انقد براش گریه می‌کنن؟ - البته حرف تو درسه. اما باید بدونی واقعه عاشورا دو بعد داره: یکی بعد حماسی که بعد اصلیه و یکی بعد تراژدی که خیلی فرعیه. حماسه عاشورا به خاطر درس ظلم‌ستیزی که داره بسیار مهمه و ما بیشتر از اونکه گریه کنیم باید درساشو یاد بگیریم و به شناخت برسیم. - چه درسی؟ غیر از آزادی و قبول نکردن ستم، چه درسای دیگه‌ای در عاشورا هس؟ - بینین بچه‌ها، درسای زیادی در این واقعه وجود داره، مثلاً تبعیض نگذاشتن. امام حسین وقتی غلام سیاه‌پوستش شهید شد، رفت بالای سرش همونطور که بالای سر پسرش رفت. - درس احترام به فامیل؛ شنیدم وقتی دشمنای امام حسین در اون شرایط دشوار چند تا از برادرشو صدا زدن تا از امام جدا کنن، امام حسین به برادرش گفت: «احترام بذارین و پاسخ اونا رو بدین چون اونا فامیل شما هستن».

- امام حسین به خواهرای خود و دخترشون توصیه فرمودن: «اگه من کشته شم، گریبان چاک نزنین، صورت نخراشین و سخنا ی ناروا و نکوهیده نگین». حضرت «زینب» م که اسوه صبر و شجاعته. اگه او نبود پیام عاشورا منتقل نمی‌شد. - باریک الله بچه‌ها شما خیلی خوب می‌دونین. یه مورد دیگه رو هم من بگم: وقتی لشکر یزید به کربلا رسید امام دستور داد همه اون لشکر هزار نفری حتی اسباشونو سیراب کنن. اما همون لشکر، آبو به روی یارا و خانواده امام بستن و همه اونا با لب تشنه جنگیدن و جان باختن. مردانگی و وفای «ابوالفضل»، برادر امام حسین، نیز در کنار نهر آب جلوه کرد. وقتی تشنه کام به رود فرات نزدیک شد و خواس آب بنوشه با یادآوری عطش برادر و کودکان خیمه‌ها، آب ننوشید و لب تشنه جون داد.

- اما همه این درسا رو همیشه در تعزیه نشون داد. مثلاً چطور میشه وفاداری یارای امام رو نشون داد، اون موقع که در شب عاشورا امام به اونا گفت: «از این تاریکی شب استفاده کنین و برین. اگه بمونین فردا همه کشته می شین». اما همه با کمال میل موندن و عهد خودشونو نشکستن. یکی از اونا می گفت: «اگه سلاحی برا جنگ با اونا نداشته باشم، با سنگ با اونا می جنگم تا همراه تو به شهادت برسم». - حق با توس. ولی اصلاً قرار نیس همه واقعه کربلا در تعزیه نشون داده بشه. زیرا جریان کربلا انقدر عظیمه که با ده تعزیه و صدها سروده و هزارها سخنرانی م همیشه به ژرفاش پی برد. تعزیه یه جور نمایشه. در واقع در تعزیه هم برداشت هنری هس، هم تراژدی، هم نمایش و اینا فقط انعکاس واقعیتو در خود دارن و نه خود واقعیتو.

27. Дайте толкования:

تراژدی نمایشی است که در آن...	لشکر یعنی...
فرعی عکس...	سیراب کردن یعنی...
ظلم ستیز کسی است که بر ضد...	جان باختن یعنی...
تبعض نگذاشتن یعنی...	نهر یعنی...
غلام یعنی...	عطش یعنی...
دشمن عکس...	خیمه چیزی است که...
دشوار عکس...	سلاح چیزی است که...
پاسخ یعنی...	عظیم یعنی...
سخنان ناروا یعنی...	پی بردن یعنی...

28. Переведите:

Акбар-ага беседовал с ребятами. Один из них спросил:

— Если имам Хусейн боролся за правое дело, то почему произошла эта трагедия?

Акбар-ага отвечал ему:

— С одной стороны ты прав. Но в Ашуре надо видеть два аспекта: один из них героический, другой — трагический. Причём главный из них — героический, а трагический — весьма второстепенный. Героика Ашуры — это урок борьбы с деспотией. И мы вместо того, чтобы только плакать по имаму Хусейну, должны запомнить этот урок и дойти до понимания этого события.

Что это за урок? Какие уроки мы должны извлечь помимо свободолюбия и неприятия деспотии?

— Тут много уроков, например, отсутствие дискриминации. Когда чернокожий раб имама Хусейна погиб за правое дело, он проводил его в последний путь так же, как проводил своего сына.

Ещё один урок — это урок уважения к своей семье. Я слышал, что его братьев позвали, чтобы разлучить с имамом Хусейном. Он тогда сказал братьям, чтобы они дали ответ, так как это были родственники.

Или возьмите, например, урок твёрдости и воспитанности даже в условиях бедствия. Имам Хусейн порекомендовал своим сёстрам и дочери в случае его смерти не рвать на себе одежду, не царапать себе лицо, не говорить недостойные слова. Святая Зейнаб в этом плане является образцом терпения и смелости. Если бы не она, то весть об Ашуре не разнеслась бы среди людей.

— Ну, слава богу, вы всё хорошо знаете. Но дайте мне рассказать и про другой случай. Когда войско Язида дошло до Кербелы, имам распорядился всей этой тысячной армии дать воду, чтобы напоить всех, даже коней. Но эта же армия не дала семье имама и его сподвижникам ни глотка воды. И им пришлось воевать, испытывая жажду. Нужно вспомнить и об Абольфазле, брате имама Хусейна. Когда он, изнемогая от жажды, дошёл до реки Евфрат, то он в память о жажде, которую испытывали его брат и дети в палатках, не стал пить и умер.

Да, но все эти уроки нельзя показать в одном таазие. Как, например, можно показать верность его сподвижников, которым имам сказал: «Воспользуйтесь ночной темнотой и уходите отсюда. Если вы сейчас останетесь, то погибнете». Но все они по доброй воле остались и своего слова не нарушили. Один из них сказал, что если бы у них не было оружия, то они б воевали камнями.

Ты прав. Но никто и не собирался в таазие показывать все подробности событий в Кербеле. Потому что ход событий там был настолько велик, что даже десять таазие и сотни других сочинений не в состоянии показать нам всю глубину этого события. Таазие имеет много аспектов: артистический, трагедийный и т. п. Но это только отражение действительности, а не сама действительность.

متن تعزیه خوانی: تئاتر مذهبی — *Таазие — религиозный театр*

مردم دورتادور حسینیہ نشستہ بودند و تعزیه را تماشا می کردند. تمام دیوارهای حسینیہ از کتیبہهای گوناگون پوشیدہ شدہ بود. در یکی از این کتیبہها شعر معروف محتشم کاشانی نوشتہ شدہ بود: «باز این چہ شورش است کہ در خلق عالم است...»

به نظر می‌رسید پدر بیتا کارگردان نمایش است و بازیگران را هدایت می‌کند. هر کدام از نقش آفرینان برگه کاغذ کوچکی در دست داشت که دیالوگ مربوط به نقشش در آن نوشته شده بود.

در گوشه‌ای از حسینیه دارا با اشتیاق به تعزیه نگاه می‌کرد. اولین بار بود که در یک چنین جمعی قرار می‌گرفت. برای او این سنت، آیینی ریشه‌دار بود که حس ناستالژیک خاصی نیز در آن نهفته بود (۱). پدر بیتا، این مرد روستایی ساده، چقدر هنرمند بود. او گاه با آواز سوزناک نقشهای مثبت می‌گریست و گاه (۲) با دلآوری و شجاعت آنان به وجد می‌آمد.

سالها بود که اکبر آقا با این حسها زندگی کرده بود. ایام محرم که می‌رسید برای نانوایی کارگر می‌گرفت. انگار نمی‌خواست وقتش را جز برای تعزیه خرج کند. او تعزیه‌گردانی را از پدرش و نیز از پدر بزرگش آموخته بود؛ هنری که درسش را در هیچ دانشگاهی نخوانده بود، اما چه حرفه‌ای از پس آن برمی‌آمد.

دارا به شعر محتشم می‌اندیشید. آیا این واقعه فقط متعلق به مسلمانان است؟ نه، واقعاً نه، بلکه یک اتفاق جهانی است. امام حسین هنگامی بر پا خاست که دین از شکل اصلی خود خارج شده بود. مردم خرافه را با دین مخلوط کرده بودند و از اسلام تنها پوسته‌ای باقی مانده بود. او می‌خواست به مردم بفهماند (۳) که به قول دکتر شریعتی در روزگاری که امثال یزید بر سرنوشت مردم حاکمند گشتن به دور کعبه مساوی است با گشتن به دور بت. او کشته شد تا راه درست زندگی زنده بماند و راه درست زندگی برای همه بشر یک معنا دارد. حسین کشته شد تا انسانیت زنده شود و پایدار بماند.

دارا از صحنه‌های نمایش عکس می‌گرفت. تا چند روز دیگر (۴) او به تهران برمی‌گشت تا مقدمات سفر خود را به سوئد فراهم کند (۵). این عکسها می‌توانست برای بچه‌های دانشگاه جالب باشد.

تعزیه خوانی: تئاتر مذهبی

Таазие — религиозный театр واژه‌نامه متن

ислам eslām	اسلام	آموختن (آموز) āmuxtān (āmuz)	учить, учиться
страсть eštiyāq	اشتیاق	обычай, устав āyīn	آیین
подобные amsāl-e	امثال	справиться с чем-либо	از پس چیزی بر آمدن
мыслить, думать andišidan	اندیشیدن	az pas-e čiz-i bar-āmadan	

сцена sahne صحنه
мир 'ālam عالم
отпечаток, фотография 'aks عكس
снимать, фотографировать عكس گرفتن
'aks gereftan
обеспечить farāham kardan فراهم کردن
дать понять fahmāndan فهماندن
располагаться qarār gereftan قرار گرفتن
рабочий kārgar کارگر
нанять рабочего kārgar gereftan .. کارگر گرفتن
режиссёр kārgardān کارگردان
кашанский kāšāni کاشانی
бумага kāqaz کاغذ
надпись katibe کتبه
Кааба Ka'be کعبه
время gāh گاه
плакать, рыдать geristan (geri) گریستن (گری)
вращаться, бродить gaštan (gard) گشتن (گرد)
угол guše گوشه
разнообразный gunāgun گوناگون
принадлежащий mote'alleq متعلق
положительный mosbat مثبت
Мохташам Mohtašam محشم
смесь, смешанный maxlut مخلوط
религиозный mazhabi مذهبی
связанный с, относящийся к مربوط به
marbut be
равный mosāvi مساوی
значение, смысл ma'nā معنا
подготовка moqaddamāt مقدمات
ностальгический nostāl'zik نostal'zیک
актёр, исполнитель naqš'āfarin نقش آفرین
прятать, прятаться; نهفتن
скрывать, скрываться nohoftan
действительно vāqe'an واقعاً
веселье, радость, восторг vajd وجد
управление hedāyat هدایت

человечность ensāniyyat انسانیت
будто бы, как будто éngār انگار
актёр, исполнитель bāzigar بازیگر
остаться bāqi māndan باقی ماندن
божество, бог, богиня (в язычестве) bot بت
вставать bar pā xāstan (xiz) ... بر پا خاستن (خیز)
листок barge برگه
человек, человечество bašar بشر
прочный, устойчивый pāyedār پایدار
оболочка, шелуха puste پوسته
покрытый pušide پوشیده
постановка таазие ta'ziyegardāni تعزیه گردانی
театр teātr تئاتر
коллектив jam' جمع
мировой jahāni جهانی
насколько še'qadr چقدر
правитель hākem حاکم
профессиональный, профессионал حرفه‌ای
herfei
чувство hess حس
особый xāss خاص
суеверие, предрассудок xogāfe خرافه
расход xarj خرج
тратить xarj kardan خرج کردن
народ xalq خلق
смелость delāvāri دلآوری
вокруг dowlādwān-e دورتادور
диалог diālog دیالوگ
судьба guzgar روزگار
давний, укоренившийся rišedār ریشه‌دار
живой zende زنده
судьба sarnevešt سرنوشت
традиция sonnat (sonan) سنت (سنن)
трогательный, душераздирающий, ... سوزناک
душещипательный suznāk
шариатский šari'ati эд. и. с. м. شرعی
форма šekl (aškāl) شکل (اشکال)

управлять hedāyat kardan هدایت کردن
такой yekčepin یک چنین

мятеж, восстание šureš شورش
артистический, искусный honarmand .. هنرمند
день yowm (ayām) يوم (ایام)

تفسیر Комментарии

1. Глагол نهفتن nohofan *прятать, прятаться* в настояще-будущем времени не употребляется.

2. Парный союз ...گاه... و ...گاه... gāh... va gāh... переводится как *то..., то...* Например, U gāh U gāh او گاه با آواز سوزناک نقشهای مثبت می‌گریست و گاه با دلاوری و شجاعت آنان به وجد می‌آمد bā āvāz-e suznāk-e naqshā-ye mosbat migerist va gāh bā delāvāri-vo šojā'at-e ānān be vajd miāmad. *Он то плакал от душещипательного пения положительных героев, то приходил в восторг от их смелости и доблести.*

3. Каузативный (понудительный) глагол فهماندن fahmāndan *дать понять* образуется от простого (непонудительного) فهمیدن fahmidan *понимать* прибавлением суффикса ان -ān к основе настоящего времени (ОНВ): فهم fahm + ان -ān = فهمان fahmān. С точки зрения семантики при образовании каузативных глаголов появляется дополнительное действующее лицо, на которое направлено действие субъекта: فهمیدن fahmidan *понимать (самоу)* → فهماندن fahmāndan *дать понять (кому-то)*; پوشیدن pušidan *надевать (самоу)* → پوشاندن pušāndan *одевать (кого-то)*.

4. Первое слово تا tā в этом предложении переводится как предлог *через*, второе – как союз *чтобы*.

5. Одним из способов повышения стиля речи является درازنویسی derāznevisi *букв. длиннописание*. В тексте вместо обыденного شود حاضر شود tā barāye safar be Su'ed hazer šavad *чтобы подготовиться к поездке в Швецию* употреблено более длинное высказывание کند تا مقدمات سفر خود را به سوئد فراهم کند tā moqaddemāt-e safar-e xod-rā be Su'ed farāham konad *чтобы провести подготовку своего путешествия в Швецию*.

تمرین Упражнения

29. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

مردم ... حسینه نشسته بودند و تعزیه ... تماشا می‌کردند. تمام دیوارهای حسینه ... کتیبه‌های گوناگون پوشیده شده بود. ... یکی ... این کتیبه‌ها شعر معروف محتشم کاشانی نوشته شده بود: «باز این چه شورش است که ... خلق عالم است». ... نظر می‌رسید پدر بیتا کارگردان نمایش است و بازیگران ... هدایت می‌کند. هر کدام ... نقش آفرینان برگه کاغذ کوچکی ... دست داشت که دیالوگ مربوط ... نقشش ... آن نوشته شده بود. ... گوشه‌ای ... حسینه دارا ... اشتیاق ... تعزیه نگاه می‌کرد. اولین بار بود که ... یک چنین جمعی قرار می‌گرفت. ... او این سنت، آیینی ریشه‌دار بود که حس نسل‌تازیک خاصی نیز ... آن نهفته بود. او گاه ... آواز سوزناک نقشهای مثبت می‌گریست و

گاه با دلاوری و شجاعت آنان ... وجد می آمد. سالها بود که اکبر آقا ... این حسها زندگی کرده بود.

ایام محرم که می رسید، او ... نانوائی کارگر می گرفت. انگار نمی خواست وقتش ... جز ... تعزیه خرج کند. او تعزیه گردانی ... پدرش و نیز ... پدر بزرگش آموخته بود؛ هنری که درسش ... هیچ دانشگاهی نخوانده بود. اما چه حرفه ای ... پس آن برمی آمد. دارا ... شعر محتشم می اندیشید. آیا این واقعه فقط متعلق ... امام حسین است؟ او هنگامی ... پا خاست که دین ... شکل اصلی خود خارج شده بود. مردم خرافه ... دین مخلوط کرده بودند و ... اسلام تنها پوسته ای باقی مانده بود. او می خواست ... مردم بفهماند که ... قول دکتر شریعتی ... روزگاری که امثال یزید ... سرنوشت مردم حاکمند، گشتن ... دور کعبه مساوی است ... گشتن ... دور بت. او کشته شد تا راه درست زندگی زنده بماند و راه درست زندگی ... همه بشر یک معنا دارد. دارا ... صحنه های نمایش عکس می گرفت. او ... تهران برمی گشت، تا مقدمات سفر خود ... سوئد فراهم کند. این عکسها می توانست ... بچه های دانشگاه جالب باشد.

30. Поставьте глаголы в нужную форму:

مردم دورتادور حسینیه (نشستن) و تعزیه را (تماشا کردن). تمام دیوارهای حسینیه از کتیبه های گوناگون (پوشیدن). در یکی از این کتیبه ها شعر معروف محتشم کاشانی (نوشتن): «باز این چه شورش (بودن) که در خلق عالم (بودن)». به نظر (رسیدن) پدر بیتا کارگردان نمایش (بودن) و بازیگران را (هدایت کردن). هر کدام از نقش آفرینان برگه کاغذ کوچکی در دست (داشتن) که دیالوگ مربوط به نقشش در آن (نوشتن). در گوشه ای از حسینیه دارا با اشتیاق به تعزیه (نگاه کردن). اولین بار (بودن) که در یک چنین جمعی (قرار گرفتن). برای او این سنت، آیینی ریشه دار (بودن) که حس نستالژیک خاصی نیز در آن (نهفتن). پدر بیتا چقدر هنرمند (بودن). او گاه با آواز سوزناک نقشهای مثبت (گریستن) و گاه با دلاوری و شجاعت آنان (به وجد آمدن). سالها (بودن) که اکبر آقا با این حسها (زندگی کردن). ایام محرم که (رسیدن) برای نانوائی کارگر (گرفتن).

انگار (خواستن) وقتش را جز برای تعزیه (خرج کردن). او تعزیه گردانی را از پدرش و نیز از پدر بزرگش (آموخت)، هنری که درسش را در هیچ دانشگاهی (خواندن) اما چه حرفه ای از پس آن (برآمدن). دارا به شعر محتشم (اندیشیدن). آیا این واقعه فقط متعلق به مسلمانان (بودن)؟ نه، واقعاً نه، بلکه یک اتفاق جهانی (بودن). امام حسین هنگامی (بر پا خاستن) که دین از شکل اصلی خود (خارج شدن). مردم خرافه را با دین (مخلوط کردن) و از اسلام تنها پوسته ای (باقی ماندن). او

(خواستن) به مردم (فهماندن) که به قول دکتر شریعتی در روزگاری که امثال یزید بر سرنوشت مردم حاکم (بودن) (گشتن) به دور کعبه مساوی (بودن) با (گشتن) به دور بت. او (کشتن)، تا راه درست زندگی زنده (ماندن) و راه درست زندگی برای همهٔ بشر یک معنا (داشتن). حسین (کشتن)، تا انسانیت زنده (شدن) و پایدار (ماندن). دارا از صحنه‌های نمایش (عکس گرفتن). تا چند روز دیگر او به تهران (برگشتن) تا مقدمات سفر خود را به سوئد (فراهم کردن). این عکسها (توانستن) برای بچه‌های دانشگاه جالب (بودن).

31. Вставьте нужные союзы:

مردم دورتادور حسینیه نشسته بودند ... تعزیه را تماشا می‌کردند. «باز این چه شورش است ... در خلق عالم است». پدر بیتا کارگردان نمایش است ... بازیگران را هدایت می‌کند. هر کدام از نقش آفرینان برگهٔ کاغذ کوچکی در دست داشت ... دیالوگ مربوط به نقشش در آن نوشته شده بود. اولین بار بود ... در یک چنین جمعی قرار می‌گرفت. او گاه با آواز سوزناک نقشهای مثبت می‌گریست ... گاه با دلاوری ... شجاعت آنان به وجد می‌آمد. سالها بود ... اکبر آقا با این حسها زندگی کرده بود. ایام محرم ... می‌رسید برای ناوایی کارگر می‌گرفت. او تعزیه گردانی را از پدرش ... نیز از پدر بزرگش آموخته بود؛ هنری ... درسش را در هیچ دانشگاهی نخوانده بود ... چه حرفه‌ای از پس آن برمی‌آمد. دارا به شعر محتشم می‌اندیشید. امام حسین ... بر پا خاست که دین از شکل اصلی خود خارج شده بود. مردم خرافه را با دین مخلوط کرده بودند ... از اسلام تنها پوسته‌ای باقی مانده بود. او می‌خواست به مردم بفهماند ... به قول دکتر شریعتی در روزگاری ... امثال یزید بر سرنوشت مردم حاکمند، گشتن به دور کعبه مساوی است با گشتن به دور بت. او کشته شد ... راه درست زندگی زنده بماند ... راه درست زندگی برای همهٔ بشر یک معنا دارد. حسین کشته شد ... انسانیت زنده شود ... پایدار بماند. دارا از صحنه‌های نمایش عکس می‌گرفت. تا چند روز دیگر او به تهران برمی‌گشت ... مقدمات سفر خود را به سوئد فراهم کند.

32. Вставьте артикль, где необходимо:

در یک ... از این کتیبه‌ها شعر معروف محتشم کاشانی نوشته شده بود. هر کدام از نقش آفرینان برگهٔ کاغذ کوچک ... در دست داشت که دیالوگ مربوط به نقشش در آن نوشته شده بود. در گوشه ... از حسینیه دارا با اشتیاق به تعزیه نگاه می‌کرد. اولین بار بود که در یک چنین جمع ... قرار می‌گرفت. برای او این سنت، آیین ... ریشه‌دار بود که حس نستاثریک خاص ... نیز در آن نهفته بود. هنر ... که درسش را در هیچ دانشگاه ... نخوانده بود، اما چه حرفه‌ای از پس آن

برمی آمد. امام حسین هنگام... بر پا خاست که دین از شکل اصلی خود خارج شده بود. مردم خرافه را با دین مخلوط کرده بودند و از اسلام تنها پوسته... باقی مانده بود. این عکسها... می توانست برای بچه های دانشگاه جالب باشد.

33. Ответьте на вопросы:

مردم دورتادور حسینه چه کار می کردند؟ دیوارهای حسینه از چه چیز پوشیده شده بود و در یکی از آنها چه شعری بود؟ به نظر می رسید پدر بیتا چه کسی است؟ بازیگران را کی هدایت می کند؟ هر کدام از نقش آفرینان چه چیز در دست داشت؟ در گوشه ای از حسینه دارا چه کار می کرد؟ چه چیز دارای حس نستالژیک خاصی بود؟ پدر بیتا با چه چیز به وجد می آمد؟ اکبر آقا ایام محرم که می رسید چه کار می کرد؟ او تعزیه گردانی را از کی آموخته بود؟ درس یک چنین هنری را در کجا می خوانند؟ دارا به چی می اندیشید؟ امام حسین کی بر پا خاست؟ مردم خرافه را با چی مخلوط کرده بودند؟ امام حسین می خواست به مردم چه چیز را بفهماند؟ دارا از چی عکس می گرفت؟ تا چند روز دیگر دارا قرار بود چه کار کند؟ این عکسها می توانست برای کی جالب باشد؟

34. Закончите предложения:

مردم دورتادور حسینه...	او تعزیه گردانی را از پدرش...
تمام دیوارهای حسینه...	آیا این واقعه فقط...
در یکی از این کتیبه ها شعر...	نه، واقعاً نه، بلکه...
به نظر می رسید پدر بیتا...	امام حسین هنگامی بر پا خاست که...
هر کدام از نقش آفرینان برگه...	مردم خرافه را با دین مخلوط کرده بودند...
در گوشه ای از حسینه دارا...	او می خواست به مردم بفهماند که...
اولین بار بود که...	او کشته شد تا راه درست زندگی...
برای او این سنت، آیینی ریشه دار بود که...	حسین کشته شد تا انسانیت...
پدر بیتا گاه با آواز سوزناک...	دارا تا چند روز دیگر...
ایام محرم که می رسید...	این عکسها می توانست...
انگار نمی خواست وقتش را...	

35. Переведите слова и словосочетания:

Сидеть вокруг хосейние, смотреть таазие, разнообразные надписи, известное стихотворение, люди мира, представляться, режиссёр спектакля, руководить артистами, каждый

из исполнителей, листок бумаги; диалог, связанный с их ролью; в углу хосейние, смотреть со страстью, бывать в таком обществе, давний обычай, особое ностальгическое чувство, сельский житель, трогательная песня, положительная роль, смелость и храбрость, приходить в восторг, дни мохаррама, брать рабочего, тратить время, справляться с чем-либо, думать о стихотворении, принадлежать мусульманам, мировой феномен, восстать, выйти из основной формы, смешивать с суевериями, дать людям понять, по словам доктора Шариати; люди, подобные Язиду; владеть судьбами людей, ходить вокруг Каабы, ходить вокруг языческого божества, правильный путь жизни, для всего человечества, иметь одно значение, фотографировать сцены спектакля, возвратиться в Тегеран, подготовка к путешествию, обеспечить подготовку, ребята из университета.

36. Выберите правильный вариант:

تمام دیوارهای حسینه از (برگه‌های، کتیبه‌های، کاغذهای) گوناگون پوشیده شده بود. در یکی از این (برگه‌ها، کتیبه‌ها، کاغذها) شعر معروف محتشم کاشانی نوشته شده بود. به نظر می‌رسید پدر بیتا (بازیگر، نقش‌آفرین، کارگردان) نمایش است و (بازیگران، نقش‌آفرینان، کارگردانان) را هدایت می‌کند. هر کدام از (بازیگران، نقش‌آفرینان، کارگردانان) برگه کاغذ کوچکی در دست داشت که (دیالوگ، شعر، عکس) مربوط به نقشش در آن نوشته شده بود. در گوشه‌ای از حسینه دارا با (اشتیاق، ادب، احترام) به تعزیه نگاه می‌کرد. اولین بار بود که در یک چنین (صحنه‌ای، جمعی، تئاتری) قرار می‌گرفت. برای او این سنت، آیینی (مثبت، خاص، ریشه‌دار) بود که حس نستالژیک (مثبتی، خاصی، ریشه‌داری) نیز در آن نهفته بود. پدر بیتا، این مرد روستایی ساده، چقدر (حرفه‌ای، هنرمند، جالب) بود.

او گاه با آواز (خونین، سوزناک، حساس) نقشهای مثبت می‌گریست و گاه با (دلاوری، آزادگی، ایمان) و شجاعت آنان به وجد می‌آمد. ایام محرم که می‌رسید برای نانوائی (کارگردان، کارگر، بازیگر) می‌گرفت. انگار نمی‌خواست وقتش را جز برای تعزیه (خرج، رها، هدایت) کند. درسش را در هیچ دانشگاهی نخوانده بود اما چه (واجب، هنری، حرفه‌ای) از پس آن برمی‌آمد. آیا این واقعه فقط (منتقل، متعلق، مربوط) به مسلمانان است؟ نه، واقعاً نه، بلکه یک اتفاق (جهانی، سوزناک، ریشه‌دار) است. مردم (اشتیاق، انسانیت، خرافه) را با دین مخلوط کرده بودند و از اسلام تنها (خرافه‌ای، برگه‌ای، پوسته‌ای) باقی مانده بود. او می‌خواست به مردم بفهماند که به قول دکتر شریعتی در (سنتی، روزگاری، سرنوشتی) که امثال یزید بر (سنت، روزگار، سرنوشت) مردم حاکمند، گشتن به دور کعبه مساوی است با گشتن به دور بت. دارا از صحنه‌های (دیالوگ، تئاتر، نمایش) عکس می‌گرفت.

37. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

مردم دورتادور حسینه نشسته بودن و تعزیه رو تماشا می‌کردن. تموم دیوارای حسینه از کتیبه‌های گوناگون پوشیده شده بود. به نظر می‌رسید پدر بیتا کارگردان نمایشه و بازیگرا رو هدایت می‌کنه. هر کدوم از نقش‌آفرینا برگه کاغذ کوچیکی در دست داشت که دیالوگ مربوط به نقشش توش نوشته شده بود. تو گوشه‌ای از حسینه دارا با اشتیاق به تعزیه نگاه می‌کرد. براش این سنت، آیینی ریشه‌دار بود که حس نستالژیک خاصی نیز توش نهفته بود. پدر بیتا، این مرد روستایی ساده، چقد هنرمند بود. اون گاه با آواز سوزناک نقشای مثبت می‌گریست و گاه با دلاوری و شجاعت اونا به وجد می‌اومد.

سالها بود که اکبر با این حسا زندگی کرده بود. ایام محرم که می‌رسید براننوانی کارگر می‌گرفت. انگار نمی‌خواست وقتشو جز برای تعزیه خرج کنه. او تعزیه‌گردانی رو از پدرش و نیز از پدربزرگش آموخته بود؛ درسشو تو هیچ دانشگاهی نخونده بود اما چه حرفه‌ای از پشش برمی‌اومد. دارا به شعر محتشم می‌اندیشید. آیا این واقعه فقط متعلق به مسلموناس؟ نه، واقعاً نه، بلکه یک اتفاق جهانیه. امام حسین هنگامی بر پا خاست که دین از شکل اصلی خود خارج شده بود. مردم خرافه را با دین مخلوط کرده بودن و از اسلام تنها پوسته‌ای باقی مونده بود. او می‌خواست به مردم بفهمونه که به قول دکتر شریعتی در روزگاری که امثال یزید بر سرنوشت مردم حاکمن گشتن به دور کعبه مساویه با گشتن به دور بت. او کشته شد تا راه درست زندگی زنده بمونه و راه درست زندگی برا همه بشریه معنا داره. حسین کشته شد تا انسانیت زنده بشه و پایدار بمونه. دارا از صحنه‌های نمایش عکس می‌گرفت. تا چند روز دیگه اون به تهران برمی‌گشت تا مقدمات سفر خودشو به سوئد فراهم کنه. این عکسا می‌تونس برا بچه‌های دانشگاه جالب باشه.

38. Дайте толкования:

کتیبه چیزی است که...	جمع یعنی...
خلق یعنی...	ریشه‌دار یعنی...
عالم یعنی...	نقش مثبت نقشی است که...
بازیگر کسی است که...	دلاوری یعنی...
کارگردان کسی است که...	ایام یعنی...
نقش‌آفرین کسی است که...	نانوایی جایی است که...
دیالوگ یعنی...	دانشگاه جایی است که...
شجاعت یعنی...	اندیشیدن یعنی...

جهانی یعنی...	دکتر کسی است که...
سرنوشت یعنی...	روزگار یعنی...
قول یعنی...	بشر یعنی...
انسانیت یعنی...	مقدمات سفر خود را فراهم کردن یعنی...

39. Переведите:

Люди сидели вокруг хосейние и смотрели таазие. Все стены хосейние были увешаны надписями. На одной из этих табличек был написан стих Мохташама Кашани: «Что это снова за мятеж в людях мира...». Было заметно, что отец Биты был режиссёром спектакля, и он руководил исполнителями. Каждый актёр держал в руке клочок бумаги, на котором была написана его роль. В одном из уголков хосейние Дара увлечённо смотрел таазие. Он впервые был в таком обществе. Для него эта традиция была стародавним обычаем, в который скрывал в себе ностальгическое чувство.

Каким искусным оказался отец Биты, простой сельский житель! Он то плакал во время исполнения жалостных песен, то приходил в восторг от смелости и доблести положительных героев. Долгие годы он жил с этими чувствами. Когда наступали дни месяца мохаррама, он брал рабочего в пекарню. Будто он не хотел тратить время ни на что другое, кроме как на таазие. Искусству постановки таазие он выучился у своего отца и деда. Это было искусство, которому не учат в университетах. Но как профессионально он справлялся с этим делом!

Дара продолжал думать о стихе Мохташама Кашани. Разве это дело принадлежит только мусульманам? Нет, этот феномен принадлежит всему миру. Когда имам Хусейн поднимал восстание, вера вышла за пределы своей первоначальной формы. Люди смешивали суеверия с верой, и от ислама оставалась только оболочка. Он хотел дать понять людям, что во времена, когда судьбами людей правят такие как Язид, обход Каабы равноценен обходу вокруг языческих божков. Он погиб за то, чтобы продолжал существовать праведный путь для всего человечества, чтобы человечество возродилось и прочно стояло на ногах.

Дара фотографировал сцены из постановки. Через несколько дней он возвратился в Тегеран, чтобы собраться в путь-дорогу. Эти снимки могли пригодиться студентам университета в Швеции.

ضرب المثل و пословицы

«سعدی» Adab-rā az ke āmuxti? Az biadabān. «Sa'di». У кого ты перенял воспитание? У невоспитанных. «Саади». ср. На чужих ошибках учатся.

Az bārekallā qabā-ye kas-i rangin nemišavad. Из «спасибо» кафтан не сошьёшь. букв. Из «Слава богу» ничья одежда не расцветится.

Az pas-e zolmat dosad xoršidhā-st. После темени приходит рассвет. букв. За гнётом будет двести солнц.

واژه‌نامه

разгул тирании bāzār-e zolm بازار ظلم
 прекратить разгул тирании ... بازار ظلم برچیدن
 bāzār-e zolm bar-čidan
 актёр, исполнитель bāzigar بازیگر
 причина bā'es باعث
 вызывать bā'es-e čiz-i šodan باعث چیزی شدن
 остаться bāqi māndan باقی ماندن
 божество, бог, богиня (в язычестве) bot بت
 конечно albatte البته
 вставать bar pā xāstan (xiz) ... بر پا خاستن (خیز)
 убрать, изъять برچیدن (برچین)
 bar-čidan (bar-čīn)
 некоторые barx-i برخی
 подход, оценка, аспект bardāšt برداشت
 раб barde (bardegān) برده (بردگان)
 избирать, выбирать برگزیدن (برگزین)
 bar-gozidan (bar-gozin)
 листок barge برگه
 человек, человечество bašar بشر
 аспект, измерение bo'd (ab'ād) بعد (ابعاد)
 совершить; узнать be jā āvardan ... به جا آوردن
 ради be xāter-e به خاطر
 богом клянусь به خدا سوگند
 be xodā sowgand
 погибнуть за правое дело به شهادت رسیدن
 be šahādat residan
 в виде be surat-e به صورت
 ответ pāsox پاسخ
 прочный, устойчивый pāyedār پایدار
 итак ras پس
 оболочка, шелуха puste پوسته
 покрытый rušide پوشیده (از چه)
 понимать, следить rey bordan پی بردن (به za)
 весть rayām پیام
 пророк rayāmbār پیامبر

свободолюбие āzādegi آزادگی
 свободолюбивый āzāde آزاده
 учиться, учить āmuxtān (āmuz) (آموز) آموختن
 обычай, устав ayin آیین
 Абольфазл и. с. м. Abolfazl ابوالفضل
 случай, феномен ettefāq اتفاق
 уважение ehterām احترام
 уважать ehterām gozāštan احترام گذاشتن
 противоречие, разница extelāf اختلاف
 обычай, воспитание adab ادب
 и тому подобное az in harfhā از این حرفها
 справиться с чем-либо از پس چیزی بر آمدن
 az pas-e čiz-i bar-āmadan
 конь, лошадь asb اسب
 ислам eslām اسلام
 идеал, пример osve اسوه
 страсть, увлечение eštīyāq اشتیاق
 основной, главный asli اصلی
 имам emām امام
 подобные amsāl-e امثال
 Амин и. с. м. Amin امین
 мыслить, думать andišidan اندیشیدن
 человек ensān انسان
 человечность ensāniyyat انسانیت
 отражение en'ekās انعکاس
 кульминация owj اوج
 предъявлять претензии ایراد گرفتن (از ک)
 irād gereftan
 претензия irād ایراد
 они, он, она (уваж.) išān ایشان
 вера imān ایمان
 верный bā imān با ایمان
 с удовольствием bā kamāl-e meyl .. با کمال میل
 проиграть bāxtan (bāz) باختن (باز)
 Слава богу! Молодец! Bārek allā! بارک الله!

вождь pišvā پیشوا
 Хасан и. с. м. Hasan حسن
 Хосейн (Хусейн) и. с. м. Hoseyn حسین
 хосейние (помещение при мечети для حسینیه
 оплакивания имама Хусейна) hoseyniye
 превосходительство; святой hazrat حضرت
 право, правда haqq حق
 Ты прав. Haqq bā to-st. حق با تو است
 правительство hokumat حکومت
 решение hall حل
 растворяться; разрешаться حل شدن
 hall šodan
 эпос, героика hammāse حماسه
 героический, эпический hammāsi حماسی
 уловка, коварство hile حيله
 особый khāss خاص
 душа khāter خاطر
 династия xānedān خاندان
 скрести xarāšidan خراشیدن
 суеверие, предрассудок xorāfe خرافه
 расход xarj خرج
 тратить xarj kardan خرج کردن
 халифат xalāfat خلافت
 народ xalq خلق
 кровавый xunin خونین
 свой xiš خویش
 палатка xeyme خیمه
 рассказ dāstān داستان
 на самом деле dar vāqe' در واقع
 приказ, распоряжение dastur دستور
 приказать, распорядиться دستور دادن
 dastur dādan
 враг, противник došman دشمن
 трудный, тяжёлый došvār دشوار
 приглашение da'vat دعوت
 приглашать دعوت کردن (кого از)
 da'vat kardan

многократно bār hā بارها
 предводительство pišvāyi پیشوایی
 темнота tāriki تاریکی
 Тасуа (девятый день месяца мохаррама) تاسوعا
 Tāsu'ā
 дискриминация, рознь tab'iz تبعیض
 подвергать дискриминации, تبعیض گذاشتن
 делить на своих и чужих tab'iz gozāštan
 трагедия trāžedi تراژدی
 сдача, вручение taslim تسلیم
 жаждущий tešnekām تشنه کام
 таазие ta'ziye تعزیه
 исполнитель (певец) таазие تعزیه خوان
 ta'ziyexān
 исполнение (пение) таазие تعزیه خوانی
 ta'ziyexāni
 постановка таазие ta'ziyegardāni تعزیه گردانی
 рекомендация towsiyе توصیه
 рекомендовать towsiyе kardan توصیه کردن
 театр teātr تئاتر
 общество jāme'e جامعه
 отдельный jodā جدا
 отделять jodā kardan جدا کردن
 течение, ход событий jaryān جریان
 кроме joz جز
 проявляться jelve kardan جلوه کردن
 общество, коллектив jam' جمع
 война jang جنگ
 воевать jangidan جنگیدن
 мировой jahāni جهانی
 разрыв, разрез čāk چاک
 рвать čāk zadan چاک زدن
 насколько čeqadr چقدر
 правитель hākem حاکم
 хадж hajj حج
 профессиональный, профессионал حرفه‌ای
 herfei

смелость delāvari دلاوری
 вокруг dōwtādwōt-e دورتادور
 познание, знакомство šenāxt شناخت
 знать, узнавать شناختن (شناس)
 šenāxtan (šenās)
 мятеж, восстание šureš شورش
 свидетельство; самопожертвование; .. شهادت
 смерть за правое дело šahādat
 шахид; погибший за правое дело شهید
 šahid
 хозяин sāheb صاحب
 терпение sabr صبر
 сцена sahne صحنه
 голос, звук sedā صدا
 звать sedā zadan صدا زدن
 внешний вид zāher ظاهر
 гнѣт zolm ظلم
 борьба с гнѣтом zolmsetizi ظلم ستیزی
 направиться куда-либо عازم جایی شدن
 ‘āzem-e jā-i šodan
 Ашшур (десятый день месяца мохаррама) عاشورا
 ‘Āšurā
 мир ‘ālam عالم
 поклонение ‘ebādat عبادت
 Ирак (страна) ‘Arāq عراق
 траур ‘azā عزاء
 жажда ‘ataš عطش
 великий ‘azim عظیم
 отпечаток, фотография ‘aks عکس
 снимать, фотографировать عکس گرفتن
 ‘aks gereftan
 договор, пакт ‘ahd عهد
 нарушить договор ‘ahd šekastan عهد شکستن
 раб qolām غلام
 грустный qam’angiz غم انگیز
 героически fedākārāne فداکارانه

чувство hess حس
 критический, чувствительный hassās حساس
 диалог diālog دیالوگ
 вера, религия din (adyān) دین (ادیان)
 униженность zellat ذلت
 наладить (дело) روبه راه کردن
 ru be rāh kardan
 река gud رود
 судьба guzgār روزگار
 отпустить rehā kardan رها کردن
 давний, исконный gišedār ریشه دار
 живой zende زنده
 Зейнаб и. с. ж. Zeynab زینب
 глубина žarfā ژرفا
 гнѣт setam ستم
 укорять, противоборствовать .. ستیزیدن (ستیز)
 setizidan (setiz)
 речь soxan (soxanān) سخن (سخنان)
 речь soxanrāni سخنرانی
 красный sorx سرخ
 оставаться не у дел سرگردان شدن
 sargardān šodan
 судьба sarnevešt سرنوشت
 сочинение sorude سروده
 счастье sa’ādat سعادت
 путешествие safar سفر
 оружие selāh سلاح
 традиция sonnat (sonan) سنت (سنن)
 жгучий, трогательный suznāk سوزناک
 клятва sowgand سوگند
 клясться sowgand xordan سوگند خوردن
 напоенный sirāb سیراب
 напоить sirāb kardan سیراب کردن
 чернокожий siyāhpust سیاه پوست
 смелость šojā’at شجاعت
 личность šaxsiyyat شخصیت

Евфрат и. с. Forāt فرات
 обеспечить farāham kardan فراهم کردن
 посланник ferestade فرستاده
 второстепенный far'i فرعی
 место, район mahall محل
 квартал mahalle محله
 Мухаммед и. с. м. Mohammad محمد
 смесь, смешанный maxlut مخلوط
 религиозный mazhabi مذهبی
 церемония, процедура marāsem مراسم
 связанный с, относящийся к مربوط به
 marbut be
 мужество mardānegi مردانگی
 смерть marg مرگ
 равный mosāvi مساوی
 Масуд и. с. м. Mas'ud مسعود
 Муслим и. с. м. Moslem مسلم
 мусульманин mosalmān مسلمان
 беда, горе mosibat مصیبت
 Муавия и. с. м. Mo'aviye معاوية
 значение, смысл ma'nā معنا
 подготовка moqaddamāt مقدمات
 Мекка (gorod) Makke مکه
 передвигающийся montaql منتقل
 передвигаться montaql šodan منتقل شدن
 случай mowred (mavāred) مورد (موارد)
 момент mowqe' (mavāqe') موقع (مواقع)
 площадь meydān میدان
 желание meyl میل
 незавершённый nātamām ناتمام
 неприятный, отвратительный ناخوشایند
 nāxošāyand
 недостойный, неприличный nāravā ناروا
 ностальгический nostāl'zik نostalژیک
 роль naqš نقش
 актёр, исполнитель naqš'āfarin نقش آفرین

шариатский šari'ati эд. и. с. м. شریعتی
 разбить, сломать شکستن (شکن)
 šekastan (šekan)
 форма šekl (aškāl) شکل (اشکال)
 изволить сказать, приказать فرمودن (فرما)
 farmudan (farmā)
 дать понять fahmāndan فهماندن
 установленный qarār قرار
 помещать qarār dādan قرار دادن
 располагаться qarār gereftan قرار گرفتن
 слово qowl قول
 обещать, дать слово qowl dadan قول دادن
 восстание, мятеж qiyām قیام
 рабочий kārgar کارگر
 нанять рабочего kārgar gereftan .. کارگر گرفتن
 режиссёр kārgardān کارگردان
 кашанский kāšāni کاشانی
 бумага kāqaz کاغذ
 надпись, табличка katibe کتیبه
 Кербела (gorod) Karbalā کربلا
 убивать koštan (koš) کشتن (کش)
 Кааба Ka'be کعبه
 полнота, совершенство kamāl کمال
 Куфа (gorod) Kufe کوفه
 время gāh گاه
 воротник, ворот geribān گریبان
 плакать, рыдать geristan (geri) گریستن (گری)
 плач gerye گریه
 плакать gerye kardan گریه کردن
 назначать gozidan (gozin) گزیدن (گزین)
 возвращаться, бродить gaštan (gard) گشتن (گرد)
 угол guše گوشه
 разнообразный gunāgun گوناگون
 минимум, по крайней мере lāaqaal لا اقل
 губа lab لب
 мгновение lahze (lahezāt) لحظه (لحظات)

предосудительный, неблагоприятный .. نکو هیده nekuhide
 представление namāyeš نمایش
 пить nušidan (nuš) نوشیدن (نوش)
 река nahr نهر
 управлять hedāyat kardan هدایت کردن
 хотя haṡ čand-ke هر چند که
 вместе с hamrāh-e همراه
 артистический, искусный honarmand ... هنرمند
 артистический honari هنری
 день uowm (ayām) یوم (ایام)
 сподвижник, помощник uār یار
 Язид и. с. м. Yazid یزید
 своего рода yek jur یک جور
 такой yekčenin یک چنین

остаться māndan (mān) ماندن (مان)
 борьба mobāreze مبارزه
 стойкость, твёрдость metānat متانت
 принадлежащий mote'alleq متعلق
 положительный mosbat مثبت
 Мохташам и. с. м. Mohtašam محتشم
 прятать, прятаться; نهفتن (نهفتن)
 скрывать, скрываться nohoftan (nohamb)
 важный vājeḡ واجب
 действительно vāqe'an واقعاً
 событие, феномен vāqe'e واقعه
 действительность vāqe'iyat واقعیت
 веселье, радость, восторг vajd وجد
 верность vafā وفا
 верность vafādāri وفاداری
 управление hedāyat هدایت

درس سیزدهم Урок тринадцатый

Буква ی ue в шекасте

Аорист в придаточных предложениях цели

Будущее категорическое время

Текст سرزمین خاطره‌ها *Край воспоминаний*

Текст گپی بر لب ساحل *Беседа на берегу*

Текст آخر قصه *Конец сказки*

Пословицы и поговорки

حرف ی در خط شکسته Буква ی ue в шекасте

В раздельной форме букву ی ue можно изображать тремя способами. Первый (позиция «a» на Рис. 33) не отличается от аналогичной буквы в насталике. Остальные (позиции «b» и «c» на Рис. 33) имеют вытянутую форму. В конечной позиции имеется два варианта: один длинный (позиция «d») и один короткий (позиция «e»), которые показаны в соединении с буквой ن nup.

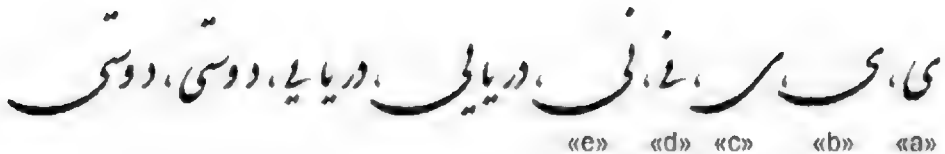

Рис. 33. Варианты буквы ی ue в шекасте

Далее на Рис. 33 следует по два варианта слов دریایی *daṛyāyi морской* и دوستی *dusti дружба* с длинной и короткой формой конечной буквы ی ue. На Рис. 34 изображены слова رباعی *robā'i рубаи*, شوخی *šuxi шутка*, سوغاتی *sowqāti сувенир*, مسخره‌ای *masxare'i смешной*, مهرتانی *mehrabāni добро*, معنی *ma'ni смысл*.

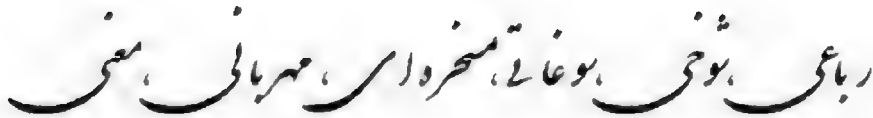

Рис. 34. Примеры слов с конечной буквой ی ue.

تمرینы Упражнения

1. Скопируйте слова на Рис. 33 и Рис. 34.

Аорист в придаточных предложениях цели

مضارع التزامی در جمله‌های پیرو هدف

В персидском языке придаточные предложения цели вводятся подчинительными союзами *آنکه* *barāye ān-ke* [для того,] *чтобы*; *اینکه* *barāye in-ke* [для того,] *чтобы*; *تا* *tā* [с тем,] *чтобы*; *که* *ke* *чтобы*; *تا اینکه* *tā in-ke* [с тем,] *чтобы*; *تا آنکه* *tā ān-ke* [с тем,] *чтобы*.

Наиболее распространён в литературно-нейтральном стиле составной союз *برای آنکه* *barāye ān-ke* [для того,] *чтобы*. Он употребителен и в газетном тексте, и в документации, встречается и в художественной литературе. Для разговорного языка он не характерен. Пример:

برای آنکه *Barāye ān-ke zohr be Qom beresand, sahar az Esfahān harakat kardand.* *Чтобы добраться до Кума до полудня, они выехали из Исфагана на рассвете.*

Союз *تا* *tā* встречается в классической поэзии и книжной прозе, в разговорной речи он обнаруживается реже: *از پل عابر پیاده بالا رفتم، تا حرکت اتومبیلها را ببینم* *Az pol-e 'āber-e piyāde bālā rāftam, tā harakat-e otomobilhā-rā bebinam.* *Я появился на пешеходный мостик, чтобы увидеть движение автомобилей.*

Союзы *تا اینکه* *tā in-ke* [с тем,] *чтобы*; *تا آنکه* *tā ān-ke* [с тем,] *чтобы* употребляются исключительно в книжном стиле:

Союз *که* *ke* встречается в основном в современной разговорной речи, но его можно также встретить в классической поэзии. Такое функционирование на разных стилистических полюсах обусловлено его экономностью: он является самым кратким из всех перечисленных. Кроме того, союз *که* *ke* самый универсальный, и может вводить большинство типов придаточных предложений и прямую речь.

در کنار هر درخت نشانه‌ای می‌گذارم، که راه مرا یک راست به حیاط مدرسه برساند *Dar kenār-e har deraxt nešāne-i migozāram, ke rāh-e ma-rā yek rāst be hayāt-e madrese beresānad.* *На боку каждого дерева поставлю мету, чтобы она сразу привела меня к школьному двору.*

Перечисленные союзы (кроме *که* *ke*) могут начинать сложное предложение, а могут располагаться и внутри него. Союз *که* *ke* не может начинать сложное предложение.

Союз *که* *ke* может опускаться (в поэзии, в разговорной речи), в этом случае сложно-подчиненное предложение с придаточным цели становится бессоюзным.

ما مسکو آمدم در دانشگاه درس بخوانیم *Mā Moskow āmadim, dar dānešgāh dars bexānim.* *Мы приехали в Москву учиться в университете.*

Последний пример схож со случаями употребления аориста после модальных глаголов, но отличается тем, что после модального глагола перед аористом союз вставлен быть не может.

تمرین های درسی

2. Прочитайте следующие предложения:

بچه ها به تهران رفتند تا وارد دانشگاه آزاد شوند. برای اینکه این کتاب را منتشر کنیم، اول باید آن را تصحیح بکنیم. مدرسه را زود تعمیر کردند برای آنکه بچه ها بتوانند اول مهر درس را شروع بکنند. دوستم را به سوئد دعوت کردند برای اینکه در دانشگاه فارسی تدریس بکند. ما همدیگر را دم در ورودی ملاقات کردیم تا از نمایشگاه دیدن بکنیم. ما وارد دانشکده فلسفه شدیم برای اینکه متخصص فلسفه شرقی شویم. آنها دانشجوی دانشکده خاورشناسی دانشگاه سن پترزبورگ شدند تا زبان و ادبیات کشورهای شرقی را یاد بگیرند.

3. Переведите следующие предложения:

Мы едем в Тегеранский университет, чтобы изучать там персидский язык и литературу. Он стал преподавателем филологического факультета, чтобы преподавать там русский язык иностранным студентам. Они учатся в этом университете, чтобы стать дипломатами. Мы поступили на этот факультет, чтобы по окончании работать востоковедами. Ахмед поехал в Кум, чтобы стать богословом. Московский университет был образован, чтобы готовить своих учёных для России. Мы ездили в Таджикистан, чтобы познакомиться с таджикскими памятниками культуры. Нас пригласили в Таджикский национальный госуниверситет, чтобы мы приняли участие в беседе с ректором.

زمان آینده (مستقبل) Будущее категорическое время

Эта глагольная форма называется будущим категорическим временем, так как обозначает только будущее действие. В то время как مضارع اخباری *mozāre`-e exbāri* (настоящее-будущее время, по-персидски называемое также زمان حال *zamān-e hāl*) может обозначать как настоящее, так и будущее время. Будущее категорическое время مستقبل *mostaqbel* относится к числу сложных (аналитических) глагольных форм, т.е. состоит из основного и вспомогательного глаголов.

Смысловый глагол ставится в форме усечённого инфинитива. Усечённый инфинитив (نوشتن *nevešt* ← نوشت *nevešt* *идти*, رفتن *raftan* ← رفت *raft* *сказать*, گفتن *goftan* ← گفت *goft* *писать*) по фонемному составу совпадает с основой прошедшего времени, но имеет другие функции.

Вспомогательный глагол خواستن *xāstan* *хотеть* ставится на первое место в форме настоящего-будущего времени без приставки می *mī*-. За ним следует усечённый инфинитив смыслового глагола: آیدم *xāham āmad* *приду*, خواهند گفت *xāhand goft* *скажут*. Если эта форма представляет собой отдельную синтагму, то ударение в ней двойное: первое падает на личное окончание, второе — на последний слог усечённого инфинитива: خواهیم *xāhīm xānd* *прочтём*.

Отрицание نه na- присоединяется к вспомогательному глаголу خواستن xāstan: نخواهم nāxāhamraft *не уйду*. Оно пишется слитно и всегда несёт на себе фразовое ударение.

Вспомогательный глагол خواستن xāstan отделяет превербы и/или именные части глаголов от усечённого инфинитива. В положительной форме ударение падает на преверб или именную часть глагола, а в отрицательной форме — на отрицание. Отрицание, также как и в случае с простыми глаголами, присоединяется к вспомогательному глаголу خواستن xāstan:

دars xāham xānd *я буду учиться* نخواهم خواند dars nāxāham xānd *я не буду учиться*;

bar nāxāhi gašt? *ты не вернёшься?* — bár xāhi gašt? *ты вернёшься?*

Будущее категорическое время относится к книжной речи и неупотребительно в разговорной. В диалогах ему соответствует настояще-будущее время مضارع اخبارى mozāre'-e exbāri (или زمان حال zamān-e hāl):

امشب می‌آی؟ Emšab miyāy? (разг.) امشب خواهی آمد؟ Emšab xāhi āmad? (книжн.) *Ты придёшь сегодня вечером?*

تمرینات Упражнения

4. Прочтите следующие предложения.

فردا چمدانم را خواهم بست و راهی تهران خواهم شد. فردا از اینجا خواهم رفت و تنها این خاطرات برایم باقی خواهد ماند. روزی دوباره خواهم آمد. اما این بار دیگر گم نخواهم شد. این بار من بر روی نوک قایق خواهم نشست. روزی دوباره روی این شنا خواهم خوابید. آن وقت خودم را در زیر شنا مدفون خواهم کرد. اما قطعاً صورتم را نخواهم پوشاند.

5. Переведите, используя, где нужно, форму будущего категорического времени.

Он сегодня придёт поздно. Он всегда приходит поздно. Завтра начнутся занятия в средних школах. Они каждый год начинаются первого мехра. Мы никогда не вернёмся назад. Заводы будут работать каждый день. Специалисты будут работать в Исфагане три дня. Они вернутся оттуда на следующей неделе. Надеюсь, вы расскажете нам об этом? Я обязательно расскажу вам всё, что знаю. Он не решит эти проблемы. Мы не хотим писать им письмо. Мы не будем писать им письмо. Он хочет поехать на Юг. Он поедет на Юг завтра.

متن Край воспоминаний سرزمین خاطره‌ها Текст

(راوی: دارا)

فردا دیگر چمدانم را خواهم بست و راهی تهران خواهم شد. نارا با نامزدش به تهران رفته‌اند. امروز تصمیم دارم برای آخرین بار به کنار ساحل بروم. امروز احساسات خاصی به سراغ من آمده‌اند. نمی‌دانم چرا. تا وقتی قصد رفتن نداشتم اینقدر دچار احساسات نشده بودم.

از کنار جاده که رد می‌شوم انبوهی از خاطرات به مغزم هجوم می‌آورند. فردا خواهم رفت و تنها این خاطرات برایم باقی خواهد ماند. از پله‌های پل عابر پیاده که بالا رفتم، حرکت سریع اتومبیلها در خیابان مرا به یاد روزهایی انداخت که سپری شده بودند. چقدر سریع گذشتند این روزهای خاطره‌انگیز!

از جاده فرعی کنار کوههای جنگلی که رد می‌شوم به یاد مدرسه روستایی و گم شدن در لابلای درختان انبوه آنجا می‌افتم. روزی دوباره خواهم آمد. اما این بار دیگر گم نخواهم شد. این بار در کنار هر درخت نشانه‌ای خواهم گذاشت تا راه مرا یک راست به حیاط مدرسه برساند. این دیگر چه فکری است؟

در این سفر بارها و بارها به ساحل آمده‌ام. اما امروز حال و هوای دیگری دارم. روزی را به یاد می‌آورم که با دوستان در این دریا قایق‌سواری می‌کردیم. روزی که نارا با وجود مخالفت ما با غرور در نوک قایق نشست و پرش قایق از روی یک موج او را به کف قایق پرتاب کرد؛ از بس که (۱) خندیدیم یادمان رفت که همه لباسهایمان خیس شده. روزی باز خواهم گشت اما این بار من بر روی نوک قایق خواهم نشست. می‌خواهم آن لحظه پرواز را تجربه کنم. درست مثل مرغهای دریایی که گاه گاه نوک بر دریا می‌زنند و باز اوج می‌گیرند.

کفشهایم را از پایم درمی‌آورم. می‌خواهم یک بار دیگر کف پاهایم شن داغ را لمس کنند. روزهایی را به یاد می‌آورم که صدف‌ها ردیف روی شنهای داغ لم داده بودند. صدف‌ها را برای پای گلدان جمع می‌کردیم. بچه که بودیم به صدف‌ها می‌گفتیم گوش ماهی. نمی‌دانم شاید تصور می‌کردیم اینها واقعاً گوش‌های ماهی است. یادش به خیر روزی که سر به سر نارا و بقیه

می گذاشتم: بچه‌ها از این شن‌ها طلا به دست می‌آید. نگاه کنید چه برقی می‌زنند. آن وقت وقتی می‌فهمیدند که دستشان انداخته‌ام همه می‌افتادند دنبالم و تا جا داشت (۲) تمام بدنم را پر از شن می‌کردند. روزی دوباره روی این شن‌ها خواهم خوابید. آن وقت خودم را در زیر شن‌ها مدفون خواهم کرد. اما قطعاً صورتم را نخواهم پوشاند. روی شن‌ها می‌خوابم و آفتاب داغ در تمام بدنم نفوذ می‌کند. می‌خواهم تا می‌توانم این گرما را برای سفرم ذخیره کنم. چقدر خوابم می‌آید. پلک‌هایم سنگین می‌شود...

واژه‌نامه متن *Край воспоминаний* سرزمین خاطره‌ها *Словарь к тексту*

прийти за кем-либо به سراغ کسی آمدن	последний āxerin آخرین
be sorāq-e kas-i āmadan	солнце āftāb آفتاب
пойти за кем-либо به سراغ کسی رفتن	машина, автомобиль otomobil اتومبیل
be sorāq-e kas-i raftan	احساس (احساسات) ehsās (ehsāsāt)
вспоминать что-л. به یاد چیزی افتادن	чувство
be yād-e čiz-i oftādan	از پا در آوردن (обувь) az pā dar-āvardan
напоминать (кому) به یاد چیزی انداختن	снять
be yād-e čiz-i andāxtan	гуща, чаща ambuh انبوه
запуск, бросок partāb پرتاب	кульминация, апогей, вершина owj اوج
бросать, запускать partāb kardan پرتاب کردن	اوج گرفتن. owj gereftan
прыжок, скачок pareš پرش	достигать максимума
полёт parvāz پرواز	owj gereftan
мост pol پل	телo badan بدن
веко pelk پلک	برای آخرین بار در آخرین بار
ступенька pelle پله	barāye āxerin bār
опыт tajrobe تجربه	برق barq
	блеск, молния, электричество
	barq zadan برق زدن
	блестеть
	barq zadan
	بقیه baqiye
	остальные, остаток
	достаться be dast āmadan به دست آمدن

прохожий 'āber عابر
 гордость qorug غرور
 лодка qāyeq قایق
 катание на лодке qāyeqsavāri قایق سواری
 цель qasd قصد
 решительно qat'an قطعاً
 дно, пена, ладонь kaf کف
 край, берег kenār کنار
 иногда, время от времени gāh-gāh گاه گاه
 ваза goldān گلدان
 ухо guš گوش
 между lābelā-ye لابلای
 момент, миг lahze لحظه
 разлечься, облокотиться lam dādan لم دادن
 дотрагиваться, ощупывать لمس کردن
 lams kardan
 рыба māhi ماهی
 разногласие, противоречие moxālefat مخالفت
 похороненный madfun مدفون
 схоронить, зарыть, засыпать مدفون کردن
 madfun kardan
 курица, птица morq مرغ
 чайка morq-e daryāyi مرغ دریایی
 мозг maqz مغز
 волна mowj موج
 знак pešāne نشانه
 проникновение, влияние nofuz نفوذ
 взгляд negāh نگاه
 смотреть, взглянуть negāh kardan نگاه کردن
 нос, клюв nok نوک
 натиск, налёт hojum هجوم
 набрасываться هجوم آوردن (به)
 hojum āvardan
 светлая память! yād-aš be xeyr!! یادش به خیر!
 я забыл yād-am raft یادم رفت
 сразу, прямо yekrāst یک راست

решение tasmim تصمیم
 решиться tasmim dāstan تصمیم داشتن
 воображение tasavvor تصور
 шоссе jādde جاده
 лесной jangali جنگلی
 чемодан čamedān چمدان
 движение harakat (harekāt) حرکت (حرکات)
 двигаться harakat kardan حرکت کردن
 особый xāss خاص
 воспоминание, впечатление خاطره (خاطرات)
 впечатления xāterāt (من. от) خاطرات
 xātere (xāterāt)
 ностальгический xātereangiz خاطره انگیز
 добро xeyr خیر
 сырой, влажный xis خیس
 быть втянутым во что-либо .. شدن
 dočār-e čiz-i šodan
 морской daryāyi دریایی
 прикалываться, (к кому, кого) دست انداختن
 провести dast andāxtan
 след, продолжение dombāl دنبال
 набрасываться на кого-либо .. دنبال کسی افتادن
 dombāl-e kas-i oftādan
 запас, хранилище zahire ذخیره
 отправляться куда-либо راهی جایی شدن
 rāhi-ye jā-yi šodan
 проходить radd šodan (از) رد شدن
 ряд radif ردیف
 берег sāhel (savāhel) ساحل (سواحل)
 пройти separi šodan سپری شدن
 подтрунивать, سر به سر گذاشتن
 прикалываться sar be sar gozāštan
 страна, край sarzamin سرزمین
 тяжёлый sangin سنگین
 песок šen شن
 раковина sadaf صدف
 золото telā طلا

تفسیر Комментарии

1. Конструкция *az bas-ke ottogo, что слишком много* ставится перед глаголом в прошедшем времени, например: *az bas-ke xandídi ottogo, что ты слишком много смеялся.*

2. *تا jā dāšt пока хватит места.* Союз *تا tā* здесь имеет временное значение *до тех пор пока.*

تمرینы Упражнения

6. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

فردا دیگر چمدانم ... خواهم بست. نارا ... نامزدش ... تهران رفته‌اند. امروز تصمیم دارم ... آخرین بار ... کنار ساحل بروم. امروز احساسات خاصی ... سراغ من آمده‌اند. ... کنار جاده رد می‌شوم. ... پله‌های پل عابر پیاده که بالا رفتم، حرکت سریع اتومبیلها در خیابان مرا ... یاد روزهای گذشته انداخت. ... جاده فرعی کنار کوههای جنگلی رد می‌شوم. ... یاد مدرسه روستایی می‌افتم. این بار ... کنار هر درخت نشانه‌ای خواهم گذاشت. ... این سفر بارها و بارها ... ساحل آمده‌ام. روزی ... یاد می‌آورم که با دوستان ... این دریا قایق سواری می‌کردیم، روزی که نارا ... وجود مخالفت ما ... غرور ... نوک قایق نشست. پرش قایق ... روی یک موج او ... کف قایق پرتاب کرد. ... بس که خندیدیم یادمان رفت که همه لباسهایمان خیس شده است.

می‌خواهم آن لحظه پرواز ... تجربه کنم. مرغهای دریایی گاه گاه نوک ... دریا می‌زنند. کفشهایم ... پایم درمی‌آورم. می‌خواهم یک بار دیگر کف پاهایم شن داغ ... لمس کنند. روزهایی ... به یاد می‌آورد که صدف‌ها ردیف ... شنهای داغ لم داده بودند. صدف‌ها ... برای پای گلدان جمع می‌کردیم. بچه که بودیم ... صدفها می‌گفتیم گوش ماهی. یادش ... خیر روزی که سر ... سر نارا و بقیه می‌گذاشتم. بچه‌ها ... این شنها طلا ... دست می‌آید. تا جا داشت تمام بدنم ... پر ... شن می‌کردند. روزی دوباره ... این شنها خواهم خوابید. آن وقت خودم ... در زیر شنها مدفون خواهم کرد. اما قطعاً صورتم ... نخواهم پوشاند. ... شنها می‌خواهم و آفتاب داغ ... تمام بدنم نفوذ می‌کند. می‌خواهم این گرما ... سفرم ذخیره کنم.

7. Поставьте глаголы в нужную форму:

فردا چمدانم را (بستن) و راهی تهران (شدن). نارا با نامزدش به تهران (رفتن). امروز (تصمیم داشتن) برای آخرین بار به کنار ساحل (رفتن). امروز احساسات خاصی به سراغ من (آمدن). تا

وقتی قصد (رفتن) (داشتن) اینقدر دچار احساسات (شدن). از کنار جاده که (رد شدن) انبوهی از خاطرات به مغزم (هجوم آوردن). فردا (رفتن) و تنها این خاطرات برایم (باقی ماندن). از پله‌های پل عابر پیاده که بالا (رفتن) حرکت سریع اتومبیلها در خیابان مرا به یاد روزهایی (انداختن) که (سپری شدن).

چقدر سریع (گذشتن) این روزهای خاطره‌انگیز! از جاده فرعی کنار کوههای جنگلی که (رد شدن) به یاد مدرسه روستایی و (گم شدن) در لابلای درختان انبوه آنجا (افتادن). روزی دوباره (آمدن). اما این بار دیگر (گم شدن). این بار در کنار هر درخت نشانه‌ای (گذشتن) تا راه مرا یک راست به حیاط مدرسه (رساندن). این دیگر چه فکری (بودن)? در این سفر بارها و بارها به ساحل (آمدن). اما امروز حال و هوای دیگری (داشتن). روزی را (به یاد آوردن) که با دوستان در این دریا (قایق سواری کردن).

روزی که نارا با وجود مخالفت ما با غرور در نوک قایق (نشستن) و پرش قایق از روی یک موج او را به کف قایق (پرتاب کردن). از بس که (خندیدن) یادمان (رفتن) که همه لباسهایمان (خیس شدن). روزی (باز گشتن). اما این بار من بر روی نوک قایق (نشستن). (خواستن) آن لحظه پرواز را (تجربه کردن). درست مثل مرغهای دریایی که گاه گاه نوک بر دریا (زدن) و باز (اوج گرفتن). کفشهایم را از پایم (درآوردن). (خواستن) یک بار دیگر کف پاهایم شن داغ را (لمس کردن). روزهایی را (به یاد آوردن) که صدف‌ها ردیف روی شنهای داغ (لم دادن). صدف‌ها را برای پای گلدان (جمع کردن).

بچه که (بودن) به صدفها (گفتن) گوش ماهی. (دانستن) شاید (تصور کردن) اینها واقعاً گوش‌های ماهی (بودن). یادش به خیر روزی که سر به سر نارا و بقیه (گذشتن). بچه‌ها از این شن‌ها طلا (به دست آمدن). (نگاه کردن) چه برقی (زدن). آن وقت وقتی (فهمیدن) که دستشان (انداختن) همه (افتادن) دنبالم و تا جا (داشتن) تمام بدنم را پر از شن (کردن). روزی دوباره روی این شن‌ها (خوابیدن). آن وقت خودم را در زیر شن‌ها (مدفون کردن). اما قطعاً صورتم را (پوشاندن). روی شن‌ها (خوابیدن) و آفتاب داغ در تمام بدنم (نفوذ کردن). (خواستن) تا (توانستن) این گرما را برای سفرم (ذخیره کردن). چقدر خوابم (آمدن). پلکهایم سنگین (شدن).

8. Вставьте нужные союзы:

فردا دیگر چمدانم را خواهم بست ... راهی تهران خواهم شد. ... وقتی که قصد رفتن نداشتم، اینقدر دچار احساسات نشده بودم. از کنار جاده ... رد می‌شوم، انبوهی از خاطرات به مغزم

هجوم می آورند. فردا خواهم رفت ... تنها این خاطرات برایم باقی خواهد ماند. از پله های پل عابر پیاده ... بالا رفتم حرکت سریع اتومبیلها در خیابان مرا به یاد روزهایی انداخت ... سپری شده بودند. از جاده فرعی کنار کوههای جنگلی ... رد می شوم، به یاد مدرسه روستایی ... گم شدن در لابلای درختان انبوه آنجا می افتم. این بار در کنار هر درخت نشانه ای خواهم گذاشت، ... راه مرا یک راست به حیاط مدرسه برساند. در این سفر بارها ... بارها به ساحل آمده ام. ... امروز حال ... هوای دیگری دارم. روزی را به یاد می آورم ... با دوستان در این دریا قایق سواری می کردیم. روزی ... نارا با وجود مخالفت ما با غرور در نوک قایق نشست ... پرش قایق از روی یک موج او را به کف قایق پرتاب کرد. از بس که خندیدیم یادمان رفت ... همه لباسهایمان خیس شده. روزی باز خواهم گشت، ... این بار من بر روی نوک قایق خواهم نشست. درست مثل مرغهای دریایی ... گاه گاه نوک بر دریا می زنند و باز اوج می گیرند. روزهایی را به یاد می آوردم ... صدفها ردیف روی شنهای داغ لم داده بودند. بچه ... بودیم به صدفها می گفتیم گوش ماهی. یادش به خیر روزی ... سر به سر نارا ... بقیه می گذاشتم. آن وقت وقتی می فهمیدند ... دستشان انداخته ام، همه می افتادند دنبالم و ... جا داشت تمام بدنم را پر از شن می کردند. روی شنهای می خوابم ... آفتاب داغ در تمام بدنم نفوذ می کند. می خواهم ... می توانم این گرما را برای سفرم ذخیره کنم.

9. Вставьте артикль, где необходимо:

امروز احساسات خاص ... به سراغ من آمده اند. تا وقت ... که قصد رفتن نداشتم اینقدر دچار احساسات نشده بودم. از کنار جاده که رد می شوم انبوه ... از خاطرات به مغزم هجوم می آورند. از پله های پل عابر پیاده که بالا رفتم حرکت سریع اتومبیلها در خیابان مرا به یاد روزهای ... انداخت که سپری شده بودند. چقدر سریع ... گذشتند این روزهای خاطره انگیز! از جاده فرعی کنار کوههای جنگل ... که رد می شوم به یاد مدرسه روستایی و گم شدن در لابلای درختان انبوه آنجا می افتم. روز ... دوباره خواهم آمد. این بار در کنار هر درخت نشانه ... خواهم گذاشت تا راه مرا یک راست به حیاط مدرسه برساند. این دیگر چه فکر ... است؟ اما امروز حال و هوای دیگر ... دارم.

روز ... را به یاد می آورم که با دوستان در این دریا قایق سواری می کردیم. روز ... که نارا با وجود مخالفت ما با غرور در نوک قایق نشست. روز ... باز خواهم گشت اما این بار من بر روی نوک قایق خواهم نشست. روزهای ... را به یاد می آوردم که صدفها ردیف روی شنهای داغ لم داده بودند. یادش به خیر روز ... که سر به سر نارا و بقیه می گذاشتم. نگاه کنید چه برق ... می زنند.

آن وقت وقت... می فهمیدند که دستشان انداخته ام همه می افتادند دنبالم. روز... دوباره روی این شنها خواهم خوابید.

10. Ответьте на вопросы:

دارا فردا راهی کجا خواهد شد؟ نارا با نامزدش کجا رفته اند؟ امروز دارا چه تصمیمی دارد و امروز چی به سراغش آمد؟ تا چه زمانی او اینقدر دچار احساسات نشده بود؟ دارا از کنار جاده که رد می شود چه چیزی به مغزش هجوم می آورد؟ فردا برایش چی باقی خواهد ماند؟ او از پل عابر پیاده چی دید؟ دارا از جاده فرعی کنار کوههای جنگلی که رد می شود به یاد چی می افتد؟ او این بار در کنار هر درخت چی خواهد گذاشت و برای چی؟ دارا در این سفر بارها و بارها به کجا آمده است؟ او امروز چه حال و هوایی دارد و چه روزی را به یاد می آورد؟ نارا با وجود مخالفت آنها چه کار کرد؟ پرش قایق موجب چی شد؟ دارا می خواست چه چیز را تجربه کند و درست مثل چه مرغی؟ او چرا کفشهایش را از پا در آورد؟ صدف ها را برای چی جمع می کردند؟ بچه که بودند به صدفها چی می گفتند؟ آیا واقعاً ماهی گوش دارد؟ او سر به سر چه کسانی می گذاشت و می گفت از آن شنها چی به دست می آید؟ بچه ها وقتی می فهمیدند که دستشان انداخته چه کار می کردند؟ دارا روزی دوباره روی چی خواهد خوابید و چی در تمام بدنش نفوذ می کند؟ می خواست برای سفرش چی ذخیره کند؟

11. Закончите предложения:

این بار در کنار هر درخت نشانه ای خواهم گذاشت...
در این سفر بارها و بارها...
روزی را به یاد می آورم که با دوستان...
روزی که نارا با وجود مخالفت ما...
و پرش قایق از روی یک موج او را...
از بس که خندیدیم یادمان رفت که...
روزی باز خواهم گشت اما این بار...
می خواهم آن لحظه پرواز را...
درست مثل مرغهای دریایی که...
کفشهایم را از پایم...

فردا دیگر چمدانم را خواهم بست و...
نارا با نامزدش...
امروز تصمیم دارم برای آخرین بار...
امروز احساسات خاصی...
تا وقتی قصد رفتن نداشتم اینقدر...
از کنار جاده که رد می شوم انبوهی...
فردا خواهم رفت و تنها این خاطرات...
از پله های پل عابر پیاده که بالا رفتم حرکت سریع اتومبیلها...
از جاده فرعی کنار کوههای جنگلی که رد می شوم...

می خواهم یک بار دیگر...

روزهایی را به یاد می آورد که صدف ها...

صدف ها را برای...

بچه که بودیم...

نمی دانم شاید تصور می کردیم...

یادش به خیر روزی که...

بچه ها از این شنها...

آن وقت وقتی می فهمیدند که دستشان

انداخته ام...

آن وقت خودم را در زیر شنها...

روی شنها می خوابم و آفتاب داغ...

می خواهم تا می توانم این گرما را...

12. Переведите слова и словосочетания:

Складывать чемодан, отправиться в Тегеран, в последний раз, решить пойти на берег моря, особые чувства, пойти за кем-либо, не собираться уезжать, расчувствоваться, пройти по краю шоссе, гуща воспоминаний, наваливаться на мозг, пешеходный мостик, подняться вверх, быстрое движение автомобилей по улице, напомнить кому-либо, замечательные дни, неглавная дорога, поросшие лесом горы, сельская школа, потеряться в чаще, поставить отметину на каждом дереве, сразу привести на школьный двор, иметь другое настроение, вспоминать дни, кататься с друзьями на лодке, несмотря на наши возражения, гордо восседать на носу лодки, прыжок лодки на волне, бросить на дно лодки, слишком много смеяться, мокрая одежда, вернуться, испытать миг полета, словно чайка, опустить клюв в воду, снова взлетать, снять ботинки, надеть ботинки, ощутить ступнями горячий песок, поставить в ряд раковины, собирать раковины для подставки для вазы, представлять, рыбье ухо, светлая память этим дням, подкалывать кого-либо, добывать золото из песка, блестеть, провести кого-либо, броситься за кем-либо, засыпать песком с ног до головы, возвратиться к этим пескам, погresti под песком, закрыть лицо, лечь на песок, проникать в тело, запасти тепло.

13. Выберите правильный вариант:

فردا دیگر (پلکهایم، چمدانم، کتابم) را خواهم بست و راهی تهران خواهم شد. امروز تصمیم دارم برای آخرین بار به کنار (ساحل، جاده، درخت) بروم. تا وقتی قصد رفتن نداشتم اینقدر دچار (مشکلات، خاطرات، احساسات) نشده بودم. از کنار (ساحل، جاده، درخت) که رد می شوم انبوهی از (مشکلات، خاطرات، احساسات) به مغزم هجوم می آورند. فردا خواهم رفت و تنها این (مشکلات، خاطرات، احساسات) برایم باقی خواهد ماند. از پله های (جاده، پل، خیابان) عابر پیاده که بالا رفتم حرکت سریع (اتومبیلها، قایقها، مرغها) در خیابان مرا به یاد روزهایی انداخت که سپری شده بودند.

از (خیابان، جاده، پل) فرعی کنار کوههای جنگلی که رد می شوم به یاد (خانه، مدرسه، دانشکده) روستایی و گم شدن در لابلای (درختان، قایقهای، مرغهای) انبوه آنجا می افتم. این بار در کنار هر (قایق، درخت، مرغ) نشانه ای خواهم گذاشت تا راه مرا یک راست به (پل، جاده،

حیات) مدرسه برساند. اما امروز (آب، حال، سرزمین) و هوای دیگری دارم. روزی را به یاد می‌آورم که با دوستان در این دریا (دوچرخه‌سواری، قایق‌سواری، اسب‌سواری) می‌کردیم. روزی که نارا با وجود مخالفت ما با غرور در نوک قایق نشست و پرش (اسب، دوچرخه، قایق) از روی یک موج او را به (نوک، کف، سقف) قایق پرتاب کرد. از بس که خندیدیم یادمان رفت که همه لباسهایمان (خیس، کهنه، خشک) شده. می‌خواهم آن لحظه (پرواز، لرزش، پرش) را تجربه کنم. کفشهایم را از (سرم، دستم، پایم) درمی‌آورم. می‌خواهم یک بار دیگر (نوک، کف، سقف) پاهایم شن داغ را لمس کنند. روزهایی را به یاد می‌آورد که (قایقها، صدفها، مرغها) ردیف روی شنهای داغ لم داده بودند. (قایقها، صدفها، مرغها) را برای پای گلدان جمع می‌کردیم. بچه که بودیم به (قایقها، صدفها، مرغها) می‌گفتم گوش ماهی. یادش به خیر روزی که سر به سر نارا و بقیه می‌گذاشتم: بچه‌ها از این شن‌ها (طلا، نمک، چای) به دست می‌آید. همه می‌افتادند دنبال و تا جا داشت تمام (صورت، بدن، سرم) را پر از شن می‌کردند. اما قطعاً (صورت، بدن، سرم) را نخواهم پوشاند. روی شن‌ها می‌خوابم و آفتاب داغ در تمام (صورت، بدن، سرم) نفوذ می‌کند. می‌خواهم تا می‌توانم این گرما را برای (دفترم، سفرم، خواهرم) ذخیره کنم. چقدر (خوشم، دردم، خوابم) می‌آید. پلک‌هایم (سبک، سنگین، خیس) می‌شود.

14. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

فردا دیگه چمدونمو می‌بندم و راهی تهرون میشم. امروز تصمیم دارم برا آخرین بار به کنار ساحل برم. امروز احساسات خاصی به سراغم اومده. نمی‌دونم چرا. از کنار جاده که رد میشم انبوهی از خاطرات به مغزم هجوم میاره. فردا میرم و تنها این خاطرات برام باقی می‌مونه. حرکت سریع اتومبیل تو خیابون منو به یاد روزایی انداخت که سپری شده. چقد سریع گذشتن این روزای خاطره‌انگیز! از جاده فرعی کنار کوه‌های جنگلی که رد میشم به یاد گم شدن تو لابلای درختای انبوه اونجا می‌افتم. روزی دوباره میام. اما این بار دیگه گم نمیشم. این بار کنار هر درخت نشونه‌ای می‌ذارم تا راه منو به راس به حیاط مدرسه برسونه. این دیگه چه فکریه؟ امروز حال و هوای دیگه‌ای دارم. روزی رو به یاد میارم که با دوستان در این دریا قایق‌سواری می‌کردیم. از بس که خندیدیم یادمون رفت که همه لباسمون خیس شده.

می‌خوام اون لحظه پروازو تجربه کنم. درست مث مرغای دریایی که گاه‌گاه نوک بر دریا می‌زنن و باز اوج می‌گیرن. کفشامو از پام درمیارم. می‌خوام به بار دیگه کف پاهام شن داغو لمس کنن. روزایی رو به یاد میارم که صدفا ردیف رو شنای داغ لم داده بودن. صدفا رو برا پای گلدون

جمع می کردیم. نمی دونم شاید تصور می کردیم اینا واقعاً گوشای ماهیه. یادش به خیر روزی که سر به سر نارا و بقیه می داشتیم: بچه ها از این شنا طلا به دست میاد. نگاه کنین چه برقی می زنن. اون وخت وختی می فهمیدن که دستشون انداختم همه می افتادن دنبالم و تا جا داشت تموم بدنمو پر از شن می کردن. اون وخت خودمو در زیر شنا مدفون می کنم. روی شنا می خوابم و آفتاب داغ تو تموم بدنم نفوذ می کنه. می خوام تا می تونم این گرما رو برا سفرم ذخیره کنم. چقد خوابم میاد. پلکام سنگین میشه.

15. Дайте толкования:

چمدان چیزی است که...	مرغ دریایی پرنده ای است که...
ساحل جایی است که...	کفش چیزی است که آن را...
جاده یعنی...	کف پا...
عابر کسی است که...	مغز عضوی از بدن است که...
اتومبیل یعنی...	گلدان چیزی است که...
سپری شدن یعنی...	سر به سر کسی گذاشتن یعنی...
فرعی عکس...	طلا فلزی است که...
مدرسه جایی است که در آنجا...	کسی را دست انداختن یعنی...
روستا یعنی...	کسی را مدفون کردن یعنی...
قایق چیزی است که با آن...	ذخیره کردن یعنی...
نوک قایق جایی است که...	پلک عضوی از بدن است که...
کف قایق جایی است که...	

16. Переведите:

Уже завтра я сложу чемодан и отправлюсь в Тегеран. Нара со своим суженым туда уже уехали. Сегодня я решил в последний раз пойти на берег моря. На меня сразу же нахлынули чувства. Пока я не собирался уезжать, они у меня не появлялись (букв. не вовлекали меня). Но как только я пошёл по шоссе, на меня хлынул поток чувств (букв. гуща чувств навалилась мне на мозг). После того, как я уеду, только они у меня и останутся. Как только я поднялся по ступенькам пешеходного мостика, быстрый поток автомашин напомнил мне о прошедших днях. По просёлочной дороге я прошёл мимо покрытых лесом гор. В этот момент я вспомнил, как я заблудился в чаще. Я туда снова приду, но на этот раз не потеряюсь. Я оставляю метку на каждом дереве, чтобы сразу выйти на школьный двор.

В этой поездке я уже много раз выходил на берег моря. Но сегодня у меня совсем другое настроение. Помню, как-то мы с друзьями катались на лодке. В этот день Нара не смотря на наши возражения, гордо уселась на нос. Нашу лодку подбросило на волне (букв.

волны подбросили нашу лодку), и Нара упала на дно. Мы все так смеялись, что даже забыли про мокрую одежду. Как-нибудь я сюда вернусь, чтобы самому сесть на нос лодки и испытать этот полёт. Совсем как чайки, которые опускают клюв в воду, чтобы потом взмыть вверх.

Я снимаю ботинки, чтобы снова ощутить ступнями горячий песок. Помню, как-то раз мы на песке выстроили в ряд раковины. Мы их собирали для подставки для вазы. Когда мы были детьми, мы называли раковины «рыбьими ушами». Не знаю, может мы и в самом деле думали, что это рыбьи уши. Светлая память тем дням, когда мы прикалывались над Нарой и другими ребятами. Мы им говорили, что из песка добывают золото. Смотрите, как он блестит. Но, когда они понимали, что я их провёл, они набрасывались на меня и с ног до головы (букв. всё моё тело) забрасывали песком. Как-нибудь я снова улягусь на этот песок. Но тогда я сам в нём зареюсь. Но, конечно, лицо я себе засыпать не буду. Я буду лежать на солнце, а его жар будет входить во всё моё тело. Я хочу запастись этим теплом на всё своё путешествие. Как хочется спать! У меня даже веки тяжелеют.

متن *Беседа на берегу* گپی بر لب ساحل Текст

بیتا: حمام آفتاب گرفته‌اید؟

دارا: آ؟ شما، بیتا خانم. آمدم لب ساحل یک دوری بزنم. خوابم گرفت. اما خواب نبودم،

در خیالاتم غرق شده بودم.

بیتا: آمدم در خانه‌تان، نبودید. گفتم امروز دارید می‌روید (۱) دست خالی نروید. یک کم

ترشی و مربا و زیتون برایتان کنار گذاشته‌ام.

دارا: چرا زحمت کشیدید. ولی خوب این سوغاتی‌ها خوردن دارد. مادرم حتما خوشحال

می‌شود. حتما خودتان درست کرده‌اید.

بیتا: قابل شما را ندارد. امیدوارم خوب شده باشند. زیتونش پرورده است.

دارا: چه جوری زیتون را پرورده می‌کنید؟

بی‌تا: با گردو و رب انار و آب انار و سبزیجات معطر.
دارا: به به! دست شما درد نکند. راستی، بی‌تا خانم، شما...
بی‌تا: من، چی؟

دارا: هیچی. می‌خواستم بدانم برنامه شما برای آینده‌تان چیست؟ یعنی می‌خواهید چه کار کنید؟ می‌خواهید همین‌طور اینجا برای همیشه بمانید؟
بی‌تا: خوب معلوم است. اینجا زادگاه من است. من با این بچه‌ها کیف می‌کنم. خانواده‌ام اینجا هستند.

دارا: راست می‌گویید. عجب سؤال مسخره‌ای کردم.
بی‌تا: اما هیچکس نمی‌داند در آینده چه پیش می‌آید. من خودم را به سرنوشت سپرده‌ام. گاهی سواری روی موجهای سرنوشت خیلی مزه دارد.
دارا: چقدر خوب است که آدم (۲) از آن چیزی که دارد، لذت ببرد و راضی باشد. من همیشه به زندگی روستایی‌ها غبطه می‌خورم. ساده و راحت زندگی می‌کنند. اینقدر مثل ما اسیر زندگی صنعتی نشده‌اند.

بی‌تا: البته من آدم بلندپروازی هستم. با وجود اینکه از زندگی و کارم راضی‌ام به فکر تحول و تنوع در زندگی هم هستم.

دارا: می‌توانم یک سؤال خصوصی بپرسم؟
بی‌تا: تا این سؤال چه باشد (۳).

دارا: شما دختر هنرمند و باشخصیتی هستید. در خانواده‌های سنتی ازدواج زودتر اتفاق

می‌افتد. چرا...؟

بی‌تا: آهان. چرا ازدواج نکرده‌ام؟

دارا: ببخشید، سؤال بی‌ربطی پرسیدم.

بی‌تا: نه، اشکالی ندارد. دلیل خاصی نداشته. شاید چون با مورد مناسبی برخورد نکرده‌ام.

دارا: «مناسب» از نظر شما یعنی چه؟

بی‌تا: بیست سؤالیه (۴)؟ شوخی کردم. مناسب را نمی‌توانم خیلی توضیح بدهم اما شاید بشود آن را این‌جوری معنی کرد «کسی که با تو هم‌فکر است، تو را می‌فهمد، تو او را درک می‌کنی، خلاصه کسی که به دل آدم (۲) می‌نشیند».

دارا: این آخری را خوب آمدمی، ببخشید منظورم این است که این درک دوجانبه و اینها درست. اما در نهایت آنچه خیلی در انتخاب مهم می‌شود همین به دل نشستن است.

بی‌تا: شما چی؟ تا به حال کسی به دل شما ننشسته‌است؟

دارا: چرا... یعنی نه... یعنی نمی‌دانم... شاید...

بی‌تا: من که بالاخره نفهمیدم چی شد. ولی باید بروم. شما هم تا آفتاب کبابتان نکرده (۵) بلند شوید.

دارا: راستی شما بیشتر به کدامیک اعتقاد دارید، عشق قبل از ازدواج یا عشق بعد از ازدواج؟ اما دیگر دیر شده بود. دارا وقتی این سؤال را پرسید که بی‌تا از آنجا دور شده بود. اما مطمئن بود بی‌تا صدایش را شنیده‌است. آن وقت با صدایی که فقط خودش می‌شنید گفت:

من آمده‌ام که با تو راهی بشوم
آنی که (۶) تو از دلم بخواهی بشوم
دریا بغلم کن (۵)! بغلم کن دریا!
می‌خواهم از این به بعد ماهی بشوم.

رباعی (۷) از جلیل صفریگی.

واژه‌نامه متن *Беседа на берегу* گپی بر لب ساحل *Словарь к тексту*

случай ettefāq	اتفاق	гранатовый сок āb-e anār	آب انار
пленник asir	اسیر	человек ādam	آدم
трудность, проблема eškāl	اشکال	последний āxerī	آخری
нет проблем eškāl-i nādārad	اشکالی ندارد	тот, кто ān-i-ke	آنی که
быть убеждённым	اعتقاد داشتن	эй! āhān!	آهان
e'teqād dāstan		будущее āyande	آینده
убеждение e'teqād	اعتقاد	؟ (возглас удивления, осуждения) e?	آ؟
надеющийся omidvār	امیدوار	случаться ettefāq oflādan	اتفاق افتادن

в конце концов dar nehāyat در نهایت
 боль dard درد
 понимание dark درک
 понимать dark kardan درک کردن
 большое спасибо دست شما درد نکند
 dast-e soma dard nákonad
 с пустыми руками dastxāli دست خالی
 сердце del دل
 повод, причина dalil دلیل
 двусторонний dojānebe دوجانبه
 обходить dowl zadan دور زدن
 быть правым rāst goftan راست گفتن
 кстати rāsti راستی
 довольный fāzi راضی
 сироп, экстракт robb رب
 гранатовый сироп robb-e anār رب انار
 рубай robā'i (robā'iyāt) رباعی (رباعیات)
 место рождения zādgāh زادگاه
 труд (тяжкий) zahmat زحمت
 трудиться (в поте лица) زحمت کشیدن
 zahmat kešidan
 маслина, олива zeytun زيتون
 зелень sabzijāt سبزیجات
 поручить sepordan (sepār) سپردن (سپار)
 судьба sarnevešt سرنوشت
 традиционный sonnati سنتی
 верховая езда savāri سواری
 сувенир sowqāti سوغاتی
 вопрос so'al سؤال
 спросить so'al kardan سؤال کردن (از کس)
 личность šaxsiyyat شخصیت
 слышать šenidan (šenow) شنیدن (شنو)
 шутка šuxi شوخی
 шутить šuxi kardan شوخی کردن
 промышленный san'ati صنعتی
 удивительно 'ajab عجب

надеяться omidvār budan امیدوار بودن
 гранат anār انار
 несмотря на то, что با وجود اینکه
 bā vojūd-e in-ke
 достойный, видный bāšaxsiyyat باشخصیت
 навсегда baḡāye hamīše برای همیشه
 столкновение, подход barxord برخورد
 сталкиваться barxord kardan برخورد کردن
 программа barnāme برنامه
 подмышка baqal بغل
 обнять baqal kardan بغل کردن
 высокого полёта bolandparvāz بلندپرواز
 ух-ты, здорово! (возглас восхищения) به به!
 bāh-bah!
 запасть кому-либо в душу .. به دل کسی نشستن
 be del-e kas-i nešastan
 в мыслях о чём-либо به فکر چیزی
 be fekr-e čiz-i
 праздный, бестактный, не имеющий ... بی ربط
 отношения к делу birabt
 консервированный parvarde پرورده
 произойти piš āmadan پیش آمدن
 эволюция, прогресс tahavvol تحول
 кислота (приправа) torši ترشی
 объяснение towzih توضیح
 объяснять towzih dādan توضیح دادن
 что произойдёт če piš miāyad ... چه پیش می آید
 как?, каким образом? разг. če juri? ... چه جوری ...
 баня hammām حمام
 принять ванну hammām gereftan .. حمام گرفتن
 частный, личный xosusi خصوصی
 короче говоря xolāse خلاصه
 меня стало клонить в сон خوابم گرفت
 xāb-am gereft
 радостный xošhāl خوشحال
 обрадоваться xošhāl šodan خوشحال شدن

6. Сочетание *آنی ān-i-ke* *تو، который* встречается в поэтической речи и не характерно для современного языка.

7. Жанр رباعی *gobā'i rubāi* — это ёмкое высказывание, в котором поэт одновременно даёт своё суждение о жизни, любви, вере и многом другом. Оно состоит из четырёх строк, из которых предпоследняя не обязательно рифмуется с остальными.

تمرین Упражнения

17. Вставьте предлоги *и/или* послелог, где необходимо:

آدم ... ساحل یک دوری بزنم. اما خواب نبودم، ... خیالاتم غرق شده بودم. یک کم ترشی و مربا و زیتون ... شما کنار گذاشته‌ام. قابل شما ... ندارد. چه جوری زیتون ... پرورده می‌کنید؟ ... گردو و رب انار و آب انار و سبزیجات معطر. می‌خواستم بدانم برنامه شما ... آینده‌تان چیست؟ می‌خواهید همینطور اینجا ... همیشه بمانید؟ من ... این بچه‌ها کیف می‌کنم. هیچکس نمی‌داند ... آینده چه پیش می‌آید. من خودم ... سرنوشت سپرده‌ام. گاهی سواری ... موجهای سرنوشت خیلی مزه دارد. چقدر خوب است که آدم ... آن چیزی که دارد، لذت ببرد و راضی باشد.

من همیشه ... زندگی روستایی‌ها غبطه می‌خورم. ... وجود اینکه ... زندگی و کارم راضی‌ام ... فکر تحول و تنوع ... زندگی هم هستم. ... خانواده‌های سنتی ازدواج زودتر اتفاق می‌افتد. شاید چون ... مورد مناسبی برخورد نکرده‌ام. «مناسب» ... نظر شما یعنی چه؟ مناسب ... نمی‌توانم خیلی توضیح بدهم. اما شاید بشود آن ... این جوری معنی کرد «کسی که ... تو هم فکر است، تو ... می‌فهمد، تو او ... درک می‌کنی، خلاصه کسی که ... دل آدم می‌نشیند». این آخری ... خوب آمدی. اما ... نهایت آنچه خیلی ... انتخاب مهم می‌شود همین ... دل نشستن است. تا به حال کسی ... دل شما ننشسته‌است؟ راستی شما بیشتر ... کدامیک اعتقاد دارید، عشق قبل ... ازدواج یا عشق بعد ... ازدواج؟ دارا وقتی این سؤال ... پرسید که بیا ... آنجا دور شده بود. اما مطمئن بود بیتا صدایش ... شنیده است. آن وقت ... صدایی که فقط خودش می‌شنید گفت: من آمده‌ام که ... تو راهی بشوم. می‌خواهم ... این ... بعد ماهی بشوم.

18. Поставьте глаголы в нужную форму:

حمام آفتاب (گرفتن)؟ شما (بودن)، بیتا خانم. (آمدن) لب ساحل یک دوری (زدن). خوابم (گرفتن). اما خواب (بودن)، در خیالاتم (غرق شدن). (آمدن) در خانه‌تان، (بودن). (گفتن) امروز (رفتن) دست خالی (رفتن). یک کم ترشی و مربا و زیتون برایتان (کنار گذاشتن). چرا (زحمت

کشیدن؟ ولی خوب این سوغاتی‌ها (خوردن) (داشتن). مادرم حتماً (خوشحال شدن). حتماً خودتان (درست کردن). قابل شما را (داشتن). امیدوار (بودن) خوب (شدن). زیتونش پرورده (بودن). چه جوری زیتون را (پرورده کردن)؟ دست شما (درد کردن).

(خواستن) (دانستن) برنامه شما برای آینده‌تان چی (بودن)؟ یعنی (خواستن) چه کار (کردن)؟ (خواستن) همینطور اینجا برای همیشه (ماندن)؟ خوب معلوم (بودن). اینجا زادگاه من (بودن). من با این بچه‌ها (کیف کردن). خانواده‌ام اینجا (بودن). راست (گفتن). عجب سؤال مسخره‌ای (کردن). اما هیچکس (دانستن) در آینده چه (پیش آمدن). من خودم را به سرنوشت (سپردن). گاهی سواری روی موجهای سرنوشت خیلی مزه (داشتن). چقدر خوب (بودن) که آدم از آن چیزی که (داشتن)، (لذت بردن) و (راضی بودن). من همیشه به زندگی روستایی‌ها (غبطه خوردن). ساده و راحت (زندگی کردن). اینقدر مثل ما اسیر زندگی صنعتی (شدن). البته من آدم بلندپروازی (بودن). با وجود اینکه از زندگی و کارم راضی (بودن) به فکر تحول و تنوع در زندگی هم (بودن). می‌توانم یک سؤال خصوصی (پرسیدن)؟ تا این سؤال چه (بودن). شما دختر هنرمند و باشخصیتی (بودن).

در خانواده‌های سنتی ازدواج زودتر (اتفاق افتادن). چرا (ازدواج کردن)؟ (بخشیدن)، سؤال بی‌ربطی (پرسیدن). نه، اشکالی (داشتن). دلیل خاصی (داشتن). شاید چون با مورد مناسبی (برخورد کردن). (شوخی کردن). مناسب را (توانستن) خیلی (توضیح دادن) اما شاید (شدن) آن را این جوری (معنی کردن): «کسی که با تو هم‌فکر (بودن)، تو را (فهمیدن)، تو او را (درک کردن)، خلاصه کسی که به دل آدم (نشستن)». این آخری را خوب (آمدن)، (بخشیدن) منظورم این (بودن) که این درک دوجانبه و اینها درست. اما در نهایت آنچه خیلی در انتخاب مهم (شدن) همین به دل (نشستن) (بودن). تا به حال کسی به دل شما (نشستن)؟ (دانستن)...شاید... من که بالاخره (فهمیدن) چی (شدن).

ولی باید (رفتن). شما هم تا آفتاب کبابتان (کردن) (بلند شدن). راستی شما بیشتر به کدامیک (اعتقاد داشتن)، عشق قبل از ازدواج یا عشق بعد از ازدواج؟ اما دیگر (دیر شدن). دارا وقتی این سؤال را (پرسیدن) که بیتا از آنجا (دور شدن). اما مطمئن (بودن) بیتا صدایش را (شنیدن). آن وقت با صدایی که فقط خودش (شنیدن)، (گفتن): من (آمدن) که با تو (راهی شدن) آتی که تو از دلم (خواستن) (شدن) دریا (بغلم کردن) (بغلم کردن) دریا! (خواستن) از این به بعد ماهی شدن).

19. Вставьте нужные союзы:

خوابم گرفت، ... خواب نبودم، در خیالاتم غرق شده بودم. - یک کم ترشی ... مربا ... زیتون برایتان کنار گذاشته‌ام. - ... خوب این سوغاتی‌ها خوردن دارد. - با گردو ... رب انار ... آب انار ... سبزیجات معطر. - چقدر خوب است ... آدم از آن چیزی ... دارد، لذت ببرد ... راضی باشد. - ... از زندگی و کارم راضی‌ام، به فکر تحول و تنوع در زندگی هم هستم. - می‌توانم یک سؤال خصوصی پرسم؟ - ... این سؤال چه باشد. - شما دختر هنرمند ... باشخصیتی هستید. در خانواده‌های سنتی ازدواج زودتر اتفاق می‌افتد. چرا؟ - شاید ... با مورد مناسبی برخورد نکرده‌ام. - مناسب را نمی‌توانم خیلی توضیح بدهم، ... شاید بشود آن را این جوری معنی کرد: «کسی ... با تو هم‌فکر است، تو را می‌فهمد، تو او را درک می‌کنی، خلاصه کسی ... به دل آدم می‌نشیند». - ببخشید منظورم این است ... این درک دوجانبه ... اینها درست. ... در نهایت آنچه خیلی در انتخاب مهم می‌شود، همین به دل نشستن است. - من که بالاخره نفهمیدم چی شد. ... باید بروم. ... دیگر دیر شده بود. دارا ... این سؤال را پرسید ... بیتا از آنجا دور شده بود. ... مطمئن بود بیتا صدایش را شنیده است. آن وقت با صدایی ... فقط خودش می‌شنید گفت:

من آمده‌ام ... با تو راهی بشوم

آنی ... تو از دلم بخواهی بشوم

20. Вставьте артикль, где необходимо:

آدم لب ساحل یک دور ... بزنم. یک کم ... ترشی و مربا و زیتون برایتان کنار گذاشته‌ام. راست ...، بیتا خانم، شما می‌خواهید چه کار کنید؟ عجب سؤال مسخره ... کردم. گاه ... سوار ... روی موجهای سرنوشت خیلی مزه دارد. چقدر خوب است که آدم از آن چیز ... که دارد، لذت ببرد و راضی باشد. البته من آدم بلندپرواز ... هستم. شما دختر هنرمند و باشخصیت ... هستید. ببخشید، سؤال بی‌ربط ... پرسیدم. نه، اشکال ... ندارد. دلیل خاص ... نداشته. شاید چون با مورد مناسب ... برخورد نکرده‌ام. مناسب را نمی‌توانم خیلی توضیح ... بدهم اما شاید بشود آن را این جوری معنی کرد «کس ... که با تو هم‌فکر است، تو را می‌فهمد، تو او را درک می‌کنی، خلاصه کس ... که به دل آدم می‌نشیند». تا به حال کس ... به دل شما ننشسته است؟ راست ... شما بیشتر به کدامیک اعتقاد دارید، عشق قبل از ازدواج یا عشق بعد از ازدواج؟ دارا وقت ... این سؤال را پرسید که بیتا از آنجا دور شده بود. آن وقت با صدای ... که فقط خودش می‌شنید، شعر ... گفت.

21. Ответьте на вопросы:

چه کسی حمام آفتاب گرفته بود؟ دارا آمد لب ساحل چه کار کند؟ دارا در چه چیز غرق شده بود؟ بیتا برای دارا چه چیز کنار گذاشته بود؟ مادر دارا از چه چیز حتماً خوشحال می‌شود؟ به نظر شما چه کسی سوغاتی‌ها را درست کرده بود؟ بیتا در باره زیتون چه گفت؟ چه جوری زیتون را پرورده می‌کنند؟ برنامه بیتا برای آینده‌اش چی بود؟ یعنی می‌خواست چه کار کند؟ زادگاهش کجا بود؟ خانواده‌اش کجا بودند؟ به نظر بیتا چه چیز مزه دارد؟ دارا همیشه به چه نوع زندگی غبطه می‌خورد؟ به نظر دارا ما اسیر چه نوع زندگی شده‌ایم؟ چه کسی آدم بلندپروازی بود؟ او به فکر چه چیز دیگری هم در زندگی بود؟ در خانواده‌های سنتی ازدواج چه موقعی اتفاق می‌افتد؟ چرا بیتا هنوز ازدواج نکرده است؟ دلیل خاصی داشت؟ منظور بیتا از مورد مناسب چی بود؟ آیا تا به حال کسی به دل بیتا ننشسته بود؟ بیتا بیشتر به کدامیک اعتقاد دارد، عشق قبل از ازدواج یا عشق بعد از ازدواج؟ وقتی دارا این سؤال را پرسید بیتا کجا بود؟ دارا از چی مطمئن بود؟ آن وقت با صدایی که فقط خودش می‌شنید چه چیز گفت؟

22. Закончите предложения:

آمدم لب ساحل...	با وجود اینکه از زندگی و کارم راضی‌ام...
اما خواب نبودم، در...	می‌توانم یک سؤال...
گفتم امروز دارید می‌روید...	شما دختر هنرمند و...
یک کم ترشی و مربا و...	در خانواده‌های سنتی ازدواج...
چه جوری زیتون را...	ببخشید، سؤال...
می‌خواستم بدانم برنامه شما...	شاید چون با مورد...
من با این بچه‌ها...	«مناسب» از نظر...
عجب سؤال...	مناسب را نمی‌توانم...
اما هیچکس نمی‌داند...	اما شاید بشود آن را...
من خودم را...	کسی که با تو...
گاهی سواری روی...	تو او را درک می‌کنی، خلاصه کسی که...
چقدر خوب است که آدم...	ببخشید منظورم این است که...
من همیشه به زندگی روستایی‌ها...	اما در نهایت آنچه خیلی در انتخاب...
اینقدر مثل ما اسیر...	تا به حال کسی...
البته من آدم...	من که بالاخره...

شما هم تا آفتاب...

راستی شما بیشتر به کدامیک...

دارا وقتی این سؤال را...

اما مطمئن بود...

آن وقت با صدایی که فقط خودش می شنید
گفت...

23. Переведите слова и словосочетания:

Принять солнечную ванну, прийти на берег, пройти по берегу, потонуть в грёзах, уехать с пустыми руками, отложить немного варенья, консервированные оливки, гранатовый сироп, гранатовый сок, ароматизирующие травы, ваша программа на будущее, моё место рождения, наслаждаться, смешной вопрос, положиться на свою судьбу, сёрфинг по волнам судьбы; наслаждаться тем, что есть; довольствоваться тем, что есть; завидовать сельской жизни, жить просто и спокойно, стать пленником индустриальной жизни, быть человеком высокого полёта, быть довольным жизнью и работой, думать об изменениях и разнообразии в жизни, задать вопрос личного плана, достойная девушка, традиционные семьи, бестактный вопрос, подходящий случай, запасть в душу, взаимопонимание, зажарить кого-либо, быть убеждённым, любовь до замужества, любовь после замужества, быть уверенным.

24. Выберите правильный вариант:

حمام (ماه، آفتاب، هوا) گرفته اید؟ آمدم (لب، دست، پای) ساحل یک دوری بزنم. اما خواب نبودم، در (حبوباتم، حیواناتم، خیالاتم) غرق شده بودم. یک کم ترشی و مربا و (انار، زیتون، سوغاتی) برایتان کنار گذاشته ام. ولی خوب این (انار، زیتون، سوغاتی) ها خوردن دارد. (انارش، زیتونش، سوغاتی اش) پرورده است. چه جوری (انار، زیتون، سوغاتی) را پرورده می کنید؟ با گردو و رب (انار، زیتون، سوغاتی) و آب انار و سبزیجات معطر. راستی، بیتا خانم، می خواستم بدانم برنامه شما برای (گذشته تان، زمان حال تان، آینده تان) چیست؟ اینجا (فروشگاه، زادگاه، دانشگاه) من است. عجب سؤال (بی ربطی، خصوصی، مسخره ای) کردم. اما هیچکس نمی داند در (گذشته، زمان حال، آینده) چه پیش می آید.

من خودم را به (سرنوشت، دشت، برداشت) سپرده ام. گاهی سواری روی موجهای (سرنوشت، دشت، برداشت) خیلی مزه دارد. چقدر خوب است که آدم از آن چیزی که دارد، (سود، لذت، پی) ببرد و راضی باشد. من همیشه به زندگی روستایی ها (غبطه، هوا، سوگند) می خورم. (پیچیده، ساده، سخت) و راحت زندگی می کنند. اینقدر مثل ما اسیر زندگی (صنعتی، هنری، دستی) نشده اند. البته من آدم (باشخصیتی، هنرمندی، بلندپروازی) هستم. با وجود اینکه از زندگی و کارم راضی ام به فکر (ترشی، تحول، تصور) و تنوع در زندگی هم هستم. می توانم یک سؤال (بی ربطی، خصوصی، مسخره ای) بپرسم؟ شما دختر هنرمند و (باشخصیتی، مناسبی،

بلندپروازی) هستید. در خانواده‌های (سنتی، صنعتی، مصنوعی) ازدواج زودتر اتفاق می‌افتد. ببخشید، سؤال (بی‌ربطی، خصوصی، مسخره‌ای) پرسیدم. دلیل خاصی نداشته. شاید چون با مورد (باشخصیتی، مناسبی، بلندپروازی) برخورد نکرده‌ام. (باشخصیت، مناسب، بلندپرواز) از نظر شما یعنی چه؟ (باشخصیت، مناسب، بلندپرواز) را نمی‌توانم خیلی توضیح بدهم اما شاید بشود آن را این جوری معنی کرد «کسی که با تو (همشهری، هم‌فکر، همسایه) است، تو را می‌فهمد، تو او را درک می‌کنی، خلاصه کسی که به دل آدم می‌نشیند». این آخری را خوب آمدم، ببخشید منظورم این است که این (حرکت، صحبت، درک) دوجانبه و اینها درست. شما هم تا آفتاب (مرغتان، گوشتان، کبابتان) نکرده بلند شوید. (مطمئن، خوشحال، امیدوار) بود بیتا صدایش را شنیده است.

25. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

حموم آفتاب گرفتین؟ شمایین، بیتا خانم. او دم لب ساحل یه دوری بزنم. خوابم گرفت. اما خواب نبودم، در خیالاتم غرق شده بودم. او دم در خونه تون، نبودید. گفتم امروز دارین میرین دست خالی نرین. یه کم ترشی و مربا و زیتون براتون کنار گذاشتم. چرا زحمت کشیدین. ولی خب این سوغاتی‌ها خوردن داره. مادرم حتماً خوشحال میشه. حتماً خودتون درس کردین. قابل شما رو نداره. امیدوارم خوب شده باشن. زیتونش پرورده اس. چه جوری زیتونو پرورده می‌کنین؟ با گردو و رب انار و آب انار و سبزیجات معطر. به به! دست شما درد نکنه.

راستی، بیتا خانم، شما... من، چی؟ هیچی. می‌خواسم بدونم برنامه شما برا آینده تون چیه؟ یعنی می‌خوایین چه کار کنین؟ می‌خوایین همینطور اینجا برا همیشه بمونین؟ خوب معلومه. اینجا زادگاه منه. من با این بچه‌ها کیف می‌کنم. خانواده‌ام اینجا هستن. راس میگی. عجب سؤال مسخره‌ای کردم. اما هیچکس نمی‌دونه در آینده چی پیش میاد. من خودمو به سرنوشت سپردم. گاهی سواری روی موجای سرنوشت خیلی مزه داره. چقد خوبه که آدم از اون چیزی که داره، لذت ببره و راضی باشه. من همیشه به زندگی روستایی‌ها غبطه می‌خورم. ساده و راحت زندگی می‌کنن. انقد مٹ ما اسیر زندگی صنعتی نشدن. البته من آدم بلندپروازی‌ام.

با وجود اینکه از زندگی و کارم راضی‌ام به فکر تحول و تنوع در زندگی هم هستم. می‌تونم یه سؤال خصوصی بپرسم؟ تا این سؤال چه باشه. شما دختر هنرمند و باشخصیتی هستین. در خانواده‌های سنتی ازدواج زودتر اتفاق می‌افته. چرا...؟ آهان. چرا ازدواج نکرده‌ام؟ ببخشید، سؤال

بی‌ربطی پرسیدم. نه، اشکالی نداره. دلیل خاصی نداشته. شاید چون با مورد مناسبی برخورد نکرده‌ام. «مناسب» از نظر شما یعنی چی؟ بیست سؤالیه؟ شوخی کردم.

مناسبو نمی‌تونم خیلی توضیح بدم اما شاید بشه اونو این جور ی معنی کرد «کسی که با تو هم‌فکره، تو رو می‌فهمه، تو اونو درک می‌کنی، خلاصه کسی که به دل آدم می‌نشینه». این آخری رو خوب اومدی، ببخشید منظورم اینه که این درک دوجانبه و اینها درس. اما در نهایت اونچه خیلی در انتخاب مهم میشه همین به دل نشسته. شما چی؟ تا به حال کسی به دل شما ننشته؟ چرا... یعنی نه... یعنی نمی‌دونم... شاید... من که بالاخره نفهمیدم چی شد. ولی باید برم. شما هم تا آفتاب کبابتون نکرده بلند شین. راستی شما بیشتر به کدوم اعتقاد دارین، عشق قبل از ازدواج یا عشق بعد از ازدواج؟ اما دیگه دیر شده بود. دارا وقتی این سؤالو پرسید که بیتا از اونجا دور شده بود. اما مطمئن بود بیتا صداشو شنیده.

26. Дайте толкования:

سواری روی موجهای سرنوشت یعنی...

لذت برد یعنی...

اسیر زندگی صنعتی شدن یعنی...

آدم بلندپرواز کسی است که...

سؤال خصوصی یعنی...

هنرمند کسی است که...

باشخصیت کسی است که...

خانواده سستی یعنی...

سؤال بی‌ربط یعنی...

بیست سؤالی یعنی...

هم‌فکر کسی است که...

درک دوجانبه یعنی...

نهایت چیزی است که...

به دل نشستن یعنی...

کسی را کباب کردن یعنی...

با کسی راهی شدن یعنی...

حمام آفتاب یعنی...

لب ساحل یعنی...

خوابم گرفت یعنی...

دست خالی رفتن یعنی...

زیتون نوعی...

زحمت کشیدن یعنی...

سوغاتی یعنی...

پرورده یعنی...

گردو نوعی...

رب انار یعنی...

آب انار یعنی...

سبزیجات معطر یعنی...

زادگاه جایی است که...

کیف کردن یعنی...

سؤال مسخره یعنی...

خود را به سرنوشت سپردن یعنی...

27. Переведите:

Ну, как, приняли солнечную ванну? А, это вы Бита-ханум! Я пришёл пройтись по берегу. Меня клонило в сон, но я не заснул. Я подошла к вашему дому, а вас там не было. Тогда я себе сказала: «Вы сегодня уезжаете. Нельзя, чтобы вы уехали с пустыми руками». Я вам отложила немного варенья и оливок. Зачем было тратить столько сил! Однако все эти сувениры достойны того, чтобы их отведать. Моя мама будет очень довольна. Наверняка, вы это всё сами приготовили. Большое вам спасибо. Не стоит. Надеюсь, всё получилось хорошо. Оливки консервированные. Как вы их консервируете? С грецкими орехами, гранатовым сиропом, гранатовым соком и ароматизирующими травами. Ух, ты. Здорово! Большое спасибо.

Кстати, Бита-ханум, я... хотел бы узнать, какие у вас планы на будущее? То есть, чем вы собираетесь заниматься? Вы хотите здесь остаться навсегда? Ну, это же ясно. Здесь моя родина. Я от этих ребят получаю большое удовольствие. И семья моя здесь. Это вы верно говорите. Извините, что за глупый вопрос я задал! Никто не знает, что произойдёт в будущем. Я отдала себя на волю волн. Иногда сёрфинг на волнах судьбы имеет особую прелесть (*букв. вкус*). Хорошо, когда человек наслаждается тем, что у него есть. Я всегда завидовал сельской жизни. Здесь люди живут просто и спокойно. Они не рабы машин (*букв. не пленники индустриальной жизни*). Но я стараюсь стремиться выше (*букв. высокого полёта*). Хотя я довольна своей жизнью и работой, я думаю и о переменах в своей жизни.

Могу я задать вам вопрос личного плана? Смотря какой вопрос. Вы девушка яркая (*букв. с личностью*) и с художественным вкусом (*букв. художественная*). Ведь в семьях традиционного плана рано выходят замуж? Почему? А, вот оно что, почему я не вышла замуж? Извините за бестактный вопрос. Да, нет, ничего страшного. Особых причин не было. Может быть оттого, что не было подходящего случая. Что в вашем понимании означает «подходящий»? Это что, допрос? Ладно, я пошутила. Слово «подходящий» я не могу толком пояснить. Может, его можно так растолковать: «Тот, кто думает, как ты. Тот, кто тебя понимает. Тот, кого ты понимаешь. Короче говоря, тот, кто запал тебе в душу». Это, последнее, вы здорово заметили. Всё правильно. Должно быть взаимопонимание. Но самое главное, это надо запасть в душу. А как у вас? Вам никто в душу не запал? Почему же?.. То есть... Не знаю... Но я должна идти. Да и вы, если не хотите зажариться, тоже вставайте. Кстати, вы во что верите: в любовь до свадьбы или в любовь после свадьбы?

Но было уже поздно. Когда Дара задавал этот вопрос, Бита уже была далеко (*букв. уже отошла от того места*). Но он был уверен, что она услышала его вопрос. Тогда он про себя (*букв. голосом, который мог слышать только сам*) стал читать стихи:

Я пришёл, чтобы с тобой уйти,
Стать тем, чем хочет твой сердце.
Море обними меня! Меня, о, море, обними!
Я навсегда хочу стать рыбой.

متن *Конец сказки* آخر قصه Текст

وقتی به تهران رسید دل توی دلش نبود. از یک طرف دلش برای مادرش تنگ شده بود، از طرف دیگر صبر نداشت که موضوع (۱) را برایش بگوید. خیلی بد می شد اگر بی مقدمه شروع می کرد. آخر در نظر مادرش او کسی نبود که به این راحتی ها (۲) دم به تله بدهد. یادش می آمد که چقدر مادرش اصرار کرده بود که ازدواج کند. حتی راضی شده بود از دخترهای همکلاسی اش در سوئد یکی را انتخاب کند. در نظر مادرش دارا تا زن نمی گرفت سر و سامان پیدا نمی کرد.

پس چطور باید یکباره یک چنین موضوع مهمی را مطرح کند و هیچکس هم بویی نبرد که در این تصمیم گیری بیشتر صدای قلبش را شنیده است تا عقلش. برای خود دارا هم عجیب بود که چطور بعد از این همه سال و معاشرت با آدم های جورواجور نظرش به یک دختر روستایی جلب شده است. البته این را هم نمی توانست منکر شود که بی تا دختری بسیار اجتماعی و تحصیل کرده است. تحصیل در شهر و کار در روستا از او آدم پخته ای ساخته بود. دارا در منش و رفتار او چیزی می دید که تا به حال در هیچ دختری ندیده بود. متانت و غروری آمیخته با مهربانی و سادگی. نمی دانست تصمیم درستی گرفته است یا نه. اما می دانست هر گاه به ندای دل خود گوش داده از نتیجه راضی بوده است.

- مامان، مامان، بیا می خوام برات یه شعر بخونم (۳).

- از کی تا حالا اهل شعر و شاعری شدی؟

- از وقتی به شغل شریف دلدادگی مشغول

شده ام!

- چی؟ تو و دلدادگی (۴)؟ بگو بینم چی تو

اون کله اته (۵)؟

- هیچی بابا (۶)، گوش کن بین چه شعر قشنگی:

دوباره آفتاب خواهد دمید

دوباره آبها جاری خواهد شد

و باد، زمزمه مرغان (۷) عاشق را،

به شهر خواهد آورد.

دوباره دست نسیم

شکوفه‌ها را پرپر خواهد کرد

و روی شاخه گردوی پیر، میوه کال

به انتظار گرما خواهد نشست.

دوباره گرما خواهد رسید

و روی پیشخوان دکانها، انبوه میوه‌ها

عبور تابستان را به عابران خواب‌آلود

پیام خواهد داد.

دوباره شب، روز، هفته، ماه، بهار، تابستان

دوباره باد و باران برگ‌ریز، یخبندان.

دوباره آفتاب خواهد دمید

دوباره

(شعر از میمنت میرصادقی «آزاده»)

خوب که چی؟

- هیچی. اما خوب مامان جان اگر خوب دقت کنید، می‌بینید زیاد هم بی‌ربط نیست. آنجا

که می‌گوید: و باد، زمزمه مرغکان عاشق را، به شهر خواهد آورد.

- به چی؟ به چی بی‌ربط نیست؟

- اینکه... اینکه... می‌خواهیم... برویم...

- کجا؟

- خواستگاری!

- چی؟ خواستگاری؟

آن وقت دارا نفسی به راحتی کشید و برق شادی در چشمان مادر درخشید. دارا نمی‌دانست

عمر این شادی در چهره مادر چقدر است، اما از تصمیمی که گرفته بود، کاملاً مطمئن بود.

واژه‌نامه متن *Конец сказки* آخر قصه *Словарь к тексту*

сиять, сверкать <i>deraxšidan</i>	درخشیدن	смешанный <i>āmixtan (āmiz)</i>	آمیختن (آمیز)
лавка <i>dokkān</i>	دکان	смешанный <i>āmixte</i>	آمیخته
соскучиться <i>deltang šodan</i>	دلنگ شدن	общественный, социальный,	اجتماعی
у него на душе было	دل توی دلش نبود	общительный <i>ejtemā'i</i>	
тревожно <i>del tu-ye del-aš nábud</i>		настояние <i>esrār</i>	اصرار
влюблённость <i>deldādegi</i>	دلدادگی	настаивать <i>esrār kardan</i>	اصرار کردن
он соскучился по	دلش برای مادرش تنگ شد	ожидание <i>entezār</i>	انتظار
матери <i>del-aš barāye mādar-aš tang šod</i>		житель <i>ahl (ahāli)</i>	اهل (اهالی)
хвост <i>dom</i>	دم	поттическая натура, стихотворец	اهل شعر
попасться на удочку	دم به تله دادن	<i>ahl-e še'r</i>	
<i>dom be tale dādan</i>		отец (<i>обращение</i>) <i>bābā</i>	بابا
дуть (<i>о ветре</i>), появляться (<i>о светилах</i>)	دمیدن	ветер <i>bād</i>	باد
<i>damidan</i>		сбрасывающий листья <i>bargriz</i>	برگ‌ریز
снова <i>dobāre</i>	دوباره	запах <i>bu</i>	بو
поведение <i>raftār</i>	رفتار	почуять <i>bu bordan</i>	بو بردن (به)
строить <i>sāxtan (sāz)</i>	ساختن (ساز)	так просто <i>be in rāhatihā</i>	به این راحتی ها
простота <i>sādegi</i>	سادگی	ни с того ни с сего <i>bi moqaddame</i>	بی مقدمه
благосостояние, налаженность	سامان	варёный, зрелый <i>pohte</i>	پخته
<i>sāmān</i>		срывать <i>parpar kardan</i>	پرپر کردن
налаженная жизнь <i>sar-o sāmān</i>	سر و سامان	подставка (<i>для чтения Корана</i>) <i>pišxān</i>	پیشخوان
радость <i>šādi</i>	شادی	до сих пор <i>tā be hāl</i>	تا به حال (تا بحال)
поэт <i>šā'er</i>	شاعر	учёба <i>tahsil</i>	تحصیل
благородный <i>šarīf</i>	شریف	учиться <i>tahsil kardan</i>	تحصیل کردن
занятие <i>šoql</i>	شغل	образованный <i>tahsilkarde</i>	تحصیل کرده
бутон <i>šokufe</i>	شکوفه	принятие решения <i>tasmimgiri</i>	تصمیم گیری
терпение <i>sabr</i>	صبر	западня <i>tale</i>	تله
ждать, терпеть <i>sabr kardan</i>	صبر کردن	узкий, тесный <i>tang</i>	تنگ
проход <i>'obur</i>	عبور	сузиться <i>tang šodan</i>	تنگ شدن
удивительный <i>'ajīb</i>	عجیب	текущий <i>jāri</i>	جاری
разум, ум <i>'aql</i>	عقل	течь <i>jāri šodan</i>	جاری شدن
сердце <i>qalb</i>	قلب	разболтанный <i>jurvājur</i>	جورواجور
незрелый <i>kāl</i>	کال	лик, лицо <i>čehre</i>	چهره
башка <i>razg. kalle</i>	کله	сонный <i>xāb'ālud</i>	خواب‌آلود
жара <i>garmā</i>	گرما	сватовство <i>xāstgāri, xāstegāri</i>	خواستگاری

тема mowzu'	موضوع	мама māmān	مامان
доброта mehrbāni	مهربانی	заниматься чем-либо	مشغول چیزی شدن
зов nedā	ندا		mašqul-e čiz-i šodan
ветерок nasim	نسيم	занятый mašqul	مشغول
вдох nafas	نفس	выдвинутый matrah	مطرح
вдыхать nafas kešidan	نفس کشیدن	выдвигать matrah kardan	مطرح کردن
когда har gāh	هر گاه	общение mo'āšerat	معاشرت
гололёд yaxbandān	یخبندان	природа, натура, манера maneš	منش
вдруг, сразу yekbāre	یکباره	отрицающий monker	منکر
такой yékčenin	یک چنین	отрицать monker šodan	منکر شدن

تفسير كومنتاريي

1. Слово *in* این само по себе редко используется в качестве подлежащего и прямого дополнения. Как правило, оно заменяется или к нему добавляется какое-нибудь существительное: *mowzu'* موضوع *тема*, *'amal* عمل *действие*, *matlab* مطلب *тема*. В этом случае оно может не переводиться на русский язык:

دیگر صبر نداشت که موضوع را برایش بگوید Digar sabr nādāšt, ke mowzu'-rā barāy-aš beguyad. У него больше не было терпения, чтобы это ей рассказать.

2. В персидском языке наречия и обстоятельства образа действия могут образовываться от прилагательного с помощью конфикса *be- + -i*:

خوب *xub* хороший → به خوبی *be xubi* хорошо;

راحت *rāhat* спокойный → به راحتی *be rāhati* спокойно.

В разговорной речи этот процесс может быть осложнён вставкой указательного местоимения *in* این и добавлением суффикса множественного числа *-hā*. Последнее придаёт высказыванию ещё более разговорный оттенок:

راحت *rāhat* спокойный → به راحتی *be rāhati* спокойно → به این راحتی *be in rāhati* так спокойно → به این راحتی‌ها *be in rāhati-hā* спокойноенько так;

زود *zud* ранний → به زودی *be zudi* рано → به این زودی *be in zudi* так рано → به این زودی‌ها *be in zudi-hā* раненько так.

3. Разговорная фраза *بیایم خوام برات یه شعر بخونم* Bīyā mixām barā-t ye še'r bexunam соответствует литературной *بیایم می‌خواهم برایت یک شعر بخوانم* Bīyā mixāham barāy-at yek še'r bexānam *Давай, я хочу тебе прочесть одно стихотворение*.

4. Безглагольное вопросительное предложение *تو دلدادگی؟* To-vo deldādegi? *Куда тебе до страсти?* (букв. Ты и страсть?) построено по модели, описанной на стр. 187.

5. Разговорная фраза *بگو بینم چی تو اون کله‌اته؟* Begu bebinam čī tu un kalla-t-e? соответствует литературной *بگو بینم چی توی آن کله‌ات است؟* Begu bebinam čī tu-ye ān kalle-at-ast? *Скажи-ка, что там у тебя в твоей башке?* В стяжении *kalla-t-e* появление конечного [a] в слове *کله* *kalle* башка объясняется двумя факторами, действующими согласно:

а) более мощный гласный [a] вытесняет менее мощный [e];

б) поскольку гласный [e] перестал находиться в конце слова, вместо него восстанавливается исторический [a].

6. В современном персидской разговорной речи обращение بابا! bābā! o, отец! может относиться к кому угодно, в том числе к женщинам и детям.

7. В слове مرغ morqak птичка присутствует уменьшительный суффикс -ak, который был присоединён к слову مرغ morq птица.

تمرین Упражнения

28. Вставьте предлоги и/или послелог, где необходимо:

وقتی ... تهران رسید دل ... دلش نبود. ... یک طرف دلش ... مادرش تنگ شده بود، ... طرف دیگر صبر نداشت که موضوع ... او بگوید. آخر ... نظر مادرش او کسی نبود که ... این راحتی ها دم ... تله بدهد. حتی راضی شده بود ... دخترهای همکلاسی اش ... سوئد یکی ... انتخاب کند. ... نظر مادرش دارا تا زن نمی گرفت سر و سامان پیدا نمی کرد. پس چطور باید یکباره یک چنین موضوع مهمی ... مطرح کند و هیچکس هم بویی نبرد که ... این تصمیم گیری بیشتر صدای قلبش ... شنیده است تا عقلش. ... خود دارا هم عجیب بود که چطور بعد ... این همه سال و معاشرت ... آدم های جورواجور نظرش ... یک دختر روستایی جلب شده است. البته این ... هم نمی توانست منکر شود که بیتا دختری بسیار اجتماعی و تحصیل کرده است.

تحصیل ... شهر و کار ... روستا ... او آدم پخته ای ساخته بود. دارا ... منش و رفتار او چیزی می دید که تا ... حال ... هیچ دختری ندیده بود. متانت و غروری آمیخته ... مهربانی و سادگی. اما می دانست هر گاه ... ندای دل خود گوش داده ... نتیجه راضی بوده است. مامان، مامان، بیا می خوام ... تو یه شعر بخونم. ... کی تا حالا اهل شعر و شاعری شدی؟ ... وقتی ... شغل شریف دلدادگی مشغول شده ام! بگو بینم چی ... اون کله اته؟ و باد زمزمه مرغکان عاشق ... به شهر خواهد آورد. دوباره دست نسیم شکوفه ها ... پرپر خواهد کرد و ... شاخه گردوی پیر، میوه کال ... انتظار گرما خواهد نشست. دوباره گرما خواهد رسید و ... پیشخوان دکانها، انبوه میوه ها عبور تابستان ... عابران خواب آلود پیام خواهد داد. آن وقت دارا نفسی به راحتی کشید و برق شادی ... چشمان مادر درخشید. دارا نمی دانست عمر این شادی ... چهره مادر چقدر است. اما ... تصمیمی که گرفته بود کاملاً مطمئن بود.

29. Поставьте глаголы в нужную форму:

وقتی به تهران (رسیدن) دل توی دلش (بودن). از یک طرف دلش برای مادرش (تنگ شدن)، از طرف دیگر (صبر داشتن) که موضوع را برایش (گفتن). خیلی بد (شدن) اگر بی مقدمه (شروع کردن). آخر در نظر مادرش او کسی (بودن) که به این راحتی ها دم به تله (دادن). یادش

(آمدن) که چقدر مادرش (اصرار کردن) که (ازدواج کردن). حتی (راضی شدن) از دخترهای همکلاسی اش در سوئد یکی را (انتخاب کردن). در نظر مادرش دارا تا (زن گرفتن) سر و سامان (پیدا کردن). پس چطور باید یکباره یک چنین موضوع مهمی را (مطرح کردن) و هیچکس هم بویی (بردن) که در این تصمیم گیری بیشتر صدای قلبش را (شنیدن) تا عقلش.

برای خود دارا هم عجیب (بودن) که چطور بعد از این همه سال و معاشرت با آدم های جورواجور نظرش به یک دختر روستایی (جلب شدن). البته این را هم (توانستن) (منکر شدن) که بی تا دختری بسیار اجتماعی و تحصیل کرده (بودن). تحصیل در شهر و کار در روستا از او آدم پخته ای (ساختن). دارا در منش و رفتار او چیزی (دیدن) که تا به حال در هیچ دختری (دیدن). (دانستن) تصمیم درستی (گرفتن) یا نه. اما (دانستن) هر گاه به ندای دل خود (گوش دادن) از نتیجه راضی (بودن). مامان، مامان، (آمدن) (خواستن) برات یه شعر (خواندن). از کی تا حالا اهل شعر و شاعری (شدن)؟ از وقتی به شغل شریف دلدادگی (مشغول شدن)!

(گفتن) (دیدن) چی تو اون کلهات (بودن)؟ هیچی بابا، (گوش کردن) (دیدن) چه شعر قشنگی: دوباره آفتاب (دمیدن) دوباره آبها (جاری شدن) و باد، زمزمه مرغان عاشق را، به شهر (آوردن). دوباره دست نسیم شکوفه ها را (پرپر کردن) و روی شاخه گردوی پیر، میوه کال به انتظار گرما (نشستن). دوباره گرما (رسیدن) و روی پیشخوان دکانها، انبوه میوه ها عبور تابستان را به عابران خواب آلود (پیام دادن). دوباره آفتاب (دمیدن). اما خوب مامان جان اگر خوب (دقت کردن)، (دیدن) زیاد هم بی ربط (بودن). آنجا که (گفتن): و باد، زمزمه مرغان عاشق را، به شهر (آوردن). به چی بی ربط (بودن)؟ اینکه... (خواستن)... (رفتن)... کجا؟ آن وقت دارا نفسی به راحتی (کشیدن) و برق شادی در چشمان مادر (درخشیدن). دارا (دانستن) عمر این شادی در چهره مادر چقدر (بودن) اما از تصمیمی که (گرفتن) کاملاً (مطمئن بودن).

30. Вставьте нужные союзы:

... به تهران رسید، دل توی دلش نبود. صبر نداشت ... موضوع را برای مادرش بگوید. خیلی بد می شد، ... بی مقدمه شروع می کرد. آخر در نظر مادرش او کسی نبود ... به این راحتی ها دم به تله بدهد. یادش می آمد ... چقدر مادرش اصرار کرده بود ... ازدواج کند. در نظر مادرش دارا ... زن نمی گرفت سر ... سامان پیدا نمی کرد. چطور هیچکس بویی نبرد ... در این تصمیم گیری بیشتر صدای قلبش را شنیده است ... عقلش. برای خود دارا هم عجیب بود ... چطور بعد از این همه سال

... معاشرت با آدم‌های جورواجور نظرش به یک دختر روستایی جلب شده است. البته این را هم نمی‌توانست منکر شود ... بی‌تا دختری بسیار اجتماعی ... تحصیل کرده است.

تحصیل در شهر ... کار در روستا از او آدم پخته‌ای ساخته بود. دارا در منش ... رفتار او چیزی می‌دید ... تا به حال در هیچ دختری ندیده بود. متانت ... غروری آمیخته با مهربانی ... سادگی. نمی‌دانست تصمیم درستی گرفته است ... نه. ... می‌دانست هر گاه به ندای دل خود گوش داده از نتیجه راضی بوده است. از کی تا حالا اهل شعر ... شاعری شدی؟ تو ... دلدادگی؟ ... خوب مامان جان ... خوب دقت کنید می‌بینید زیاد هم بی‌ربط نیست. آنجا ... می‌گوید: ... باد، زمزمه مرغان عاشق را، به شهر خواهد آورد. آن وقت دارا نفسی به راحتی کشید ... برق شادی در چشمان مادر درخشید. دارا نمی‌دانست عمر این شادی در چهره مادر چقدر است ... از تصمیمی ... گرفته بود کاملاً مطمئن بود.

31. Вставьте артикль, где необходимо:

وقت... به تهران رسید، دل توی دلش نبود. آخر در نظر مادرش او کس... نبود که به این راحتی‌ها دم به تله بدهد. حتی راضی شده بود از دخترهای هم‌کلاسی‌اش در سوئد یک... را انتخاب کند. در نظر مادرش دارا تا زن نمی‌گرفت، سر و سامان... پیدا نمی‌کرد. پس چطور باید یکباره یک چنین موضوع مهم... را مطرح کند و هیچکس هم بوی... نبرد که در این تصمیم‌گیری بیشتر صدای قلبش را شنیده است تا عقلش. البته این را هم نمی‌توانست منکر شود که بی‌تا دختر... بسیار اجتماعی و تحصیل کرده است. تحصیل در شهر و کار در روستا از او آدم پخته... ساخته بود. دارا در منش و رفتار او چیز... می‌دید که تا به حال در هیچ دختر... ندیده بود. متانت و غرور... آمیخته با مهربانی و سادگی. نمی‌دانست تصمیم درست... گرفته است یا نه. از وقت... به شغل شریف دلدادگی مشغول شده‌ام! هیچی بابا، گوش کن ببین چه شعر قشنگ...

آن وقت دارا نفس... به راحتی کشید و برق شادی در چشمان مادر درخشید. دارا نمی‌دانست عمر این شادی در چهره مادر چقدر است اما از تصمیم... که گرفته بود، کاملاً مطمئن بود.

32. Ответьте на вопросы:

وقتی دارا به تهران رسید، چه حالتی داشت؟ دل دارا برای چه کسی تنگ شده بود؟ دارا صبر نداشت چه موضوعی را برایش بگوید؟ مادر دارا در باره چه موضوعی اصرار کرده بود؟ او حتی در چه مورد راضی شده بود؟ در نظر مادرش دارا تا چه زمانی سر و سامان پیدا نمی‌کرد؟ دارا

در این تصمیم گیری بیشتر صدای چه چیز را شنیده بود؟ برای خود دارا هم چه چیز عجیب بود؟ او چه چیز را نمی توانست منکر شود؟ چه چیز از بی‌تا آدم پخته‌ای ساخته بود؟ دارا در منش و رفتار او چه چیز می دید؟ آیا دارا می دانست تصمیم درستی گرفته است؟ او برای کی می خواست یک شعر بخواند؟ دارا از کی اهل شعر و شاعری شده بود؟ به نظر مادرش شعری که دارا خواند بی ربط بود؟ شعری که دارا خواند به چی ربط داشت؟ بالاخره آنها کجا خواستند بروند؟ دارا کی نفسی به راحتی کشید و برق شادی در چشمان مادر کی درخشید؟ دارا از چه چیز کاملاً مطمئن بود؟

33. Закончите предложения:

از کی تا حالا اهل...	وقتی به تهران رسید، دل...
بگو بینم چی تو...	از یک طرف دلش برای مادرش...
هیچی بابا، گوش کن بین...	خیلی بد می شد...
دوباره آفتاب خواهد دمید، دوباره...	آخر در نظر مادرش او کسی نبود که...
و باد، زمزمه مرغان عاشق را...	یادش می آمد که چقدر...
دوباره دست نسیم شکوفه ها را...	حتی راضی شده بود...
و روی شاخه گردوی پیر...	در نظر مادرش دارا تا زن نمی گرفت...
دوباره گرما خواهد رسید و...	پس چطور باید یکبار یک چنین...
دوباره شب، روز، هفته...	و هیچکس هم بویی نبرد که...
اما خوب مامان جان اگر...	برای خود دارا هم عجیب بود که...
می خواهیم... برویم...	البته این را هم نمی توانست منکر شود که...
آن وقت دارا نفسی...	تحصیل در شهر و...
دارا نمی دانست عمر...	دارا در منش و رفتار او چیزی می دید که...
اما از تصمیمی که گرفته بود...	اما می دانست هر گاه...
	مامان، مامان، بیا...

34. Переведите слова и словосочетания:

Соскучиться по матери, быть в нетерпении, начать без подготовки, так просто пасться на удочку, настаивать на чём-либо, жениться на ком-либо, выбрать кого-либо, устроить свою жизнь, обозначить тему, почуять что-либо, прислушаться к своему сердцу, прислушаться к голосу разума, после стольких лет общения с разного сорта людьми, привлечь внимание к деревенской девушке, не мочь отрицать, общительная и образованная девушка, городское образование, работа на селе, зрелая личность, увидеть нечто в манерах и поведении; стойкость и гордость, смешанная с добротой и простотой; услышать голос серд-

ца, быть довольным результатом, стать поэтической натурой, прекрасные стихи, щебетание влюблённых птиц, незрелые плоды, ожидать жары, подставка для чтения Корана, сонные прохожие, масса фруктов, принести весть, сбрасывающий листья дождь, гололёд, хорошо присмотреться, влюблённые птички, сватовство, блеск радости в глазах матери, лицо матери, быть полностью уверенным.

35. Выберите правильный вариант:

وقتی به تهران رسید (شکم، دل، قلب) توی دلش نبود. از یک طرف دلش برای مادرش (تنگ، کوچک، بزرگ) شده بود، از طرف دیگر (وقت، حوصله، صبر) نداشت که موضوع را برایش بگوید. خیلی بد می شد اگر (بی آتش، بی مقدمه، بی ربط) شروع می کرد. آخر در نظر مادرش او کسی نبود که به این راحتی ها (بینی، دست، دم) به تله بدهد. حتی راضی شده بود از دخترهای (همکلاسی اش، همسایه اش، هم فکرش) در سوئد یکی را انتخاب کند. پس چطور باید یکباره یک چنین موضوع مهمی را مطرح کند و هیچکس هم بویی نبرد که در این تصمیم گیری بیشتر صدای (شکمش، دلش، قلبش) را شنیده است تا عقلش. برای خود دارا هم عجیب بود که چطور بعد از این همه سال و معاشرت با آدم های (رنگارنگ، دورتادور، جورواجور) نظرش به یک دختر روستایی جلب شده است. البته این را هم نمی توانست منکر شود که بی تا دختری بسیار (روستایی، اجتماعی، صنعتی) و تحصیل کرده است.

(تحصیل، تحول، تجربه) در شهر و کار در روستا از او آدم پخته ای ساخته بود. دارا در (لباس، منش، چهره) و رفتار او چیزی می دید که تا به حال در هیچ دختری ندیده بود. متانت و غروری آمیخته با مهربانی و (سادگی، دلدادگی، خواستگاری). اما می دانست هر گاه به ندای (شکم، دل، قلب) خود گوش داده از نتیجه راضی بوده است. مامان، مامان، بیا می خوام برات یه (مقاله، شعر، کتاب) بخونم. از وقتی به شغل شریف (سادگی، دلدادگی، خواستگاری) مشغول شده ام! بگو ببینم چی تو اون (دلت، سرت، کله ات) است؟ هیچی بابا، گوش کن ببین چه (مقاله، شعر، کتاب) قشنگی: دوباره (آفتاب، شمس، خورشید) خواهد دمید، دوباره آبها جاری خواهد شد و (ابر، هوا، باد)، زمزمه مرغکان عاشق را، به (شهر، ده، روستا) خواهد آورد. دوباره دست (باد، نسیم، هوا) شکوفه ها را پرپر خواهد کرد و روی شاخه (گردوی، انار، زیتون) پیر، میوه کال به انتظار (سرما، گرما، سینما) خواهد نشست. دوباره گرما خواهد رسید و روی (دروازه، پنجره، پیشخوان) دکانها، انبوه میوه ها عبور تابستان را به عابران خواب آلود پیام خواهد داد.

دوباره شب، روز، هفته، ماه، بهار، (تابستان، پاییز، زمستان) دوباره (باد، نسیم، هوا) و باران برگریز، یخبندان. دوباره (آفتاب، شمس، خورشید) خواهد دمید. اما خوب مامان جان اگر خوب

دقت کنید می بینید زیاد هم (بی آتش، بی مقدمه، بی ربط) نیست. آنجا که می گوید: و (باد، نسیم، هوا)، زمزمه مرغان عاشق را، به (شهر، ده، روستا) خواهد آورد. به چی؟ به چی (بی آتش، بی مقدمه، بی ربط) نیست؟ اینکه... اینکه... می خواهیم... برویم... کجا؟ (سادگی، دلدادگی، خواستگاری)! آن وقت دارا نفسی به راحتی کشید و (آتش، برق، آب) شادی در چشمان مادر درخشید. دارا نمی دانست عمر این شادی در چهره مادر چقدر است اما از تصمیمی که گرفته بود کاملاً (امیدوار، منتظر، مطمئن) بود.

36. Прочтите разговорные фразы и преобразуйте их в литературные, где возможно:

از یه طرف دلش برا مادرش تنگ شده بود، از طرف دیگه صبر نداشت که موضوع رو براش بگه. خیلی بد می شد اگه بی مقدمه شروع می کرد. آخه در نظر مادرش او کسی نبود که به این راحتی ها دم به تله بده. یادش می اومد که چقد مادرش اصرار کرده بود که ازدواج کنه. حتی راضی شده بود از دخترای همکلاسی اش در سوئد یکی رو انتخاب کنه. پس چطور باید یکباره یک چنین موضوع مهمی رو مطرح کنه و هیچکس م بویی نبره که در این تصمیم گیری بیشتر صدای قلبشو شنیده تا عقلش. برا خود دارا هم عجیب بود که چطور بعد از این همه سال و معاشرت با آدمای جورواجور نظرش به یه دختر روستایی جلب شده است.

البته اینو هم نمی تونس منکر شه که بیتا دختری بسیار اجتماعی و تحصیل کرده است. دارا در منش و رفتاراش چیزی می دید که تا به حال در هیچ دختری ندیده بود. نمی دونس تصمیم درستی گرفته یا نه. اما می دونس هر گاه به ندای دل خودش گوش داده، از نتیجه راضی بوده. مامان، مامان، بیا می خوام برات یه شعر بخونم. بگو ببینم چی تو اون کله اته؟ دوباره آفتاب می دمه، دوباره خوب که چی؟ هیچی. اما خوب مامان جون اگه خوب دقت کنین می بینین زیادم بی ربط نیست. اونجا که می گه: و باد، زمزمه مرغان عاشقو، به شهر میاره. اون وقت دارا نفسی به راحتی کشید و برق شادی تو چشمای مادر درخشید. دارا نمی دونس عمر این شادی تو چهره مادر چقدره، اما از تصمیمی که گرفته بود کاملاً مطمئن بود.

37. Дайте толкования:

همکلاس کسی است که...	دل توی دلش نبود یعنی...
سوئد کشوری است که...	دلش برای مادرش تنگ شده بود یعنی...
سر و سامان پیدا کردن یعنی...	مقدمه یعنی...
بو بردن یعنی...	دم به تله دادن یعنی...

صدای قلب شنیدن یعنی...	زمزمه مرغکان یعنی...
معاشرت یعنی...	نسیم یعنی...
آدم‌های جورواجور کسانی هستند که...	پرپر کردن یعنی...
دختر بسیار اجتماعی یعنی...	میوه کال یعنی...
تحصیل کرده کسی است که...	پیشخوان دکانها یعنی...
آدم پخته یعنی...	انبوه میوه‌ها یعنی...
منش یعنی...	خواب آلود یعنی...
به ندای دل خود گوش دادن یعنی...	باران برگ‌ریز یعنی...
اهل شعر و شاعری کسی است که...	یخبندان یعنی...
به شغل شریف دلدادگی مشغول شدن یعنی...	خواستگاری یعنی...
کله یعنی...	چهره یعنی...
آفتاب دمید یعنی...	

38. Переведите:

Когда он вернулся к себе домой, у него на душе было беспокойно. С одной стороны, он соскучился по матери, а с другой — ему не терпелось обо всём рассказать. Было бы очень плохо рассказывать без подготовки. Ведь в предствлении матери он не был человеком, который так просто попадётся на удочку. Он всё время помнил, сколько раз мать настаивала, чтобы он женился. Она даже согласилась бы, чтобы он женился на одной из своих сокурсниц в Швеции. По мнению матери, пока он не женится, он не сможет устроить свою жизнь. Как он сможет заговорить о таком важном деле сразу? Да ещё так, чтобы никто не почувал, что в принятии этого решения он больше руководствовался голосом сердца, чем голосом разума?

Для самого Дары было непонятно, как это он после стольких лет общения с людьми самого разного сорта, сосредоточил своё внимание на деревенской девушке? Конечно, он не мог отрицать, что Бита была очень общительной и образованной девушкой, а учёба в городе и работа в деревне сделали из неё зрелую личность. В её манерах и поведении Дара наблюдал нечто такое, чего он не видел в других девушках: твёрдость и гордость, смешанные с добротой и простотой. Он не знал, правильное он принял решение или нет. Но он знал, что когда он слушал голос сердца, он бывал доволен результатом.

Ах, мама, мамочка, дай-ка я прочту тебе стишок. С каких это пор ты стал такой поэтической натурой? А с тех самых пор, как влюбился. Как это? Ты и вдруг влюбился? Да что там творится у тебя в башке? Неважно, послушай-ка лучше стихи:

Снова солнце возвратится,
Снова воды потекут,
И влюблённых птичек щебетанье

Ветры в город принесут.
 Снова ветра руки
 Треплют завязи цветов,
 И орешник старый плод незрелый
 Зноя просит ожидать.
 Зной вновь наступит.
 С полок лавок пропасть фруктов
 О приходе лета путникам сонливым
 Станет возвещать.
 Снова будут ночь, неделя, день и месяц, лето и весна,
 Снова ветер листья сдует, будет дождь и гололёд.
 Снова солнце возвратится,
 Снова...
 Славно, чтобы что?

Ничего. Но, если ты, мамочка, обратила внимание, не так уж они тут без связи. Особенно там, где говорится «И влюблённых птичек щебетанье ветры в город принесут». Без связи с чем? С тем, что мы с тобой должны идти... Куда? Свататься! Вот куда!

Тут Дара спокойно вздохнул, а в глазах матери зажглись огоньки радости. Дара не знал, на сколько хватит этой радости на её лице, но в решении, которое он принял, он был совершенно уверен.

Поговорка ضرب المثل

خواهی نشوی رسوا، هم رنگ جماعت شو Xāhi nāšavi rosvā, hamrang-e jamā'at šow. *He хочешь позора, будь как все (букв. одного цвета с толпой).*

واژه‌نامه

случаться ettefāq oḡtādan	اتفاق افتادن	гранатовый сок āb-e anār	آب انار
машина, автомобиль otomobil	اتومبیل	последний āxeri	آخری
общественный, социальный,	اجتماعی	последний āxerīn	آخرین
общительный eḡtemā'i	اجتماعی	человек ādam	آدم
чувство ehsās (ehsāsāt)	احساس (احساسات)	солнце āftāb	آفتاب
снимать (обувь)	از پا درآوردن	смешанный āmixtan (āmiz)	آمیختن (آمیز)
az pā dar-āvardan	از پا درآوردن	смешанный āmixte	آمیخته
пленник asir	اسیر	тот, кто ān-i-ke	آن‌کی که
трудность, проблема eškāl	اشکال	эй! āhān!	آهان
нет проблем eškāl-i nādārad	اشکالی ندارد	будущее āyande	آینده
настояние esrār	اصرار	؟ (возглас удивления, осуждения) e?	؟
настаивать esrār kardan	اصرار کردن	случай ettefāq	اتفاق

запасть кому-либо в душу ... به دل کسی نشستن
 be del-e kas-i nešastan
 прийти за кем-либо به سراغ کسی آمدن
 be sorāq-e kas-i āmadan
 пойти за кем-либо به سراغ کسی رفتن
 be sorāq-e kas-i raftan
 в мыслях о чём-либо به فکر چیزی
 be fekr-e čiz-i
 вспоминать что-л. به یاد چیزی افتادن
 be yād-e čiz-i oftādan
 напоминать (кому) به یاد چیزی انداختن (به)
 be yād-e čiz-i andāxtan
 праздный, бестактный, не имеющий بی ربط
 отношения к делу birabt
 ни с того ни с сего bimoqaddame بی مقدمه
 варёный, зрелый poxte پخته
 срывать parpar kardan پرپر کردن
 запуск, бросок partāb پرتاب
 бросать, запускать partāb kardan .. پرتاب کردن
 прыжок, скачок pareš پرش
 полёт parvāz پرواز
 консервированный parvarde پرورده
 мост pol پل
 веко pelk پلک
 ступенька pelle پله
 произойти piš āmadan پیش آمدن
 подставка (для чтения Корана) pišxān پیشخوان
 до сих пор tā be hāl تا به حال (تا بحال)
 опыт tajrobe تجربه
 учёба tahsil تحصیل
 учиться tahsil kardan تحصیل کردن
 образованный tahsil karde تحصیل کرده
 эволюция, прогресс tahavvol تحول
 кислота (приправа) torši ترشی
 решение tasmim تصمیم
 решиться tasmim dāstan تصمیم داشتن
 принятие решения tasmimgiri تصمیم گیری

убеждение e'teqād اعتقاد
 быть убеждённым اعتقاد داشتن
 e'teqād dāstan
 надеющийся omidvār امیدوار
 надеяться omidvār budan امیدوار بودن
 гранат anār انار
 гуща, чаща ambuh انبوه
 ожидание entezār انتظار
 кульминация, апогей, вершина owj اوج
 достигать максимума owj gereftan اوج گرفتن
 житель ahl (ahāli) اهل (اهالی)
 поэтическая натура, стихотворец اهل شعر
 ahl-e še'r
 несмотря на то, что با وجود اینکه
 bā vojūd-e in-ke
 отец (обращение) bābā بابا
 ветер bad باد
 достойный, видный bāšaxsiyyat باشخصیت
 тело badan بدن
 в последний раз برای آخرین بار
 barāye āxerin bār
 навсегда barāye hamiše برای همیشه
 столкновение, подход barxord برخورد
 сталкиваться barxord kardan برخورد کردن
 блеск, молния, электричество barq برق
 блеснуть barq zadan برق زدن
 сбрасывающий листья bargriz برگ‌ریز
 программа barnāme برنامه
 подмышка baqal بغل
 обнять baqal kardan بغل کردن
 остальные, остаток baqiye بقیه
 высокого полёта bolandparvāz بلندپرواز
 запах bu بو
 почуять bu bordan بو بردن (چه)
 так просто be in rāhatihā به این راحتی‌ها
 ух-ты, здорово! (возглас восхищения) به‌ها!
 bāh-bah!

воображение tasavvot تصور
 боль dard درد
 понимание dark درك
 понимать dark kardan درك کردن
 морской daryāyi دریایی
 прикалываться, (ک кому, кого را) دست انداختن
 провести dast andāxtan
 большое спасибо دست شما درد نکند
 dast-e soma dard nákonad
 с пустыми руками dastxāli دست خالی
 лавка dokkān دكان
 сердце del دل
 у него на душе было دل توی دلش نبود
 тревожно del tu-ye del-aš nábud
 влюблённость deldādegi دلدادگی
 он соскучился по دلش برای مادرش تنگ شد
 матери del-aš barāye mādar-aš tang šod
 повод, причина dalil دلیل
 хвост dom دم
 попасться на удочку دم به تله دادن
 dom be tale dādan
 дуть (о ветре), появляться (о светилах) دمیدن
 damidan
 след, продолжение dombāl دنبال
 набрасываться на кого-либо دنبال کسی افتادن
 dombāl-e kas-i oftādan
 снова dobāre دوباره
 двусторонний dojānebe دوجانبه
 обходить dowl zadan دور زدن
 запас, хранилище захире ذخیره
 быть правым rāst goftan راست گفتن
 кстати rāsti راستی
 довольный rāzi راضی
 отправляться куда-либо راهی جایی شدن
 rāhi-ye jā-yi šodan
 сироп, экстракт robb (robub) رب (ربوب)
 гранатовый сироп robb-e anār رب انار

достаться be dast āmadan به دست آمدن
 западня tale تله
 узкий, тесный tang تنگ
 сузиться tang šodan تنگ شدن
 объяснение towzih توضیح
 объяснять towzih dādan توضیح دادن
 шоссе jādde جاده
 текущий jāri جاری
 течь jāri šodan جاری شدن
 лесной jangali جنگلی
 разболтанный jurvājur جورواجور
 чемодан čamedān چمدان
 что произойдёт če piš miāyad... چه پیش می آید
 как?, каким образом? razg. če juri? ... چه جوری
 лик, лицо čehre چهره
 движение harakat (harekāt) حرکت (حرکات)
 двигаться harakat kardan حرکت کردن
 баня hammām حمام
 принять ванну hammām gereftan .. حمام گرفتن
 особый xāss خاص
 воспоминание, впечатление (خاطرات) خاطره
 впечатления xāterāt (мн. om خاطره)
 xātere (xāterāt)
 ностальгический xātereangiz خاطره انگیز
 частный, личный xosusi خصوصی
 короче говоря xolāse خلاصه
 сонный, сонливый xāb'ālud خواب آلود
 я заснул xāb-am gereft خوابم گرفت
 сватовство xāstgāri, xāstegāri خواستگاری
 радостный xošhāl خوشحال
 обрадоваться xošhāl šodan خوشحال شدن
 мысль, воображение خیال (خیالات)
 xiyāl (xiyālāt)
 добро xeut خیر
 сырой, влажный xis خیس
 быть втянутым во что-либо .. دچار چیزی شدن
 dočār-e čiz-i šodan

рубаи robā'i (robā'iyāt) رباعی (رباعیات)
 проходить radd šodan رد شدن (از) (что)
 раковина sadaf صدف
 промышленный san'ati صنعتی
 золото telā طلا
 прохожий 'āber عابر
 проход 'obur عبور
 удивительно 'ajab عجب
 удивительный 'ajib عجیب
 разум, ум 'aql عقل
 зависть qebte غبطة
 завидовать qebte xordan غبطة خوردن
 утонуть qarq šodan غرق شدن
 гордость qorur غرور
 не стоит (благодарности) قابل شما را ندارد
 qābel-e šomā-rā nādārad
 лодка qāyeq قایق
 катание на лодке qāyeqsavāri قایق سواری
 цель qasd قصد
 решительно qat'an قطعاً
 сердце qalb قلب
 незрелый kāl کال
 шашлык kabāb کباب
 зажарить kabāb kardan کباب کردن
 который kodāmyek کدامیک
 дно, пена, ладонь kaf کف
 башка razg. kalle کله
 край, берег kenār کنار
 отложить kenār gozāštan کنار گذاشتن
 наслаждаться keyf kardan کیف کردن
 иногда, время от времени gāh-gāh گاه
 слово gar گپ
 беседовать gar zadan گپ زدن
 орех (грецкий) gerdu گردو
 жара garmā گرما
 ваза goldān گلدان

в конце концов dar nehāyat در نهایت
 сиять, сверкать deraxšidan درخشیدن
 ряд radif ردیف
 поведение raftār رفتار
 место рождения zādgāh زادگاه
 труд (тяжёлый) zahmat زحمت
 трудиться (в поте лица) زحمت کشیدن
 zahmat kešidan
 маслина, олива zeytun زيتون
 берег sāhel (savāhel) ساحل (سواحل)
 строить sāxtan (sāz) ساختن (ساز)
 простота sādegi سادگی
 благосостояние, налаженность سامان
 sāmān
 зелень sabzijāt سبزیجات
 поручить sepordan (sepār) سپردن (سپار)
 пройти separi šodan سپری شدن
 подтрунивать, سر به سر گذاشتن
 прикалываться sar be sar gozāštan
 налаженная жизнь sar-o sāmān سر و سامان
 страна, край sarzamin سرزمین
 судьба sarnevešt سرنوشت
 традиционный sonnati سنتی
 тяжёлый sangin سنگین
 верховая езда savāri سواری
 сувенир sowqāti سوغاتی
 вопрос so'al سؤال
 спросить so'al kardan سؤال کردن (از) (кого)
 радость šādi شادی
 поэт šā'er شاعر
 личность šaxsiyyat شخصیت
 благородный šarif شریف
 занятие šoql شغل
 бутон šokufe شکوفه
 песок šen شن
 слышать šenidan (šenow) شنیدن (شنو)

ухо guš گوش
 между lābelā-ye لابلای
 момент, миг lahze لحظه
 наслаждение lazzat لذت
 природа, натура, манера maneš منش
 цель (высказывания) manzur منظور
 я имею в виду manzur-am منظورم
 отрицающий monker منکر
 отрицать monker šodan منکر شدن
 волна mowj موج
 тема mowzu' موضوع
 доброта mehrbāni مهربانی
 зов nedā ندا
 ветерок nasim نسیم
 знак nešāne نشانه
 вздох nafas نفس
 вздыхать nafas kešidan نفس کشیدن
 проникновение, влияние nofuz نفوذ
 взгляд negāh نگاه
 смотреть, взглянуть negāh kardan ... نگاه کردن
 нос, клюв nok نوک
 конец, край nehāyat نهایت
 натиск, налёт hojum هجوم
 набрасываться هجوم آوردن (به) na
 hojum āvardan
 когда har gāh هر گاه
 единомышленник hamfekr هم فکر
 артистический, искусный honarmand ... هنرمند
 никто hičkas هیچکس
 светлая память! yād-aš be хеут! ... یادش به خیر!
 я забыл yād-am raft یادم رفت
 гололёд uaxbandān یخبندان
 сразу, прямо yekrāst یکراست
 вдруг, сразу yekbāre یکباره
 такой yékčenin یک چنین

шутка šuxi شوخی
 шутить šuxi kardan شوخی کردن
 терпение sabr صبر
 ждать, терпеть sabr kardan صبر کردن
 наслаждаться lazzat bordan ... (чем از) لذت بردن
 разлечься, облокотиться lam dādan لم دادن
 дотрагиваться, ощущивать لمس کردن
 lams kardan
 мама māmān مامان
 рыба māhi ماهی
 разногласие, противоречие moxālefāt مخالفت
 похороненный madfun مدفون
 схоронить, зарыть, засыпать مدفون کردن
 madfun kardan
 варенье morabbā مربا
 курица, птица morq مرغ
 чайка morq-e daryāyi مرغ دریایی
 вкус maze مزه
 иметь вкус maze dāstan مزه داشتن
 смешной, забавный masxare مسخره
 занятый mašqul مشغول
 заниматься чем-либо مشغول چیزی شدن
 mašqul-e čiz-i šodan
 выдвинутый matrah مطرح
 выдвигать matrah kardan مطرح کردن
 уверенный motma'en مطمئن (از чём) (в чём)
 общение mo'āšerat معاشرت
 ароматный, معطر
 ароматизирующий mo'attar
 ясный, понятный ma'lum معلوم
 выясниться ma'lum šodan معلوم شدن
 толковать ma'ni kardan معنی کردن
 смысл ma'ni معنی
 мозг maqz مغز
 подходящий monāseb مناسب

Персидско-русский словарь

В скобках указан номер урока, в котором вводится данная лексическая единица.

آ

آب āb (4) вода
 آب انار āb-e anār (13) гранатовый сок
 آبدار ābdār (4) сочный
 آبی ābi (8) голубой
 آتش ātaš, āteš (4) огонь
 آتش نشان ātešnešān (5) пожарный (служащий)
 آتش نشانی ātešnešāni (5) пожарная служба
 آجیل ājil (10) орешки
 آخر āxer (6, 8) конец; последний; в конце концов
 آخری āxeri (13) последний
 آخرین āxerin (10, 13) последний
 آدم ādam (5, 13) человек
 آذر āzar (11) азар (месяц)
 آرام ārām (8) тихий, спокойный
 آرد ārd (2, 4) мука
 آرزو ārezu (10) желание
 آره āre (10) да
 آری āri (5) да
 آزاد āzād (2) свободный
 آزادی āzādegī (12) свободолюбие
 آزاده āzāde (12) свободолюбивый
 آژانس āžāns (4) агентство, такси
 آسان āsān (4) лёгкий
 آسمان āsmān (8) небо

آسیا Āsyā (4) Азия
 آش āš (6) суп
 آش رشته āš-e rešte (6) суп с лапшой
 آشپزی āšpazi (6) кулинария; стряпня
 آشپزی کردن āšpazi kardan (6) готовить, заниматься стряпнёй
 آشنا āšnā (4) знакомый
 آفتاب āftāb (13) солнце
 آموختن (آموز) āmuxtān (āmuz) (12) учить, учиться
 آموزگاری āmuzegāri (8) преподавание
 آمیختن (آمیز) āmixtān (āmiz) (13) смешивать
 آمیخته āmixte (13) смешанный
 آمین āmin (10) аминь
 آن ān-ham (8) даже, и то
 آنجا ānjā (6) там; туда
 آنها ānhā (4, 5) они (те)
 آنی ān-i-ke (13) тот, кто
 آواز āvāz (2, 10) песня, мелодия (народная)
 آواز خواندن āvāz xāndan (10) петь
 آوردن āvardan, āvordan (3) принести, привезти
 آهان āhān! (13) ай!
 آینده āyande (13) будущее
 آیین āyīn (11, 12) обычай, устав

ا

آه? ā? (13) آ? (возглас удивления, осуждения)
 ابر ābr (11) облако, туча

ابرو ābru (4) бровь
 ابری ābri (11) облачный

ابوالفضل Abolfazl (12) Абольфазл и. с. м.
 اتفاق ettefāq (11, 12) случай, феномен
 افتادن ettefāq ofiādan (13) случаться
 اتوبوس otobus (9) автобус
 اتومبیل otomobil (13) машина, автомобиль
 اثر asar (5) влияние, след
 اجازه ejāze (8) разрешение; Позвольте! Раз-
 решите!
 اجاق ojāq (10) очаг, печь
 اجتماعی ejtemā'i (13) общественный, соци-
 альный, общительный
 احترام ehterām (12) уважение
 احترام گذاشتن ehterām gozāštan (12) уважать
 (кого را / ko go)
 احتمال ehtemāl (7) вероятность
 احتمال می رود ehtemāl miravad (7) возможно
 احتمال نمی رود ehtemāl nēmiravad (7) вряд ли
 احساس (احساسات) ehsās (ehsāsāt) (11, 13) чув-
 ство
 احساس کردن ehsās kardan (11) чувствовать
 اختلاف extelāf (12) противоречие, разница
 اداره edāre (9) контора, офис
 ادب adab (5, 12) обычай, воспитание, культура
 ادویه adviye (6) специи, приправа
 اذیت aziyyat (11) мучение
 اذیت کردن aziyyat kardan (11) досаждать (кому را)
 اروپا Oropā (4) Европа
 از az (3) от, с
 از این حرفها az in harfhā (12) и тому подобное
 از پا درآوردن az pā dar-āvardan (13) снимать
 (обувь)
 از پس چیزی برآمدن az pas-e čiz-i bar-āmadan
 (12) справиться с чем-либо
 از ته دل az tah-e del (10) от всего сердца, ис-
 кренне, с чистой душой
 از دور az dur (3) издалека

ازدواج ezdevāj (10) женитьба, замужество, брак
 اسب asb (5, 12) лошадь, конь
 است ast (4) есть (гл.-св.)
 استراحت esterāhat (6) отдых
 استراحت کردن esterāhat kardan (6) отдыхать
 استفاده estefāde (10) пользование
 استفاده کردن estefāde kardan (10) пользоваться
 (از / az)
 استکهلم Estokholm (11) Стокгольм
 اسلام eslām (12) ислам
 اسوه osve (12) идеал, пример
 اسیر asir (13) пленник
 اشتباه eštebāh (6) ошибка
 اشتیاق eštiyāq (12) страсть, увлечение
 اشکال eškāl (13) трудность, проблема
 اشکالی ندارد eškāl-i nādārad (13) нет проблем
 اصرار esrār (13) настояние
 اصرار کردن esrār kardan (13) настаивать
 اصلاً aslan (8, 11) совсем (не); в принципе
 اصلی asli (8, 12) основной, главный
 اضافه ezāfe (10) добавление; изафет
 اطراف atrāf (8) стороны (мн. ч. от طرف)
 اعتراف e'terāf (9) признание
 اعتراف کردن e'terāf kardan (9) признаваться
 اعتقاد e'teqād (13) убеждение
 اعتقاد داشتن e'teqād dāštan (13) быть убеждённым
 افسر afsar (7) офицер
 افکار afkār (9, 11) мысли (мн. от فکر)
 اقامت eqāmat (11) пребывание
 اگر چه āgar če (7, 11) хотя, несмотря на
 اما āmmā (6) но, однако
 امام emām (12) имам
 امثال amsāl-e (12) подобные
 امواج amvāj (9) волны (мн. ч. от موج)
 امید amid (5) надежда
 امیدوار omidvār (13) надеющийся

امیدوار budan (13) надеяться
 امیر Amīr (9) Амир и. с. м.
 امین Amīn (12) Амин и. с. м.
 انار anār (5, 11, 13) гранат
 انبار ambār (4) склад
 انبوه ambuh (13) гуща, чаща
 انتظار entezār (9, 13) ожидание
 انجام anjām (6) завершение
 انجام دادن anjām dādan (6) выполнять
 انجیر anjir (11) инжир
 انداختن (انداز) andāxtan (andāz) (9) бросать
 اندازه andāze (6) степень
 اندر andar (9) в (уст.)
 اندیشیدن andišidan (12) мыслить, думать
 انسان ensān (12) человек
 انسانیت ensāniyyat (12) человечность
 انشاء enšā' (8) сочинение
 انعکاس en'ekās (12) отражение
 انگار éngār (6, 8) как будто, будто бы, вроде
 او u (3) он, она (о человеке)
 اواخر avāxer (11) конец (месяца)
 اوایل avāyel (11) начало (месяца)

اوج owj (8, 12, 13) максимум, пик, вершина,
 апогей, кульминация
 اوج گرفتن owj gereftan (13) достигать макси-
 мума, взмывать вверх
 اوقات owqāt (7) время; настроение (мн. ч. от
 وقت)
 اهل (اهالی) ahl (ahālī) (13) житель
 اهل شعر ahl-e še'r (13) поэтическая натура,
 стихотворец
 ایراد irād (12) претензия
 ایراد گرفتن irād gereftan (12) предъявлять
 претензии (к з)
 ایران Irān (4) Иран
 ایرانی irāni (4) иранец
 ایشان išān (5, 12) они, он, она (уваж.)
 ایمان imān (8, 12) вера; Иман и. с. м.
 این in (3) этот, эта, это
 اینجا injā (6) здесь; сюда
 اینقدر inqadr, éncadr (8, 10) настолько
 اینها inhā (5) они (эти)
 این همه inhamē (8) столько
 ایوان eyvān (4) балкон

ب

با bā (3) с, вместе с
 با ادب bā adab (5) учтиво
 با ایمان bā imān (12) верный
 با این حال bā in hāl (7) несмотря на это, тем не
 менее
 با کمال میل bā kamāl-e meyl (12) судовольствием
 با وجود اینکه bā vojūd-e in-ke (13) несмотря на
 то, что
 بابا bābā (13) отец (обращение)
 بابت bābat-e (11) для, за
 باجه bāje (9) будка, киоск (билетный)
 باحوصله bāhowsele (8) терпеливый
 باختن (باز) bāxtan (bāz) (12) проиграть

باد bad (4, 13) ветер
 باران bārān (3) дождь
 بارانی bārāni (3) дождливый, дождевой
 بَارکَ اللّٰه! Bārek allā! (12) Слава богу! Молодец!
 بارها bārha (12) многократно
 باریدن (بار) bāridan (bār) (11) падать (об осадках)
 باز bāz (5, 7) открытый; снова; сокол
 باز کردن bāz kardan (7) открывать
 باز هم bāz-ham (8) снова, опять
 بازار bāzār (3) базар, рынок
 بازدید bāzdid (10) визит, посещение
 بازیگر bāzigar (12) актёр, исполнитель
 باشخصیت bāšaxsiyyat (13) достойный, видный

باعث bā'es (11, 12) причина
 شدن باعث bā'es-e čiz-i šodan (11, 12) вызы-
 вать что-либо
 ماندن باقی bāqī māndan (12) остаться
 به آخره bel'āxere (11) в конце концов
 باید bāyad (7) нужно, надо
 بت bot (12) божество, бог, богиня (в язычестве)
 البته albatte (7, 12) конечно
 بچگی baččegi (11) детство
 بحث bahs (9) обсуждение, дискуссия
 بخار boxār (11) пар
 بخار کردن boxār kardan (11) запотеть
 بخت baxt (10) судьба
 بخش baxš (8) часть, отдел, кафедра
 بدجوری badjuri (10) ужасно; страшно, жутко
 بدن badan (13) тело
 بدو bodow (4) беги
 بدون bedun-e (4) без
 بر bar (4) на
 بر bar (7) плод
 بر پا داشتن bar pā xāstan (xiz) (12) вста-
 вать
 برخلاف bar xelāf-e (11) вопреки
 برادر barādar (3) брат
 برای barāye (3, 5) для
 آخرین بار barāye āxerin bār (13) в послед-
 ний раз
 همیشه barāye hamiše (13) навсегда
 برای همین barāye hamin (9) именно поэтому
 برچیدن (برچین) bar-čidan (bar-čin) (12) убрать,
 изъять
 برخاستن (برخیز) bar-xāstan (bar-xiz) (8) вставать
 برخورد barxord (13) столкновение, подход
 برخورد کردن barxord kardan (13) сталкиваться
 برخی barx-i (12) некоторые
 برداشت bardāšt (12) подход, оценка, аспект
 برده (بردگان) barde (bardegān) (12) раб

برف barf (11) снег
 برق barq (10, 13) блеск; молния; электричество
 برق زدن barq zadan (13) блестеть
 برکت barakat (11) благословение
 برگ barg (7) лист, листок, квиток
 برگریز bargriz (13) сбрасывающий листья
 برگزار کردن bargozār kardan (8, 10, 11) прово-
 дить, отмечать
 برگزیدن (برگزین) bar-gozidan (bar-gozin) (12)
 избирать, выбирать
 برگشتن (برگرد) bar-gaštan (bar-gard) (9) воз-
 вращаться
 برگه barge (11, 12) листок
 برنامه barnāme (13) программа
 برو borow (4) иди
 بس bas (10) довольно
 بس کردن bas kardan (10) прекратить
 بستن (بند) bastan (band) (7, 10) повязывать; за-
 крывать
 بسته baste (4, 11) закрытый; посылка
 بشر bašar (12) человек, человечество
 بشقاب bošqāb (7) тарелка
 بعد (ابعاد) bo'd (ab'ād) (12) аспект, измерение
 بعد ba'd (7) потом
 بعد از ba'd az (7) после (во времени)
 بعد از ظهرها ba'd az zohrhā (8) регулярно во
 второй половине дня
 بعضی bá'zi (8) некоторые
 بعضی وقتها bá'zi vaqthā (8) иногда
 بغل baqal (13) подмышка
 بغل کردن baqal kardan (13) обнять
 بقیه baqiye (13) остальные, остаток
 بگو ببینم begu bebinam (8) скажи-ка
 بلکه bálke (7) напротив
 بلندپرواز bolandparvāz (13) высокого полёта
 بلیت belit (9) билет
 بنا بر این banā bar in (7) поэтому

بنفش banafš (8) фиолетовый
 بو bu (4, 10, 13) запах
 بو بردن bu bordan (13) почуять (что به)
 بودار budār (10) душистый
 بودن (باش) budan (bāš) (3) быть
 بوسه buse (10) поцелуй
 بوسه زدن buse zadan (10) целовать
 به be (4) к
 به اندازه be andāze (6) достаточно
 به این راحتی ها be in rāhatihā (13) так просто
 به به! bāh-bah! (13) ух-ты, здорово! (возглас вос-
 хищения)
 به جا آوردن be jā āvardan (12) совершить; узнать
 به جز be joz (6) кроме
 به خاطر be xāter-e (12) ради
 به خصوص be xosus (8) особенно, в особенности
 به خود آوردن be xod āvardan (10) привести в
 чувство
 به درون be darun-e (4) внутри
 به دست آمدن be dast āmadan (13) достаться
 به دل کسی نشستن be del-e kas-i nešastan (13)
 запасть кому-либо в душу
 به زور be zur (9) силой, насильно
 به سراغ کسی آمدن be sorāq-e kas-i āmadan (13)
 прийти за кем-либо
 به سراغ کسی رفتن be sorāq-e kas-i raftan (13)
 пойти за кем-либо
 به شان (بهشون = به ایشان) behešān (behešun = be
 išan) (7) им разг.
 به شهادت رسیدن be šahādat residan (12) погиб-
 нуть за правое дело
 به صدا درآمدن be sedā dar-āmadan (11) зазвучать
 به صورت be surat-e (12) в виде
 به غیر از be qeṭ az (7) кроме, за исключением
 به فکر چیزی be fekr-e čiz-i (13) в мыслях
 о чём-либо

به فکر خودت باش be fekr-e xod-et bāš (10) ду-
 май о себе
 به ندرت be nodrat (11) редко
 به نظر رسیدن be nazar residan (10) казаться
 به یاد آوردن be yād āvardan (7) вспомнить,
 напомнить
 به یاد چیزی افتادن be yād-e čiz-i oflādan (11, 13)
 вспоминать что-либо
 به یاد چیزی انداختن be yād-e čiz-i andāxtan (13)
 напоминать (кому را)
 بهتر behtar (6) лучше
 بی bi (5) без
 بیام biyām (8) дайте мне ответить разг.
 بی آتش biāteš (5) без огня
 بی بار bībar (7) бесплодный
 بی پر bīpar (7) бескрылый
 بیت beyt (11) бейт, двустипшие
 بیتا Bitā (3) Бита и. с. ж.
 بیدار bidār (3) бодрствующий
 بی ربط bīrabt (13) праздный, бестактный, не
 имеющий отношения к делу
 بیرون birun (3) снаружи, на улице
 بیرون زدن birun zadan (4) высовываться
 بیست bist (8) двадцать
 بیست و چهار bist-o čār (8) двадцать четыре
 بیست و چهار رنگه bist-o čār-range (8) двадцати-
 четырёхцветный
 بیشتر bištar (5, 6) больше, большая часть
 بی عمل bi'amal (7) бездеятельный
 بیمار bimār (6) больной
 بیمارستان bimārestān (7) больница, клиника
 بیمارستان قلب bimārestān-e qalb (7)
 кардиологическая клиника
 بی معرفت bima'refat (7) неверный (о друге)
 بی مقدمه bi moqaddame (13) ни с того ни с сего
 بینی bini (7) нос
 بیهوده bihude (9) напрасный, напрасно

پا pā (7) нога
 پارک pārk (7) парк
 پاسخ pāsox (9, 12) ответ
 پاسخ دادن pāsox dādan (9) отвечать
 پایانه pāyāne (9) терминал (автобусный)
 پایدار pāydār (12) прочный, устойчивый
 پاییز pāyīz (11) осень
 پاییزی pāyizi (11) осенний
 پتو patu (4) одеяло
 پختن roxtan (paz) (6) варить, готовить (بز)
 پخته roxte (13) варёный, зрелый
 پدربزرگ pedarbozorg (10, 11) дед, дедушка
 پر par (7) крыло; перо
 پرور (4) полный (чего از)
 پرپر کردن parpar kardan (13) срывать
 پرت کردن part kardan (7) разбросать
 پرتاب partāb (13) запуск, бросок
 پرتاب کردن partāb kardan (13) бросать, запускать
 پرتقال porteqāl (11) апельсин
 پرداختن pardāxtan (pardāz) (11) приступать, платить
 پرستار parastār (7) медсестра
 پرستاره porsetāre (4) звёздный
 پرش pareš (13) прыжок, скачок
 پرنده parande (parandegān) (8) птица
 پرواز parvāz (13) полёт
 پرورده parvarde (13) консервированный
 پریدن paridan (par) (10) летать; прыгать (پر)
 پژمرده pažmorde (9) увядший
 پژوهش pažuheš (6) исследование
 پژوهشی pažuheši (6) исследовательский
 پس pas (5, 12) значит, итак
 پستچی postči (11) почтальон
 پسته peste (11) фисташки

پسر pesar (4, 5) сын, мальчик
 پشتی pošti (9) спинка
 پل pol (13) мост
 پلک pelk (13) веко
 پله pelle (13) ступенька
 پنیر panir (4) сыр
 پوسته puste (12) оболочка, шелуха
 پوشیده pušide (11, 12) покрытый (чем از)
 پهن pahn (10) широкий
 پهن کردن pahn kardan (10) расстилать
 پی بردن pey bordan (12) понимать, следить (за به)
 پیاده piyāde (9) пеший, пешком
 پیاده شدن piyāde šodan (9) сойти
 پیام payām (12) весть
 پیامبر payāmbar (12) пророк
 پیچیدن pičidan (pič) (9) поворачивать (پیچ)
 پیدا peydā (3) явный
 پیدا بود peydā bud (3) виднелся, был виден
 پیدا کردن peydā kardan (7) найти
 پیر pir (5) старый
 پیراهن pirāhan (7) рубашка
 پیرمرد pīrmard (7) старик
 پیروز piruz (11) победитель
 پیروز شدن piruz šodan (11) победить
 پیش piš-e (6) у, к (по отношению к людям)
 پیش آمدن piš āmadan (13) произойти
 پیش بینی pišbini (7) прогноз, предвидение
 پیش بینی کردن pišbini kardan (7) предполагать, предусмотреть
 پیشان باشد piš-etān bāšad (7) пусть будет у вас
 پیشخوان pišxān (13) подставка (для чтения Корана)
 پیشوا pišvā (12) вождь
 پیشوایی pišvāyi (12) предводительство

(تا به حال) tā be hāl (9, 13) до сих пор
 تاب tāb (9) спешка
 تابلو tāblo (8) картина; табличка
 تابیدن tābīdan (tāb) (10) светить, сиять
 تاریخ tārix (11) история; дата
 تاریکی tāriki (11, 12) темнота, тьма
 تازه tāze (8, 11) свежий; недавно; однако, на самом деле, в то время как
 تاسوعا Tāsu'ā (12) Тасуа (девятый день месяца мо-
 харрама)
 تبعيض tab'iz (12) дискриминация, рознь
 تبعيض گذاشتن tab'iz gozāštan (12) подвергать дискриминации, делить на своих и чужих
 تپه tappe (8) холм
 تجربه tajrobe (13) опыт
 تحصیل tahsil (13) учёба
 تحصیل کردن tahsil kardan (13) учиться
 تحصیل کرده tahsil karde (13) образованный
 تحول tahavvol (13) эволюция, прогресс
 تحویل tahvil (10) смена (времени года)
 تدریس tadrīs (8) преподавание
 تراژدی trāžedi (12) трагедия
 ترش torš (10) кислый
 ترشی torši (13) кислота (приправа)
 ترمينال termināl (9) терминал (автобусный)
 تزئين tazyin (11) украшение
 تزئين کردن tazyin kardan (11) украшать
 تسليم taslim (12) сдача, вручение
 تشنه tešne (4, 5) жаждущий
 تشنه کام tešnekām (12) жаждущий
 تصميم tasmim (9, 13) решение
 تصميم داشتن tasmim dāštan (13) решиться
 تصميم گرفتن tasmim gereftan (9) решить, принять решение
 تصميم گيرى tasmimgiri (13) принятие решения

تصور tasavvor (9, 13) представление, вообра-
 жение
 تصور کردن tasavvor kardan (9) представлять
 تعجب ta'ajjob (9) удивление
 تعجب کردن ta'ajjob kardan (9) удивляться
 تعزیه ta'ziye (12) таазие
 تعزیه خوان ta'ziyexān (12) исполнитель (певец)
 таазие
 تعزیه خوانی ta'ziyexāni (12) исполнение (пе-
 ние) таазие
 تعزیه گردانی ta'ziyegardāni (12) постановка
 таазие
 تعطيلات ta'tilāt (8) каникулы
 تفال tafa''ol (10) гадание
 تفال زدن tafa''ol zadan (10) гадать
 تفریح tafrih (7) развлечение
 تک tak (9) бег
 تکرار نشود tekrār nāšavad (7) да не повторится
 تکلیف taklif (takālīf) (8) задание
 تلخ talx (7) горький
 تلخ کردن talx kardan (7) огорчить, расстроить
 تلف talaf kardan (7) терять
 تلفن کردن telefon kardan (7) звонить по теле-
 фону
 تله tale (13) западня
 تماشا tamāšā (7, 11) зрелище
 تماشا کردن tamāšā kardan (11) смотреть
 تمرین tamrin (4) упражнение, тренировка, ре-
 петиция; практикум
 تن tan (4, 9) тело
 تندرستی tandorosti (11) здоровье
 تنقلات tanaqqolāt (11) сладости
 تنگ tang (9, 13) узкий, тесный
 تنگ شدن tang šodan (13) сузиться
 تنور tanur (4) печь (для выпечки хлеба)

تنها tanhā (4, 6, 11) только; одинокий, в одиночку

تنهایی tanhāyi (11) одиночество

تو to (4) ты

تو tu (4) внутри

(توان) توانستن tavānestan (tavān) (7) мочь

توسکا tuskā (8) ольха

توصیه towsīye (12) рекомендация

توصیه کردن towsīye kardan (12) рекомендовать

توضیح towzih (13) объяснение

توضیح دادن towzih dādan (13) объяснять

توفان tufān (8) буря

تولد tavallod (11) рождение

تولد یافتن tavallod yāftan (11) родиться

توی tu-ye (8) в, внутри

ته tah (10) дно

تهران Tehrān (4) Тегеран

تیره tīre (8) тёмный; тире

تئاتر teātr (12) театр

ث

ثانیه sāniye (9) секунда

ج

جا jā (6) место

جاده jādde (13) шоссе

جاری jāri (13) текущий

جاری شدن jāri šodan (13) течь

جامعه jāme'e (12) общество

جدا jodā (12) отдельный

جدا کردن jodā kardan (12) отделять

جر jar (9) ссора, драка

جرو بحث کردن jar-o bahs kardan (9) спорить

جریان jaryān (12) течение, ход событий

جریمه jarime (7) штраф

جز joz (12) кроме

جشن jašn (11) праздник

جشن گرفتن jašn gereftan (11) праздновать

جلوه jelve (10) блеск

جلوه کردن jelve kardan (10, 12) выглядеть, казаться; проявляться

جمع jam' (8, 12) сбор, сумма; общество, коллектив, группа

جمع شدن jam' šodan (11) собираться

جمع کردن jam' kardan (8) собирать, складывать

جمعیت jam'īyyat (8) население

جمله jomle (7) фраза, предложение

جناب jenāb (7) господин (при обращении к военному)

جناب افسر jenāb afsar (7) господин офицер

جنب jomb (10) движение

جوش و جنب jomb-o juš (10) волнение, суэта

جنگ jang (12) война

جنگل jangal (8) лес

جنگلی jangali (13) лесной

جنگیدن jangidan (12) воевать

جورواجور jurvājur (13) разнообразный, разболтанный

جوش juš (10) кипение

جوشیدن jušidan (juš) (8) кипеть, бить фонтаном

جهانی jahāni (12) мировой

چاقو čāqu (7) нож (складной)
 چاك čāk (12) разрыв, разрез
 چاك زدن čāk zadan (12) рвать
 چرا? Čērā? (7) Почему?
 چشمه čašme (8) источник
 چشیدن (چش) češidan (češ) (11) пробовать
 چطور četowr? (8) как? каким образом?
 چقدر čeqadr (9, 11, 12) как, сколько, насколько
 چه کار می کند? Čekār mikonad? (6) Что он де-
 лает?
 چله čele (11) сорокадневный период
 چمدان čamedān (13) чемодан

چند čand (6) несколько; сколько?
 چنگال čangāl (7) вилка
 چه پیش می آید če piš miāyad (13) что произойдёт
 چه خبر? Če xabar? (7) Что нового?
 چه کسی? če kas-i? (6) кто?
 چه? če? (6) что?
 چهار čahār, čār (6) четыре
 چهارراه čahārrāh (10) перекрёсток
 چه جور? čejuri? (13) как?, каким образом? *разг.*
 چهره čehre (13) лик, лицо
 چی? čī? (6) что? (*разг.*)
 چیز čiz (6) вещь

حافظ Hāfez (10) Хафиз (*поэт*)
 حاکم hākem (12) правитель
 حال hāl (7) состояние
 حال ندارم hāl nādāram (8) я плохо себя чувствую
 حالا hālā (8) сейчас, теперь
 حبوبات hobubāt (6) бобовые; бобы
 حتماً hatman (11) обязательно
 حتی hāttā (8, 10) даже
 حج hajj (12) хадж
 حرف harf (7) слово, буква
 حرف زدن harf zadan (7) разговаривать
 حرفه ای herfei (12) профессиональный, про-
 фессионал
 حرکت (حرکات) harakat (harekāt) (13) движение
 حرکت کردن harakat kardan (13) двигаться
 حس hess (9, 12) чувство
 حساب hesāb (9) счёт
 حساس hassās (12) критический, чувстви-
 тель-
 ый
 حواسش بود havās-eš bud (6) сообразила, до-
 гадалась

حسن Hasan (12) Хасан *и. с. м.*
 حسین Hoseyn (12) Хосейн (Хусейн) *и. с. м.*
 حسینیه hoseyniye (12) хосейние (*помещение при*
мечети для оплакивания имама Хусейна)
 حضرت hazrat (12) превосходительство; святой
 حفظ کردن hefz kardan (8) учить наизусть
 حق haqq (12) право, правда
 حق با تو است Haqq bā to-st. (12) Ты прав.
 حکومت hokumat (12) правительство
 حل hall (12) решение
 حل شدن hall šodan (12) растворяться; разре-
 шаться
 حماسه hamāse (12) эпос, героика
 حماسی hamāsi (12) героический, эпический
 حمام hammām (13) баня
 حمام گرفتن hammām gereftan (13) принять
 ванну
 حواس havās (6, 7) внимание, сознание; сооб-
 ражение
 حوصله داشتن howsele dāštan (9) иметь терпе-
 ние

کرد havās-am-rā part kard (7)

отвлекло меня

حوصله howsele (8) терпение

خاص xāss (12, 13) особый

خاطر xāter (12) душа

(خاطرات) xātere (xāterāt) (11, 13) воспоминание, впечатление, память

خاطرہ انگیز xātereangiz (13) ностальгический

خانندان xānedān (12) династия

خانوادگی xānevādegī (11) семейный

خانواده xānevāde (8) семья

خانه تکانی xānetekāni (10) генеральная уборка

خدا xodā (11) бог

خراب xarāb (9) сломанный, разрушенный

خراب کردن xarāb kardan (9) сломать, разрушить

خراشیدن xarāšidan (12) скрести

خرافه xorāfe (12) суеверие, предрассудок

خرج xarj (12) расход

خرج کردن xarj kardan (12) тратить

خرمالو xormālu (11) хурма

خرید xarid (9) покупка

خرید کردن xarid kardan (9) покупать

خزر Xazar (6) Каспий, Каспийское море

خستگی xastegī (9) усталость

خسته xaste (11) усталый

خشک xošk (11) сухой

خصوصی xosusi (13) частный, личный

خط xatt (8, 10) линия; почерк; письмо; рукопись

خلاصه xolāse (13) короче говоря

خلاف xelāf (11) противоположность

خلافت xalāfat (12) халифат

حیات hayāt (8) двор

حيله hile (12) уловка, коварство

حيوان heyvān (heyvānāt) (10) животное

خ

خلق xalq (12) народ

خلوت xalvat (9) безлюдный

خم کردن xam (11) согнуть

خنده دار xandedār (7) смешной

خندیدن xandidan (xand) (7) смеяться

خواب xāb (7) сон

خواب آلود xāb'alud (13) сонный, сонливый

خوابم گرفت xāb-am gereft (13) меня стало

клонить в сон

خوابیدن xābīdan (xāb) (9) спать, ложиться спать

خواجه xāje (10) ходжа

خواستگاری xāstgāri (13) сватовство

خواستن xāstan (xāh) (7) хотеть; просить; требовать

خواندن xāndan (xān) (7) читать, петь

خوب xub (6) хороший; хорошо

خود xod (7) свой

خوراکی xorāki (11) блюдо, пища

خوردن xordan (xor) (7) есть, пить

خورشید xoršīd (8) солнце

خوش xoš (7) хороший

خوش به حال xoš be hāl-e (8) дай бог здоровья

خوش به حالت xoš be hāl-at (8) ну, ты даёшь

خوش می گذرد xoš migozarad (7) всё в порядке, всё идёт прекрасно

خوشایند xošāyand (11) приятный

خوشحال xošhāl (13) радостный

خوشحال شدن xošhāl šodan (13) обрадоваться

خوشحالی xošhāli (9) радость

خوش خط хо̄ṣḥatt (8) каллиграфический
 خوشگل хо̄ṣḡel (10) красивый
 خوشمزه хо̄ṣḡaze (6, 11) вкусный
 خونسردی хунсарди (7) хладнокровие
 خونین хунин (12) кровавый
 خویش xiš (12) свой

داخل dāxel (11) внутренняя часть
 داده dāde (6) данные
 دارا Dārā (3) Дара и. с. м.
 دارو dāru (3) лекарство
 داستان dāstān (12) рассказ
 داشتن dāštan (4) иметь
 داغ dāq (7, 10) горячий
 دانا dānā (5) знающий
 دانستن dānestan (dān) (7) знать
 دانشجو dānešju (6) студент
 دایر dāyer (9) основанный, учреждённый
 دایر شدن dāyer šodan (9) открыться (о остано-
 вке)
 دایره dāyere (10) круг; барабан (большой, плоский,
 круглый)
 دایره زدن dāyere zadan (10) играть на барабанах
 دچار چیزی شدن dočār-e čiz-i šodan (13) быть
 втянутым во что-либо
 دخترک doxtarak (9) девчушка
 در dar (3) в
 در dar (4) дверь
 در حال حاضر dar hāl-e hāzer (9) в настоящее
 время
 در دلش dar del-aš (7) про себя
 در عوض dar ‘avaz (11) вместо
 در مورد dar mowred-e (6) о, про (изафетный
 предлог)
 در نهایت dar nehāyat (13) в конце концов

خیال xiyāl (xiyālāt) (9, 13) мысль, во-
 образение
 خیر хеут (13) добро
 خیره شدن xire šodan (10) уставиться
 خیره کردن xire kardan (10) привлечь внимание
 خیس xis (13) сырой, влажный
 خیمه хеуме (12) палатка

د

واقع در dar vāqe’ (12) на самом деле
 دراز derāz (5) длинный
 درآمدن (در آ) dar-āmadan (dar-ā) (8, 11)
 появляться, восходить
 درخشیدن deraxšidan (13) сиять, сверкать
 درد dard (13) боль
 درس dars (7) урок
 درس خواندن dars xāndan (7) учиться
 درست dorost (4, 6) правильный
 درست کردن dorost kardan (6) готовить
 درک dark (13) понимание
 درک کردن dark kardan (13) понимать
 درو derow (4) жатва
 درود dorud (4) привет
 درون darun (4) внутренняя часть (дома)
 دریا daryā (3) море
 دریایی daryāyi (13) морской
 دست dast (4) рука (кисть)
 دست انداختن dast andāxtan (13) прика-
 лываться (к кому), провести
 دست تنها dast-e tanhā (4) самостоятельно; в
 одиночку
 دست شما درد نکند dast-e soma dard nákonad
 (13) большое спасибо
 دست کم dast-e kam (8) по крайней мере, ми-
 нимум
 دست پخت dastpoxt (6) готовка; стряпня
 دست خالی dastxāli (13) с пустыми руками

دست خط dastxatt (8) почерк; рукопись
 دستور dastur (12) приказ, распоряжение
 دستور دادن dastur dādan (12) приказать, рас-
 порядиться
 دشت dašt (8) степь
 دشمن došman (12) враг, противник
 دشوار došvār (12) трудный, тяжёлый
 دعا do'ā (10) молитва
 دعا خواندن do'ā xāndan (10) читать молитву,
 молиться
 دعوت da'vat (11, 12) приглашение
 دعوت کردن da'vat kardan (11, 12) приглашать
 (кого را از)
 دقیقه daqāyeq (7) минуты (мн. ч. от دقیقه)
 دقیقه daqīqe (7) минута
 دکان dokkān (13) лавка
 دکتر doktor (6) доктор
 دکتری doktori (6) докторский
 دل del (7, 13) сердце
 دل تو دلش نبود del tu-ye del-aš nábud (13)
 ему было не по себе
 دلآوری delāvari (12) смелость
 دلنگ deltang (11) соскучившийся
 دلنگ شدن deltang šodan (11) соскучиться (по
 кому برای)
 دلنگی deltangi (11) грусть, тоска
 دلخور delxor (8) огорчённый
 دلدادگی deldādegi (13) влюблённость
 دلش برای مادرش تنگ شد del-aš barāye
 mādar-aš tang šod (13) он соскучился по
 матери
 دل می خواهد del-am mi xāhad (9) я хочу
 دلیل dalil (13) повод, причина
 دم dom (13) хвост
 دم به تله دادن dom be tale dādan (13) попасться
 на удочку

دمیدن damidan (13) дуть (о ветре), появляться
 (о светилах)
 دنبال dombāl (13) след, продолжение
 دنبال کسی افتادن dombāl-e kas-i oftādan (13)
 набрасываться на кого-либо
 دو do (3) два
 دوازده رنگه davāzdeh range (8) двенадцати-
 цветный
 دوباره dobāre (6, 7, 13) снова
 دوجانبه dojānebe (13) двусторонний
 دود dud (4) дым
 دور dur (2) далёкий; далеко
 دور زدن dour zadan (13) обходить
 دور و برش dour-o bar-aš (10) окружение; во-
 круг
 دوران dourān (11) эпоха
 دورتادور dourtādour-e (12) вокруг
 دوست dust (4, 5) друг, подруга
 دوست داشتن dust dāstan (5, 6) любить
 دوست داشتنی dustdāštani (11) любимый
 دوستانه dustāne (11) дружеский
 دوستی dusti (7) дружба
 دوشاخه došāxe (9) двойная веточка; вилка (се-
 теvая)
 ده dah (4) десять
 دی dey (11) дей (месяц)
 دیالوگ diālog (12) диалог
 دید did (7) зрение, видение
 دید و بازدید did-o bāzdid (10) посещение
 دیدن کردن didan kardan (7) осматривать (что з)
 دیشب dišab (9) вчера вечером
 دیگر digar (6) другой
 دین (ادیان) din (adyān) (12) вера, религия
 دیوار divār (4) стена
 دیوان divān (10) диван (собрание стихотворений);
 совет

ذخیره zaxire (13) запас, хранилище

ذلت zellat (12) униженность

را rā (6) (последнее)

راجع به rāje' be (8, 11) о, про

رادیو rādyo (4) радио

راست rāst (5, 6) прямой; правый

راست گفتن rāst goftan (13) быть правым

راستش rāst-aš, rāst-eš (6, 11) по правде говоря

راستی rāsti (7, 10, 13) кстати, между прочим

راضی rāzi (9, 13) довольный

راوی rāvi (10) сказитель, сказительница, рассказчик, рассказчица

راه افتادن rāh oftādan (9) пускаться в путь

راهرو rāhrow (4) коридор

راهی جایی شدن rāhi-ye jā-yi šodan (13) отправляться куда-либо

رب (روب) robb (robub) (13) сироп, экстракт

رب انار robb-e anār (13) гранатовый сироп

رباعی (رباعیات) robā'i (robā'iyāt) (13) рубай

ربط rabt (10) связь

رخ rox (10) лицо, щека

رد شدن radd šodan (10, 13) проходить (что-то)

ردیف radif (13) ряд

روز roz (9) поза

رستوران resturān (9) ресторан

رسم (رسوم) rasm (rosum) (11) обычай

رشته rešte (6) лапша; линия

رطوبت rotubat (8) влага

رفت و آمد raft-o āmad (10) движение (уличное)

رفتار raftār (7, 10, 13) поведение, поступок

رنگ rang (9) цвет

رنگارنگ rangārang (8) разноцветный, пёстрый

رنگی rangi (8) цветной

رو ru (4, 5) лицо

رو به ru be (5) лицом к

رو به راه کردن ru be rāh kardan (12) наладить (дело)

روبان rubān (10) лента

روح ruh (8) дух

رود rud (8, 12) река

روز roz (2) день

روزگار ruzgār (12) судьба

روس rus (4) русский (о людях)

روستا rustā (8) село, деревня

روستایی rustāyi (5, 8) сельский, деревенский

روسی rusi (5) русский (о предметах)

رونده ravande (7) гонец, вестник

روی ru-ye (5) на

رویا ro'yā (10) наваждение

رها کردن rehā kardan (12) отпустить

ریاضی ri'yāzi (8) математика; математический

ریختن (ریز) rixtan (riz) (6, 10) лить, сыпать; литься, сыпаться

ریشه‌دار rišedār (12) давний, исконный

رئیس ra'is (5) начальник

زادگاه zādghāh (13) место рождения

زایش zāyeš (11) рождение, роды

زبان zabān (4) язык

زحمت zahmat (13) труд (тяжелый)

زحمت کشیدن zahmat kešidan (13) трудиться (в поте лица)

زرد zard (4) жёлтый
 زردآلو zardālu (11) абрикос
 زمان zamān (6) время
 زمزمه کردن zemzeme kardan (7) бормотать,
 шептать
 زن zan (3) женщина, жена
 زنده zende (5, 10, 12) живой
 زنگ zang (8) звонок
 زنگ انشاء zang-e enšā' (8) урок сочинения
 زود zud (2) ранний; рано; быстро

زودپز zudpaz (3) скороварка
 زودتر zudtar (7) раньше, быстрее
 زور zur (9) сила, насилие
 زیاد ziyād (4) много; очень
 زیادی ziyādi (10) слишком
 زیبا zibā (3) красивый, прекрасный
 زیتون zeytun (13) маслина, оливка
 زیر لب zir-e lab (10) сквозь зубы, под нос (о пении)
 زیر و رو کردن zir-o ru kardan (7) рыться (в чём-л.)
 زینب Zeynab (12) Зейнаб и. с. ж.

ژ

ژرفا žarfā (12) глубина

س

ساحل sāhel (savāhel) (7, 13) берег
 ساختن sāxtan (sāz) (13) строить
 سادگی sādegi (13) простота
 ساعت sā'at (7) час; часы
 ساک sāk (10) сумка; портфель
 ساکت sāket (11) молчащий
 ساکت! Sāket! (8) Тихо!
 سالن sālon (9) зал
 سالها بود که sālhā bud-ke (10) вот уже
 долгие годы, как
 سامان sāmān (13) благосостояние, налаженность
 ساندویچ sāndevič (7) бутерброд, сэндвич
 ساندویچ کالباس sāndevič-e kālbas (7)
 бутерброд с колбасой
 ساییدن sāyidan (5) толочь
 سبد sabad (7) корзина, сумка
 سبز sabz (4, 8) зелёный
 سبزه sabze (10) зелень
 سبزی sabzi (6) зелень
 سبزیجات sabzijāt (13) зелень
 سراغ کسی رفتن sorāq-e kas-i raftan (7) сходить
 за кем-либо

سپردن sepordan (sepār) (13) поручить
 سپری شدن separi šodan (13) пройти
 ستاره setāre (4) звезда
 ستم setam (12) гнёт
 ستیزیدن setizidan (setiz) (12) укорять,
 противоборствовать
 سخن soxan (soxanān) (12) речь
 سخنرانی soxanrāni (11, 12) речь
 سخنرانی کردن soxanrāni kardan (11) произно-
 сить речь
 سر sar (4) голова
 سر به سر گذاشتن sar be sar gozāštan (10, 13)
 подтрунивать, прикалываться
 سر حال sar-e hāl (7) в хорошем настроении
 سر حال آوردن sar-e hāl āvardan (7) поднять
 настроение (кому-л.)
 سر در آوردن sar dar-āvardan (8) нагреть, во-
 рваться (куда-л.)
 سر و سامان sar-o sāmān (13) налаженная жизнь
 سر و صدا sar-o sedā (8) шум
 سمیرا Samirā (8) Самира и. с. ж.
 سنبل sombol (10) гиацинт

سرخ sorx (12) красный
 سرد sard (5) холодный
 سرزمین sarzamin (13) страна, край
 سرعت sor'at (7) скорость
 سرفراز sarfarāz (8) гордый
 سرکه serke (10) уксус
 سرگردان شدن sargardān šodan (12) остаться не
 у дел
 سرم شلوغ است Sar-am šoluq-ast. (7) Я занят.
 سرنوشت sarnevešt (12, 13) судьба
 سرو sarv (11) кипарис
 سروده sorude (12) сочинение
 سریع sari' (8) быстрый
 سریع تر sari'tar (8) скорее
 سس sos (6) соус, кетчуп
 سعادت sa'adat (12) счастье
 سعدی Sa'di (7) Саади (поэт)
 سعی sa'y (10) попытка, старание
 سعی کردن sa'y kardan (10) пытаться, старать-
 ся
 سفر safar (10, 12) путешествие, поездка
 سکه sekke (10) монета
 سلاح selāh (12) оружие
 سلامتی salāmati (10) здоровье
 سماع somāq (10) сумах
 سماور samāvar (10) самовар
 سمنو samanū (10) солод
 سمنو پزان samanupazān (10) варка солода

شاخه šāxe (9) ветка
 شادکامی šadkāmī (11) счастье, везение
 شادی šādi (10, 13) радость
 شاعر šā'er (13) поэт
 شام šām (11) ужин
 شاید šāyad (7) возможно

سنت (سنن) sonnat (sonan) (12) традиция
 سنتی sonnati (13) традиционный
 سنجاق sanjāq (10) закладка; скрепка
 سنجد senjed (10) лох; облепиха
 سنگین sangin (13) тяжёлый
 سواری savāri (13) верховая езда
 سوختن (سوز) suxtan (suz) (9) гореть
 سوزان suzān (4) жгучий
 سوزناک suznāk (12) жгучий, трогательный
 سوغاتی sowqāti (13) сувенир
 سوغند sowgand (12) клятва
 سوغند خوردن sowgand xordan (12) клясться
 سوئد Su'ed (6) Швеция
 سوئیس Su'is (5) Швейцария
 سه se (4) три
 سؤال so'āl (11, 13) вопрос
 سؤال کردن so'āl kardan (13) спросить (кого از)
 سیاه siyāh (4, 8) чёрный
 سیاه پوست siyāhpust (12) чернокожий
 سیب sib (4, 10) яблоко
 سیر sir (10, 11) чеснок; сытый
 سیراب sirāb (12) напоенный
 سیراب کردن sirāb kardan (12) напоить
 سیزده بدر sizdebedar (10) Сиздебедар (13-й день
 Ноуруза)
 سیل seyl (10) сель, поток
 سینما sinamā (7) кино, кинотеатр
 سانس seāns (7) сеанс

ش

شب šab (8) ночь
 شب یلدا šab-e yaldā (11) самая длинная ночь
 года
 شبیه šabih (6) похожий
 شجاعت šojā'at (12) смелость
 شخصیت šaxsiyyat (12, 13) личность

شدن šodan (4) становиться
 یشواری šarjī (8) влажный (разг.)
 شرط šart (8) условие
 شرمنده šarmande (9) стыдящийся
 شروع šoru' (7) начало
 شریعتی šari'ati (12) шариятский
 شریف šarif (13) благородный
 شش šeš (4) шесть
 شعر še'r (8) стих
 شغل šoql (8, 13) профессия, занятие
 شکرگزاری šokrgozāri (11) благодарение
 شکستن šekastan (šekan) (12) разбить, сломать
 شکل (اشکال) šekl (aškāl) (12) форма
 شکوفه šokufe (11, 13) бутон
 شکوفه زدن šokufe zadan (11) расцвести
 شلوغ šoluq (7) многолюдный
 شما šomā (5) вы
 شمال šomāl (7) север

صاحب sāheb (12) хозяин
 صادر sāder (9) выходящий
 صادر کردن sāder kardan (9) выдать (билет)
 صبح sobh (8) утро
 صبحانه sobhāne (8) завтрак
 صبر sabr (12, 13) терпение
 صبر کردن sabr kardan (13) ждать, терпеть
 صحبت sohbat (8) разговор, беседа
 صحبت کردن sohbat kardan (8) разговаривать
 صحرا sahrā (8) пустыня
 صحنه sahne (12) сцена

طبیعت tabi'at (8) природа
 طرف (اطراف) taraf (atrāf) (8) сторона
 طعم ta'm (10) вкус, привкус

شن šen (13) песок
 شناخت šenāxt (12) познание, знакомство
 شناختن (شناس) šenāxtan (šenās) (12) знать, узнавать
 شنیدن (شنو) šenidan (šenow) (9, 13) слышать
 شوخی šuxi (13) шутка
 شوخی کردن šuxi kardan (13) шутить
 شور šur (5, 6) солёный
 شورش šureš (12) мятеж, восстание
 شهادت šahādāt (12) свидетельство; самопожертвование; смерть за правое дело
 شهر šahr (4) город
 شهید šahid (12) шахид; погибший за правое дело
 شیر šir (4) молоко
 شیراز Širāz (10) Шираз (город)
 شیرین širin (4, 5) сладкий; благозвучный; пресный (о воде); Ширин и. с. ж.
 شیشه šیشه (6) стекло; банка; бутылка

ص

صد sad (8) сто
 صدا sedā (8, 12) голос, звук
 صدا زدن sedā zadan (12) звать
 صد رنگه sadrange (8) стоцветный
 صدف sadaf (13) раковина
 صمیمی samimi (11) близкий (о друге)
 صنعتی san'ati (13) промышленный
 صورت surat (9) лицо; список
 صورتی surati (9) розовый
 صورتی رنگ suratirang (9) розовый

ط

طلا telā (8, 10, 13) золото
 طلایی telāyi (8, 10) золотой, золотистый
 طلب talab (9) требование

طلوع tolu' (11) восход
 کردن طلوع tolu' kardan (11) восходить

طولانی tulāni (11) длительный, длинный

ظ

ظاهر zāher (12) внешний вид
 ظلم zolm (12) гнёт

ظلم ستیزی zolmsetizi (12) борьба с гнётom
 ظهر zohr (8) полдень

ع

عابر ('āber ('āberin) (11, 13) прохожий, путник
 عازم جایى شدن 'āzem-e jā-yi šodan (12) направиться куда-либо
 عاشق 'āseq (7) влюблённый, любящий
 عاشق چیزیى بودن 'āseq-e čiz-i budan (7) любить что-либо
 عاشقی 'āseqi (7) любовь
 عاشورا 'Āšurā (12) Аштура (десятый день месяца мохаррама)
 عالم 'ālam (12) мир
 عالم 'ālem (7) учёный
 عالی 'āli (7) отлично
 عبادت 'ebādat (12) поклонение
 عبارات 'ebārāt (7) выражения (мн. ч. от عبارت)
 عبارت 'ebārāt (7, 11) выражение
 عبارت بودن 'ebārāt budan (11) состоять
 عبور 'obur (13) проход
 عتاب 'etāb (9) упрёк
 عجب 'ajab (13) удивительно
 عجب! 'Ajab! (7) Да ну! Удивительно!
 عجله 'ajale (7) спешка, торопливость
 عجیب 'ajib (7, 10, 13) странный, удивительный
 عذاب 'azāb (9) мýка

عراق 'Arāq (12) Ирак (страна)
 عزا 'azā (12) траур
 عزیز 'aziz (8, 10) милый; дорогой
 عزیزم 'aziz-am (8) дорогая моя, милый мой
 عسل 'asal (10) мёд
 عطر 'atr (10) духи, благовоние
 عطش 'ataš (12) жажда
 عظیم 'azim (12) великий
 عقل 'aql (13) разум, ум
 عکس 'aks (12) отпечаток, фотография
 عکس گرفتن 'aks gereftan (12) снимать, фотографировать
 علت 'ellat (8) причина
 علی 'Ali (8, 11) Али и. с. м.
 عمل 'amal (7) действие
 عمو 'amu (10) дядя (по отцу)
 عمو نوروز 'amu Nowruz (10) дед мороз
 عمه 'amme (10) тётя (по отцу)
 عوض 'avaz (8) замена
 عوض کردن 'avaz kardan (8) заменить, поменять
 عهد 'ahd (12) договор, пакт
 عهد شکستن 'ahd šekastan (12) нарушить договор
 عید 'eyd (10) праздник
 عیدانه 'eydāne (10) праздничный

غ

غبطه qebte (13) зависть
 غبطة خوردن qebte xordan (13) завидовать

غذا qazā (7) пища, еда
 غرق شدن qarq šodan (13) утонут

غروب qorub (7) закат, заход, вечер
 غرور qorur (13) гордость
 غریبه qaribe (8) чужак, незнакомец
 غلام qolām (12) раб

فاصله fāsele (8) расстояние; пробел
 فامیل fāmil (11) семья, фамилия, родственник
 فداکارانه fedākārāne (12) героически
 فرات Forāt (12) Евфрат и. с.
 فراغت farāqat (7) досуг
 فراوان farāvān (11) обильный
 فراوانی farāvāni (11) изобилие, многочислен-
 ность
 فراهم کردن farāham kardan (12) обеспечить
 فرزانه Farzāne (7, 10) Фарзане и. с. ж.
 فرستادن (فرست) ferestādan (ferest) (11) посы-
 лать
 فرستاده ferestade (12) посланник
 فرصت forsāt (9, 10) удобный случай
 داشتن فرصت forsāt dāštan (9) иметь удобный
 случай

شما را ندارد qābel-e šomā nādārad (13) не
 стóит (благодарности)
 قابلمه qābleme (7) кастрюля
 قادر بودن qāder budan (7) мочь, быть в состоя-
 нии
 قاشق qāšoq (7) ложка
 قانون شکنی qānunšekani (7) нарушение (закона)
 قایق qāyeq (13) лодка
 قایق سواری qāyeqsavāri (13) катание на лодке
 قبل از qabl az (7) до (во времени)
 قدر qadr (10) количество
 قدرت qodrat (7) сила, мощь

غم انگیز qam'angiz (12) грустный
 غمگین qamgin (9) грустный
 غیر از qeyr az (7, 11) кроме, за исключением
 غیر مجاز qeyr-e mojāz (7) недозволенный

ف

فرعی far'i (12) второстепенный
 فرمودن (فرما) farmudan (farmā) (7, 12) изволить
 сказать, изволить сделать, приказать
 فرو رفتن foru-raftan (11) погрузиться
 فروختن (فروش) foruxtan (foruš) (9) продавать
 فروردین farvardin (11) фарвардин (1 месяц)
 فروشگاه forušgāh (9) магазин
 فصل fasl (8) время года, сезон; глава (книги)
 فقط faqat (8) только
 فکر (افکار) fekr (afkār) (9, 10, 11) мысль
 فلاسک flāsk (7) термос
 فنجان fenjān (7) чашка
 فهماندن fahmāndan (12) дать понять
 فهمیدن (فهم) fahmidan (fahm) (9, 10) понимать
 فیل fil (7) слон
 فیلم film (7) фильм

ق

قدیم qadim (11) стародавний; стародавние
 времена
 قدیمی qadimi (7) старый, близкий, давний (о
 друге, подруге)
 قرار qarār (12) установленный
 قرار است qarār-ast (7) было договорено, было
 назначено
 قرار دادن qarār dādan (12) помещать
 قرار گرفتن qarār gereftan (12) располагаться
 قرمز qermez (8, 10) красный
 قصد qasd (13) цель
 قصه qesse (11) сказка, история
 قطعاً qat'an (13) решительно

قلب qalb (7, 13) сердце
 قند qand (7) сахар (кусковой)
 قندان qandān (7) сахарница
 قول qowl (7, 12) слово
 قول دادن qowl dadan (7, 12) обещать, дать сло-
 во

ک

کاج kāj (11) ель, ёлка
 کار kār (6) работа, дело
 کارگر kārgar (12) рабочий
 کارگر گرفتن kārgar gereftan (12) нанять рабо-
 чего
 کارگردان kārgardān (12) режиссёр
 کاسه kāse (10) миска, пиала
 کاشانی kāšāni (12) кашанский
 کاشتن kāštan (kār) (11) сажать (растения)
 کاغذ kāqaz (12) бумага
 کال kāl (13) незрелый
 کالباس kālbās (7) колбаса
 کباب kabāb (13) шашлык
 کباب کردن kabāb kardan (13) зажарить
 کتیبه katibe (12) надпись, табличка
 کجاء? kojā? (6) где? куда?
 کدامیک kodāmyek (13) который
 کر kar (7) глухой
 کربلا Karbalā (12) Кербела (город)
 کردن کردن kardan (kon) (6) делать
 کرسی korsi (11) кресло, кафедра, печь
 کریسمس krismas (11) рождество
 کشاورزی kešāvarzi (8) сельское хозяйство
 کشتن koštan (koš) (12) убивать (кш)
 کشک kašk (6) сушёное кислое молоко
 کشیدن kešidan (keš) (8) тянуть; рисо-
 вать
 کعبه Ka'be (12) Кааба

قهوه qahve (11) кофе
 قهوه‌ای qahvei (8) коричневый
 قیام qiyām (12) восстание, мятеж
 قیسی (تج. قیسی) qeysi (11) курага, абрикос
 کف kaf (13) дно, пена, ладонь
 کلاس kelās (7) класс
 کلاه kolāh (10) шапка, шляпа, головной убор
 کلاه بر سر kolāh bar sar (10) с шапкой на голове
 کله kalle (13) башка разг.
 کمال kamāl (12) полнота, совершенство
 کم جمعیت kamjam'iyat (8) малонаселённый
 کم سن kamsenn (10) малолетний
 کمک komak (6) помощь
 کمک کردن komak kardan (6) помогать (кому)
 کمک‌استاد komak'ostād (6) ассистент
 کنار kenār (6, 13) берег, побережье; край
 کنار گذاشتن kenār gozāštan (6, 13) отложить,
 отставить
 کوچه kuče (10) переулок
 کور kur (7, 10) слепой
 کوشش kušeš (6) старание, попытка
 کوفه Kufe (12) Куфа (город)
 کول kul (9) плечо
 کوله‌پشتی kulepošti (9) рюкзак, заплечный
 мешок
 کوه kuh (8) гора
 کهن kohan (11) древний, старый
 کی? key? (6) когда?
 کی? ki? (6) кто?
 کیف کردن keyf kardan (13) наслаждаться
 کینه kine (9) ненависть
 کیوی kivi (11) киви

گ

گاه gāh (12) время
 گاه gāh-gāh (13) иногда, время от времени
 گاهی gāh-i (6, 7) иногда
 گاهی اوقات gāh-i owqāt (7) иногда
 گپ gap (13) слово
 گپ زدن gap zadan (13) беседовать
 گذاشتن (گذار) gozāštan (gozār) (6) класть,
 ставить
 گذراندن (گذران) gozarāndan (gozarān) (7, 10)
 проводить (о времени)
 گذشتن (گذر) gozaštan (gozar) (7) проходить
 (از что)
 گذشته gozašte (6) прошлый
 گردآوری gerd'āvari (6) сбор
 گردآوری کردن gerd'āvari kardan (6) собирать
 данные
 گردو gerdu (11, 13) орех (грецкий)
 گرما garmā (8, 13) жара, зной
 گره gereh (10) узел
 گره زدن gereh bastan (10) завязать узел
 گریبان geribān (12) воротник, ворот

(گری) geristan (geri) (12) плакать, ры-
 дать
 گریه gerye (12) плач
 گریه کردن gerye kardan (12) плакать
 گزیدن (گزین) gozidan (gozin) (12) назначать
 گشتن (گرد) gaštan (gard) (12) вращаться, бро-
 дить
 گل gol (9) цветок; роза
 گلبرگ golbarg (9) лепесток
 گلدان goldān (13) ваза
 گلستان Golestān (7) Голестан (произведение Са-
 ади)
 گل فروش golforuś (9) цветочница
 گل فروشی golforuši (9) цветочный магазин
 گم شدن gom šodan (8, 13) потеряться
 گمان کردن gomān kardan (6) полагать, счи-
 тать
 گوش guś (7, 9, 13) ухо
 گوش کردن guś kardan (9) слушать
 گوشه guše (12) угол
 گوناگون gunāgun (12) разнообразный
 گیشه giše (7) окошечко (кассы)

ل

لاقل lāqaqall (12) минимум, по крайней мере
 لابلای lābelā-ye (13) между
 لب lab (10, 12) губа
 لباس lebās (10) одежда, платье, костюм
 لباس بر تن lebās bar tan (10) одетый в костюм
 لحظه (لحظات) lahze (lahezāt) (8, 12, 13)
 мгновение, момент, миг
 لذت lazzat (8, 11, 13) удовольствие, наслажде-
 ние

لذت بردن lazzat bordan (11, 13) наслаждаться
 (از чем)
 لرزیدن (لرز) larzidan (larz) (9) дрожать
 لم دادن lam dādan (13) разлечься, облокотить-
 ся
 لمس کردن lams kardan (13) дотрагиваться,
 ощупывать
 لایла Leylā (10) Лейла и. с. ж.
 لیوان livān (7) стакан, кружка

ماجرا mājerā (10) приключение
 مادر بزرگ mādarbozorg (10) бабушка
 ماشین māšin (5) машина
 مامان māmān (13) мама
 ماندن ماندن (mān) (6, 12) оставаться
 مانع māne' (11) препятствие
 مانع شدن māne' šodan (11) мешать (чему)
 ماه māh (6) месяц; луна
 ماهی māhi (8, 10, 13) рыба
 مایونز māyonez (6) майонез
 مبارزه mobāreze (12) борьба
 مبهم mobham (9) смутный, неясный
 متانت metānat (12, 13) стойкость, твёрдость
 متصدی motesaddi (9) заведующий
 متعلق mote'alleq (12) принадлежащий
 متفاوت motefāvet (10) различный
 مثبت mosbat (12) положительный
 مثل mesl-e (10) подобно
 مثل اینکه mesl-e inke (7) как будто
 همیشه mesl-e hamiše (10) как всегда
 مجاز mojāz (7) дозволенный
 مجبور بودن majbur budan (7) быть вынужденным
 محتشم Mohtašam (12) Мохташам и. с. м.
 محکم mohkam (7) крепкий, прочный
 محل mahall (12) место, район
 محله mahalle (12) квартал
 محمد Mohammad (12) Мухаммед и. с. м.
 مخالفت moxālefāt (13) разногласие, противоречие
 مخلوط maxlut (12) смесь, смешанный
 مداد medād (7) карандаш
 مدام modām (11) постоянно, непрерывно
 مدتها moddathā (9) давно
 مدرسه madrese (8) школа
 مدفون madfun (13) похороненный

مدفون کردن madfun kardan (13) схоронить, зарыть, засыпать
 مذهبی mazhabi (12) религиозный
 مراسم marāsem (11, 12) церемония, обряд, процедура
 مراقب morāqeb (11) следящий
 مراقب چیزی بودن morāqeb-e čiz-i budan (11) следить за чем-либо
 مربا morabbā (13) варенье
 مربوط به marbut be (12) связанный с, относящийся к
 مرتب morattab (8) постоянно, регулярно
 مرخصی moraxxasi (9) отпуск
 مرخصی گرفتن moraxxasi gereftan (9) взять отпуск
 مردانگی mardānegi (12) мужество
 مردم mardom (5) народ, люди
 مرطوب martub (8) влажный
 مرغ morq (7, 13) птица, курица
 مرغ دریایی morq-e daryāyi (13) чайка
 مرگ marg (12) смерть
 مرور morur (8) просмотр
 مرور کردن morur kardan (8) просматривать
 مریض mariz (8) больной
 مریم Maryam (7) Марьям, Мария и. с. ж.
 مزه maze (13) вкус
 مزه داشتن maze dāštan (13) иметь вкус
 مساوی mosāvi (12) равный
 مستقیم mostaqim (7) прямо, непосредственно
 مسخره masxare (10) насмешка; шут; глупый; (13) смешной, забавный
 مسخره بازی masxarebāzi (10) паясничество
 مسخره بازی در آوردن masxarebāzi dar-āvardan (10) паясничать, Ваньку валять
 مسعود Mas'ud (8, 12) Масуд и. с. м.
 مسلم Moslem (12) Муслим и. с. м.

mosalmān (12) мусульманин
 (مسائل، مسائل) mas'ale (masāyel, masā'el) (11) проблема
 mošt (5) кулак
 moštarekāt (11) общие черты
 mašqul (13) занятый
 mašqul-e čiz-i šodan (13) за-
 ниматься чем-либо
 mosibat (12) беда, горе
 motāle'e (8) изучение
 motāle'e kardan (8) учить, изучать
 matbu' (8) приятный
 matrah (13) выдвинутый
 matrah kardan (13) выдвигать
 motma'en (11, 13) уверенный (в чём-л.)
 mo'ašerat (13) общение
 mo'āmele (9) сделка
 Mo'āviye (12) Муавия и. с. м.
 mo'taqed (7) убеждённый, уверенный
 me'de (11) желудок
 ma'zerat (7) извинение
 ma'zerat mi xoham (7) изви-
 ните, извиняюсь
 mo'attar (13) ароматный, ароматизиру-
 ющий
 mo'allem (8) учитель, учительница
 mo'allemi (8) преподавание
 ma'lum (7, 13) ясный, понятный, извест-
 ный
 ma'lum-ast (7) понятно
 ma'lum šodan (13) выясниться
 ma'nā (12) значение, смысл
 ma'ni (13) смысл
 ma'ni kardan (13) толковать
 maqz (13) мозг
 moft (10) дармовой, бесплатный
 mofrat (9) чрезмерный, излишний

moqāvem (11) прочный
 moqaddamāt (12) подготовка
 Makke (12) Мекка (город)
 māgar (7) разве
 mellat (melal) (11) народ, нация,
 национальность
 momken (7) возможный
 momken-ast (7) можно
 momken nist (7) нельзя
 mamnun (6) благодарный; спасибо
 man (5) я
 monāseb (7, 13) подходящий
 montazer-e kas-i budan (11)
 ждать кого-либо
 montaql (12) передвигающийся
 montaql šodan (12) передвигаться
 manzel (7, 11) дом, квартира
 maneš (13) природа, натура, манера
 manzur (13) цель (высказывания)
 manzur-am (13) я имею в виду
 monker (13) отрицающий
 monker šodan (13) отрицать
 mowj (amvāj) (9, 13) волна
 mowred (6, 12) тема; случай
 mowz (11) банан
 mowzu' (8, 13) тема
 mowqe' (mavāqe') (7, 10, 12) вре-
 мя, момент
 meh (9) туман
 mahtāb (10) лунный свет; красавица
 mehrabāni (13) доброта
 mehmāni (11) гости, приём
 mohandes (7) инженер
 mey (7) вино
 meydān (12) площадь
 meyl (7, 12) желание
 meyl dāštan (7) желать

نام ناتamām (12) незавершённый
 ناخوشايند nāxošāyand (12) неприятный, отвратительный
 نارا Nārā (3) Нара и. с. ж.
 ناروا nāravā (12) недостойный, неприличный
 ناگاهان nāgahān (11) вдруг
 نامزد nāmzad (9) жених, суженый, обручённый (невеста, суженая, обручённая)
 نان nān (3) хлеб
 نانوا nānvā (4) пекарь
 نانوايى nānvāyī (4) пекарня
 نانويى کردن nānvāyī kardan (6) печь хлеб
 نبايد nābāyad (7) не надо, не нужно
 ندا nedā (13) зов
 ندرت nodrat (11) редкость
 نostalژيك nostālžik (12) ностальгический
 نسيم nasim (9, 13) ветерок
 نشانه nešāne (11, 13) знак
 نشستن (نشين) nešāstan (nešin) (8) сидеть, садиться
 نعمت ne'mat (11) благодать
 نفس nafas (13) вздох
 نفس کشيدن nafas kešidan (13) вздыхать
 نفوذ nofuz (13) проникновение, влияние
 نقاشي naqqāši (8) картина, рисунок
 نقش بر آب زدن naqš bar āb zadan (10) писать вилами по воде
 نقش naqš (10, 12) рисунок, барельеф; роль
 نقش آفرين naqš'āfarin (12) актёр, исполнитель
 نكوهيده nekuhide (12) предосудительный, неблагоприятный
 نگار negār (10) любимая, возлюбленная
 نگاه negāh (7, 13) взгляд

نگاه کردن negāh kardan (7, 13) смотреть, взглянуть
 نگريستن negaristan (negar) (9) смотреть (уст.)
 نگهداشتن negah-dāštan (negah-dār) (7) держать (в чём-либо)
 نمايش namāyeš (7, 12) представление, показ, демонстрация
 نمک namak (6) соль
 نمک زدن namak zadan (6) солить, сыпать соль
 نمودن nemudan (namā) (10) казаться
 نو pow (4) новый
 نوازش navāzeš (8) ласка
 نوازش کردن navāzeš kardan (8) ласкать
 نور nur (11) свет
 نوروز Nowruz (10) Ноуруз
 نوشته nevešte (6) надпись
 نوشيدن نوش (nušidan (nuš) (7, 12) пить
 نوک nok (13) нос, клюв
 نويسنده nevisande (7) писатель
 نه na (4, 6) нет
 نهايت nehāyat (13) конец, край
 نهر nahr (12) река
 نهفتن nohoftan (nohamb) (12) прятать, прятаться; скрывать, скрываться
 ني ney (7) тростник
 نياز niyāz (4) нужда
 نياز داشتن niyāz dāštan (4) нуждаться (в чём-либо)
 نيايش niyāyeš (11) молитва, гимн, воспевание, восхваление
 نیز niz (3) также, тоже
 نيشتر ništar (5) скальпель, ланцет
 نيم ساعت nimsā'at (7) полчаса

و vo, va, -o (3) и
 واجب vājeḥ (12) важный
 واژه‌نامه vāženāme (4) словарь
 واضح vāzeh (8) ясный, чёткий
 واقعاً vāqe'an (11, 12) действительно
 واقعه vāqe'e (12) событие, феномен
 واقعی vāqe'i (8) настоящий
 واقعیت vāqe'iyuāt (12) действительность
 وجد vajd (12) веселье, радость, восторг
 وجود vojūd (6, 11) наличие
 وجود داشتن vojūd dāštan (6, 11) иметься, быть
 в наличии

ورجه وورجه varje-vurje kardan (10)
 прыгать, скакать
 وزیدن vazidan (4) дуть (о ветре)
 وسایل vasāyel (7) вещи; приборы (столовые)
 وسایل چای vasāyel-e čāy (7) чайный набор
 وسط vasat (8) середина; по середине
 وفا vafā (12) верность
 وفاداری vafādāri (12) верность
 وقت vaqt (7) время
 وقت زیادی vaqt-e ziyād-i (7) много времени
 وقتی vaqt-i (9) когда (союз)
 وگرنه vagarna (11) а не то
 ویدیو vidyo (4) видео

هاون hāvan (5) ступа
 هجوم hojum (13) натиск, налёт
 هجوم آوردن hojum āvardan (13) набрасывать-
 ся (на به)
 هدایت hedāyat (12) управление
 هدایت کردن hedāyat kardan (12) управлять
 هر چند که har čand-ke (12) хотя
 هر دو har do (11) оба
 هر گاه har gāh (13) когда
 هسته‌دار hastedār (10) с косточкой
 هشت hašt (4) восемь
 هفت haft (8) семь
 هفت سین Haftsin (10) Хафтсин (набор из 7 пред-
 метов на букву син)
 هفته hafte (8) неделя
 هفته پیش hafte-ye piš (8) на прошлой неделе
 هم ham (5) тоже, также
 همدیگر hamdigar (10) друг друга
 همراه hamrāh-e (12) вместе с
 همسایه hamsāye (10) сосед

هم فکر hamfekr (13) единомышленник
 هم کلاس hamkelās (7, 13) одноклассник, одно-
 классница; сокурсник, сокурсница
 همگی hamegi (10) все
 همه چیز hame čiz (6) всё
 همیشه hamiše (4, 10) всегда
 همین hamin (8) этот же
 همین حالا hamin hālā (8) прямо сейчас
 هندوانه hendevāne (11) арбуз
 هنرمند honarmand (12, 13) артистический,
 искусный
 هنری honari (12) артистический
 هنگام hengām-e (7) во время, в течение
 هنوز hanuz (5) ещё
 هوا havā (4) воздух, погода
 هوا خوردن havā xordan (8) дышать свежим
 воздухом
 هی hey (8) всё время, постоянно
 هیچکس hičkas (13) никто

یاد yād (7, 10) память

یادت باشد yād-at bāšad (10) помни

یادش آمد yād-aš āmad (10) вспомнил (он)

یادش به خیر! yād-aš be xejr! (13) светлая па-
мать!

یادم رفت yād-am raft (13) я забыл

یار yār (12) сподвижник, помощник

یخبندان yaxbandān (13) гололёд

یخچال yaxčāl (7) холодильник

یزید Yazid (12) Язид и. с. м.

یک yek (6) один

یک دل yek del (11) от души

یک راست yekrāst (13) сразу, прямо

یک لحظه yek lahze (8) на один момент; Одну
минуточку!

یکباره yekbāre (тж. یکباره) (9, 13) вдруг, сразу

یک جور yek jur (12) своего рода

یک چنین yékčēnīn (12, 13) такой

یلدا yaldā (11) самая длинная ночь года см.

شب یلد

یک یوم yowm (ayām) (12) день

Русско-персидский словарь

В скобках указан номер урока, в котором вводится данная лексическая единица.

А

а не то وگر نه vagarna (11)
Абольфазл и. с. м. ابوالفضل Abolfazl (12)
абрикос قیسی (мж. قیسی) qeysi (11), زردآلو
zardālu (11)
автобус اتوبوس otobus (9)
автомобиль اوتومبیل otomobil (13)
агентство آژانس āžāns (4)
азар (месяц) آذر āzar (11)
Азия آسیا Āsyā (4)
актёр نقش آفرین, بازیگر bāzigar (12), naqš'āfarin
(12)
Али и. с. м. علی 'Ali (8, 11)
Амин и. с. м. امین Amin (12)
аминь آمین āmin (10)

Амир и. с. м. امیر Amir (9)
апельсин پرتقال porteqāl (11)
апогей اوج owj (13)
арбуз هندوانه hendevāne (11)
ароматизирующий معطر mo'attar (13)
ароматный معطر mo'attar (13)
артистический هنرمند honarmand (12, 13), هنری
honari (12)
аспект (ابعاد) بعد bo'd (ab'ād) (12), برداشت
bardāšt (12)
ассистент کمک‌استاد komak'ostād (6)
Ашура (десятый день месяца мохаррама) عاشورا
'Āšurā (12)

Б

бабушка مادر بزرگ mādarbozorg (10)
базар بازار bāzār (3)
балкон ایوان eyvān (4)
банан موز mowz (11)
банка شیشه šišē (6)
баня حمام hammām (13)
барабан (большой, плоский, круглый) دایره dāyere (10)
барельеф نقش naqš (10, 12)
башка разг کله kalle (13)
ber تک tak (9)
беги بدو bodow (4)
беда مصیبت mosibat (12)
без огня بی آتش biāteš (5)
без بدون bedun-e (4), بی bi (5)
бездеятельный بی عمل bi'amal (7)

безлюдный خلوت xalvat (9)
бейт بیت beyt (11)
берег ساحل (سواحل) sāhel (savāhel) (7, 13),
کنار kenār (6, 13)
беседа صحبت sohbat (8)
беседовать گپ زدن gap zadan (13)
бескрылый بی پر bipar (7)
бесплатный مفت moft (10)
бесплодный بی بر bibar (7)
бестактный بی ربط birabt (13)
билет بلیت belit (9)
Бита и. с. ж. بیتا Bitā (3)
бить фонтаном (جوش) جوشیدن jušidan (juš) (8)
благовоние عطر 'atr (10)
благодарение شکرگزاری šokrgozāri (11)

благодарный ممنون mamnun (6)
 благодать نعمت ne'mat (11)
 благозвучный شیرین širin (4, 5)
 благородный شریف šarif (13)
 благословение برکت barakat (11)
 благосостояние سامان sāmān (13)
 блеск برق barq (10, 13), جلوه jelve (10)
 блестять برق زدن barq zadan (13)
 близкий (о друге) صمیمی samimi (11), قدیمی qadimi (7)
 блюдо خوراکи хорāki (11)
 бобовые حبوبات hobubāt (6)
 бобы حبوبات hobubāt (6)
 бог خدا xodā (11), بت bot (12) (в язычестве)
 богиня بت bot (12)
 бодрствующий بیدار bidār (3)
 божество بت bot (12)
 боль درد dard (13)
 больница بیمارستان bimārestān (7)
 больной بیمار bimār (6), مریض mariz (8)
 большая часть بیشتر bištar (5, 6)
 больше بیشتر bištar (5, 6)
 большое спасибо دست شما درد نکند dast-e šoma dard nākonad (13)
 бормотать زمزمه کردن zemzeme kardan (7)
 борьба с гнётом ظلمستیزی zolmsetizi (12)
 борьба مبارزه mobāreze (12)
 брак ازدواج ezdevāj (10)
 брат برادر barādar (3)
 бровь ابرو abru (4)
 бродить (گرد) گشتن gaštan (gard) (12)

бросать انداختن andāxtan (andāz) (9),
 پرتاب کردن partāb kardan (13)
 бросок پرتاب partāb (13)
 будка باجه bāje (9)
 будто бы انگار éngār (6, 8)
 будущее آینده āyande (13)
 буква حرف harf (7)
 бумага کاغذ kāqaz (12)
 буря توفان tufān (8)
 бутерброд ساندویچ sāndevič (7)
 бутерброд с колбасой ساندویچ کالباس sāndevič-e kālbās (7)
 бутон شکوفه šokufe (11, 13)
 бутылка شیشه šiše (6)
 был виден پیدا بود peydā bud (3)
 было договорено قرار است qarār-ast (7)
 было назначено قرار است qarār-ast (7)
 быстрее زودتر zudtar (7)
 быстро زود zud (2)
 быстрый سریع sari' (8)
 быть в наличии وجود داشتن vojud dāštan (6, 11)
 быть в состоянии قادر بودن qāder budan (7)
 быть втянутым во что-либо دچار چیزی شدن dočār-e čiz-i šodan (13)
 быть вынужденным مجبور بودن majbur budan (7)
 быть правым راست گفتن rāst goftan (13)
 быть убеждённым اعتقاد داشتن e'teqād dāštan (13)
 быть بودن budan (3)

В

в тوى tu-ye (8), در dar (3), اندر andar (9) (всм.)
 в виде صورت be surat-e (12)
 в конце концов بالاخره āxere (6, 8),
 در نهایت dar nehāyat (13), bel'axere (11)

в мыслях о чём-либо به فکر چیزی libo be fekr-e čiz-i (13)
 в настоящее время در حال حاضر dar hāl-e hāzer (9)

в одиночку تنها tanhā (4, 6, 11), دست تنها dast-e tanhā (4)
 в особенности به خصوص be xosus (8)
 в последний раз برای آخرین بار barāye āxerin bār (13)
 в принципе اصلاً aslan (8, 11)
 в течение هنگام hengām-e (7)
 в то время как تازه tāze (8, 11)
 в хорошем настроении سر حال sar-e hāl (7)
 важный واجب vājeb (12)
 ваза گلदान goldān (13)
 Ваньку валять در آوردن مسخره بازی dar-āvardan (10)
 варёный پخته poخته (13)
 варенье مربا morabbā (13)
 варить پختن (پز) poxtan (paz) (6)
 варка солода سمنوزان samanupazān (10)
 вдруг ناگهان nāgahān (11), یکباره yekbāre (9, 13)
 везение شادکامی šādkāmi (11)
 веко پلک pelk (13)
 великий عظیم ‘azim (12)
 вера ایمان imān (8, 12), دین (ادیان) din (adyān) (12)
 верность وفا vafā (12), وفاداری vafādāri (12)
 верный با ایمان bā imān (12)
 вероятность احتمال ehtemāl (7)
 верховая езда سواری savāri (13)
 вершина اوج owj (8, 12, 13)
 веселье وجد vajd (12)
 вестник رونده ravande (7)
 весть پیام payām (12)
 ветер باد bad (4, 13)
 ветерок نسیم nasim (9, 13)
 ветка شاخه šāxe (9)
 вечер غروب qorub (7)
 вещи وسایل vasāyel (7)
 вещь چیز čiz (6)
 взгляд نگاه negāh (7, 13)

взглянуть نگاه کردن negāh kardan (7, 13)
 вздох نفس nafas (13)
 вздыхать نفس کشیدن nafas kešidan (13)
 взмывать вверх اوج گرفتن owj gereftan (13)
 взять отпуск مرخصی گرفتن moraxxasi gereftan (9)
 видение دید did (7)
 видео ویدیو vidyo (4)
 виднелся پیدا بود peydā bud (3)
 видный باشخصیت bāšaxsiyyat (13)
 визит بازدید bāzdid (10)
 вилка چنگال čangāl (7), دوشاخه došāxe (9)
 вино می mey (7)
 вкус طعم ta'm (10), مزه maze (13)
 вкусный خوشمزه xošmaze (6, 11)
 влага رطوبت rotubat (8)
 влажный (разг.) شرجی šarji (8), مرطوب martub (13)
 влияние اثر asar (5), نفوذ nofuz (13)
 влюблённость دلدادگی deldādegi (13)
 влюблённый عاشق ‘āšeq (7)
 вместе с همراه hamrāh-e (12), با bā (3)
 вместо عوض dar ‘avaz (11)
 внешний вид ظاهر zāher (12)
 внимание حواس havās (6, 7)
 внутренняя часть (дома) درون darun (4), داخل dāxel (11)
 внутри تو tu (4), توی tu-ye (8)
 внутрь به درون be darun-e (4)
 во время هنگام hengām-e (7)
 вода آب āb (4)
 воевать جنگیدن jangidan (12)
 вождь پیشوا pišvā (12)
 возвращаться برگشتن (برگرد) bargaštan (bargard) (9)
 воздух هوا havā (4)
 возлюбленная نگار negār (10)

возможно احتمال می رود ehtemāl miravad (7),
 شاید šāyad (7)
 возможный ممکن momken (7)
 война جنگ jang (12)
 вокруг دورتادور, دور و برش dour-o bar-aš (10),
 dour-tā-dour-e (12)
 волна (امواج) mowj (amvāj) (9, 13)
 волнение جنب و جوش jomb-o juš (10)
 волны (موج) amvāj (من. ч. ot) (9)
 воображение تصور tasavvor (13), خیال
 (خیالات) xiyāl (xiyālāt) (13)
 вопреки برخلاف bar xelāf-e (11)
 вопрос سؤال so'al (11, 13)
 ворваться (куда) سر در آوردن sar dar-āvardan (8)
 воротник, ворот گریبان geribān (12)
 восемь هشت hašt (4)
 воспевание نیایش niyāyeš (11)
 воспитание ادب adab (5, 12)
 воспоминание خاطره xātere
 (xāterāt) (13)
 восстание شورش šureš (12), قیام qiyām (12)
 восторг وجد vajd (12)
 восхваление نیایش niyāyeš (11)
 восход طلوع tolu' (11)
 восходить (در آ) dar-āmadan (dar-ā) (8),
 11, طلوع کردن kardan (11)
 вот уже долгие годы, как ...
 سالها بود که sālha bud-ke (10)
 впечатление خاطره xātere (xāterāt)
 (11, 13)
 враг دشمن došman (12)
 вращаться (گرد) گشتن gaštan (gard) (12)
 время года فصل fasl (8)
 время от времени گاه گاه gāh-gāh (13)
 время (زمان) (من. ч. ot) owqāt (7),
 موقع موقع (مواقع), گاه gāh (12),
 (مواقع) (7, 10, 12), وقت vaqt (7)

вроде انگار éngār (6, 8)
 вручение تسلیم taslim (12)
 вряд ли احتمال نمی رود ehtemāl némiravad (7)
 всё в порядке خوش می گذرد xoš migozarad (7)
 всё время هی hey (8)
 всё идёт прекрасно خوش می گذرد
 migozarad (7)
 все همگی hamegi (10)
 всё همه چیز hame čiz (6)
 всегда همیشه hamīše (4, 10)
 вспоминать что-либо به یاد چیزی افتادن
 yād-e čiz-i oftādan (13)
 вспомнил (он) یادش آمد yād-aš āmad (10)
 вспомнить به یاد آوردن be yād āvardan (7),
 به یاد چیزی افتادن be yād-e čiz-i oftādan (11)
 вставать برخاستن (برخیز) bar-xāstan (bar-xiz)
 (8), برخاستن bar pā xāstan (xiz) (12)
 второстепенный فرعی far'i (12)
 вчера вечером دیشب dišab (9)
 вы شما šomā (5)
 выбирать برگزیدن (برگزین) bar-gozidan (bar-
 gozin) (12)
 выглядеть جلوه کردن jelve kardan (10, 12)
 выдать (билет) صادر کردن sāder kardan (9)
 выдвигать مطرح کردن matrah kardan (13)
 выдвинутый مطرح matrah (13)
 вызывать что-либо باعث چیزی شدن bā'es-e
 čiz-i šodan (11, 12)
 выполнять انجام دادن anjām dādan (6)
 выражение عبارت 'ebārāt (7, 11)
 выражения عبارات (من. ч. ot) 'ebārāt (7)
 высываться بیرون زدن birun zadan (4)
 высокого полёта بلند پرواز bolandparvāz (13)
 выходящий صادر sāder (9)
 выясниться معلوم شدن ma'lum šodan (13)

Г

гадание تفال tafā''ol (10)
 гадать تفال زدن tafā''ol zadan (10)
 где? کجا? kojā? (6)
 генеральная уборка خانه تکانی xānetekāni (10)
 героика حماسه hamāse (12)
 героически فداکارانه fedākārāne (12)
 героический حماسی hamāsi (12)
 гиацинт سنبل sombol (10)
 гимн نیایش niyāyeš (11)
 глава (книги) فصل fasl (8)
 главный اصلی asli (8, 12)
 глубина ژرفا žarfā (12)
 глупый مسخره masxare (10, 12)
 глухой کر kar (7)
 гнёт ستم setam (12), ظلم zolm (12)
 Голестан (произведение Саади) گلستان Golestān (7)
 голова سر sar (4)
 головной убор کلاه kolāh (10)
 гололёд یخبندان yaxbandān (13)
 голос صدا sedā (8, 12)
 голубой آبی ābi (8)
 гонец رونده ravande (7)
 гора کوه kuh (8)
 гордость غرور qorur (13)

гордый سرفراز sarfarāz (8)
 горе مصیبت mosibat (12)
 гореть (سوز) سوختن suxtan (suz) (9)
 город شهر šahr (4)
 горький تلخ talx (7)
 горячий داغ dāq (7, 10)
 господин (при обращении к военному) جناب jenāb (7)
 господин офицер جناب افسر jenāb afsar (7)
 гости مهمانی mehmāni (11)
 готовить آشپزی کردن āšpazi kardan (6), پختن poxtan (paz) (6), درست کردن dorost kardan (6)
 готовка دست پخت dastpoxt (6)
 гранат انار anār (5, 11, 13)
 гранатовый сироп رب انار robb-e anār (13)
 гранатовый сок آب انار āb-e anār (13)
 грецкий орех گردو gerdu (11)
 группа جمع jam' (8, 12)
 грустный غم انگیز qam'angiz (12), غمگین qamgin (9)
 грусть دلتنگی deltangi (11)
 губа لب lab (10, 12)
 гуща انبوه ambuh (13)

Д

да آره āre (10), آری āri (5)
 да не повторится تکرار نشود tekrār nāšavad (7)
 Да ну! عجب! 'Ajab! (7)
 давний (о друге, подруге) قدیمی qadimi (7), ریشه دار rišedār (12)
 давно مدت ها moddathā (9)
 даже آنگاه ān-ham (8), حتی háttā (8, 10)
 дай бог здоровья به حال خوش xoš be hāl-e (8)

дайте мне ответить پیام biyām (8)
 далёкий دور dur (2)
 далеко دور dur (2)
 данные داده dāde (6)
 Дара и. с. м. دارا Dārā (3)
 дармовой مفت moft (10)
 дата تاریخ tārix (11)
 дать понять فهماندن fahmāndan (12)

дать слово دادن قول qowl dadan (7, 12)
 два دو do (3)
 двадцатичетырѣхцветный بیست و چهار رنگе bist-o čārrange (8)
 двадцать четыре چهار بیست bist-o čār (8)
 двадцать بیست bist (8)
 двенадцатицветный دوازده رنگه davāzdahrange (8)
 дверь در dar (4)
 двигаться حرکت کردن harakat kardan (13)
 движение (уличное) رفت و آمد raft-o āmad (10)
 движение (حرکت) jomb (10), حرکت (harekāt) (13)
 двойная веточка دوشاخه došāxe (9)
 двор حیاط hayāt (8)
 двустипшие بیت beyt (11)
 двусторонний دوجانبه dojānebe (13)
 девчупка دخترک doxtarak (9)
 дед мороз 'عمو نوروز amu Nowruz (10)
 дед پدربزرگ pedarbozorg (10, 11)
 бабушка پدربزرگ pedarbozorg (10, 11)
 дей (месяц) دی dey (11)
 действие عمل amal (7)
 действительно واقعاً vāqe'an (11, 12)
 действительность واقعیت vāqe'iiyat (12)
 делать کردن (کن) kardan (kon) (6)
 делить на своих и чужих تبعیض گذاشتن tab'iz gozāštan (12)
 дело کار kār (6)
 демонстрация نمایش namāyeš (7, 12)
 день روز ruz (2), يوم (ایام) yowm (āyām) (12)
 деревенский روستایی rustāyi (5, 8)
 деревня روستا rustā (8)
 держать (в чём-либо) نگهداشتن نگه داشتن negahdāštan (negahdār) (7)
 десять ده dah (4)
 детство بچگی baččegi (11)

диалог دیالوگ diālog (12)
 диван (собрание стихотворений) دیوان divān (10)
 династия خاندان xānedān (12)
 дискриминация تبعیض tab'iz (12)
 дискуссия بحث bahs (9)
 длинный دراز derāz (5), طولانی tulāni (11)
 длительный طولانی tulāni (11)
 для بابت bābat-e (11), برای barāye (3, 5)
 дно ته tah (10), کف kaf (13)
 до (во времени) قبل از qabl az (7)
 до сих пор (تا بحال) ta tā be hāl (9, 13)
 добавление اضافه ezāfe (10)
 добро خیر xeyr (13)
 доброта مهربانی mehrabāni (13)
 довольно بس bas (10)
 довольный راضی rāzi (9, 13)
 догадалась حواسش بود havās-eš bud (6)
 договор عهد 'ahd (12)
 дождевой بارانی bārāni (3)
 дождливый بارانی bārāni (3)
 дождь باران bārān (3)
 дозволенный مجاز mojāz (7)
 доктор دکتر doktor (6)
 докторский دکتری doktori (6)
 дом منزل manzel (7, 11)
 дорогая моя عزیزم 'aziz-am (8)
 дорогой عزیز 'aziz (8, 10)
 досаждать (кому) اذیت کردن aziyyat kardan (11)
 достаточно به اندازه be andāze (6)
 достаться به دست آمدن be dast āmadan (13)
 достигать максимума اوج گرفتن owj gereftan (13)
 достойный باشخصیت bāšaxsiyyat (13)
 досуг فراغت farāqat (7)
 дотрагиваться لمس کردن lams kardan (13)
 драка جر jar (9)

другой دیگر digar (6)
 дружба دوستی dusti (7)
 дружеский دوستانه dustāne (11)
 думай о себе به فکر خودت باش be fekr-e xod-et bāš (10)
 думать اندیشیدن andišidan (12)
 дуть (о ветре) وزیدن vazidan (4), دمیدن damidan (13)

дух روح ruh (8)
 духи عطر 'atr (10)
 душа خاطر xāter (12)
 душистый بودار budār (10)
 дым دود dud (4)
 дышать свежим воздухом هوا خوردن havā xordan (8)
 дядя (по отцу) عمو 'amu (10)

E

Европа اروپا Orupā (4)
 Евфрат и. с. فرات Forāt (12)
 еда غذا qazā (7)
 единомышленник هم فکر hamfekr (13)
 ёлка کاج kāj (11)
 ель کاج kāj (11)

ему было не по себе دلش نبود del tu-ye del-aš nābud (13)
 есть (гл.-св.) است ast (4)
 есть (принимать пищу) خوردن xordan (xor) (7)
 ещё هنوز hanuz (5)

Ж

жажда عطش 'ataš (12)
 жаждущий تشنه tešne (4, 5), تشنه کام tešnekām (12)
 жара گرما garmā (8, 13)
 жатва درو derow (4)
 жгучий سوزان suzān (4), سوزناک suznāk (12)
 ждать кого-либо کسی بودن منتظر montazer-e kas-i budan (11)
 ждать (терпеть) صبر کردن sabr kardan (13)
 желание آرزو ārezu (10), میل meyl (7, 12)
 желать میل داشتن meyl dāštan (7)

жёлтый زرد zard (4)
 желудок معده me'de (11)
 жена زن zan (3)
 женитьба ازدواج ezdevāj (10)
 жених نامزد nāmzad (9)
 женщина زن zan (3)
 живой زنده zende (5, 10, 12)
 животное حیوان heyvān (heyvānāt) (10)
 житель اهل (اهالی) ahl (ahāli) (13)
 жутко بدجوری badjuri (10)

3

за بابت bābat-e (11)
 за исключением غیر از, به غیر از be qeyr az (7), qeyr az (7, 11)
 забавный مسخره‌ای masxarei (13)
 заведующий متصدی motesaddi (9)
 завершение انجام anjām (6)

завидовать غبطه خوردن qebte xordan (13)
 зависть غبطه qebte (13)
 завтрак صبحانه sobhāne (8)
 завязать узел زدن گره gereh zadan (10)
 задание تکلیف taklif (takālif) (8)
 зажарить کباب کردن kabāb kardan (13)

зазвучать صدا در آمدن be sedā dar-āmadan (11)
 закат غروب qorub (7)
 заколка سنجاق sanjāq (10)
 закрывать بستن (بند) bastan (band) (7, 10)
 закрытый بسته baste (4, 11)
 зал سالن sālon (9)
 замена عوض avaz (8)
 заменить عوض کردن avaz kardan (8)
 замужество ازدواج ezdevāj (10)
 заниматься стряпней کردن آشپزی āšpazi kardan (6)
 заниматься чем-либо مشغول چیزی شدن mašqul-e čiz-i šodan (13)
 занятие شغل šoql (13)
 занятый مشغول mašqul (13)
 западня تله tale (13)
 запас ذخیره zaxire (13)
 запасть кому-либо в душу به دل کسی نشستن be del-e kas-i nešastan (13)
 запах بو bu (4, 10, 13)
 заплечный мешок کوله پشتی kulepošti (9)
 запотеть بخار کردن boxār kardan (11)
 запуск پرتاب partāb (13)
 запускать پرتاب کردن partāb kardan (13)
 зарыть مدفون کردن madfun kardan (13)
 засыпать مدفون کردن madfun kardan (13)
 заход غروب qorub (7)
 звать صدا زدن sedā zadan (12)

звезда ستاره setāre (4)
 звёздный پرستاره porsetāre (4)
 звонить по телефону تلفن کردن telefon kardan (7)
 звонок زنگ zang (8)
 звук صدا sedā (8, 12)
 здесь اینجا injā (6)
 здоровье تندرستی tandorosti (11), سلامتی salāmati (10)
 Зейнаб и. с. ж زینب Zeynab (12)
 зелёный سبز sabz (4, 8)
 зелень سبزه sabze (10), سبزی sabzi (6), سبزیجات sabzijāt (13)
 знак نشانه nešāne (11, 13)
 знакомство شناخت šenāxt (12)
 знакомый آشنا āšnā (4)
 знать شناختن (دان) dānestan (dān) (7), شناختن (شناس) šenāxtan (šenās) (12)
 значение معنا ma'nā (12)
 значит پس pas (5, 12)
 знающий دانا dānā (5)
 зной گرما garmā (13)
 зов ندا nedā (13)
 золотистый طلائی telāyi (8, 10)
 золото طلا telā (8, 10, 13)
 золотой طلائی telāyi (8, 10)
 зрелище تماشا tamāšā (7, 11)
 зрелый پخته poxte (13)
 зрение دید did (7)

И

и و vo, va, -o (3)
 и то آن هم ān-ham (8)
 и тому подобное از این حرفها az in harfhā (12)
 играть на барабанах دایره زدن dāyere zadan (10)
 идеал اسوه osve (12)
 иди برو bogow (4)
 изафет اضافه ezāfe (10)

избирать (برگزیدن) bar-gozidan (bar-gozin) (12)
 известный معلوم ma'lum (7)
 извинение معذرت ma'zerat (7)
 извините معذرت می خواهم ma'zerat mixāham (7)
 изволить сделать (فرما) farmudan (farmā) (7, 12)

изволить сказать (فرما) farmudan (farmā) (7, 12)
 издалека از دور az dur (3)
 излишний مفرط mofrat (9)
 измерение بعد (ابعاد) bo'd (ab'ād) (12)
 изобилие فراوانی farāvāni (11)
 изучать کردن مطالعه motāle'e kardan (8)
 изучение مطالعه motāle'e (8)
 изъять (برچیدن) bar-čidan (bar-čin) (12)
 им (بهشون = به ایشان) behešān (behešun = be išān) (7)
 имам امام emām (12)
 Иман и. с. м. ایمان imān (8, 12)
 именно поэтому برای همین barāye hamin (9)
 иметь داشتن dāštan (4)
 иметь вкус مزه داشتن maze dāštan (13)
 иметь терпение حوصله داشتن howsele dāštan (9)
 иметь удобный случай فرصت داشتن forsāt dāštan (9)
 иметься وجود داشتن vojūd dāštan (6, 11)
 инженер مهندس mohandes (7)

инжир انجیر anjir (11)
 иногда بعضی ba'zi vaqthā (8), گاهی gāh-i (6, 7), گاه گاه gāh-i owqāt (7), gāh-gāh (13)
 Ирак (страна) عراق 'Arāq (12)
 Иран ایران Irān (4)
 иранец ایرانی irāni (4)
 исконный ریشه دار rišedār (12)
 искренне از ته دل az tah-e del (10)
 искусный هنرمند honarmand (12, 13)
 ислам اسلام eslām (12)
 исполнение (пение) таазие تعزیه خوانی ta'ziyexāni (12)
 исполнитель (певец) таазие تعزیه خوان ta'ziyexān (12)
 исполнитель بازیگر bāzigar (12), نقش آفرین naqš'āfarin (12)
 исследование پژوهش pažuheš (6)
 исследовательский پژوهشی pažuheši (6)
 история تاریخ ta'riḫ (11), قصه qesse (рассказ) (11)
 источник چشمه čašme (8)
 итак پس ras (5, 12)

K

к (по отношению к людям) پیش piš-e (6), به be (4)
 Кааба کعبه Ka'be (12)
 казаться به نظر رسیدن be nazar residan (10), نمودن (نما) jelve kardan (10, 12), nemudan (namā) (10)
 как будто انگار éngār (6, 8), مثل اینکه mesl-e inke (7)
 как всегда مثل همیشه mesl-e hamiše (10)
 как? چطور? četowr? (8), چقدر? čeqadr? (9, 11, 12), چه جوری? čejuri? (13)
 каким образом? چطور? četowr? (8), چه جوری? čejuri? (13) разг.
 каллиграфический خوش خط xošxatt (8)

каникулы تعطیلات ta'tilāt (8)
 карандаш مداد medād (7)
 кардиологическая клиника بیمارستان قلب bimārestān-e qalb (7)
 картина تابلو tāblo (8), نقاشی naqqāši (8)
 Каспий, Каспийское море خزر Xazar (6)
 кастрюля قابلمه qābleme (7)
 катание на лодке قایق سواری qāyeqsavāri (13)
 кафедра بخش baxš (8), کرسی korsi (11)
 кашанский کاشانی kāšāni (12)
 квартал محله mahalle (12)
 квартира منزل manzel (7, 11)
 квиток برگ barg (7)

Кербела (gorod) کربلا Karbalā (12)
кетчуп سس sos (6)
киви کیوی kivi (11)
кино سینما sinamā (7)
кинотеатр سینما sinamā (7)
киоск (билетный) باجه bāje (9)
кипарис سرو sarv (11)
кипение جوش juš (10)
кипеть جوشیدن (جوش) jušidan (juš) (8)
кислота (приправа) ترشی torši (13)
кислый ترش torš (10)
класс کلاس kelās (7)
класть گذاشتن (گذار) gozāštan (gozār) (6)
клиника بیمارستان bimārestān (7)
клюв نوک pok (13)
клясться سوگند خوردن sowgand xordan (12)
клятва سوگند sowgand (12)
коварство حيله hile (12)
когда (союз) وقتی vaqt-i (9)
когда هر گاه har gāh (13)
когда? کی? key? (6)
колбаса کالباس kālbās (7)
количество قدر qadr (10)
коллектив جمع jam' (8, 12)
конец آخر āxer (6, 8), اواخر avāxer (11) (месяца)
конец نهایت nehāyat (13)
конечно البته albatte (7, 12)
консервированный پرورده parvarde (13)
контора اداره edāre (9)
конь اسب asb (5, 12)
корзина سبد sabad (7)

коридор راهرو rāhrow (4)
коричневый قهوه ای qahvei (8)
короче говоря خلاصه xolāse (13)
костюм لباس lebās (10)
который کدام kodām (9), کدامیک kodāmyek (13)
кофе قهوه qahve (11)
край کنار kenār (13), سرزمین نهایت nehāyat (13), sarzamin (13)
край کنار kenār (6)
красавица مهتاب mahtāb (10)
красивый خوشگل xošgel (10), زیبا zibā (3)
красный سرخ sorx (12), قرمز qermez (8, 10)
крепкий محکم mohkam (7)
кресло کرسی korsi (11)
критический حساس hassās (12)
кровавый خونین xunin (12)
кроме به جز be joz (6), به غیر از be qeyr az (7), joz (12), qeyr az (7, 11)
круг دایره dāyere (10)
кружка لیوان livān (7)
крыло پر par (7)
кстати راستی rāsti (7, 10, 13)
кто? کی? ki? (6), چه کسی? če kas-i? (6)
куда? کجا? kojā? (6)
кулак مشت mošt (5)
кулинария آشپزی āšpazi (6)
кульминация اوج owj (8, 12, 13)
культура ادب adab (5, 12)
курага قیسی (تج.) qeysi (11)
курица مرغ morq (7, 13)
Куфа (gorod) کوفه Kufe (12)

Л

лавка دکان dokkān (13)
ладонь کف kaf (13)
ланцет نیشتار ništar (5)
лапша رشته rešte (6)

ласка نوازش navāzeš (8)
ласкать نوازش کردن navāzeš kardan (8)
лёгкий آسان āsān (4)
Лейла и. с. ж لایلا Leylā (10)

лекарство دارو dāru (3)
лента روبان rubān (10)
лепесток گلبرگ golbarg (9)
лес جنگل jangal (8)
лесной جنگلی jangali (13)
летать (پر) paridan (par) (10)
лик چهره čehre (13)
линия خط xatt (8, 10), رشته rešte (6)
лист برگ barg (7)
листок برگ barg (7), برگه barge (11, 12)
лить (ریز) rixtan (riz) (6, 10)
литься (ریز) rixtan (riz) (6, 10)
лицо چهره čehre (13), رخ rox (10), رو ru (4, 5),
صورت surat (9)
лицом к رو به ru be (5)
личность شخصیت šaxsiyyat (12, 13)

личный خصوصی xosusi (13)
лодка قایق qāyeq (13)
ложиться спать (خواب) xābīdan (xāb) (9)
ложка قاشق qāšeq (7)
лох سنجد senjed (10)
лошадь اسب asb (5, 12)
луна ماه māh (6)
лунный свет مهتاب mahtāb (10)
лучше بهتر behtar (6)
любимая نگار negār (10)
любимый دوست داشتنی dustdāštani (11)
любить دوست داشتن dust dāštan (5, 6), عاشق
عاشق 'āšeq-e čiz-i budan (7)
любовь عاشقی 'āšeqi (7)
любящий عاشق 'āšeq (7)
люди مردم mardom (5)

М

магазин فروشگاه forušgāh (9)
майонез مایونز māyonez (6)
максимум اوج owj (8, 12)
малолетний کم سن kamsenn (10)
малонаселённый کم جمعیت kamjam'iyyat (8)
мальчик پسر pesar (4, 5)
мама مامان māmān (13)
манера منش maneš (13)
Мария и. с. ж. مریم Maryam (7)
Марьям и. с. ж. مریم Maryam (7)
маслина زيتون zeytun (13)
Масуд и. с. м. مسعود Mas'ud (8, 12)
математика ریاضی riya'zi (8)
математический ریاضی riya'zi (8)
машина ماشین māšin (5), اتومبیل otomobil (13)
мгновение لحظه (لحظات) lahze (lahezāt) (8, 12)
мёд عسل 'asal (10)
медсестра پرستار parastār (7)
между прочим راستی rāsti (7, 10)

между بین beyn-e (11), لابلای lābelā-ye (13)
Мекка (город) مکه Makke (12)
мелодия (народная) آواز āvāz (2, 10)
меня стало клонить в сон خواب گرفت xāb-
am gereft (13)
место рождения زادگاه zādghāh (13)
место محل, جا jā (6), mahall (12)
месяц ماه māh (6)
мешать (чему) مانع شدن māne' šodan (11)
миг لحظه lahze (13)
милый عزیز 'aziz (8, 10)
милый мой عزیزم 'aziz-am (8)
минимум دست کم dast-e kam (8), لااقل lāaqa'll
(12)
минута دقیقه daqīqe (7)
минуты دقائق (من. ч. دقیقه) daqāyeq (7)
мир عالم 'ālam (12)
мировой جهانی jahāni (12)
миска کاسه kāse (10)

много زیاد ziyād (4)
 много времени وقت زیادی vaqt-e ziyād-i (7)
 многократно بارها bārḥā (12)
 многолюдный شلوغ šluq (7)
 многочисленность فراوانی farāvāni (11)
 можно ممکن است momken-ast (7)
 мозг مغز maqz (13)
 молитва دعا do'ā (10), نیایش niyāyeš (11)
 молиться دعا خواندن do'ā xāndan (10)
 молния برق barq (10, 13)
 Молодец! بآرک الله! Bārek allā! (12)
 молоко شیر šir (4)
 молчащий ساکت sāket (11)
 момент لحظه (لحظات) lahze (lahezāt) (8, 12,
 13), موقع (مواقع) mowqe' (mavāqe') (7, 10, 12)
 монета سکه sekke (10)
 море دریا daryā (3)
 морской دریایی daryāyi (13)

на бар bar (4), روی ru-ye (5)
 на один момент یک لحظه yek lahze (8)
 на прошлой неделе هفته پیش hafte-ye piš (8)
 на самом деле تازه tāze (8, 11), واقع در dar
 vāqe' (12)
 на улице بیرون birun (3)
 набрасываться هجوم آوردن (به) hojum
 āvardan (13), دنبال کسی افتادن, dombāl-e kas-i
 oftādan (13)
 наваждение رویا ro'yā (10)
 навсегда برای همیشه barāye hamiše (13)
 нагрнуть (куда) سر در آوردن (از) sar dar-āvardan
 (8)
 надежда امید amid (5)
 надеющийся امیدوار amidvār (13)
 надеяться امیدوار بودن amidvār budan (13)
 надо باید bāyad (7)

мост پل pol (13)
 Мохташам и. с. м. محتشم Mohtašam (12)
 мочь قادر (توان) tavānestan (tavān) (7), قادر
 qāder budan (7)
 мощь قدرت qodrat (7)
 Муавия и. с. м. معاوية Mo'āviye (12)
 мужество مردانگی mardānegi (12)
 мұқа عذاب 'azāb (9)
 мукá آرد ārd (2, 4)
 Муслим и. с. м. مسلم Moslem (12)
 мусульманин مسلمان mosalmān (12)
 Мухаммед и. с. м. محمد Mohammad (12)
 мучение اذیت aziyyat (11)
 мысли افکار (من. от فکر) afkār (9, 11)
 мыслить اندیشیدن andišidan (12)
 мысль خیال (خیالات) xiyāl (xiyālāt) (9, 13), فکر
 (افکار) fekr (afkār) (9, 10, 11)
 мятеж شورش šureš (12), قیام qiyām (12)

Н

надпись کتبه katibe (12), نوشته nevešte (6)
 назначать گزیدن (گزین) gozidan (gozin) (12)
 найти پیدا کردن peydā kardan (7)
 наладить (дело) راه کردن ru be rāh kardan (12)
 налаженная жизнь سر و سامان sar-o sāmān (13)
 налаженность سامان sāmān (13)
 налёт هجوم hojum (13)
 наличие وجود vojud (6, 11)
 нанять рабочего کارگر گرفتن kārgar gereftan (12)
 напоенный سیراب sirāb (12)
 напоить سیراب کردن sirāb kardan (12)
 напоминать (кому) یاد چیزی انداختن (را) be
 yād-e čiz-i andāxtan (13)
 напомнить یاد آوردن be yād āvardan (7)
 направиться куда-либо شدن جایى عازم
 'āzem-e jā-yi šodan (12)
 напрасно بیهوده bihude (9)

напрасный بیهوده bihude (9)
 напротив بلکه bálke (7)
 Нара и. с. ж. نارا Nārā (3)
 народ مردم mardom (5), ملت (ملل) mellat (melal) (11), خلق xalq (12)
 нарушение (закона) قانونشکنی qānunšekani (7)
 нарушить договор عهد شکستن 'ahd šekastan (12)
 население جمعیت jam'iiyyat (8)
 насилие زور zur (9)
 насильно به زور be zur (9)
 насколько چقدر čeqadr (9, 11, 12)
 наслаждаться (чем) لذت بردن lazzat bordan (11, 13), کیف کردن keyf kardan (13)
 наслаждение لذت lazzat (13)
 насмешка مسخره masxare (10)
 настаивать اصرار کردن esrār kardan (13)
 настолько اینقدر inqadr, ёnqadr (8, 10)
 настояние اصرار esrār (13)
 настоящий واقعی vāqeī (8)
 настроение اوقات (мн. ч. от وَقْتُت) owqāt (7)
 натиск هجوم hojum (13)
 натура منش manēš (13)
 национальность ملت (ملل) mellat (melal) (11)
 нация ملت (ملل) mellat (melal) (11)
 начало شروع šoru' (7), اوایل avāyel (11)
 начальник رئیس ra'is (5)
 не имеющий отношения к делу بی ربط birabt (13)
 не надо نباید nábāyad (7)
 не нужно نباید nábāyad (7)
 не сто́ит (благодарности) شما را ندارد qābele šomā-rā nādārad (13)
 неблагоприятный نکوهیده nekuhide (12)
 небо آسمان āsmān (8)
 неверный (о друге) بی معرفت bima'refat (7)
 невеста نامزد nāmzad (9)

недавно تازه tāze (8, 11)
 неделя هفته hafte (8)
 недозволенный غير مجاز qeyr-e mojāz (7)
 недостойный ناروا nāravā (12)
 незавершённый ناتمام nātamām (12)
 незнакомец غریبه qaribe (8)
 незрелый کال kāl (13)
 некоторые برخی barx-i (12), بعضی ba'zī (8)
 нельзя ممکن نیست momken nist (7)
 ненависть کینه kine (9)
 непосредственно مستقیم mostaqim (7)
 непрерывно مداام modām (11)
 неприличный ناروا nāravā (12)
 неприятный ناخوشایند nāxošāyand (12)
 несколько چند čand (6)
 несмотря на то, что وجود اینکه ba' wujud-e in-ke (13)
 несмотря на это حال با این hāl in hāl (7)
 несмотря на اگر چه ágar če (7, 11)
 нет проблем ندارد اشکالی eškāl-i nādārad (13)
 нет نه na (4, 6)
 неясный مبهم mobham (9)
 ни с того ни с сего بی مقدمه bi moqaddame (13)
 никто هیچکس hičkas (13)
 но اما ámmā (6)
 новый نو now (4)
 нога پا pā (7)
 нож (складной) چاقو čāqu (7)
 нос بینی bini (7), نوك nok (13)
 ностальгический نostalژیک nostālžik (12), خاطره انگیز xātereangiz (13)
 Ноуруз نوروز Nowruz (10)
 ночь شب šab (8)
 ну, ты даёшь خوش به حالت xoš be hāl-at (8)
 нужда نیاز niyāz (4)
 нуждаться (в чём) نیاز داشتن niyāz dāštan (4)
 нужно باید bāyad (7)

o مورد در dar mowred-e (6), راجع به rāje' be (8, 11)
 оба هر دو har do (11)
 обеспечить فراهم کردن farāham kardan (12)
 обещать قول دادن qowl dadan (7, 12)
 обильный فراوان farāvān (11)
 облако ابر abr (11)
 облачный ابری abri (11)
 облепиha سنجد senjed (10)
 облокотиться لم دادن lam dādan (13)
 обнять بغل کردن baqal kardan (13)
 оболочка پوسته puste (12)
 обрадоваться خوشحال شدن xošhāl šodan (13)
 образованный تحصیل کرده tahsil karde (13)
 обручённый, обручённая نامزد nāmzad (9)
 обряд مراسم marāsem (11, 12)
 обсуждение بحث bahs (9)
 обходить دور زدن dowr zadan (13)
 общение معاشرت mo'ašerat (13)
 общественный اجتماعی ejtemā'i (13)
 общество جامعه jāme'e (12), جمع jam' (8, 12)
 общие черты مشترکات moštarekāt (11)
 общительный اجتماعی ejtemā'i (13)
 объяснение توضیح towzih (13)
 объяснять دادن توضیح towzih dādan (13)
 обычай ادب adab (5, 12), آیین ayin (11, 12), رسم (رسوم) rasm (rosum) (11)
 обязательно حتماً hatman (11)
 огонь آتش ātaš, āteš (4)
 огорчённый دلخور delxor (8)
 огорчить تلخ کردن talx kardan (7)
 одежда لباس lebās (10)
 одетый в костюме بر تن lebās bar tan (10)
 одеяло پتو patu (4)
 один یک yek (6)
 одинокий تنها tanhā (4, 6, 11)

одиночество تنهایی tanhāyi (11)
 однако اما ammā (6), تازه tāze (8, 11)
 одноклассник, одноклассница هم کلاس hamkelās (7)
 Одну минуточку! یک لحظه! Yek lahze! (8)
 ожидание انتظار entezār (9, 13)
 окошечко (касса) گیشه giše (7)
 окружение دور و برش dowr-o bar-aš (10)
 оливка زيتون zeytun (13)
 ольха توسکا tuskā (8)
 он, она (о человеке) او u (3)
 он соскучился по матери دلش برای مادرش دلش برای مادرش del-aš barāye mādar-aš tang šod (13)
 они (те) آنها ānhā (4, 5)
 они (эти) اینها inhā (5)
 они, он, она (уваж.) ایشان išan (5, 12)
 опыт تجربه tajrobe (13)
 опять باز هم bāz-ham (8)
 орех (грецкий) گردو gerdu (13)
 орешки آجیل ājil (10)
 оружие سلاح selāh (12)
 осенний پاییزی pāyizi (11)
 осень پاییز pāyiz (11)
 осматривать (что) دیدن کردن didan kardan (7)
 основанный دایر dāyer (9)
 основной اصلی aslī (8, 12)
 особенно به خصوص be xosus (8)
 особый خاص xāss (12, 13)
 оставаться ماندن (مان) māndan (mān) (6, 12)
 остальные بقیه baqiye (13)
 остаток بقیه baqiye (13)
 остаться не у дел سرگردان شدن sargardān šodan (12)
 остаться ماندن باقی bāqi māndan (12)
 от از az (3)

от всего сердца از ته دل az tah-e del (10)
 от души يك دل yek del (11)
 ответ پاسخ pāsox (9, 12)
 отвечать پاسخ دادن pāsox dādan (9)
 отвлекло меня حواسم را پرت کرد havās-am-gā
 part kard (7)
 отвратительный ناخوشايند nāxošāyand (12)
 отдел بخش baxš (8)
 отдельный جدا jodā (12)
 отделять جدا کردن jodā kardan (12)
 отдых استراحت esterāhat (6)
 отдыхать استراحت کردن esterāhat kardan (6)
 отец (обращение) بابا bābā (13)
 открывать باز کردن bāz kardan (7)
 открытый باز bāz (5, 7)
 открыться (о ресторане) دایر شدن dāyer šodan (9)
 отлично عالی ‘ālī (7)
 отложить کنار گذاشتن kenār gozāštan (6, 13)

отмечать برگزار کردن bargozār kardan (8, 10, 11)
 относящийся к مربوط به marbut be (12)
 отпечаток عکس ‘aks (12)
 отправляться куда-либо جایی شدن rāhi-
 ye jā-yi šodan (13)
 отпуск مرخصی moraxxasi (9)
 отпустить رها کردن rehā kardan (12)
 отражение انعکاس en’ekās (12)
 отрицать منکر شدن monker šodan (13)
 отрицающий منکر monker (13)
 отставить کنار گذاشتن kenār gozāštan (6)
 офис اداره edāre (9)
 офицер افسر afsar (7)
 оценка برداشت bardāšt (12)
 очаг اجاق ojāq (10)
 очень زیاد ziyād (4)
 ошибка اشتباه eštebāh (6)
 ощупывать لمس کردن lams kardan (13)

П

падать (об осадках) باریدن bāridan (bār) (11)
 пакт عهد ‘ahd (12)
 палатка خیمه xeyme (12)
 память یاد yād (7, 10), خاطره xātere (11)
 пар بخار boxār (11)
 парк پارک pārk (7)
 паясничание مسخره بازی masxarebāzi (10)
 паясничать مسخره بازی در آوردن masxarebāzi
 dar-āvardan (10)
 пекарня نانوائی nānvāyi (4)
 пекарь نانوا nānvā (4)
 пена کف kaf (13)
 передвигаться منتقل شدن montaql šodan (12)
 передвигающийся منتقل montaql (12)
 перекрёсток چهارراه čahārrāh (10)
 переулоч كوچه kuče (10)
 перо پر par (7)

песня (народная) آواز āvāz (2, 10)
 песок شن šen (13)
 пёстрый رنگارنگ rangārang (8)
 петь آواز خواندن xāndan (xān) (7), آواز
 خواندن āvāz xāndan (10)
 печь (для выпечки хлеба) تنور tanur (4), اجاق ojāq
 کرسی korsi (10)
 печь хлеб نانوائی کردن nānvāyi kardan (6)
 пеший پیاده piyāde (9)
 пешком پیاده piyāde (9)
 пиала کاسه kāse (10)
 пик اوج owj (8, 12)
 писатель نویسنده nevisande (7)
 писать вилами по воде نقش بر آب زدن naqš
 bar āb zadan (10)
 письмо خط xatt (8, 10)

пить نوشیدن xordan (xor) (7), نوشیدن (خور) nušidan (nuš) (7, 12)
 пища غذا qazā (7), خوراکی xorāki (11)
 плакать کردن گریه gerye kardan (12), گریستن (گری) geristan (geri) (12)
 платить پرداختن pardāxtan (pardāz) (11)
 платье لباس lebās (10)
 плач گریه gerye (12)
 пленник اسیر asir (13)
 плечо کول kul (9)
 плод بر bar (7)
 площадь میدان meydān (12)
 по крайней мере دست کم dast-e kam (8), لا اقل lāqall (12)
 по правде говоря راستش rāst-aš, rāst-eš (6, 11)
 победитель پیروز piruz (11)
 победить پیروز شدن piruz šodan (11)
 побережье کنار kenār (6)
 поведение رفتار raftār (7, 10, 13)
 повод دلیل dalil (13)
 поворачивать (پیچ) پیچیدن pičidan (pič) (9)
 связывать (بند) بستن bastan (band) (7, 10)
 погибнуть за правое дело رسیدن به شهادت be šahādāt residan (12)
 погибший за правое дело شهید šahid (12)
 погода هوا havā (4)
 погрузиться فرو رفتن foru-raftan (11)
 подвергать дискриминации تبعیض گذاشتن tab'iz gozāštan (12)
 подготовка مقدمات moqaddamāt (12)
 подмышка بغل baqal (13)
 поднять настроение (کوم) را آوردن sar-e hāl āvardan (7)
 подобно مثل mesl-e (10)
 подобные امثال amsāl-e (12)
 подруга دوست dust (4, 5)
 подставка (для чтения Корана) پیشخوان pišxān (13)

подтрунивать سر به سر گذاشتن sar be sar gozāštan (10, 13)
 подход برداشت bardāšt (12), برخورد barxord (13)
 подходящий مناسب monāseb (7, 13)
 поездка سفر safar (10, 12)
 пожарная служба آتش نشانی ātešnešāni (5)
 пожарный (سجاساچی) آتش نشان ātešnešān (5)
 Позвольте! اجازه! Ejāze! (8)
 познание شناخت šenāxt (12)
 пойти за кем-либо کسی رفتن be sorāq-e kas-i raftan (13)
 показ نمایش namāyeš (7, 12)
 поклонение عبادت 'ebādāt (12)
 покрытый (چم) پوشیده pušide (11, 12)
 покупать خرید کردن xarid kardan (9)
 покупка خرید xarid (9)
 полагать گمان کردن gomān kardan (6)
 полдень ظهر zohr (8)
 полёт پرواز parvāz (13)
 полнота کمال kamāl (12)
 полный (چه) پر por (4)
 положительный مثبت mosbat (12)
 полчасы نیم ساعت nimsā'at (7)
 пользование استفاده estefāde (10)
 пользоваться (چم) کردن استفاده estefāde kardan (10)
 поменять عوض کردن avaz kardan (8)
 помещать قرار دادن qarār dādan (12)
 помни یاد باشد yād-at bāšad (10)
 помогать (کوم) کردن کمک komak kardan (6)
 помощник یار yār (12)
 помощь کمک komak (6)
 понимание درک dark (13)
 понимать فهمیدن pey bordan (12), فهمیدن (فهم) fahmidan (fahm) (9, 10), درک کردن dark kardan (13)
 понятно معلوم ma'lum-ast (7)

понятный معلوم ma'lum (13)
 попасться на удочку دادن به تله dom be tale
 dādan (13)
 попытка کوشش kušeš (6), سعی sa'y (10)
 портфель ساک sāk (10)
 поручить سپردن (سپار) sepordan (sepār) (13)
 посещение بازدید bāzdid (10), دید و بازدید
 o bāzdid (10)
 посланник فرستاده ferestade (12)
 после (во времени) بعد از ba'd az (7)
 последний آخر āxer (6, 8), آخرین āxerin (10,
 13), آخری āxeri (13)
 посредине وسط vasat (8)
 постановка таазие تعزیه گردانی ta'ziyegardāni
 (12)
 постоянно مرتب morattab (8), مدام modām (11),
 هی hey (8)
 поступок رفتار raftār (7, 10)
 посылать فرستادن (فرست) ferestādan (ferest)
 (11)
 посылка بسته baste (4, 11)
 потеряться شدن گم gom šodan (8)
 поток سیل seyl (10)
 потом بعد ba'd (7)
 похожий شبیه šabih (6)
 похороненный مدفون madfun (13)
 поцелуй بوسه buse (10)
 Почему? چرا? Čērā? (7)
 почерк خط хатт (8, 10), دستخط dastxatt (8)
 почтальон پستچی postči (11)
 почуять (что) بو بردن bu bordan (13)
 поэт شاعر šā'er (13)
 поэтическая натура اهل شعر ahl-e še'r (13)
 поэтому بنا بر این banā bar in (7)
 появляться (در آ) در آمدن dar-āmadan (dar-ā)
 (8, 11), (о светилах) دمیدن damidan (13)
 правда حق haqq (12)

правильный درست dorost (4, 6)
 правитель حاکم hākem (12)
 правительство حکومت hokumat (12)
 право حق haqq (12)
 правый راست rāst (5, 6)
 праздник جشن jašn (11), عید eyd (10)
 праздничный عیدانه 'eydāne (10)
 праздновать جشن گرفتن jašn gereftan (11)
 праздный بی ربط birabt (13)
 практикум تمرین tamrin (4)
 пребывание اقامت eqāmat (11)
 превосходительство حضرت hazrat (12)
 предвидение پیشبینی pišbini (7)
 предводительство پیشوایی pišvāyi (12)
 предложение جمله jomle (7)
 предосудительный نکوهیده nekuhide (12)
 предполагать پیشبینی کردن pišbini kardan (7)
 предрассудок خرافه xorāfe (12)
 представление نمایش tasavvor (9), نمایش
 namāyeš (7, 12)
 представлять تصور کردن tasavvor kardan (9)
 предусмотреть پیشبینی کردن pišbini kardan (7)
 предъявлять претензии (ک از) ایراد گرفتن irād
 gereftan (12)
 прекрасный زیبا zibā (3)
 прекратить پس کردن bas kardan (10)
 преподавание آموزگاری āmuzeḡāri (8), تدریس
 tadrīs (8), معلمی mo'allemi (8)
 препятствие مانع māne' (11)
 пресный (о воде) شیرین širin (4, 5)
 претензия ایراد irād (12)
 приборы (столовые) وسایل vasāyel (7)
 привезти, привести آوردن āvardan, āvordan (3)
 привести в чувство آوردن به خود be xod
 āvardan (10)
 привет درود dorud (4)
 привкус طعم ta'm (10)

привлечь внимание کردن خیره xire kardan (10)
 приглашать (кого) دعوت کردن da'vat kardan (11, 12)
 приглашение دعوت da'vat (11, 12)
 приём مهمانی mehmāni (11)
 признаваться کردن اعتراف e'terāf kardan (9)
 признание اعتراف e'terāf (9)
 прийти за кем-либо آمدن کسی سراغ be sorāq-e kas-i āmadan (13)
 приказ دستور dastur (12)
 приказать دستور دادن dastur dādan (12), فرمودن farmudan (farmā) (7, 12)
 прикалываться (к кому) دست انداختن (را) sar be sar andāxtan (13), سر به سر گذاشتن gozāštan (10, 13)
 приключение ماجرا mājerā (10)
 пример اسوه osve (12)
 принадлежащий متعلق mote'alleq (12)
 принести آوردن āvardan, āvordan (3)
 принятие решения تصمیم گیری tasmimgiri (13)
 принять ванну حمام گرفتن hammām gereftan (13)
 принять решение تصمیم گرفتن tasmim gereftan (9)
 приправа ادویه adviye (6)
 природа طبیعت tabi'at (8)
 природа منش maneš (13)
 приступать پرداختن pardāxtan (pardāz) (11)
 причина علت 'ellat (8), دلیل باعث bā'es (11, 12), دلیل dalil (13)
 приятный خوشایند xošāyand (11), مطبوع matbu' (8)
 про مورد در dar mowred-e (6), راجع به rāje' be (8, 11)
 про себя در دلش dar del-aš (7)
 пробел فاصله fāsele (8)

проблема مسئله (مسائل، مسائل) mas'ale (masāyel, masā'el) (11), اشکال eškāl (13)
 пробовать (چش) چشیدن češidan (češ) (11)
 провести دست انداختن dast andāxtan (13)
 проводить (о времени) گذراندن gozarāndan (gozarān) (7, 10), برگزار کردن bargozār kardan (8, 10, 11)
 прогноз پیش بینی pišbini (7)
 программа برنامه barnāme (13)
 прогресс تحول tahavvol (13)
 продавать فروختن (فروش) foruxtan (foruš) (9)
 продолжение دنبال dombāl (13)
 проезжать (что) رد شدن radd šodan (10)
 проиграть باختن (باز) bāxtan (bāz) (12)
 произносить речь سخنرانی کردن soxanrāni kardan (11)
 произойти آمدن piš āmadan (13)
 пройти سپری شدن separi šodan (13)
 промышленный صنعتی san'ati (13)
 проникновение نفوذ nofuz (13)
 пророк پیامبر payāmbar (12)
 просить خواستن (خواه) xāstan (xāh) (7)
 просматривать مرور کردن morur kardan (8)
 просмотр مرور morur (8)
 простота سادگی sādegi (13)
 противник دشمن došman (12)
 противоборствовать (ستیز) setizidan (setiz) (12)
 противоположность خلاف xelāf (11)
 противоречие اختلاف extelāf (12), مخالفت moxālefat (13)
 профессионал حرفه‌ای herfei (12)
 профессиональный حرفه‌ای herfei (12)
 профессия شغل šoql (8)
 проход عبور 'obur (13)
 проходить (گذر) gozaštan (gozar) (7), (что) رد شدن radd šodan (13)

прохожий (عابرین) āber ('āberin) (11, 13)
 процедура مراسم marāsem (11, 12)
 прочный پایدار pāydār (12), محکم mohkam (7),
 مقاوم moqāvem (11)
 прошлый گذشته gozašte (6)
 проявляться جلوه کردن jelve kardan (10, 12)
 прыгать (پر) پریدن paridan (par) (10), ورجه
 varje-vurje kardan (10)
 прыжок پرش pareš (13)
 прямо مستقیم mostaqim (7), یکراست yekrāst
 (13)

раб غلام barde (bardegān) (12),
 qolām (12)
 работа کار kār (6)
 рабочий کارگر kārgar (12)
 равный مساوی mosāvi (12)
 ради به خاطر be xāter-e (12)
 радио رادیو rādyo (4)
 радостный خوشحال xošhāl (13)
 радость شادی šādi (10), خوشحالی
 xoshhālī (9), وجد vājd (12)
 разбить شکستن šekastan (šekan) (12)
 разболтанный جورواجور jurvājur (13)
 разбросать پرت کردن part kardan (7)
 разве مگر māgar (7)
 развлечение تفریح tafrih (7)
 разговаривать حرف زدن harf zadan (7),
 صحبت کردن sohbat kardan (8)
 разговор صحبت sohbat (8)
 разлечься لم دادن lam dādan (13)
 различный متفاوت motefāvet (10)
 разница اختلاف extelāf (12)
 разногласие مخالفت moxālefat (13)
 разнообразный گوناگون gunāgun (12),
 جورواجور jurvājur (13)

прямо сейчас همین حالا hamin hālā (8)
 прямой راست rāst (5, 6)
 прятать (نهنب) نهفتن nohoftan (nohamb) (12)
 прятаться (نهنب) نهفتن nohoftan (nohamb) (12)
 птица پرند (پرندگان) parande (parandegān) (8),
 مرغ morq (7, 13)
 пускаться в путь راه افتادن rāh oftādan (9)
 пустыня صحرا sahrā (8)
 пусть будет у вас پیشتان باشد piš-etān bāšad (7)
 путешествие سفر safār (10, 12)
 пытаться سعی کردن sa'y kardan (10)

P

разноцветный رنگارنگ rangārang (8)
 разрез چاک čāk (12)
 разрешаться حل شدن hall šodan (12)
 разрешение اجازه ejāze (8)
 Разрешите! اجازه! Ejāze! (8)
 разрушенный خراب xarāb (9)
 разрушить خراب کردن xarāb kardan (9)
 разрыв چاک čāk (12)
 разум عقل 'aql (13)
 район محل mahall (12)
 раковина صدف sadaf (13)
 ранний زود zud (2)
 рано زود zud (2)
 раньше زودتر zudtar (7)
 располагаться قرار گرفتن qarār gereftan (12)
 распорядиться دستور دادن dastur dādan (12)
 распоряжение دستور dastur (12)
 рассказ داستان dāstān (12)
 рассказчик, рассказчица راوی rāvi (10)
 расстилать پهن کردن pahn kardan (10)
 расстояние فاصله fāsele (8)
 расстроить تلخ کردن talx kardan (7)
 растворяться حل شدن hall šodan (12)
 расход خرج xarj (12)

распцвести شکوفه زدن šokufe zadan (11)
 рвать چاک زدن čāk zadan (12)
 регулярно во второй половине дня بعد از ba'd az zohrhā (8)
 регулярно مرتب morattab (8)
 редко به ندرت be nodrat (11)
 редкость ندرت nodrat (11)
 режиссёр کارگردان kārgardān (12)
 река رود rud (8, 12), نهر nahr (12)
 рекомендация توصیه towsiyе (12)
 рекомендовать توصیه کردن towsiyе kardan (12)
 религиозный مذهبی mazhabī (12)
 религия دین (ادیان) din (adyān) (12)
 репетиция تمرین tamrin (4)
 ресторан رستوران resturān (9)
 речь سخن (سخنان) soxan (soxanān) (12),
 سخنرانی soxanrāni (11, 12)
 решение تصمیم tasmim (9, 13), حل hall (12)
 решительно قطعاً qat'an (13)
 решить تصمیم گرفتن tasmim gereftan (9)
 решиться تصمیم داشتن tasmim dāštan (13)
 рисовать کشیدن kešidan (keš) (8)
 рисунок نقاشی naqqāši (8), نقش naqš (10, 12)

с (3) با, az (3)
 с косточкой هسته‌دار hastedār (10)
 с пустыми руками دست‌خالی dastxālī (13)
 с удовольствием میل با کمال ba kamāl-e meyl (12)
 с чистой душой از ته دل az tah-e del (10)
 с шапкой на голове بر سر kolāh bar sar (10)
 Саади (поэт) سعدی Sa'dī (7)
 садиться نشستن nešastan (nešin) (8)
 сажать (растения) کاشتن kāštan (kār) (11)
 самая длинная ночь года شب یلدا yaldā (11),
 یلدا šab-e yaldā (11)

родиться تولد tavallod yāftan (11)
 родственник فامیل fāmīl (11)
 роды زایش zāyeš (11)
 рождение تولد tavallod (11), زایش zāyeš (11)
 рождество کریسمس krismas (11)
 роза روز roz (9), گل gol (9)
 рознь تبعیض tab'iz (12)
 розовый صورتی رنگ, surati (9),
 suratirang (9)
 роль نقش naqš (10, 12)
 рубан رباعی (رباعیات) robā'i (robā'iyāt) (13)
 рубашка پیراهن pirāhan (7)
 рука (кисть) دست dast (4)
 рукопись دست‌خط xatt (8, 10), dastxatt (8)
 русский (о людях) روس rus (4)
 русский (о предметах) روسی rusi (5)
 рыба ماهی māhi (8, 10, 13)
 рыдать گریستن (گری) geristan (geri) (12)
 рынок بازار bāzār (3)
 рыться (в чём) زیر و رو کردن zir-o ru kardan (7)
 рюкзак کوله‌پشتی kulepošti (9)
 ряд ردیف radif (13)

C

Самира и. с. ж سمیرا Samirā (8)
 самовар سماور samāvar (10)
 самопожертвование شهادت šahādat (12)
 самостоятельно دست‌تنها dast-e tanhā (4)
 сахар (кусковой) قند qand (7)
 сахарница قندان qandān (7)
 сбор گردآوری, jam' (8, 12), gerd'āvari (6)
 сбрасывающий листья برگ‌ریز bargriz (13)
 сватовство خواستگاری xāstgāri (13)
 свежий تازه tāze (8, 11)
 сверкать درخشیدن deraxšidan (13)
 свет نور nur (11)

светить تابیدن tābīdan (tāb) (10)

светлая память! یادش به خیر! yād-aš be xeyr! (13)

свидетельство شهادت šahādat (12)

свободный آزاد āzād (2)

свободолюбивый آزاده āzāde (12)

свободолюбие آزادی āzādegi (12)

своего рода یک جور yek jur (12)

свой خود xod (7), خویش xiš (12)

связанный с مربوط به marbut be (12)

связь ربط rabt (10)

святой حضرت hazrat (12)

сдача تسلیم taslim (12)

сделка معامله mo'āmele (9)

сеанс سانس seāns (7)

себе под нос (o пени) زیر لب zir-e lab (10)

север شمال šomāl (7)

сезон فصل fasl (8)

сейчас حالا hālā (8)

секунда ثانیه sāniye (9)

село روستا rustā (8)

сель سيل seyl (10)

сельский روستایی rustāyi (5, 8)

сельское хозяйство کشاورزی kešāvarzi (8)

семейный خانوادگی xānevādegi (11)

семья خانواده xānevāde (8), فامیل fāmil (11)

сердце دل del (7, 13), قلب qalb (7, 13)

середина وسط vasat (8)

сидеть نشستن nešastan (nešin) (8)

Сиздебедар (13-й день Ноуруза) سیزده بدر

sizdebedar (10)

сила زور zur (9), قدرت qodrat (7)

силком به زور be zur (9)

сироп رب robb (robub) (13)

сиять درخشیدن tābīdan (tāb) (10), درخشیدن

deraxšidan (13)

скажи-ка بگو begu bebinam (8)

сказитель, сказительница راوی rāvi (10)

сказка قصه qesse (11)

скакать وورجه وورجه varje-vurje kardan (10)

скальпель نیشتر ništar (5)

скачок پرش pareš (13)

сквозь зубы زیر لب zir-e lab (10)

склад انبار ambār (4)

складывать جمع کردن jam' kardan (8)

сколько چقدر čeqadr (9, 11, 12), چند čand (6)

скорее سریع تر sari'tar (8)

скороварка زودپز zudpaz (3)

скорость سرعت sor'at (7)

скрепка سنجاق sanjāq (10)

скрести خراشیدن xarāšidan (12)

скрывать نهفتن (نهنب) nohoftan (nohamb) (12)

скрываться نهفتن (نهنب) nohoftan (nohamb)

(12)

Слава богу! باریک الله! Bārek allā! (12)

сладкий شیرین širin (4, 5)

сладости تنقلات tanaqqolāt (11)

след اثر asar (5), دنبال dombāl (13)

следить (за) پی بردن pey bordan (12), مراقب

مراقب morāqeb-e čiz-i budan (11)

следащий مراقب morāqeb (11)

слепой کور kur (7, 10)

слишком زیادی ziyādi (10)

словарь واژه نامه vāženāme (4)

слово حرف harf (7), قول qowl (7, 12), گپ gap

(13)

сломанный خراب xarāb (9)

сломать خراب کردن xarāb kardan (9), شکستن

(شکن) šekastan (šekan) (12)

слон فیل fil (7)

случай اتفاق ettefāq (11, 12), مورد mowred (6, 12)

случаться اتفاق افتادن ettefāq oftādan (13)

слушать گوش کردن guš kardan (9)

слышать شنیدن šenidan (šenow) (9, 13)

смелость دلآوری delāvari (12), شجاعت šojā'at (12)

смена (времени года) تحویل tahvil (10)
 смерть مرگ marg (12)
 смерть за правое дело شهادت šahādat (12)
 смесь مخلوط maxlut (12)
 смешанный مخلوط maxlut (12), آمیخته āmixte (13)
 смешивать (آمیز) آمیختن āmixtan (āmix) (13)
 смешной مسخره xandedār (7), خنده دار xandedār (13)
 смеяться خندیدن xandidan (xand) (7)
 смотреть تماشا کردن tamāšā kardan (11),
 (نگر) نگریستن negaristan (negar) (9),
 نگاه کردن negāh kardan (13)
 смутный مبهم mobham (9)
 смысл معنا ma'nā (12), معنی ma'ni (13)
 снаружи بیرون birun (3)
 снег برف barf (11)
 снимать (обувь) از پا درآوردن az pā dar-āvardan (13)
 снимать (фото) عکس گرفتن 'aks gereftan (12)
 снова باز bāz (5, 7), دوباره bāz-ham (8), دوباره dobāre (6, 7, 13)
 собирать جمع کردن jam' kardan (8)
 собирать данные گردآوری کردن gerd'avari kardan (6)
 собираться شدن جمع jam' šodan (11)
 событие واقعه vāqe'e (12)
 совершенство کمال kamāl (12)
 совершить به جا آوردن be jā āvardan (12)
 совет دیوان divān (10)
 совсем (не) اصلاً aslan (8, 11)
 согнуть خم کردن ham kardan (11)
 сознание حواس havās (6, 7)
 сойти پیاده شدن piyāde šodan (9)
 солёный شور šur (5, 6)
 солить نمک زدن namak zadan (6)
 солнце خورشید xoršid (8), آفتاب āftāb (13)

солод سمنو samanū (10)
 соль نمک namak (6)
 сон خواب xāb (7)
 сонливый خواب آلود xāb'ālud (13)
 сонный خواب آلود xāb'ālud (13)
 соображение حواس havās (6, 7)
 сообразила (она) حواسش بود havās-eš bud (6)
 сорокадневный период چله čele (11)
 сосед همسایه hamsāye (10)
 соскучившийся دلتنگ deltang (11)
 соскучиться (по ком) شدن (برای) دلتنگ deltang šodan (11)
 состояние حال hāl (7)
 состоять عبارت بودن 'ebārat budan (11)
 соус سس sos (6)
 социальный اجتماعی ejtemā'i (13)
 сочинение سروده enšā' (8), انشاء enšā' (12)
 сочный آبدار ābdār (4)
 спасибо ممنون mamnun (6)
 спать خوابیدن xābīdan (xāb) (9)
 специи ادویه adviye (6)
 спешка عجله 'ajale (7), تاب tāb (9)
 спинка پشتی pošti (9)
 список صورت surat (9)
 сподвижник یار yār (12)
 спокойный آرام ārām (8)
 спорить جر و بحث کردن jar-o bahs kardan (9)
 справиться с чем-либо برآمدن az pas-e čiz-i bar-āmadan (12)
 спросить (кого) سؤال کردن so'al kardan (13)
 сразу یکباره yekrāst (13), یکباره yekbāre (9, 13)
 срывать پرپر کردن parpar kardan (13)
 ссора جر jar (9)
 ставить گذاشتن gozāštan (gozār) (6)
 стакан لیوان livān (7)
 сталкиваться برخورد کردن barxord kardan (13)
 становиться شدن šodan (4)

старание کوشش kušēš (6), سعی sa'y (10)
 стараться کردن سعی sa'y kardan (10)
 старик پیرمرد pīrmard (7)
 стародавние времена قدیم qadīm (11)
 стародавний قدیم qadīm (11)
 старый پیر pir (5), قدیمی qadimi (7), کهن ko
 han (11)
 стекло شیشه šīše (6)
 стена دیوار divār (4)
 степень اندازه andāze (6)
 степь دشت dašt (8)
 стих شعر še'r (8)
 стихотворец شعر اهل ahl-e še'r (13)
 сто صد sad (8)
 стойкость متانت metānat (12)
 Стокгольм استکهلم Estokholm (11)
 столкновение برخورد barxord (13)
 столько این همه inhamē (8)
 сторона طرف (اطراف) taraf (atrāf) (8)
 стороны اطراف (من. ч. om طرف) atrāf (8)
 стопцветный صدرنگه sadrange (8)
 страна سرزمین sarzamin (13)
 странный عجیب 'ajīb (7, 10)
 страсть اشتیاق eštiyāq (12)
 страшно بدجوری badjuri (10)
 строить ساختن (ساز) sāxtan (sāz) (13)
 стряпня دست پخت, آشپزی āšpazi (6), دست-
 poxt (6)
 студент دانشجو dānešju (6)
 ступа هاوان hāvan (5)
 ступенька پله pelle (13)
 стыдящийся شرمنده šarmande (9)

сувенир سوغاتی sowqāti (13)
 судьба بخت baxt (10), روزگار ruzgār (12),
 سرنوشت sarnevešt (12)
 судьба سرنوشت sarnevešt (13)
 суеверие خرافه xorāfe (12)
 суета جنب و جوش jomb-o juš (10)
 суженый, суженая نامزد nāmzad (9)
 сузиться تنگ شدن tang šodan (13)
 сумах سماق somāq (10)
 сумка ساک sāk (10), سبد sabad (7)
 сумма جمع jam' (8, 12)
 суп آش āš (6)
 суп с лапшой رشته آش āš-e rešte (6)
 сухой خشک xošk (11)
 супёное кислое молоко کشک kašk (6)
 сходиться за кем-либо کسی را رفتن sorāq-e
 kas-i raftan (7)
 схоронить مدفون کردن madfun kardan (13)
 сцена صحنه sahne (12)
 счастье سعادت sa'ādat (12), شادکامی šādkāmi (11)
 счёт حساب hesāb (9)
 считать گمان کردن gomān kardan (6)
 сын پسر pesar (4, 5)
 сыпать ریختن (ریز) rixtan (riz) (6, 10)
 сыпать соль نمک زدن namak zadan (6)
 сыпаться ریختن (ریز) rixtan (riz) (6, 10)
 сыр پنیر panir (4)
 сырой خیس xis (13)
 сытый سیر sir (10, 11)
 сэндвич ساندویچ sāndevič (7)
 сюда اینجا injā (6)

T

таазие تعزیه ta'ziye (12)
 табличка تابلو tāblo (8), کتیبه katibe (12)
 так просто به این راحتی ها be in rāhatihā (13)

также نیز niz (3), هم ham (5)
 такой یک چنین yékčenin (12, 13)
 такси آژانس āžāns (4)

там آنجا ānjā (6)
 тарелка بشقاب bošqāb (7)
 Тасуа (девятый день месяца мохаррама) تاسوعا Tāsu'ā (12)
 твёрдость متانت metānat (12)
 театр تئاتر teātr (12)
 Тегеран تهران Tehrān (4)
 текущий جاری jāri (13)
 тело تن tan (4, 9), بدن badan (13)
 тем не менее با این حال bā in hāl (7)
 тема مورد mowred (6, 12), موضوع mowzu' (8, 13)
 темнота تاریکی tāriki (11, 12)
 тёмный تیره tire (8)
 теперь حالا hālā (8)
 терминал (автобусный) پایانه payāne (9), ترمنال termināl (9)
 термос فلاسک flāsk (7)
 терпеливый باحوصله bāhowsele (8)
 терпение حوصله howsele (8), صبر sabr (12, 13)
 терпеть صبر کردن sabr kardan (13)
 терять تلف کردن talaf kardan (7)
 тесный تنگ tang (9, 13)
 тётя (по отцу) عمه 'amme (10)
 течение جریان jaryān (12)
 течь جاری شدن jāri šodan (13)
 тире تیره tire (8)
 тихий آرام ārām (8)
 Тихо ساکت! Sāket! (8)
 тоже نیز niz (3), هم ham (5)

толковать معنی کردن ma'ni kardan (13)
 толочь ساییدن sāyidan (5)
 только فقط faqat (8), تنها tanhā (4, 6, 11)
 торопливость عجله 'ajale (7)
 тоска دلنگی deltangi (11)
 тот, кто آنی ān-i-ke (13)
 трагедия تراژدی trāžedi (12)
 традиционный سنتی sonnati (13)
 традиция سنت (سنن) sonnat (sonan) (12)
 тратить خرج کردن xarj kardan (12)
 траур عزا 'azā (12)
 требование طلب talab (9)
 требовать خواستن (خواه) xāstan (xāh) (7)
 тренировка تمرین tamrin (4)
 три سه se (4)
 трогательный سوزناک suznāk (12)
 тростник نی ney (7)
 труд (тяжёлый) زحمت zahmat (13)
 трудиться (в поте лица) زحمت کشیدن zahmat kešidan (13)
 трудность اشکال eškāl (13)
 трудный دشوار došvār (12)
 туда آنجا ānjā (6)
 туман مه meh (9)
 туча ابر abr (11)
 Ты прав حق با تو است Haqq bā to-st. (12)
 ты تو to (4)
 тьма تاریکی tāriki (11, 12)
 тяжёлый دشوار došvār (12), سنگین sangin (13)
 тянуть کشیدن kešidan (keš) (8)

У

У (по отношению к людям) پیش piš-e (6)
 убеждение اعتقاد e'teqād (13)
 убеждённый معتقد mo'taqed (7)
 убивать کشتن (کش) koštan (koš) (12)
 убрать برچیدن (برچین) bar-čidan (bar-čin) (12)

уважать (кого) احترام گذاشتن (از، را) ehterām gozāštan (12)
 уважение احترام ehterām (12)
 уверенный (в чём) مطمئن motma'en (11, 13), معتقد mo'taqed (7)

увлечение اشتیاق eštiyāq (12)
 увядший پژمرده ražmorde (9)
 угол گوشه guše (12)
 удивительно عجب ‘ajab (13)
 Удивительно! عجب! ‘Ajab! (7)
 удивительный عجیب ‘ajīb (7, 10, 13)
 удивление تعجب ta’ajjob (9)
 удивляться تعجب کردن ta’ajjob kardan (9)
 удобный случай فرصت forsāt (9, 10)
 удовольствие لذت lazzat (8, 11)
 ужасно بدجوری badjuri (10)
 ужин شام šām (11)
 узел گره gereh (10)
 узкий تنگ tang (9, 13)
 узнавать شناختن šenāxtan (šenās) (12),
 آوردن be jā āvardan (12)
 укорять ستیزیدن setizidan (setiz) (12)
 украшать تزین کردن tazyin kardan (11)
 украшение تزین tazyin (11)
 уксус سرکه serke (10)
 уловка حيله hile (12)
 ум عقل ‘aql (13)
 униженность ذلت zellat (12)
 управление هدایت hedāyat (12)
 управлять هدایت کردن hedāyat kardan (12)
 упражнение تمرین tamrin (4)

фамилия فامیل fāmil (11)
 фарвардин (1 месяц солнечного года) فروردین
 farvardin (11)
 Фарзана и. с. ж. فرزانه Farzāne (7, 10)
 феномен اتفاق ettefāq (11, 12), واقعه vāqe’e (12)
 фильм فیلم film (7)
 фиолетовый بنفش banafš (8)

упрёк عتاب ‘etāb (9)
 урок درس dars (7)
 урок сочинения زنگ انشاء zang-e enšā’ (8)
 условие شرط šart (8)
 устав آیین ayin (11, 12)
 уставиться خیره شدن xire šodan (10)
 усталость خستگی xastegi (9)
 усталый خسته xaste (11)
 установленный قرار qarār (12)
 устойчивый پایدار pāydār (12)
 утонут غرق شدن qarq šodan (13)
 утро صبح sobh (8)
 ухо گوش guš (7, 9, 13)
 ух-ты, здорово! (возглас восхищения) به به! bāh-
 bah! (13)
 учёба تحصیل tahsil (13)
 учёный عالم ‘ālem (7)
 учитель, учительница معلم mo’allem (8)
 учить (آموز) آموختن āmuxtān (āmuz) (12),
 مطالعه کردن motāle’e kardan (8)
 учить наизусть حفظ کردن hefz kardan (8)
 учиться درس خواندن dars xāndan (7), آموختن
 (آموز) āmuxtān (āmuz) (12)
 учреждённый دایر dāyer (9)
 учтиво با ادب bā adab (5)

Ф

фисташки پسته peste (11)
 форма شکل (اشکال) šekl (aškāl) (12)
 фотографировать عکس گرفتن ‘aks geref
 tan (12)
 фотография عکس ‘aks (12)
 фраза جمله jomle (7)

Х

хадж حج hajj (12)
 халифат خلافت xalāfat (12)
 Хасан и. с. м. حسن Hasan (12)
 хвост دم dom (13)
 хладнокровие خونسردی xunsardi (7)
 хлеб نان nān (3)
 ход событий جریان jaryān (12)
 ходжа خواه xāje (10)
 хозяин صاحب sāheb (12)
 холм تپه tappe (8)
 холодильник یخچال yaxčāl (7)
 холодный سرد sard (5)

цвет رنگ rang (9)
 цветной رنگی rangi (2)
 цветок گل gol (9)
 цветочница گل فروش golforuš (9)
 цветочный магазин گل فروشی golforuši (9)

чайка مرغ دریایی morq-e daryāyi (13)
 чайный набор وسایل چای vasāyel-e čāy (7)
 час, часы ساعت sā'at (7)
 частный خصوصی xosusi (13)
 часть بخش baxš (8)
 чашка فنجان fenjān (7)
 чаща انبوه ambuh (13)
 человек آدم ādam (5, 13), انسان ensān (12), بشر bašar (12)
 человечество بشر bašar (12)
 человечность انسانیت ensāniyyat (12)
 чемодан چمدان čamedān (13)
 чернокожий سیاه پوست siyāhpust (12)
 чёрный سیاه siyāh (4, 8)
 чеснок سیر sir (10, 11)

Хафиз (поэт) حافظ Hāfez (10)
 Хафтсин (набор из 7 предметов на букву син) هفت سین Haftsin (10)
 хороший, хорошо خوب xub (6), خوش xoš (7)
 Хосейн (Хусейн) и. с. м. حسین Hoseyn (12)
 хосейние (помещение при мечети для оплакивания имама Хусейна) حسینیه hoseyniye (12)
 хотеть (خواه) خواستن xāstan (xāh) (7)
 хотя هر چند که, اگر چه āgar če (7, 11), har čand-ke (12)
 хранилище ذخیره zaxire (13)
 хурма خرما хормалу xormālu (11)

Ц

целовать بوسه زدن buse zadan (10)
 цель (высказывания) مقصد manzur (13), قصد qasd (13)
 церемония مراسم marāsem (11, 12)

Ч

чёткий واضح vāzeh (8)
 четыре چهار čahār, čār (6)
 читать خواندن xāndan (xān) (7)
 читать молитву دعا خواندن do'ā xāndan (10)
 чрезмерный مفرط mofrat (9)
 Что нового? چه خبر? Če xabar? (7)
 Что он делает? چه کار می کند? Čekār mikonad? (6)
 что произойдёт چه پیش می آید če piš miāyad (13)
 что? چی? چه? (6), (разг.) چی? (6)
 чувствительный حساس hassās (12)
 чувство احساس ehsās (ehsāsāt) (11, 13), حس hess (9, 12)
 чувствовать احساس کردن ehsās kardan (11)
 чужак غریبه qaribe (8)

Ш

шапка كلاه kolāh (10)
 шариатский شریعتی šari'ati (12)
 шахид شهید šahid (12)
 шелуха پوسته puste (12)
 шептать زمزمه کردن zemzeme kardan (7)
 шесть شش šeš (4)
 Шираз (gorod) شیراز Širāz (10)
 Ширин и. с. ж. شیرین širin (4, 5)
 широкий پهن pahn (10)
 школа مدرسه madrese (8)

шашлык کباب kabāb (13)
 Швейцария سوئیس Su'is (5)
 Швеция سوئد Su'ed (6)
 шляпа کلاه kolāh (10)
 шоссее جاده jādde (13)
 штраф جریمه jarime (7)
 шум سرو صدا sar-o sedā (8)
 шут مسخره masxare (10)
 шутить شوخی کردن šuxi kardan (13)
 шутка شوخی šuxi (13)

Щ

щека رخ rox (10)

Э

э? ؟ا e? (13) (возглас удивления, осуждения)
 эволюция تحول tahavvol (13)
 эй! آهان! āhān! (13)
 экстракт رب (روب) robb (robub) (13)
 электричество برق barq (10, 13)

эпический حماسی hamāsi (12)
 эпос حماسه hamāse (12)
 эпоха دوران dowerān (11)
 этот же همین hamin (8)
 этот, эта, это این in (3)

Я

я من man (5)
 я забыл یادم رفت yād-am raft (13)
 Я занят. سرم شلوغ است. Sar-am šoluq-ast. (7)
 я имею в виду منظورم manzur-am (13)
 Я плохо себя чувствую. حال ندارم. Hāl
 nādāram. (8)

я хочу دلم می خواهد del-am mixāhad (9)
 яблоко سیب sib (4, 10)
 явный پیدا peydā (3)
 Язид и. с. м. یزید Yazid (12)
 язык زبان zabān (4)
 ясный واضح vāzeh (8), معلوم ma'lum (13)

Оглавление

Анонс исследования	3
Предисловие پیشگفتار	4
Сокращения نشانه‌های اختصاری	5
Введение مقدمه	6
Урок первый درس اول	8
Персидские гласные واکه‌های فارسی	8
Персидские согласные همخوان‌های فارسی	9
Ударение تکیه	11
Упражнения تمرین	11
Урок второй درس دوم	13
Персидская письменность نگارش فارسی	13
Буквы, не соединяющиеся с последующими آ ā-ye bākōlāh, ا ā-ye bikolāh, د d, ح h, خ x, ج j, چ ch, پ p, ت t, ث th, ن n, ی ye, ر r, ز z, ژ ž, و vāv, ذ dāl, ذ zāl	14
Упражнения تمرین	15
Словарь واژه‌نامه	16
Урок третий درس سوم	17
Упражнения تمرین	17
Буквы ح h, خ x, ج j, چ ch, پ p, ت t, ث th, ن n, ی ye, ب be, پ pe, ت te, ث th, ن n, ی ye, ح h, خ x, ج j, چ ch, پ p, ت t, ث th, ن n, ی ye	17
Изображение гласных в начале слова نوشتن واکه‌ها در آغاز کلمه	18
Упражнения تمرین	19
Простое предложение جمله ساده	19
Упражнения تمرین	20
Текст متن نارا و دارا نارا و دارا	20
Комментарий к тексту تفسیر متن نارا و دارا نارا و دارا	21
Упражнения تمرین	21
Словарь واژه‌نامه	22
Урок четвёртый درس چهارم	24
Огласовки для кратких гласных اعراب واکه‌های کوتاه	24
Чтение конечной буквы تلفظ «و» آخر vāv	25
Упражнения تمرین	25
Огласовки для гласных в начале слова اعراب برای واکه‌ها در آغاز کلمه	26
Чтение сочетания букв تلفظ مجموعه حروف «نب»	27
Упражнения تمرین	27
Буквы ح h, خ x, ج j, چ ch, پ p, ت t, ث th, ن n, ی ye, س s, ش š, ز z, ژ ž, و vāv, ذ dāl, ذ zāl	27
Упражнения تمرین	28

Соединительный союз و va/-o/-vo и حرف ربط	29
Упражнения تمرین	29
Словарь к упражнению واژه‌نامه تمرین	29
Связка فعل ربط «است» پس از واکه‌ها گласный ast-است после слов с исходом на гласный	30
Буква ه hā-ye havvaz حرف	30
Упражнения تمرین	31
Буква م mīm حرف	32
Упражнения تمرین	33
Изафетная конструкция ساخت اضافه	33
Изафетные предлоги حرف اضافه	34
Текст متن نارا و بیتا در نانوايي نارا و بیتا в пекарне	35
Словарь к тексту واژه‌نامه متن نارا و بیتا در نانوايي نارا و بیتا в пекарне	35
Упражнения تمرین	36
Пословицы и поговорки ضرب المثل	37
Словарь واژه‌نامه	37
Урок пятый درس پنجم	39
Буква ء hamze حرف	39
Упражнения تمرین	40
Личные местоимения ضمائر شخصی	40
Спряжение глагола بودن budan <i>быть</i> в прошедшем простом времени صرف فعل «بودن» در	41
ماضی مطلق	41
Спряжение полной формы глагола-связки и глагола داشتن dāštan <i>иметь</i> в настоящем-будущем времени صرف فعل ربط و فعل «داشتن» در مضارع اخباری	41
Упражнения تمرین	43
Текст متن نارا، بیتا و آتش‌نشانی نارا، بیتا و пожарные	43
Словарь к тексту واژه‌نامه متن نارا، بیتا و آتش‌نشانی نارا، بیتا و пожарные	44
Комментарий تفسیر	45
Упражнения تمرین	45
Пословицы и поговорки ضرب المثل	47
Словарь واژه‌نامه	47
Урок шестой درس ششم	48
Буквы ج jim, چ çe, ح he, خ xe حروف	48
Упражнения تمرین	49
Буквы ک kāf, گ gāf حروف	50
Упражнения تمرین	51
Связка فعل ربط «است» پس از واکه /e/ гласного ast-است после гласного	52
Упражнения تمرین	52
Вопросительное предложение с именным сказуемым جمله پرسشی با گزاره اسمی	52
Упражнения تمرین	53
Основы глагола بن فعل	53
Настояще-будущее время изъявительного наклонения مضارع اخباری	54
Упражнения تمرین	55

Сложный глагол فعل مرکب.....	55
Упражнения تمرین.....	56
Послелог را -rā.....	56
Упражнения تمرین.....	57
Текст ۱ متن 1 Cup с лапшой آش رشته ۱.....	57
Словарь к тексту ۱ متن 1 Cup с лапшой آش رشته ۱.....	58
Комментарии к тексту ۱ متن 1 Cup с лапшой آش رشته ۱.....	59
Упражнения تمرین.....	59
Текст ۲ متن 2 Cup с лапшой آش رشته ۲.....	61
Словарь к тексту ۲ متن 2 Cup с лапшой آش رشته ۲.....	62
Комментарии к тексту ۲ متن 2 Cup с лапшой آش رشته ۲.....	62
Упражнения تمرین.....	63
Текст ۳ متن 3 Cup с лапшой آش رشته ۳.....	64
Словарь к тексту ۳ متن 3 Cup с лапшой آش رشته ۳.....	65
Комментарий к тексту ۳ متن 3 Cup с лапшой آش رشته ۳.....	65
Упражнения تمرین.....	66
Поговорки ضرب المثل.....	67
Словарь واژه نامه.....	67
Урок седьмой درس هفتم.....	70
Буквы ق qāf, ف fe.....	70
Упражнения تمرین.....	71
Слова с нечитающейся буквой vāv معدوله «و».....	72
Упражнения تمرین.....	72
Буква ل lām حرف.....	72
Упражнения تمرین.....	73
Буквы غ qeup, ع eup.....	74
Упражнения تمرین.....	74
Местоименные энклитики ضمیر متصل.....	75
Правописание энклитик в словах с исходом на согласный.....	75
Правописание энклитик в словах с исходом на гласные /ā/, /u/.....	76
Правописание энклитик в словах с исходом на гласный /i/.....	76
Правописание энклитик в словах с исходом на гласный /e/.....	76
Правописание энклитик в словах с исходом на гласный /o/.....	76
Правописание энклитик в словах с исходом на дифтонги /ey/, /ow/.....	76
Примеры написания энклитик.....	77
Упражнения تمرین.....	77
Сослагательное наклонение. Аорист وجه التزامی. مضارع التزامی.....	77
Текст کمی تفريح متن 80 Немного развлечений.....	80
Словарь к тексту کمی تفريح متن 80 Немного развлечений.....	81
Комментарии تفسير.....	81
Упражнения تمرین.....	82
Текст ۲ متن 2 Cup с лапшой آش رشته ۲.....	84

واژه‌نامه متن <i>B дороге</i> در راه	85
تفسیر	86
تمرین	86
متن <i>B parke</i> در پارک	88
واژه‌نامه متن <i>B parke</i> در پارک	89
تفسیر	90
تمرین	90
ضرب المثل	92
واژه‌نامه	92
درس هشتم	96
حروف <i>sād, zād</i> ض	96
حروف <i>tā, zā</i> ظ	97
تمرین	97
ترتیب واژه‌ها	98
ای وحدت	99
تمرین	100
100 ترجمه واژه «چیزی» در نفی و تأیید	100
تمرین	100
زبان محاوره	101
وجه امر	102
تمرین	103
تمرین محاوره	103
جمع اسم (پسوند «ها»)	104
صرف فعل ربط با <i>چی</i> <i>ki</i> و <i>کی</i> <i>ki</i> کی	104
ضمایر پرسشی	104
تعریف واژه‌ها	105
متن <i>Сельская учительница</i> معلم روستا	106
واژه‌نامه متن <i>Сельская учительница</i> معلم روستا	106
تفسیر	107
تمرین	107
متن <i>B классе</i> در کلاس	110
واژه‌نامه متن <i>B классе</i> در کلاس	111
تفسیر	112
تمرین	112
متن <i>Разноцветная природа</i> طبیعت رنگارنگ	115
واژه‌نامه متن <i>Разноцветная природа</i> طبیعت رنگارنگ	116
تفسیر	117
تمرین	118
ضرب المثل	121
واژه‌نامه	122
درس نهم	125
الفبا	125

Почерк шекасте خط شکسته	126
Раздельные варианты буквы alef اشکال تنهای حرف 	127
Ложные соединения اتصال غیر حقیقی	127
Упражнения تمرین	128
Числительные до 100 ۱۰۰ عدد‌ها تا ۱۰۰	129
Спряжение глаголов с основой, оканчивающейся на дифтонг صرف افعال مختوم به واکه	130
تمرین	130
Разговорные формы местоименных энклитик	130
Разговорное спряжение связи	131
Предложения с вопросительными словами جملات با واژه‌های پرسشی	131
تمرین	132
Перевод предлога «в» ترجمه حرف اضافه «в»	133
تمرین	133
Перфект ماضی نقلی	133
تمرین	135
Глаголы состояния فعلهای حالت (وضعیت فیزیکی انسان)	135
Текст متن Простое решение یک تصمیم ساده	136
Словарь к тексту Простое решение یک تصمیم ساده	137
Комментарии تفسیر	138
تمرین	138
Текст متن Простая сделка یک معامله ساده	141
Словарь к тексту Простая сделка یک معامله ساده	141
Комментарии تفسیر	142
تمرین	142
Текст متن Простой случай یک اتفاق ساده	144
Словарь к тексту Простой случай یک اتفاق ساده	145
Комментарии تفسیر	146
تمرین	147
Пословицы и поговорки ضرب المثل	151
Словарь واژه‌نامه	151
Урок десятый درس دهم	154
Зубцовые буквы в шекасте حروف دنداندار در خط شکسته	154
تمرین	155
Обращение к собеседнику خطاب قرار دادن مخاطب	155
Выражение благодарности ابراز تشکر	156
تمرین	156
Указание принадлежности دلالت بر مالکیت	156
Формула приветствия احوالپرسی	157
Прошедшее длительное время ماضی استمراری	157
تمرین	160
Степени сравнения прилагательных میزان مقایسه صفت	160

Упражнения تمرین.....	162
Утвердительные слова-предложения بَله/بَلَى/آری.....	162
Текст متن نوروز آفتابی <i>Солнечный Ноуруз</i>	162
Словарь к тексту متن نوروز آفتابی <i>Солнечный Ноуруз</i>	163
Комментарии تفسیر.....	165
Упражнения تمرین.....	165
Текст متن نوروز آرزوها <i>Ноуруз желаний</i>	170
Словарь к тексту متن نوروز آرزوها <i>Ноуруз желаний</i>	171
Комментарий تفسیر.....	172
Упражнения تمرین.....	173
Текст متن نوروز رویایی <i>Ноуруз грёз</i>	176
Словарь к тексту متن نوروز رویایی <i>Ноуруз грёз</i>	176
Комментарий تفسیر.....	177
Упражнения تمرین.....	177
Пословицы и поговорки ضرب المثل.....	181
Словарь واژه‌نامه.....	181
Урок одиннадцатый درس یازدهم.....	184
Буквы ک kāf, گ gāf в шекасте حروف ک، گ.....	184
Упражнения تمرین.....	185
Обозначение удвоения согласных и арабского наречия تشدید و قید عربی.....	185
Разговорные формы местоименных энклитик ضمائر متصل در محاوره.....	186
Разговорное спряжение связки صرف فعل ربط در محاوره.....	186
Нулевая связка حذف فعل ربط.....	187
Числительные (продолжение) اعداد (ادامه).....	188
Упражнения تمرین.....	188
Порядковые числительные عدد ترتیبی.....	188
Упражнения تمرین.....	190
Разговорные основы глаголов فرم‌های محاوره‌ای بن فعل.....	191
Глаголы آمدن āmadan, آوردن āvardan, رفتن raftan, بردن bordan.....	191
Суффикс множественного числа ان ān- پسوند جمع.....	192
Упражнения تمرین.....	193
Преждепрошедшее время ماضی بعید.....	193
Упражнения تمرین.....	195
Текст متن زستان در خارج <i>Зима за границей</i>	196
Словарь к тексту متن زستان در خارج <i>Зима за границей</i>	197
Комментарий تفسیر.....	199
Упражнения تمرین.....	199
Текст متن شب یلدا در خارج <i>Самая длинная ночь за рубежом</i>	204
Словарь к тексту متن شب یلدا در خارج <i>Самая длинная ночь за рубежом</i>	206
Комментарий تفسیر.....	207
Упражнения تمرین.....	207
Текст متن روشنایی نور <i>Рождение света</i>	212

واژه‌نامه متن <i>Рождение света</i> زایش نور	213
تفسیر	214
تمرین	214
ضرب المثل	219
واژه‌نامه	219
درس دوازدهم	222
حرف ن در خط شکسته	222
تمرین	222
وجه مجهول	223
تمرین	225
جمله‌های پیرو شرطی	226
تمرین	227
در باره تاریخ شیعه	228
متن <i>Дорогой свободы</i> در راه آزادی	228
واژه‌نامه متن <i>Дорогой свободы</i> در راه آزادی	230
تفسیر	232
تمرین	232
متن <i>Уроки Аиуры</i> درسهای عاشورا	239
واژه‌نامه متن <i>Уроки Аиуры</i> درسهای عاشورا	241
تفسیر	243
تمرین	243
متن <i>Таазие — религиозный театр</i> تعزیه‌خوانی: تئاتر مذهبی	250
واژه‌نامه متن <i>Таазие — религиозный театр</i> تعزیه‌خوانی: تئاتر مذهبی	251
تفسیر	253
تمرین	253
ضرب المثل	259
واژه‌نامه	260
درس سیزدهم	265
حرف ی در خط شکسته	265
تمرین	266
مضارع التزامی در جمله‌های پیرو هدف	266
تمرین	267
زمان آینده (مستقبل)	267
تمرین	268
متن <i>Край воспоминаний</i> سرزمین خاطره‌ها	268
واژه‌نامه متن <i>Край воспоминаний</i> سرزمین خاطره‌ها	270
تفسیر	272
تمرین	272
متن <i>Беседа на берегу</i> گپی بر لب ساحل	279
واژه‌نامه متن <i>Беседа на берегу</i> گپی بر لب ساحل	281
تفسیر	283
تمرین	284

Текст آخر قصه <i>Конец сказки</i> متن.....	292
Словарь к тексту آخر قصه <i>Конец сказки</i> متن.....	294
Комментарии تفسير.....	295
Упражнения تمرين.....	296
Поговорка ضرب المثل.....	303
Словарь واژه نامه.....	303
Персидско-русский словарь.....	308
Русско-персидский словарь	333
Оглавление.....	360
پیام پژوهش.....	368

پیام پژوهش

روابط آموزشی، علمی و فرهنگی بین کشورها و ملتها از قدیمی‌ترین، بی‌شائبه‌ترین و مستحکم‌ترین روابط بین‌المللی است و زبان هر ملت می‌تواند میراث علمی و فرهنگی آنان را به ملت دیگر منتقل سازد.

در این راستا سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها «سمت» و انستیتو آسیا و آفریقای دانشگاه دولتی مسکو، برای تبادل تجربه انسانی در عرصه‌های مختلف و گسترش زبان و فرهنگ خود، همکاری مشترکی را با تألیف یک مجموعه کتب آموزش زبان فارسی توسط استادان ایرانی و روسی برای استفاده دانشجویان روس زبان رشته زبان و ادبیات فارسی آغاز کرده‌اند.

کتاب حاضر که جلد اول از این مجموعه است با کمال فروتنی به دانشگاهیان محترم تقدیم می‌شود و امید است بتوانیم با تألیف و تدوین سایر جلدهای این مجموعه، زمینه بهره‌مندی از میراث کهن فارسی را برای زبان‌آموزان فارسی کشور روسیه و دانشجویان روسی‌زبان در دیگر کشورها فراهم سازیم.

در ادامه از خوانندگان گرامی تقاضا می‌شود با ارائه پیشنهادهای خود، زمینه اصلاح این کتاب را در چاپهای بعدی فراهم سازند.

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها «سمت»
انستیتو آسیا و آفریقا دانشگاه دولتی مسکو به نام لامانوسوف

*Владимир Борисович ИВАНОВ
Захра АБОЛЬХАСАНИ*

ОСНОВЫ ПЕРСИДСКОГО ЯЗЫКА (ПЕРВЫЙ ГОД ОБУЧЕНИЯ)

УЧЕБНИК

Издание второе, стереотипное

Зав. редакцией литературы гуманитарного
и социально-экономического профиля *В. П. Рогов*

ЛР № 065466 от 21.10.97
Гигиенический сертификат 78.01.10.953.П.1028
от 14.04.2016 г., выдан ЦГСЭН в СПб

Издательство «ЛАНЬ»

lan@lanbook.ru; www.lanbook.com
196105, Санкт-Петербург, пр. Ю. Гагарина, д. 1, лит. А.
Тел./факс: (812) 336-25-09, 412-92-72.
Бесплатный звонок по России: 8-800-700-40-71

Подписано в печать 31.08.23.
Бумага офсетная. Гарнитура Школьная. Формат 70×100^{1/16}.
Печать офсетная/цифровая. Усл. п. л. 30,23. Тираж 30 экз.

Заказ № 1091-23.

Отпечатано в полном соответствии
с качеством предоставленного оригинал-макета
в АО «Т8 Издательские Технологии».
109316, г. Москва, Волгоградский пр., д. 42, к. 5.